

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

MAĞRIPLİNİN SON İÇ ÇEKİŞİ

÷ SALMAN ÷
RUSHDIE

Çeviri: BEGÜM KOVULMAZ

♥ can
roman

Salman Rushdie'nin bu sürükleyici romanı, kendini, "Ana rahmine düştüğüm andan itibaren, başka bir boyuttan, zaman tüneline gelen bir ziyaretçi gibi dünyadan ve üzerindeki her şey ve herkesten iki kat hızlı yaşlandım. Ana rahmine düşmemle doğumum arasında dört buçuk ay vardı," diye tanıtan bir Hintli-Yahudinin ağzından anlatılıyor. Moraes "Mağripli" Zogoiby, Koşin baharat tacirleriyle yeraltı dünyasını yönetenlerin melezi bir soyun son temsilcisi. Rushdie, okurlarını Mağriplinin hikâyesi eşliğinde Hindistan'dan İspanya'ya uzanan bir yolculuğa çıkarırken, bir yandan da Hindistan'ın iç politikasındaki, toplumsal yaşamındaki ve Hint altkıtasındaki değişimleri aktarıyor.

Salman Rushdie, *Mağriplinin Son İç Çekişi*'nde İspanyol ressam Francisco Pradilla y Ortiz'in 1492'de Granada'nın düşmesiyle ilgili bir tablosunda ele aldığı efsaneden esinlendi. İspanya'daki son Mağripli hükümdar XII. Muhammed, Granada'yı terk etmek zorunda kalınca son bir kez dönüp arkasına bakar ve içini çeker. Bunun üzerine annesi şöyle der: "Erkek gibi müdafaa edemediğin şey için kadın gibi ağlama."

35 TL
KDV DAHİL

📧 canyayinlari.com 🐦 twitter.com/canyayinlari 📘 facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-3456-4

SALMAN RUSHDIE
MAĞRİPLİNİN SON
İÇ ÇEKİŞİ

The Moor's Last Sigh, Salman Rushdie

© 1995, Salman Rushdie

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2017, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Burçak Başpınar, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3456-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

SALMAN RUSHDIE
MAĞRİPLİNİN SON
İÇ ÇEKİŞİ

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Begüm Kovulmaz

Salman Rushdie'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Soytan Şalimar, 2007

Öfke, 2008

Floransa Büyücüsü, 2009

Ayaklarının Altındaki Toprak, 2011

Doğu, Batı, 2011

Geceyansı Çocukları, 2012

Utanç, 2013

İki Yıl Sekiz Ay Yirmi Sekiz Gece, 2016

SALMAN RUSHDIE, on roman, bir kısa öykü derlemesi ve dört edebiyat dışı yapıtın yazarı ve *Mirrorwork* adındaki çağdaş Hint edebiyatı antolojisinin iki editöründen biridir. Yazarın *Geceyarısı Çocukları* adlı romanı 1981'de Booker Ödülü'nü, 1993'te Booker of Bookers ve 2008'de Best of the Booker ödülleri ald. *Mağriplinin Son İç Çekişi*, 1995'te Whitbread Ödülü'nü ve 1996'da Avrupa Birliği Aristeion Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Salman Rushdie, edebiyata yaptığı katkılardan dolayı 2007 yılında "Şövalye" unvanıyla ödüllendirildi. Ayrıca, İngiltere Kraliyet Edebiyat Derneği üyesidir ve Fransa Kültür Bakanlığı tarafından verilen *Commandeur des Arts et des Lettres* unvanına da sahiptir.

BEGÜM KOVULMAZ, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı mezunu. 2000 yılından beri editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Susan Sontag, Oliver Sacks, Angela Carter, George Orwell, Rudyard Kipling gibi yazarları çevirdi.

E.J.W. için

İçindekiler

I: Bölünmüş Bir Ev	15
II: Malabar Masala	161
III: Bombay Merkez	361
IV: "Mağriplinin Son İç Çekişi"	479

Da Gama-Zogoiby Soy Ağacı

Francisco DA GAMA = Epifania MENEZES

1876-1922

1877-1938

[evlilik 1900]

Camoens DA GAMA = Isabella SOUZA

1903-1939

1904-1937

[evlilik 1923]

Aires DA GAMA = Carmen LOBO

1902-1977

1904-1974

[evlilik 1921]

çocuk yok

Solomon CASTILE = Flory ZOGOIBY

1857-(?) 1917

1877-1945

[evlilik 1900]

Aurora DA GAMA – Abraham ZOGOIBY

1924-1987

1903-1993

[1939'da tanıştılar]

"Jimmy CASH" = "İna"

[evlilik 1975] (Christina)

ZOGOIBY

1947-1977

"Mini"

(İnamorata)

ZOGOIBY

1948-1993

"Mina"

(Philomina)

ZOGOIBY

1949-1981

"Moor"

(Moraes)

ZOGOIBY

1957-

rahibelik yemini

1977

I

BÖLÜNMÜŞ BİR EV

1

Vasco Miranda'nın, Endülüs dağ köyü Benengeli'deki delilik kalesinin dehşetlerinden kaçışından bu yana geçen günlerin sayısını unuttum; canımı kurtarmak için karanlığın örtüsünden faydalanıp firar etmiş, kapıya bir mesaj çivileyip bırakmıştım. O zamandan beri, üzerine yazılar karalanmış başka kâğıt desteleri, savrulan başka çekiçler ve dört parmak uzunluğunda başka çivilerin keskin feryatları eksik olmadı baş döndüren puslu sıcakta aç acına aştığım yollardan. Yıllar önce, henüz toy bir âşıkken, sevgilim şöyle demişti muhabbetle: "Ah sen yok musun, Moor, seni tuhaf, kara adam seni – oldum olası tezlerle dolusun fakat bunları çivileyecek bir kapın yoktu asla." (Hristiyan olmayan, dindar olduğunu söyleyen Hintli genç kadın, dinsizlikte ayak direten Hintli-Hristiyan sevgilisine şaka yollu takılmak için Luther'in Wittenberg protestosuyla matrak geçiyordu: Nasıl dolaşıyor öyküler, sonunda hangi ağızlarda buluyorlar kendilerini!) Ne yazık ki, söylenenlere kulak misafiri olan annem hemen atılıp yılan gibi sokuvermişti: "Tez mi? Boklu bez diyecektin herhalde." Evet anne, her konuda olduğu gibi bu konuda da son sözü sen söyledin.

Annem Aurora'yla sevgilim Uma'ya iki süper gücün adını takmıştı bir tanıdığımız: "Amrika" ve "Moskva". Bir-

birlerini andırdıkları söylenirdi, ama ben hatlarında hiçbir yakınlık göremez, onları hiç mi hiç benzetemedim. İkisi de zamanından çok önce yumdu gözlerini hayata, şimdi uzak bir memleketteyim ben de, ensemde ölümün soluğu, elimde onların öyküsü; kapılara, çitlere, zeytin ağaçlarına mıhlayıp çarmıha gererek son yolculuğumun manzarası boyunca yaydığım öykü – beni işaret eden öykü. Kaçarken bir yandan ipuçlarıyla dolu bir korsan haritasına, üzerindeki X işaretlerinin şahsımdan mürekkep bir hazineyi işaret ettiği korsan haritama çevirdim dünyayı. Peşimdekiler bıraktığım izleri sürüp geldikleri zaman beni şikâyetsiz, soluksuz, hazır bekler bulacaklar. *İşte burada duruyorum. Olacağı buydu.*

(Duruyorum değil de oturuyorum daha doğrusu. Bu karanlık ormanda – yani bu zeytin dağının tepesindeki ağaç kümesinin ortasında, azman bitkilerin örttüğü küçük mezarlığın eğilip yan yatmış, merakla bakan taştan haçlarının sorgusu altında, Ultimo Suspiro¹ benzin istasyonuna giden toprak yolun biraz aşağısında – Vergilius'un rehberliğine, yardımına ihtiyaç duymadan, ömrümün ortasında olmam gerekirken karmaşık nedenlerden dolayı yolun sonunda, takatsizlikten çöküp kalıyorum, kahretsin.)

Evet öyle, hanımlar, çivilenen şeyler çok. Örneğin seren direğine çivilenen renkli flamalar. Yalnız benim (renkli ve gösterişli olmasına rağmen) pek uzun sayılamayacak hayatımın sonunda, çivileyip asacak tezlerim taze bitti. Hayat da çarmıha çivilenmekten pek farklı değil zaten.

* * *

1. (İsp.) Son nefes. (Ç.N.)

İnsan sıfırı tüketmeye yaklaştınca, adım atmaya mecali kalmayınca, günah çıkarma zamanı gelmiş demektir. İster vasiyet deyin ister (hür) irade – veya yaşamın Son Soluk Salonu. Hayatıma dair hükümleri yollar boyunca bulduğum her yere çiviledikten sonra, cebimde kızıl bir kalenin anahtarlarıyla burada durmamın – daha doğrusu oturmamın nedeni bu işte; nihai teslimiyetten önceki bekleyiş anlarını geçirmek.

Dolayısıyla, son şarkımı söylemenin, olanları ve artık olma ihtimali taşımayanları eğrisiyle doğrusuyla anlatmanın zamanı geldi. Yitirilmiş bir dünyanın ardından son kez iç çekmenin, bir damla gözyaşı dökmenin. Fakat aynı zamanda son bir gösteri yapılacak, nihai, skandallarla dolu bir maval okunacak (elimizde video kayıtları bulunmadığından sözcüklerle yetinmek gerekecek) ve cenaze töreninde gürültülü ağıtlar söylenecek. Bir Mağriplinin öyküsü, sesiyle öfkesiyle tastamam. Dinlemek ister misiniz? Gerçi istemeseniz de anlatılacak ya. Yalnız, başlamadan önce bir ricam olacak, lütfen biberi uzatır mısınız?

–*Nasıl yani, efendim?*–

Ağaçlar dile geldi şaşkınlıktan. (Sizin yalnızlık ve umutsuzluktan duvarlarla, akılsız süs köpeğinizle, havayla konuştuğunuz hiç olmadı mı kuzum?)

Tekrarlıyorum: Biber, lütfen; çünkü tane karabiber olmasa, şimdi Doğu'da ve Batı'da sona ermekte olan şey hiç başlamayabilirdi. Vasco da Gama'nın uzun direkli yelkenlilerini okyanusun bir ucundan diğer ucuna, Lizbon'un Belém Kulesi'nden Malabar Sahili'ne getiren karabiberdi: önce Kalikut'a, arkasından kıyı gölünü andıran limanı için Koçin'e. İlk gelen Portekizlinin peşinden İngiliz'le Fransız da yelken açtı, öyle ki, Hindistan'ın Keşfi denen bu dönemde –gerçi gizlenmediğimize göre nasıl bulunup keşfediliyorduk acaba?– “altkıtan çok, baharat kıtaydık” kıymetli anneciğime göre. “Dünyanın nalet

Hindistan anamızdan ne istediği en baştan belliydi,” derdi annem. “Bir kahpenin yanına uğrar gibi, baharatın yakıcı ateşi için geldiler.”

* * *

Köklü bir ailenin gözden düşüp itibarını yitirmiş melez çocuğunun öyküsü benimkisi: Koçin’li Gama-Zogoiby Hanedanı’nın baharat ticarethanesi ve büyük sermayeli şirketine ait milyonların tek erkek vârisi olan benim, yani “Moor”¹ adıyla bilinen ben Moraes Zogoiby’nin ve hakkım olan hayatın doğal akışından sürgün edilişimin öyküsü; beni sürgün eden kişi, ülkemizin en tanınmış çağdaş sanatçılarından biri kabul edilen annemdi – Aurora, kızlık soyadıyla, da Gama; kuşağının en sivri dilli kadınlarından, güzelliği dillere destan annem, menziline giren herkese dilindeki yakıcı ateşten payına düşeni dağıtır, çocuklarına bile merhamet etmezdi. “Biz *beatnik*, tespih ve çarmıh² kızlarıyız, damarlarımızda acı kırmızı biber akar,” derdi. “Kanımdan canımdan olana ayrıcalık, dokunulmazlık yok! Tontonlarım, bilirsiniz insan eti yeriz, kan içmeden sarhoş olmayız biz!”

Goa’lı ressam V. (Vasco) Miranda, “Şeytani Aurora’mızın çocuğu olmak,” demişti bana küçükken, “aslında hakiki, modern bir Lucifer olmak demek. Lucifer’i biliyorsundur, parlak şafağın oğlu hani.” O dönemde Bombay’a taşınmıştık ve bu tür süslü laflar Aurora Zogoiby’nin efsanevi salonunun Cennet Bahçesi’nde iltifat kabul ediliyordu, oysa ben bu sözü kehanet gibi hatırlıyorum; çünkü bir gün gerçekten o muhteşem bahçeden tepetaklak

1. (İng.) Mağripli. (Ç.N.)

2. Henry Miller’in *Rosy Crucifixion* üçlemesini kastediyor. (Ç.N.)

aşağı atıldım, Cehennem'in başkenti Pandemonium'a yuvarlandım. (Hayatımın doğal akışından sürgün edilince bildiğim her şeyin zıttını sahiplenmekten başka ne şansım vardı? *Karşı-natüralizmi* kastediyorum, o tersi düz, sayıklamalı, abuk sabuk günlerin tek gerçek "izm"i. Siz olsanız, sınırların karanlık tarafına sürgün edildiğinizde karanlığı aydınlığa çevirmeye çalışmaz mıydınız? Tam da öyle oldu – kendi öyküsünden kovulan Moraes Zogoiby, tepetaklak tarihin derinliklerine yuvarlandı.)

–*Bütün bunların nedeni biber demek!*–

Yalnızca biber değil, kakule, kaju, tarçın, zencefil, fındık, karanfil; baharatlarla kabuklu yemişler, kahve çekirdeklerini ve aziz çay yaprağını da unutmamak gerek. Gerçi, Aurora'nın sözcükleriyle ifade etmek gerekirse, gerçek değişmiyor: "En baş ve ilkinci neden biberdi – evet evet, ilkinci, neden birinci diyecekmişim? İlk olmanın yanında bir olmak nedir ki?" Genel anlamıyla tarih için doğru olan, bilhassa ailemizin talihi için geçerliydi; Malabar'ın kıymetli Kara Altın'ı karabiber, iğrenç ölçüde zengin ailemin esas ticari stokuydu ve Koçin'in bu en varıl baharat, yemiş, bakliyat ve çay tacirleri, yüzyıllardır sürdürülen bir gelenekten başka hiçbir kanıta sahip olmadıkları halde, Vasco da Gama'nın gayrimeşru torunları olduklarını iddia ediyorlardı... Artık sırlara yer yok dünyamda. Hepsini çivileyip yollara astım.

2

On üç yaşında uykusuzluk illetine tutulan annem Aurora da Gama, bir süre devam eden bu rahatsızlık yüzünden dedesiyle ninesinin Cabral Adası'ndaki hoş kokulu büyük evinde her gece yalınayak dolaşmayı huy edinmişti; çıktığı gece gezmeleri sırasında evin bütün pencerelerini ardına dek açardı – önce sık ilmekli tülleriyle evi tatarcıklar, sivriler, karasineklerden koruyan iç pervazları, sonra kurşun camlı pencere kanatlarını ve nihayet en dıştaki ahşap panjurları. Sonuçta, maderşahi ailemizin altmış yaşındaki reisi Epifania, cibinliğindeki irili ufaklı delikleri görmeyecek kadar miyop veya cimri olduğundan, her sabah kemikli, mavi damarlı kollarında sinek ısırıklarının kaşıntısıyla uyanır, olay yerinden hemen sıvışan hizmetçi Tereza'nın getirip yatağın başucuna bıraktığı çayla tatlı bisküvi tepsisinin üstünde uçuşan sinekleri görünce feryadı basardı. Faydasız bir çılgınlığa tutulup kaşınmaya, sinekliği kaptığı gibi savurmaya başlar, tik ağacından kayık yatağında ani hamlelerle sağa sola atılırken çay fincanını devirir, pamuklu kumaştan dantelli yatak örtüsüne veya bir zamanlar kuğu gibi narin, artık buruş buruş boyunu gizleyen yakası fırfırlı beyaz muslin geceliğine çay dökülürdü. Sağ elindeki sinek raketini pata küte savururken sol elinin uzun tırnaklarıyla ulaşması zor yerlerdeki

sinek ısırıklarını araştırarak sırtını tırmıklar, başından kayan bonesi iç içe geçmiş yılanları andıran beyaz saçlarını ve seyrelmiş saçlarının arasından (ne yazık ki) kolaylıkla seçilen alacalı kafa derisini sergilerdi. Kapının öbür yanından içeriyi dinleyen genç Aurora, nefret ettiği büyükannesinin öfke nöbetinin zirveye ulaştığını (küfürler, parçalanmış porselenlerin şangırtısı, sinek raketinin âciz pat patları, sineklerin alaycı vızıltısı) anlayınca yüzünde en tatlı gülümsemesiyle, neşeyle günaydınlar dileyerek hanımın odasına süzülür, körpe torununun bu yaşlılık ve çaresizlik ânına şahit olmasının Koçin’li Gama’ların anasını öfkeden kudurtacağını bilirdi. Darmadağın saçlarıyla çay lekeli çarşafın üstünde dizüstü bir o yana bir bu yana dönen, sinekliği havada kırık bir sihirbaz değneği gibi savuran Epifania, öfkesini salıvermenin yolunu aradığından, davetsiz misafir Aurora’ya dönüp bir cadı, dişi ifrit ya da banşi gibi ulumaya başlar, küçük kız buna içten içe pek sevinirdi.

“Ah be kızım, ödümü kopardın, bir gün yüreğime indirivericen,” demişti bir seferinde.

Böylece, Aurora da Gama’ya ninesini öldürme fikrini müstakbel kurban kendi ağzıyla vermiş oldu. O günden sonra ninesini nasıl öldüreceğini tasarlamaya başlayan Aurora’nın giderek dehşetli bir hal alan zehirleme ve uçurumdan aşağı yuvarlama planları, bir kobra bulup Epifania’nın yatak örtüleri arasına sokmanın zorluğu ve yaşlı cadalozun kendi deyimiyle “yukarı ya da aşağı eğimli uzanıveren” her türlü zemine basmayı baştan reddetmesi gibi pratik nedenler yüzünden bir türlü gerçekleşmedi. Sivri, keskin bir mutfak bıçağını nereden bulacağını bilmesine, gırtlığını bir sıkışta, Epifania’nın işini bitireceğine güvenmesine rağmen bu olasılıkların da uzun uzadıya üstünde durmadı; çünkü yakalanmaya niyeti yoktu ve açıktan bir saldırı, tatsız sorular sorulması-

na yol açabilirdi. Kusursuz cinayet yöntemi kendini bir türlü ifşa etmediğinden kusursuz torun rolünü oynamayı sürdürdü, ama gizlice cinayet planları yapmaya devam etti ve zihnindeki karanlık düşüncelerin Epifania'nın gaddarlığını miras aldığı anlamına geldiğini hiç aklına getirmede: "En büyük erdem sabırdır," dedi kendine. "Doğru zamanı kollayıveririm olur biter."

Beklerken rutubetli geceler boyunca pencereleri açmayı sürdürdü, bazen de küçük, değerli bibloları camdan aşağı atıyordu; hortum burunlu ahşap oyma figürler ada sahilindeki evin dış duvarlarını okşayan gelgit dalgaları üzerinde inip çıkar, özenle kakılmış fildişi biblolar hiç iz bırakmadan sulara gömülürdü. Aurora'nın ailesi olanlara bir anlam veremedi. Epifania da Gama'nın iki oğlu; Aurora'nın adı Areş diye okunan amcası Aires ve adı Kamoenş diye söylenen babası Camoens sabah uyandıklarında geceki haylaz esintilerin çekmecelerindeki pamuklu safari gömleklerini ve çalışma masalarındaki evrakı uçurduğunu fark ederlerdi. Çevik parmaklı cereyan, numune çuvallarının, ofis kanadının gölgeli koridorlarında daima muhafızlar gibi dizili bekleyen kakule, okalıptüs yaprağı, kaju dolu irili ufaklı bez çuvalların ağzını çözer, dökülen çemenotu tohumlarıyla şamfistıkları kireçtaşı, odun kömürü, yumurta beyazı ve unutulmuş başka malzemeden yapılma eski taş döşemelerde çılınca yuvarlanır, havaya karışan baharat kokusu, yıllar içinde aile servetinin kaynaklarına şiddetli alerjik tepkiler vermeye başlayan hanımağaya işkence ederdi. Sineklikler açıldığında içeri vızıldayan sinekler, kurşunlu camlar açıldığında edepsiz esintiler giriyorsa, ahşap panjurların açılması geri kalan her şeyin eve dolmasına neden oluyordu; Koçin limanının tozuyla limandaki kayıkların hengâmesi, yük gemilerinin düdükleriyle römorkörlerin pat patları, balıkçıların denizanası sokan yerlerindeki nabız gibi atan zonkla-

malar ve yaptıkları pis şakalar, bıçak gibi keskin güneş ışığı, yüze bastırılan nemli bir bez gibi soluk kesen sıcak, kayıklı seyyar satıcıların bağırış çığrışları, karşı yakada, Mat-tançeri'de yaşayan evlenmemiş Yahudilerin sularla taşınıp gelen hüznü, zümrüt kaçakçılarının tehditleri, ticari rakiplerin entrikaları, Koçin Kalesi'ndeki İngiliz kolonisinin giderek artan tedirginliği, Baharat Dağları'ndaki plantasyon işçileriyle görevlilerinin ödeme talepleri, komünist kumpas hikâyeleri ve Kongre-vallahları siyaseti, *Gandi* ile *Nehru* adları, Doğu'dan gelen kıtlık, Kuzey'den gelen açlık grevi söylentileri, hikâyeye anlatıcılarının şarkılarıyla davul ritimleri, kabarak (Cabral Adası'nın köhne mendireğini döven) tarih okyanusu dalgalarının gümbürtüsü. Asortik tozluklu, şık şapkalı Areş Amca kahvaltıda, "Şu bizimki tam bir üçüncü dünya ülkesi, yüce İsa," diye söylenmeye başladı. "Dışarıdaki pis, leş gibi bir dünya değil mi sanki, değil mi? Peki kim soktu yine onu içeri, hangi taş kafalı, hangi körolası kulampara? Seçkin bir hane mi burası, Tanrı aşkına, yoksa ayıptır söylemesi bedesten kenefi mi?"

O sabah Aurora fazla ileri gittiğini anladı, çünkü sevgili babası Camoens, fasulye sıvığı kızından şimdiden bir baş daha kısa kalan, parlak desenli safari gömleği giymiş bu ufak tefek, keçisakallı, çöp gibi ince adam kızını gizlice çağırdı, küçük iskeleye götürdü; coşku ve heyecandan zıp zıp zıplıyor, arkasında lagünün imkânsız güzelliği ve ticari faaliyet keşmekeşinden bir perdeyle hayal dünyasından fırlamış bir yarattığı andırıyordu – ormanın ortasındaki açıklıkta dans eden bir leprikon ya da lambasından kaçmış iyi huylu bir cin gibi, fısıldayıp tıslayarak müthiş ve yürek parçalayıcı haberler verdi kızına: Bir şairin adını taşıyan ve hayalperest mizacına sahip (fakat yeteneğinden yoksun) Camoens sıkılgan bir tavırla eve hayaletlerin dadanmış olabileceğini söyledi.

"Bana öyle geliyor ki," dedi şaşkınlıktan ağzı açık ka-

lan kızına, “biricik anneciğın aramıza döndü. Açık havayı nasıl severdi, evi havalandırmak için büyükannenle nasıl kavga ederdi hatırlarsın, şimdi bütün pencereler, camlar tılsımlı gibi kendiliğinden açılıyor. Peki kaybolan eşyaya dikkat ettin mi kızım? Hep onun nefret ettiğı şeyler, fark etmedin mi? Ah şu Aires’in filli tanrıları, deyip dururdu. Amcanın küçük Ganeş koleksiyonu elden gitti bile. Bir de fildişi.”

Epifania’nın fildişleri. Fillerle dolu bu ev. Müteveffa Belle da Gama aklına geleni dosdoğru söyler, kimseden çekinmezdi. “Bu gece uyumadan beklersem annenin sevgili yüzünü bir kez daha görebilirim belki,” diye özlemle içini döktü Camoens. “Ne dersin? Her şey apaçık ortada. Birlikte beklemek ister misin? Babanla aynı hal-desin yavrum, biliyorum: O hanımının hasretini çekiyor, sen de anneciğini özleyip üzülüyorsun.”

Şaşkınlık ve utançtan kıpkırmızı kesilen Aurora, “Evet ama en azından saçma sapan hortlak hikâyelerine inanmıyorum,” diye haykırdı ve koşarak eve döndü; gerçeğı, yani ölen annesinin hayaletinin kendisi olduğunu, annesinin yapmak istediklerini yaptığını, müteveffanın sesiyle konuştuğunu –annesini geceleri dolaşarak canlı tuttuğunu, müteveffa ikame etsin diye bedeninden feragat ettiğini, ölüme tutunup ölümü reddettiğini, sevginin ecele rağmen sürdüğüne ısrarla inandığını– annesinin yeni şafağı, ruhunun eti olduğunu, bir bedeni paylaşan iki *belle*’in varlığını itiraf edemedi.

(Uzun yıllar sonra kendi evine *Elefanta* adını verecekti Aurora; yani sonuçta hem fillere hem hayaletlere yer var menkıbemizin ilerleyen bölümlerinde.)

* * *

Belle öleli iki ay olmuştu henüz. Aurora’nın sürekli

başkalarına adlar yakıştırarak kendi özel evrenini zorbalıkla dünyaya dayatan Areş Amcasının deyişiyile Cehennem Belle: Isabella Ximena da Gama, hiç tanımadığım büyükannem. Epifania'yla karşılaşır karşılaşmaz birbirlerine savaş ilan etmişlerdi. Kırk dört yaşında dul kalan Epifania hemen aile reisi rolüne soyunmuş, sabahları bir kucak dolusu şamfıstığıyla en sevdiği avlunun gölgeliğine kurulup yelpazelenerek fıstık kabuklarını gürültülü, etkileyici bir güç gösterisiyle dişleriyle bir bir kırmaya, bir yandan da hiçbir gürültünün bastıramadığı tiz sesiyle şarkılar söylemeye başlamıştı:

*Bubi Şafto denizlerde
Dizlerinde gümüş şişe-ee...*

Çatırt! Çuturt! ederdi fıstık kabukları dişlerinin arasında.

*Gelse de gömse beni,
Boni Bubi Şafto.*

Hayatı boyunca bir tek Belle ondan korkmayı reddetmişti. On dokuz yaşındaki Isabella, tasvip edilmeyen fakat gönülsüzce kabullenilen bir gelin olarak eve geldiği günün sabahı neşeyle, "Notundan dört puan kırdım," dedi kayınvalidesine, "Bubi yanlış, şişe yanlış, gömse yanlış, boni yanlış. Şu yaşında tatlı aşk şarkıları söylemen pek hoş, ama yanlış sözler şarkıyı saçmalaştırıyor, öyle değil mi?"

"Camoens," dedi taş kesen Epifania, "zevcene söyle dilindeki musluğu kapatıversin. Ağzından kaynar sularla başka belalar saçılıyor." Sonraki günlerde, sözlerini kendine göre uyarladığı denizci şarkıları repertuvarını aralıksız sergilemeyi inatla sürdürdü: *Ne yapmalı küçük ter-*

ziyle? adlı şarkısının yeni gelini gizlemeyi beceremediği ölçüde neşelendirdiğini fark edince, Epifania kaşlarını çatıp ağız değiştirdi: *Çek çek ömür boyu kocanın derdini*, diye söylüyordu şarkısını, belki de Belle'e dikkatini kadınlık vazifesine vermesini öğütleyerek, sonra da daha metafizik bir aşağılamayla devam ediyordu: *Olmaz olmaz olmaz olmaz... çatırt! Kraliçe değildir gelin*.

Ah, sürekli savaş halindeki Koçin'li Gama'ların efsaneleri! Bunları bana ulaştıkları haliyle anlatıyorum, sayısız yeniden aktarımla cilalanmış, fantastikleşmiş halleriyle. Eski hayaletler bunlar, uzak gölgeler, kurtulmak için anlatıyorum onları; elimde başka bir şey kalmadığından hikâyelerimi azat ediyorum. Koçin limanından Bombay limanına, Malabar Sahili'nden Malabar Tepesi'ne: bir araya gelişlerimizin, kopup ayrı düşüşlerimizin, yükselişimizin, inişimizin, *yalpalayarak düşüp kalkışımızın* hikâyesi. Ondan sonra, bana müsaade Mattançeri, elveda Marine Yolu... Her neyse, bebek sesine aç büyük köşkte doğan annem Aurora on üç yaşında, uzun boylu ve isyankâr bir kıza dönüşürken sınırlar açıkça çiziliyordu.

Aurora yeniyetmeliğe adım atarken, Epifania torunu hakkındaki olumsuz hükmünü açıkladı: "Boyu bir kız için fazla uzun," dedi. "Gözündeki sorun, kalbindeki Şeytan'ın göstergesi. Bakan herkesin görebileceği üzere, önden görüntüsü yüz kızartıcı. Şeyleri fazla çıkıntılı." Belle öfkeyle cevabı yapıştırdı: "Peki sevgili Aires'ten olma kursesiz torunun nerede? Yok. En azından genç bir, da Gama var ailede, hayat dolu, eli ayağı tutan, bubi şaftolarını boş ver şimdi. Aires abiyle Sahra bacıda tık yok: ne bebek ne başka çıkıntılar." Aires'in hanımının adı Carmen'di, fakat kayınbiraderinin lakap uydurma merakını taklit eden Belle, yeni geline büyük çölün adını takmıştı: "Çünkü çöl kumu gibi kıraç, tahta gibi dümdüz ve o çorak topraklarda içecek bir yudum su yok."

Briyantinle zorla yana yapıştırdığı gür, dalgalı, beyaz saçlı (ailemizde herkesin saçları erkenden kırılır, annem Aurora'nın saçları yirmisinde bembeyaz olmuştu; çağlayanlar gibi başının iki yanından dökülen ipeksi buzullar güzelliğine peri masalı ihtişamı katardı) büyük amcam Aires da Gama nasıl da kasım kasım kasılırdı! Belleğime damga vuran beş santime beş santim ölçülerindeki siyah beyaz fotoğrafında monoklü, kolalı yakası ve en kaliteli gabardin kumaştan üç parça takımıyla gülünç bir tablo çiziyordu. Bir elinde fildişi saplı baston (aile tarihimizin kulağıma fısıldadığına göre bir *baston-kılıç*), diğerinde uzun sigara ağızlığı vardı ve üzüntüyle belirtiyorum ama, bacaklarına kısa tozluklar geçirmişti. Biraz boy, bir de kıvrık bıyık eklediniz mi alın size komik ve kötü bir opera karakteri; fakat sinekkaydı tıraşlı, parlak yüzü Aires de kardeşi gibi cep boy bir erkek olduğundan, sahte İngiliz salon erkeği görüntüsü gıcık olmaktan ziyade komik ve acınasıydı.

Belleğimdeki fotoğraf albümünün bir başka sayfasında kambur duruşlu, şaşkı bakan büyük yengem Sahra var: Vahası Olmayan Carmen, develeri akla getiren koca çene kemiğiyle bir betel cevizi çiğniyor ve sırtında hörgüç taşıyormuş gibi görünüyor. Aires'in teyze çocuğu Carmen da Gama, Epifania'nın ablası Blimunda'nın ve Lobo adlı önemsiz bir matbaacının yetim kızıydı. Anne-siyle babasını sıtma salgınında kaybeden Carmen'in iyi bir evlilik yapma şansı yok denecek kadar azken, Aires annesini hayrete düşüren bir karar vererek kuzeniyle evlenmeye razı olmuştu. Aires için yakalamaya değer bir balık tutma hayali ve Carmen'i çok geç kalmadan birine kakalama mecburiyeti arasında seçim yapmak zorunda kalan Epifania, kararsızlığın pençesinde kıvrılmaktan bir hafta uyku uyuyamadı. Sonunda, müteveffa kız kardeşine karşı vazifesini gerçekleştirme arzusu oğluyla ilgili emellerine üstün geldi.

Carmen gençken bile genç görünmedi, çocuk doğurmadı, ne yapıp edip aile mirasından kocası Camoens tarafına düşeni ele geçirme hayalleri kurdu ve gerdek gecesi kocasının yatak odasına geç geldiğini, korku içinde yatakta titreyen genç ve cılız geline aldırış etmeden titizlikle ağır ağır soyunduğunu, hizmetçinin terzi mankenine giydirip birleşmelerinin simgesi olarak odada bıraktığı gelinliği (ölçüleri karısınınkine çok benzeyen) çıplak bedenine yine aynı özenle geçirdikten sonra tuvaletin dış kapısından çıkıp gittiğini kimseye anlatmadı. Kocasını bu vaziyette evden çıkıp gittikten sonra suyun üstünden gelen ıslık seslerini duyan Carmen örtülere sarınıp kalktı, pencereden baktı ve gelecekle ilgili ağır düşünceler sırtına binip omuzlarını çökertirken ay ışığında parıldayan gelinliği gördü; kürek çeken genç bir adam, gelinliği içindeki işgalciyle birlikte uzaklara, bu tür esrarengiz varlıkların hazzettiği türden mutlulukları aramaya götürüyordu.

Büyük yengem Sahra'yı kanla lekelenmemiş çarşafının soğuk kolları arasında bırakan Aires'in gelinlikli macesarası, yengemin sessizliğine rağmen bana ulaştı. Sıradan ailelerin çoğu sır tutamaz, fakat bizim sıradanlıktan enikonu uzak klanımızın en derin gizemleri genellikle yağlıboya tablolarla dönüşüp galeri duvarlarına asılırdı... Diğer yandan, bu hikâyeye bütününü uydurma da olabilir, fazla değil de biraz şoke etmek, Aires'in eşcinselliğini makul—daha egzotik, daha sevimli—göstermek için aile içinde uydurulmuş bir masal da olabilir, kim bilir? Büyüyünce sahneyi tuvaline aktaran Aurora da Gama—onun tuvalinde, gelinliği ay ışığı altında parlayan adam resmî bir tavırla kürekçinin terli göğsünün karşısında oturmaktadır—bohemliğine rağmen aslında ehlileştirilmiş bir fanteziyi tasvir etmişti denebilir: Yani hikâyeye, anlatıldığı ve resmedildiği haliyle, çukle taşığı, kanla meniye, liman sıçanları

arasında güçlü kuvvetli ahbablar arayan minyatür züppe-
nin yürekli, kararlı korkusunu, bedeli parayla ödenen ku-
caklaşmaların coşkulu dehşetini, kocaman elli hamalların
arka sokaklarda, yıkık dökük barakalardaki tatlı okşayışla-
rını, bisikletli çekçekçilerin adaleli mabatlarındaki, gıda-
sız kalmış pazaryeri veletlerinin kavruk ağızlarındaki aşkı
saklayarak Aires'in gizli azgınlığına cici bir elbise giydiri-
yor, gerdek gecesi kayıkta kürek çeken, Aires'in "Seyrüse-
ferci Prens Henry" adını taktığı adamla arasındaki inişli
çıkışlı, tartışmalı kavgalı, çalgınca tutkulu ve sonuna kadar
sadakatsiz gizli ilişkinin saplantılı gerçeğini görmezden
geliyor, hakikati hoş bir elbise içinde sahne arkasına yolla-
yıp gözleri başka yana çeviriyordu.

Hayır efendim. Tablonun hâkimiyetini yadsımak ola-
naksız. Üçü arasında geçen onca şeye rağmen –Carmen
da Gama'yle Prens Henry'nin ilerleyen yıllarda kurduğu
beklenmedik yakınlık da yeri gelince kaydedilecek– olan-
ların hepsi paylaşılan gelinlik hikâyesiyle başladı.

Ödünç alınan gelinliğin altındaki çıplaklık, damadın
duvağın arkasındaki yüzü, kalbimi bu tuhaf adamın anı-
sına bağlıyor. Hoşlanmadığım bin bir özelliği var, fakat
bizim memlekette (ve başka memleketlerde) pek çok
kişinin rezillik diye nitelendireceği kraliçelere yakışır gö-
rüntüsünün arkasında yiğitlik, ayrıca büyüklük vaadi gö-
rüyorum ben.

Gerçi kemiksiz dilini annesinden miras alan sevgili
annem, Areş Amca'yla aynı çatı altında yaşamayı, "Kıç
ağrısı değilse baş ağrısı," diye nitelendirirdi ama olsun.

* * *

Hazır konuya girmişken, aile içi anlaşmazlıkların, za-
mansız ölümlerin, yasak aşkların, delilik sınırındaki tut-
kuların, hastalığa yatkın göğüskafeşlerinin, paranın, gü-

cün ve sanatın etik açıdan daha kuşkulu baştan çıkarmalarıyla gizemlerinin gayya kuyusuna inmeden önce, her şeyi başlatanın kim olduğunu, kendi doğal unsurundan uzaklaşıp boğulanın, ıslak ölümüyle tekerleğin dingilini, hanenin temel taşını söküp atarak ailenin beni Cehennem çukuruna savurmakla sonuçlanan uzun düşüşünü başlatanın kim olduğunu gözden kaçırmayalım: Francisco da Gama'dan söz ediyorum, Epifania'nın müteveffa kocasından.

Evet, Epifania da taze bir gelindi bir zamanlar. Gücüyle servetini yitirmiş köklü bir tüccar ailesinden geliyordu: Mangalore'li Menezes klanı. Kocasıyla bir Kaliku düğününde tesadüfen karşılaşmışlardı ve hayal kırıklığına uğrayan kız analarına kalırsa Epifania ne yapıp edip akla mantığa sığmayan bir şekilde en büyük turnayı gözünden vurmayı başarmıştı; oysa küçük servet avcısının odsuz ocaksız ailesinin bomboş banka hesapları, sahte mücevherleri ve ucuz giysileri bunca zengin bir adamı hemen tiksindirmeliydi. Epifania, yüzyıl başında, büyük büyükbaba Francisco'nun kolunda, hikâyemin dünyanın geri kalanından uzak, yılanların kol gezdiği, Cennet Bahçesi-Cehennem karışımı özel evrenlerinden ilki olan Cabral Adası'na gelmişti. (Bu hikâyede annemin Malabar Tepesi'ndeki salonu ikinci, babamın gökyüzü bahçesi üçüncü, Vasco Miranda'nın tuhaf tabyası, İspanya'da, Benengeli'deki "Küçük Elhamra"sı da sonuncu mekân.) Adada geleneksel mimari tarzında inşa edilmiş eski ve görkemli bir malikâne bekliyordu Epifania'yı; yeşil havuzları, yosun tutmuş fiskiyeleri, birbirine bağlanan hoş geçitleriyle avlular, bunları çevreleyen ahşap oymalı balkonlar, balkonların arkasında yüksek tavanlı odaların labirentleri, korunaklı duvarların üstünde kiremit çatılar. Malikâne tropik yeşillikler arasında, bir zenginlik Cennet'inin ortasındaydı; Epifania'ya göre tam da olması

gereken olmuştu, çünkü hayatının ilk yıllarını nispeten yoksulluk içinde geçirmiş olsa da, saltanat sürmeye yatkınlığı olduğuna inanmıştı hep.

Ancak Francisco da Gama, oğullarının doğumundan birkaç yıl sonra bir gün eve M. Charles Jeanneret adlı, olağanüstü genç ve şüphe uyandıracak kadar alımlı bir Fransız delikanlı getirdi; yaşı yirmi bile olmayan genç adamın dâhi bir mimar olduğunu iddia ediyordu. Epifania'nın gözünü kırpmasına bile fırsat kalmadan, enayi kocası şımarık züppeye kıymetli bahçenin ortasına yapılacak bir değil iki ev siparişi vermişti bile. Hem de ne çılgın evler! İlki, duvarları tuhaf açılı pespaye bir yapıydı, bahçeyle binanın sınırları öyle belirsizdi ki insan içeride mi dışarıda mı olduğunu anlayamıyordu, üstelik mobilyalar bir hastaneye ya da geometri dersliğine yakışacak cinstendi, sivri köşelerinden birine çarpmadan oturulmuyordu koltuklara; diğer evse ahşap ve kâğıttan bir karton barakaydı –“Japon tarzı mimari bu,” demişti kocası inşaatı görünce dehşete kapılan Epifania'ya– duvarları kayarak açılan parşömen paravanlardan ibaretti, odalarında oturulmuyor, dizüstü çökülüyordu, gece hizmetkârlar gibi yer döşeginde, başını ahşap bir küpe yaslayıp uyumak zorundaydı insan. Bunca mahremiyet yoksunluğu Epifania'yı şu sonuca ulaştırdı: “Banyo duvarı tuvalet kâğıdından bir evde en azından ev ahalisinin mide sağlığı hakkında bilgi sahibi oluyor insan.”

Daha da kötüsü, bu iki tımarhanenin inşaatı tamamlanınca kocası güzel malikânedен sıkılmaya başladı; elini kahvaltı masasına vurur, “Doğu'ya gitme” ya da “Batı'ya yolculuk etme” zamanının geldiğini söyler, bunun üzerine bütün ev ahalisi çaresiz pıllını pırtını toplayıp Fransızcık'ın saçmalıklarından birine taşınır, hiçbir itiraz, isyan fayda etmezdi. Aynı hikâyeye birkaç hafta sonra yine tekrarlanırdı.

Herkes gibi yerleşik bir hayat sürdüremeyen Francisco da Gama, Epifania'nın umutsuzlukla keşfettiği üzere, aynı zamanda bir sanat hamisiydi. Rom ve viski içen, kendir otu çiğneyen, soyu sopu belirsiz tipler davet edilip tiksindirici kılık kıyafetleri içinde uzun süreliğine misafir edilir, Fransızcık'ın yaptığı evleri gürültülü müzikleri, şiir maratonları, çıplak modelleri, esrarlı sigara zıvanaları, sabahlara kadar süren kâğıt oyunu dersleri ve her açıdan uygun-suz hayatlarının başka alametleriyle doldururlardı. Yabancı sanatçılar da gelip kalır, giderken arkalarında rüzgârda sallanan, metalden devasa palto askılarını andıran tuhaf aletler, iki gözü burnunun aynı tarafında şeytan kadın portreleri, kazara üzerine boya dökülmüş gibi görünen devasa tuvaler bırakırlar, Epifania da bu faciaları sevgili evinin duvarlarıyla avlularına asmak, bu çerçöpü saygın, usturuplu resimlermiş gibi her gün seyretmek zorunda kalırdı.

"Senin şu sanat-sepet merakın yok mu, Francisco," dedi kocasına kinle, "resim diye astırdığın şeyler çirkinlikleriyle kör ediverecek beni." Kocasının onun zehirlerine bağışıklığı vardı. "Eski güzellikler yetmez," diye yanıt verdi. "Eski saraylar, eski alışkanlıklar, eski hal tavırlar, eski tanrılar. Artık dünya sorularla dolu, güzelliğe ulaşmanın yeni yolları var."

Francisco kahraman kumaşından biçilmişti, sorular ve arayışlar kaderinde vardı, ev hayatından aile düzeninden en az Quijote kadar tedirgin olurdu. Günah kadar yakışıklı, bunun en az iki katı erdemliydi, gençliğinde hindistancevizi elyafından hasır fileli kriket sahalarında, sol kolunu incelikle kullanan bir atıcı ve zarif bir vurucu olduğunu ispatlamıştı. Kolejde yılın en başarılı fizik öğrencisi seçilmesine rağmen, küçük yaşta yetim kaldığı için uzun uzun düşündü ve sonunda akademik hayattan vazgeçip vazifesini yerine getirmeye, aile işini sürdürmeye karar verdi. Büyüdü, baharat ve yemişleri altına çeviren

da Gama'ların yüz yıllık sanatında ustalaştı. Esen rüzgâr-
dan para kokusu alır, havayı bir kere içine çekti mi kâr mı
yoksa zarar mı edeceğini anlardı; diğer yandan çok hayır-
severdi – yetimhaneler kurdu, ücretsiz sağlık klinikleri
açtı, köylere okul yaptırdı, sulama kanalları inşa ettirdi,
hindistancevizi ağacı hastalıklarını araştıran enstitüler
kurdu, baharat tarlalarının ötesindeki dağlarda filler için
doğal koruma alanı projeleri başlattı, her yıl Onam çiçek
bayramı sırasında bölgenin en yetenekli hikâye anlatıcıla-
rını bulmak ve taçlandırmak için düzenlenen yarışmaları
destekledi: Öyle ki, cömertliği Epifania'yı (boşu boşuna)
isyan ettirirdi: "Malı mülkü çarçur edip çocukları baldırı
çıplak bırakınca ne olacak? O zaman senin bu şeyin, *ant-
ropolojin* mi doyuruvorecek karnımızı?"

Kocasıyla yolun her adımında mücadele eden Epifa-
nia, sonuncusu hariç bütün savaşları kaybetti. Gözlerini
geleceğe diken modernist Francisco önce Bertrand Russel'
ın havarisiydi –*Dil ile Bilim ve Özgür İnsanın Tapınması*¹
onun tanrı içermeyen kutsal kitaplarıydı– daha sonra
Mrs. Annie Besant'ın, Teosofi Cemiyeti'nin giderek ateş-
lenen milliyetçi politikalarına taraf oldu. Unutmayın ki
Koçin, Travancore, Maisur ve Haydarabad teknik olarak
Britanya Hindistan'ı toprağı değil, kendi mihracelerinin
yönetiminde Hint eyaletleriydi. Koçin gibi bazıları, doğ-
rudan Britanya yönetimi altındaki bölgelere göre çok
daha yüksek eğitim ve okuryazarlık oranlarıyla övünür-
ken, diğerlerinde (Haydarabad) Mr. Nehru'nun deyişiyle
"kusursuz bir derebeylik sistemi" hüküm sürüyor, Travan-
core'da Kongre bile yasadışı ilan ediliyordu; fakat gerçek-
le görüneni birbirine karıştırmayalım (Francisco karıştıır-
madı): İncir yaprağı başkadır, incir başka. Maisur'da milli
bayrağı yükselten Nehru şehirden ayrılır ayrılmaz yerel

(Hintli) kolluk güçleri yalnızca bayrağı değil, bayrak direğini bile yok ettiler, yeter ki gerçek yöneticiler huzursuz olmasın... Otuz sekizinci yaş gününde başlayan Büyük Savaş, Francisco için bardağı taşıran son damla oldu.

Akşam yemeğinde, takım elbiseli ve çizmeli atalarının yağlıboya tabloları altında, "Birtanyalılar gitmek zorunda," diye ilan etti.

"Ah Tanrım, nereye gidiyorlar?" diye sordu konuyu anlamakta zorlanan Epifania. "Bu kara günlerimizde bizi kaderimize terk edip şu gulyabani Kayzer Bili'ye bırakıp nerelere gidiyorlar?"

Francisco bir anda patlayınca, on iki yaşındaki Aires'le on bir yaşındaki Camoens donup kaldılar. "Kayzer ödediğimiz bedellerden yalnızca biri," dedi babaları, gök gü-rültüsü gibi kükreyerek. "Vergiler iki katına çıktı! Gençlerimiz Britanya üniforması içinde ölüyor! Milli servetimizi gemilerine yükleyip götürüyorlar, madam: Halkımız açlıktan ölürken İngiliz Tommy buğdayımızdan, pirincimizden, hintkenevirimizden, hindistancevizimizden istifade ediyor. Benden mallarımı maliyet fiyatının altında göndermemi talep ediyorlar. Madenlerimiz yağmalanıyor: güherçile, manganez, mika. Yetti artık! Bombay-vallahları semirirken bütün ulus sefil oluyor."

"Sahtekârlar ve kitaplar senin kulaklarını yalanlarla doldurmuş," diye itiraz etti Epifania. "İmparatorluğun çocukları değilsek neyiz? Bize her şeyi İngilizler vermedi mi? – Medeniyet, kanun, düzen, çok şeyler armağan ettiler. Senin evi kokutan baharatlarını bile cömertliklerinden satın alıyorlar, onlar sayesinde çocuklarını giydiriyor, karınlarını doyuruyorsun. O halde vatan hainliği yapmanın, çocuklarımın kulaklarını sapkınlıklarla dolduruvermenin âlemi ne?"

O günden sonra Epifania ile Francisco pek konuşmadılar. Babasına baş kaldıran Aires annesinin tarafını

tuttu; Epifania ile o, İngiltere'nin, Tanrı'nın, filistinizmin, eski alışkanlıkların, sessiz sakin bir hayatın taraftarı oldular. Francisco hareketli, ordan oraya koşuşturan, enerjik bir adamdı, bu yüzden Aires miskinlik numarası yapmayı ve yatıp yuvarlanıp hayatın sefasını sürerek babasını çileden çıkarmayı öğrendi. (Gençliğimde farklı nedenlerle ben de tembelce aylaklık etme eğilimindeydim. Fakat sinir bozmak gibi bir amacım yoktu; Zaman'ın hızlandırılmış akışı karşısında kendimi yavaşlatmayı amaçlıyordum boşu boşuna. Yeri gelince ziyaret edilecek hikâyelerden biri bu da.) Francisco aradığı müttefiki küçük oğlu Camoens'te buldu ve ona milliyetçilik, akılcılık, sanatseverlik, yenilikçilik ve o günlerde hepsinden önemlisi, baş kaldırma erdemlerini aşıladı. Nehru'nun Hindistan Ulusal Kongresi horgörüsünü paylaşıyor –kölelerin laklak mekânı– Camoens de ona hak veriyordu. “Annie şöyle demiş Gandhi böyle yapmış,” diye azarlıyordu Epifania kocasını. “Nehru, Tilak, Kuzeyli başıboş haydutlar bunlar. Sen anneni dinleme! Böyle devam et! Bu gidişle hapsi boylarsın.”

Francisco da Gama, 1916'da Annie Besant ve Bal Gangadhar Tilak'ın ülkenin geleceğine karar verecek bağımsız bir Hindistan parlamentosu talep eden Yönetmelik Özerklik kampanyasına katıldı. Mrs. Besant ondan Kocchin'de bir Özerk Yönetim Şubesi açmasını istediği zaman yerel burjuvaların yanında liman işçilerini, çay toplayıcılarını, pazar hamallarını ve kendi işçilerini de davet etme cüretini gösterince, Epifania yenilgiyi kabullendi. “Üst sınıfla alt sınıf aynı derslikte! Rezalet, ayıp! Adam aklını yitirmiş,” diye sitem etti hafiften, sonra yelpazele-nerek somurtkan bir sessizliğe gömüldü.

Şube birkaç gün sonra açılınca Ernakulam bölgesinin liman semti sokaklarında çatışmalar çıktı, yirmi-otuz kişilik militan Şubeciler grubu hafif silahlı bir müfrezeyi

alt edip teçhizata el koymayı başardı. Ertesi gün Şube'ye resmî yasak geldi ve Cabral Adası'na Francisco da Gama'yı tutuklamak üzere bir motorbot gönderildi.

Sonraki altı ay boyunca sürekli hapishaneye girip çıkarak büyük oğlunun horgörüsünü, küçük oğlunun sonsuz hayranlığını kazandı Francisco. Evet, bir kahramandı muhakkak. Hapse girmesi, mahkûmiyetleri arasında siyasi eylemlerini tutkuyla sürdürmesi, Tilak'ın talimatları doğrultusunda pek çok kez mahkemede savunma yapmayı reddetmesi, onu geleceği olan, takip etmeye değer biri, kitlelerin ilgi gösterdiği biri yaptı: Bir yıldız oldu.

Yıldızlar sönebilir, kahramanlar ölebilir; Francisco da Gama da kaderini gerçekleştiremedi.

* * *

Hapishanede, sonunda felaketi olacak çalışmayı tamamlamaya zaman buldu. Büyük büyükbabam Francisco'nun siyaset sahnesinde yükselen milli bir kahraman-ken bütün ülkenin maskarasına dönüşmesine yol açan bilimsel teoriyi nereden, aklın hangi iskarta indirim dükânından bulup çıkardığını kimse bilmiyor; fakat bu konunun zihnini giderek daha fazla kurcalamaya başladığı, sonunda onun için en az özerklik hareketi kadar önemli bir meseleye dönüştüğü anlaşıyor. Eskiden beri kuramsal fizik alanına duyduğu ilgi yeni tutkularına karışmış olmalı – Mrs. Besant'ın teosofi felsefesi, Hint ulusunu oluşturan birbirinden çok farklı milyonların aslında bir olduğunda ısrar eden Mahatma'nın görüşleri, modernleşen Hint entelektüellerinin bir yandan tinsel hayatın, şu kullanılmaktan eskimiş ruh sözcüğünün seküler tanımlarını arayışı; her neyse, sonuçta 1916 yılı sonlarında Francisco gizlice bastırdığı bir makaleyi dönemin bütün

önemli gazetelerine gönderdi ve *Dönüşümsel Bilinç Alanları Teorisine Doğru* adını verdiği bu makalede, “elektromanyetik alanları andıran görünmez ve dinamik tinsel enerji ağlarıyla” çevrili olduğumuzu öne sürerek bu “bilinç alanları”nın insan türünün –hem kılışsal hem tinsel– bellek depoları olduğunu, (*Egoist* dergisinde) Joyce’un Stephen’inin ruhunun demirhanesinde dövmek istediğini söylediği şeyin, yani insanlığın yaratılmamış bilincinin aslında bu bilinç alanlarını oluşturduğunu öne sürdü.

Sözde DBA’nın en temel etkilerinden biri, öğrenmeyi basitleştirmesiydi; dönüşümsel bilinç alanları sayesinde dünya üzerinde herhangi birinin öğrendiği bir şeyi başka yerlerde başka insanların öğrenmesi kolaylaşıyordu. Fakat en yüksek, incelemesi de aynı ölçüde en zor düzlemde alanlar etik etkileşime giriyor, etik seçimlerimizi yönetiyor ve yine etik seçimlerimizle belirleniyor, dünya üzerinde verilen her etik kararla güçleniyor, buna karşılık alçakça davranışlarımızla zayıflıyordu, öyle ki, teoride, fazla sayıda kötü eylemde bulunmak Bilinç Alanları’na onarılamayacak zararlar verebilir, “bu durumda, etik çatkının yok edilmesiyle insanlık tamamen ahlakdışı, dolayısıyla anlamsız bir evren gerçeğinin ifade edilemez hakikatiyle karşı karşıya kalır, ezelden beri koruması altında yaşadığımız güvenlik ağı yitirilirdi”.

Aslında Francisco’nun makalesi bilinç alanlarının daha düşük seviyedeki, eğitsel hizmetlerini anlatıyor, etik boyutlara spekülatifliğini ele veren görece kısa bir paragrafta değiniyordu. Fakat bu kadarı bile herkesin alay konusu olmasına yetti. Madras gazetesi *Hindu*’nun başyazarı, *İyi ve Kötünün Yıldırımları* başlıklı zalimane taşlamasında şöyle diyordu: “Dr. Gama’nın etik hayatımızın geleceğiyle ilgili korkuları, insan davranışlarının hava koşullarını etkilediğine inanan çatlak bir hava tahmincisini akla getiriyor; merhametli olmadığımız sürece

tepemizden fırtına bulutları eksik olmaz, diyen bir hava tahmincisi." *Bombay Chronicle*'ın, Mrs. Besant'ın arkadaş-şısı ve milliyetçi hareket yanlısı Yayın Yönetmeni Horniman, vaktiyle Francisco'yu makalesini yayımlamaması için samimiyetle uyarmıştı; ama şimdi gazetenin hiciv yazarı "Vaspici", ünlü Bilinç Alanları'nın yalnızca insanların kullanımına açık olup olmadığını haince sorguluyor, başka yaratıkların –örneğin hamamböcekleri ya da zehirli yılanların– da bunlardan faydalanıp faydalanamayacağını merak ediyordu; yoksa her türün gezegenin çevresinde fırıl fırıl dönen vorteksleri mi vardı? "Kazayla gerçekleşebilecek alan çarpışmalarının etik değerlerimizi kirletmesinden –buna Gama Radyasyonu diyelim– korkmalı mıyız? Peygamberdevesinin cinsel alışkanlıkları, babun ya da goril estetikleri, akrep siyaseti zavallı psişelerimize bulaşıp bunları mundar etmesin? Tanrı korusun, düşünsenize, *ya bu çoktan olduysa!*"

Francisco'nun işini bitiren şey bu "Gama ışınları" tamlaması oldu; giderek bir fıkraya dönüştü, kanlı savaştan, ekonomik sıkıntılardan ve bağımsızlık mücadelesinden başını kaldıranların kafa dağıtmak için güldüğü şeylerden biriydi artık. Başta istifini bozmadı, aksine ilk ve daha önemsiz hipotezini kanıtlamasını sağlayacak deneyler bulmaya konsantre oldu. İkinci bir makale yazarak, "bol"ların, yani Kathak dansı eğitimcilerinin ayak kol boyun hareketlerini anlatmak için kullandığı anlamsız uzun sözcük dizilerinin bu testlerde kullanılabileceğini ileri sürdü. Bu sekanslardan biri (*tat-tat-ta drigey-tun-tun ce-ce-kathay to, talang, taka-tun-tun, tai! Tat tai!* vs.) deneyde "kontrol" dizisi olacak, aynı ritmik şablona göre söylenecek dört başka, uydurma sözcük dizisi oluşturulacaktı. Başka bir ülkeden seçilecek, Hint dans talimatları hakkında hiçbir bilgisi olmayan öğrenci grubundan beş diziyi birden öğrenmeleri istenecek, Francisco'nun alan teorisi

doğruysa, dans dersi tekerlemesi, içlerinde öğrenmesi en kolay sözcük dizisi olacaktı.

Ama deney hiçbir zaman gerçekleştirilmedi. Çok geçmeden yasaklı Özerk Yönetim Şubesi'nden istifası istendi ve artık aralarına Motilal Nehru'yu da katan hareket liderleri, büyük büyükbabamın yağdırdığı, giderek daha ağlamaklı bir hal alan mektuplara yanıt vermeyi bile bıraktılar. Gemilere doluşup Cabral Adası'na konaklamaya gelen, Doğu'da afyon çekip Batı'da viski yuvarlayan sanatçı tipler de gelmez olmuştu artık, gerçi Fransızcık'ın ünü arttıkça arada bir Francisco'ya şimdi kendisine "Le Corbusier" diyen genç adamın ilk Hintli patronu olup olmadığını soranlar oluyordu. Paramparça kahrâman bu soruya kısa ve öz yanıt verirdi: "Adını hiç duymadım." Bir süre sonra bu soruların da ardı kesildi.

Epifania mutluluktan kabına sığamıyordu. Francisco içine kapanıp bunalıma girdikçe, yüzündeki ifade dünyanın kendilerine açıklanamaz, korkunç bir haksızlık yaptığına inanan adamların çökük maskesine dönüştükçe, Epifania öldürücü darbeyi indirmeye yaklaşıyordu. (Kelime-nin tam anlamıyla böyle olacaktı.) Yıllar boyunca bastır-dığı hoşnutsuzluklar Epifania'nın içinde kinci bir öfkeye –öfke, benim gerçek mirasım!– dönüşmüştü bana kalırsa, öyle ki, hakiki, cinai nefretten ayırt edilemez hale gelmiş-ti öfkesi; gerçi kocasını sevip sevmediğini sorsanız şaşkınlıktan donakalırdı kesin. Radyodan başka arkadaşlık edecek kimsenin olmadığı sonu gelmez ada akşamlarından birinde, "Bizimkisi aşk evliliği idi," dedi kederli kocasına. "Kaprislerine aşk için boyun eğdim, başka neden olacak? Hayallerin seni nereye getirdi, görüyorsun. Şimdi aşk için sen benim yolumdan gelmelisin."

Bahçedeki ucube evler kapatılıp kilitlendi. Francisco'nun yanında siyaset konuşmak yasaktı: Rus Devrimi dünyayı salladığında, Büyük Savaş sona erdiğinde, Amrit-

sar Katliamı haberleri kuzeyden süzülerek gelip hemen her Hintlinin içindeki Anglofili öldürdüğünde (Nobel ödüllü Rabindranath Tagore şövalyelik payesini krala iade ettiğinde) bile, Cabral Adası'nın Epifania da Gama'sı bunlara kulak tıkayıp küfre kaçan bir inatla İngilizlerin her şeye kadir cömertliğine inanmaya devam etti; büyük oğlu Aires de annesinin inancını paylaşıyordu.

1921 Noel'inde, on sekiz yaşındaki Camoens, on yedi yaşındaki yetim Isabella Ximena Souza'yı utana sıkıla eve, ailesiyle tanıştırmaya getirdi. (Epifania nerede tanıştıklarını sorunca, utançtan kızarak Aziz Francis Kilisesi'nde kısa bir tesadüften söz ettiler, bunun üzerine geçmişindeki uygunsuz şeyleri unutmaktaki büyük kabiliyetinden doğan bir horgörüyle, "Ne idüğü belirsiz sırfıntı," diye homurdandı Epifania. Ama Francisco kızı tasvip etti ve yorgun elini, açıkça söylemek gerekirse pek de neşeli olmayan masanın üzerinden uzatıp Isabella Souza'nın güzel başının üstüne koydu.) Camoens'in gelin namzedi açıksözlüydü. Heyecanla ışıldayan gözleriyle Epifania'nın beş yıllık tabusunu alaşağı ederek Galler Prensi'nin (geleceğin Kral VIII. Edward'ı) ziyaretini Kalküta'nın gayriresmi boykotla, Bombay'ın büyük protesto gösterileriyle karşılayacak olmasını ne kadar heyecan verici bulduğunu anlattı, baba oğul Nehru'ları ikisini de hapis haneye yollayan mahkemeye işbirliği yapmadıkları için övdü. "Genel vali neyin ne olduğunu anlasın," dedi. "Motilal İngiltere'yi seviyor, ama o bile hapse girmeyi tercih etti."

Francisco oturduğu yerde kımıldandı, uzun zamandır donuk bakan gözlerinde eski bir parıltı belirir gibi oldu. Epifania hemen atıldı: "Tanrı korkusu nedir bilen bu Hıristiyan hanesinde İngilizlerden başkası tanınmaz, matma-zel,¹" diye terslendi. "Bizim oğlanla aynı görüşle-

1. Kitabın orijinalinde *mader-moysele* imlasıyla kelime oyunu yapılarak, "çılgin matmazel" anlamı verilmiş. (Ed.N.)

ri paylaşıyorsan ağzını dikkatli aç. Beyaz et mi istersin kırmızı mı? Konuş. İthal Dao şarabı, güzeldir, soğuktur? İç. Puding şuding? Neden olmasın. Noel masasında böyle şeyler konuşulur, fraulayn. İç pilav?"

Daha geç saatlerde, iskelede, şahit olduklarını her zamanki açıksözlülüğüyle yorumlayan Belle, nişanlısını savunmadığı için Camoens'e sitem etti. "Ailenin evi sisler arasında kaybolmuş bir yere benziyor," dedi. "Nefes alacak hava yok. İçeride birisi yaptığı büyüyle senin ve zavallı babanın ömrünü tüketiyor. Ağabeyine gelince, onu boş ver, umutsuz vaka zavallı. İster benden nefret et, ister öfkelen, ama, bu evde kötü bir şeylerin büyüdüğü, üzerindeki, mazur gör ama, korkunç safari gömleğinin parlak renkleri kadar net görülüyor."

"Yani bir daha gelmeyecek misin?" diye sordu üzüntüden perişan Camoens.

Belle bekleyen kayığa bindi. "Aptal çocuk," dedi. "Çok sevimlisin, insanın yüreğine dokunan bir yanın var. Aşk için ne yapıp yapmayacağım konusunda hiçbir fikrin yok: nereye gelirim nereye gelmem, kiminle savaşır kiminle savaşmam, kimin büyüsunü büyümlle bozarım hiç bilmiyorsun."

Belle, sonraki aylarda Camoens'e dünyadan haberler taşımayı sürdürdü, Mayıs 1922'de hapis cezası yeniden uzatılan Nehru'nun mahkemedeki konuşmasını okudu. *Sindirme politikaları ve terörizm, hükümetin ana yönetim aygıtları haline gelmiştir. Halkın sevgisini bu şekilde kazanmayı mı umuyorlar? Sevgi ve sadakat kalpten gelir. Süngü zoruyla gasp edilemez.* "Annenle babanın evliliğini anlatıyor sanki," dedi Isabella neşeyle – bu güzel, ağzı kalabalık kıza duyduğu hayranlıkla içindeki milliyetçilik ateşi yeniden şiddetlenen Camoens'in yanakları kızardı. Belle onu kişisel projesi olarak görüyordu. O günlerde Camoens'in uykusu kötüydü, astımı vardı, hırıltılı solu-

yordu. “Evdeki pis havadan,” dedi Belle. “Evet, öyle. En azından, da Gama’dan birini kurtarmam gerek.”

Değişiklikler yapılmasını buyurdu. Onun talimatları doğrultusunda – ve Epifania’nın öfkesine rağmen: “Senin o küçük pilicin, o küçük hoppa şıllığın dilenciler gibi yemek yemeni istiyor diye tavuk kestirmeyi bırakacağımı sanma!” – Camoens vejetaryen oldu ve yogaya başlayarak başının üstünde durmayı öğrendi. Pencerelerden birini kırıp gizlice babasının Batı evine girdi ve Francisco’nun çürüyen kütüphanesindeki kitapları kurtlarıyla birlikte yutmaya başladı. Attar, Hayyam, Tagore, Carlyle, Ruskin, Wells, Poe, Shelley, Raca Raman Roy. “Görüyor musun?” diye cesaretlendirdi Belle nişanlısını. “Yapabilirsin, çirkin gömleklili bir kapı paspası olmak yerine sen de bir birey olabilirsin.”

Francisco’yu kurtaramadılar. Yağmurlardan sonra bir gece ada kayalıklarından suya dalıp yüzerek uzaklaştı; belki de adanın büyümlü kıyılarından uzakta temiz hava aramaya gitti. Gelgitle oluşan rip akıntısı aldı onu; şişmiş cesedini beş gün sonra, paslı bir liman şamandırasının yanında buldular. Devrimdeki rolüyle, hayır işleriyle, ilerlemeciliğiyle, aklıyla anımsanmalıydı; oysa asıl mirası (yıllar boyunca ihmal edilmekten) bozulan ticari işler, ani ölümler ve astım oldu. Epifania onun ölüm haberini ürpermeden yuttu. Hayatını yediği gibi ölümünü de yedi; yedikçe büyüdü.

3

Epifania'nın yatak odasına çıkan geniş, dik merdivenin sahanlığında, hanımağanın kulakları delen itirazlarına rağmen Francisco'nun bir zamanlar "Fransızcıklarından" birine yeniden dekore ettirdiği özel aile şapeli vardı. Fransız, hindistancevizi ağaçları ve çay plantasyonlarıyla şenlendirilmiş manzaralarda mucizelerini gerçekleştiren İsa'yı gösteren küçük boy resimlerle süslenmiş altın yaldızlı altar panosunu, havarilerin porselen tasvirlerini, tik ağacından kaideler üstünde poz verip trompetlerini üfleyen altından bebek melekleri, devasa brendi kadehlerine benzeyen cam altlıklar içindeki mumları, altarın üstündeki Portekiz dantelinden ithal örtüleri, hatta çarmıhı bile kaldırmıştı. "Bütün kaliteli şeylerle birlikte," diye yakınıyordu Epifania, "İsa'yla Meryem de depoya gönderiliverdi." Bu hürmetsizlik yetmiyormuş gibi kör olası Fransız bir de tutmuş şapeli hastane koğuşu gibi beyaza boyamış, Koçin'deki en rahatsız ahşap oturaklarla döşemiş, sonra da, bu penceresiz iç odanın duvarlarına kâğıttan kocaman vitray resimleri yapıştırmıştı. "Sanki istesek doğru dürüst pencereler açtırmazmıyız gibi," diye yakındı Epifania, "bizi ucuzcu gösteriyor baksanıza, hem Tanrı'nın evine kartondan pencere asmak yakışık alır mı hiç?" Üstelik karton pencerelerde doğru dürüst tasvirler bile yoktu,

yalnızca çılgınca dönen desenler oluşturan renk katmanları, burnundan soluyan Epifania'ya göre "çocuk partisi için doğum günü süsleri. Böyle bir odada Kurtarıcımızın kanı ve eti değil, doğum günü pastası yenir ancak".

Hamilik ettiği sanatçıyı savunmak üzere davacıya karşılık veren Francisco, bu eserde biçimle rengin içeriğin yerini almakla kalmadığını, gereğince kullanıldığında içeriğe dönüşebileceğini gösterdiğini anlatınca Epifania'dan şu küçümseyici yanıtı aldı: "O zaman belki İsa Efendimize de ihtiyaç yok, çarmıhın şekli yeter de artar, bir de çarmıha gerilmeyle niye uğraşalım, değil mi ama? Kutsalımıza saygısızlıkta senin şu Fransız tipin üstüne yok doğrusu: Tanrı'nın Oğlu'nu günahlarımız için ölmekten azat ediveren bir kilise dikti evimize."

Kocasının cenazesi kaldırıldıktan bir gün sonra, Epifania şapelde ne varsa toplatıp yaktırdı ve tombul bebek melekler, dantel, cam, kan kırmızı ipek döşemeli, kalın yastıklı şapel sandalyeleriyle bunlarla uyumlu, onun konumunda bir kadının Tanrı'nın önünde gereği gibi diz çökmesine elverişli, altın püsküllü minderleri içeriye taşıttı. Kebap yapılmış azizlerle tandırılanmış şehitleri gösteren İtalyan yapımı antik duvar halılarıyla bunları çevreleyen dantelalı, dökümlü perdeler duvarlara asıldı, Fransızcık'ın konforsuz tuhafliklarının sıkıcı anısı dindarlığın tanıdık küfüyle silindi gitti. "Tanrımız cennetteki tahtında oturuyor," diye ilan etti taze dul. "Dünya üzerinde her şey tıkrında.

Bundan böyle," diye ilan etti Epifania, "mütevazı bir hayat yaşamak düşer bize. Kurtuluş'un anahtarı o Peştemalli Küçük Adam'da ve onun peşine takılan çeşitlerde değil." Gerçekten de, Epifania'nın aradığı mütevazı hayatın Gandi'ci bir yönü yoktu, onunkisi koyu, tatlı çayın kokusuyla geç saatte uyanmanın, ellerini çırpıp çağırdığı aşçıya günün yemeklerini buyurmanın, hâlâ uzun olma-

sına rağmen hızla beyazlayarak incelen saçlarını hizmetçiye yağlatıp taratmanın ve tarakta her gün daha fazlası kalan saç tutamları için hizmetçiyi suçlamanın basitliğiydi; yeni elbiselerle eve gelen, arada bir pehpehçi dilini rahatça kullanabilmek için çıkardığı ağız dolusu topluğneyle önünde diz çöken terziyi azarlayarak geçen uzun sabah saatlerinin; birbirinden güzel top top kumaşın keyfince beyaz örtülü zemine serildiği, çeşit çeşit ipeklinin insanın içini ürperterek havaya yükselip yumuşak, kat kat güzellik dağları halinde birikmek üzere yere indiği kumaş dükkânlarında geçirilen uzun akşamüstlerinin basitliği; az sayıdaki sosyal eşitiyle görüşüp çene yarıştırmanın keyfi; Fort bölgesindeki İngiliz merasimlerine gitmenin, pazarları kriket maçlarına, danslı çaylara, solgun, sıcaktan perişan İngiliz çocukların Noel ilahisi dinletilerine davet almanın basitliği; ne de olsa Hristiyan-dılar, yalnızca İngiliz kilisesine bağlı olsalar ne olacak canım, İngilizler saygısını kazanmıştı, gerçi kalbini asla kazanamazlardı; çünkü kalbi Portekiz'e aitti elbette, Tejo'nun, Dauro'nun kıyısında yürümeyi düşler, bir Portekiz asilzadesinin kolunda Lizbon sokaklarında süzölmek isterdi kalbi. Epifania hayatlarını cehenneme çevirirken bütün ihtiyaçlarına koşan gelinlerle para musluğunu layıkıyla açan oğulların, her şeyin yerli yerinde olmasının, en sonunda hele şükür ağın merkezinde, tepenin zirvesindeki mevkisini bulmanın, bir ejder gibi altın yığınının üstüne serilip canı istediğinde ağzından arındırıcı, deşetli alevler saçmanın basitliği. Belle da Gama, M.K. Gandhi hakkında sık sık söylenen bir sözü yıllar önceden kullanarak, "Annenin bu mütevazı hayatı servetlere mal olacak," diye yakındı kocasına. (1923 başında Camoens'le evlenmişti.) "Her istediğini yaptırırsa gençliğimizi bile elimizden alacak."

Epifania'nın hayallerini ne mi yıktı? Francisco'nun

ona giysilerinden, mücevherlerinden ve alçakgönüllü bir maaştan başka miras bırakmaması. Geri kalan her şey için, öfkeyle öğrendiği üzere, oğullarının iyi niyetine muhtaçtı, çünkü servetin tamamı, “ticari koşullar başka türlüünü gerektirmediği takdirde” Gama Ticaret Şirketi’nin asla dağıtılmayacağı yönünde bir koşulla birlikte, iki oğul arasında eşit pay edilmişti. Babaları, Aires ile Camoens’e “aile servetinin uyumsuzluk veya anlaşmazlıklardan zarar görmemesi için sevgi ve saygıyla birlikte çalışmalarını” vasiyet etmişti.

Vasiyetin okunması bitince, “Ölümünden sonra bile,” diye uludu büyük büyükannem, “bana hakaret etmeyi sürdürüyor bu adam!”

Miras aldığım şeylerden biri de bu işte; mezarda bile bitmeyen kavgalar.

Menezes ailesinin avukatları vasiyetnamede yasal boşluk bulmayı bir türlü başaramayınca dul kendinden geçti. Ağladı, sızladı, saçını yoldu, daracık göğsünü yumrukladı, gıcırdattığı dişlerinin arasından tüyler ürpertici sesler çıkardı; fakat avukatlar Nuh diyor peygamber demiyor, Koçin, Travancore ve Quilon’da çok sık uygulanan bir geleneğin, aileye ait mal mülkün tanzimini Dr. da Gama’nın değil Matmazel. Epifania’nın kararlaştırmasına olanak sağlayabilecek anne soyu önceliği ilkesinin kanunen Hristiyanlar için de geçerli sayılmasının hiçbir koşulda mümkün olmadığını inatla tekrarlıyorlardı; bu bir Hindu geleneği idi.

“O zaman bana bir Şiva *lingam*’ı¹ ve sulama kabı getirin,” dediği rivayet olunur Epifania’nın, sonradan ne kadar inkâr etse de. “Götürün cumburlop! Ganj Nehri’ne atın beni. Hay Rama!”

(Şahsi görüşümü belirtmem gerekirse, Epifania’nın

1. Hinduizm inancında Şiva’yı temsil eden fallus biçimindeki obje. (Ed.N.)

*pujaya*¹ ve hacca niyetlenmesi pek inandırıcı değil ben-
ce, doğruluğu şüphe götürür; fakat uluma, dış gıcırdat-
ma, saç yolma ve dövünme kısmı doğru olmalı.)

Müteveffa işadaminın oğullarının dünya işlerine da-
lıp ticari işleri boşladığını belirtmek gerek. Babasının
ölümüyle itiraf etmeye yanaştığından çok daha fazla sar-
sılan Aires da Gama teselliye gelişigüzel gönül ilişkilerin-
de aradı ve mektuplarla notlardan mürekkep bir sağana-
ğa tutuldu – eğitimsiz bir elden çıkmış, okunaksız, ucuz
kâğıtlara karalanmış mektuplar. Aşk mektupları, arzu ve
öfke mesajları, sevgilinin acı vermekte ısrar etmesi halin-
de şiddete başvurma tehditleri. İstıraplı mektupların ya-
zarı gerdek gecesi kayıkta kürek çeken delikanlıdan baş-
kası değildi: Seyrüseferci Prens Henry'nin ta kendisi. *Ne
yaptığımı duymam bilmem sanma. Kalbini ver yoksa keser
alırım. Aşk bütün dünya ve yukarıdaki gökyüzü değilse
hiçbir şeydir, tozdan kıymetsizdir.*

Aşk her şey değilse hiçbir şeydir: Bu ilke ve karşıtı
(yani sadakatsizlik) soluksuz hikâyemin her bölümünde
birbiriyle çarpışıyor.

Geceleri mayıs kedisi gibi gezen Aires, gündüzleri
haşış veya afyonun etkisini üzerinden atmak için uyur,
sık sık ufak tefek yaraları için pansumana ihtiyaç duyar-
dı; o zaman Carmen tek kelime etmeden yaralarına mer-
hem sürer, çürükleri yatıştırmak için sıcak banyo hazır-
lar; derin kederinin kuyusundan doldurduğu küvette
uyuyakalıp horlamaya başlayan Aires'in başını suyun
altına itivermek aklına gelse de şeytana uymazdı. Öfke-
sini boşaltacak başka bir fırsat bekliyordu ve aradığı fir-
sat yakında karşısına çıkacaktı.

Camoens'e gelince sıkılğan halleri, yumuşak ses to-

1. Hindu dua ayini. (Ç.N.)

nuyla tıpkı babası gibi mülayim bir adamdı. Belle aracılığıyla bir grup radikal milliyetçiyle tanıştı. Rusya'daki önemli gelişmeler, pasif direnişten, şiddete başvurmama söyleminden bıkip usanan gençlerin başını döndürmüştü. Camoens de, "İleri! Ve Terörizm: Önemli Olan Yöntem Değil Sonuç mu?" gibi başlıkları olan konuşmalara katıldı, zamanla kendisi de benzer konuşmalar yapmaya başladı.

"Eskiden tavuklara kıışt bile demezken," diye gülüyordu Belle, "ne fena, ne kötü bir kızıl oldun sen böyle!"

Derken Camoens, Sahte Ulyanov'ların varlığını öğrendi. 1923 yılında Belle'le arkadaşlarına bir grup seçkin Sovyet aktörünün gizlice V.İ. Lenin rolünü oynamakla görevlendirildiğini haber verdi: Yalnızca şanlı devrimin Sovyet halkına anlatıldığı özel turlarda değil, liderin zaman sıkıntısı yüzünden katılamadığı halkla ilişkiler toplantılarında da görev alacaktı bu adamlar. Lenin taklitçileri büyük adamın konuşmalarını ezberleyip halka tekrarlıyorlardı; makyaj ve kostümle kürsüde belirdikleri zaman insanlar karşısındaki gerçekten büyük lidermiş gibi haykırıyor, tezahürat yapıyor, kendinden geçiyordu. "Artık," dedi Camoens heyecanla, "yabancı oyuncuların başvuruları da değerlendiriliyor. Malayam, Tulu, Kanna-da; hangi dili istersek konuşan, resmen onaylanmış kendi Lenin'lerimize sahip olabiliriz!"

"Demek SSCB'de büyük lideri yeniden üretiyorlar," dedi Belle, elini karnına koyarak. "Ama kocacığım, unutma ki sen de burada küçük çaplı üretime başladın."

Ailemin gülünç ve aptalca –evet! Bu sözcüğü kullanmaya cüret edebilirim!– *saçma ve aptalca* sapkınlıklarına bir örnek; ülkenin ve hatta bütün gezegenin mühim meselelerle uğraştığı bu dönemde, Francisco'nun ölümünden sonra işin başına geçecek birine en çok ihtiyaç duyulan yıllarda, aile şirketinin en zor günlerinde, plantasyonlarda

huzursuzluk, Ernakulam antrepolarında rehavet kol gezerken, Gama Şirketi'nin en eski müşterileri bile rakiplerinin sirenavari davetlerine kulak vermeye başlamışken, üstüne üstlük karısı ilk ve sonradan anlaşıldığı üzere tek çocuklarına, hatta ailenin son vârisi, da Gama'ların sonuncusu annem Aurora'ya hamile olduğunu açıklamışken, büyükbabam kafayı bu sahte Lenin'ler meselesine taktı.

Yeterli oyunculuk becerisi, bellek kapasitesi ve ilgiye sahip adamlar bulmak için nasıl çabaladı, sordu soruşturdu! Kendini adayarak çalıştı, şanlı liderin son açıklamalarının kopyalarını ele geçirdi, çevirmenler buldu, makyaj sanatçılarıyla kostümcülerin hizmetlerine başvurdu ve yedi kişiden oluşan oyuncu grubuna hevesle prova yaptırdı. Belle, her zamanki zalimliğiyle oyunculara tek tek lakaplar yakıştırmıştı: Uzun Lenin, Kısa Lenin, Şişman Lenin, Zayıf Lenin, Topal Lenin, Kel Lenin ve (ciddi ortodonti sorunları olan şanssız oyuncuya) Dişsiz Lenin... Moskova'daki bağlantılarıyla sık sık, hararetle haberleşen Camoens var gücüyle gerekli mercileri ikna etmeye çalışıyordu; benzer şekilde ikna edilen Koçin'li, kimisi açık tenli kimisi koyu tenli yetkililer de oldu ve sonunda, 1924'ün en sıcak mevsiminde ödülünü aldı. Belle'in karnı burnundayken Özel Lenin Oyuncu Topluluğu'nun gerçek, resmî kimlikli bir üyesi, topluluğun yeni Koçin şubesini açma ve oyuncuları eğitme yetkisiyle Koçin'e geldi.

Bombay'dan bir gemiyle geldi ve rolünden hiç çıkmadan iskele köprüsünden inerken limanda nefesini tutanlar ve hayretle haykıranlara el sallayarak selam verdi. Camoens adamın sıcaktan şakır şakır terlediğini fark etti, alnından ve ensesinden aşağı süzülen saç boyası dereciklerinin sürekli silinip temizlenmesi gerekiyordu.

Camoens, tercümanıyla birlikte yolculuk eden misafiriyle tanışırken, "Size nasıl hitap etmeliyim?" diye sordu.

“Resmiyete hiç gerek yok, yoldaş,” dedi tercüman. “Saygı ifadelerine hacet yok! Basitçe Vladimir İlyiç yeterli.”

Dünya Lideri’nin gelişini izlemek için limanda bir kalabalık birikmişti; Camoens, kendince küçük bir teatral jestle ellerini çırpınca, takma sakallarını kuşanmış yedi Lenin kalabalığının arasından fırladı. Yan yana dizilip tatlı sırtışırlarla Sovyet meslektaşlarına bakmaya başladılar, beriki Rusça tiratlarla yaylım ateşine başlamıştı.

Çevrelerine toplanan kalabalık büyürken, “Vladimir İlyiç bu hakaretin nedenini öğrenmek istiyor,” dedi tercüman Camoens’e. “Bu şahıslar kara tenli, üstelik ona hiç benzemiyorlar. Biri çok uzun, biri kısa, biri şişman, biri zayıf, biri total, biri kel ve şuradakinin tek dişi bile yok.”

“Liderimizin görüntüsünü,” dedi Camoens üzüntüyle, “yerel ihtiyaçlar doğrultusunda uyarlamakta serbest olduğumuz söylenmişti bana.”

Rus, yaylım ateşini sürdürdü. “Vladimir İlyiç bunun uyarlama değil hicivli bir karikatür olduğu görüşünde,” diye aktardı çevirmen. “Hem hakaret hem ciddi bir suç. Bakınız, emekçi sınıfının ihtar niteliğindeki varlığına rağmen en az iki tanesinin sakalı çarpık duruyor. En yüksek mercilere rapor edilecek bu durum. Aynı uygulamalara devam etme yetkiniz hiçbir koşulda yoktur.”

Camoens’in yüzü düştü, onun gözyaşlarına boğulmak üzere olduğunu fark eden ve hayallerinin yerle bir olduğunu anlayan oyuncular –kurmay heyeti– patronu korumak için ileri atıldı; rollerini nasıl titizlikle öğrendiklerini gösterme hevesiyle poz verip nutuk çekmeye başladılar. Malayam, Kannada, Tulu, Konkani, Tamil, Telugu dillerinde ve İngilizce olarak devrimi ilan ettiler, sömürgeciliğin rövanşist finolarının, emperyalizmin kan emici böceklerinin derhal ülkeden çekilmesini talep ettiler, arkasından ortak mülkiyet ilan edileceğini ve pirinç kotası-

nın her yıl artırılacağını açıkladılar; sağ ellerinin işaretparmakları geleceğe uzanırken sol yumrukları amirane bir tavırla kalçalarında duruyordu. Sıcakta sakalları kayıp yüzlerinden sıyrılan Babil Lenin'leri, şimdi iyiden iyiye büyüyen, bir süre olanları merakla izleyip arkasından kahkahalarla sarsılmaya başlayan kalabalığa bir ağızdan hitap ettiler.

Vladimir İlyiç mosmor olmuştu. Ağzından dökülen Leninist sövgüler Slav alfabesi harfleriyle başının üstünde asılı kaldı. Derken topukları üstünde dönüp iskele merdivenine yöneldi ve gemiye çıkıp gözden kayboldu.

Camoens avutulamaz bir kederle, "Ne dedi?" diye sordu Rus tercümana.

"Vladimir İlyiç," diye yanıtladı tercüman, "ülkenizin tepesinin tasını attırdığını söylüyor açıkça."

Halkın muzafferane şamatasının ortasında çevresindekileri iterek kendine yol açmaya çalışan ufak tefek bir kadın vardı, büyükbabam Camoens kederinin nemli perdesi arkasından karısının hizmetçisi Maria'yı tanıdı. "Eve gelmelisiniz beyim," diye seslendi Maria, halkın neşesini olanca sesiyle bastırmaya çalışarak. "Hanımım size bir kız evlat doğurdu."

* * *

Limandaki fiyaskodan sonra Camoens komünizme sırt çevirdi, bu düzenin "Hindistan'a uygun" olmadığını en zorlu dersler aracılığıyla öğrendiğini söylemekten hoşlanırdı. Bir Kongre-vallah'a, Nehru'cuya dönüştü, sonraki yıllarda gerçekleşen önemli olayları uzaktan takip etti: uzaktan, çünkü her gün pek çok başka şeyi ihmal etme pahasına bu konuya vakit ayırmasına, komünizm hakkında okumasına, yazmasına ve bol bol konuşmasına rağmen bir daha asla harekette etkin bir görev üstlenme-

di, tutkulu yazılarından hiçbirini yayımlamadı... Annemin babasını bir düşünelim. Ne kolay olurdu onu bir kelebek, hafifsıklet, hevesli bir amatör olarak görmek, onu yok saymak! Marksizmle flört halinde bir milyoner, devrimci ateşi yalnızca yakın birkaç arkadaşının yanında veya çalışma odasının mahremiyetinde parlayan sıkılğan bir ruh, belki de Francisco'nun felaketi olan alayların yinelenmesinden korktuğundan yayımlayamadığı gizli yazılarını saklayan bir yazar, en sevdiği şairler hep İngiliz olan bir milliyetçi, hayaletlere inanabilen, Marvell'in "Bir Çiy Tanesinde" adlı şiirini içtenlikle duygulanarak baştan sonra ezbere okuyabilen bir ateist ve rasyonalist:

*Sonsuz günün berrak çeşmesinden
Bir damla, bir ılık huzmesi olan ruh da,
Böyle durur insan çiçeğinin içinde,
Eski yüksek yerini anımsayarak,
Sakınır tatlı yapraklardan, yeşil filizlerden,
Ve kendi ışığını hatırlayarak,
Saf, katıksız düşüncelerle anlatır,
Kusursuz Cennet'i, Eksik Cennet'ten.*

Annelerin en katısı ve acımasız Epifania, Camoens'i kafası karışık sersem bir çocuk gibi görüyor, ciddiye almıyordu; fakat Belle ile Aurora'nın büyükbabam hakkındaki sevgi dolu düşüncelerini de miras aldığımdan ben daha farklı değerlendiriyorum onu. Büyükbaba Camoens'in çok yönlülüğü karakterinin güzelliğini sergiliyor bence; birbiriyle çatışan dürtülere içinde yer açma hevesi onun eksiksiz, hoşgörülü insancılığının kanıtı. Örneğin eşitlikçi düşünceleriyle toplumsal konumu arasındaki çelişkileri işaret edecek olsanız itiraf mahiyetinde bir gülümseme ve yatıştırıcı bir omuz silkişle karşılık verirdi. "Herkes iyi yaşamalı, öyle değil mi," demekten hoşlanırdı. "Cabral

Adası herkesindir, ben buna inanırım.” İngiliz edebiyatına duyduğu derin sevgi, Koçin’deki İngiliz ailelerle kurduğu yakın dostluklar ve İngiliz hâkimiyetinin, onunla birlikte prenslerin hükümlerinin sona ermesi gerektiği yönündeki aynı ölçüde güçlü kararlılığında, suçu günahkârda değil günahta aramaya duyduğu tatlı inancı, Hindistan’ın gerçek harikalarından biri olan o tarihsel cömert ruhu görüyorum. İmparatorluğun güneşi batarken eski efendilerimizi gırtlaklamadık, bu ayrıcalığı başkalarına ayırdık... fakat bu, Camoens’in aklına gelmeyecek kadar zalimane bir düşünceydi, kötülük aklını karıştırdı onun, kötülüğü “insanlık dışı” hatta Belle’in deyişiyle abes bulurdu; ne yazık ki ve neyse ki ülke bölünürken Pencap’ta gerçekleşen korkunç katliamlara şahit olmadı. (Maalesef seçimlerden uzun zaman önce öldü, bağımsızlıktan sonra, eski Koçin-Travancore-Quilon eyaletlerinden oluşan yeni Kerala eyaletinde, yıkılan bütün hayallerini doğrulayan Marksist bir hükümetin; altkıtanın ilk Marksist hükümetinin yönetime geçtiğini göremedi.)

Çok sıkıntı çekti ölmeden önce, aileye felaket getiren çatışma, “kayınlar savaşı” da denen aile içi mücadele Camoens henüz hayattayken başlamıştı; ailenin toparlanması on yıl sürse de, benzer bir savaşın daha güçsüz aileleri yok edeceğine hiç şüphe yoktu.

Kadınlar küçük sahnemin merkezine ilerliyor şimdi. Epifania, Carmen, Belle ve sahneye yeni çıkan Aurora; mücadelenin başkışileri erkekler değil kadınlar, başfıtenci de büyük büyükannem Epifania.

Francisco’nun vasiyetini duyduğu gün savaş ilan eden Epifania akşamüstü Carmen’i odasına çağırttı. “İki oğlumdan da hayır yok, beş para etmez zamparalar,” dedi yelpazesini sallayarak. “Bundan böyle biz hanımların borusu ölse daha hayırlı olacak.” Epifania başkumandan

olacaktı, yeğeni ve gelini Carmen de onun vekili, hizmetçisi, getir götürçüsü. “Yalnızca bu aileye değil, Menenez’lere karşı da ödevin bu senin. Unutma ki ben senin postunu kurtarana kadar bir başına raf ömrünün dolmasını bekliyordun, öbür dünyayı boylayana, çürüyüp gidi-verene kadar da beklerdin.”

Epifania’nın ilk emri, bütün hükümdarların kadim arzusuydu – Carmen bir erkek çocuk doğurmalı, dünyaya sevgili annesi ve büyükannesinin saltanat sürmesini sağlayacak genç bir kral getirmeliydi. Talimatı yerine getirmenin olanaksızlığını bilen Carmen acılı bir sıkıntıyla gözlerini yere dikti, “Peki Epifania Teyze, emrin olur,” diye mırıldandıktan sonra odadan kaçtı.

(Aurora’nın doğumundan sonra doktorlar Belle’e bir şeylerin ters gittiğini, bir daha hamile kalmasının mümkün olmadığını söylemişlerdi. Epifania o gece Carmen’le Aires’in kulağını çekti. “Gördünüz mü şu Belle’i, hemen bebek peydahladı! Gerçi kız doğurması ve başka çocuk doğuramayacak olması Tanrı’nın bir lütfu sizin için. Elinizi çabuk tutun! Bize bir oğlan lazım, yoksa mal mülk hepsi ona kalır: Tas tarak ne var ne yok onun olur.”)

* * *

Aurora da Gama’nın onuncu doğum gününde Cabral Adası limanına gelen bir mavnadan Kuzeyli bir tip indi. Beraberinde getirdiği ahşap kalas yığını birleştirip basit ve kocaman bir çarka dönüştürdü, ahşap X’in her kolunun ucuna tahta oturaklar taktı. Yeşil kadife kaplı kutusundan çıkardığı akordeonla neşeli panayır melodileri çalmaya başladı. Aurora ile arkadaşları akordeoncunun çark-çu dediği mekanizmaya oturup gönüllerince gökyüzünde döndükten sonra adam omzuna kırmızı bir pelerin geçirdi, Epifania’nın iğrenen bakışları, hâlâ çocuksuz

Carmen'le Aires'in cık cıkları ve Belle'le Camoens'in keyifli kıkırdamaları arasında küçük kızların ağızlarından balık, eteklerinin altından canlı yılanlar çıkarmaya başladı. Aurora, Kuzeyliyi gördükten sonra hayatta en çok kendi kişisel büyücüsüne, dileklerini yerine getirecek birine, büyükannesini sonsuza dek uzaklara gönderecek, Aires Amca'yla Carmen Teyze'yi kobralara sokturacak ve Camoens'in ömür boyu mutlu yaşamasını sağlayacak bir sihirbaza ihtiyaç duyduğunu anladı, çünkü artık ev bölünmüştü; tebeşirle yerlere çizilen sınırlar cepheler gibi uzanıyor, avlulara yığılan baharat çuvalları sel baskını ya da keskin nişancı ateşine karşı yükseltilmiş siperleri andırıyordu.

Her şey, Epifania'nın oğullarının dikkatinin dağılmasını fırsat bilip akrabalarını Koçin'e davet etmesiyle başladı. Darbeyi gerçekleştireceği ânı özenle seçti: Aires, Francisco-sonrası önüne gelenle yatıp kalkma dönemindeydi, Camoens oyuncu grubu için Lenin arayışındaydı, Belle de hamileydi, dolayısıyla şiddetli itirazlarla karşılaşmadı. Hatta en şiddetli itirazlar ailenin "anne tarafından" hiç iyi muamele görmeyen, birden fazla Menezes'le bir arada yaşama düşüncesi Lobo tarafını kabartan Carmen'den geldi. Bir sürü laf kalabalığından sonra çekine çekine duygularını Epifania'ya açtığında, hanımağa hesaplı bir kabalıkla karşılık verdi: "Küçükhanım, senin geleceğin iki bacağının arasında, büyüklerinin işine karışmak yerine kocanın ilgisini çekmekle meşgul olsan daha iyi edersin."

Menezes ailesinin Mangalore'deki erkekleri bala üşüşen sinekler gibi gemilere doluşup adaya geldiler, eşleriyle çocuklarını da getirdiler. Otobüslerden sıra sıra Menezes klanı üyesi indi, ailenin başka üyelerinin trenle gelmeye çalıştığı da öğrenildi, fakat bunlar demiryollarının hizmet anlayışındaki tuhaflıklar yüzünden gecikmişlerdi. Belle, Aurora'nın doğumundan sonra yeniden ayaklandı-

ğında, Camoens, Lenin fiyaskosundan sonra nihayet toparlandığında Epifania'nın akrabaları her yerdeydi; hindistancevizi ağaçlarına dolanan biber sarmaşıkları gibi Gama Ticaret Şirketi'nin dört bir yanını sarmaya çalışıyor, plantasyon görevlilerine kabadayılık ediyor, hesaplara burun sokuyor, antrepolardaki iş akışına karışıyorlardı; tam anlamıyla bir işgaldi, ama işgalciler kolay kolay sevgi kazanamaz ve Epifania da gücünden emin olur olmaz üst üste hatalar yapmaya başladı. İlk hatası fazla Makyavelist davranmaktı, çünkü en sevdiği oğlu Aires olsa da aileye tek vârisi Camoens vermişti, onu bütünüyle hesap dışı bırakması olanaksızdı. Beceriksizce Belle'e kur yapmaya başladı, ama Menezes ailesinin dört bir yanı saran sayısı belirsiz üyelerine giderek daha çok öfkelenen gelininden karşılık bulamadı, hatta Belle'i baştan çıkarmaya çalışırken Carmen'i kendinden uzaklaştırdı. Arkasından daha büyük bir hata yaptı: giderek kötüleşen alerjisi nedeniyle aile servetinin asıl kaynağı olan baharat –evet, karabiber bile, hatta en başta karabiber!– ticareti bir yana bırakılacak, Gama Ticaret Şirketi parfüm üretimine başlayacaktı, “böylece, burnumu delirtiveren bu baharatların yerini hoş kokulu parfümler alacak”.

Carmen'in sabrı tükendi. “Menezes'ler hep küçük düşünür zaten,” diye söylendi Aires'e, “annenin bu koskoca ticarethaneyi şişelenmiş kokulara feda etmesine izin mi vereceksin?” Ancak o günlerde Aires da Gama'nın aşırılıkları Carmen'in başa çıkamadığı bir uyuşukluk vermişti kocasına. “Evine ve işine sahip çıkmayacaksan,” diye haykırdı, “en azından izin ver de her yere yayılıp akkarıncalar gibi paramızı tüketen Menezes'ler yerine Lobo ailesinin üyeleri bize yardıma gelsin.” Büyük amca Aires hemen izin verdi. En az Carmen kadar sıkıntılı olan Belle kocasına laf anlatmakta daha başarısız oldu (hem akrabası da yoktu); Camoens doğuştan savaşçı de-

ğildi, ticarete kafası basmadığı için annesinin yoluna çıkmaması gerektiğini söylüyordu. Derken Lobo'lar geldi.

* * *

Parfümle başlayan şey pis kokularla sonlandı... arada bir hepimizin içinden çıkan bir şey vardır; içimizde yasar, yemeğimizi yer, soluduğumuz havaya ortak olur, gözlerimizden dışarı bakar ve oynamak için dışarı çıktığında kimse ona karşı koyamaz; cin çarpmış gibi, cinai arzularla birbirimize döner, gözümüzde o karanlık şeyle, elimizde silahlarla birbirimize saldırırız; komşu o şeyin etkisindeki komşuya, kuzen o şeyin hâkimiyetindeki kuzene, kardeş kardeşe karşı savaşıır. Carmen'in Lobo'ları Baharat Dağları'ndaki, da Gama arazilerine doğru yola çıktı ve kazan kaynamaya başladı.

Baharat Dağları'na giden ve ancak ciplerle aşılabilen engebeli yol çeltik arazilerinin, hint muzı ağaçlarının, güneşte kurusun diye yol kenarına serilmiş yeşil ve kırmızıbiber sıralarının, kaju ve areka cevizi bahçelerinin (Quilon kaju kasabasıdır, Kottayam da kauçuk) arasından geçerek kakule ve kimyon krallıklarına doğru, çiçek açmış genç kahve bitkilerinin gölgesine, yeşil çinili devasa çatılara benzeyen çay teraslarına ve hepsinden ötede Malabar biberi imparatorluğuna doğru yükselir. Sabahın erken saatlerinde bülbüller şakır, çalışan filler yeşillikleri tatlı tatlı atıştırarak geçer, kartallar yükseklerde çemberler çizer. Bisikletliler, dört tanesi yan yana, kolları birbirlerinin omuzlarında yollardan geçer, gök gürültüsü gibi gümbürdeyen kamyonlara meydan okurlar. Bakın: Bisikletçilerden biri ayağını arkadaşının selesinin arkasına yaslamış. Cennet gibi huzurlu, değil mi? Ancak Lobo'ların gelişinden birkaç gün sonra dağlarda felaket söylentileri yayılmaya başladı: Lobo'lar ve Menezes'ler iktidar

kavgasına tutuşmuştu; itişip kakışıyor, tartışıp kavga ediyorlardı.

Cabral Adası'ndaki eve gelince, ağzına kadar dolmuştu; merdivenlere dizilen Lobo'ları aşmak zordu, Menezes'ler de tuvaletleri tıka mıştı. Menezes'ler "merdivenlerinden" inmeye ya da çıkmaya kalkıştığında Lobo'lar öfkeyle onları engellemeye çalışıyor du, karşılığında Menezes'ler tuvalet ve banyoları öyle sıkı koruyordu ki Carmen'in ak-rabaları doğ al ihtiyaçlarını açık havada, balıkçı köyleri ve harabeye dönmüş Portekiz Kalesi'yle en yakındaki Vypeen Adası sakinlerinin, fazla uzakta olmayan Gundu Adası'ndaki hindistancevizi lifinden kapı paspası fabrikası iş-çilerinin ve keyif için denizlere yelken açan serseri soylu-ların gözleri önünde gidermek zorunda kalıyorlardı (kü-rek çekerek Cabral Adası açıklarından geçerken balıkçılar "oooo, aaaa" diye şarkılar söylüyor, kıpkırmızı olan Lobo kadınları çalıların korunaklı gölgelerine koşturuyordu). Yemek zamanı oluş an kuyruklarda itiş kakış eksik olmu-yor, ahşap oyma aslan başlı grifonların tarafsız bakışları altında avlularda öfkeli atışmalar yaşı nıyordu.

Kavgalar kopuyordu. Kalacak yer sorununu çözmek için Corbusier'nin iki evi açıldı, ama dünürler bu evlere pek yüz vermedi; ana evde yaşamak statü göstergesi sa-yılıyordu, gece orada kalma hakkı için yumruklar konuş-maya başladı. Lobo kadınları Menezes'lerin atkuyrukla-rına asılmaya, Menezes çocukları Lobo klanından ufak-lıkların oyuncaklarını kapıp parçalamaya başladı. Da Gama ailesinin hizmetkârları dünürlerin fevri tavırların-dan, küfürlerinden ve gurur yaralayıcı başka davranışla-rından şikâyetçiydi.

Dananın kuyruğ u kopmak üzereydi. Bir gece Mene-zes ve Lobo ailelerinin rakip ergen çeteleri Cabral Adası bahçelerinde kapış tı; kavga kırık kollar, çatlak kafatasları ve iki tanesi ciddi olmak üzere bıçak yaralarıyla sonuç-

landı. Corbusier'nin Japon mimari tarzındaki Doğu saçmalığının kâğıt duvarlarını yırtan çeteler binanın ahşap iskeletine öyle ağır hasar verdi ki yıktırılması gerekti; Batı saçmalığına da girmiş, mobilyayla kitapları yağmalayıp yok etmişlerdi. Çete kavgasının yaşandığı gece Belle mışıl mışıl uyuyan Camoens'i sarsarak uyandırdı ve uyardı: "Kendine gel artık, yoksa varımızı yoğumuzu kaybedeceğiz." O anda uçan bir hamamböceği yüzüne doğru havalanınca çılgılığı bastı. Çılgılık Camoens'in aklını başına getirdi. Yataktan fırladı, dürdüğü gazeteyle hamamböceğini öldürdü, kapatmak için pencereye gidince gece esintisiyle burnuna gelen kokudan asıl kıyametin çoktan koptuğunu anladı; yanan baharatın, kavrulan kimyon, kişniş, zerdeçal, kırmızıbiber, karabiber, kırmızı-yeşil acı biber, sarmısak, zencefil ve tarçın çubuklarının başka hiçbir şeye benzemeyen kokusunu almıştı. Sanki dağlarda yaşayan bir dev kocaman bir tencerede şimdiye dek yapılmış en büyük en baharatlı köriyi pişiriyordu. "Bu koşullarda hep birlikte yaşayamayız," dedi Camoens. "Belle, kendi evimizi ateşe attık baksana."

Evet, korkunç koku Baharat Dağları'ndan yuvarlanarak denize indi, *da Gama'ların akrabaları baharat tarlalarını ateşe veriyorlardı* ve o gece, Belle kızlık soyadı Lobo olan Carmen'in hayatında ilk kez kızlık soyadı Menezes olan kayınvalidesi Epifania'ya kafa tuttuğunu gördü; iki kadının gecelikleri içinde, saç baş dağılmış, cadılar gibi uluyarak yanan plantasyonlar için birbirlerini suçladıklarını görünce kararlı bir tavırla minik Aurora'yı beşiğine yatırdı, bir tasa soğuk su doldurdu, Epifania ile Carmen'in münakaşasının sürdüğü ay ışığıyla aydınlanan avluya taşıdı ve dikkatle nişan alıp ikisini de iliklerine kadar ıslattı. "Bu kötülük alevlerini saray oyunlarıyla tutuşturan sizler olduğunuza göre," dedi eltisiyle kayınvalidesine, "önce sizi söndürmek en doğrusu."

Ailenin utancı bu skandaldan sonra daha da artacaktı. Korkunç alevler itfaiye görevlilerinden fazlasını çekmişti. Cabral Adası'na önce polisler geldi, arkasından askerler; tutuklanan Aires ile Camoens da Gama, kelepçelenip silahlı muhafızlar eşliğinde doğrudan hapishaneye değil, Bolgattı Adası'ndaki aynı adı taşıyan sarayın yüksek tavanlı serin salonuna götürüldü; krem rengi takım elbise giymiş, kalın, kuvars camlı gözlük takan, kelleşmeye başlamış, posbıyıklı bir İngiliz'in karşısında silah zoruyla dizüstü çöktürüldüler; ellerini arkasında kavuşturmuş, pencereden Koçin limanını seyreden İngiliz, kendi kendine konuşuyormuş gibi mırıldanmaya başladı.

"Kimse, hatta Büyük Hükümetimiz bile imparatorluğun yönetimi konusunda her şeyi bilmez. İngiltere her yıl resmî adı Hindistan Mülki Hizmet Amirliği olan asıl muharebe hattına yeni personel temin ediyor. Bunlar ölüyor, fazla çalışmaktan kendilerini öldürüyor, bu ülke ölümden, hastalıktan, kıtlıktan ve savaştan korunsun, sonunda ayakları üzerinde duracak hale gelsin diye endişeden kaygıdan can veriyor, sağlıklarını, umutlarını yitiriyorlar. Asla ayakları üzerinde duramayacak bu ülke, fakat yine de hoş bir ideal, insanlar bu uğurda can vermeye hazır ve ülkeyi daha iyi bir hayata taşımak için itekleme, ikna etme, azarlama, okşama çalışmaları yılbeyıl sürüyor. Eğer bir ilerleme olduysa İngiliz geri çekilip alınıdaki teri silerken bunun itibarı yerliye teslim ediliyor. Bir hata söz konusuysa İngiliz bir adım öne çıkıp bütün suçu üstleniyor. Böyle lüzumsuz şefkat gösterileri pek çok yerlide ülkeyi yönetebileceklerine dair güçlü bir inanç uyandırdı, hatta en güzel İngilizceyle, son moda siyasi renklerle yazılmış bir teori olduğundan İngilizler bile inanır oldu buna."

Aires, "Efendim, şahsımın minnettarlığımdan sakın şüphe duymayınız," diye söze girecek oldu ama bir sepo-

yun, sıradan bir Malayalının tokadı suratına inince he-
men sustu.

“Ne dersen de, ÷lkemizi biz y÷neteceğiz,” diye hay-
kırdı Camoens, meydan okuyarak. O da yedi tokadı; bir,
iki, üç kez. Ağzının kenarından kan sızıyordu.

Pencere kenarındaki adam, hâlâ limana hitap ede-
rek, “÷lkeyi bildikleri gibi yönetmek isteyen başkaları da
var,” dedi. “Yani, ÷lkeyi kıızıla boyamak isteyenler. Üç yüz
milyon nüfusun içinde böyleleri de olmalı tabii, fakat
ilgilenilmezse sorun çıkarabilir, hatta gazetelerin yazdı-
ğına göre Peşaver ile Komorin Burnu arasında yaşayan
büyük Pax Britannica putunu kırabilirler.”

Pencereden dışarı bakan adam sonunda kardeşlere
doğru dönünce, tanıdık bir simayla karşılaştılar: Ca-
moens’le Wordsworth’ün Fransız Devrimi üzerine dü-
şüncelerini tartışmaktan, Coleridge’in “Kubilay Han”ını,
Kipling’in zihninde mücadele halindeki Hintlilik ve İn-
gilizliği anlattığı neredeyse şizofrenik denebilecek erken
dönem öykülerini konuşmaktan hoşlanan bu kültürlü
adamın kızlarıyla, Willington Adası’ndaki Malabar Kulü-
bü’nde Aires dans etmiş, Epifania onu masasında ağırla-
mıştı; fakat şimdi yüzünde tuhaf, dalgın bir ifadeyle ba-
kıyordu iki kardeşe.

“Gördüğünüz İngiliz suçu üstlenmeye niyetli değil
bu kez. Klanlarınız kundakçılık, isyan, cinayet ve kav-
gayla suçlanıyor, dolayısıyla, suça doğrudan iştirak etme-
miş olsanız bile suçlusunuz bana göre. Bizler –biz der-
ken yerel makamları kastettiğimi anlıyorsunuz elbet-
cezanızı mutlaka çektiğinizden emin olacağız. Uzun yıl-
lar boyunca ailenizden uzak kalmaya hazırlanın.”

* * *

Da Gama kardeşler 1925 Haziran’ında on beş yıl

hapis cezası aldı. Cezanın beklenmedik ölçüde ağır oluşu, bazılarınca Francisco'nun Özerk Yönetim Hareketi'ni desteklemesi, hatta Camoens'in Sovyet Devrimi'ni opera-komik biçiminde ülkeye ithal etme çabasının cezası olarak yorumlandı; fakat Gama Ticaret Şirketi'nin Baharat Dağları'ndaki arazilerindeki korkunç keşifler pek çokları için bu iddiaları asılsız, hatta yakışsız kıldı: Menezes ve Lobo klanlarının akıllarını yitirdiğine hiç şüphe yoktu. Kundaklanmış bir kaju bahçesinin ortasında (Lobo ailesinden) bir denetçinin, karısının ve kızlarının dikenli tellerle ağaçlara bağlanmış cesetleri bulundu; kâfirler gibi yakılarak öldürülmüşlerdi. Verimli bir kakule korusunun dumanlar tüten yıkıntısında Menezes ailesinden üç erkek kardeşin kömürleşmiş cesetleri, alevlerin dağladığı ağaçlara çivilenmiş halde bulundu. Kolları açılmış, avuçlarının ortasına demir çiviler çakılmıştı.

Bunları açıkça anlatıyorum, çünkü utançla titrememe neden oluyorlar.

Ailem bir sis bulutunun arkasında. Nasıl bir aile benimkisi? Bu olanlar *normal* mi? Hepimiz böyle miyiz?

Böyleyiz; her zaman eyleme geçmesek de içimizde var. Buyuz işte.

On beş yıl: Epifania duruşma salonunda bayıldı, Carmen gözyaşlarına boğuldu, fakat Belle'in gözleri kuru, ifadesi sertti, kucağındaki Aurora da annesi gibi sessiz ve ciddiydi. Menezes ve Lobo ailelerinden pek çok erkek ve bazı kadınlar hapse gönderildi veya tutuklandı, geride kalanlar hızla eriyip kül lekeli Mangalore'ye döndüler. Onlar çekip gidince Cabral Adası'ndaki ev sessizliğe gömüldü, fakat duvarlar, mobilyalar, halılar hâlâ ayrılanların elektriğiyle çatırdıyordu; evin bazı bölümleri öyle fazla elektrik yüklenmişti ki yaklaşan saçları tel tel ha-valanıyordu. Eski ev, klan çetelerinin anısını yavaş yavaş attı üstünden, sanki her an kötü günlerin dönmesini bek-

liyormuş gibi. Sonunda yeterli zaman geçti, sessizlik ve huzur eve yeniden dönmeye başladı.

Belle'in düzenin nasıl yeniden kurulacağı hakkında kendine özgü düşünceleri vardı ve hiç zaman kaybetmeden bunları uygulamaya koyuldu. Aires ile Camoens'in tutuklanışından on gün sonra yetkililer Epifania ile Carmen'in de tutuklanmasını emretti, fakat bir hafta sonra aynı keyfilikle salıverildiler. Geçen yedi gün içinde -A Sınıfı bir tutuklu olduğundan evden her gün mektup ve haber alabilen, yazı malzemesi, kitap, gazete, sabun, havlu, temiz giysi getirebilen, kirli çamaşırlarını ve mektuplarını dışarı gönderebilen- Camoens'in yazılı yetki belgesiyle Gama Ticaret Şirketi'nin avukatlarına giden Belle, onlarla Fancisco da Gama'nın vasiyeti hakkında görüştü ve beyleri şirketin ikiye bölünmesinin acil bir ihtiyaç olduğuna ikna etti. "Vasiyetteki iki koşul da açıkça geçerli artık," dedi. "Aires'in tayin ettiği şahıslar yüzünden anlaşmazlık ve uyuşmazlığın her türlü mevcut, doğrudan ya da dolaylı diye belirtilmemiş fakat ticari koşullar şirketin bütünlüğünü korumanın olanaksızlığını açıkça ortaya koyuyor. Gama Ticaret Şirketi bölünmezse, işlenen cinayetler ve korkunç vahşetler şirketi batıracak. Şirketi bölün, böylece hastalık belki iki yarıdan biriyle sınırlı kalabilir. Ayrılarak yaşayamazsak birlikte öleceğiz."

Avukatlar aile şirketinin bölünmesi için teklif hazırlamaya koyulunca hemen Cabral Adası'na dönen Belle, eski büyük evi sivri çatısının tepesinden derin temellerine ikiye böldü; aile yadigârı yatak örtüleri, çatal bıçak takımları, tabak çanak bile en son çay kaşığına, yastık kılıfına, fincan altlığına varıncaya dek aynı şekilde ikiye ayırdı. Kucağında bir yaşındaki Aurora'yla hizmetkârların başına dikilen Belle, dolaplar, konsollar, puflar, uzun kolçaklı hasır iskemleler, sineklikleri tutan bambu direkler, sıcak

mevsimde açık havada uyumayı tercih edenlerin yazlık döşekleri, tükürük hokkaları, lazımlıklar, hamaklar ve şarap kadehlerinin taşınmasına nezaret etti; duvarlarda dolaşan kertişler bile yakalanarak büyük sınırın iki tarafına eşit sayıda dağıtıldı. Evin eskilikten paralanmış mimari planını inceleyerek, zemini, camları ve balkonları titizlikle ölçerek evi, içindekileri, avluları ve bahçeleri tam ortadan ikiye ayırdı. Yeni oluşturduğu sınırlara çuvallar dolusu baharat yığdı ve böyle engellerin uygunsuz kaçacağı yerleri –örneğin ana merdiveni– beyaz sınır çizgileriyle işaretledi, bu sınırlara saygılı olunmasını talep etti. Mutfakta tencerelerle tavaları ayırdı, duvara haftalık bir program asarak mutfağı kullanma saatlerini tayin etti. Hizmetkârlar da ikiye ayrıldı; neredeyse hepsi onun emrinde kalabilmek için yalvardıysa da adil olunması gerektiğini söyledi; bir hizmetçi o tarafa, diğeri bu tarafa, bir aşçı yamağı bu tarafa, diğeri ateşkes hattının diğer yanına, hepsini tek tek dağıttı. “Şapele gelince,” dedi ikiye bölünen dünyalarına dönen ve oldubittinin şaşkınlığıyla aptallaşan Epifania’yla Carmen’e, “fildişi ve Ganeşa heykelleriyle birlikte şapel sizin olsun. Bizim tarafta fildişi koleksiyonu yapmaya da dua etmeye de niyetimiz yok.”

* * *

Bütün olup bitenden sonra Belle’in zincirlerinden kurtulan öfkesine karşı koymaya ne Epifania’nın ne Carmen’in gücü vardı. “İkiniz bu aileyi cehennem ateşine attınız,” dedi onlara. “Çirkin suratlarınızı bir daha görmek istemiyorum. Yüzde elliniz sizin olsun! İster yeni denetçiler bulun ister satın savın, umurumda değil! Ben Camoens’imin yüzde ellisini kurtarmaya bakacağım.”

“Hiçlikten geldin,” dedi Epifania aksırarak, kakule çuvallarının arkasından, “yine hiçliğe döneceksin hanı-

mefendi.” Fakat bu sözler kimseye inandırıcı gelmedi ve Belle yakılan tarlaların onların yüzde ellisine dahil olduğunu söylediğinde ne Epifania ne Carmen itiraz etti. Aires da Gama hapishaneden mağlubiyet mesajını ilettil: “Parçaların gitsin, yetti artık. Melanet şirketi bölün, dağıtın, neden olmasın.”

Böylece Belle da Gama yirmi bir yaşında hapishane-deki kocasının servetini devraldı ve sonraki yıllarda sayısız değişiklik olsa da, şirkete beceriyle sahip çıktı. Camoens’le Aires hapse girdikten sonra Gama Şirketi’nin toprakları ve antrepoları kamu yönetimine devredilmişti – avukatlar bölünme belgelerini hazırlarken gerçekte Baharat Dağları’nda silahlı sepoılar devriye geziyor, yönetici koltuklarında devlet görevlileri oturuyordu. Belle ipleri yeniden ele geçirmek için aylar boyunca görüşmeler yapmak, yağ çekmek, rüşvet vermek, flört etmek zorunda kaldı. O zamana dek müşterilerin çoğu skandalın şokuyla alışverişlerini başka yerlere taşımış ya da işlerin başına küçük bir kızın geçtiğini öğrenince şirketin zaten sallantıdaki durumunu iyiden iyiye sarsacak yeni koşullar öne sürmüşlerdi. Şirketi ederinin onda birine, hatta en iyimser teklifle sekizde birine satın almak isteyenlerden sayısız teklif geldi.

Belle bir çöp bile satmadı. Erkek giysileri giymeye başladı; beyaz pamuklu kumaştan gömlekler giyiyor, Camoens’in krem rengi fötr şapkasını takıyordu. Yönetimi altındaki her tarlaya, her meyve bahçesine, her plantasyona gitti ve pek çoğu canını kurtarmak için kaçıp giden, dehşete düşmüş çalışanların güvenini kazandı. Güvenebileceği, işçilerin saygıyla ama korkmadan emrinde çalışabileceği yeni denetçiler buldu. Bankaları kredi vermeye ikna etti, eski müşterileri zorla geri getirdi, sözleşmelerin inceliklerini öğrendi. Gama Ticaret Şirketi’nin yüzde ellisini kurtarınca yüceltici bir takma ad kazandı: Koçin

Kalesi'nin salonlarından Ernakulam limanına, eski Bolognate Sarayı'ndaki İngiliz İkametgâhı'ndan Baharat Dağları'na artık Koçin'de tek bir Kraliçe Isabella vardı. Belle takma adından pek hazzetmedi, ama arkasında yatan hayranlık kanını gururla kaynattı. "Bana Belle deyin," derdi ısrarla. "Sadece Belle lütfen." Oysa hiçbir zaman sıradan değildi ve hükümlerliğini kendi çabasıyla kazanmış, yerel prenseslerin hepsinden çok hak etmişti.

Üç yıl içinde yüzde elli paylarını yitirecek hale gelen Aires ile Carmen pes ettiler. Belle istese onların payını bedavaya alabilirdi, fakat Camoens ağabeyine asla böyle bir şey yapmayacağı için Belle hak ettikleri paranın iki katını verdi. Sonraki yıllarda, Aires'in yüzde elli payını kurtarmak için de var gücüyle çalıştı. Şirketin adı da değişti; Gama Ticaret Şirketi sonsuza dek yok oldu ve yerini C-50, yani Camoens Yüzde Elli Limited Şirketi (Özel) aldı. "Şu hayatta," demekten hoşlanırdı, "yüzde elli artı yüzde elli yine yüzde elliye eşit olabiliyor." Aman-sız fatih Kraliçe Isabella şirketi yeniden birleştirse de aile içindeki anlaşmazlığı gidermek mümkün değildi; baharat çuvalından bariyerler kaldırılmadı. Uzun yıllar yerlerinde kalacaklardı.

* * *

Belle kusursuz değildi, belki bunu da belirtmenin zamanıdır. Uzun boylu, güzel, zeki, cesur, çalışkan, güçlü, başarılıydı, fakat hanımlar beyler, Kraliçe Isabella bir melek değildi, giysi dolabında beyaz kanatlara ve nur halesine yer yoktu, hayır efendim. Camoens'in hapiste olduğu yıllar içinde Belle bir yanardağ gibi sigara içmeye başladı, ağzı giderek bozuldu ve büyüme çağındaki çocuğunun önünde bile küfür etmeden duramaz oldu, bazı geceler içip eğlenmek için dışarı çıkıyor, kasaba barlarından biri-

nin arka odasında alkolik bir fahişe gibi bayılıp kalıyordu; çetin cevizlerin en sertiydi ve iş yapma yöntemlerini kimi zaman hafiften gözdağı vermeye, tedarikçilere, üstencilere, rakiplerine karşı birazcık kaba güç kullanmaya kadar vardırdığı söylenir oldu; ayrıca sık sık, gelişigüzel biçimde, hiç utanmadan kocasına sadakatsizlik ediyor, adam seçmeden, kendini frenlemeden keyfine göre davranıyordu. İş kıyafetlerini çıkarıp püsküllü, pullu payetli bir elbise giyer, çan biçimindeki şapkasını takar, gözlerini kocaman açıp dudaklarını büzerek giysi odasında ayna karşısında Charleston çalışır, sonra küçük Aurora'yı *ayah*'ına bırakıp Malabar Kulübü'ne yollanırdı. Sigara dumanından hırpalanmış boğuk sesiyle, "İyi geceler civcivim," derdi kızına. "Annen bu gece kaplan avına çıkıyor." Ya da yüksek topukları üzerinde dönüp ciğerleri sökölüyormuş gibi öksürerek: "Tatlı rüyalar, bal köpüğüm," diye seslenirdi kızına. "Annen bu gece aslan eti yiyecek."

Sonraki yıllarda annem Aurora da Gama bu öyküyü bohem arkadaş çevresine sık sık anlatacaktı. "Beş-altı-yedi-sekiz yaşlarında tam bir küçük hanımefendiydim. Telefon çalınca açar, şöyle derdim: 'Üzgünüm, ama babam ve Aires Amcam hapiste, Carmen Teyzemle büyükannem kokulu çuvalların diğer tarafında ve buraya gelmelerine izin yok, annem de bütün gece kaplan avlamak üzere dışarı çıktı; mesajınızı alabilir miyim?'"

Belle âlemlere akarken, küçük Aurora, bu yalnız çocuk gerçeküstü biçimde ikiye ayrılan evde yalnızlığın sadeti olan iç gözüne dönüp onunla avundu ve efsaneye göre, yeteneğini buldu. Büyüyüp kendi kültüyle çevrelendiğinde, hayranları büyük evde tek başına kalan, pencereleri açarak Hindistan'ın şiddetli gerçekliği ruhunu uyandırsın diye onu içeri dolduran küçük kız imgesiyle yakından ilgilendi. (Bu imgeyi oluşturmak için Aurora'nın çocukluğundan iki farklı bölümün birleştirildiğini fark

etmişsinizdir.) Hakkında hayranlıkla anlatılan hikâyelerden birine göre, Aurora çocukken bile çocuksu resimler çizmemişti; insan figürleri ve manzaraları küçüklüğünden beri yetişkin elinden çıkma gibiydi. Bu efsaneyi asla inkâr etmedi, hatta bazı resimlere daha eski tarihler atarak, bazı erken dönem çalışmalarını imha ederek söylen-tileri beslemiş bile olabilir. Ancak sanat yaşamına o uzun ve annesiz saatlerde başlamış olduğu muhtemelen doğru; çizim ve renklendirme konusunda uzman bir gözün hemen fark edeceği kalburüstü bir yeteneğe sahip olduğu da öyle; ancak yeni ilgi alanını büyük bir sır gibi saklıyor, malzemelerini ve çalışmalarını dikkatle herkesten gizliyordu, dolayısıyla Belle kızının resme ilgi duyduğundan ömrü boyunca haberdar olmadı.

Resim malzemelerini okuldan aldı, harçlığını son kuruşuna kadar mum boyalara, kâğıtlara, kaligrafi kalemlerine, çini mürekkebine, suluboya takımlarına harcadı, mutfaktan odun kömürü alıp çizim yaptı ve her şeyden haberdar olan *ayah*'ı, Josy, çizim defterlerini saklamasına yardım etti, güvenine asla ihanet etmedi. Epifania tarafından odasına hapsedildiği güne dek her şey yolunda gitti... Ama bunu daha sonra anlatacağım, şimdi sırası değil. Üstelik annemin resim yeteneği hakkında yazacak benimkinden daha donanımlı zihinler, onun başarılarını daha net gören gözler var.

Ölümsüz anneme, intikam tanrıçama, gazezini ölümün bile yatıştıramadığı düşmanıma dönüşen bu küçük kızı düşündüğüm zaman, bütün çocukluğu boyunca uzakta, hapiste kilit altında olan babasını veya günlerini işleri yürütmekle, gecelerini vahşi doğada av peşinde geçiren annesini yalnızlığı için asla suçlamaması çok etkili-yordu beni; suçlamak bir yana ikisine de tapıyor, benden bile onların ebeveynlik becerileri hakkında tek bir eleştirel söz duymayı reddediyordu.

(Yine de ne derse desin gerçek doğasını onlardan gizledi. Tutkusuna sarılıp onu kendine sakladı, ta ki bir patlamayla içinden fırlayıp saçılana dek; bu tür gerçekler hep böyledir zaten, bastırıldığı yerden er ya da geç fırlayıp çıkmak zorundadır mutlaka.)

* * *

Epifania dua ediyor,

ve yaşıyor, oğulları hapse girdiğinde kırk sekiz yaşındaydı, dokuz sene yatıp çıktıklarında elli yedi olmuştu, yıllar *sahipsiz kayıklar gibi sürüklenerek geçiyor*, Tanrım, *sanki harcayacak zamanımız varmış gibi*, bir tür vecde kaptırdı kendini – suçluluk, Tanrı, kibir, dünyanın sonu, nefret edilen yeni biçimlerin eskileri yok ettiği vahiyssel bir çılgınlık, hepsi birbirine karıştı, böyle olmaması gerekiyordu, Tanrım, *kendi evimde bir sıra çuvalın arkasına mı sürgün edilecektim, o deli karının beyaz sınır çizgilerinin arkasına mı hapsolacaktım*, taze ve eski yaralarını kaşıyordu, *kendi hizmetkârlarım*, Tanrım, *bana haddimi bildirmeye kalkışıyorlar, çünkü ben de zindandayım ve gardiyanlarım oldular*, Tanrım, *hiçbirini kovamam çünkü maaşlarını veren ben değilim, o o o kadın, her yerde sürekli o, ama ben beklemeyi bilirim, anlıyorsun ya, sabır erdemdir, zamanımı kollayıveririm ben*, Epifania dualarında Lobo'lara beddualar yağıdırıyordu, *bana niçin böyle eziyet ediveriyorsun tatlı İsa, mübarek Meryem, o lanetli ailenin kızıyla aynı evde yaşatarak, yufka yüreğimle dostluğunu kazanmaya çalıştığım kısır karı iyiliklerime nasıl karşılık verdi görüyor musun, o matbaacılar ailesi buralara gelip hayatımı zehir etti, başka anlarda ölmüşlerin hatırası belirip onu suçluyordu*, Tanrım, *günah işledim, sıcak yağlarda haşlanmam, soğuk buzda kavrulmam gerekirdi ya, merhamet et Meryem Anamız, düşmüşlerin en*

düşkünüyüm ben, düştüğüm dipsiz çukurdan kurtar beni, çünkü adımla, yaptıklarımla korkunç ve cinai kötülöklere vesile oldum, kendine cezalar beğeniyordu, Tanrım, bu gece cibinliksiz yatmaya karar verdim, bırak gelsinler Tanrım, senin ilahî adaletinin ısırıklarını hak ettim, gece beni iğneleyip kanımı içiversinler, hastalık bulaştırsınlar Tanrım, senin gazabının hummasına karşı koymam – bu pişmanlık oğulları serbest bırakılıp Epifania kendi günahlarını affedene kadar sürecek, ondan sonra yeniden çevresine gece sisinin koruyucu dalgalarını saracak, zaten delik deşik cibinliğin kullanılmadığı yıllarda güve delikle-riyle eleğe döndüğünü kör bir inatla reddedecekti, Tanrım, saçlarım dökölüyor, dünyanın düzeni iflas etmiş, Tanrım, ben de yaşlandım.

Ve Carmen, yatağında yalnız başına,
avunmak için belinden aşağı kayan parmaklarıyla kendi kendine sarıldı, kendi acılığını içti ve tatlı dedi, kendi çölünde dolaştı ve yemyeşil dedi, ailenin siyah ve altın sarısı, ahşap panelli Lagonda'sının arka koltuğunda esmer denizciler tarafından baştan çıkarılma fantezileri kurdu, ailenin Hispano-Suiza'sında Aires'in aşıklarını baştan çıkardığını hayal etti, *Ah Tanrım kim bilir kaç erkek bulacak buluyordur bulmuştur hâpiste*, geceleri uykusuz yatarken kemikli vücudunu okşarken gençliği de geldi geçti, Aires hapse girdiğinde yirmi bir yaşında, serbest kaldığında otuz yaşındaydı ve *hâlâ dokunulmamıştı, dokunulmazdı, asla dokunan olmayacaktı, başkaları asla ama bu parmaklar biliyor, oh biliyorlar oh oh*; ve banyoda kaygan sabun köpüğü ve pazarda ter içinde günlük hayatın hazzını aradı, *böyle olmamalıydı, kocam Aires, ka-yninvalidem Epifania, güzel olmalıydı; ve dört bir yanımda güzellik var, Belle'in sınırsız gücü, kaprisli ve olasılıklarla dolu güzelliği. Oysa ben, ben, ben güzelliğin tam aksiyim.*

Güzelliğin esiri olan bu evde boy gösterdim ve bir de baktım ki, beyefendiler, canavarımışım, ohoh ho hanımefendiler ve beyefendicikler, öyleymiş gerçekten ve talihsiz gözlerini yumup sırtını yay gibi gererek kendini tiksintinin zevki-ne bıraktı, yüz derimi, sıyr bedenimden, yeniden başlama-ma izin ver ırksız adsız cinsiyetsiz ah fındıklar kabukların-da kurusun kalsın oh oh baharatlar güneşte kavrulsun oh bırak yansın oh yansın oh yansın ohh ve kızgın ölümler üzerine çullanıp intikam için ulurken gözyaşları içinde devrilerek örtülerin arasına büzüldü.

Onuncu doğum gününde, sihir numaraları yapan Kuzeyli *çark-çu*'lu, akordeonlu, UP¹ aksanlı adam Aurora da Gama'ya, "En büyük dileğin nedir?" diye sordu ve yanıtlı vermesine fırsat kalmadan dileğini gerçekleştirdi. Bir motorbot sirenini öttürerek Cabral Adası rıhtımına yanaştı, mahkûmiyet süresinin tamamlanmasından altı yıl önce şartlı tahliye edilen Aires ve Camoens, annelerinin sevinç çığlıkları arasında iskeleye çıktılar. Güçsüzce el sallayarak, yüzlerinde birbirinin aynı gülümsemelerle eve döndüler; yeni serbest bırakılmış mahkûmun çekingen, doyumsuz gülümsemesi.

Büyükbabam Camoens ve büyükannem Belle iskeleye kucaklaştılar. "En çirkin safari gömleğini yıkatıp üttülettim," dedi Belle. "Git süslen, sonra yüzünde kocaman bir gülümsemeyle seni bekleyen doğum günü çocuğuna hediye et kendini. Bak şurada, görüyor musun, şimdiden fidan gibi boylu, babasını tanımaya çalışıyor."

İkisinin aşkının yılların uçurumunu aşmış içimi ısıttığını hissediyorum; ne büyük bir aşktı ve birlikte ne kadar az zaman geçirdiler. (Evet, Belle'in sadakatsizliklerine rağmen ısrar ediyorum: Belle ile Camoens'inki gerçek aşktı.)

Camoens'i, Aurora'nın yanına götürürken öksürdüğünü duyuyorum Belle'in, derin, hırıltılı öksürükler sanki bana aitmiş gibi göğsümü yırtıyor. "Çok sigaradan," dedi boğuk sesle. "Pis alışkanlık." Eve dönüş gününün sevincine gölge düşürmemek için yalan söyledi: "Bırakacağım."

Camoens'in ricası üzerine –"bu aile yeterince badire atlattı, artık iyileşme zamanı"– Epifania ile Carmen'i gözden uzak tutan bariyerleri kaldırdı. Camoens için bir gecede ve sonsuza dek uçarılıktan, sefahatten vazgeçti. Camoens arzu ettiği için, Aires'in aile şirketinin yönetim kuruluna katılmasına izin verdi, fakat meteliksiz olduğu bilindiğinden hisse satın alması gündeme gelmedi. Sanıyorum ki, umuyorum ki iyi âşıklardı Belle ile Camoens, birinin mahcup nezaketi diğerinin tutkulu açlığına kursosuz biçimde uymuştur; dilerim Camoens'in hapisten salıverilmesinden sonraki kısacık üç yıl içinde birbirlerini hoşnut etmiş ve mutluluk içinde kucaklaşmışlardır.

Belle üç yıl aralıksız öksürdü, olan biten onca şeyden sonra temkinli bir yere dönüşen evde büyüyen kızı durumun farkındaydı. "Ben ölümün Belle'in ciğerlerinden gelen sesini duymadan önce onlar biliyorlardı, o cadılar her şeyin farkındaydı," dedi annem. "O ucubelerin beklediğini biliyordum. Bir kez bölündün mü birleşmek yoktur, o evde kavgalar ölümüne ediliyordu."

Bir akşam, kardeşlerin eve dönüşünden kısa süre sonra aile Camoens'in isteği üzerine uzun zamandır kullanılmayan yemek salonunda, atalarının portreleri altında bir barış yemeği yerken, geceyi mahveden Belle'in hırıltılı göğsüydü, çünkü krom tükürük hokkasına peş peşe kanlı balgam tükürdü ve siyah dantel şalını kuşanıp masanın başındaki yerine kurulmuş oturan Epifania sonunda gelinine, "Parayı tüttürdükten sonra adabımuâşere de ihtiyacın kalmadı galiba," deyiverince karşılıklı suçlamalar, kapıyı çekip çıkmalardan sonra huzursuz ba-

rış yeniden sağlandı, ama o akşamdan sonra yemek saatleri ayrı masalarda geçirildi.

Öksürerek uyanıyor, yatmadan önce korkunç sesler çıkararak öksürüyordu. Öksürüklerle uykusundan uyanıyor, kalkıp eski evde dolaşıyor, pencereleri ardına dek açıyordu... Eve dönüşünden iki ay sonra Camoens hummalı uykusunda öksüren karısının sesiyle uyandı ve ağzının kenarından sızan kanı gördü. Belle'e tüberküloz teşhisi kondu, hastalık iki ciğere de yerleşmişti, o zamanlar çok daha tehlikeli kabul ediliyordu ve hekimler onu zorlu bir mücadelenin beklediğini, eskisi gibi çalışmasının mümkün olmadığını söyledi. "Bana bak Camoens," diye hırladı kocasına. "Senin için becerdiğim şeyi bozacak olursan dua et de yeniden becermek için burada olayım." Bunun üzerine, kaygıdan aklı başından giden hassas Camoens karısının aşkıyla kaynayan gözyaşlarına boğuldu.

Aires de eve dönünce farklı bir kadın buldu. Hapisten salındığı gece Carmen kocasının yatak odasına geldi ve şöyle dedi: "Eğer rezilliği kepezeliği bir tarafa bırakmazsan, Aires, seni uykunda öldürürüm." Kocasını kabul ettiğini yerlere kadar eğilip reverans yaparak gösterdi; Restorasyon döneminin züppe beyefendileri gibi sağ eliyle havada zarif daireler çizdi, ayak parmaklarını enfes bir zarafetle bükerek sağ ayağını öne uzattı – Carmen çıktı gitti. Aires maceralarından vazgeçmedi, ama daha sakıngan davranmaya özen göstererek akşamüstü saatlerini tavan pervanesi aheste dönen, boyası dökülmüş, boş duvarları bebek mavisi, tulumba musluklu, alaturka tuvaletli, hijyen ve sağlamlık için dolaklarını değiştirttiği büyük bir somyalı karyoladan başka mobilyası olmayan, Ernakulam'daki kiralık bir dairede geçirmeye başladı. Bambu perdelerin çıtaları arasından sızan ince gün ışığı bedenine ve yatak arkadaşının bedenine düşer, pazaryerinden yükselen haykırımlar âşığının iniltilerine karışırdı.

Akşamları orada olduğuna kefil olabilecek kişilerle Malabar Kulübü'nde briç oynar veya evde mütevazı saatler geçirirdi. Yatak odasının kapısına kilit taktırdı ve bir İngiliz buldoğu satın alıp Camoens'i kıskırtmak için adını Cevahirılal koydu. Hapisten çıktığından beri Kongre'ye ve bağımsızlık taleplerine iyice düşman kesilmişti, üstelik şimdi ateşli mektuplar yazan, gazete sütunlarını sözde liberal alternatifi savunan yazılarıyla dolduran bir eylemciye dönüşmüştü. "Yöneticilerimizi görevden almayı amaç edinen sapkın politikalar işe yaradı diyelim; o zaman ne olacak?" diye haykırıyordu. "Bu ülkede, Hindistan'da Britanya'nın Eli'nin yerini tutacak demokratik kurumlar hani nerede? O elin çocukça kabahatlerimiz için bizi cezalandırırken bile müşfik olduğunu şahsen kabul ve teyit edebilirim." *The Leader* gazetesinin liberal editörü Mr. Çintamani, Hindistan'ın "gelecekteki daha gerici ve anayasaya daha da aykırı hükümet yerine bugünkü anayasal hükümete boyun eğmesinin" daha iyi olacağını öne sürdüğünde, büyük amcam Aires "Bravo!" diye özetlenebilecek bir mektup gönderdi ve bir başka liberal, Sir P.S. Sivasvami Iyer, "Bir kurucu meclis toplanmasını savunmakla Kongre çoğunluğun bilgeliğine fazla güvenmiş olan ve sayısız Yuvarlak Masa Konferansı'na katılan yetkililerin samimiyetine ve becerisine haksızlık etmiş oluyor. Kurucu meclisin daha iyisini yapabileceğinden şüphe ederim," diye yazdığında Aires da Gama tebriklerini ilettiler: "Yürekten katılıyorum! Hindistan'da sokaktaki adam büyüklerinin -eğitilmiş ve soylu kimselelerin- tavsiyeleri önünde daima saygıyla eğilmiştir!"

Ertesi sabah iskelede Belle karşısına dikildi. Yüzü solgun, gözleri kırmızıydı, şallara sarınmıştı, ama Camoens'i geçirmek için ısrar etmişti. Kardeşler aile sandalına binerken sabah gazetesini Aires'in burnuna dayadı. "Bu evde eğitim de var soyluluk da," dedi yüksek

sesle. “Kavgacı köpekler gibi davranmamızı engellemedi ikisi de.”

“Biz değil,” dedi Aires da Gama. “Kara cahil, görmemiş, züğürt akrabalarımız yaptı her şeyi. Onlar uğruna kâfi miktarda acı çektim, başkaları için daha fazla töhmet alında kalamam. Ah, kes havlamayı Cevahirlal, otur oğlum, otur.”

Kıpkırmızı kesilen Camoens dilini tuttu ve Alipur Hapishanesi’ndeki Nehru’yu, uzak zindanlarda tutulan iyi yürekli adamları, iyi yürekli kadınları düşündü. Gece-leri Belle’le ve bitmeyen öksürüğüyle uzun saatler geçiriyor, karısının gözleriyle dudaklarını siliyor, alnına ıslak bez koyuyor, ona fısıltıyla *beni bir dünyanın şafağını* anlatıyordu, Belle, *özgür bir ülke, Belle, dinin üstünde çünkü seküler, sınıfların üstünde çünkü sosyalist, kastların üstünde çünkü aydınlanmış, nefretin üstünde çünkü sevgi dolu, intikamın üstünde çünkü bağışlayıcı, kabilelerin üstünde çünkü birleştirici, dilin üstünde çünkü çok dilli, renklerin üstünde çünkü çok renkli, yoksulluğun üstünde çünkü ona egemen, cehaletin üstünde çünkü eğitilmiş, aptallığın üstünde çünkü akıllı, özgürlük, Belle, özgürlük ekspresi, çok yakında o platformda o treni nümayişle karşılayacağız*, Camoens’in hayallerini dinleyerek uyuyakalan Belle’in rüyalarını keder ve savaş hayaletleri ziyaret ederdi.

Belle uyuyakaldığında Camoens onun uyuyan bedenine şiirler okuyordu,

*Bir süre uzak dur mutluluktan
Ve bu haşin dünyada acıyla al nefesini,*

karısına olduğu kadar hapistekilere de fısıldıyordu şiirlerini, tutsak ülkenin tümüne fısıldıyordu – karısının hasta, uyuyan bedeninin üzerine dehşetle eğiliyor, kederli umudunu ve sevgisini rüzgâra bırakıyordu,

*Yalan, işi bitince çürüyüp gidecek;
Oysa gerçek büyüktür ve galip gelecek,
Zaferine aldırın olsa da olmasa da.*

Belle'in ölümü tüberkülozdan olmadı, en azından tek nedeni tüberküloz değildi. 1937'de, kızlık soyadı Souze olan otuz üç yaşındaki Isabella Himena da Gama'nın akciğer kanseri olduğu anlaşıldı, hastalığı terminal dönemdeydi. Çabucak, büyük acılar çekerek, bedenindeki düşmandan nefret ederek, çok çabuk geldiği, kötü davrandığı için ölüme vahşi bir nefret duyarak öldü. Bir pazar sabahıydı, suyun karşı yakasından yankılanan kilise çanları duyuluyordu ve havada odun ateşi dumanı vardı. Aurora ile Camoens başucunda otururken yüzünü akışkan güneş ışığına doğru çevirdi ve *El Cid Campeador'un öyküsünü unutmayın, dedi, bu İspanyol da Ximena adlı bir kadına âşık olmuştu.*

Evet hatırlıyoruz.

Sonra, ölümcül bir savaş yarası aldığında karısına ölü bedenini atına bağlatıp yeniden savaş alanına göndermesini söylemişti, böylece düşman hâlâ hayatta olduğunu görecekti.

Evet anne. Evet sevgilim.

O zaman benim bedenimi de melanet bir çekçeğe veya deve arabasına, istersen eşek arabasına veya kağnyaya bağla, yeter ki uğursuz bir fil olmasın, tamam mı? Çünkü düşman yakın ve Ximena bu hüznü öyküde Cid'in yerine geçti.

Peki anne.

[Ölür.]

Benim ailem bu dünyanın havasını solumakta daima zorlanmıştı; daha iyi bir yer olduğunu umarak gelimiz biz dünyaya.

Şu son saatlerimde kendimden mi söz edeyim? İdare ediyorum işte, sorduğunuz için teşekkürler; gerçi yaşlandım, yaşlandım, zamanından önce ihtiyarladım. Biraz fazla hızlı yaşadığım da söylenebilir, hızını ayarlayamadığı için yere kapaklanan bir maraton koşucusu veya Ay'ın üzerinde fazla neşeli dans ettiği için soluksuz kalan bir astronot gibi, aşırı hızlı ve sıcak yıllarımda bir ömre yetecek havayı kullandım. Ah serseri, hayta Moor! Otuz altı yılda yetmiş iki yıllık tayınını harcadın gitti. (Yine de, kendime haksızlık etmemek adına, elimde fazla seçenek olmadığını belirteyim.)

Ne diyorduk, idare ediyorum, zorluklar var, ama üstesinden geliyorum. Çoğu gece akciğerlerimin ormanından gelen gürültüler, hırıltılar ve fantastik yaratıkların homurtularıyla geçiyor. Soluk soluğa, uykudan ağırlaşmış halde ayılıyorum, avuçlarıma doldurduğum havayı boşu boşuna ağzıma tıkmaya çalışıyorum. Yine de, nefes almak nefes vermekten kolay. Hayatın sunduklarını kavramanın bu kavrayışın doğurduğu sonuçları dışarı yansıtmaktan kolay olması gibi. Bir darbe almanın karşılık

verip vurmaktan kolay olması gibi. Buna rağmen, hırıltı ataklarıyla, boğazımda gıcirtıyla soluk verip sonunda tıkanıklığın üstesinden geliyorum. Gurur duyulmayacak şey değil, yay gibi gerilmiş sırtımı pıspışlamayı ihmal etmiyorum.

Böyle anlarda alıp verdiğim soluğa dönüşüyorum. Göğsümdeki kusurlu faaliyetleri, öksürüğü, balık gibi açılıp kapanan ağzımı yeniden odaklamak için kendimi olanca gücümle zorlamam gerekiyor. Nefes alanım ben. Uzun zaman önce verilen bir soluk ve haykırıyla başlayan, dudaklarına yaklaştırılan ayna buğulanmayınca sonlanacak olanım. Bize bunu yapan düşünmek değil, havadır. *Suspiro ergo sum*. İç çekiyorum, öyleyse varım. Latince, ekseriyetle yaptığı gibi yine gerçeği söylüyor: *suspirare = sub*, alt, altında + *spirare*, fiil, nefes almak.

Suspiro: Altan soluk alıyorum.

Başlangıçta akciğer vardı, sonda da olacak; tanrısal üfleyiş, bebeğin ilk ağlayışı, havaya biçim veren konuşma, kahkahaların kesik ve kuvvetli rüzgârı, şarkı söylerken alınan coşkulu soluklar, mutlu âşığın iniltisi, mutsuz âşığın ağıtı, cimrinin sızlanışı, kocakarının hırıltısı, hastalığın ufuneti, ölümün fısıltısı ve havasız, sessiz boşluğun devamı, ötesi, ilerisi.

Bir iç çekiş yalnızca iç çekiş değildir. Dünyayı içimize çeker, soluğumuzla birlikte dış dünyaya anlam da veririz. Yapabildiğimiz sürece. Yapabildiğimiz kadarıyla.

–*Biz ı ışık soluruz*– diye söze giriyor ağaçlar. Burada, yolculuğun sonunda, zeytin ağaçları ve mezar taşları dolu bu yerde bitkiler sohbeta girmeye karar verdi. *Biz ı ışık soluruz*, öğretici gerçekten. “El Greco” cinsi zeytin ağaçları bu gevezeler; ışık soluyan, Tanrı düşkünü Yunan’ın adı onlara uymuş doğrusu.

Bundan böyle çenebaz ağaçların arboreal metafizik

anlayışlarını, kloro-felsefelerini duymazdan geleceğim. Duymak istediğim her şeyi soyağacım anlatıyor bana.

* * *

Hayal âleminde yaşıyordum: Vasco Miranda'nın Benengeli köyünde, kahverengi bir tepenin üzerindeki kuleli büyük kalesinde – ışıltılı seraplarla ak bir denize dönüşme hayali kuran dümdüz bir ovaya bakıyordu kale. Ben de hayal kuruyordum ve kaldığım yerin dar bir yarıktan ibaret penceresinden İspanya'nın değil, Hindistan'ın güneyini görüyordum; uzay ve zamandaki aralıklara rağmen Belle'in ölümüyle babamın sahneye çıkışı arasındaki Karanlık Çağ'a yeniden gitmenin yolunu araştırıyordum. Burada, bu incecik portaldan, bu daracık zaman çatlağından bakıp gördüğüm ilk şey, büyük merdivenlerin karanlık sahanlığında altın bir havuzu andıran şapelinde diz çökmüş dua eden Epifania Menezes da Gama oldu. Gözlerimi kırıştırdınca Belle'in bir anısı canlandı. Camoens, hapishaneden salıverilmesinden bir gün sonra, kahvaltıya basit *khadi* kumaşından dokunmuş basit giysilerle gelmiş, züppeliğe dönmek için hiç vakit kaybetmemiş olan Aires başını *kedgeri*'sine¹ eğip gül-müştü. Kahvaltıdan sonra Belle, Camoens'i kenara çekti. "Sevgilim, şu garip giysilerden kurtul," dedi. "Ulusal çabamız şirketlerimizi iyi yönetmek ve işçilerimize iyi bakmaktır, getir götürücü çocuklar gibi giyinmek değil." Ama Camoens bu kez sağlam durdu. Belle gibi o da Gandi'ci değil Nehru taraftarıydı – işletme, ticaret, ilerleme, modernlik, şehir yanlısıydı, şu pamuklu kumaşını elde dokuma duygusalıklarına, trende üçüncü mevkide

1. Mezgit, baharatlı pilav ve haşlanmış yumurtadan oluşan yiyecek. (Ç.N.)

yolculuk etme saçmalıklarına karşıydı. Ama evde dokunmuş kumaşları giymekten memnundu. Efendilerinizi değiştirmek için giysilerinizi değiştirin. "Peki o zaman babuci," diye takıldı kocasına Belle, "yalnız ben pantolonu ancak seksi bir dansöz kıyafeti giymek için çıkarırım, onu bil."

Dua eden Epifania'yı seyrederken, annemle babamın dinden kurtulmuş olmasına şükrettim, sıradan bir şey gibi görünmesine rağmen büyük bir şanstı bu. (Nerede onların ilacı, rahiplerin zehrini alt eden panzehiri? Şişeleyin, Allah aşkına, dünyanın her yanına gönderin!) Khadi kumaşından *liba'sı* içindeki Camoens'e baktım ve bir seferinde Belle'i evde bırakıp dağların diğer tarafına geçtiğini, Sarayu Nehri kıyısındaki küçük Malgudi kasabasına gittiğini anımsadım, Mahatma Gandhi orada konuşacaktı ve Camoens, Nehru yanlısı olmasına rağmen konuşmayı kaçırarak istememişti. Günlüğüne yazmıştı olanları:

Sarayu'nun kumlarına yayılmış oturan devasa kalabalığın ortasında minicik bir zerreydim. Beyaz khadi'lere bürünmüş gönüllüler kürsünün çevresine doluşmuştu. Mikrofonun krom ayaklığı güneşte parlıyordu. Arada polisler göze çarpıyordu. İşgüzarlar oradan oraya dolaşıyor, insanlara sakın ve sessiz beklemelerini söylüyorlardı. İnsanlar onlara itaat ediyordu... nehir akıyor, kıyısındaki devasa banyan ve kutsal hintinciri ağaçlarının yaprakları hışırdıyor, bekleyen kalabalıktan arada maden suyu şişelerinin açılırken çıkardığı, pop sesleriyle bölünen düzenli bir uğultu yükseliyordu; uzunlamasına dilimlenmiş, hilal şeklini almış limonlu tuzlu salatalık dilimleri sokak satıcısının ahşap tepsisinden birer birer yok oluyor, satıcı (büyük adamın gelişi için bir istisna olarak) yumuşak ve alçak sesle müşteri çağırıyordu: "Susayana salatalık, susuzluğun ilacı salatalıktır ahali." Güneşten korunmak için başının çevresine yeşil bir Türk havlusu sarmıştı.

Derken Gandi gelmiş, ellerini havaya kaldırıp uyum içinde başlarının üstünde şaklatmalarını istemiş, en sevdiği *dhun*'u¹ söyletmişti:

Raghupati Raghava Raca Ram
Patitha pavana Sita Ram
Îşvara Allah tera nam
Sabko Sanmati dé Bhagwan.

Sonra *Jai Krişna, Hare Krişna, Jai Govind, Hare Govind* ve arkasından *Samb Sadaşiv Samb Sadaşiv Samb Sadaşiv Samb Şiva Har Har Har*. Eve dönünce, "Bundan sonra," dedi Camoens, Belle'e, "başka şey duymadım. Madensuları ve salatalıklarıyla o kalabalıkta Hindistan'ın güzelliğini görmüştüm, ama Tanrı'yla ilgili şeylerden ürktüm. Şehirde laik Hindistan'ı savunuyoruz fakat köyler Rama'nın. Diyorlardı ki, *Îşvara ve Allah'tır adın*, ama doğru değildi, yalnızca Ragu klanının kralı Rama'yı kastediyorlardı, Sita'yla birlikte günahlardan arındıran Rama'yı. Sonunda korkarım köyler şehirlerin üzerine yürüyecek ve bizim gibi insanlar kapılarını kilitlemek zorunda kalacak, derken Şahmerdan Rama çıkagelecek."

1. İlahi. (Ç.N.)

Karısının ölümünden birkaç hafta sonra, Camoens da Gama'nın bedeninde gizemli sıyrıklar belirmeye başladı. Önce ensesindeki ortaya çıktı, hatta göremeyeceği bir yerde olduğundan herkes dururken kızının fark edeceği tuttu – hemen arkasından sağ kalçasındaki üç paralel eğimli sıyrık, ondan sonra da yanağında, keçisakalının hemen yanında beliren tırmık izi. Aynı dönemde rüyasında Belle'i görmeye başlamıştı, karısı bu rüyalarda genellikle çıplak ve talepkârdı, dolayısıyla Camoens ağlayarak uyanırdı, çünkü rüyasındaki imgeyle sevişirken bile gerçek olmadığını biliyordu. Ama sıyrıklar gerçektir ve Aurora'ya söylemese de, Belle'in eve döndüğünü hissetmesinin açık pencereler ve kaybolan fildişi biblolar kadar bu aşk alametleriyle de ilgisi vardı.

Aires, kayıp fildişleri ve Ganeş'ler bilmecesi karşısında daha basit bir yaklaşım sergiledi. Personeli akşamüstü sıcağında ana avluya, gövdesi beyaz boyalı kutsal hintinciri ağacının altına toplayıp sıraya dizdi ve hasır panama şapkası, yakasız gömleği ve kırmızı pantolon askılarının tuttuğu beyaz kanvas pantolonu içinde önlerinde bir yukarı bir aşağı dolaşarak içlerinden birinin hırsız olduğuna hiç şüphe duymadığını var gücüyle haykırdı. Hizmetkârlar, bahçıvanlar, kayıkçılar, temizlikçiler, tuva-

letçiler ter ve dehşet içinde, yüzlerinde korkulu, yardakçı gülümsemelerle sırada tedirgin beklerken, buldok Cevahir alacak ve tehditkâr sesle hırlıyor, efendisi Aires hizmetkârlara takma adlarla hakaret ediyordu.

“Kim konuşacak?” diye sordu. “*Gluglugokhale*, sen mi? *Nallapabumbomba*? *Karampalstiltskin*? Ötün bakalım, *pronto*, çabuk!” Uşakları birer kez tokatlarken onlara *Tvidıldim* ve *Tvidıldı* diye seslendi, göğsünü dürtüklediği bahçıvanlar *Kaju*, *Fıstık*, *İri* ve *MinikKakule* gibi yemiş ve baharatlardı, tabii ki dokunmadığı tuvalet temizleyicilerse yalnızca *Büyük* ve *Küçük*.

Aurora olanları duyunca koşarak geldi ve hayatında ilk kez hizmetkârlardan utandı, gözlerine bakamadı ve olay yerindeki aile üyelerine dönerek (duygusuz Epifania, kalbine buz kıymığı saplanmış Carmen ve hatta olduğu yerde kıvrandığı halde belirtmek gerekir ki duruma müdahale etmekten çekinen Camoens, Aires’in sorğu tekniklerini incelemek için avluda toplanmışlardı) giderek yükselip çığlığa dönüşen bir ses tonuyla itiraf etti: *Onların-suçu-yok-BEN-yaptım*.

“Nasıl?” diye haykırdı Aires alaycı, sinirli bir sesle, zevki elinden alınan işkencecinin öfkesiyle. “Konuş, sesin duyulmuyor.”

“Onlara eziyet etmeyi bırak,” diye haykırdı Aurora. “Onların suçu yok, senin saçma sapan fillerine ve pis dişlerine dokunmadılar. Hepsini ben yaptım.”

Babasının rengi attı. “Bebeğim, neden yaptın bunu?” Buldok hırlamaya başlayıp dişlerini gösterdi.

“Bana bebeğim deme,” diye haykırdı Aurora, babasına bile kafa tutarak. “Annem öyle olsun isterdi. Göreceksin: Bundan sonra onun yerine ben geçeceğim. Aires Amca, şu çatlak köpeği bağlasan iyi edersin, ona hak ettiği gibi bir takma isim koydum, ona Cav-cav de en iyisi, fazla da medet umma, havlayan köpek ısırmaz.” Çenesi-

ni havaya kaldırıp sırtını döndü, yürüdü gitti. Ağızları şaşkınlıktan bir karış açılmış aile üyeleri arkasından bakakaldı: Sanki gerçek bir avatar, reenkarnasyon, annesinin yaşayan hayaletiydi uzaklaşan.

* * *

Sonunda cezalandırılan Aurora oldu, bir hafta pirinç ve sudan başka bir şey yemeyecek, odasından çıkmayacaktı. Gerçi üzerine titreyen Josy ona gizlice bol bol içecek ve yiyecek –*idli* ve *sambar*, kıymalı patatesli külbastı, ekmek kırıntılarıyla kaplanıp kızartılmış balta-baş balığı, baharatlı karides, muz reçeli, krem karamel, meşrubat– taşıdı ve yaşlı *ayah* resim malzemelerini de –karakalem, fırçalar, boyalar– el altından odasına getirdi; Aurora, çocukluğu geride bıraktığı bu dönemde benliğini bu yöntemle dünyaya ilan etmeyi seçmişti. Hafta boyunca, yalnızca arada bir uyumak için mola vererek durmadan çalıştı.

Kapısına gelen babasına gitmesini söyledi, cezasını yalnız başına çekecekti ve kızını esaretten kurtarmak için mücadele etmeyen eski hapisane kuşu bir babanın yardımına minneti yoktu. Camoens başını eğip söylene-ni yaptı.

Fakat ev hapsinin sonunda, Aurora onu içeriye, resimlerini gören ikinci kişi olmaya davet etti. Duvarların ve hatta tavanın her santiminden figürler fışkırıyordu; insan ve hayvan, gerçek ve hayal, sürekli dönüşen, akışkan bir siyah çizgiyle yapılmışlardı ve çizgilerin arası devasa renk öbekleriyle, toprak kırmızısı, gökyüzü moru ve kızılı, yeşilin kırk tonuyla doluydu; çizgileri öyle güçlü ve serbest, öyle yoğun, öyle canlıydı ki, kalbi gururla kaba-ran Camoens, “Fakat bu, varlığın büyük izdihamı,” dedi. Kızının yeni ortaya çıkan evrenine alışırken, onun

görüş gücünü de kavramaya başladı: Aurora duvarlara tarihi yerleştirmişti – Havari Aziz Tomas'ı Hindistan'a davet eden Kral Gondophernes; Kuzey'de, Sütun Fermanları'yla İmparator Aşoka ve sırtlarını sütunlara yaslayıp şans getirsin diye ellerini arkalarında birleştirmeye çalışmak için sırada bekleyen sürüyle insan; açık saçık ayrıntılarıyla Camoens'in yüzünü kızartan erotik tapınak kabartmaları; Tac Mahal'in inşaatı ve tamamlanışından sonra sakat bırakılan, daha iyisini asla inşa edememişler diye elleri kesilen taş ustalarının çekinmeden resmedilmiş betimlemeleri; memleketi Güney'den Serin-gapatam Savaşı'nı, Tipu Sultan'ın kılıcını ve Golkonda'daki, kapıda konuşan kişinin sesinin hisardan kolaylıkla duyulduğu sihirli kaleyi seçmişti, bir de Yahudilerin uzun zaman önce gelişini. Modern tarih de duvarlarda yerini bulmuştu; tutkulu insanlarla dolu hapishaneler, Kongre ve Müslüman Birliği, Nehru Gandhi Cinnah Patel Bose Azad, yaklaşan savaş hakkında söylentiler fısıldayan Britanya askerleri; tarihten sonra hayal gücünün mahlu-katları – yarı kadın yarı kaplan, yarı erkek yarı yılan melezler, deniz canavarları, dağ hortlakları. Vasco da Gama da kendisine ayrılan özel yerinde ayağını Hindistan toprağına ilk kez basıyor, havayı koklayarak baharatlı, acı ve para getiren şeyleri arıyordu.

Camoens aile portrelerini de fark etmeye başladı, yalnızca ölenlerle yaşayanların değil, hiç doğmamışların portreleri – kuyruklu piyanonun başında duran ölü annesinin çevresinde usulca toplanan doğmamış kardeşleri mesela. Bedeni içten gelen bir ışıkla parlayan Aires da Gama'nın yaklaşan karanlık gölgelerle çevrili çırılçıplak imgesi Camoens'i şaşırttı, Son Yemek parodisi epey sar-sılmasına neden oldu: bu resimde, hırpani atalarının portrelerinin dik bakışları altında yemek masasında içki âlemi yapan hizmetkârlara da Gama'lar hizmet ediyor,

yiyecek taşıyor, şarap koyuyor, kötü davranışlara maruz kalıyorlardı – Carmen’in poposu çimdikleniyor, Epifania’nın kıcı sarhoş bir bahçıvan tarafından tekmeleniyordu; fakat hızla akan kompozisyon bakışlarını başka yöne, kişiselden kalabalığa çekti, çünkü ailenin ötesinde, çevresinde, üstünde, altında ve arasında kalabalık vardı; hıncahınç kalabalık, sınırsız izdiham – Aurora dev eserini öyle düzenlemişti ki, ailesine ait imgeler bu hiper-imgebollüğünde kendilerine yer açmak için boğuşmak zorunda kalıyordu, Cabral Adası’nın mahremiyetinin bir yanılsama, bu dağın, bu arı kovanı kalabalığının, insanlığın bu sonsuz başkalaşım sırasının hakikat olduğunu işaret ediyordu; Camoens baktığı her yerde kadınların öfkelerini, erkeklerin yüzlerinde sancıyan aczi ve uzlaşmayı, çocukların cinsel ikircimini, donuk, yakınma bilmez yüzleriyle ölüleri gördü. Kızının resmettiklerini nereden bildiğini merak etti, ağzında babalık yapmayı layıkıyla başaramamış olmanın acı tadıyla onun bu küçük yaşında dünyadaki öfke, acı ve hayal kırıklığı hakkında çok şey bildiğini, ama mutluluğun tadına bakmamış olduğunu fark etti, *mutluluğu, sevinci öğrendiğin zaman*, demek istedi, *ancak o zaman yeteneğin tamamlanmış olacak*; fakat Aurora şimdiden öyle çok şey biliyordu ki sözcükler ağzından çıkmaya çekindi, Camoens konuşmaya cesaret edemedi.

Bir tek Tanrı yoktu: çünkü Camoens duvarları ne kadar dikkatli incelese de, hatta seyyar merdivene tırmanıp tavanı baştan sona süzdükten sonra bile haçlı ya da haçsız bir İsa’ya veya başka bir tanrısal varlığa rastlayamadı; ne bir ağaç veya orman perisi ne de bir melek, Şeytan ya da aziz.

Olan ve olmayanların yerleştirildiği bu sahneyi görünce Camoens’i bir titreme aldı, çünkü karşısında Hindistan Ana vardı, gösterişi ve daimi devinimiyle Hindis-

tan Ana, çocuklarını aldatan, yutan, katleden ve yeniden seven, çocuklarıyla tutkulu bağıını ve sonu gelmez anlaşmazlıklarını mezarın ötesinde bile sürdüren Hindistan Ana; ruhun yakarıları gibi ulu dağlara yayılan, merhamet ve hastalık dolu geniş nehirlerle, erkeklerin kıraç kısır toprağı kazmalarla yardığı kuraklık istilasını altındaki yaylalara uzanan; okyanusları, hindistancevizi ağaçları, pirinç tarlaları, kuyulardan su çeken öküzleri, ağaç tepelerindeki boyunları elbise askısını andıran turnalarıyla, yüksekte daireler çizen uçurtmalarıyla, taklitçi mina kuşlarıyla, sarı gagalı zalim kargalarıyla Hindistan Ana; kıyıcı bir canavara, uzun, pullu boynunun tepesinde Epifania'nın başıyla denizden fırlayan bir ejdere dönüşebilen, canileşebilen, binlerce insan ölürken şaşkı gözleri ve Kali diliyle dans edebilen bin bir surat Hindistan Ana, ama hepsinin üstünde, tavanın ortasında, doğurgan çizgilerin birleştiğı yerde, Belle'in yüzünü taşıyan Hindistan Ana. Kraliçe Isabella buradaki tek ana tanrıçaydı ve ölüydü; Aurora'nın sanatının bu ilk taşkını büyük kaybının basit trajedisinden, annesiz bir çocuğun dindirilemeyen acısından kaynaklanıyordu. Odadaki resim onun matemiydi.

Camoens bunu anladı, kızına sarıldı, ağladılar.

* * *

Evet anne, eskiden sen de bir evlattın. Sana hayat verildi, sen de başkalarınınkini aldın...benimkisi dizginsiz bir öyküdür, pek çok ani ölüm içerir, hem başkalarının kötülükleri hem kendi ettikleri yüzünden ölenlerle doludur. Ateş, hava ve su da insanlarla birlikte –hayır, onların çevresinde ve içinde– yapacağını yapmalıdır.

1938'in Noel arifesinde, genç Camoens'in on yedi yaşındaki Isabella Souza'yı ailesiyle tanıştırmak için eve

getirmesinden on yedi Noel sonra, annem Aurora da Gama bir gece âdet sancıları yüzünden uyandı. Banyoya gidip bir tomar pamuk, gazlı bez ve yerinde dursun diye doladığı uzun bir pijama kordonuyla yaşlı Josy'nin öğrettiği şekilde hazırlandı... Böylece pakatlendikten sonra banyonun beyaz çinileri üzerine kıvrılıp ağrıyla mücadele etti. Acısı bir süre sonra yatıştı. Bahçeye çıkıp zonklayan bedenini Samanyolu'nun parlak, tasasız mucizesinde yıkamaya karar verdi. *Yıldız ışığı, parlak yıldız...* yukarıya bakar, yıldızların aşağı baktığını umarız, takip edebileceğimiz bir yıldız bulmak ister, gökyüzünde yükselirken bizi de kaderimize ulaştıracak yıldızları görmek için dua ederiz; hep kibirden. Gökadaya bakar ve âşık oluruz, oysa evren bizlerle onunla ilgilendiğimiz kadar ilgilenmez ve başka türlüünü ne kadar dilersek dileyelim, yıldızlar güzergâh değiştirmez. Gökyüzü çarkının dönüşünü bir süre seyrederseniz bir meteorun tutuştuğunu, alev aldığını ve öldüğünü göreceksiniz, doğrudur. Fakat gördüğünüz takip etmeye değer bir yıldız değil, talihsiz bir taş yalnızca. Bizim kaderlerimiz burada, dünyada. Kılavuz yıldız diye bir şey yoktur.

Kendiliğinden açılan pencereler hadisesinin üzerinden bir yıldan uzun zaman geçmişti, Cabral Adası'ndaki ev o gece bir tür ateşkes altında uyukluyordu. Noel Baba'yı beklemek için fazla büyük olan Aurora geceliğinin üzerine hafif bir şal örttü, kapının yanında, yerdeki şiltesinde uyuyan *ayah* Josy'nin yanından usulca geçip çıplak ayaklarıyla koridorda ilerledi.

(Noel, şu Kuzeyli icadı, şu kar ve çorap hikâyesi, neşeli şömine ateşleri ve rengeyikleri, Latince Noel ilahileri ve "O Tannenbaum" ilahisi, her dem yeşil ağaçlar ve tropik sıcak sayesinde bir nevi kökenine dönen, küçük "yardımcı"larıyla Sante Klaas, çünkü Bebek İsa ne olursa olsun sıcak memleketlerin bebeği idi; ahır ne kadar yı-

kık dökük olsa da *soğuk* değildi ve Müneccimler [daha önce belirttiğim üzere pek de zekice olmayan bir tavırla] tepedeki yıldızı takip ederek geldilerse, unutmayalım ki Doğu'dan gelmişlerdi. Koçin Kalesi'nde, İngiliz aileler dallarına pamuk parçaları yerleştirilmiş Noel ağaçları hazırlamışlardı; o zamanlar Anglikan olan –artık değil– Aziz Francis Kilisesi'nde genç Rahip Oliver D'Aeth yıllık Noel ilahisi ayinini yapmıştı bile; Noel Baba'yı kıymalı börek ve bardakta süt bekliyordu, yarın yemek masasında bir şekilde hindi olacaktı, evet, ve iki çeşit dolma içi, hatta brüksellahanası. Gerçi burada, Koçin'de pek çok Hıristiyanlık biçimi vardır: Katolik ve Süryani Ortodoks, Nasturiler, ciğerleri boğan günlükleriyle gece yarısı ayinleri, başlıklarında İsa'yı ve havarileri simgeleyen on üç haçla rahipler ve mezhep savaşları: Roma kilisesi Süryanilere karşı, hem Nasturilerin Hıristiyan falan olmadığı konusunda *herkes* hemfikir, dolayısıyla muhalif Noel kutlamaları mevcut. Cabral Adası'ndaki evde papa hüküm sürer. Bu evde Noel ağacı bulamazsınız, onun yerine bir beşik vardır. Yusuf, Ernekulam'lı bir marangoz olabilir, Meryem de çay tarlalarından bir genç kadındır, öküzler manda, Mukaddes Aile'nin ten rengiyse [hi!] epey koyu. Hediye alınıp verilmez. Epifania da Gama için Noel demek İsa demektir. Hediyeler –bu hafif sevgi yoksunu aile bile hediye değiş tokuşu yapar– On İkinci Gece Bayramı'nda verilir; altın, günlük ve mür gecesi. *Bu evin şömüne bacasından aşağı kimse kayamaz...*)

Aurora büyük merdivenlerin tepesine ulaştı ve şapel kapılarının açık olduğunu gördü; şapel aydınlıktı, kapı aralığından sızan ışık merdiven boşluğunun karanlığında küçük, altın bir güneş oluşturunuyordu. Aurora sessizce ilerledi, gizlice içeriye göz attı. Başını siyah dantel şalla örtmüş ufak tefek bir figür mihraba diz çökmüştü. Aurora, Epifania'nın yakut tespih tanelerinin hafif tıkır-

tılarını duyabiliyordu. Varlığını belli etmek istemeyen genç kız geri çekilmeye başladı. Tam o sırada, Epifania Menezes da Gama çıt bile çıkarmadan yana devrildi ve kımiltısız kaldı.

"Bir gün yüreğime indirivericen."

"En büyük erdem sabırdır. Zamanını kollayweririm olur biter."

Aurora düşen büyükannesine nasıl yaklaştı? Sevgi dolu bir çocuk gibi elini şaşkınlıkla ağzına götürüp ileri mi atıldı?

Yerdeki hareketsiz yığına ağır ağır, şapel duvarlarının çevresinde dolanarak, kademeli, sakıngan adımlarla yaklaştı.

Haykırdı mı, alarmı çaldı mı (şapelde bir gong vardı) veya yardım çağırmak için başka bir şey yaptı mı?

Hayır yapmadı.

Belki de bunları yapmanın hiç faydası olmayacaktı; belki Epifania'ya yardım etmenin yolu yoktu, belki hemen ve acı çekmeden ölmüştü?

Aurora, Epifania'ya ulaştığında tespihi tutan elin hafifçe seğirdiğini gördü, yaşlı kadının gözleri açıldı, tanıyarak bakıyordu, ama güçlkle kımıldattığı dudaklarının arasından hiç ses çıkmıyordu.

Peki büyükannesinin hâlâ hayatta olduğunu görünce onu kurtarmak için harekete geçti mi?

Duraksadı.

Ya duraksadıktan sonra? Kuşkusuz çok gençti, panikle donup kalmış olması anlaşılabilir, affedilebilir şey, ama ondan sonra hemen ev ahalisine haber verdi, yardım istedi... değil mi?

Duraksadıktan sonra, geriye doğru iki adım attı, bağdaş kurup yere oturdu ve seyretti.

Hiç merhamet etmedi mi, utanmadı mı, korkmadı mı?

Endişelenmişti, doğru. Epifania'nın geçirdiği ölümcül bir nöbet değilse davranışları başına iş açardı, babası bile çok kızardı. Bunu biliyordu.

Hepsi bu mu?

Fark edilmekten korkuyordu, bu yüzden gidip şapelin kapılarını kapadı.

Peki neden sonuna kadar gitmedi, o zaman, neden bütün mumları üfleyip ışıkları kapamadı?

Her şey Epifania'nın bıraktığı gibi kalmalıydı.

O zaman bu soğukkanlı bir cinayetti. Hesaplar yapı-
lıyordu.

Cinayet eyleme geçmeden işlenebiliyorsa, o zaman evet. Epifania hayatta kalmasını engelleyecek kadar büyük bir darbe aldıysa, o zaman hayır. Konu tartışma götürür.

Epifania öldü mü?

*Bir saat kadar sonra ağzı son bir kez kımlıdadı, bakış-
ları yeniden torununa döndü. Kulağını ölmek üzere olan
büyükannesinin dudaklarına yaklaştıran Aurora, onun
son bedduasını dinledi.*

Peki ya katil? Veya, hakça davranmak adına, muhte-
melen-katil?

*Şapel kapılarını geldiği zamanki gibi ardına kadar
açtı, yatağına döndü...*

...Ama şüphesiz uykusu...

... ve mışıl mışıl uyudu. Noel sabahı uyandı.

* * *

Bir acı gerçek var ki dile getirilmesi gerek: Epifa-
nia'nın ölümünden sonra hayat çoğaldı. Uzun zamandır
inzivada olan bir peri, belki de bir neşe perisi Cabral
Adası'na döndü. Aradan bir perde kalkmış gibi havadaki
ışığın bile değiştiğinin herkes farkındaydı. Yeni yılda
bahçıvanlar her türlü bitkinin coştüğünü haber verdi,

ayrıca böcek istilaları azalmıştı, hatta çiçeklere meraklı olmayan gözler bile dev begonvil çağlayanlarını görüyor, yasemin, yabani zambak, orkide ve melisaların göz kamaştıran körpe sürgünlerinin kokusunu en hissiz burunlar bile alıyordu. Eski ev yeni bir heyecanla, yeni olasılıklarla uğulduyordu; avlularında kol gezen bir marazdan kurtulmuştu sanki. Buldok Cevahirlal bile uysallaşmıştı.

Eve gelen ziyaretçilerin sayısı, Francisco'nun altın çağındaki rakamları zorlamaya başladı. Aurora'nın Odası'nı hayranlıkla seyretmek ve hâlâ ayakta olan Corbusier evinde geceleme için kayıklarla adaya akın eden gençler, gençliğin coşkusuyla evi ayağa kaldırdı, adada yenisinden müzik sesi yankılanıyor, son moda danslar ediliyordu. Büyük Sahra Yenge, Carmen da Gama bile havaya girerek gençlere göz kulak olma bahanesiyle bu toplantılara katıldı ve sonunda bir akşam yakışıklı bir genç tarafından ayartılarak dansa kalktı; oflayıp şikâyet etse de şaşırtıcı ölçüde kıvrak figürler sergiledi. Anlaşılan Carmen'in ritim duygusu sağlamdı ve takip eden gecelerde, Aurora'nın genç arkadaşları onu dansa kaldırmak için sıraya girdiğinde, Mrs. Aires da Gama'nın sıkıntılı hali geçti, çökük omuzları dikleşti, gözlerindeki şaşılık düzeldi ve yüzündeki mahzun ifade çekingen bir neşeye dönüştü. Otuz beşinde bile değildi, ama uzun zamandır ilk kez yaşından genç gösteriyordu.

Carmen şimi dansı yaparken Aires ilk defa ona ilgiye benzer bir ifadeyle bakmaya başladı ve, "Biz yetişkinler de konuk ağırlayalım ki seninle birazcık gösteriş yapabilelim," dedi. Kocasının söylediği en gönül okşayıcı şeydi bu, Carmen'in sonraki haftaları davetiye hazırlamakla, bahçe için Çin feneri, menüler, servis masaları sipariş etmekle, ne giyeceğine karar vermeye çalışmanın tatlı ıstırapıyla dopdolu geçti. Davet gecesini ana bahçede bir orkestra, Corbusier evinin terasında gramofon ve

plaklar vardı, mücevher takmış kadınlar ve fraklı erkekler gruplar halinde geldi, bazıları kocasının gözlerine uzun uzun baksa da gecenin kime ait olduğunu bilen Carmen buna aldırılmayı tercih etti.

Ailenin keyfi yerinde olmayan tek üyesi vardı; Cabral Adası'ndaki partinin ortasında yalnızca Belle'i, onun güzelliğinin böyle büyük bir gecede yıldızları bile gölgede bırakacağını düşünen Camoens. Artık bedeninde aşk sıyrıklarıyla uyanmıyordu, karısının mezarın ötesinden kendisine ulaşacağı yönündeki hüznü umuda tutunamadığı için onu hayata bağlayan şey gevşemişti; annesine çok benzediği için kızına bakmaya bile tahammül edemediği günler oluyordu. Kimi zaman Aurora'ya öfkeleniyordu çünkü kızı onun bir daha asla yaklaşmayaacağı ölçüde sahipti Belle'e.

Elinde bir bardak nar suyuyla iskelede tek başına duruyordu. Epey sarhoş genç bir kadın, kıvrıkcık siyah saçları, dudaklarında abartılı kırmızı rujuyla, karpuz kollu, dalgalanan elbisesi içinde yalpalayarak yanına geldi. "Pamuk Prenses!" dedi içkiden peltekleşen sesiyle.

Düşüncelere dalıp giden Camoens yanıt vermedi.

"Filmi görmedin mi?" dedi kız öfkeyle, dili dolaşarak. "Sonunda sinemada gösterildi, on bir ya da on iki kez izledim ben." Elbisesini işaret etti, "Filmdekinin aynısının tıpkısı! Terzime elbisesinin kopyasını yaptırdım. Yedi Cüceler'in adlarını ezbere sayabilirim." Yanıt beklemeden devam etti, "Hapşırıkuykucuneşelibudalahuysuzutangaç bilgin. Hangisi sensin acaba?"

Biçare Camoens yanıt veremedi, yalnızca başını sallamakla yetindi.

Sessizliği, sarhoş Pamuk Prenses'i yıldırmadı. "Hapşırık değil, Neşeli değil, Bilgin değil," dedi. "Demek ki uykucubudalahuysuzutangaçtan biri, hangisi? İtiraf etmediğine göre dur tahmin edeyim. Uykucu değilsin, Bu-

dala olduğunu sanmam, belki Huysuz ama en uygunu Utangaç. Ay merhaba Utangaç! Çalışırken ılık çal.”

“Hanımefendi,” diye denedi Camoens, “belki partiye dönseniz daha iyi olacak. Üzgünüm ama sohbet etme havamda değilim.”

Düş kırıklığına uğrayan Pamuk Prenses sinirlenmişti. “Bay Kalantor Hapishane Kuşu Camoens da Gama’ya da bakın,” diye çıkıştı. “Bir hanımın karşısında terbiyesini takınır insan, hâlâ karının hasretiyle yanıp tutuşuyorsun herhalde, kasabanın yarısıyla, zengin yoksul dilenci hırsız ayırt etmeden işi pişirmiş olması önemli değil tabii. Ah Tanrım, ne dedim ben, böyle şey söylenir mi hiç?” Gitmek için döndüğü sırada Camoens kolunu yakaladı. “Bıraksana be adam, kolumu morartacaksın!” diye haykırdı Pamuk Prenses. Ama Camoens’in yüzünde geçiştirilemez, kararlı bir ifade vardı. “Korkutuyorsun beni,” diyen Pamuk Prenses kolunu çekip onun elinden kurtardı. “Delirdin mi ne? Sarhoş musun? Belki de kafan kıyak. Eh yani. Söylediklerim için kusura bakma, ama bunları herkes biliyor, nasıl olsa er ya da geç sen de öğrenecektin, öyle değil mi? Tamam artık, bay bay, anlaşıldı, sen Utangaç değil Huysuz’sun, gidip kendime başka cüce aramanın zamanı geldi.”

Ertesi sabah korkunç bir baş ağrısıyla uyanan Pamuk Prenses’i ziyaret eden iki polis yukarıdaki sahneyi anlatmasını istediler. “Siz neden söz ediyorsunuz, onu iskelede bıraktım, hepsi bu, anlatacak başka şey yok.” Büyük-babamı hayatta gören son kişiydi.

Su alır bizi. Francisco ile Camoens’i de aldı, baba oğlu. Gece karası liman sularına daldılar ve okyanusana içine çekti onları. Ters akıntısıyla taşıdı götürdü.

6

Aurora da Gama, 1939 Ağustos'unda, yük gemisi *Marco Polo*'nun hâlâ Koçin limanına demir atmış beklemekte olduğunu gördü ve ebeveyninin ölümüyle kendisinin yetişkinliğe ulaşması arasında geçen sürede ticaret dizginlerinin iş yürütmekten bihaber amcası Aires'in hımbıl parmaklarının arasından kayıp gideceğinin işareti kabul ettiği bu olaya çok öfkelenildi. Çekçek sürücüsüne "tazı gibi koşarak" Ernakulam limanına, C-50 (Özel) Ltd. Godown 1 Numara'ya gitmesini söyledi ve dev bir mağarayı andıran antrepoya hışımla daldı; yapının loş karanlığının serin sakinliği, derme çatma bir katedrali andıran kasvetli havası, bir an cesaretini kırıp duraklamasına neden oldu; silhat esansı ve karanfil yağı, zerdeçal ve çemenotu, kimyon ve kakule kokuları havada müzik gibi asılı duruyor, ihracata hazır ürün yığınlarının arasındaki dar geçitler Cehennem'e, belki de kurtuluşa giden patikaları anımsatıyordu.

(Büyük soyağaçları küçük tohumlardan dallanıp budaklanır: Dolayısıyla benim kişisel öykümün, Moraes Zogoiby'nin yaratılış öyküsünün kökenlerinin geciken bir karabiber sevkıyatıyla başlaması da uygun düşer.)

Bu ticaret tapınağında rahipler de vardı: not panolarının üzerine eğilerek yük arabalarını dolduran hamallar

arasında endişeyle mekik dokuyan nakliye memurları ve ürkütücü ölçüde zayıf denetçiler üçlüsü: Mr. Elaiçipillai Kalonci, Mr. V. S. Mirçandalçini ve Mr. Karipattam Tej-pattam. Son üçü, masa lambalarının uğursuz ışığı altında engizisyon üyeleri gibi yüksek taburelerine kurulmuş, leylek bacaklı, eğimli sıraların üstündeki kocaman kayıt defterlerine tüylü kalemle bir şeyler karalıyorlardı. Bu zat-ı muhteremlerin yanında, küçük lambalı sıradan bir masada antreponun nöbetçi kâtibi oturuyordu. Kendini toparlayan Aurora, geciken biber nakliyatının hesabını sormak için onun başına dikildi.

“Amcamın aklından neler geçiyor?” diye haykırdı, manasızca, zira böyle aşağılık bir solucan büyük Mr. Aires’in aklından geçenleri nereden bilebilirdi? “Aile ser-vetimizi batırıp vermek mi niyeti?”

Aile milyonlarının tek mirasçısı –Mr. Aires’le Mrs. Carmen şimdilik işlerin başında olsalar da, mevta Mr. Camoens’in onlara cömert bir aylıktan başka bir şey bırakmadığını herkes biliyordu– da Gama’ların en güzeli Aurora’yı yakından gören depo müdürünün kalbine bir mızrak saplandı adeta, ağzını açıp konuşamadı. Genç vâ-ris genç müdüre doğru eğildi, çenesini baş ve işaretpar-maklarının arasına alıp kaldırdı, en delici bakışlarını ada-mın yüzüne dikti ve sırılsıklam âşık oldu.

Adam, yıldırım çarpması gibi bütün vücudunu sar-san utangaçlık atağını üzerinden atıp kekeleyerek İngilte-re’yle Almanya’nın karşılıklı savaş ilan ettiğini ve *Marco Polo*’nun kaptanının İngiltere’ye yelken açmayı reddetti-ğini –“Ticaret filosuna saldırı olasılığı var, görüyorsunuz ya?”– genç kadına açıklamayı başardığı sırada, Aurora duygularının ihanetine biraz öfkelenerek, tutkusunun bu saçma ve uygunsuz seçimi yüzünden sınıf ayrımına ve ge-leneklere kafa tutmak zorunda kalacağını, buna rağmen bu ne dediği anlaşılmaz, fakat yakışıklı aile şirketi çalışa-

nıyla derhal evlenmek zorunda olduğunu düşünüyordu. “Lanet çekçek sürücüsüyle evlenmek gibi,” diye kendini huzurlu bir kederle azarladı ve bir an için durumunun tatlı dehşetine öyle kapıldı ki kâtibin masasının üzerinde duran ahşap isimlikte yazan adı görmedi.

Sonunda beyaz harflere gözü ilişince, “Aman Tanrım,” diye ekledi, “cebinde kuruş, ağzında dil olmadığı yetmedi, bir de Yahudi çıktın.” Sonra kendi kendine mırıldandı: “Gerçeklerle yüzleş, Aurora. Düşünüver. Kalbini bir ardiye Musa’sına kaptırdın.”

Bilgiçlik taslayan büyük beyaz harfler hatasını düzeltti (yıldırım çarpmışa dönen, aklını yitirmek üzere olan, ağzı kuruyan, kalbi gümbürdeyen, kasıklarına ateş düşen ilgi nesnesi hatasını düzeltmedi, çünkü şirket çalışanlarında canlanması teşvik edilmeyen bazı duyguların ağır yükü konuşma yetisini elinden almıştı): Nöbetçi müdürün adı Musa değil Abraham’dı. Adlarımızın kaderlerimizi içerdiği doğruysa, o zaman isimliğindeki yedi büyük harf onun firavun yok eden, yukarıdan emir alan ya da suları yaran bir peygamber olmayacağını, kimseyi vaat edilen topraklara götürmeyeceğini söylüyordu. Öğlunu korkunç bir sevginin sunağına canlı kurban olarak sunması daha muhtemeldi.

Peki ya “Zogoiby”?

* * *

“Talihsiz demek.” En azından tacir Kohen’e ve Abraham’ın anne tarafının töresel bilgilerine göre Arapça bu anlama geliyordu. Gerçi bu uzak dili bilen yoktu, hem düşünmesi bile endişe vericiydi. “Şunların yazılarına bak,” demişti Abraham’ın annesi Flory bir keresinde. “Harfleri bile şiddet yüklü, savrulan bıçaklar ve yara izleri gibi. Ne olursa olsun, sonuçta asker Yahudilerin so-

yundan da geliyoruz. Belki bu tuhaf okunuşlu Endülüs adını bu yüzden almıştır.”

(Soracaksınız: Ama soyadı annesinden geliyorsa oğul neden?.. Yanıtım: lütfen biraz sabır.)

“Babası olacak yaştasın.” Rahmetli Mr. Camoens’le aynı yılda doğan Abraham Zogoiby, mavi çinili –*Çiniler Kanton’dan getirilmiştir ve her biri diğerinden farklıdır*, yazıyordu giriş salonu duvarında– Koçin sinagogunun önünde kaskatı dikiliyor, üzerinde baharat ve başka bir şeyin kokusuyla, annesinin öfkesiyle yüzleşiyordu. Solmuş yeşil basma elbisesi içindeki yaşlı Flory Zogoiby dişlerini emip ağzını şapırdattı, oğlunun kekeleyerek yasak aşkını ilan edişini dinledi. Bastonuyla yere bir çizgi çekti. Bir tarafta sinagog, Flory ve tarih, diğer tarafta Abraham, zengin kız, evren, gelecek ve diğer bütün kirli şeyler vardı. Gözlerini yumup Abraham’ın kokusunu almamaya, kekeleyişini duymamaya gayret ederek geçmiş i çağırırdı, tek çocuğunu evlatlıktan reddedeceği ânı geciktirmeye çalıştı, çünkü bir Koçin Yahudisinin cemaat dışından biriyle evlenmesi duyulmuş şey değildi; evet, Flory’nin belleği ve arkasında kabilenin daha eskilere uzanan hafızası... Hindistan’ın beyaz Yahudileri, Filistinli Sefaradlar, miladi takvimin 72. yılında kalabalık gruplar halinde (yaklaşık on bin kişi) Roma’nın zulmünden kaçarak gelmişlerdi. Kranganor’a yerleşerek yerel prenslere paralı askerlik yapmışlardı. Bir keresinde, Koçin hükümdarıyla düşmanı Denizlerin Efendisi Kalikut Zamorini arasındaki bir savaş, Sebt gününde çarpışmayı reddeden Yahudi askerler yüzünden ertelenmişti.

Ah bu müreffeh kavim! Çokça abat oldu. Milattan sonra 379 yılında, Kral I. Başkara Ravi Varman, Kranganor yakınlarındaki Anjuvannam köyünü Yosef Rabban’a bağışladı. Bu küçük krallığın hediye edil işini anlatan bakır levhalar bir şekilde çinili sinagoga ulaştı ve Flory’nin mu-

hafazasına emanet edildi; çünkü cinsiyetine dair bütün önyargılara rağmen sinagogun koruyuculuğu payesi uzun yıllardır onundu. Sunağın altındaki sandıkta korunan levhaları Flory arada bir gayret ve hevesle cilalardı.

“Hristiyan olması yetmiyormuş gibi bir de aralarından en beterini seçmişsin,” diye homurdanan Flory’nin hâlâ uzaklara, geçmişe çevrili bakışları Yahudilerin kaju, areka fındığı ve ekmek ağaçlarında dolaşıyor, kadim kanela tarlalarını ve Yahudi kakulelerini görüyordu – kavmin refahının temeli zaten bunlar değil miydi? “Şimdi bu sonradan gelmeler geçimimizi çalıyor,” diye söylendi. “Hem de nesepsizlikleriyle övünüyorlar. Fitz-Vasco-da-Gama’lar! Mal bulmuş Mağribiler, ne olacak.”

Aşkın darbesiyle devrilmemiş olsa, tepesine inen yıldırımından kalan küller biraz soğumuş olsa, Abraham hayırlı bir evladın yapacağı gibi kendini ve dilini tutar, Flory’nin önyargılarını tartışarak değiştiremeyeceğini bildiği için sessiz kalırdı. “Seni fazla modern yetiştirdim,” diye devam etti annesi. “Hristiyanlar ve Mağripliler, ah oğul. Dua et de seni almaya gelmesinler.”

Sırılsıklam âşık Abraham, sevgilisine dil uzatıldığını duyunca kendini daha fazla tutamadı: “Öncelikle, geçmişe çarpıtmadan bakabilsen sen de bir sonradan gelme olduğunu fark edeceksin,” dedi. Siyah Yahudilerin Hindistan’a Beyazlardan daha evvel ulaştığını, Hristiyanlıktan beş yüz seksen yedi yıl önce Nebukadnezar’ın ordularından kaçarak Kudüs’ten geldiklerini hatırlattı. Yerli halka karışıp uzun zaman önce yok oldukları için onlarla ilgilenmiyorsa bile, başkaları vardı, örneğin milattan sonra 490-518’de Babil ve Acemistan’dan gelenler; Yahudiler Kranganor’da ve arkasından Koçin’de yüzyıllar önce dükkân açmaya başlamıştı (Yosef Azaar’la ailesinin 1344’te Koçin’e taşındığını herkes bilirdi). İspanyol Yahudiler bile 1492’de ülkelerinden kovulduktan sonra

gelmeye başlamıştı, hatta ilk gelenler arasında Solomon Castile ailesi de vardı...

Bu ismin telaffuz edildiğini duyar duymaz sesi yükselen Flory Zogoiby, itiraz çığlıkları atıp başını iki yana sallamaya başladı.

Otuz altı yaşındaki Abraham, "Solomon Solomon Castile Castile," diye tekrarlayarak çocukça bir hınçla annesini sinirlendirmeye çalıştı. "Bildiğim *biri* var onun soyundan gelen. Soyağacını sayayım mı? İspanyol Prenses Elefanta-Kastilla'lardan biri uğruna keçileri kaçıran Toledo'lu kılıç ustası demirci Señor Leon Castile'den, aklını yitirmiş olması gereken babacığım kadar gider bu soy, gerçi burada asıl önemli olan, Castile'lerin Koçin'e ilk Zogoiby'den yirmi iki yıl önce gelmiş olması, böylelikle *quod erat demonstrandum*¹... Bundan başka, soyadları Arapça olan ve sır saklayan Yahudiler, kime mal bulmuş Mağribi dedigine dikkat etmeli."

Pantolon paçaları sıvanmış yaşlı adamlar, topuzları kırışmış yaşlı kadınlar Mattançeri sinagogunun önündeki loş sokağa doluşup münakaşayı sessizce seyrettiler. Öfkeli anneye misilleme yapmaya çalışan oğlun çevresindeki binaların mavi panjurları açıldı, pencerelerde başlar belirdi. Bitişikteki mezarlıkta İbranice yazılar alacakaranlıkta yarıya indirilmiş bayraklar gibi mezar taşlarında dalgalanıyordu. Akşamüstü havası balık ve baharat kokusu taşıyordu. Asla dile getirmediği sırlardan söz edildiğini duyan Flory Zogoiby kekelemeye başladı, yüzü gözü seğiriyordu.

"Bütün Mağriplilere lanet olsun," diye haykırdı sonunda. "Kranganor sinagogunu yerle bir eden kimdi? Kim olacak, Mağripliler. *Made in Hindistan* yerel üretimleriy-

1. (Lat.) "Gösterilmek istenen şey de buydu," anlamına gelir. Kesin kanıt bildiren cümlelerin sonunda *q.e.d.* kısaltmasıyla kullanılır. (Ed.N.)

le pazarı batırdılar, Othello kılıklılar. Evlerine eşlerine lanet olsun hepsinin.” 1524’te, Zogoiby’lerin İspanya’dan gelişinden on yıl sonra, bu bölgede bir Müslüman-Yahudi savaşı olmuştu. Gündeme getirmek için biraz eskice bir anlaşmazlıktı, Flory’nin amacı da oğlunun dikkatini dağıtıp gizli saklıyı eşelemesine engel olmaktı zaten. Ama beddualar ağızdan bu kadar kolay çıkmamalıdır, özellikle şahitlerin önünde. Flory’nin bedduası şaşkın bir tavuk gibi havalandı, nereye gitmesi gerektiğini bilmezmiş gibi uzun süre orada asılı kaldı. Torunu Moraes Zogoiby daha on sekiz yıl doğmayacaktı ve tavuk ancak o zaman tünemek için eve dönecekti.

(Peki Müslümanlarla Yahudiler 1500’lü yıllarda ne için savaşmışlardı? Ne için olacak, karabiber ticareti için elbette.)

“Yahudiler ve Mağripliler savaştı,” diye homurdandı üzüntüden çenesi iyice düşen yaşlı Flory, “ama pazarı sonunda senin Hristiyan Fitz-Vasco’ların ele geçirdi.”

“Piçlerden söz edene bak hele,” diye haykırdı annesinin soyadını taşıyan Abraham Zogoiby. “Bir de kalkmış Fitz diyor,” dedi çevrelerinde biriken kalabalığa. “Ona Fitz’i gösteririm ben.” Döndü, öfkeli ve kararlı adımlarla sinagoga girdi, kuru gözlerle ağlayıp itiraz çığlıkları atan annesi de peşinden seğırtti.

* * *

Epifania da Gama’nın mevkidaşı, yaşıtı olmasına rağmen bana bir kuşak daha yakın olan büyükannem Flory Zogoiby, yüzyıl dönümünden on yıl önce Korkusuz Flory diye bilinirdi. İlkokul bahçesinde oğlanlara satıştır, eteğini öfkeyle sallayıp alaycı şarkılarla yeniyetme oğlanlara kafa tutar, bir dalla yerdeki toza çizgi çekip meydan okurdu – *bu çizgiyi aş da göreyim, hadi aşsana!*

(Aşılmaz çizgiler çekmeyi ailenin her iki tarafından miras aldım.) Flory ağzında döndürdüğü anlamsız, korkutucu, büyülu sözcüklerle sağa sola şarlar, “cadılık yapardı”:

*Obeyah, cadu, fo, fum,
Tavuk kursağı, ahiret otu.
Cu cu, vudu, fi fay fı,
Kara zehir, ölme zamanı.*

Geri çekilmeyen olursa, rakibinin kuvvet ve boyut açısından teorik avantajlarını kolayca denklem dışı bırakan bir vahşilikle üstüne atılıyordu. Mücadele becerisi ona bilinmeyen bir atasından miras kalmıştı; saçını çekip bolıçe diye alay etseler de, rakipleri onu asla yenilgiye uğratamadılar. Bazen yatırıp burunlarını iyice yere sürüttüğü bile oldu. Başka zamanlarda geri çekilip cılız kollarını utkuyla göğsünde kavuşturur, şaşkın kurbanlarının sendeleyerek geri çekilmesine izin verirdi. “Bir dahaki sefere boyuna göre birinin karşısına çık,” diyerek deyinmin anlamını tersine çevirmekten, böylece rakiplerini aşışılarmaktan hoşlanırdı: “Ufak tefek Yahudi kızlarıyla başa çıkamayacağın anlaşıldı.” Evet, yenilgiyi rakiplerinin yüzüne vuruyordu, ama zaferlerini metafora dönüştürme çabası, ufak tefeklerin, azınlıkların, kızların şampiyonu ve koruyucusu olma arzusu bile popüler olmasını sağlamadı. Fırtına Flory, Huysuz Flory: Belli bir kötü şöhet edinmişti artık.

Ürkütücü bir kesinlikle çocukluğunun dar sokakları ve açık alanlarına çizmeye devam ettiğı çizgileri kimse-nin aşmaya cüret edemediğı günler de geldi. Karamsarlaştı, içine kapandı, toza çektiğı çizgilerin, beriktittiğı yüksek duvarların arasında hapis kaldı. On sekiz yaşına geldiğinde mücadele etme ve savaş yitirme konularında dersini almış, kavga etmeyi bırakmıştı.

Anlatmak istediğim aslında şu: Flory'ye göre Hristiyanlar atadan kalma baharat tarlalarından çok daha fazlasını çalmışlardı. Aldıkları şey zaten az bulunuyordu, belli bir kötü şöhrete sahip bir genç kız için durum daha da zordu... ta ki sinagog bakıcısı Solomon Castile evlenme teklif etmek için yirmi dört yaşındaki Flory'nin çizgilerini aşana kadar. Teklif büyük bir merhamet veya aptallık gösterisi olarak görülmüştü, hatta ikisi birden olduğu düşünülüyordu. Yahudi cemaati o günlerde bile küçülmekteydi. Mattançeri adlı Yahudi kasabasında belki dört bin kişi yaşıyordu ve aile üyelerini, çok gençleri, çok yaşlıları, akıl ve beden sağlığı yerinde olmayanları da hesaba katınca, evlenme çağındaki gençlerin fazla seçeneği yoktu. Yaşlı bekâr erkekler saat kulesinin altında oturup yelpazeleniyor, liman kıyısında el ele dolaşıyorlardı; evde kalmış dışsız kızlar kapı ağızlarında oturmuş doğmayacak bebekler için giysi dikiyorlardı. Evlilik kutlama vesilesi olduğu kadar haset ve kıskançlık nedeniydi, Flory'nin sinagog bekçisiyle evliliği dedikoducular tarafından gelinle damadın çirkinliğine yoruldu. "Günah kadar çirkinler," diyordu sivri diller. "Çocuklarına acı *Tanrım*."

(Flory, *Babası olacak yaştasın*, diye azarlamıştı Abraham'ı, oysa Hindistan Ayaklanması'yla aynı yıl doğan kocası Solomon Castile ondan yirmi yaş büyüktü; *zavallı adam işi bitmeden evlenmek istedi herhalde*, diyordu çatal diller... Evlilikleri hakkında bir ayrıntı daha var. 1900 yılında çok daha büyük bir evlilik töreniyle aynı gün gerçekleşti onlarınki; Castile-Zogoiby evliliğine ilan sayfalarında yer vermeyen gazeteler, Mr. Francisco da Gamma'nın yanında gülümseyen Mangaluru'lu gelinin boy boy fotoğraflarını yayımladı.)

Evlenmemişler sonunda yüreklerini soğutma fırsatı buldu. Flory, beklenenin aksine kuşağının az sayıdaki üyesinin en yakışıklısı olan bir erkek çocuk doğurdu, fa-

kat patlamaya hazır izdivaç yedi yıl yedi gün sonra sona erdi; ellinci yaşgününün gecesinde deniz kıyısına inen bekçi Castile, yarım düzine sarhoş Portekizli denizciyle birlikte bir kayığa atlayarak açık denizlere kaçtı. Evde kalmış erkek ve kadınlar hoşnut fısıltılarla, “Huysuz Flory’yle evlenilir mi hiç?” diyordu. “Bir bilgenin adını taşıyor diye kişinin akıllı olması şart değil demek ki.” Böyle sona eren evlilik Mattançeri’de Solomon’un Yanlış Hükümü diye anılıyordu, ama Flory evliliği için Hırstıyanlara ait gemileri suçluyor, kocasını ayartıp altın sokaklar peşine düşürenin her şeye gücü yeten Batı’nın ticari filosu olduğuna inanıyordu. Yedi yaşındaki oğlu babasının soyadından vazgeçmek zorunda kaldı; baba açısından şanssız olduğundan annesinin talihsiz soyadı Zogoiby’yi aldı.

Solomon’un gidişinden sonra, Flory mavi çinilerin ve Yosef Rabban’ın bakır levhalarının bakımını devraldı; bu saygın görevi her türlü itirazı ve homurtuyu susturacak bir hırsla üstlendi. Artık yalnızca minik Abraham değil, kenarları yıpranmış kösele yapraklarında İbranice harfler uçuşan elyazması Eski Ahit ve Travankor Mihracesi’nin hediyesi (MS 1805) altın taç da onun himayesi altındaydı. Bazı değişiklikler yaptı. İbadet etmek için gelen inançlılardan içeri girerken ayakkabılarını çıkarmalarını istedi. Mağriplilere özgü bu uygulamaya itiraz edenlere neşesiz kahkahalarla karşılık verdi.

“Ne adanmışlık ama!” dedi burnundan soluyarak. “Madem benden sinagoga bakmamı istiyorsunuz, siz de biraz özen gösterin. Ayakkabılar çıkacak! Haydi, hemen! Çinileri koruyalım.”

Her biri diğerinden farklıdır. Sinagog tavandan duvara Haham Hezekiel tarafından MS 1100’de Kanton’dan ithal edilen yaklaşık 30x30 cm boyutlarında çinilerle kaplıydı. Bu çiniler efsanelere konu olmaya başlamıştı.

Bazıları, uzun süre arayanın mavi-beyaz karelerden birinde kendi öyküsünü bulacağını söylüyordu, çünkü çinilerdeki resimler değişebiliyor, hatta kuşaktan kuşağa başkalaşarak Koçin Yahudilerinin öyküsünü anlatıyordu. Çinilerin yıllar içinde anlamları unutulmuş kehanetleri gösterdiğine inanıyordu.

Abraham çocukken burnunu antik Çin mavisini çinilere yapıştırır, poposu havada sinagogun içinde dört dönerdi. Babasının firar edişinden bir yıl sonra sinagog zeminindeki çinilerden birinde belirdiğini, onu küçük, mavi bir kayık içinde mavi derili yabancılarla birlikte masmavi ufka doğru kürek çekerken gördüğünü annesine asla söylemedi. Bu keşiften sonra, Abraham başkalaşım çinilerinin aracılığı sayesinde Solomon Castile'den sürekli haber aldı. Babasının, ölü ejderler ve huzursuz yanardağlar arasında söğüt desenli masmavi bir sefahat sahnesinde belirdiğini gördü. Çini mavisini yüzünde tasassız bir neşeyle çevresi açık, altı köşeli bir çardakta dans eden Solomon, Abraham'ın anımsadığı efkârlı halinden çok farklıydı. Mutluya, diye düşündü çocuk, gittiğine sevindim. Abraham çocukluğundan beri mutluluğun öneminin farkındaydı, Aurora da Gama'nın imalar ve kızaran yanaklarla sunduğu aşkını, Ernakulam ardiyesinin ışık gölge oyunları arasında aynı içgüdüyle kapacaktı...

Yıllar içinde Abraham çinilerde babasının türlü türlü hallerini gördü; bir resimde kraliyet pozunda minderlerin üzerine kurulmuş, hadım ağalar ve dansöz kızların hizmet ettiği zengin ve şişman biriyken, birkaç ay sonra otuz santime otuz santimlik bir başka sahnede bir deri bir kemik dileniyordu. Abraham eski sinagog bakıcısının bütün kısıtlamaları geride bırakarak dizginsiz bir hayatın ortasında sarkaç gibi sallanmayı seçtiğini anlıyordu. Dünyanın okyanuslarındaki tesadüflerde kaderini arayan Sinbad'dı babası. İradesinin gücüyle kendini sabit yörün-

gesinden kurtarmayı başaran bir gökcismiydi ve şimdi galaksiler arasında başboş sürüklenerek her türlü kaderi kabulleniyordu. Abraham'a göre gündelik hayatın yerçekimi kuvvetinden kurtulmak babasının bütün irade rezervini kullanmasına neden olmuş, ilk ve radikal dönüşümün şiddetiyle dümeni kırılmış, rüzgârlar ve gelgitlerin merhametine muhtaç kalmıştı.

Abraham Zogoiby yeniyetmeliğe adım atarken Solomon Castile, Abraham'dan başkasının gözüne ilişecek olsa uygunluğu hakkında sinagogda büyük bir tartışma kopacak yarı pornografik sahnelerde görünmeye başladı. Binanın en tozlu ve karanlık girintilerinde beliren bu çinileri Abraham küflenmelerine ve örümcek ağlarıyla kaplanmalarına izin vererek gözlerden uzak tutuyordu. Resimlerde babası her cinsiyetten şaşırtıcı sayıda insanla, gözleri faltaşı gibi açılan oğlunun ancak eğitim amaçlı diye nitelendirebildiği münasebetler içinde görülüyordu. Münasebetlerin müstehcen jimnastiğine rağmen, yaşlı gezginin çehresi yine sıkıntılı bir ifadeye bürünmüştü, demek ki, belki de, bütün bu yolculukların onu en sonunda savurduğu yer, yola çıktığı aynı huzursuzluk sahilleriydi. Abraham Zogoiby, sesinin çatladığı gün babasının döneceği düşüncesine kapıldı. Yahudi mahallesinin ara sokaklarından hızla koşarak limana, Çin yapımı kat kat balık ağlarının gökyüzüne karşı serildiği iskeleye geldi, ama aradığı balık dalgaların arasından fırlamadı. Ümitsizlik içinde sinagoga döndüğü zaman, babasının büyük yolculuğunu gösteren bütün çiniler değişmişti, artık anonim, sıradan sahneleri sergiliyorlardı. Abraham hummalı bir öfkeyle saatlerce yerlerde sürünerek sihirli çinileri aradı. Boşunaydı: Akılsız babası Solomon Castile ikinci kez kaybolup yitmişti.

* * *

Bana takma adımı kazandıran aile öyküsünü ilk ne zaman duydum artık anımsamıyorum – aynı öykü annemin en ünlü resimlerine de esin kaynağı olmuştu: “Mağripli serisi” adı verilen bu resimlerin en önemlisi, tamamlanmamış olan, üstelik sonradan çalınan *Mağriplinin Son İç Çekişi* adlı tabloydu. Mr. Vasco Miranda’nın da eski bir çalışmasına konu olan bu ürkütücü efsaneyi hayatım boyunca biliyordum, fakat uzun aşinalığıma rağmen öykünün gerçekliğine dair kuşkularım vardı, Bombay Radyosu tarzında süslü bir *masala*’ya¹ benziyor, doğrulama için, kanıt için umutsuzca geçmişe uzanışı kuşkularımı artırıyordu... Zamanla başkaları tarafından da onaylanan inanışıma göre, Abraham Zogoiby ile annesi arasında geçenlerin daha basit bir açıklaması olmalı, özellikle sinagog sunağının altındaki eski sandıktan çıkanların; ki böyle bir alternatif anlatıyı yavaş yavaş aktarmaya niyetim var zaten. Fakat şu an için yalnız onaylanan ve cilalanan aile yorumunu sunuyorum; annemle babamı anlatan bir sahne olmasının yanında çağdaş Hindistan tarihinin önemli bir parçası olması, başka nedenler yanında bu ikisi, anlatıya inkâr etmeye çalışmayacağım bir güç ve önem kazandırıyor.

Öyküde kritik bir âna ulaştık. Gelin kısa süreliğine elleri ve dizleri üzerinde telaşla onu yeniden terk eden babasını arayan genç Abraham’a dönelim. Bülbül şakımasından karga gaklamasına dönüşen çatlak sesiyle babasına seslenen yeniyetme, en sonunda dile getirilmeyen bir yasağı alaşağı ederek, hayatında ilk kez, yüksek sunağı süsleyen altın püsküllü gök mavisi örtüyü kaldırdı... Solomon Castile burada değildi fakat yeniyetmenin el feneri üzerine Z harfi kazanmış eski bir sandığı aydınlat-

1. Hintçe baharat ve komedi, melodram, aksiyon gibi farklı türleri bir araya getiren popüler Hint radyo oyunları, sinema filmleri. (Ç.N.)

tı. Abraham sandığın kilidini kısa sürede açtı; okullu çocukların sınav öncesi ezberi gibi kolayca unutulmuş yetenekleri olduğunu unutmamak gerek. Böylece Abraham, kaçak babasını ararken annesinin sırlarını keşfetmiş oldu.

Kutuda ne vardı? Ne olacak, gerçekten değerli tek hazine, yani geçmiş ve gelecek. Buna ek olarak zümrütler.

* * *

Şimdi kriz gününe gelelim, yetişkin Abraham Zogoiby'nin –*Ona Füz'i gösteririm ben*, diye haykırarak– sinagoga daldığı ve sandığı sürükleyerek saklı durduğu yerden çıkardığı güne. Sırlarının açığa döküldüğünü görünce, peşinden gelen annesinin bacakları titremeye başladı. Mavi çinilerin üzerine çöktü kaldı. Bu arada sandığı açan Abraham çıkardığı gümüş hançeri kemerine soktu, arkasından, Flory nefes nefese oğlunun kadim, eski püskü tacı sandıktan çıkarıp başına yerleştirmesini izledi.

Travankor Mihracesi'nin bağışladığı on dokuzuncu yüzyıldan kalma altın bant değil, çok daha eski bir şeydi, diyordu aile hikâyemiz. Yılların hayalet çevirdiği, ince kumaştan koyu yeşil renkli bir sarık – kumaş öyle narindi ki akşamüstü güneşinin sinagoga sızan turuncu ışığından bile zarar görecektir gibi görünüyordu, öyle incelmışti ki Flory Zogoiby'nin yakıcı bakışları altında her an dağılabilirdi...

Aile efsanelerine göre, bu hayalet sarık, zamanla matlaşmış, som altından zincirlerle süslüydü – zincirlerden sallanan zümrütler öyle büyük ve yeşildi ki sanki oynaktılar. *Endülüs'ün son melikinin başından düşen dört yüz yıllık son taçtı bu – Nasrilerin son hükümdarı, "Boabdil"¹ Ebu Abdullah'ın taktığı Gırnata tacının ta kendisi.*

1. Gırnata (Granada) Emirliği'nin son hükümdarı olan ve Batı dillerinde Boabdil adı verilen XII. Muhammed. (Ed.N.)

“Peki oraya nasıl gelmiş?” diye sordum babama. Nasıl gelmişti gerçekten? Bu paha biçilmez başlık –bu Mağrip hükümrânlık sarığı– nasıl oluyor da dişsiz bir kocakarının sandığından çıkıp Abraham’ın, gelecekte babam olacak bir Yahudi dönmesinin başında buluyordu kendini?

“Utancın elemli mücevheriydi o,” dedi babam. Şimdilik, olayları onun anlattığı şekliyle, yorum yapmadan aktarıyorum: Abraham Zogoiby küçük bir çocukken gizli tacı ve hançeri keşfettiğinde, bu hazineleri hemen yerine kaldırmış, sandığı kilitlemiş ve o geceyi annesinin öfkesini düşünüp korkudan titreyerek geçirmişti. Ancak ihlalinin fark edilmediğini anlayınca merakı yeniden uyanmış ve küçük sandığın başına gidip kilidi yeniden açmıştı. Bu kez sarık sandığının içinde, hazinelere ek olarak, çuval bezine sarılmış, elyazması sayfaları kaba dikişle tutturulmuş, deri ciltli küçük bir defter buldu. Defter İspanyolcaydı ve küçük Abraham bu dili anlamıyordu, ama bulduğu bazı özel adları kopyaladı ve yıllar içinde anlamlarını çözdü – mesela o dönemde cemaatin atanmış lideri ve eski zaman bilgilerinin koruyucusu olan huysuz, münzevi ve yaşlı tacir Kohen’e masum sorular sordu. Genç kuşaktan birinin eski tarihle ilgilenmesi yaşlı Mr. Kohen’i öyle şaşırttı ki, hayretle gözlerini açarak ayaklarının dibinde oturan çocuğa uzak ufukları işaret edip aklına gelen her şeyi saydı döktü.

Abraham şunları öğrendi: Gırnata Sultanı Boabdil, 1492 yılının Ocak ayında, Christopher Columbus’un şaşkın ve küçümseyen bakışları altında, Mağriplilerin son ve en muhteşem kalesi Elhamra Sarayı’nın anahtarlarını muzaffer Katolik Kral Fernando ve Kraliçe Isabel’e teslim etmiş, savaşa kalkışmadan hükümdarlığından vazgeçmişti. Annesi ve hizmetkârlarıyla birlikte sürgüne gönderilerek yüzlerce yıllık Mağrip İspanya’sı tarihine nokta koyan Boabdil, Gözyaşı Tepesi’nden geçerken atının diz-

ginlerine asılmış, saraya, bereketli ovalara ve El Endülüs'ün yitirilen ihtişamına son bir kez bakmak için, muazzam kaybını son bir kez görmek üzere arkasını dönmüş... ve derin derin iç çekerek ağlamaya başlamıştı. Annesi, Boabdil'in korkunç annesi İffetli Aişe Sultan, oğlunun acısından iğrenmişti. Kudretli bir kraliçenin önünde diz çökmek zorunda kalan Boabdil, şimdi de kudretsiz (fakat kuvvetli) bir dulun ellerinde yeniden küçük düşüyordu. *Erkek gibi müdafaa edemediğin şey için kadın gibi ağlarsın* diye alay etti oğluyla Aişe Sultan, tabii aslında tam tersini kastediyordu. Kendisine şans verilse uğruna ölümüne savaşıacağı şeyi terk eden bu ağlak adamı, kendi oğlunu hor görüyordu. Kraliçe Isabel'in eşi ve zıttıydı; *Reina Isabel*, karşısında bu sulugöz Boabdil'i bulduğu için kendini şanslı saymalydı...

Tacir anlatırken ip kangallarının üstüne kıvrılmış onu dinleyen Abraham birden Boabdil'in sonunun yaşlı yükünü hissetti üzerinde. Soluğu bir iniltiyle bedenini terk etti, sonraki nefesini hırıltıyla aldı. Astım başlangıcı (Yine astım! Nefes alıyor olmam bile mucize benim!) bir alametti, hayatları yüzyılları aşarak birleşmişti, en azından büyüdükçe ve hastalığı ağırlaştıkça Abraham böyle olduğunu düşledi. *Bu hırıltı atakları yalnızca benim değil, onun da. Gözlerim onun ezeli matemiyile yanıyor. Boabdil, ben de senin annenin oğluyum.*

Ağlamak o kadar büyük bir zayıflık mı? diye merak etti. Ölümüne savunmak o kadar büyük bir kuvvet mi?

Boabdil, Elhamra'nın anahtarlarını teslim ettikten sonra güneye yönelip ortadan kayboldu. Katolik kral ve kraliçe ona bir mülk bahşetmişti, ama bu bile en güvendiği saray mensubu tarafından elinden alınıp satıldı. Maskaraya dönen Melik Boabdil, en sonunda başka bir hükümdarcığın emrinde savaş meydanında çarpışırken öldü.

Yahudiler de 1492'de Güney'e göçtü. Sürgüne gönderilen Yahudileri taşıyan gemiler Cádiz limanını tıka-yınca, o yılın diğer önemli yolcusu Columbus, Palos de Maoger'den yelken açmak zorunda kaldı. Yahudiler Toledo çeliği dövmeyi bıraktı; Castile'ler gemiyle Hindistan'a doğru yola çıktı. Gerçi Yahudilerin hepsi aynı anda gitmedi oraya. Unutmayalım ki Zogoiby'ler Ernakulam'a Castile'lerden yirmi iki yıl sonra gelmişti. Ne olmuştu da yirmi iki yıl gecikmişlerdi peki? Nereye gizlenmişlerdi?

"Zamanı gelince hepsi anlatılacak, oğlum, zamanı gelince hepsi bir bir anlatılacak." Abraham ketumluğu yirmili yaşlarında annesinden öğrendi ve herkesten uzak durmayı şiar edinerek kuşağının evlenme yaşındaki az sayıda kadınına üzüntü kaynağı oldu – kendini şehrin kalbine gömerek Yahudi mahallesinden, en çok da sinagogdan elinden geldiğince uzak durdu. Önce Moşe Kohen için çalıştı, sonra Gama'lar için kâtiplik yaptı. Dü-rüst, çalışkan bir elemandı, çabucak terfi etti, ama üzerinde bir şeyi bekleyen birinin havası vardı, soyutlanmış-lığı ve güzelliğinden ötürü yetismekte olan bir dâhi ol-duğu söylenir oldu – hatta belki Koçin'li Yahudilerin hep özlemine çektiği, ama hiç kavuşamadığı büyük şairin ta kendisiydi. Bu vehmi övgülerin en önemli kaynağı, Moşe Kohen'in yeğeni Sara'ydı; bu epey kıllı, iriyarı genç kız, keşfedilmemiş bir altkıtı gibi limanında Abraham'ın gemisini ağırlamayı bekliyordu. Gerçekte Abraham her türlü sanatsal yatkınlıktan yoksundu – bir sayılar dünyasıydı onunkisi, özellikle hareket halinde sayılar onun dünyası; bilanço tablosu edebiyatı, üretim ve satışın has-sas armonisi müziği, baharat kokulu depo tapınağıydı. Tahta kutudaki taç ve hançerden kimselere söz etmedi, dolayısıyla sürgüne gönderilmiş bir krala benzemesinin nedenini kimse bilmedi ve o yıllarda, kitaplardan kendi kendine İspanyolca öğrenerek soyunun sırlarını keşfetti,

deri ciltli sicim dikişli elyazmalarından birini deşifre etti ve en sonunda turuncu bir akşamüstü tacı başına geçirerek ailesinin gizli utancıyla annesinin karşısına dikildi.

* * *

Dışarıda, Mattançeri'nin bu arka sokağında toplanan kalabalık mırıldanmaya başladı. Moşe Kohen, cemaat lideri payesiyle sinagoga girme ve çatışma halindeki anneye oğlun arasını bulma görevini üstlendi, zira böyle bir münakaşanın yeri sinagog değildi; yeğeni Sara da peşinden içeri girdi; aşkının engin topraklarının bakir kalması gerektiğini anlayan kızcağızın kalbi hafiften çatırdıyordu – Abraham'ın imansız Aurora'ya haince tutulması onu sonsuza dek evde kalmışlığın ürkütücü cehennemine, rahmini hiçbir zaman dolduramayacak çocuklar için mavi ve pembe patiklerle yelekler örmeye mahkûm etmişti.

“Bir Hıristiyanla kaçacağın belli, Abie,” dedi Sara, mavi çinilerle kaplı havada sesi yüksek ve sert çınladı, “Noel ağacı gibi giyinmişsin bile.”

Ancak Abraham sicim ve deriye sarılmış eski kâğıtlarla annesine azap çektirmekle meşguldü. “Kim yazdı bunları?” diye sordu ve annesi sessiz kalınca yanıtı kendisi verdi: “Bir kadın.” Soru-cevap celsesini sürdürdü: “Adı neydi – Belli değil. – Kimdi o? – Bir Yahudi; sürgün edilen sultanın çatısı altına sığınan bir Yahudi, önce çatısı altına, sonra yatak örtülerinin arasına.” Melez meyve veren bir ilişki,” dedi Abraham küstahça. Bu çift için, yurdundan sürülen İspanyol Arap ve evinden kovulmuş İspanyol Yahudinin halini anlamak zor değildi – iki çaresiz âşık Katolik kralların gücüne karşı güç birliği oluşturmuşlardı, ama Abraham yalnızca Mağripli için merhamet talep etti. “Saray eşrafı topraklarını sattı, sevgilisi tacını çaldı.” Yıllarca hayatını paylaştıktan sonra bu meç-

hul kadın da giderek güçsüzleşen Boabdil'den kaçtı ve bavulunda muazzam bir hazine, karnında bir erkek çocukla Hindistan'a giden bir gemiye bindi – Abraham bu çocuğun soyundan geliyordu. *Irkımızın saflığını öven anem, Mağripli atan için ne diyeceksin?*

"Kadının adı bile belli değil," diye araya girdi Sara. "Sen de tutmuş onun soyundan geldiğini iddia ediyorsun. Anneciğini bu hale sokmaya utanmıyor musun? Zengin bir kızın aşkı için ne hallere düştün, Abraham, dön de kendine bir bak. *İğrenç bir şey bu, sen de öylesin.*"

Flory Zogoiby alçak sesle sızlanarak teslim bayrağını çekti, ama Abraham'ın söyleyecekleri bitmemişti. *Şu çalıntı taca bakın, örtülere sarılmış, dört yüz yıldan uzun süre bir kutuya kilitlenmiş. Maddi kazanç edinme amacıyla çalındıysa uzun zaman önce satılmış olması gerekmez miydi?*

"Asillerle kan bağından duyulan gizli gurur yüzünden saklandı bu taç – utançtan ötürü gözlerden gizlendi. Anne, söyle hangisi daha beter? Vasco'larla kan bağına saklamayan, hatta bundan haz duyan Aurora'm mı yoksa Gırnata'lı yaşlı ve şişko Mağriplinin dolandırıcı metresinin kollarında son iç çekişlerinden doğan ben mi?"

"Kanıt..." diye fısıldadı Flory karşılık olarak, son darbe için yalvaran ağır yaralı bir rakipti artık. "Yalnızca var sayım bunlar, kanıtın var mı?" Acımasız Abraham son dan bir önceki sorusunu sordu.

"Anne, bizim soyadımız ne?"

Flory bunu duyunca ölümcül darbenin yaklaştığını anladı. Sessizce başını iki yana salladı. Abraham, o gün eski dostluğunu sonsuza dek yitireceği Moşe Kohen'e yöneltti son bilmecesini. "Sultan Boabdil'e düşüşünden sonra verilen bir lakap vardı. Tacını ve mücevherlerini çalan kadın, karanlık bir istihzayla onun takma adını da aldı. Talihsiz Boabdil, lakabı buydu. Mağriplinin dilinde nasıl söyleniyor, bilen var mı?"

Yaşlı sinagog yetkilisi kanıtı sunmaya mecbur kaldı. “El-Zogoiby.”

Abraham tacı usulca yenilgiye uğramış Flory’nin yanına, yere bıraktı. İddianamesini tamamlamıştı.

“En azından ısrarcı bir kıza âşık oldu,” dedi Flory duvarlara, ifadesizce. “En azından oğlum olarak kaldığı süre içinde bu kadar etkim oldu üstünde.”

“Artık git buradan,” dedi Sara, karabiber kokan Abraham’a. “Belki de evlenince o kızın soyadını alırsın, neden olmasın? O zaman seni unutabiliriz – bir Mağrip piçisiyle Portekiz piçi arasında ne fark var ki?”

“Büyük hata ettin, Abie,” dedi Moşe Kohen. “Annemi düşman etmek büyük hata – istemediğin kadar düşman bulursun, ama bir tane annen var.”

* * *

Korkunç ifşadan sonra sinagogda bir başına kalan Flory Zogoiby’yi bir ifşa daha bekliyordu. Batan güneşin kızıl ışığında Kanton çinileri birer birer gözlerinin önünden geçmeye başladı – onların hizmetkârı ve öğrencisi değil miydi, bunca yıl hepsini tek tek temizleyip parlatmamış mıydı, çinilerin gösterdiği farklı dünyalara, muntazam derzlenmiş duvarlarda tutsak duran otuz santime otuz santim ölçüleriyle sınırlı evrenlere girmeyi pek çok kez denememiş miydi? Sıra sıra çinilerin sıkı safları çizgiperest Flory’yi büyülemişti ama şu âna dek ona kendilerini hiç açmamışlardı – çinilerde ne kayıp kocasını ne yeni kısmetlerini görmüş, ne kehanetler ne geçmişe dair açıklamalar bulmuştu. Rehberlik, anlam, kısmet, dostluk, sevgi ondan hep esirgenmişti. Fakat şimdi, ıstırap anında ona bir sırrı ifşa ediyorlardı.

Mavi manzaralar gözlerinin önünden akıp geçiyordu. Gürültülü pazaryerleri, mazgallı hisar saraylar, ekil-

miş tarlalar, hapishanede hırsızlar, yüksek, sivri dağlar ve denizde büyük balıklar gördü. Mavi keyif bahçeleri, mavi kanların ortasında süren savaş sahneleri gördü. Lamba ışığıyla aydınlanan pencerelerin altında mavi süvariler dörtnala at sürüyor, mavi maskeli şık hanımlar kameriyelerde ayılıp bayılıyordu. Ah saray efradının ayak oyunları, köylülerin rüyaları, abaküsleri başında atkuyruklu muhasebeciler, içki küpüne düşen şairler. Küçük sinagogun duvarlarında, zemininde, tavanında ve şimdi Flory Zogoiby'nin akıl gözünde geçit töreni yapan seramik dünya ansiklopedisi aynı zamanda bir mahlukat kitabı, seyahatname, sentez ve şarkıydı – Flory onca yıldır bakımını üstlendiği kalabalık geçit töreninde neyin eksik olduğunu ilk defa fark etti. “Ne değil de kim,” diye düşündü ve gözyaşları kesildi. “Hiçbir yerde ondan iz yok.” Günbatımının kızıl ışığı gürültülü bir fırtına gibi her yanı kaplayarak körlüğünü aldı götürdü, gözlerini açtı. Koçin'e getirilişinden sekiz yüz otuz dokuz yıl sonra, bir savaş ve katliam döneminin başlangıcında, çiniler acı içindeki bir kadına gizini ifşa etti.

“Hepsi gördüklerinden ibaret,” diye mırıldandı Flory kendi kendine. “Dünyadan başka dünya yok.” Derken, biraz daha yüksek sesle: “Allah yok. Hokus pokus! Mambo cambo! Tinsel yaşam da yok.”

* * *

Abraham'ın iddialarını çürütmek zor değil. Bir ad nedir ki? Da Gama'lar kâşif Vasco'nun soyundan geldiklerini iddia ediyorlardı, ama iddia etmekle kanıtlamak farklı şeylerdir ve iddiaları hakkında kuşkularım var zaten. Mağripli hadisesine, Gırnata-mırnata meselesine, bu ne idüğü belirsiz bağlantıya gelince – bir lakap ve onu andıran bir soyadı nedir ki, şaka mı bu canım? Üfleme-

den devriliyor bu duvar. Deri ciltli eski defter mi? Hava cıva! Hiç görmedim. İzine bile rastlamadım. Zümrütlü taca gelince, tek kelimesine bile inanmadım – kendimiz hakkında kendimize anlatmaktan hoşlandığımız masallardan bir işte, yani hanımefendiler ve beyefendiler, özetle düşüncem şu: Yemezler. Abraham'ın ailesi hiçbir zaman zengin olmadı, mücevherlerle dolu bir kutunun yüzyıllar boyu el değmeden saklanabileceğine inanıyorsanız, saftirik beyler ve saftirik hanımlar, inanmayacağınız şey yok demektir. Aile yadigârı mı dediniz? Yapmayınız yahu! Olur mu öyle saçmalık? Eski eşyayla banka hesabında para arasında seçim yapma şansı olan hangi Hindistanlı aile yadigârına aldırır?

Aurora Zogoiby ünlü resimler yaptı ve sonunda feci biçimde can verdi. Öykünün geri kalanını sanatçının kendisini efsaneye dönüştürme çabalarına yormak gerek, zaten sevgili babam da elinden geldiğince yardımcı oluyor... Sandıkta gerçekte ne vardı bilmek ister misiniz? Dinleyin: Mücevherli sarıkları unutun, ama zümrütleri aklınızda tutun. Bazen daha fazlası, bazen daha azı vardı sandıkta, ama hiçbirisi aile yadigârı değildi. Peki neydi? Sıcak taşlardı bunlar, evet, çalıntı mücevherler! Kaçak mallar! Ganimet! Aile utancı mı istiyorsunuz, size bu utancın gerçek adını açıklayayım: Büyükanнем Flory Zogoiby bir sahtekârdı. Uzun yıllardır başarılı bir zümrüt kaçakçılığı şebekesinin üyesiydi, zira sinagog sunağının altında kim kaçak mücevher arardı? Satışlardan payını alıyor, taşları özenle saklıyordu, sağa sola para saçacak kadar aptal da değildi. Kimse ondan şüphelenmiyordu, ama bir gün oğlu Abraham'ın yasadışı mirasını talep etme zamanı geldi... Gayrimeşru işler mi istiyorsunuz? O zaman genetiği boş verin, paranın peşinden gidin.

Bana anlatılan öykülerden anladığım özetle budur fakat bir itirafta daha bulunmam gerek. Az önce gerçek-

dışılığını ispat etmeye çalıştığım öyküden çok daha tuhaflarını dinleyeceksiniz birazdan. İlgililerin dikkatine: Bu anlatılacak öykülerin gerçekliği konusunda hiçbir kuşkuya mahal olmadığına sizi temin ederim. Fakat nihai kararı verecek olan ben değil sizlersiniz.

Mağriplinin okuduğu mavallara gelince: Mantık ve çocukluk anıları arasında, akılla yürek arasında seçim yapmak zorunda kalsam, o zaman yukarıdaki hükümlere bakmaksızın öyküye inanmayı seçerdim elbette.

* * *

Abraham Zogoiby Yahudi mahallesinden çıkıp Aziz Francis Kilisesi'ne gitti. Abraham'ın geleceğini avucunda tutan Aurora, burada Vasco'nun mezarı başında onu bekliyordu. Abraham su kıyısına varınca bir an dönüp arkasına baktı ve şatafatlı yatay çizgilerle süslenmiş bir deponun çatısında, kararan gökyüzünün perdesi önünde hoplayıp zıplayan küçük bir kız silueti görür gibi oldu – eteğini çekiştirerek başını öfkeyle sallayan kız çocuğu tanıdık büyümlü sözcüklerini homurdanarak kavga etmek için meydan okuyordu: Bu çizgiyi aş da göreyim.

*Obeyah, cadu, fo, fum,
Tavuk kursağı, ahiret otu.*

Gözlerine yaşlar doldu, eliyle sildi. Kız kaybolmuştu.

Hıristiyanlar, Portekizliler ve Yahudiler; tanrıtanı-maz görüşleri yücelten Çin seramikleri, ısrarcı hanımlar, *sari* yerine etekler, İspanyol saçmalıkları, Mağrip taçla-rı... Hindistan bu mu gerçekten? *Bharat-mata*, *Hindus-tan-hamara*¹ burası mı, emin misiniz? Savaş ilan edilmiş-ti. Nehru ve Hindistan Ulusal Kongresi savaş ve sefer-berlik desteği karşılığında İngilizlere bağımsızlık taleple-rini önkoşul olarak öne sürüyorlardı; Cinnah ve Müslü-man Birliği bu talebi desteklemeyi reddediyordu – Mr. Cinnah, altkıtada Hindular ve Müslümanlardan oluşan iki farklı ulus bulunduğu yönündeki tarih değiştiren savı dile getirmekle meşguldü. Ayrılık kısa süre içinde geri dönülmez bir hal alacaktı; Nehru yeniden Dehra Dun Hapishanesi'ne dönecek, Kongre Partisi'nin liderini hap-seden İngilizler destek için Müslümanlar Birliği'ne baş-vuracaktı. Böyle ani ve büyük bir değişim döneminde, böl ve yönet siyasetinin yıkım getiren zirvesinde, onca hayat arasında ele alınacak en acayip örnek değil mi bu – simsiyah (ve korkunç bir şekilde dağılmakta olan) saç örgüsünden çekilip alınmış ucube bir sarı saç teli?

1. *Bharat-mata*: Sanskritçe Hindistan Ana. On dokuzuncu yüzyılda Hindistan bağımsızlık mücadelesiyle birlikte popülerleşen bir imge. *Hindustan-hamara*: Urduca, Hindistan bizimdir, milliyetçi bir marşın sözleri. (Ç.N.)

Hayır değil, sahipzadeler. Hanımefendiler, asla değil. Çoğunluk denen o muazzam fil ve yordakçısı Ana Azınlık Grubu öykümü ayakları altında çiğneyemeyecek. Anlattığım kişilerin her biri Hindistanlı değil mi? Madem öyle, demek ki bu okuduğum da bir Hindistan mavalı. Zaten şu da var; *her şey yeri gelince anlatılmalı*. Fillere henüz sıra gelmedi. Çoğunluk ve Ana Azınlık Grubu yapacaklarını yapacak, güzel şeyler koca kulaklı, boru sesli sürülerinin dişleriyle telef olacak, ayakları altında dümdüz edilecek. O zamana dek bu son yemeği tıkmayı, daha önce sözü edilen *dernier soupır*, yani son nefesi vızıltıyla da olsa vermeyi sürdüreceğim. Devlet işleri cehennemin dibine! Anlatacak bir aşk hikâyem var benim.

* * *

C-50 Godown No:1 adresindeki depoda, Aurora da Gama, Abraham Zogoiby'nin çenesini tuttu ve gözlerinin içine baktı... hayır yahu, bunu yapamayacağım. Sonuçta annemle babamdan söz ediyorum – gerçi Büyük Aurora asla sıkılğan bir kadın değildi, mahcubiyet duygusunu doğrudan bana geçirmiş olsa gerek. Babanızın kamışını, annenizin cinsel organını gördünüz mü hiç? Evet ya da hayır, yanıtın önemi yok – mesele şu ki bunlar tabularla çevrili efsanevi yerlerdir ve Sina Dağı'ndaki Ses'in söylediği gibi, kutsal yerlerde ayakkabılarınızı çıkarırsınız: Abraham Zogoiby Musa rolünü oynuyorsa, annem Aurora da şüphesiz Yanan Çalı'ydı.¹ Emirlerin aracısı, ateş sütunu, ben ben'im diyen... evet, Eski Ahit tanrısını derinlemesine incelemişti. Aurora'nın banyo

1. Kutsal Kitap'ın "Mısır'dan Çıkış" bölümünde Sina Dağı'na verilen addır. (Ed.N.)

küvetinde suları ikiye ayırmayı denediğini düşünüyorum bazen.

Aurora, "Bekleyemedim işte," diye anlatırdı bu olayı. Sigara dumanıyla kaplı altın ve turuncu renkli salonunda genç ve güzel kadınlar sedirlere uzanır, İsfahan halılarına oturan erkekler onların tırnakları leylak rengine boyanmış, halhallı ayaklarına masaj yaparken, Aurora'nın yaşlanmakta olan takım elbiseli kocası ağzının bir köşesinde titreyen gülümsemesiyle bir köşeye yaslanıp karısını dinler, çaresizlikle havalanan elleri sonunda benim genç kulaqlarımı kapatırdı. Açan bir çiçek biçimindeki ışıltılı kadehinden bir yudum şampanya içen Aurora bekâretini yitirişini kayıtsızca, ayrıntılarıyla sayıp döker, gençliğine ve cüretkârlığına hafiften gülerdi. "Çenesinden tuttum, yemin ediyorum. Tuttum götürdüm, hemen peşimden geldi, şişeden fırlayan mantar gibi sandalyesinden kalktı ve onu alıp götürdüm. O zamanlar çok sevdiğim Yahudimi kapıverdim."

O zamanlar... elin hafifçe sallanışıyla, bileziklerin aldırıışsız şingirtısı eşliğinde söylenen bu tamlamanın acımasızlığı hakkında anlatacaklarım var. Gerçi tam da o zamanlardan söz edecektik, hatta o güne dönecektik, böylece: Çenesinden tuttu götürdü, Abraham da onun peşinden gitti; şüphesiz kayıt defterlerini dolduran üç denetçi Kalonci, Mirçandalçini ve Mr. Tejpattam'ın onaylamaz bakışları altında görev yerini bıraktı, kendini kaderine teslim etti. Güzellik de bir tür kaderdir, güzellik güzellikle konuşur, farkına varır ve onaylar, her konuda mazur görülebileceğine inanır ve onlar da, birbirleri hakkında Hıristiyan vâris ve Yahudi kâtip sözcüklerinden başka bir şey bilmeseler de, en önemli kararı çoktan vermişlerdi. Aurora Zogoiby, nöbetçi müdürü tutup antreponun karanlık derinliklerine götürmesinin nedenini biliyordu, ona takip etmesini işaret ettikten sonra uzun ve

şallantılı merdivene tutunup en yüksekteki çuvallara tırmanmasının nedenini de. Her türlü psikolojik analize karşı çıkıyor, ailesindeki ölümlerden sonra daha yaşlı bir adamın cazibesine kapılmış olabileceğini öfkeyle reddediyordu – Abraham’ın yaralı ve zarif hallerine tutulup ona kapıldığını, masumiyetin deneyimin çekimine karşı koyamadığını kabul etmiyordu. Babam Abraham utanç içinde sessizce salondan ayrılırken içimde ona karşı hor-görü yükseldi. Diğer yandan Aurora, “Öncelikle,” diye sesini yükseltirdi, alkışlar ve tezahüratlar arasında, “affedersiniz ama kim kimi nereye çekivermiş? Ben çeken-dim, çekilen değil. Dünyadan haberi olmayan Abie’ydi, bense on beş yaşında akıllı bir çiçektim. İkincisi, kahra-manlara, âşıklara, sevgililere her zaman bayılmışımdır.”

On beş yaşındaki Aurora da Gama, Godown No:1 adresindeki deponun çatısına yakın karabiber çuvallarının üstüne sırtüstü yattı, baharat yüklü acı havayı içine çekti ve Abraham’ı bekledi. Abraham, kaçınılmaz sona ilerleyen bir adam gibi titreyerek ama kararlı tavırlarla ona geldi ve işte burada sözcüklerim tükendi, bu yüzden olanların kanlı ayrıntılarını benden öğrenemeyeceksiniz, o öyle yaptığında diğerinin ne yaptığını, sonra birlikte ne yaptıklarını, arkasından onun yaptıklarına karşı diğerinin neler yaptığını ve buna ek olarak bir süre, arkasından uzun süre ve en sonunda... Oh! Vay be! Bitti gitti işte. Durun. Dahası var. Baştan sona anlatılması gerek.

Şu kadarını söyleyeyim; açıklıkla, çılgıncasına seviştiler. Delice seviştiler! Ardından Abraham, Flory Zogoby’yle yüzleşmek için eve döndü ve işi bitince arkasına yalnız bir kez baktı. Venedik Taciri, Shylock’a karşı zafer kazandığı anda, *Bu iyilik karşısında, o da Hristiyan olsun*, diye ısrar ederek merhamet anlayışının sınırlarını sergiler; düğ de ona hak verir: *Söyleneni yapsın, yoksa az önce ilan ettiğim affı alırım geri...* Annemin sevgisini Tan-

rı'nın sevgisine tercih eden Abraham, Shylock'a zorla yaptırılan şeyi özgür iradesiyle seçiyordu. Aurora'yla Roma kanunlarına göre evlenmeye hazırdı – ah, peki ya bu kabulün arkasında gizlenen fırtınalar? Ama ikisinin aşkı bütün engelleri aşacak, patlayan skandalı atlatacak kadar güçlüydü; ihtiyaç duyduğumda bana kuvvet veren de onların aşkının gücünü bilmektir, sevgilimle bana sıra geldiğinde –ama bu sefer de o, yani annem– yani tam aksini beklediğim anda bana sırt çevirdi, ona en ihtiyaç duyduğum anda bana, kendi etine ve kanına... henüz bu öyküyü anlatacak durumda olmadığımı görüyorsunuz. Sözcükler bir kez daha yüzüstü bıraktı beni.

Karabiber aşkı: Ben öyle diyorum onların arasında kine. Abraham ve Aurora, Malabar Altını'nın tepesinde karabiber aşkına düştüler. O yüksek çuvalların üzerinden indiklerinde baharat kokusu giysilerinden başka yerlere de sinmişti. Birbirlerine öyle tutkuyla sarıldılar ki ter, kan ve vücut sıvıları karıştı, kakule ve kimyon kokusuyla ağırlaşmış havada, yalnızca birbirleriyle değil, havada asılı duran rayihayla ve hatta baharat çuvallarıyla öyle bir birleştiler ki –çuvallardan bazıları yırtıldı, karabiber ve kakule taneleri dökülüp bacakları, karınları ve uylukları arasında ezildi– o günden sonra sonsuza dek karabiber ve baharat kokusu saçtılar – beden sıvılarının kokusu ve hatta tadı da tenlerinde dağılan, aşk sularına karışan, o aşkın ilk sevişmeleri sırasında nefes alırken içlerine çektikleri havadaki baharatlara dönüştü.

Görüyorsunuz ya, belli bir konuda bir süre kaygılanınca sözcükler kendiliğinden dökülüveriyor. Fakat Aurora aynı konudan söz ederken asla çekingen değildi. “O günden beri, ister inanın ister inanmayın, bizim yaşlı Abie’yi mutfaktan uzak tutmak zorunda kaldım çünkü ezilen baharatların kokusu, *canlarım*, onu deliye çeviriyor. Bana gelince, ben yıkanıyorum, ovalanıyorum, fırçalanı-

yorum, temizleniyorum, odanın havasına en kaliteli parfümleri katıveriyorum ve bundan ötürü, görebildiğim kadarıyla, tatlılığımdan bir şey yitirmiyorum.”

Ah baba, babacığım, neden sana bunları yapmasına izin verdin, neden gece gündüz uşağı gibi onun hizmetine koşturdun? Neden hepimiz aynısını yaptık? Onu bu kadar çok mu seviyordun? O günlerde onu gerçekten seviyor muyduk, yoksa uzun zamandır hissettiğimiz hâkimiyetini, sessizce ve uysalca kabullendiğimiz köleliğimizi sevgi mi sanıyorduk?

* * *

“Bundan böyle ömür boyu sana bakacağım,” dedi babam anneme, ilk sevişmelerinden sonra. Fakat annem artık bir sanatçı olma yolunda olduğunu söyledi ve ekledi: “Kişiliğimin en önemli bölümüne kendim bakabilirim.”

“O zaman,” dedi Abraham, alçakgönüllü bir tavırla, “ben de daha önemsiz bölümüne bakarım – yemeye, eğlenmeye ve dinlenmeye ihtiyaç duyan bölümüne.”

* * *

Sivri Çin şapkalı adamlar, kararan gölde sıriklarla kayıklarını ilerletiyorlardı. Sarı-kırmızı vapurlar günün son seferlerini yapıyor, adalar arasında sessizce gidip geliyorlardı. Bir tarak gemisi durdu, *bam-çka-bam-bam* diye çalışan motorunun gürültüsü kesilince limana sessizlik çöktü. Yatlar mendireğe demirlemiş, yamalı deri yelkenleriyle küçük tekneler gece için Viypen köyündeki evlerine dönüyorlardı; suda kayıklar, motorlu tekneler ve römorkörler vardı. Annesinin hayaletini Yahudi mahallesinde bir deponun üstünde tepinir halde bırakan Abraham Zogoiby, sevgiliyle buluşmak için Aziz Fran-

cis Kilisesi'ne gidiyordu. Çin işi balık ağları gece çökmeden toplanmıştı. Ağlar şehri Koçin, diye düşündü, ben de bir balık gibi ağa düştüm. İki katlı buharlı gemiler, kargo gemisi *Marco Polo*, hatta bir İngiliz gambotu günün son ışıkları altında hayalet gibi sularda süzülüyordu. Her şey normal görünüyor, diye şaşırdı Abraham. Her şey değişmişken, aşkın gücü her şeyi geri dönüşü olmayan şekilde dönüştürmüşken dünya bu sıradanlık yanılsamasını korumayı nasıl başarıyor?

Belki de, diye düşündü, tuhaflığa, farklılığa huzursuzlukla karşılık verdiğimiz için. Henüz âşık olmuş biri yüzümüzü buruşturmamıza neden olur – doğruyu söylemek gerekirse, kaldırımlarda uyuyan, boş bir kapı aralığında görünmez arkadaşıyla konuşan bir deliye benzer, veya kucagında kocaman bir çileyle oturmuş denizi seyreden tuhaf bir kadına; böylelerini görür geçeriz. Tuhaf cinsel alışkanlıkları olduğunu yanlışlıkla öğrendiğimiz iş arkadaşımız, anlamı olmayan heceleri yineleyen bir çocuk, şans eseri pencere aralığından gördüğümüz, memelerini süs köpeğine yalatan kadın; ah, partilerde zamanını bir köşede geçiren, kıcını kaşıyıp tırnaklarını inceleyen parlak biliminsanı, tek bacaklı yüzücü ve... Abraham olduğu yerde kalakaldı, yüzü kızardı. Düşünceleri nasıl da akıp gidiyordu! Bu sabaha dek düzenli, özenli bir adamdı, hayatında kayıt defterleri ve rakam sütunları vardı, oysa şimdi haline bak, Abie, kendini bir dinle, bütün bu perimasalı saçmalıkları da nereden çıktı, haydi hızlan, küçük hanım seni kilisede bekliyor, bundan böyle genç hanımını bekletmemek için elinden geleni yapmalısın...

... On beş yaşında! Tamam, tamam. Dünyanın bize ait köşesinde, o kadar da genç sayılmaz.

* * *

Aziz Francis Kilisesi'nde: Kim bu, kilisede hafif hafif inleyen? Şu kısa boylu, kızıl saçlı, solgun yüzlü, ellerinin arkasını var gücüyle kaşıyan adam mı? Pantolon paçasından terler sızan şu tombul dişlek melek mi? – Bir rahip, beyler. Kilise civarında beyaz rahip yakasından başka ne bulmayı bekliyordunuz? Karşınızda, Peder Oliver D'Aeth – Anglikan kökenli bu genç rahip gemiden ineli fazla olmadı ama şimdiden Hindistan sıcağından ve fotofobiden –ışık korkusundan– mustarip kendisi.

Bir kurt adam gibi ışıktan kaçsa da güneş ışınları onu bir şekilde buluyor; bir köpek gibi gölgelere sığınmasına rağmen ona ulaşıyor. Tropik güneş köpekleri onu habersiz yakaladı, üzerine atladı, çaresizce itiraz etmesine aldırış etmeden her yanını yaladı ve böylece rahibin alerjisi minik şampanya baloncukları gibi yükselip tenini kapladı – uyuz bir köpek gibi kontrolsüzce kaşınmaya başladı. Gün ışığının kusursuz parlaklığından kaçan hasta bir köpeği andırıyor gerçekten. Geceleri rüyasında uzaklarda kalan evini, yumuşak gri tonlarındaki sakın, dingin gökyüzünü ve başının üstündeki bulutları görüyor; fakat aynı rüyalara –hava kararmasına rağmen kasıklarının sıkı sıkı kavrayan tropik ısı yüzünden– kızlar da giriyor. Daha doğrusu içlerinden bir tanesi; yere kadar inen kırmızı kadife eteği ve başında Anglikan kilise âdetlerine pek uygun düşmeyen beyaz dantel örtüsüyle uzun boylu bir kız bu, yalnız rahibin patlamış bir su deposu gibi terlemesine neden olan, arzudan kilise moruna kesmesine yol açan bir genç kız.

* * *

Haftada bir ya da iki kez gelip Gama'nın boş mozalesinin başında oturuyor. Bir imparatoriçe ya da büyük bir trajedi kahramanı gibi D'Aeth'in yanından ilk geçi-

şinde, rahibin işi bitmişti. Kızın yüzünü görmeden kendi yüzü mosmor kesilmişti. Derken kız, rahibe doğru döndüğü zaman, adam güneş ışığına boğulduğunu sandı. Anında şiddetle terlemeye ve kaşınmaya başladı, kilisenin havasını bir kadının saçlarını tarar gibi uzun, ağır hareketlerle inip kalkarak serinleten dev yelpazelere rağmen boynu ve ellerinin üstü şişti. Aurora yaklaşıncaya kadar daha da kötüledi: Arzunun korkunç alerjisi iyice azmıştı. “Bir ıstakoza benziyorsun,” dedi kız, tatlı bir tavırla, “pirelerin terk ettiği bir pire sirkine ya da. Peki ya akıttığın sulara ne demeli, beyim! Varsın Bombay’ın Çiçekli Çeşme’si olsun, peder, burada siz varken ona ihtiyacımız yok.”

Rahibi ele geçirmişti. Avucuna almıştı. O günden sonra, rahibin dile getirilmeyen, olanaksız aşk acısı yanında alerjisinin acısı hafif kaldı. Aurora’nın onu küçümsemesini bekledi, hor görülmeyi arzuladı, çünkü eline geçen yalnız buydu. Ama zamanla içinde bir şey değişti. Dürüst, endişeli ve sessiz bir İngiliz okul çocuğunu andırmasına, kendi türü için bile alay konusu olmasına rağmen –perşembeleri ona biftek ve böbrek pişiren, karşılığında bazı beklentileri olan (fakat bunlara henüz ulaşamayan) Emily Elphinstone, hindistancevizi lifi tüccarının dul karısı, kendini ifade etmekte zorlanmasıyla dalga geçiyordu – kiliseye ait komik bir şakaya benziyordu, ama içten içe başka bir şeye dönüştü; saplantısı yavaş yavaş koyulaşıp nefret kıvamına geldi.

Belki de kızdan nefret etmeye başlamasına neden olan, Portekizli kâşifin boş mezarıydı; rahibe ölüm korkusunu anımsatıyordu mezar, hem Vasco da Gama’nın mezarının yanına oturup onunla sessizce konuşmak da neyin nesi oluyordu; yaşayanlar her hareketini dikkatle izlerken, her mimiğini, ağzından çıkan her heceyi özenle takip ederken, Vasco’nun buraya gömüldükten yalnızca

on dört yıl sonra uzun zaman önce ayrıldığı Lizbon'a geri götürülmesi üzerine boş kalan bir deliğin marazi yakınlığını nasıl tercih edebiliyordu? D'Aeth bir keresinde yanına yaklaşp yardım ister misin kızım, deme hatasınca bulununca, Aurora sınırsız servete sahip olanların kibirli öfkesiyle dönüp, "Bu bir aile meselesi, sen git de kafanı kaynar suya sokuver," diye karşılık vermişti. Arkasından biraz yumuşayıp günah çıkarmaya geldiğini söyledi – günahlarının bağışlanması için boş bir mezardan medet umması bir küfürdü, Peder D'Aeth sarsılmıştı. Peltek peltek, "Biz İngiliz kilisesiyiz," dediği zaman genç kadın ayağa dikilip kırmızı kadifeler arasında yükselen bir Venüs gibi rahibin başını döndürerek onu azarladı, karşısında küçülttü. "Yakında," dedi, "hepinizi denize dökeceğiz, o zaman sidikli ve yaşlı bir kral seksi ve genç bir hanımla evlenmek istedi diye inşa ettiğiniz bu kiliseyi de alıp götürebilirsiniz."

Sonunda bir gün rahibe, adını sordu. Aldığı karşılığa güldü, ellerini çırttı. "Bu kadarı da fazla ama," dedi. "Reverend *Allover Death* – yani Topyekûn Ölüm." Bundan sonra peder istese de onunla konuşamadı, çünkü hassas bir noktasına darbe almıştı. Hindistan, Peder Oliver D'Aeth'in sinirlerini yıpratmıştı; rüyaları hindistancevizi lifi döşenmiş kahverengi, dikenli bahçelerde Dul Elphinstone'la çıplak çay partilerini içeren erotik fanteziler ya da işkence dolu kâbuslardı; karanlık bir yerde bir halı ya da katır gibi dövüldüğünü, tekmelendiğini görüyordu. Şapkalarının arkası düz adamlar görüyordu; arkası düz şapkaları sayesinde sırtlarını duvarlara yaslayıp durabiliyor, böylece düşmanlarının arkadan gizlice yaklaşmasına engel oluyorlardı – şapkaları katı ve parlak, siyah bir maddeden yapılmış bu adamlar kayalık tepe patikalarında ona pusu kuruyordu. Hiç konuşmadan pedere tekme tokat girişiyorlardı. O da gururu bir yana bı-

rakıp ıgıllıklar atıyordu. Böyle bağırtılmak küçük dşrcyd ama ıgıllıkların ağızından çıkmasına engel olamıyordu. Fakat rüyalarında biliyordu, burası onun eviydi ve evi kalacaktı, tepe patikalarında dolaşmayı sürdürecekti.

Aziz Francis Kilisesi'nde Aurora'yı gördükten sonra, kız bu korkunç, kteklı rüyalarda da belirmeye başladı. Yediğı feci bir dayaktan sonra zar zor yürümeye çalışırken karşısına çıkıp, *Bir erkeğın tercihlerine akıl sır ermez*, dedi. Rahibi yargılıyor muydu? Bazen, bunca aşağılamaya tahammül ettiğı için ondan iğrendiğini düşünüyordu. Fakat başka anlarda gözlerinin kıyısında anlayış görüyor, biçimli kollarında, bir kuşunkini andıran başında bilgelik buluyordu. Bir erkeğın tercihlerine akıl sır ermez demek, bu tercihler yargının, nefretin de ötesindedir demektir. "Derimi yüzüyorlar," dedi ona, rüyasında. "Benim kutsal vazifem de bu. Derilerimizi yitirmeden insanlığımızı kazanamayacağız." Uyandığında, rüyanın insanlığın birliğıne duyduğı inançtan mı yoksa derisine işkence eden fotofobiden mi kaynaklandığını bilemedi – bir kahramanlık tasavvuru mu yoksa bayağılık mı olduğına karar veremedi.

Hindistan belirsizlikti. Aldatmaca ve yanılsamaydı Hindistan. Burada, Koin Kalesi'nde İngilizler bir İngilizlik serabı yaratmak için var gleriyle uğraşmış olabilirlerdi, yeşil bir İngiliz bahçesinin çevresine kümelenmiş İngiliz bungalovları inşa etmiş, Rotaryenleri, golf, çay danslarını, kriketi ve bir mason locasını buraya getirmiş olabilirlerdi. Fakat D'Aeth, bu gzbağı hilesini görmek istemese de görüyor, eğitim seviyeleri hakkında yalan söyleyen hindistancevizi lifi tüccarlarını duymazdan gelemiyor, doğrusunu isterseniz epey bayağı bulduğı tüccar eşleri kaba saba hareketlerle dans ederken yüzünü buruştırmaktan kendini alamıyor, İngiliz alırlarının dibinde gezinen kan emici kertişleri, memleketi pek

anımsatmayan pelesenkağaçlarının üstünde uçan papağanları yok sayamıyordu. Yanılsama denizine baktığı zamansa İngiltere hayali tamamen yok olup gidiyordu, zira limanı gizlemek olanaksızdı, kara ne kadar İngilizleştirilmiş olsa da su onu yalancı çıkarıyordu; sanki yabancı bir deniz İngiltere'yi sürükleyip götürüyordu. Yabancı ve saldırgan – çünkü Oliver D'Aeth dışarıya kapalı İngiliz yerleşimleriyle bunları çevreleyen yabancılık arasındaki sınırın geçirgen olduğunu, çözülmeye başladığını biliyordu. Hindistan her şeyi geri alacaktı. Onlar, İngilizler –Aurora'nın kehanetindeki gibi– Hint Okyanusu'nu, Hindistanlıların Hindistan'a özgü bir terslikle Arap Denizi dedikleri suları boylayacaklardı.

Yine de, diye düşündü, çıta düşürülmemeli, devamlılık sağlanmalı. Bir şeyleri yapmanın doğru ve yanlış yolları vardı: Tanrı'nın yolu ve Sol El'in yolu. Tabii bunlar söz sanatıydı, mecazdı – düz anlamıyla yorumlamamak, Cennet şarkılarını çok yüksek sesle söylememek, çok fazla günahkârı Cehennem'e mahkûm etmemek gerekirdi. Son görüşünü bir tür vahşilikle ekledi, çünkü Hindistan ılımlı yapısını ucundan kemirmeye başlamıştı; Hindistan'ın Koruyucu Azizi Havari Kuşkucu Tomas'ın burada bir Kuşku Hıristiyanlığı kilisesi kurmuş olduğu sanılabilirdi, oysa Hindistan nazik ve makul İngiliz kilisesini büyük ve koyu tütsü dumanları ve dinî hararet patlamalarıyla karşılamıştı... Aziz Francis Kilisesi'nin duvarlarına, ölen genç İngilizlere adanan plakalara baktı ve korktu. On sekiz yaşında kızlar insan avcısı "balıkçılık filusunda" geliyor, Hindistan toprağına adım atar atmaz mezarı boylayıveriyorlardı. Önemli ailelerin on dokuz yaşındaki vârisleri buraya gelişlerinden birkaç ay sonra toprağı veriliyordu. Hindistan'ın kendisini ne zaman yutuvereceğini her gün merak eden Oliver D'Aeth, Aurora'nın adı hakkındaki şakasını Gama'nın boş meza-

rıyla yaptığı sohbetler kadar tatsız buldu. Tabii bunu dile getirmedii. Doğru olmazdı çünkü. Üstelik kızın güzelliği dilini peltekleştiriyor, sıcaktan dönen başını iyice döndürüyor –küçümseyen, eğlenen bakışlarını üzerine dikince yerin yarılıp kendisini yutmasını diliyor– ayrıca onu her gördüğünde kaşım kaşım kaşınıyordu.

* * *

Başında dantel örtüsüyle Aurora seks ve karabiber kokusu saçarak Vasco'nun mezarı başında sevgilisini bekliyordu; ihtiras ve hınçtan kıvranan Oliver D'Aeth sinsice gölgelerde pusuya yatmıştı. Birkaç sarı duvar lambasının idareten aydınlattığı, giderek kararan kilisede onlardan başka üç İngiliz hanım sahip vardı – Katolik Aurora kırmızılar içinde bütün çalımıyla yanlarından geçerken Aspinwall kız kardeşler tasvip etmediklerini belirtecek şekilde cıkcıkkladılar, hatta bir tanesi parfümlü mendilini burnuna götürecekt kadar ileri gidince Aurora'nın sivri diline hedef oldu. "Niye tavuk gibi gıdaklıyorsunuz siz?" diye döndü Aurora. "Tavuğa benzemiyorsunuz gerçi. Boğazına kılçık kaçmış balıklara benziyorsunuz daha çok."

Kıza yaklaşamayan ama onu bir türlü kendi haline de bırakamayan genç rahip Aurora'nın kokusunu alınca deliye döndü ve dul Elphinstone'un zihninde gölgede kaldığını fark etti – oysa henüz yirmi bir yaşındaki dul güzel bir kadındı, hayranları eksik değildi. *Fazla bir şeyimiz olmayabilir ama müşkülpesentiz*, demişti dul. Genç bir dulun kapısını çalan çok oluyordu, hepsinin niyeti iyi değildi üstelik. *Arayan çok olur ama pek azı yanıt alır*, demişti dul. *Aşması kolay olmayan bir çizgi çekmeli*. Emily Elphinstone, namuslu bir genç kadın ve korkunç bir aşçıydı, ocağının başında, Oliver D'Aeth'in çıkagel-

mesini umuyor olmalıydı, gidecekti zaten, yakında ona uğrayacaktı. Ancak hayallerinin kadınına attığı kaçamak bakışlar bir tür sadakatsizlikte bulunuyor olduğu hissini verse de, şimdilik olduğu yerde kaldı.

Abraham aceleyle çıkageldi ve koşar adım Vasco'nun mezarına gitti. Aurora onun ellerini elleri arasına alıp da ikisi telaşlı fısıltılarla konuşmaya başlayınca, Oliver D'Aeth içinde kabaran öfkeyi hissetti. Aniden döndü, yürümeye başladı, siyah botlarının topukları taşların üzerinde tıkırıyor, onu seyreden Aspinwall kardeşler sarı ışık havuzları altında genç adamın yumruklarını sıkıldığını görüyordu. Ayaklandılar, kapıda rahibin yolunu kestiler: Ağır ağır yelpazelenen havada kilisenin her köşesini kaplayan o keskin ve neye ait olduğu belli kokuyu almış mıydı? – Evet hanımlar, almıştı. – Peki bu papacı aşüftenin herkesin gözleri önünde aşk yaptığını fark etmiş miydi? – Belki yeni geldiği için bilmiyordu, ama Tanrı'nın evinde bu şıllığı mıncıklayan adam yalnızca kızın ailesinin düşük mevkili bir çalışanı olmakla kalmıyordu, ayrıca belirtilmesi gerek ki, bir Yahudiydi. – İşte bunu bilmiyordu hanımlar, bu bilgi için müteşekkirdi. – Fakat olanlara müsaade mi edecekti, bu kepezeliği hoş mu görecekti, harekete geçmeyi düşünmüyor muydu? – Hanımlar, elbette gereken yapılacaktı, yalnız şu anda değil, burada çirkin bir sahne yaratılmamalıydı, fakat harekete geçecekti, bundan hiç kuşkuluları olmasındı – peki, ama gerekeni mutlaka yapmalıydı. Hanımlar sabah Oooty'ye dönüyorlardı, fakat bir dahaki ziyaretlerinde bu konuda bir gelişme olduğunu öğrenecekleri konusunda ona güveniyorlardı. “Bu *bayşarram* yani utanmaz çift *samjao* yani öğret,” dedi Aspinwall kız kardeşlerin en büyüğü, “ki bu tür temaşanın yakışsızlığını bilsinler.” – Sadık hizmetkârınızım hanımlar.

O gece daha geç saatte, genç dulla birlikte biraz Porto şarabı yudumlayan, kadının yemek yerine önüne koy-

duğu tabak dolusu yanmış ve kösele gibi cesetlerden sonra kendine gelmeye çalışan Oliver D'Aeth, Aziz Francis Kilisesi'nde olanlardan söz edecek oldu. Ancak Aurora da Gama'nın adını ağzına alır almaz ter ve kaşıntı geri döndü, kızın adını anmak bile coşmasına yetiyordu. Bunun üzerine Emily rahibi şoke eden, beklenmedik bir öfkeyle karşılık verdi: "Bu ülke bize ait değilse onlara da ait değil, hem biz en azından evimize dönebiliyoruz. Bir gün Hindistan onlara da ters yüzünü gösterecek, işte o zaman ya yüzmek ya batmak zorunda kalacaklar." Hayır, hayır, dedi D'Aeth ağırbaşlı bir tavırla, burada, Güney'de bu tür toplumsal sorunlar hissedilmiyordu, ama dul öfkeyle karşı çıktı. Toplumdan *dışlanmış* tipler bunlar, diye haykırdı, ne idüğü belirsiz ayinleriyle bu tuhaf Hristiyanlar ve soyu tükenmekte olan Yahudiler, bunlar dünyanın en önemsiz insanlarıydı, küçükten de küçüktüler ve bunların *azmasından* daha az ilgi çekici bir şey olamazdı, böyle hoş bir akşamı bu tür düşüncelerle bozmak bile istemiyordu, kibirli Oootacamund'dan gelen o yaşlı acuzeler, o *çay meraklısı hanımlar* ortalığı ayağa kaldırmak istiyor olabilirlerdi, ama onun bu konu üzerinde bir an daha vakit harcamaya niyeti yoktu ve Oliver'ın gözünden düştüğünü belirtmeden edemeyecekti – o kadının adını ağzına aldığı anda kıpkırmızı kesilip *salıya akıt-maya* başlaması bir yana, rahibin böyle bir konuyu açmayacak kadar nezaketli biri olduğunu sanmıştı. "Kaybettığım eşim Mr. Elphinstone'un," dedi titreyen sesiyle, "dansçı kızlara zaafı vardı. Ama bu hayranlığını kendine saklama nezaketini her zaman gösterirdi; oysa sen, Oliver, üstelik din adamı olmana rağmen masama oturup *salıyalarını saçıyorsun.*"

Dul Elphinstone'dan bir daha ziyarete gelmeye zahmet etmemesi talimatını alan Oliver D'Aeth izin isteyip oradan ayrıldı ve intikam yemini etti. Emily iyi demişti.

Aurora da Gama ve Yahudisi, dev Hindistan elmasının üzerinde birer sinektiler; hayatın doğal akışına utanmazca meydan okumaya nasıl cüret edebiliyorlardı? Sinek gibi ezilmeyi hak ediyorlardı.

* * *

Efsanevi Portekizlinin boş mezarının başında, Abraham Zogoiby ellerini genç âşığının elleri arasına bıraktı ve her şeyi itiraf etti: tartışma, çekip gitme, evsiz kalma... Gözlerine yaşlar doldu. Aslında annesini daha da sert bir kadın için bırakmıştı: Aurora hemen yönetimi devraldı. Abraham'ı kapıp Cabral Adası'ndaki Batı tarzı Corbusier saçmalığına götürdü ve buraya yerleştirdi. "Ne yazık ki boyun uzun ve omuzların geniş," dedi ona, "bundan ötürü zavallı babacığımın ufak tefek takımları sana uymayacak. Gerçi bu gece takım elbiseye ihtiyaç duymayacaksınız." Daha önce Malabar Altını çuvallarının arasında olanlara rağmen, sonradan ebeveynlerimin ikisi de bunun gerçek gerdek geceleri olduğunu söyleyecekti,

çünkü on beş yaşındaki baharat ticareti vârisi kendisinden yirmi beş yaş büyük ambar kâtibinin yatak odasına girdiğinde üzerinde yalnızca ay ışığı vardı, bir hükümdarın pelerini gibi neredeyse yere değen saçlarının arasında yasemin ve inciçiçeklerinden (yaşlı Josy'nin yaptığı) süsler tutturulmuştu ve çıplak ayakları öyle hafif hareket ediyordu ki, şaşkın Abraham bir an için onun uçtuğunu sandı;

baharat aromalı ikinci sevişmeleri sırasında, yaşça büyük erkek onu seçtiği için seçim yapma yeteneğini toptan yitirmiş gibi kendini tamamen genç kızın iradesine bıraktı;

Aurora kulağına sırlar fısıldadıktan sonra, *çünkü uzun yıllardır yalnızca bir çukura itirafta bulundum, ama şimdi,*

kocacığım, sana her şeyi anlatabilirim, büyükannesinin ölümünü, yaşlı kadının ölürken ettiği bedduayı, her şeyi anlattı ve Abraham sakınmadan kaderini kabullendi; cemaatinin dostluğunu yitirmişti ve maderşahi Epifania'nın Aurora'nın kulağına fısıldadığı son lanetini teslim aldı: Kendi içinde bölünmüş bir ev ayakta duramaz, işte böyle dedi, kocacığım, evin sonsuza dek bölünsün, temelleri toza dönsün, çocukların isyankâr, düşüşün sert olsun;

Abraham laneti boşa çıkarmaya yemin edip Aurora'yı avuttu, yanında olacağına söz verdi, hayatın bütün zorluklarına karşı omuz omuza mücadele edeceklerdi;

Ve evet, onunla evlenmek için büyük adımı atacak, gerekeni yapıp Roma kilisesine bağlılığını bildirecekti – Aurora'nın onu bir tür dinî huşu içinde bırakan çıplak bedeni karşısında bunu söylemek o kadar zor gelmiyordu, bu konuda da sinek kadar inancı olmayan Aurora'nın iradesine, kültürel geleneğine teslim olacaktı – oysa içinde yüksek sesle yineleyemediği bir emir vardı, bir ses ona Yahudiliğini ruhunun en derinlerdeki odasında gizlemesini, varlığının merkezinde kimsenin giremeyeceği bir oda inşa etmesini ve sırrını, gizli kimliğini burada korumasını söylüyordu, ancak o zaman kimliğinin geriye kalanından vazgeçebilirdi:

derken,

gerdek odasının kapısı ardına dek açıldı ve orada, pijamaları içinde, elinde bir fener ve Wee Willie Winkie yatak takkesi içinde Aires da Gama belirdi, yüzündeki sahte öfke ifadesi hariç bir masal kitabından fırlamış gibiydi, yanında Epifania'nın eski muslin başlıklarından birini takmış ve boynu fırfırlı geceliklerinden birini giymiş olan Carmen Lobo da Gama duruyor, dehşet içinde görünmeye çalışmasına rağmen yüzündeki imrenme ifadesini tamamen silemiyordu – onların hemen arkasından intikam meleği, pembe suratlı ve terli hain geliyor-

du: Oliver D'Aeth'ti bu elbette. Fakat Aurora kendini tutamadı, bu tropikleştirilmiş Viktoryen melodramının kurallarına göre davranmayı reddetti: "Aires Amca! Sahara Teyze!" diye haykırdı neşeyle. "Peki sevgili Cav-cav'ı ne yaptınız? Bu gece tasması farklı bir köpeği dolaştırmaya çıkardığınızı görünce çok üzülecek." Bunun üzerine Oliver D'Aeth daha da kızardı.

"Babil'in fahişesi!" diye kükredi durumu yönlendirmeye çalışan Carmen. "Anasına bak kızını al demişler!" Aurora beyaz keten çarşafların altında uzun bedeniyle kıskırtıcı bir şekilde gerindi, memelerinden biri görününce kilise adamı soluğunu tuttu ve Aires bundan sonra Telfunken radyoya bakarak konuşmak zorunda kaldı. "Zogoi, Tanrı aşkına. Sende hiç utanma yok mu be adam?"

"*Bayım bu benim yeğenim!*" diye gülerdi annem, öyküyü Malabar Tepesi'nde anlatırken. "Gülmekten karnım ağrıdı dostlarım. *'Ne demek bu şimdi?'* Aptal eşek. Doğruca yüzüne söyledim. Bu, evlilik demek. 'Bak,' dedim, 'işte bir rahip var, yakınlarım da burada, sen de beni tatlı tatlı evlendireceksin. Radyoyu açalım, belki düğün marşı falan çalıyordur.'"

Aires, Abraham'a giyinip gitmesini emretti; Aurora emri iptal etti. Aires sevgilileri polis çağırmakla tehdit edince, Aurora, "Aires Amca, senin meraklı polislerden sakınmanı gerektirecek şeyler yok mu?" diye sordu. Aires kıpkırmızı oldu ve *bunu sabah konuşacağız* yorumuyla geri çekildi, Oliver D'Aeth de peşinden seğirtti. Ağzı bir karış açılan Carmen kapı girişinde durdu. Sonra o da kapıyı çarparak çekip gitti. Aurora, yüzünü elleriyle kapamış yatan Abraham'ın üzerine yuvarlandı. "Hazır olsan da olmasan da geliyorum, diye fısıldadı. "Bayım, geliniz geliyor işte."

* * *

Abraham Zogoiby, 1939 Ağustos'unda o gece yüzünü korkudan kapamıştı; Aires, Carmen ya da fotofobik rahipten korktuğu için değil, içini hayatın çirkinliğinin hayatın güzelliğini yenilgiye uğratabileceğine dair ani ve korkunç bir kaygı kapladığından; güzellik sevgilileri dokunulmaz kılmıyordu. Ne olursa olsun, diye düşündü, dünyanın güzelliği ve sevgisi yıkımın kıyısında olsa da, onlarınki yine doğru taraftı; yenilgiye uğrayan aşk yine de aşktı, nefretin galibiyeti onu başka bir şeye dönüştüremezdi. "Ancak kazanmak daha iyi tabii." Aurora'ya ona bakacağına dair söz vermişti ve sözünü tutacaktı.

* * *

Annemin *Skandal* adında bir tablo yaptığını sanat-severler hatırlayacaktır, dev tuval hâlâ Yeni Delhi Ulusal Modern Sanat Galerisi'nde bir duvarı kaplıyor. Raca Ravi Verma'nın *Meyve Tutan Kadın* tablosunun yanından geçin – mücevherler takınmış bu genç kadın, baştan çıkarıcı yandan bakışlarıyla bana Aurora'nın gençlik fotoğraflarını anımsatıyor; Gaganen-dranath Tagore'un ürkütücü suluboyası *Cadogar*'ın (Büyücü) yanından köşeyi dönün; bu tabloda, *Dr. Caligari'nin Muayenehanesi*'nin çarpıtılmış dünyası şoke edici parlaklıkta turuncu bir halının üzerinde yer alıyor (keskin gölgelerin, gizlenen figürlerin ve değişen perspektiflerin bana Cabral Adası'ndaki evi anımsattığını itiraf ediyorum –hele resmin ortasındaki o tuhaf, yarı örtülü, taçlı dişi dev yok mu!); ve – hemen şimdi arkanızı dönün! Kentli ressam Aurora Zogoiby'nin daha yaşlı, kırsal konuları işleyen rakibi En Önemli Kadın Ressam hakkındaki küçümseyen görüşleri üzerine konuşmanın zamanı değil şimdi! Amrita Sher-Gil'in başyapıtı *Yaşlı Hikâyecisi*'nin tam karşısında, işte orada: Aurora'nın en iyi resmi, benim mütevazı veya

belki iddialı görüşüme göre, renk ve hareket açısından Matisse'in dans edenler çemberleriyle yarışabilir, yalnız bu olağanüstü kalabalık resmin olağanüstü gösterişli macenta kırmızıları, skandal fosforlu yeşilleri arasında dans, bedenlerle değil dillerle yapılıyor ve birbirlerinin kulağına *lup lup lup* fısıldayan parlak renkli figürlerin dilleri hep siyah siyah siyah.

Resmin sanatsal niteliklerinden söz etmeyeceğim, ama hakkındaki bin bir anekdottan birini anlatacağım, çünkü bildiğimiz kadarıyla Aurora, Güney'in anlatısal resim geleneğinden çok şey öğrenmişti: Görüyorsunuz ya, şurada turuncu kafalı, terleyen rahibin köpek başlı gizemli figürü yineleniyor ve umarım hepimiz kabul ederiz ki, bu figür resimdeki hareketliliği yönetiyor. Bakın! İşte şurada sinagogun mavi çinileri arasında gizlenen bir turuncu leke ve baştan aşağı sahte balkonlarla kaplanmış, sahte çelenklerle süslenmiş ve İsa'nın çarmıha gerilişini anlatan resim serisiyle Santa Sruz Katedrali'nde yeniden karşımıza çıkıyor! Köpek-rahip şoke olmuş görünen ve süslü giysileri içinde bir balık gibi resmedilmiş Katolik piskoposun kulağına bir şeyler fısıldıyor.

Skandal –veya *Skandal* demeliyim– büyük bir sarmal manzara oluşturuyor, Aurora, Koçin'li da Gama'ların iki skandalını da bu sahneye işledi: yanan baharat tarlaları ve baharat kokusu yüzünden yakalanan âşıklar. Savaş halindeki Lobo ve Menezes klanları sarmal oluşturan kalabalığın arkasındaki dağlarda görülebilir: Menezes klanı üyeleri kertenkele başlı ve kuyrukluyken, Lobo'lar tabii ki kurt biçiminde resmedilmiş. Ön planda Koçin'in sokakları ve su kanalları görülüyor, skandala kapılmış cemaat bunların arasında dolaşıyor: balık-Katolikler, köpek-Anglikanlar, Çin çinilerindeki gibi Delft çömleği mavisi Yahudiler. Mihrace, Vilayet Valisi ve başka devlet görevlileri dilekçeleri kabul ediyor, her türlü

eylem talep ediliyor. *Lıp lıp lıp!* Afişler taşınıyor, yanan meşaleler kaldırılıyor. Silahlı adamlar antrepoları şehrin kundakçılarına karşı koruyor. Evet, bu resimde duygular tavan yapmış, tıpkı gerçek hayattaki gibi. Aurora tablonun kökenlerinin aile tarihi olduğunu söyleyerek bu tür tarihileştirmelere karşı olan eleştirmenleri sinirlendirmişti, sanatın basit “dedikoduya” indirgendliğini söylemelerine aldırmamıştı... fakat öfkeyle dönen sarmalın merkezindeki figürlerin Abraham ve kendisine ait olduğunu asla inkâr etmedi. Sarmalın ortasında, fırtınanın merkezindeki huzurlu bir adadalar, şelaleler, söğüt ağaçları ve çiçeklerle dolu bir bahçenin ortasındaki açık kameryede bedenleri birbirine karışmış yatıyorlar, onlara yakından bakarsanız –çünkü gerçekten küçükler– deri yerine tüylerle kaplı olduklarını göreceksiniz; başları kartal başı, hevesle yalayan dilleri siyah değil, kırmızı, tombul ve ıslak. Çocukken beni bu resmi görmeye götüren babam, “Fırtına dindi,” demişti. “Onun üstüne yükseldik, hepsine meydan okuduk ve direndik.”

* * *

Bu noktada –sonunda!– büyük Amca Aries ve karısı Carmen/Sahra hakkında iyi bir şey söylemek istiyorum. Davranışlarını mazur gösteren açıklamalar sunmak istiyorum: Küçük aşk yuvasına paldır küldür daldıklarında, aslında gerçekten Aurora için endişeleniyorlardı, beş parasız otuz altı yaşında bir adamın on beş yaşındaki bir milyoner vârisin kızlığını bozması basit bir mesele değildi ne de olsa. Aires ile Carmen’in hayatlarının acı dolu ve çarpık olduğunu söylemek istiyorum, çünkü bir yalanı yaşıyorlardı ve bu yüzden davranışları da çarpık olabiliyordu. Cav-cav Cevahirlal gibi onlar da çok gürültü çıkarıyorlardı ama ısırdıkları yoktu. Hepsinden çok da,

Topyekûn Ölüm Meleği'yle kısa süreliğine de olsa işbirliği yaptıkları için pişman oldular. Skandal zirveye ulaştığında, ayaklanan kalabalıklar depoları yakmaya kalktığında, Yahudiyi ve çocuk fahişesini linç etme söylentileri dolaşmaya başladığında, Mattançeri Yahudi kasabasının az sayıdaki sakini birkaç gün boyunca canlarını kaybetmekten korktuğunda ve Almanya'dan gelen haberler fazla uzaktan gelmiyor gibi hissedildiğinde, Aires ve Carmen sevgililerin yanında durdular: Safları sıklaştırdılar ve ailenin çıkarlarını korudular. Aires depoyu tehdit eden kalabalığın önüne dikilip liderlerine bağırıp çağırmasa –bu olağanüstü kişisel cesareti göstermese– ve Carmen'le birlikte şehirdeki bütün dinî ve seküler liderleri ziyaret edip Abraham'la Aurora arasındakinin bir aşk evliliği olduğu konusunda ısrar etmese, yasal koruyucusu olarak evliliğe bir itirazı olmadığını belirtmese, belki her şey kontrolden çıkacaktı. İkisinin çabaları sayesinde skandal birkaç gün içinde söndü gitti. Mason locasında (Aires yakın zamanda farmason olmuştu) yerel koda-manlar Mr. da Gama'yı olayları incelikle idare ettiği için tebrik ettiler. Kibirli Oooty'den geç dönen Aspinwall kız kardeşler bütün eğlenceyi kaçırdı.

Hiçbir zafer eksiksiz değildir. Koçin piskoposu, Abraham'ın Hristiyan olmasına yardım etmeyi reddetti ve Koçin Yahudilerinin lideri Moşe Kohen hiçbir koşulda bir Yahudi düğünü yapılmayacağını ilan etti. İşte bu yüzden –bunu ilk defa açıklıyorum– annem ve babam Corbusier evindeki olaydan düğün geceleri gibi söz etmeyi tercih ederlerdi. Bombay'a gittikleri zaman kendilerine Mr. ve Mrs. Zogoiby diyeceklerdi, Abraham'ın soyadını alan Aurora bu adı ünlü yapacaktı, fakat hanımlar ve beyler, düğün çanları hiç çalmadı.

Onların nikâhsız isyanını selamlıyorum; kader olayları öyle ayarladı ki, ikisi de –ne kadar inançsız olsalar

da- geçmişleriyle bağlarını koparmak zorunda kalmadı. Ben de ne Katolik ne Yahudi olarak yetiştirildim. Her ikisiydim ve hiçbir şeydim; bir anonim Yahudi-kolik, bir Katolik-kaju fıstığı, güveç tenceresi, melez bir it. Ben -bugünlerde ne diyorlar?- *püskürtüktüm*. Evet efendim, gerçek bir Bombay kırmasıydım.

Bastard, yani İngilizce piç. Bu sözcüğün sesini seviyorum. *Baas* pis koku demek. *Turd* de İngilizce dışkı. Dolayısıyla *Bastard*, pis kokulu bok; benim gibi.

* * *

Gelecekteki ebeveynlerimi skandal denizinin ortasına attıktan iki hafta sonra uykusunda Oliver D'Aeth'i ziyaret eden pis bir sıtma sivrisineği cibinliğindeki bir delikten içeri sızdı. İlahî adalet sivrisineğinin ziyaretinden kısa süre sonra sıtmaya tutulan rahip, gece gündüz başında oturup ona bakan, alnını yıkılan umutların soğuk kompresleriyle silen Dul Elphinstone'un bütün çabalarına rağmen terledi, terledi ve öldü.

Hay arkadaş, bugün gerçekten merhametli bir günümdeyim. Ne dersiniz? O zavallı herif için bile üzülüyorum.

Aile skandallarımızın üçüncüsü ve en şoke edeni hiçbir zaman açığa çıkmadı, ama babam Abraham Zogoiby doksan yaşında hayatını yitirdiğinden ona ait sırları eşeleyip ortaya dökmek bana vicdan azabı vermiyor... *Kazanmak daha iyidir*, onun değişmez parolasıydı ve Aurora'nın hayatına girdiği andan itibaren, annem onun ne demek istediğini anladı; aşk ilişkileri hakkında kopan yaygara dinlenmez, kargo gemisi *Marco Polo* bacalarından duman saçarak Londra limanlarına doğru yola çıktı.

O akşam Abraham bütün günü dışarıda geçirdikten sonra Cabral Adası'na döndü ve buldok Cevahirial'ın başını okşayacak kadar ileri gittiğinden keyfinin yerinde olduğu anlaşıldı. Aurora en buyurgan tavrıyla nerede kaldığını sordu. Karşılığında limandan uzaklaşmakta olan gemiyi işaret eden Abraham, birlikte geçirdikleri hayat boyunca ilk kez *sorma* anlamına gelen işareti yaptı: Hayali bir iğne ipliği onları dikmek ister gibi dudaklarından geçirdi. "Sana önemsiz şeylerle bizzat ilgileneceğimi söylemiştim," dedi. "Ama bunu yapmak için bazen sessizce İğne-İplik Sokağı'na gitmem gerek."

O dönemde gazeteler, radyo, sokaklardaki söylentiler yalnızca savaştan söz ediyordu – açıkçası Hitler ve Churchill de annemle babamın skandalını unutturmak

için ellerinden geleni yaptı; İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması dikkatleri başka yöne çekmeye yarayan etkili bir taktikti. Karabiber ve baharat fiyatları Alman pazarının yitirilmesi nedeniyle epey istikrarsızdı, kargo gemilerinin tehlikede olduğu giderek daha sık yinelenir olmuştu. Özellikle Almanların Britanya İmparatorluğu'nu paralize etmek için Hint Okyanusu'nun ve Büyük Okyanus'un ticaret rotalarına savaş gemileri ve denizaltılar gönderdiği söyleniyordu, ticaret gemileri de İngiliz Donanması kadar önemli hedeflerdi (herkes buna inanıyordu), üstelik deniz mayınları da çıkmıştı piyasaya. Bütün bunlara rağmen, Abraham sihirli numarasını yapmıştı ve *Marco Polo* Koçin limanı açıklarında gözden kaybolup Batı'ya doğru yola çıkmıştı. *Sorma*, diye uyarıyordu dudak diken parmakları; ve *Aurora*, imparatoriçe annem ellerini kaldırdı, bir araya getirdi, onu alkışladı ve başka bir şey sormadı. "Her zaman bir büyücü istemiştin," dedi yalnızca. "Anlaşılan bir büyücü bulmuşum kendime."

Düşündüğüm zaman anneme hayret ediyorum. Merakını nasıl bastırabildi? Abraham olanaksızı yapmıştı ve annem bunu nasıl başardığını bilmekle ilgilenmiyordu; İğne-İplik Sokağı'nın Genç Hanımı olarak cehalet içinde yaşamaya hazırdı. Takip eden yıllarda, aile işi yüz bir farklı yöne doğru gelişirken hazine dağları Gama-Gatlar'ından Zogoiby-Himalayalar'ına dönüşürken, annem hiç aldırmadı, bir an bile düşünmedi – gerçi aslında düşünmüş olmalı; onunkisi seçilmiş körlüktü, suç ortaklığı sessizliğin suç ortaklığıydı, bilmek-istemediğim-şeyleribana-anlatma ya da sessizlik-lütfen-çünkü-Büyük Eserim-üzerinde-çalışıyorum. Görmeme gücü öyle kuvvetliydi ki hiçbirimiz bakmadık. Abraham Zogoiby'nin çevirdiği işler için ne kadar iyi bir kılıftı! Ne kadar seçkin, meşrulaştıran bir cepheydi... ama her şeyi sırası gelince anlatmalıyım. Şimdilik, sadece şunu açık etmek gerek

–zaten birinin açıklamasının zamanı geldi de geçiyor!– babam Abraham Zogoiby’nin isteksiz zihinleri değiştirme konusunda olağanüstü bir yeteneği vardı.

Güvenilir kaynaklardan edindiğim bilgilere göre; babam ortadan kaybolduğu saatlerin çoğunu liman işçileri arasında geçiriyor, tanıdığı en iri ve güçlü adamları kenara çekip Naziler ablukada başarılı olduğu takdirde, Gama’lar ve Camoens’ler Yüzde Elli (Özel) Şirketi Ltd. gibi işletmeler battığı zaman, onlar gibi dok işçileri ve ailelerinin de yoksulluğa mahkûm olacağını anlatıyordu. “Şu *Marco Polo*’nun kaptanı,” diye mırıldanıyordu hor-görüyle, “korkaklığıyla yelken açmayı reddederek çocuk-larınızın yiyeceğini tabaklarından alıyor.”

İhtiyaç duyulduğu takdirde gemi mürettebatını alt edebilecek kadar güçlü bir ordu kurmayı başardıktan sonra, Abraham başkâtipleri görmeye gitti. Mr. Tejpat-tam, Kalonci ve Mr. Mirçandalçini onu görünce hoşnut-suzluklarını göstermekten geri kalmadılar – kısa süre öncesine dek onların buyruklarını yerine getiren asrları değil miydi? Oysa şimdi –o ucuz şıllığın, imtiyaz sahibi-nin baştan çıkarması yüzünden– şimdi patron gibi karşı-larına dikilip yüz­süzce talepte bulunabiliyordu... ancak, onun talimatlarını yerine getirmekten başka yapacak şey yoktu. *Marco Polo*’nun sahiplerine ve kaptanına acil ve ısrarlı telgraflar gönderildi, kısa süre sonra Abraham Zo-goiby liman yöneticisi tarafından kargo gemisine götü-rüldü.

Gemi kaptanıyla görüşmesi kısa sürdü. “Durumu açıkça izah ettim,” diye anlatmıştı bana yıllar sonra, yaş-lılığında. “Alman pazarını kaybedişimizi telafi için acilen İngiliz pazarına yönelmeliydik, falan filan. Cömert dav-randım, pazarlıkta cömert olmak her zaman önemlidir. Doğu Hindistan limanına ulaştığı zaman, cesaretinden ötürü onu zengin bir adam yapacağımızı söyledim. Ho-

şuna gitti. Heveslendi.” Bir an durdu, zorlukla nefes alarak ciğerlerinden geriye kalanı havayla doldurdu. “Önüne bir havuç sallandırmakla yetinmedim tabii, sağlam bir *bambu* sopam da vardı. Bir meslektaş olarak, güneş batana kadar olumlu bir yanıt vermediği takdirde gemisiyle birlikte liman sularının dibini boylayacağını büyük bir üzüntüyle belirttim, ne yazık ki kendisi de geminin içinde olacaktı.”

Tehdidini yerine getirir miydi? diye sordum ona. Bir an için görünmez iğne ipliğine uzanacak sandım ama öksürük nöbetine tutuldu, kesik kesik soluyarak inledi, bulanık yaşlı gözleri yaşardı. Çırpınması dinince babamın aslında güldüğünü anladım. “Evlat, ah evlat,” diye gakladı Abraham Zogoiby, “sonunda blöfünün görülmesini istemiyorsan asla ultimatom verme.”

Marco Polo’nun kaptanı babamın blöfünü görmeye cesaret edemedi, ama başka biri yaptı bunu. Kargo gemisi okyanusa, söylentilerin ve hesapların ötesine yelken açtı ve Afrika Boynuzu yakınlarındaki Socotra Adası’ndan birkaç saat uzakta, Alman kruvazörü *Medea* tarafından batırıldı. Bütün mürettebatı ve kargosuyla birlikte çabucak sulara gömüldü.

“Kozumu oynamıştım,” dedi yaşlı babam. “Ama kahretsin, kaybettim.”

* * *

Tek çocuğu çekip gittikten sonra biraz delirdiği için Flory Zogoiby’yi kim suçlayabilir? Hasır şapkasıyla ağzını şapırdatarak saatler boyu sinagogun giriş kapısındaki banka oturup iskambil kartlarından fal bakmasına, *mah-jong* taşlarını tıkırdatarak ona göre artık hemen herkesi kapsayan bir kavram olan “Mağripliler” hakkında bitmek bilmez nutuklar atmasına kim şaşırır? 1940 yılı baharın-

da güzel bir günde sefiş oğlu Abraham yüzünde gökkuşağının dibindeki hazineyi bulmuş gibi kocaman bir sırıtişla küstahça çıkıp geldiğinde, hayal gördüğünü sandığı için onu affetmemek mümkün mü?

“Peki Abie,” dedi yavaşça, oğluna doğrudan bakmaktan kaçınıyordu çünkü bakarsa belki de onun bir hayal olduğunu görecekti ve sonunda keçileri kaçırdığı kesinleşecekti. “Bir oyun oynamak ister misin?”

Abraham’ın gülümsemesi daha da büyüdü. O kadar yakışıklıydı ki annesi sinirlendi. Burada ne işi vardı, neden hiç uyardıktan buraya gelip yakışıklı yüzünü annesine sergiliyordu, ne hakla? “Seni bilirim oğlum Abie,” dedi, gözlerini kartlardan ayırmadan. “Yüzünde bu gülümseme belirdiği zaman başın dertte demektir, ne kadar çok gülümsüyorsan çamura o kadar batmışsındır. Herhalde elindekilerle başa çıkamadın, bundan ötürü koşup annene geldin. Böyle neşeli gülümsediğini hiç görmedim. Otur. Bir-iki el oynayalım.”

“Oyun oynamayacağız anne,” dedi gülümsemesi kullaklarına ulaşmak üzere olan Abraham. “İçeri girebilir miyiz, yoksa bütün Yahudi mahallesi konuşacaklarımızı dinlesin mi istersin?”

Flory oğlunun gözlerinin içine baktı. “Otur,” dedi. Abraham oturdu, annesi remi oynamak için kartları dağıttı. “Beni yenebileceğini mi sandın? Hayır, oğlum. Hiç şansın yoktu.”

Bir gemi batmıştı. Abraham’ın yeni tüccar ailesinin serveti yeniden krizdeydi. Bu olayın Cabral Adası’nda yakışksız söylentilere yol açmadığını söylemekten memnuniyet duyuyorum – eski ve yeni klan üyeleri arasındaki barış anlaşması sürüyordu. Ama kriz gerçekte; uzun süre dil döktükten ve burada sözünü etmeyeceğimiz başka taktiklerden sonra, İğne-İplik Sokağı’nın sahibi ikinci ve üçüncü gemileri, da Gama mallarıyla birlikte okyanusa

gönderdi. Kuzey Afrika'nın tehlikelerinden kaçınmak için Ümit Burnu açıklarından dolanacaklardı. Bütün önlemlere ve İngiliz Donanması'nın önemli deniz rotalarını koruma çabalarına rağmen –gerçi Pandit Nehru hapisten bu konuda görüş bildirmiş, İngilizlerin Hindistan gemi nakliyatı konusunda en hafifinden aldırılmaz davrandığını söylemişti– bu iki gemi de taşıdıkları baharatla birlikte suların dibini boylayınca, C-50 baharat imparatorluğu (ve, kim bilir, belki de imparatorluğun baharat ilhamından yoksun kalan kalbi) sarsılıp sallanmaya başladı. Genel masraflar, ücret giderleri, bakım maliyetleri ve faizler birikti. Fakat bu bir şirket raporu değil, dolayısıyla kısaca özetlemem gerek: Koçin'in güçlü tüccarlarından Abraham yüzünde geniş gülümsemesiyle Yahudi mahallesine döndüğünde, durum iyiden iyiye kötüleşmişti. *Bütün girişimleri başarısızlıkla mı sonuçlandı? Bir tanesi bile yerine ulaşmadı mı?* – Hayır ulaşmadı. Tamam mı – iyi mi? O zaman devam edelim. Size bir masal anlatmak istiyorum.

Sonunda bizden geriye yalnız hikâyeler kalır, anlatılan birkaç hikâyeden fazlası değiliz. Eski mavalların en iyileri, yeniden, yeniden anlatılmasını istediğimiz hikâyelerde sevgililer vardır, doğru, ama en sevdiğimiz bölümler sevgililerin yoluna gölgelerin düştüğü anlardır. Zehirli elma, sihirli iğ, kötü kalpli kraliçe, korkunç cadı, bebek hırsız cinler, bunları isteriz. Böylece; bir zamanlar, babam Abraham Zogoiby kumara varını yoğunu yatırdı ve kaybetti. Ama bir söz vermişti: *Ben sana bakardım*. Bundan ötürü, bütün çıkar yollarını tükettiğinde umutsuzluğu öyle büyüdü ki yüzünde kocaman gülümsemesiyle aklını yitirmiş annesine yalvarmak zorunda kaldı. – Ne için? – Niçin olacak? Annesinin hazine sandığı için.

* * *

Abraham gururunu bir kenara koyup yalvarmaya gelmişti – yalnızca bu bile Flory’nin elinin ne kadar güçlü olduğunu anlamasına yetti. Başa çıkamayacağı bir işe kalkışmış, eski masallardaki gibi samanı altına çevirmeyi denemişti ve başarısızlığını yeni ailesine anlatıp büyük evi satmak ya da ipotek etmek zorunda olduklarını söyleyemeyecek kadar gururluydu. *Sana başını verdiler, Abie, bak şimdi burada, tepsinin içinde.* Oğlunu biraz bekletti ama fazla uzatmadı – tamam, dedi. Para mı lazımdı? Eski sandıktaki mücevherler mi? Tamam o zaman, istediğini alıyordu. Minnettarlık söylevlerini, geçici nakit sıkıntısı açıklamalarını, hayatlarını tehlikeye atmak zorunda kalan denizciler açısından mücevherlerin ne kadar ikna edici olduğu yönündeki nutku, bütün faiz ve maddi kazanç vaatlerini elinin tersiyle itti. “Sana mücevher veriyorum,” dedi Flory Zogoiby. “Karşılığında ödülüm daha büyük bir mücevher olmalı.”

Oğlu annesinin ne demek istediğini anlayamadı. Kesinlikle, diye söz verdi neşeyle, beklenen gemi limana ulaştığında verdiği borcu kat kat faiziyle geri alacaktı; eğer istediği zümrütse, oğlu onun için en nadide taşları seçecekti. Böyle konuşmaya devam etti ama sandığından daha karanlık sulara açılmıştı, bu suların ötesindeki kara ormanın ortasındaki açıklıkta, küçük bir figür dans etmekteydi, *Benim adım Rumpelstiltskin*, diye şarkılar söyleyerek... “Sırası gelmişken,” diye söze girdi Flory, “borcunu ödeyeceğine şüphem yok. Ama böyle riskli bir yatırım karşılığında yalnızca en değerli mücevheri kabul edebilirim. İlk doğan oğlunu bana vermelisin.”

(Flory’nin zümrüt sandığı için iki açıklama yapıldı: aile yadigarı veya kaçakçılık zulası. Duyguları bir yana bırakınca, akıl ve mantık ikinci seçeneğin doğru olduğunu söylüyor ve doğru olan buysa, Flory haydutların zulasıyla yatırım yaptıysa, hayatını riske atıyor demektir. İste-

diği insan hayatını elde etmek için kendini riske atması talebini daha az şoke edici hale getiriyor mu? Yoksa aslında bir tür kahramanlık mıydı onunkisi?)

Bana ilk doğan oğlunu getir... Masallardan fırlamış bu cümle, anne ve oğul arasında havada asılıydı. Dehşet içinde kalan Abraham bunun söz konusu bile olamayacağına söyledi, kötülüktü bu, düşünülemez bir şeydi. "O aptal gülümsemeyi yüzünden sildim, değil mi Abie?" diye sordu Flory, karanlık bir ifadeyle. "Sandığı kapıp kaçabileceğini de sanma. Artık başka bir yerde. Mücevherlerimi mi istiyorsun? Bana en büyük oğlunu ver, etiyile kemiğiyle benim olsun."

Ah anne, aklını yitirmişsin sen anne. Ah anam, keçi-leri tamamen kaçırmışsin korkarım. "Aurora hamile değil," diye mırıldandı Abraham güçlkle.

"Oho-oo Abie," diye kıkırdadı Flory. "Beni deli mi sandın, evlat? Onu öldürüp yiyeceğimi, kanını ićeceđimi falan mı sandın? Zengin değilim çocuğum, ama masamda aile üyelerini yemeye gerek kalmayacak kadar yiyecek var." Ciddileřti. "Dinle; onu ne zaman istersen görebilirsin. Annesi bile gelebilir. Gezintiye çıkarabilir, tatillerde alabilirsiniz, bunların hepsi tamam. Yalnız onu benimle yaşamaya gönderin ki artık senin olmadığın şeye dönüşmesi için en iyi şekilde yetiştirebileyim, yani onu Koçın'lı bir erkek Yahudi yapabileyim. Ođlumu yitirdim; en azından torunumu kurtarayım." Gizli duasını açık etmedi: *Belki onu kurtarrken kendi Tanrımı da yeniden bulurum.*

Dünya yeniden gözlerinin önünde belirirken, rahatladığı için başı dönen Abraham ihtiyacının açlığıyla, gerçek bir hamileliğin yokluğunda, annesine boyun eğdi. Öfkeli Flory sözünü yazıya dökmesini istedi. "İlk doğan erkek çocuğumu Yahudi geleneklerine göre yetiştirmesi için annem Flory Zogoiby'ye teslim etmeye söz veriyorum." İmzaladı, mühürledi, teslim etti. Kâğıdı oğlunun

elinden kapan Flory başının üstünde sallamaya başladı, eteğini ucundan tutup sinagog kapısı önünde hoplayıp zıpladı. *Bir yemin, bir yemin, Cennet'ten verilmiş bir yemin... Burada, elimde taahhüdün.* Henüz doğmamış çocuğun söz verilen eti karşılığında Abraham'a servetini verdi; ücreti ödenen ve mücevherleri rüşvet olarak alan son gemi de okyanusa yelken açtı.

Ancak bu meseleden Aurora'ya kimse söz etmedi.

* * *

Sonunda gemi güven içinde limana ulaştı – ardından bir tane daha, bir tane daha. Dünyadaki servetler erirken, da Gama-Zogoiby eksenini zenginleştirdi. (Babam kargosunu İngiliz Donanması'nın korumasını nasıl sağlamıştı? Kaçakçılık malı veya aile yadigarı olan şu zümrütler imparatorluk üyelerinin ceplerini doldurmuş olabilir miydi? Ne kadar cüretkâr bir hamle olurdu bu – ya hep ya hiç demekti. Böyle bir teklifin kabul edilebileceğinin imasına bile inanmak zor. Hayır, hayır, olanları donanmanın gayretkeşliğine –çünkü yağmacı *Medea* batırılmıştı– veya Nazilerin savaşın başka cephelerinde meşgul olmasına yormak gerek; veya bir mucize demeli, hatta talih, şans.) Abraham, annesinden ödünç aldığı mücevherlerin bedelini ilk fırsatta ödedi ve ona kârdan büyük bir pay verdi. Ancak annesi bu ödülü ağlamaklı bir taleple reddedince hemen çekti gitti: “Peki ya mücevher, anlaşılmamıştaki mücevher? Onu ne zaman alacağım?” *Kanuni hakkımı istiyorum, cezayı ve sözleşmenin bedelini istiyorum.*

Aurora hamile kalmadı, imzalanan belge hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Aylar ayları kovaladı, bir yıl geçti. Abraham dilini tuttu, olanları anlatmadı. Artık aile işinin başında o vardı; Aires şirket işlerine baştan meraklı değildi zaten, yeğeninin kocası şirketi zor dönemlerden başa-

ıyla çıkarınca, hayatta kalan da Gama erkeği zarafetle emekli oldu ve dedikleri gibi çalışma hayatından özel hayata geçiş yaptı... Flory her ayın ilk günü oğlu büyük tüccara bir mesaj gönderiyordu: "Umarım kocalık görevini ihmal etmiyorsundur; kıymetli mücevherimi bekliyorum." (Acı biber aşkına tutuldukları o ateşli günlerde Aurora'nın hamile kalmaması ne tuhaf! Çünkü bir oğulları olsaydı, bunu ebeveynlerimin tek erkek çocuğu olarak söylüyorum, o zaman *eti-derisi-kemiği* istenen ben olabilirdim.)

Ona yine para teklif etti, annesi yine reddetti. Bir noktada yalvarmaya başladı; genç karısından yeni doğmuş oğullarını vermesini, hem de ondan nefret eden kişiye teslim etmesini nasıl isterdi? Flory kararlıydı. "Onu önceden düşünecektin." Sonunda öfkesi ağır bastı ve annesine meydan okudu. "O kâğıt parçası hiçbir işe yaramaz," diye haykırdı telefonda. "Bak da gör bakalım yargıca kim daha fazla para verecek." Flory'nin yeşil taşları ailenin yenilenen servetiyle yarışamazdı, üstelik elindekiler kaçakçılık malıysa onları mahkeme görevlilerine göstermeden önce iki kez düşünmesi gerekecekti. Ne yapabilirdi? İlahî adalete duyduğu güveni yitirmişti. İntikam bu dünyada alınmalıydı.

Bir intikamcı daha! Bir kızıl köpek, katil sivrisinek daha! Hikâyem neredeyse bir intikam salgını, göze göz dişe diş sıtması, kolerası, tifosu. Bu halde olmama şaşmamak gerek... Ama sonunda kendimi ne halde bulduğumu anlatmadan önce en başta olanları anlatmam doğru olur. İşte Aurora, 1941 baharında, on yedinci doğum gününde tek başına Vasco'nun mezarını ziyarete gidiyor ve orada, gölgelerin arasında onu yaşlı bir kadın bekliyor...

Flory'nin kilisenin gölgeleri arasından çıkıp üzerine geldiğini gören Aurora, bir an için hayretle büyükannesi Epifania'nın dirildiğini sandı. Hemen kendini topladı ve

hafifçe gülümsedi, bir zamanlar babasının hayaletlerle ilgili düşünceleriyle nasıl alay ettiğini anımsadı; hayır, hayır, kocakarının tekiydi işte karşısındaki, peki elinde salladığı kâğıt neyin nesiydi? Bazen dilenci kadınlar böyle kâğıtları elinize tutuştururdu; Tanrı aşkına yardım edin, dilsizim, on iki çocuğa bakıyorum. Yarım ağızla, "Affeder-siniz, pardon," diyen Aurora arkasını dönecek oldu, fakat o zaman kadın adını söyledi. "Madam Aurora!" (Yüksek sesle.) "Abie'min Roma kilisesi fahişesi! Bu kâğıdı okuman şart!"

Aurora yaklaştı, Abraham'ın annesinin uzattığı belgeyi aldı ve okudu.

* * *

Zengin ve sözde zeki bir genç kız olan Portia¹, ölen babasının vasiyetine uygun davranarak üç sandık bulmacasını çözen bir erkekle evlenmeyi kabul eder – Shakespeare, onu bize adalet arketipi olarak sunar. Ama dikkatli dinlerseniz, taliplerinden Fas Prensi testi çözmekte başarısız olduğunda iç geçirdiğini duyarsınız:

Çok şükür, olmadı. Perdeleri çek ve git.

Onun rengindeki herkes yanlış seçim yapar dilerim.

Demek ki Mağriplileri sevmiyor! Hayır, hayır, Bassanio'yu seviyor o, güzel bir tesadüfle doğru sandığı, içinde Portia'nın resmi olanı açan Bassanio'yu ("*sen, sen kuru kurşun*"). Şimdi bu kusursuzluk abidesinin seçimini nasıl açıkladığını dinleyelim.

1. Portia ve Bassanio Shakespeare'in *Venedik Taciri* oyunundaki karakterlerdir. Alıntılar da aynı oyundan yapılmıştır. (Ed.N.)

*... tehlikeli denizlerin altın sahilidir süs;
Hintli bir güzeli saklayan hoş örtü;
kısacası, hilekâr zamanımızın büründüğü sahte gerçek...*

Ah, evet: Bassanio için Hindistanlı güzel “tehlikeli bir deniz” gibidir veya “hilekâr zamanlara” benzer! Böylelikle Mağripliler, Hintliler ve elbette “Yahudi” (Portia Shylock’un adını yalnız iki kez kullanmaya tahammül edebilir, geri kalan zamanda onu ırkıyla tanımlar) arkalarından el sallanarak gönderilir. Vicdanlı bir çift gerçekten; yargılamaya gelmiş bir çift Daniel adeta... Kanıtları sıralıyorum ki, hikâyemizin Aurora’sının bir Portia olmadığını söylediğimde bunu tamamen eleştirmek için söylemediğimi bilin. Aurora zengindi (Portia gibi), ama kendi kocasını seçti (Portia gibi değil), kesinlikle zekiydi (Portia gibi) ve on yedi yaşında, son derece Hintli bir güzeldi (kesinlikle Portia gibi değil). Kocasını da –Portia’nın kocasının asla olamayacağı gibi– bir Yahudiydi. Fakat Belmont kızı nasıl kanlı yarım kilo eti Shylock’a vermenin bir yolunu bulduysa, annem de çocuğunu Flory’ye vermemek için adaletli bir yol bulmayı bildi.

“Annene söyle,” diye buyurdu o gece Abraham’a, “o yaşadığı sürece bu evde çocuk doğmayacak.” Kocasını yatak odasından attı. “Sen kendi işini yap, ben de kendi işimi,” dedi. “Flory’nin beklediği işi kimse yapmayacak, istediği şeye asla kavuşamayacak.”

* * *

O da bir çizgi çekmişti. O gece bedenini derisini sızlایana, aşkın biberli parfümünden iz kalmayana dek ovdu. (“Ovalayıveririm ve yıkayıveririm...”) Sonra yatak odasının kapısını kilitledi, sürgüledi ve derin, rüyasız bir uykuya daldı. Bundan sonraki aylarda çalışmaları –çizim-

leri, resimleri ve kırmızı kilden yoğurduğu küçük ve korkunç, şişlenmiş bebekler- cadılar, alevler ve kıyamet alametleriyle doluydu. Daha sonra bu "Kırmızı" dönemde yaptığı çalışmaların çoğunu yok etti ve sonuçta geri kalan parçalar olağanüstü değerlendirildi; müzayedelere ender olarak düştüler ve her zaman heyecanla karşılandılar. Abraham geceler boyunca acınacak halde Aurora'nın kilitli kapısı önünde sızlandı, ama içeri kabul edilmedi. Sonunda, yerel müzisyenlerden bir akordeoncu ve şarkıcı tutarak avluda, penceresinin altında Cyrano gibi ona serenat yaptırdı; kendisi müzisyenlerin yanında sap sap dikilip eski aşk şarkılarını söylüyormuş gibi yaptı. Aurora penceresini açıp önce çiçekleri, sonra suyu, en sonunda vazoyu fırlattı. Üçü de hedefini buldu. Ağır seramik vazo Abraham'ın sol ayak bileğine isabet ederek kemiğini kırdı. Islanan ve acıdan ulumaya başlayan Abraham hastaneye götürüldü, bir daha da Aurora'nın fikrini değiştirmeye çalışmadı. Hayatları farklı yollarda ilerledi. Taş vazo olayından sonra Abraham hafifçe topallamaya başladı. Yüzündeki her çizgiye mutsuzluk yerleşti, ıstırap ağzının kenarlarını aşağı çekti, güzelliğini bozdu. Diğer yandan Aurora gittikçe gelişip güzelleşti. Yatağındaki, kalbindeki ve rahmindeki boşluğu dehası dolduruyordu. Kendinden başka kimseye ihtiyacı yoktu.

* * *

Savaş yılları boyunca Koçin'den uzak durdu, önce Bombay'a uzun ziyaretler yaptı ve burada Cuff Parade Mahallesi'ndeki evinden çağdaş Hintli sanatçıların eserlerinin ticaretini yapan -o zamanlar kârlı bir iş değildi- genç bir Parsi'yle, Kekoo Mody'yle tanıştı, resimlerini ona teslim etti. Aksak Abraham bu yolculuklarda ona eşlik etmedi, Aurora, "Tamam Abie, iyi. Dükkâna bakı-

verirsin," dedikten sonra giderdi. Abraham'ın yokluğunda, onun dayanılmaz özlem okunan ürkek, mahcup yüz ifadesinden uzakta hepimizin bildiği devasa halk figürüne, ulusal hareketin kalbindeki güzelliğe, Vallabhbhai Patel ve Ebul Kelam Azad liderliğindeki yürüyüşlere katılan uzun saçlı boheme dönüştü, Pandit Nehru'nun sırdaşı –bazı ısrarlı dedikodulara göre metresi– "yakın dostlarından" biriydi ve daha sonra onun aşkı için Edwina Mountbatten'la rekabet edecekti. Gandi'nin güvenmediği, İndira Gandi'nin nefret ettiği Aurora, 1942'de İngilizlerin Hindistan'dan çekilmesi amacıyla başlatılan *Quit India* –Hindistan'dan Çıkın– hareketinden sonra tutuklanınca ulusal bir kahramana dönüştü. Cevahirlal Nehru, Ahmednagar Kalesi'ne hapsedilmişti, 1595'te savaşçı prenses Chand Bibi, burada Mugal İmparatoru Ulu Ekber'in ordularına direnmışti. Aurora Zogoiby'nin daha farklı, hatta daha güçlü bir imparatorluğa direnen yeni Chand Bibi olduğunu söylüyordu, yüzü her yerde görünmeye başlamıştı. Duvarlara çiziliyor, gazetelerde karikatürleri yayımlanıyor, ressam bir imgeye dönüşüyordu. Dahra Dun Cezaevi'nde iki yıl kaldı. Hapisten çıktığında yirmi iki yaşındaydı ve saçı tamamen beyazlamıştı. Koçin'e döndü ve efsanelere karıştı. Abraham'ın ona söylediği ilk sözler, "Dükkânda işler yolunda," oldu. Aurora başını salladı ve işinin başına döndü.

Cabral Adası'nda değişiklikler vardı. Aurora'nın hapiste olduğu dönemde, Aires da Gama'nın uzatmalı sevgilisi, bizim Seyrüseferci Prens Henry adıyla bildiğimiz adam ağır hastalanmıştı. Ölümcül olabilen bir tür frengi mikrobu kapmıştı ve kısa süre sonra Aires'in de aynı hastalığı kaptığı anlaşılmıştı. Yüzünde ve bedenindeki frengiye bağlı döküntüler yüzünden evden çıkamıyordu; zayıfladı, bakışları boşlaştı ve kırk yaşında olmasına rağmen altmış yaşında görünmeye başladı. Uzun zaman

önce sadakatsizlikleri için onu öldürmekle tehdit eden karısı Carmen yatağının başucuna oturdu. "Bak başına neler geldi İrlandalım," dedi. "Ölmeye falan kalkışmaya-caksın, değil mi?" Aires başını çevirip ona bakınca yüzünde şefkatten başka bir şey bulamadı. "Seni iyileştir-memiz gerek," dedi Carmen, "yoksa hayatımın geri kala-nı boyunca kimle dans ederim? Seninle," dedi ve kısa bir an duraksadıktan sonra ekledi, yüzü kıpkırmızı olmuştu, "ve senin Prens Henry'ne."

Seyrüseferci Prens Henry'ye Cabral Adası'ndaki evde bir oda verildi, bundan sonraki aylarda Carmen hiç yorulmadan gayretle iki adamı da bölgedeki en iyi uz-manlara en yeni yöntemlerle, sessizce tedavi ettirdi. İki hasta da yavaş yavaş iyileşti, sonunda bir gün Carmen, ipek sabahlığı içinde bahçede oturmuş, taze limon suyu içerek Cevahirlal'ın başını okşayan Aires'i ziyaret etti ve Prens Henry'nin evden ayrılmasına gerek olmadığını söyledi. "Bu evin içinde ve dışarıda dört bir yanda savaş var," dedi. "En azından üçümüz barış ilan edelim."

1945 yılı ortasında, Aurora Zogoiby yetişkinliğe ulaş-tı. Yirmi birinci doğum gününü Bombay'da, Abraham'dan uzakta, Kekoo Mody tarafından onuruna düzenlenen, şe-hirdeki sanat ve siyaset sahnesinin önde gelen isimlerinin katıldığı bir partiyle kutladı. O dönemde İngilizler Kong-re tutsaklarını serbest bırakmıştı, çünkü havada müzakere kokusu vardı, Nehru da serbest kalmış ve Aurora'ya Sim-la'daki Armsdell denen bir evden uzun bir mektup yaz-mış, partiye gelemediği için özür dilemişti. "Sesim iyice kısıldı," diye yazıyordu. "Bu kalabalıklar beni niçin dinli-yor bilemiyorum. Epey tatmin edici, şüphesiz, ama aynı zamanda çok yorucu ve genellikle sinir bozucu. Burada, Simla'da, sık sık balkona çıkıp insanları kutsamak zorun-da kaldım. Artık kalabalıklar peşime takılmadan dışarı çıkıp yürüyebilecek miyim bilmem, belki gece yarısı ola-

bilir... Senden uzak durarak seni bu deneyimden kurtardım için bana teşekkür etmelisin." Doğum günü için Aurora'ya Hogben'in *Yurttaşlar İçin Bilim*¹ ve *Milyonlar İçin Matematik*² adlı kitaplarını göndermişti: "sanatçı ruhunu biraz da zihnin diğer uğraşlarıyla yoğurmak için."

Aurora yüzünü buruşturdu, kitapları hemen Kekoo Mody'ye verdi. "Cevahir bu bilim-milim işlerine pek meraklı. Ama ben tek amacı olan bir kızım."

* * *

Flory Zogoiby'ye gelince, hâlâ hayattaydı ama son zamanlarda biraz tuhaflaşmıştı. Sonra, temmuzun sonuna doğru bir gün, Mattançeri sinagogunda, yerde elleri ve dizleri üzerinde emekler halde bulundu – Çin yapımı mavi çinilerde geleceği görebildiğini iddia ediyor, kısa süre sonra Çin'e epey yakın bir ülkenin dev, yamyam mantarlar tarafından yutulacağını öne sürüyordu. Yaşlı Moşe Kohen üzülerek yaşlı kadının kilisedeki görevine son vermek zorunda kaldı. Kızı Sara –hâlâ evlenmemişti– zihinsel sorunları olan her dinden inananın şifa bulmak için Travencore'da denize yakın bir kiliseyi ziyaret ettiğini duymuştu. Moşe'ye, Flory'yi oraya götürmek istediğini söyledi, sinagog yöneticisi yolculuk masraflarını üstlenmeyi kabul etti.

Flory ilk günü sihirli kilisenin önünde oturup bir so-payla tozlara çizgiler çekerek ve yanındaki var olmayan, dolayısıyla görünmez torunuyla konuşarak geçirdi. İkinci gün Sara, Flory'yi bir saatliğine yalnız bıraktı ve sahil boyunca yürüyüp uzun kayıkları içinde denize açılan veya denizden dönen balıkçıları seyretti. Geri döndü-

1. Science for the Citizen. (Ed.N.)

2. Mathematics for the Million. (Ed.N.)

günde, kilisede kızılcı kıyamet kopuyordu. Delilerden biri çarmıha gerilmiş İsa'nın ayakları dibinde üzerine benzin dökerek kendini yakmak suretiyle intihar etmişti. Ölümcül kibriti çaktığında alevler yaşlı bir kadının çiçek desenli eteğinin ucunu yakalamış, onu da yutmuştu. Büyükannemdi bu. Sara cesedi eve getirdi, Flory Yahudi mahallesi mezarlığında toprağa verildi. Cenazeden sonra Abraham uzun süre onun mezarının başında kaldı ve Sara Cohen elini tuttuğu zaman, elini geri çekmedi.

Birkaç gün sonra mantar şeklinde dev bir bulut Japonya'nın Hiroşima kentini yuttu – bu haberi öğrenen Moşe Kohen sıcak, acı gözyaşlarına boğuldu.

* * *

Artık hemen hepsi gitti, Koçin Yahudilerinin. Sayıları elliden az kaldı, gençler İsrail'e göçtü. Burada kalan son kuşak artık; sinagogun Kerala devleti yönetimi tarafından devralınması için ayarlamalar yapıldı, bina bir müzeye dönüştürülecek. Son bekâr yaşlı kadın ve erkekler dişsiz ağızlarıyla çocuksuz Mattançeri sokaklarında güneşleniyorlar. Yas tutulması gereken bir tükeniş; başka yerlerdeki gibi bir kıyım değil, ama yine de, ne olursa olsun, iki bin yıllık bir hikâyenin sonu.

1945'in sonunda, Aurora ve Abraham Koçin'den ayrılıp Bombay'a taşındılar, Malabar Tepesi'nin yokuşlarında, demirhindi, çınar ve *jackfruit*¹ ağaçlarının arasında geniş bir bungalov satın aldılar. Evin teraslı dik eğimli bahçesi Chowpatty Sahili, Back Körfezi ve Marine Yolu'na bakıyordu. "Koçin'in işi bitti zaten," diye mantık yürütüyordu Abraham. "İş açısından bakacak olursak, bu

1. Güney Asya'ya özgü ekmek ağacına benzeyen büyük tropikal ağaç. (Ed.N.)

çok mantıklı bir hamle." Güney'deki operasyonun başına seçtiği bir avuç adamı yerleştirdi ve sonraki yıllarda teftiş gezileri için sık sık Koçin'e döndü. Gerçi Aurora'nın mantıklı savlara gereksinimi yoktu. Eve taşındıkları gün bahçe terasının bitimindeki manzara seyretme noktasına gidip aşağıdaki siyah kayalara ve köpüren denize bakarak ciğerlerinin bütün gücüyle sevinç cıgıllıkları attı.

Abraham çekingen bir tavırla biraz geride bekliyor, ellerini önünde kavuşturmuş, dünyaya bir zamanki ambar kâtibi gibi bakıyordu. "Bu değişikliğin yaratıcı sürecin açısından faydalı olmasını dilerim," dedi acıklı bir resmiyetle. Aurora koşarak ona doğru geldi ve kollarına atladı.

"Yaratıcı süreç mi istiyorsun?" dedi ona yıllardır bakmadığı gibi bakarak. "O zaman haydi, bayım, içeri geçip yaratmaya başlayalım."

II

MALABAR MASALA

Annem Aurora Zogoiby, yılda bir kez tanrılardan bile yüksekte dans etmeyi severdi. Tanrılar her yıl kirli deniz sularında yıkanmaya Chowpatty Sahili'ne gelirdi: Koca göbekli binlerce idol, fil başlı tanrı Ganeşa veya Ganpati Bappa'nın kâğıt hamurundan kuklaları ve kâğıt hamurundan sıçanlar –çünkü bilindiği üzere Hindistan'da sıçanlar hastalık taşıdıkları gibi tanrıları da taşırlar– kıvrılarak suya doğru ilerleyen dev bir kalabalık oluşturlardı. Bu boynuzlu ve kuyruklu tasvirlerden bazıları omuzda veya kucakta taşınabilecek kadar ufakken, küçük birer ev boyutundaki başkaları yüzlerce adanmış tarafından çekilen büyük tekerli ahşap arabalarla getirilirdi. Bunlara ek olarak çok sayıda dans eden Ganeşa da vardı ve bu kıvrak kalçalı, tombul, etli butlu Ganpati'lerle rekabete girişen Aurora, kopyalanarak çoğaltılmış tanrının neşeli danslarına kendi arzulu ve saygısız kıvranımlarıyla karşılık verirdi. Gökyüzü yılda bir kez “Technicolor” bulutlarla kaplanır; pembe ve mor, macenta ve al, safran sarısı ve yeşil toz bulutları yeniden kullanıma sokulan böcek ilacı silahlarından fişkırtılır, gökyüzünde patlayan balonlar oluşturup aşağı yağar, Hindistan'a özgü kutup ışıkları gibi – ressam Vasco Miranda'nın deyişiyle bir tür “*aurora borealis* değil de *bombayalis* gibi” tanrıların başlarının üzerinde asılı ka-

lırdı. Kalabalıkların ve tanrıların üzerinde, gökyüzünde, Aurora'nın alaycı bir yaramazlık veya huysuzlukla *Elefanta* adını vermekte ısrar ettiği Malabar Tepesi'ndeki bungalovumuzda yıllar boyunca –toplam kırk bir yıl– dans eden, neredeyse kutsal denilebilecek bir figür daha vardı; ailemizin Aurora Bombayalis'i, yani annem, tozdan renk cümbüşleriyle kaplı festival gökyüzünü bile geride bırakan ayna işli göz kamaştıran giysiler içinde sarp bahçe duvarlarımızın üzerinde dans ederdi. Uzun beyaz saçları soru işaretleri gibi çevresinde uçuşurken (Ah atalarımın erkenden beyazlayan saçları!) annem yaşlı-sıçan-şişmanı değil gergin-kedi-esneği göbeğini sergiler, çıplak ayaklarını yere vurur, gümüş çingiraklı halhallerini şingirdatır, gerdan kırar, elleriyle anlaşılmaz hikâyeler anlatırdı; büyük ressam bu meydan okuma dansıyla insanlığın sapkınlığına duyduğu nefreti ifade ederdi – sapkınlıklardan biri de bu kalabalıkların “yalnızca oyuncaklarını suya atıvermek için” ölümü göze almasıydı ona göre, bu alaycı sözleri işitenlerin kaşlarının havaya kalkmasına, ağızlarının бүkülmesine aldırılmazdı.

“İnsanın sapkınlığı kahramanlığından büyüktür” –*şın-gır mın-gır!*– “ya da korkaklığından” –*pat! pat!*– “veya sanattan,” derdi dans eden annem. “Çünkü bu şeylerin bir sınırı vardır ve onlar uğruna aşmayacağımız hudutlar mevcuttur fakat sapkınlığın sınırı yoktur, sonunu keşfeden olmamıştır. Bugünkü aşırılıkların hepsi yarın katbekat aşılacak.”

Annemin sapkınlığın çok biçimli gücüne duyduğu inancı kanıtlarcasına, Aurora'nın dansı yıllar içinde nefret ettiği bu kutlamanın en önemli çekim merkezlerinden birine, annem de karşı çıkmak için dans ettiği şeyin parçasına dönüştü. İnançlı kalabalık, onun dönen (ve inançsız) eteklerinde –yanlışlıkla ama inatla– kendi adanmışlıklarını gördü; annemin de tanrıya saygı gösterisinde bulundu-

ğunu sandı. Ucuz trompetlerin, dev deniz kabuklarının, gözlerinin beyazı dönmüş, ağızları kıymet bilir inançlıların sıkıştırdığı kâğıt paralarla dolu, kafaları kıyak davulcuların ritmiyle dans ederek *Ganpati Bappa morya*¹, diye haykırdılar; efsanevi hanım yüksek duvarın tepesinde horgörüyle dans ettikçe, her şeyin üstünde ve ötesinde göründükçe kalabalık onu daha da hevesle içine çekti, bir isyankâr değil bir tapınak dansçısı gördüler: tanrıların kurbacı değil, daha ziyade hayranıydı onlara göre.

(Abraham Zogoiby, ileride göreceğimiz üzere, tapınak dansçılarını başka amaçlar için kullanıyordu.)

Bir keresinde, bir aile kavgası sırasında anneme festivalin onu nasıl yuttuğunu anlatan gazete haberlerini anımsattım öfkeyle. Ganeşa Çaturthi artık yumrukları sıkılı, başlarına safran rengi bantlar bağlayan genç haydutların Hindu milliyetçiliği gösterisine dönüşmüştü. Onları “Mumbai Mihveri” partisinin politikaları ve böğüren Raman Fielding – namı diğer *Mainduck* (“Kurbaga”) gibi hizipçiler kışkırtıyordu. “Artık yalnızca turistik bir simge değilsin,” diye soktum dilimin bıçağını, “Güzelleştirme Programı’nın da reklamını yapıyorsun.” Bu şairane isimli MM siyasi kampanyası, basitçe şehrin sokaklarını yoksullardan temizlemeyi hedefliyordu, fakat Aurora Zogoiby’nin zırhı böyle bayağı darbelerden hasar almayacak kadar kalındı.

“Avam baskısıyla ezilir miyim sanıyorsun?” diye uludu, horgörüyle. “Kara çalarak beni kirletebileceğini mi sandın? Bu Mambo-Cambo’cuların saçmalıklarından bana ne? Daha büyük bir rakiple savaşıyorum ben: Şiva Nataraca’nın ta kendisiyle, evet, onun koca burunlu kutsal-mutsal disko bebeğiyle de tabii – yıllardır dansımla

1. (Hintçe) Ganeşa Efendimiz kutsa bizi. (Ç.N.)

onları sahneden indiriyorum. Seyret de gör, karaoğlan. Belki sen bile nasıl fırtına fırtlatılır, kasırga kırtlatılır öğrenirsin – evet! Dans ederek gökler nasıl gürletiliyor görürsün.” Gökyüzü onun işaretini bekliyormuş gibi gürledi. Az sonra tombul yağmur taneleri inmeye başlayacaktı.

Kırk bir yıl boyunca her Ganpati gününde dans etti annem: Tehlikeye hiç aldırmadı, aşağıda kara dişler gibi gıcırdayan, kara midye öbekleriyle kaplı, sabırla bekleyen kayalardan yana bakmadı. Dans kostümü içinde Elefanta’dan çıkıp falezlerin kıyısında tek ayağı üzerinde dönmeye başladığında, Cevahirlal Nehru bile duvardan inmesi için yalvarmıştı. Bombay limanındaki İngiliz karşıtı grevin üzerinden fazla zaman geçmemişti, greve destek olmak için şehirde başlatılan iş bırakma eylemi *hartal* da Gandiji ve Vallabhbhai Patel’in ortak ricası üzerine sonlandırılmıştı. Aurora iğneleme fırsatını kaçırmadı: “Panditji, Kongre radikal eylemler karşısında kuyruğunu kıstırıyor olabilir, ama burada o tür yumuşak tercihler yapılmayacak.” Nehru ısrarını sürdürünce, onunla iddia-ya girmeyi teklif etti: “Mors ve Marangoz”u¹ ezbere okuyabilirse duvardan inecekti – bunun üzerine Nehru, bu zorlu görevi yerine getirerek herkesin hayranlığını kazandı. Annemin baş döndürücü duvarından inmesine yardım ederken, “Grev karmaşık bir meseleydi,” dedi.

“Grev hakkında ne düşündüğümü zaten biliyorum,” dedi Aurora. “Bana şiirden söz et.” Mr. Nehru kıpkırmızı oldu, zorlukla yutkundu.

“Üzücü bir şiir,” dedi bir an sonra, “çünkü istiridye-ler çok küçük, hatta çocukları yemekle ilgili bir şiir diyebiliriz.”

“Hepimiz çocuk yeriz,” diye karşılık verdi annem.

1. Oscar Wilde, “Walrus and the Carpenter”, *Ayna’nın İçinden*’den. (Ç.N.)

Doğumumdan on yıl kadar önce oluyordu bunlar. “Başka insanlarınkileri yemezsek, kendi çocuklarımızı.”

Dört çocuğu vardı annemin. İna, Mini, Mina, Moor;¹ bizler dört çeşit sihirli yemektik, çünkü ne kadar sık ve iştahla yensek de asla tükenmiyorduk.

Kırk yıl boyunca karnını tıka basa doldurdu annem. Derken, altmış üç yaşında Ganpati dansını kırk ikinci kez yaptıktan sonra, duvardan düştü. Kayaların siyah dişleri işe koyulurken, bedenini ince, köpüklü bir dalga kapladı. Ancak o dönemde, o hâlâ annem olduğu halde, ben artık onun oğlu değildim.

* * *

Elefanta'nın kapısında tahta bacaklı, koltuk değnekli bir adam duruyordu. Gözlerimi kapatınca kolayca görebiliyorum onu; dünyadaki Cennet'in kapısını tutan bu Saf Peter² benim şahsi ikinci el Vergilius'um olmuş, beni Cehennem'in derinliklerine indirmişti –büyük Cehennem şehrine, Pandemonium'a, karanlık tarafa, aynanın ötesindeki kötü ikizime, altın kente: Gerçek Değil, Gerçeküstü Bombay'a. Sevgili tek bacaklı koruyucumuz! Dil oyunlarına düşkün annemle babam ona Lambacan Çandivala diyorlardı. (Aires da Gama'nın dünyaya takma isimler armağan etme alışkanlığı onlara da bulaşmıştı.) O günlerde pek çok kişi anlayabilirdi bu diller arası şakayı: *Lamba*, uzun demekti *can* kulağa John gibi geliyordu, *çandi* gümüş demekti. Uzun John Silverfellow'un yüzü ürkütücü bir sakalla kaplıydı, ama ağzı hem ger-

1. *O piti piti...* gibi bir tekerleme olan *Eeny, meeny, miny, moe* (ini mini maynimo okunur) versiyonu. (Ç.N.)

2. Frederick Marryat'ın 1834'te yayımlanan aynı adlı romanının başkışisi. (Ç.N.)

çekte hem mecazen doğduğu günkü gibi dişsizdi, betel veya kan kırmızısı dişetleri arasında *paan*¹ toplarını çevirip emerdi. Aurora ona, “Ailemizin korsanı,” derdi ve evet, tahmin edebileceğiniz üzere, omzunda kanatları kırılmış, Tota adlı bir papağan taşıyordu. Mükemmeliyetçi annem bulup getirtmişti bu kuşu, daha azına razı olamazdı çünkü.

Kaşlarını kaldırıp sağ elini görünmez bir kapı kolunu zorlar gibi sallayarak, “Papağanı olmayan korsan mı olurmuş?” der, sonra hızla, saldırganca eklerdi (çünkü o zamanlar Mahatma hakkında kaba saba şakalar yapılmazdı): “Küçük adamı peştamalsız bırakmak gibi bir şey olur bu.” Korsanın papağanına konuşmayı öğretmeye çalıştı, ama yaşlı ve inatçı bir Bombay kuşuydu bu. “Hay kör şeytan! Haydi aslanlarım!” diye karşısında haykıran anneye isyankâr bir sessizlikle bakardı. Ancak yıllarca bu şekilde eğitim aldıktan sonra, Tota en sonunda boyun eğdi ve huysuz bir tavırla: “*Peesay-safed-hathi!*” diye haykırdı. Sırasıyla ezilmiş beyaz filler anlamına gelen bu dikkat çekici sözcükler ailemizin en sevdiği küfre dönüştü. Aurora Zogoiby’nin son dansı esnasında orada değildim, ama pek çok kişi papağanın olağandışı lanet cümlesinin ölümüne düşen annemin ağzından çıkan son şey olduğuna yemin ediyor: “Ahh... Ezilmiş beyaz filler!” diye haykırdıktan sonra kayalara düşmüştü. Gelgit dalgaları dans eden kırık bir Ganeşa kuklasını bedeninin yanına sürüklemişti. Annemin kastettiği fil bu değildi tabii.

Tota’nın sonunda söylediği cümle Lambacan Çandi-vala’yı da derinden etkiledi, o da –pek çoğumuz gibi– kafasının içi fillerle dolu bir adamdı; papağan konuştuktan sonra, Lamba omzunda taşıdığı varlığın dost bir ruh oldu-

1. Asya’da hafif uyarıcı etkisinden ötürü çiğnenerek kullanılan bitki karışımı. (Ç.N.)

ğuna kanaat getirdi, arada kâhinleşen fakat genellikle suskun (gerçeği söylemek gerekirse) huysuz ve pis kuşa kalbini açmaya başladı. Papağanlı korsanımız uzak sahillerdeki hangi hazinelerin hayalini kuruyordu? Sık sık gerçek Elephanta'dan söz ediyordu. Hayal kurmalarını engelleyecek kadar sıkı bir eğitim alan biz Zogoiby çocukları için Elephanta Adası limandaki tepelik bir adacıktan başka bir şey değildi. "Bağımsızlık"tan önce –İna, Mini ve Mina'dan önce– bir kayık bulup yılanlar vs. gibi tehlikeleri göze alan insanlar oraya gidebiliyorlardı, ben doğduğumda çoktan ehlileştirilmiş olan adaya sahildeki Hindistan Kapısı'ndan düzenli tekne seferleri yapıldı. Üç ablam adaya gitmiş ve orada çok sıkılmışlardı. Dolayısıyla akşamüstü sıcaklığında duvar kenarına, Lambacan'ın yanına çömelen çocukluğum için Elephanta onun anlattığı cennet köşesi fantezi adası değildi.

"O adada fillerin kralı bizlerdik, baba," diye içini dökerdi bana. "Tanrı Ganeşa Bombay'da neden bu kadar seviliyor sence? Çünkü insanlardan önce tahtlarda filler oturur, felsefe konuşurlardı, onlara maymunlar hizmet ederdi. Derler ki, insanlar fillerin düşüşünden sonra Elephanta Adası'na geldiklerinde Delhi'deki Kutub Minaresi'nden daha yüksek mamut heykelleri bulmuşlar ve korkuya kapılıp hepsini parçalamışlar. Evet, büyük fillerin anısını silmişler, ama unutturamamışlar. Filler ölülelerini Elephanta'nın tepelerine gömerdi. Hayır mı? Başını mı sallıyorsun? Bak bize inanmıyor, Tota. Tamam, baba. Kaş mı kaldırırıyorsun? O zaman şuna bak!"

Böyle dedikten sonra –ne olacaktı nostaljik kalbim, başka ne olacaktı?– cebinden buruşuk, katlanmış, küçük Moor'un bile eski olmadığını anlayabildiği ucuz bir kâğıt parçası çıkarırdı. Kâğıt parçası bir haritaydı, tabii.

"Bir büyük fil, belki de fillerin en büyüğü hâlâ orada saklanıyor, baba. Gözümle gördüm! Bacağımı kime kap-

tırdım sanıyorsun? Neyse ki büyüklüğünü anımsayıp merhamete geldi ve ağaçların arasından sürünerek tek-neme dönmeme izin verdi. Neler gördüm neler! Hazinesini koruyordu, baba, Haydarabad nizamının hazinesinden bile büyük bir serveti koruyordu!”

Lambacan korsanlığı hakkındaki hayallerimizi beslemek için elinden geleni yapıyordu –annem takma adının anlamını ona pek çok kez açıklamış, adam da bu süreçte bir hikâye yaratmıştı– Elephanta’ya karşılık Elefanta. Yıllar içinde Lambacan hikâyeye giderek daha fazla inanır olmuştu. Nedenini bilmeden, da Gama-Zogoiby’lerin sık sık gizli mücevher sandıklarından söz edilen efsanelerine iliştiirmişti kendini. Böylece Malabar Sahili masalı Malabar Tepesi’nde süslü bir efsaneye dönüştü. Belki de kaçınılmaz bir şeydi, çünkü Koçin’de hayat epey baharatlı olsa da, büyükşehirimiz Bombay baharat temasının merkeziydi ve en heyecanlı hikâyeler, en sulu ve sert mavallar, en gösterişli ve dehşetli ucuz romanlar onun sokaklarında dolaşıyordu. Bombay’da –Aurora’nın Cabral Adası’nda yaptığı duvar resmindeki gibi– hiç susmayan kornalarıyla sizi sağır eden çılgın bir kalabalığın arasında ezilerek yaşamak zorundaydınız, hikâyeniz kalabalıkta sıkışıp kalabilirdi. Sessiz sakın bir hayat sürmekten hiç hazzetmeyen Aurora Zogoiby’ye göre sorun yoktu; şehrin sıcak kokularını içine çeker, acı soslarını yer yutar, önüne gelen her tabağı silip süpürürdü. Aurora kendini de bir korsan gibi görmeye başlamış, şehrin korsan kraliçesi olduğuna inanmıştı. “Bu evde Korsan Bayrağı’ndan başkası dalgalanmaz,” diye tekrarlıyordu sık sık, çocuklarını utandırıp bıktırdığını fark etmiyordu bile. Terzisine gerçek bir korsan bayrağı diktirip kapı görevlisine teslim etti. “Haydi çabuk, Mr. Lambacan! Bayrak direğine çekin de herkese selamlatalım!”

Ben Aurora’nın kurukafa ve kemik desenli siyah

bayrağını selamlamadım, o günlerde korsanlığa en ufak ilgim yoktu. Ayrıca Lambacan'ın gerçekte bacağını nasıl kaybettiğini biliyordum.

* * *

Öncelikle, o zamanlar insanların kol ve bacaklarını daha kolay kaybettiğini belirtmem gerekir. İngiliz hâkimiyetinin bayrakları ülkenin üstünde sinek kâğıdı gibi şeritler halinde asılı duruyordu ve kendimizi bu ölümcül bayraklara yapışıp kalmaktan kurtarmaya çalışırken –doğumumdan önceki tarihlerden söz ederken “biz” demem hoş görülecekse– biz sinekler özgürlüğü bütünlüğe tercih ederek kollarımızı bacaklarımızı geride bırakıyorduk. Tabii yapışkan kâğıt artık uzak geçmişte kaldığına göre, uzuvlarımızı kendi icadımız olan aynı ölçüde ölümcül, aynı ölçüde eski ve yapışkan bayraklara karşı mücadelede kaybetmenin yollarını buluyoruz şimdi. –Yeter, yetti bu kürsüde ahkâm kestiğim! Hoparlörün fişini çekin, sen de dur artık, sallanan parmağım!– Devam edelim: Lambacan'ın bacağı hakkında ikinci önemli bilgiyi anlatmak için önce annemin perdelerinden söz etmem gerekir; Amerikan yapımı otomobilinin arka camlarını örten altın sarısı ve yeşil, sürekli kapalı duran perdelerden...

1946 Şubat'ında, süper-epik bir filme benzeyen Bombay şehri denizcilerin büyük greviyle bir gecede sessiz bir tabloya dönüştü; gemiler yelken açmıyor, çelik eritilmiyor, tekstil atölyeleri çalışmıyor, film stüdyolarında çekim yapılmıyordu – yirmi bir yaşındaki Aurora, perdeli Buick'i içinde felç olmuş şehirde dolaşmaya bu dönemde başladı. Şoförü Hanuman'ı faaliyetlerin ya da muazzam faaliyetsizliğin kalbine yönlendiriyordu. Yalnızca bir katlanır tabure ve eskiz defteriyle silahlanmış halde fabrika kapılarına, limanlara gidiyor, tek başına

Dharavi gecekondü mahallesine, Dhobi Talao'nun rom tekkelerine, Falkland Caddesi'nin neon kümeslerine da-
lıyor, istediği manzarayı bulunca taburesiyle defterini
açıp karakalemle tarihi kaydetmeye koyuluyordu. "Beni
görmezden geliverin," diyordu grev gözcülüğü yapan, fa-
hişelerle eğlenen ve içen, ağzı bir karış açık kendisine
bakan işçilere. "Burada olmamın bir amacı yok, duvarda-
ki kertenkele veya böcek gibiyim."

"Çılgın kadın," diye söylenirdi Abraham Zogoiby,
yıllar sonra bile. "Annen, evladım. Ağaç tepesinde sallan-
nan bir maymun kadar deliydi. Aklından neler geçiyordu
kim bilir? Hanımların eşlikçileri olmadan halkın içinde
oturup erkeklerin yüzüne bakması, kötü mahallelerdeki
kumarhanelere gidip resim defterini çıkarması Bom-
bay'da bile önemsiz bir şey sayılmaz. Böcekten çok pat-
lamaya hazır bir bombaydı aslında."

Önemsiz bir şey sayılmazdı. Altın dişli iriyarı liman
işçileri onu resimlerini çizerek ruhlarını çalmaya çalış-
makla suçladılar; grevdeki çelik işçileri başka bir gizli
kimliğe sahip olmasından, polis casusu olabileceğinden
korkuyorlardı. Sanat faaliyetinin tuhaflığı her yerde, her
zaman olduğu ve muhtemelen olacağı üzere onu sorgu-
lanabilir bir figür haline getirmişti. Bunlarla ve daha faz-
lasıyla başa çıkmayı başardı: itip kakmalar, cinsel taciz,
fiziksel tehditler – hepsine o kararlı, boyun eğmez bakı-
şıyla karşılık verdi. Annem, işinin peşinde kendini gö-
rünmez kılma yeteneğine, bu esrarlı güce her zaman sa-
hipti. Uzun beyaz saçlarını tepesinde topuz yapıp Craw-
ford Pazarı'ndan aldığı ucuz basma elbiseyi sırtına geçi-
rir, sessizce ve inatla günler boyunca seçtiği sahnelere
dönerdi; zamanla büyüsü işlemeye başladı, insanlar onu
fark etmez oldu; bir ev kadar büyük, hatta camları bile
perdeli bir arabadan inen önemli bir hanım olduğunu
unuttular ve hayatlarının gerçeğinin yüzlerine dönmesi-

ne izin verdiler, elindeki karakalem bu sayede onca şeyi kayda geçirebildi – eski bir apartman blokunun taşma borusu önünde tekme tokat kavga eden çocuklar, kilitli eczanelerin kapı önlerinde *bidi* sigarası tüttüren aylak işçilerin hırpani umutsuzluğu, sessiz fabrikalar, insanların gözlerine oturan, taşıp sokakları kaplayacak gibi görünen kan, kaldırımında yaşayanların *jopadpatti* denen derme çatma barakalarının önündeki küçük gazocaklarının başına çömelmiş oturan, yoktan var edip bir şeyler pişirmeye çalışan, *sari*’lerini başlarına geçirmiş kadınların sertliği, *lathi* denen uzun sopalarıyla dolaşan, bir gün özgürlük geldiğinde zalimlerin kolluk gücü olarak görölmekten korkan polislerin gözlerindeki panik, donanma merkezlerinin kapılarında bekleyen grevdeki denizcilerin yüksek gerilimi, Apollo Bunder limanında baharatlı kavrulmuş nohut atıştıran, devrimi selamlamak için direklerine kırmızı bayraklar çekilmiş hareketsiz gemileri seyreden işçilerin yüzlerindeki suçluluk-çocukça heves karışımı gurur, güçlerini dalgalar halinde yitiren, eski yenilmezliklerinden geriye çalımları ve havalı tavırlarından başka bir şey kalmayan İngiliz subayların deniz kazasına uğramış kibri, paçavraya dönen imparatorluk üniformaları ve hepsinin altında annemin dünyanın yetersizliğine dair hissi, beklentilerini karşılayamamış olmasına duyduğu öfke, gerçeklik hakkındaki hayal kırıklığı, dünyanın yanlışlığına duyduğu kin, ele aldığı konularda yankılanıyor, eskizlerini kayıtlardan çok kişisel eserlere dönüştürüyordu – şiddetli, öfkeli tutkusu fiziksel saldırıya benzeyen çizgilerinde de görölüyordu.

Kekoo Mody hemen Fort Mahallesi’nde bir salon kiraladı ve sonradan Aurora’nın “çipkali” ya da kertenkele resimleri olarak tanınacak eskizlerini sergiledi: Mody’nin önerisi üzerine, Aurora –yıkıcı konuları işleyen, açıkça grev yanlısı ve dolayısıyla İngiliz hâkimiyetine mey-

dan okuyan– bu resimleri imzalamak yerine, her eskizin alt köşesine minik bir kertenkele çiziktirdi. Kekoo bu sergi yüzünden tutuklanacağını tahmin ediyordu, Aurora'nın yerine ceza çekmeye razıydı (tanıştıkları günden beri onun etkisi altındaydı zaten) fakat tutuklanmadığında, hatta İngilizler sergiyi tamamen görmezden gelmeye karar verince, bunu onların yalnızca gücünün değil iradesinin de eridiğine yordu. Uzun boylu, solgun, ürkek tavırlı ve camları neredeyse kurşun geçirmez kalınlıkta gözlüğüyle aşırı hipermetrop Mody, Çipkali sergi salonunda dolaşp hiç gerçekleşmeyen tutuklanma ânını bekledi, koyu çay rengine ucuz romla doldurduğu masum görünüşlü bir termostan sık sık büyük yudumlar alıp imparatorluğun yaklaşan çöküşünü anlatarak galeriye gelen ziyaretçileri esir etti. Bir akşamüstü sergiyi Aurora'ya haber vermeden yalnız başına ziyaret eden Abraham Zogoiby başka türlü düşünüyordu. "Siz sanat-vallahları, dedi Kekoo'ya, "etkinizden daima eminsiniz. Kitleler ne zamandan beri bu tip sergilere akın eder oldu? İngilizlere gelince, şimdilik resimlerin onlar için sorun teşkil etmediğini söylemem lazım."

Aurora bir süre takma adıyla gurur duydu, çünkü gerçekten olmak istediği şeye dönüşmüştü, tarih duvarında bekleyen, gözünü kırpmadan izleyen, seyreden bir kertenkeleye – fakat bir süre sonra yenilikçi çalışmalarının takipçileri çıkınca, başka genç sanatçılar da sokakta olup bitenleri kaydetmeye başlayıp kendilerini "Çipkali Hareketi"nin temsilcisi olarak nitelendirmeye başlayınca annem kişiliğine uygun bir şekilde bütün takipçilerini açıkça reddetti. "Kertenkele benim" adlı bir gazete yazısında resimlerin kendisine ait olduğunu açıkladı, İngilizlere harekete geçmeleri için meydan okudu (bunu yapmadılar); takipçilerini "karikatürcüler ve fotoğrafçılar" olarak nitelendirdi.

“Büyüklik taslamak iyidir hoştur ama,” dedi bu olayları yeniden gözden geçirirken, yaşlı babam, “insanın hayatı yalnız geçer.”

* * *

Kongre’nin, Donanma Grev Komitesi’ni iş bırakma kararından vazgeçirdiğini ve görevlerine geri dönmelerini istemek için denizcileri toplantıya çağırdığını duyunca, Aurora Zogoiby’nin dünya hakkındaki hayal kırıklığı yeni bir zirveye ulaştı. Şoförü Hanuman’ı bile beklemeden perdeli Buick’ine atladığı gibi donanma merkezine doğru yola koyuldu. Kolaba Karargâhı’ndaki Afgan kilişesine ulaştığında zarar görmezlik balonu çoktan patlamış, bu maceraya atılmakla ne kadar doğru yaptığını ciddi ciddi düşünmeye başlamıştı. Merkeze giden yol yenilgiye uğramış denizcilerle, üniformaları temiz ama ruh halleri pis, dökülmüş yapraklar gibi amaçsızca savrulan genç erkeklerle doluydu. Çınar ağacının dallarında kargalar ötüyordu, bir denizci yerden aldığı taş gürültüye doğru fırlattı. Öfkeyle uçuşan siyah şekiller daireler çizerek yeniden dallara yerleşti, yaygarayı sürdürdü. Kısa pantolonlu polisler küçük gruplar halinde toplanmış, cezalandırılmaktan korkan çocuklar gibi kendi aralarında endişeyle konuşuyorlardı – annem bile resim defteri ve katlanan taburesiyle bir kadının burada işi olmadığını anlamaya başlamıştı, üstelik parıldayan Buick’inde onu koruyacak bir şoför bile yoktu. Sıcak, nemli, boğucu bir akşamüstüydü. İpini başka bir savaşta kaybeden leylak rengi bir çocuk uçurtması döne döne yere çakıldı.

Aurora camı indirip denizcilere hislerini sormaya gerek duymadı, çünkü o da aynı şeyleri düşünüyordu – Kongre’nin yaltakçı, şakşakçı davrandığını yani; şimdi bile, İngilizler denizcilere karşı orduyu gönderemeyecek

kadar kararsızken, Kongre-vallahlar onların sorununu çözmenin bir yolunu bulmuştu. Kitleler gerçekten ayaklandığında, diye düşündü, patronlar kuyruklarını kısıtırıp kaçarlar. Kahverengi de olsalar beyaz da, aynı şey. “Bu grev onlar kadar bizimkileri de korkuttu,” dedi isyankâr bir ruh halinde olan Aurora; gerçi o denizci değildi, bu öfkeli çocuklara lüks arabasında zengin bir kadın gibi – hatta düşman gibi görüldüğünün farkındaydı.

Sessiz ve öfkeli kalabalık iyice büyümüş, Aurora, Buick’in hızını düşürmek zorunda kalmıştı – kaşları çatık genç bir dev korkutucu bir gücü gizleyen hızlı ve sakin hareketlerle Buick’in yan aynasının krom yuvasını büküverdi, aynanın kırık bir uzuv gibi işe yaramaz halde araçtan sallandığını gören Aurora’nın kalbi hızla çarpmaya başladı ve gitme zamanının geldiğine karar verdi. Manevra yapamayacağı için aracı geri vitese taktı ve gaza bastığı anda, yan aynanın yokluğunda yeşil ve altın sarısı perdeler yüzünden arkasını göremediğini fark etti – oysa bazı denizciler, son bir meydan okuma için aniden yolda bir oturma eylemi başlatmaya karar vermişlerdi; üstelik iyice korkan ve panikleyen Aurora gaza fazla basmıştı ve çok hızlıydı.

Frene basarken, bir şeye çarptığını hissetti.

Aurora Zogoiby’nin paniğe kapıldığı enderdir, fakat bu bir panik hikâyesiydi; aracın sarsıldığını hisseden, dehşete kapılmış annem birilerinin yolda oturma eylemi yapmakta olduğunu hemen anladı, Buick’i birinci vitese aldı. Araba birkaç metre ilerledi ve yere yuvarlanan denizcinin bacağına üzerinden ikinci kez geçti. Bu sırada sopalarını sallayıp düdüklerini öttüren bir grup polis Buick’e doğru koşmaya başlayınca, artık bir tür hayal âleminde hareket eden Aurora, suçluluk duygusu ve kaçma isteğine direnemeyip arabayı bir kez daha geri vitese aldı. Üçüncü bir sarsıntı oldu, ama bu seferki ön-

ceki ikisinden de hafifti. Arkadan öfkeli bağrıışmalar yükselince kontrolünü tamamen yitiren Aurora haykırışlara tepki olarak aracı yeniden birinci vitese aldı –dördüncü sarsıntıyı neredeyse hissetmedi– ve en az bir polis memurunu yere devirdi. Neyse ki o sırada Buick’in motoru boğuldu ve otomobil kendiliğinden durdu.

Çocukken bu hikâyeyi duyduğumda beni en çok şaşırtan ve hâlâ aklımı kurcalamaya devam eden, bir adamı neredeyse ortadan ikiye ayırdığı halde, annemin oradan tek parça halinde kurtulmayı nasıl başardığıdır. Aurora her anlatışında olaya yeni ayrıntılar ekler, kaçışını mutsuz denizcilerin şaşkınlığına veya linç çetesine dönüşmelerini engelleyen donanma disiplinine, Hindistan erkeklerinin bir hanımefendiye, özellikle önemli bir hanımefendiye zarar vermesine engel olan içsel nezaketine ve hiyerarşı duygusuna bağlardı. Belki de bacağı artık üzücü bir şekilde Buick’in hasarlı kanat aynasını andıran yaralı adam için derinden üzülöp endişelenmiş olması etkilemişti onları – ya da emir vermeye alışık tavırlarla adamı kaldırtıp Buick’in arka koltuğuna yerleştirtmesi, burada yeşil ve altın sarısı perdeler arkasında gözlerden uzaklaşan yaralıyı hastaneye götürmek için en uygun aracın kendisinininki olduğunu söylemesi işe yaramıştı. Gerçek şu ki, giderek çirkinleşen kalabalığın arasından nasıl kurtulduğunu bilmiyordu, ama karanlık anlarında hakikate her zamankinden çok yaklaşıyor, ünü sayesinde kurtulduğunu itiraf ediyordu; çünkü resimleri hâlâ her yerdeydi, güzel yüzüyle uzun beyaz saçları sayesinde kolayca tanınıyordu. Birinin, “Kongre’deki arkadaşlarına söyle bizi hayal kırıklığına uğrattılar,” diye seslendiğini duyunca, “Söylerim,” dedi ve gitmesine izin verdiler. (Birkaç ay sonra, evinin sarp duvarları üstünde dans ederken sözünü tuttu ve Cevahir Lal Nehru’ya aklındakileri açıkça söyledi. Bundan kısa süre sonra, Mountbatten çifti

Hindistan'a geldi ve Nehru'yla Edwina birbirlerine âşık oldular. Peki Aurora'nın büyük donanma grevi konusunda fikrini açıkça söylemesi, Panditji'nin ondan uzaklaşıp Son Genel Vali'nin olasılıkla daha az münakaşacı hanımına yönelmesine neden olmuş mudur?)

Abraham'ın yorumu –anneme daima bakmaya söz veren Abraham'ın– farklıydı. Ölümünden kısa süre önce itiraf etti bana. “O zamanlar tek görevi Aurora'yı takip etmek olan özel bir ekibim vardı, annen bize epey dans ettirdi doğrusu. Ahmakça gezintilerine çıktığı zaman çatlak anneni güvende tutmak o kadar zor değildi, ama dikkatli olmam gerekiyordu. Buick nereye giderse adamlarım da oraya gidiyordu. Bunu ona söylemek mi? Öğrense beni çiğ çiğ yerdi.”

Bunca yıl sonra neye inanmam gerektiğini bilemiyorum. Abraham, Aurora'nın ansızın arabaya atlayıp gideceğini nasıl bilebilmişti? Gerçi annemin anlattıkları daha da kuşku uyandırıcıydı, belki gidişi o kadar ani olmamıştı. Biyografi yazarının temel sorunu: İnsanlar kendi hayat hikâyelerini anlatırken bile gerçeklere sürekli ekleme yaparlar, öykülerini yeniden yazar, hatta baştan sona uydururlar. Aurora bağımsız görünmeye ihtiyaç duyuyordu ve anlattıkları bu ihtiyaçtan besleniyordu, diğer yandan Abraham'ın yorumu dünyayı –beni– annemin güvenliğini onun ihtimamına borçlu olduğuna inandırma ihtiyacının eseri idi. Bu tür hikâyelerin gerçeği, başkışilerin yaptıklarını değil, kalplerinden geçeni açığa vurmaktır. Ancak bacağı kopan denizcinin durumunda gerçek ortadaydı – zavallı adam bacağına kaybetmişti.

* * *

Annem onu eve getirdi ve hayatını değiştirdi. Bir bacağı ve dolayısıyla donanmadaki geleceğini elinden

alarak adamı eksiltmişti ve şimdi var gücüyle yeniden büyötmeye uğraşıyordu – ona yeni bir üniforma, yeni bir iş, yeni bir bacak, yeni bir kimlik ve bunlara uygun huy-suz bir papağan vererek. Hayatını altüst etmişti, ama onu bu altüst oluşun sonuçlarından, pislikte sürünmek-ten, dilenmekten kurtarmıştı. Nihayetinde, adam ona âşık oldu, başka ne olacaktı zaten; annemin olmasını is-tediğı Lambacan Çandivala'ya dönüştü – anlattığı muaz-zam fil hikâyeleri sevgisini ifade etme biçimiydi. Bir kö-lenin kraliçesine duyduğu sevgiye benzeyen, köpek gibi adanmış Lambacan'ın olanaksız sevgisi, eşi, aynı zaman-da hayatının zehri olan ekşi suratlı, sıska *ayah*'ımız ve kâhyamız Miss Jaya Hé'yi iğrendiriyordu. “*Baap-re!*” di-ye şarlardı kocasına. “Tuz yürüyüşüne katılıp denize va-rınca kendini dönmek üzere suya atsana sen?”

Aurora'nın kapısını bekleyen –Vasco Miranda'nın şafak kapıları dediğı– giriş kapısında bekçilik eden Lam-bacan, hanımefendisini dışarıdaki kaba saba dünyadan koruyordu, ama bir anlamda başkalarını da ondan koru-yordu. Ne istediğini ona söyleyene dek kimse içeri gire-mezdi, fakat Lamba ziyaretçilere faydalı öğütler verme-yi de ihmal etmiyordu. “Bugün sesinizi hiç yükseltme-yin,” diyebilirdi. “Bugün aklı fısıltılarla dolu.” Ya da: “Üzerinde karanlık düşünceler var. Komik bir fıkra anlat-malısınız.” Annemin böylece önceden uyarılan misafirle-ri (Lambacan'ın tüyolarını dikkate alacak kadar akıllı olanlar) onun efsanevi –ve epey sanatsal– öfkесinin sü-pernova patlamalarından kaçınabilirlerdi.

* * *

Annem Aurora Zogoiby fazla parlak bir yıldızdı; gö-zünüzü dikip bakarsanız kör olabilirdiniz. Şimdi bile, belleğimde göz kamaştırıyor, ona doğrudan bakmakta

zorlanıyorum. Onu dolaylı yollardan algılayabiliriz, başkaları üzerindeki etkisi aracılığıyla –başkalarının ışığını büküşü, yerçekimi kuvvetiyle bütün kaçma umudumu zu yok edişi, ona karşı koyamayanların zayıflayan yörüngeleri, onun güneşine ve tüketici ateşine çekilmeleri. Ah, ölümler, sonu gelmeyen, sayıda ölü: Nasıl da uzun ve zengindir öyküleri. Biz yaşayanlar, onlardan kalan alanla yetinmeliyiz; saçlarından tutmaya çalışsak da yakalayamadığımız, uyurken bağlamaya çalışsak da durduramadığımız devlerdir ölümler.

Onca zamandır bastırılan ruhlarımız kendini ifade edemeden – gizli doğamız bilinmeden ölüp gidecek miyiz bizler de? Yetkililere sesleniyorum, Hayır, diyorum ve yeniden: Hayır, asla. Gençken ben de rüya görürdüm – Carmen da Gama’nın kiler gibi, ama daha az mazoşist rüyalar; fotofobik, Tanrı’dan yana sıkıntılı rahip Oliver D’Aeth gibi ben de derimin muz gibi soyulduğunu, çıplak dünyada dolaştığımı, *Britannica Ansiklopedisi*’nden fırlamış bir anatomi illüstrasyonu gibi sinir düğümlerim, kas bağlarım, sinir yollarım ve damarlarımla yürüyüp gittiğimi görür, başka türlü kaçması olanaksız renk, ırk ve klan hapishanelerinden ancak böyle kurtulurdum. (Rüyanın bir başka versiyonunda derimden fazlasını da atar, etimden kemiğimden kurtulup bir tür zekâ ya da duygu halinde dünya üzerinde serbest kalır, fiziksel biçime gereksinim duymayan bir bilimkurgu yaratığı gibi çayirlarda oynardım.)

Bunu yazarken de tarihin katmanlarını soymalı, geçmişin hapishanesinden çıkmalıyım. Bir tür sonun zamanı geldi, hakkımdaki gerçekler nihayet ailemin baskıcı gücünden, kara derimin altından kurtulmalı. Bu sözcükler bir rüyanın gerçek olması gibi. Acılı bir rüya, bunu inkâr edemem; çünkü uyanıklık dünyasında bir adamı ne kadar olgun olursa olsun muz gibi soymak kolay değildir. Aurora ve Abraham beni epey zorlayacaklar.

Annelik –bu noktanın altını özellikle çizdiğim için kusura bakmayın– Hindistan’da büyük bir fikirdir, belki en büyüklerden biri; ülkemiz anamızdır, anamız ülkemiz, tıpkı ayaklarımızın altındaki sağlam toprak gibi. Hanımlar ve beyler, dev anası bir ülkeden söz ediyorum. Doğduğum yıl, Mehboob Yapım’ın kalpleri fetheden filmi –yapımı üç yıl süren, çekim süresi üç yüz günü aşan, en fazla gişe yapan ilk üç Bollywood filminden biri olan– *Hindistan Ana* sinemalara gelmişti. Filmı gören hiç kimse bu yapış yapış köylü kahramanlık sagasını, sinik kentlilerin kırsal Hindistan’ın yenilmezliğini anlattığı bu sulu övgüyü unutamadı. Başroldeki kadın oyuncu –Ah, omzunda küreğı ve alnına düşen bir perçem siyah saçıyla Nergis!– yerini İndira-Mata’ya kaptırana dek hepimizin yaşayan ana tanrıçasıydı. Aurora onu tanıyordu elbette; dönemin bütün parlak isimleri gibi bu yıldız da annemin ışığının çekimine kapılmıştı. Gerçi iyi anlaşımadılar – belki de Aurora ana oğul ilişkileri konusunu açmaktan geri duramadığı için; üstelik bu benim de en hassas olduğum konulardan biri!

Elefanta’nın yüksek terasında, ünlü oyuncuya içini döktü annem: “O filmi izlerken,” dedi, “kötü evlat rolündeki oğlun Birju’yu görür görmez, Ah, ne yakışıklı adam, dedim, cızırdıyor vallahi, acı biber gibi, su getirin. Hır-sızdı, kaba sabaydı, ama birinci sınıf sevgili kumaşındandı. Ve şimdi bak – tuttun onunla evlendin! Siz film yıldızları amma seksi hayatlar sürdürüveriyorsunuz; kendi oğlunla evlenmek, işe bak, vay be.”

Hakkında konuşulan aktör Sunil Dutt, karısının yanında kaskatı dikiliyor, limonatasını yudumlayarak kızarıp bozarıyordu. (O günlerde Bombay “kuru” bir eyaletti, alkol yasaktı – Elefanta’da istediğiniz kadar viski-soda bulmanız mümkünken, oyuncu ahlaki terciğini limonata seçimiyle ortaya koymayı tercih etmişti.) “Auroraji,

gerçekle hayali karıştırıyorsun,” dedi kabarak, bir g nahtan söz eder gibi. “Birju ve annesi Radha kurmaca karakterler, beyazperdenin iki boyutlu yaratıkları; oysa biz kanlı canlı,    boyutlu insanlarız ve unutma ki senin konuşunuz.” Nergis *nimbu pani*’sinden bir yudum alıp son cümledeki siteme hafifçe gülümsedi.

“Ama ben filmi izlerken bile,” diye acımasızca devam etti Aurora, “Birju’nun bu göz kamaştırıcı annesine abayı yaktığını hemen anlamıştım.”

Nergis’in ağzı açık kalmıştı, ne diyeceğini bilmiyordu. Ortalığı karıştırmadan duramayan Vasco Miranda fırtına bulutlarının toplandığını gördü ve hemen olaya dahil oldu. “Ebeveyn  ocuk arasındaki karşılıklı özlemin yüceltilmesi,” diye söze girdi, “ulusal ruhumuzda derinden yer etmiş bir kere. Filmde kullanılan adlar da bunu ortaya koyuyor. Şu ‘Birju’ adı Tanrı Krişna’nın lakaplarından biri değil mi, eh, güzel ‘Radha’nın da mavi adamın tek gerçek aşkı olduğunu biliyoruz. Filmde, Sunil, sen bir tanrıya benzetiliyorsun, bir tanrı gibi bütün kadınlarla ilişki kuruyorsun, onların rahmi andıran su testilerini taşılayıp kırıyorsun; bunların Krişna’vari davranışlar olduğunu teslim etmek gerek. Bu yorumda,” diye devam ederek s ylevine başarısızca bilimsel bir ağırlık kazandırmayı dener, “Hindistan Ana, Radha-Krişna hikâyesinin karanlık yüzüdür, yasak aşk teması da hikâyenin ikincil temalarından biri. Aman, neyse ne, Oedipus-moedipus! Bir içki daha alsanıza.”

“Ne pis sözler,” dedi Yaşayan Ana Tanrıça. “Pis, kirli, cık cık cık. Buraya sefih sanatçılar ve hippilerin geldiğini duymuştum da kötü yorumlamaktan ka ınmıştım. Artık küfürbaz terbiyesizler arasında olduğunu biliyorum. Olumsuz imgeleri nasıl da seviyorsunuz! Biz filmimizde olumlu düşünceleri vurguladık. Kitlelerin cesaretini, barajları.”

“Demek küfür ha?” dedi Vasco, masumane. “Aferin size! Sözüünü ettiğiniz bölümler sansür masasında kaldı herhalde.”

“Saçmalama!” diye haykıran Sunil Dutt tahammülünün sınırına ulaşmıştı. “Seni salak! Yeni teknolojiden söz ediyoruz burada, filmin başında sevgili karımın açılışını yaptığı baraj gibi.”

“Karım derken,” diye açıklamaya girişti yardımsever Vasco, “annenizi kastediyorsunuz tabii.”

“Sunil, gel gidelim,” dedi efsane, dönüp yürümeye başlayarak. “Bu tanrısız, ulus düşmanı çete sanat dünyasıysa, sahnenin ticari tarafında olduğuma çok memnunum.”

Mehboob Khan adlı Müslüman bir sosyalist tarafından çekilen *Hindistan Ana* bir Hindu mitolojisi yüceltmesiydi – filmde Hindistanlı köylü kadın gelin, anne, oğulların kaynağı olarak idealleştiriliyor, acı çeken, dirayetli, sevgi dolu, affedici bir imge ve düzenin muhafazakâr koruyucusu gibi tasvir ediliyordu. Fakat annesinin sevgisinden dışlanan Kötü Evlat Birju için, bir eleştirmenin yorumuna göre, annesi “Hindistan erkeklerinin fantezilerine dadanan saldırgan, hain, yok edici anne imgesine” dönüşüyordu.

Benim de bildiğim bir imgedir bu; ben de sıram gelince Kötü Evlat diye yaftalanıp bir kenara atıldım. Annem Nergis Dutt gibi sakın değildi üstelik – her şeyi açıkça yüzünüze söylemekten hoşlanırdı. Onu omzunda bir kürekle yürürken görmek mi! Kürek falan görmediğime memnun olduğumu söyleyebilirim. Aurora kentli bir kızdı, Hindistan Ana nasıl köy toprağının ete kemiğe bürünmüş haliyse, annem de çokbilmiş metropolün canlanmış haliydi. Aramızdaki farklara rağmen, ailelerimizi karşılaştırmayı faydalı buldum. Hindistan Ana’nın filmdeki kocası iktidarsız bir adamdı, kolları bir kayanın altında ezilmişti; hasarlı uzuvlar bizim öykümüzde de

önemli yer tutuyor. (Abraham'ın iktidarlı mı yoksa "sız" mı olduğuna kendiniz karar verebilirsiniz.) Birju ve Moor'a gelince; tek benzerliğimiz koyu renkli tenimiz ve sahtekârlığımız değildi.

Sırrımı çok uzun zamandır saklıyorum. Baklayı ağızımdan çıkarma zamanı geldi.

* * *

Üç ablam arasında yaş farkı azdı ve Aurora her birini öyle üstünkörü tavırlarla, aldırışsızlıkla taşıyıp çıkar-mıştı ki, doğmadan uzun zaman önce annelerinin doğum sonrası ihtiyaçları konusunda fazla ödün vermeyeceğini biliyorlardı. Onlara uygun gördüğü adlar da kuş-kularını doğrular nitelikteydi. Yahudi babasının itirazlarına rağmen başlangıçta adı Christina konan en büyükle-rinin adı sonradan ortadan ikiye bölündü. "Surat asmayı bırak artık, Abie," diye buyurdu Aurora. "Bundan sonra adındaki İsa'yı atıp ona yalnızca İna diyeceğiz." Böylece zavallı İna yarım adla büyümeye mahkûm oldu, ama bir yıl sonra gelen ikinci bebek işleri daha da karıştırdı çün-kü Aurora bu kez "İnamorata" adında ısrar ediyordu. Ab-raham itiraz etti: "İnsanlar kızların adlarını karıştıracak," dedi üzüntüyle. "Adını İna-morata koymak kızıma ikinci İna demek gibi bir şey..." Aurora omuz silkti. "İna dört buçuk kiloluk bir bebektir," diye hatırlattı Abra-ham'a. "Başı top güllesi, poposu tanker gibiydi. Bu cep boy farecik nasıl ikinci İna olabilir ki?" Bir hafta içinde, iki buçuk kiloluk İnamorata Bebek'in ünlü bir çizgi film karakterine -koca kulaklı, koca gözlü ve benekli- benze-diğine karar verdi ve ablam ondan sonra Mini adını aldı. Aurora on sekiz ay sonra doğan üçüncü kızının adını Philomina koyacağını açıklayınca, Abraham az kalsın sa-çını başını yolacaktı. "Şimdi de Mini ve Mina adları karı-

şacak,” diye itiraz etti, “üstüne bir –ina daha!” Tartışmayı dinleyen Philomina ağlamaya başlayınca çıkardığı kalın, melodisiz, kükremeyi andıran haykırısları duyan annesi hariç herkes bebeğe bir bülbülün adını vermenin komik ve uygunsuz olduğunu düşündü. Ancak çocuk üç aylıkken, *ayah* Miss Jaya bebek odasından gelen şakıma ve gaklama seslerini duyup içeri koşunca, keyifle beşiğinde sırtüstü yatan bebeğin kuş sesleri çıkardığını gördü. İna ve Mini, beşiğin parmaklıkları arasından kız kardeşlerini korku ve hayranlıkla seyrediyorlardı. Aurora’ya haber verildi, annem mucizeyi hemen normalleştiren sakın ve aldırılmaz bir tavırla görüşünü bildirdi: “Böyle taklit edebiliyorsa bülbül değil olsa olsa mina kuşudur.” Böylece ablalarım İna, Mini ve Mina adlarını aldılar –yalnız Nepean Caddesi’ndeki Walsingham House Okulu’nda İni Mini Mayni diye çağırılıyorlardı– tamamlanmamış bir satırın ilk üç sözcüğüydüler – sondaki boşluk dördüncü sözcüğü, yani beni gerektiriyordu. Üç kız kardeş bekliyordu – uzun süre beklemek zorunda kaldılar, çünkü Mina’nın doğumuyla benim doğumum arasında sekiz yıl vardı. Erkek kardeşlerini bekliyorlardı.

Lanetler okuyan yaşlı Flory Zogoiby’nin de boşu boşuna beklediği erkek çocuk hâlâ piyasada yoktu. Babamın kızlarından son derece memnun olduğunu onun iyilikler hanesine eklemekten geçmemeli. Kızlar büyüdükçe, Abraham evlatlarına ne kadar düşkün bir baba olduğunu ispatladı. Derken bir gün –1956’da, yağmurlardan sonraki uzun tatilde– Lonavla’daki iki bin yıllık Budist mağara tapınaklarına ailece yaptıkları bir gezinti sırasında, en büyük mağaranın karanlık ağzına giden dik merdivenleri tırmanırken yarı yolda kalbini tutup yere yığıldı ve nefesi boğazında hışırdadı, gözleri karardı, elini çaresizlikle üç kızına doğru uzattı fakat yaşları dokuz, sekiz ve neredeyse yedi olan üç küçük kız baba-

larının sıkıntısını fark etmeden çocukların tasasız hızı ve ölümsüzlüğüyle kıkırdayarak merdivenlerden yukarı koştular.

Aurora onu yere düşmeden yakaladı. Mantar satan yaşlı bir kadın, Aurora'nın hasır şapkası kaşlarının üzerine kayan ve ensesinden soğuk terler boşalan Abraham'ı bir kayanın dibine oturtmasına yardım etti.

"Sakın cartayı çekeyim deme," diye haykıran Aurora, Abraham'ın yüzünü elleri arasına aldı. "Nefes al! Ölmene izin yok." Her zamanki gibi ona itaat eden Abraham hayatta kaldı. Nefesi rahatladı, görüşü berraklaştı, başını eğip uzun dakikalar boyunca dinlendi. Kızlar koşarak merdivenlerden indiler, parmaklarını ağızlarına sokup faltaşı gibi açılmış gözlerle babalarına baktılar.

"Yaşlı bir baba olmanın sıkıntısını görüyorsun," diye fısıldadı elli üç yaşındaki Abraham, kızlar gelmeden önce, Aurora'ya. "Bak ne kadar hızlı büyüyorlar, ben de ne kadar hızlı dağılıp gidiyorum. Bir dileğim olsa bütün bu büyüme ve yaşlanma sürecinin sonsuza dek durmasını isterdim."

Kızlar endişeyle yaklaşırken Aurora tasasızca konuşmaya çalıştı. "Sonsuza dek yaşarsın sen," dedi Abraham'a. "Senin için kaygılanmıyorum bile. Bu vahşi yaratıklara gelince, bana kalırsa yeterince hızlı büyümüyorlar. Tanrının! Şu çocukluk yılları ne bitmez tükenmez şeymiş! Neden çocukların daha hızlı büyümüyor, en azından bir tanesi *gerçekten* hızlı büyüseydi ya!"

Arkasından bir ses, neredeyse duyulmayacak bir fısıltı geldi: *Obeyah, cado, fo, fum*. Aurora hemen döndü: "Kim söyledi bunu?"

Yalnızca çocuklar vardı. Bazıları tahtirevanlarla taşınan başka ziyaretçiler (Abraham bu yumuşak tercihi es geçmişti) merdivenlerden inip çıkıyordu, ama hepsi uzaktaydı.

“O kadın nerede?” diye sordu çocuklarına. “Bana yardım eden, mantar satan kadın. Nereye kayboldu?”

“Biz kimseyi görmedik,” dedi İna. “Yalnızca ikiniz vardınız.”

* * *

Mahbaleşvar, Lonavla, Khandala, Matheran... Bombaylılara çocukluğun kahkahalarını, tatlı aşk şarkılarını, serin yeşil ormanlarda yürüyüş ve dinlenceyle geçirilen günlerle geceleri anımsatan, bir daha göremeyeceğim tepe istasyonları! Yağmurlardan önceki kuru mevsimde bu kutsanmış tepeler ışıltılı ve sihirli bir pus üzerinde yüzüyor gibi görünürdü; musonlardan sonra, hava temizlendiğinde, örneğin Matheran'ın Kalbi veya Tek Ağacları Tepe'de durup bakarsanız, olağanüstü bir netlikle, sonsuzluğu değilse bile, geleceğin bir bölümünü, belki önünüzdeki bir-iki günü görebilirdiniz.

Ancak Abraham'ın yere yığıldığı gün orada olmalarının nedeni doktor tavsiyesi değildi. Aile tatil için Matheran'daki Tanrı'nın Evi'nde kalıyordu ve Abraham'ın geçirdiği kalp krizinden sonra bakımsız bir yolda yirmi dakika arabayla gidip yolun sonunda Hanuman'ı Buick'le ilgilenmeye bırakarak oyuncak trenle Neral'den yola çıkmış, Tek Öpücük Tüneli'nden de geçerek iki saat boyunca ağır ağır yolculuk etmek zorunda kalmışlardı – Aurora bu süre içinde demir yumruğunu gevşetmiş ve kızları sessiz durmaları için şeker ve fıstıklı şekerlemelerle beslemişti. Bu arada Miss Jaya'nın sürahideki suyla ıslattığı mendilleri Abraham'ın yanan alnına koyuyordu. “Tanrı'nın Evi'nden ayrılmak,” diye yakındı Aurora, “Cennet'e ulaşmaktan bile zormuş.”

Ama Tanrı'nın Evi'nin varlığına dair ampirik kanıtlar vardı en azından, oysa Cennet Bahçesi hiçbir zaman

ailemin fazla itimat ettiği bir Şey olmamıştı... k    k tren pufalayarak, birinci mevki vagonunun pembe perdelerini sallayarak tepeleri tırmandı, sonunda durdu ve çatısından aşağı inen maymunlar Zogoiby kız kardeşlerin şaşkın parmakları arasından şekerlemeleri çalmaya çalıştı. Son istasyona gelmişlerdi ve o gece, Tanrı'nın Evi'ndeki bir odada, yeni ve ağır baharat kokuları içinde, duvarlardaki kertenkelelerin sabit bakışları altında Aurora Zogoiby kocasını okşadı, ağır ağır dönen tavan pervanesinin altında, gürültüyle zangırdayan yatakta onu hayata döndürdü; bundan dört buçuk ay sonra, 1957 yılı, yılbaşı gününde dördüncü ve son çocuğunu doğurdu.

 na, Mini, Mina ve en sonunda, Moor.  şte ben; soyun sonu. Bir Şey daha. Başka bir Őeyim aynı zamanda; kabul edilmiş bir dilek.  l  bir kadının laneti deyin isterseniz. Aurora Zogoiby'nin Lonavla Mağaraları'nın merdivenlerinde yokluğuna üzüldüğü çocuğum ben.  şte sırrım bu; bunca yıl sonra tek yapabileceğim kulağa nasıl geldiğine falan aldırmadan onu açıkça söylemek.

Zamanda olması gerekenden daha hızlı ilerliyorum. Beni anlıyor musunuz? Birisi bir yerlerde "ileri sarma" ya da "X2" tuşuna basıyor olmalı. Okur dikkatle dinlesin, her sözcüğü sindirsin,     k  şimdi yazacaklarım basit bir hakikatten ibaret. Ben, Moor lakabıyla tanınan Moraes Zogoiby, kendi günahlarım, sayısız g nahım yüzünden, hatalarımdan ötürü, en acı kusurum yüzünden hayatı iki kat hızlı yaşayan bir adamım.

Peki ya mantar satan kadın? Ertesi sabah bu konuda k    k çaplı bir soruşturma yapan Aurora, otel görevlisinden Lonavla Mağaraları civarında mantar yetişmediğini öğrendi. Yaşlı kadın -tavuk kursağı, ahret otu- bir daha hiç görünmedi.

(Sabah olmak üzere; ihtiyaıyla sessizleşiyorum.)

Yeniden açıklayayım: Ana rahmine düştüğüm andan itibaren, başka bir boyuttan, zaman tüneline gelen bir ziyaretçi gibi dünyadan ve üzerindeki her şey ve herkesten iki kat hızlı yaşlandım. Ana rahmine düşmemle doğumum arasında dört buçuk ay vardı; ikili oynayan evrimimin anneme en zor hamileliklerinden birini yaşattığını söylemeye gerek var mı? Hayalimde, rahminin hızla şiştiğini görüyorum, her şeyden çok filmlerde kullanılan özel efektleri akla getiriyor, iki kez basılmış bir genetik düşmanın etkisi altında gibi, biyokimyasal pikselleri çıldırıp bedeninin itirazlarına aldırmadan onu şiddetle değiştiriyor, öyle ki gebelik süreci çıplak gözle takip edilebiliyor. Bir tepede yaratıldım, bir başka tepede doğdum ve hâlâ bir köstebek yuvası kadar olmam gereken dönemde bir dağa dönüştüm... demek istediğim, annemin bana Matheran'daki Tanrı'nın Evi'nde gebe kaldığına hiç kuşku yok; fakat Bombay, Altamount Caddesi'ndeki Maria Gratiaplena Rahibeleri'nin özel bebek bakımevi ve manastırında ilk, hayret verici nefesini alan Bebek Gargantua Zogoiby'nin fiziksel gelişimi öyle tamdı ki –verimli bir ereksiyon doğum kanalından geçişini biraz zorlaştırmıştı– aklı başında hiç kimse bu bebeğin gelişmemiş olduğunu ileri süremezdi.

Prematüre mi? Aşırı-matüre demek daha doğru. Islak ve yapışkan kadife içinde geçen dört buçuk ay yetmiş de artmıştı bana. En başından –başın da başından– itibaren, zaman kaybedemeyeceğimi biliyordum. Kayıp sulardan ihtiyaç duyduğum havaya doğru giderken, pipimin hazır ola geçerek bu ânı selamlama yönündeki askerî kararı nede niyle Aurora’nın altgeçitlerinde mahsur kalınca, durumumun aciliyetini diğerlerine iletme k istedim ve bir sığır gibi böğürdüm. Çıkardığım ilk sesin bedeninin içinden geldiğini işiten Aurora (doğmayı bekleyen şeyin cüssesini de hissederek) şaşırdı ve etkilendi, ama söyleyecek bir şey buldu yine de: “İni-Mini-Mayni’mizden sonra,” dedi Cehennem’de uluyan bir köpeğin sesini duymuş gibi korku içinde titreyen kilise ebesine, “galiba bu sefer Möö geliyor, rahibe.” Mö’dan Moor’a, ilk homurtudan son iç çe kişe: hikâyem böyle çengellerde asılı işte.

Bugünlerde kaçımız hızla geçen bir şeyin sonunun geldiğini mi hissediyoruz acaba: hayatın bir ânı, tarihin bir dönemi, bir medeniyet tasavvuru, aldırı şsız dö nen dünyanın ekseninde hafif bir sarsılı ş. *Senin ne zinde binlerce yü z yıl*, diye ilahiler söylüyorlar Aziz Thomas Katedrali’ndekiler, kuşkusuz var olmayan tanrılarına, *geç ip giden bir gece gibidir*; ben de aynı şekilde, Ey her şeye gücü yeten okurum, hızla geç ip gittiğimi ifade etmek isterim. Çarpı iki hızlı bir varlık yarım bir hayat yaş ar. *Güneş in doğuş undan önce, gecenin sonunu getiren saat gibi*.

Doğ aüstü açıklamalara başvurmaya gerek yok; DNA’daki bir hata bile yeterli. Temel programım, bir tür prematüre yaş lanma bozuklu ğu yüzünden çok fazla sayıda kısa ömürlü hücre üretiyordu. Bombay’da, apartman bloklarını seven memleketimde, modern çağ ı yakaladığımızı düşünürüz, tekno hızlı takipçiler olmakla övünürüz ama gerçekte yalnızca zihinlerimiz için geçerlidir bu. Bedenlerimiz dediğimiz gecekond u mahallele-

rinde en salgın hastalıklara, en iskorbütlü iskorbütlere, vebalı vebalara karşı savunmasızız. Tertemiz, gökler kadar yüksek teras katlarımızda evcil kedcikler etrafı kola-
çan ediyor olabilir, ama kanımızın lağımlarındaki, sıçan-
ların cirit attığı pisliği engelleyemezler.

Doğum, iki kararsız elementin neden olduğu patla-
manın serpintisiyse, belki de yarı ömürden fazlasını bek-
lemek hatadır. Bombay rahibe manastırından Benengeli
Kalesi'ne, hayatımın yolculuğu yalnızca otuz altı takvim
yılı sürdü. Peki gençliğimin genç ve körpe devinden ge-
riye ne kaldı? Benengeli'deki aynalarda gördüğüm, saçla-
rı büyük büyükannesesi Epifania'nın çoktan yitip gitmiş
seyrek yelesi kadar beyaz, ince ve kıvrımlı, bitkin bir
adam. Zayıf yüzlü ve uzun ince bedeninde eski, ağır bir
zarafetin yalnızca anısı kalan. Kartalı andıran profili ar-
tık bir gaga burundan ibaret, kadınsı dudakları da seyre-
len tacı gibi incelmış. Boya lekeleriyle kaplı gömleğiyle
fitilli kadifeden biçimsiz pantolonu üzerine geçirdiği
eski, kahverengi deri palto kırık bir kanat gibi arkasında
sallanıyor. Tavuk boyunlu, güvercin göğüslü bu yaşlı, ke-
mikli adam hâlâ hayranlık duyulacak kadar dik durmayı
başarıyor (başımın üstünde bir maşrapa sütle rahatça
yürüyebilirdim); fakat onu görseniz ve yaşını tahmin et-
meniz gerekse sallanan sandalyesi, yumuşak besinleri ve
kıvrılmış pantolon paçalarıyla bir dede olduğunu söyler,
onu yaşlı bir at gibi çayırlara salar –veya şans eseri
Hindistan'da değilseniz– bir huzurevine gönderirdiniz.
Deforme olmuş sağ eliyle bu çolak adam yetmiş iki ya-
şında olmalı, derdiniz.

* * *

“Bu kadar hızlı büyüyen hiçbir şey doğru dürüst bü-
yüyemez,” diye düşünüyordu Aurora (daha sonra, sıkıntı-

larımız başladığında bunu yüzüme de söyledi). Elimin sakat olduğunu görünce iğrendi ve boşu boşuna kendini avutmaya çalıştı: "Neyse ki yalnızca eli." Ebe Rahibe John, annemin yerine bu trajediye ahlayıp vahlıyordu çünkü onun (anneminkinden pek farklı olmayan) düşüncesine göre, bir fiziksel anormallik aile utançları çizelgesinde akıl hastalığının yalnızca bir tık altındaydı. Bebeği beyazlara sardı, sorunlu eliyle birlikte sağlam elini de kundakladı ve babam içeri girdiğinde, şaşırtıcı ölçüde büyük bohçayı ona bastırmaya çalıştığı –belki de biraz riyakâr– bir hıçkırıyla uzattı. "Böyle soylu bir aileden böyle güzel bir bebek," diye içini çekti. "Alçakgönüllülükle sevinin, Mr. Abraham, çünkü Yüce Tanrımız oğlunuza sevgisinin armağanını, sert sevgisinin yarasını bıraktı."

Bu kadarı Aurora için çok fazlaydı, elbette; sağ elim, ne kadar tiksindirici olsa da, aile üyesi olmayanları ya da tanrıları ilgilendirmezdi. "Şu kadını çıkar buradan Abie," diye kükredi yatağından, "yoksa sert sevgimle birkaç yara da ben açacağım şimdi."

Sağ elim: Parmakları birleşerek yekpare bir güdüğe dönüşüyordu, başparmağım bodur bir yumrudan ibaretti. (Bugüne dek, el sıkışırken her zaman başparmağı yere dönük sol elimi uzattım). "Selam boksör," dedi deforme uzvumu inceleyen Abraham üzüntüyle. "Merhaba şampiyon. Sen beni dinle; böyle bir yumrukla dünyayı bir vuruşta dümdüz edeceksin." Kötü bir durumun en iyi yanını görme yönündeki babalık içgüdüsüyle üzüntülü bir ağızdan dökülen bu teselli sözcüklerinin kehanet olduğu, basit doğrunun ta kendisi olduğu sonradan anlaşıldı.

Durumun olumlu yanlarını görmekte ondan geri kalmak istemeyen ve ilk zor doğumunun zaferden başka bir şeye dönüşmesine izin vermeye niyeti olmayan Aurora dehşetini ve tiksintisini bir yana bırakıp ruhunun karanlık bodrumuna kilitledi ve son tartışmamıza dek

orada sakladı. Sonunda meydana çıkardığında tiksintisi devleşip canavarlaşmıştı ve bu canavarın bana istediğini yapmasına izin verdi... ancak şimdilik hayatımın ne büyük bir mucize olduğunu vurgulamayı tercih etti; olağanüstü iri cüssem, onu altüst eden hızlı doğum sürecim milyonda bir rastlanacak bir çocuk olduğumu gösteriyordu. “Şu sersem Rahibe John bir konuda haklıydı,” dedi beni kollarına alarak. “Çocuklarımızın en güzeli bu. Peki ya şu el, nedir ki o? Bir başyapıtın bile küçük kusurları olabilir.”

Böyle söyleyip eserine sahip çıkan bir sanatçı sorumluluğuyla beni kucakladı; parmaksız eldiven misali şekilsiz elim, modern sanat kadar biçimsiz yumrum dâhinin fırçasının bir an kaymasından ibaretti artık. Sonra, daha büyük bir cömertlikle –yoksa bedenim korkusu muydu, içgüdüsel tiksintisi için kendini mi cezalandırıyordu?– Aurora bana bir armağan daha verdi. “Miss Jaya’nın biberonu kızlar için yeterliydi,” dedi. “Fakat oğlum kendim emzirivereceğim.” İtirazım yoktu, hemen memesine sıkı sıkı yapıştım.

“Bak ne güzel,” diye mırladı Aurora, kararlılıkla. “Evet, kana kana iç benim küçük tavus kuşum, *mór*’um benim.”

* * *

1947 yılı başında bir gün, Goa’daki Loutulim kasabasından gelen Vasco Miranda adında beş parasız solgun ve genç bir adam Aurora’nın kapısına dayandı, ressam olduğunu söyleyerek bu sanat yoksunu Çöplükistan’da yeteneği kendisinininkiyle boy ölçüşebilen tek sanatçının huzuruna çıkarılmak istediğini bildirdi. Lambacan Çandivala özgüvenli küçük adamın gülümsemesini süsleyen ince, seyrek bıyık çizgisine, hindistancevizi yağına bulan-

miş, geriye taranmış saçlarına ve favorilerine şöyle bir bakıp gülmeye başladı. Vasco da ona gülerek karşılık verdi –çok geçmeden şafak kapılarının önü epey komik bir yere dönüşmüştü, iki adam gözlerinde biriken yaşları silip bacaklarına vurarak kahkahalar atıyordu– yalnızca papağan Tota eğlenmiş görünmüyor, telaşla kahkahalarından iki büklüm olan kapı görevlisi *çovkidar*’ın omzuna yerleşmeye çalışıyordu. Sonunda Lambacan tükürükler saçarak, “Kimin evine geldiğini biliyor musun?” diye sordu ve Tota’yı rahatsız eden sarsıntılarla yeniden kıkırdamaya başladı. Vasco kahkaha gözyaşları içinde, “Evet,” deyince Lambacan’ın sevinci öyle katmerlendi ki papağan uçup kapının tepesine tünemeyi tercih etti. “Hayır,” diye haykıran Lambacan uzun tahta koltuk değneğiyle Vasco’yu dövmeye başladı, “hayır seni bay arsız –bay *badmash*– kimin evi olduğunu bilmiyorsun. Anladın mı beni? Hiç bilmedin, şimdi de bilmiyorsun, yarın daha da bilmeyeceksin.”

Böylece Vasco, Malabar Tepesi’nden aşağı, o zaman hangi delikte –herhalde Mazagaon Kalesi yakınında yıkık dökük bir barakaydı– yaşıyorsa oraya koştu, morluklar içinde ama kararlılığını yitirmeden Aurora’ya bir mektup döşendi ve bu sayede şahsen başaramadığı şeyi elde etti: Mektup *çovkidar*’ın yasağını delip hanımefendinin eline ulaştı. Bu mektup, sonradan Vasco’nun alametifarikası haline gelecek Yeni Arsızlık –*Nayi Badmashi*– akımının ilk ifadesiydi. Gerçi bu sanat akımı Avrupalı sürrealist geleneğin biraz baharatlandırılmış yorumundan başka bir şey değildi; hatta *Kutta Keşmir Ka* (Endülüs yerine – Bir Keşmir Köpeği) adlı bir kısa film bile yaptı. Fakat Vasco’nun sanat kariyeri bu acayip, ikincil kıyılarda fazla oyalanmayacaktı; asıl yeteneğinin kamu binaları sahiplerinin gerçeküstü miktarlar ödemek için sıraya girdiği yavan, tehlikesiz kavramlar çizmek olduğu-

nu kısa sürede keşfetti ve bundan sonra –hiçbir zaman fazla ciddiye alınmayan– sanat kariyeri düşüşe geçerken, banka hesabı şişmeye başladı.

Mektupta, Aurora'nın varlığı bilinmeyen ruh ikizi olduğunu iddia ediyordu. İkisi de "Doğu'nun Yıldızları"ydı ikisi de "Hıristiyanlık karşıtı"ydı ikisi de birleştirici unsuru "Teknikolor-Olay-Örgüsü" olan "Epiko-Mitiko-Trajiko-Komiko-Süper Seksi-Yüksek-Masala-Akımı"nın temsilcisiydi, birbirlerinin sanatını güçlendireceklerdi: "Fransız Georges ve İspanyol Pablo gibi ama cinsiyet farkından dolayı onlardan daha iyi olacağız. Ayrıca, sizin kamuoyu düşkünlüğünüzü ve dönemin bütün meseleleriyle ilgilendiğinizi algılıyorum, oysa ben tamamen yüzeyselim – siyasi alan görüşüme girdiğinde kötücül ve ıslah olmaz bir çocuğa dönüşüyorum ve sağlam bir tekmeyle alanı faaliyet bölgemin dışına gönderiyorum. Siz bir kahramansınız, ben omurgasız bir denizanası; önümüze çıkan her şeyi yerle bir etmememiz mümkün mü? Hayallerdeki birleşme bu – siz Doğru'sunuz, ben Yanlış."

Elefanta'nın kapısını bekleyen Lambacan Çandivala, hanımefendinin çınlayan kahkahalarını, ürpertici sevinç çığlıklarını işitince Vasco tarafından alt edildiğini, komedinin güvenliği mağlubiyete uğrattığını, bir dahaki sefere tepeyi tırmanıp kapıya geldiğinde herife selam durmak zorunda kalacağını anladı. "Yine de gözüm üstünde olacak," diye mırıldandı sessiz papağanına, "bir gün o sersem bir hata yapacak ve onu yakaladığımda son gülen kim olacak göreceğiz."

Ertesi gün akşamüstü Vasco huzuruna getirildiğinde, Aurora yüksek terasın köşesindeki pavyonda, bir İsfahan halısı üzerinde giysili Maya pozisyonunda arkasına yaslanmış yatıyordu. İna'ya hamile olduğu için şişen karını ipek yastıklarla desteklenmiş uzanıyor, Fransız şampanyası yudumluyor, uzun, kehribar bir ağızlıkla ithal

sigarasını tütürüyordu. Vasco, ağzını bile açmadan ona âşık oldu, hiçbir kadına tutulmayı düşünmediği gibi an-neme tutuldu ve bu şekilde aşka düşmesi sonradan ola-cakların çoğunu tetikledi. Reddedilen bir âşık olmak onu daha karanlık bir adam yaptı.

“Bir ressam arıyordum ben,” dedi Aurora ona.

“O ressam benim,” dedi Vasco, poz vermeye yeltenerek ama Aurora sözünü kesti.

“Duvar ressamı,” dedi biraz zalimce. “Çocuk odasının derhal yeniden dekore edilmesi lazım. Sen yapabilir misin? Konuş! Bu evde ücret konusunda cömertizdir.”

Vasco Miranda'nın havası sönmüştü ama cepleri de bomboştı. Birkaç saniye sonra yüzünde en parlak gülümsemesiyle sordu: "Hangi konuyu işlememi tercih edersiniz, madam?"

“Çizgi filmler,” dedi Aurora üstü kapalı bir şekilde. “Sinemaya gider misin? Çizgi roman okur musun? İşte oradaki fare, o ördek, adı neydi, şu tavşan. Bir de o denizci ve ıspanağı. Belki fareyi bir türlü yakalayamayan kedi ve kuşu yakalayamayan diğer kedi de olabilir, hatta çakalın yetişemeyeceği kadar hızlı koşan kuş da. Düştüğü zaman başı yalnızca bir an için dümdüz eden kayalardan yap, sadece yüzü karartan bombalardan, aşağı bakıverene kadar üzerinde koşulabilen havadan yap. Bana ucu düğüm olan tüfekler, içinde yüzülen altın para havuzları yap. Melekleri ve arpları falan boş ver, kokuşmuş bahçelerden bize ne, çocuklarım için istediğim Cennet başka benim.”

Kendi kendini yetiştirmiş ve Goa'dan yeni gelmiş olan Vasco, huysuz ağaçkakanlar ve gıcık tavşanlar hakkında hemen hiçbir şey bilmiyordu. Aurora'nın neden söz ettiği hakkında hiçbir fikri olmamasına rağmen, sırtarak yerlere eğildi. "Madam, para ne derse o olur. Bombay'ın en büyük, bir numaralı Cennet ressamıyla müşerref olmak sizin gören talihiniz."

“Gören talih mi?”

“Kör yerine gören... gören bıçak, gören delik, gören dövüşü,” diye açıkladı Vasco. “Kör talihin tam tersi yani.”

* * *

Birkaç gün içinde eve yerleşmişti; resmî bir davet falan olmadı hiç, ama her nasılsa otuz iki yıl boyunca bizlerle yaşamayı başardı. Aurora başlangıçta ona bir tür evcil hayvan gibi davranıyordu. Saçını hödük gibi taramasını engelledi ve bıyığını kırpırmaktan vazgeçirdi onu – yeterince uzayıp çoğaldığında, kıllı bir aşk meleğinin yayı gibi mumlamasını sağladı. Terzisine kıyafetler diktirdi; sipariş ettiği geniş çizgili ipek takımlar ve dev, sallanan papyonlar yüzünden bütün Bombay, Aurora Zogoiby’nin yeni keşfinin gey kraliçesi olduğunu sandı (aslında, Elefanta, çevresinde vakit geçiren pek çok genç kadın ve erkeğin öğreneceği üzere, gerçek bir biseksüeldi). Vasco’nun bilgiye, yiyeceğe, çalışmaya ve hepsinden çok hazza duyduğu büyük açlık annemi cezbetmişti; yüzünde parlak gülümsemesiyle ve bütün çıplaklığıyla istediği şeyin peşinden gitmesi de öyle. Abraham bu adamın evden ayrılmaya pek niyeti olmadığına dikkatini çektiğinde, “Bırak kalsın,” dedi. “Burada olmasından hoşnudum. Ne de olsa, söylediği gibi benim gören talihim o, bana bir tür şans getirdiğini düşünüyorum.” Çocuk odasının dekorasyonu bitince ona evde bir stüdyo verdi, mekânı şövaleler, boyalar, bir koltuk, fırçalar ve tuvallerle doldurdu. Abraham Zogoiby, kuşkucu bir papağan gibi başını şüpheyle omzuna gömdü, bundan sonrasına karışmadı. Vasco Miranda zengin olduktan çok sonra bile bu stüdyodan vazgeçmedi – oysa Amerikalı bir sanat taciri tarafından keşfedilmişti ve Batı dünyasının hemen her önemli şehrinde bir stüdyosu vardı artık. Bu me-

kândan “köklerim” diye söz ederdi; sonunda onu beklenmedik şeyler yapmaya iten, Aurora’nın köklerini sökme kararı oldu...

Vasco’nun konuşma tarzı Zogoiby’lerin sohbetinde hemen yer etti. İna, Mini ve Mina, Walsingham Evi Okulu’ndaki öğretmenlerini “görenler” ve “görmeyenler” diye ayırmaya başladılar. Elefanta’da artık hiçbir şey açılıp kapanmıyor, telefonlar, elektrik düğmeleri, radyolar hep “yakılıp” “söndürülüyordu”. Dildeki anlamsız boşluklar dolduruluyordu: Eğer *nerede/orada, ne/o, nereye/oraya, ne zaman/o zaman* gibi soru ve yanıt çiftleri varsa, Vasco’ya göre her bu’nun bir nu’su, her bunlar ve şunları’nın nunlar’ı olmalıydı.”

Çocuk odasına gelince vaat ettiğinden fazlasını yaptı. Deniz manzaralı büyük, aydınlık odada yarattığı mekân, ablalarımla benim dünyevi (ve neyseki bahçe bitkileriyle dolu olmayan) Cennet Bahçesi’ne en yakın olduğumuzu hissettiğimiz yerdi. Bombay Radyosu gibi gürültücü tavırlarına, baston çevirip komiklikler yapan amcamız rolünü üstlenmesine rağmen çalışkandı ve siparişi aldıktan birkaç gün sonra, konusu hakkında Aurora’nın gereksinim duyduğundan çok daha fazlasını biliyordu. Çocuk odasının duvarlarına önce bir dizi *trompe-l’œil*¹ pencere yaptı: Mugal saray tarzı, Endülüs Mağripli, Portekiz Manuelin, gotik tarzında güllük gülistanlık irili ufaklı pencereler; sonra, hayal dünyasına açılan bu sihirli çerçevelerin arkasındaki olağanüstü manzaraları gösterdi bize. Eski tarz çizimiyle *Mickey* buharlı gemisinde, Zaman’ın kollarıyla savaşıyan Donald, gözlerinde \$ işaretleriyle Varyemez Amca. Donald Duck’ın üçüz yeğenleri. Tavuk, köpek Goofy ve Pluto. Kargalar, sincaplar ve şimdi anımsamadığım

1. (Fr.) Duvara çizilerek yanılsama yöntemiyle olmayan manzaraları gösteren yapay pencere. (Ed.N.)

başka çiftler: Heckle'n'Jeckle, Chip'n'Dale, Fala'n'Filan. Bize Looney Tunes karakterlerini de armağan etti: Daffy, Porky, Bugs ve Fudd; ve bu iki boyutlu portre galerisinin üstünde onların kakofonetik ünlemleri – hahahaHAha, tat-i-tav, bip-bip, naber kardiş ve vak. Konuşan horozlar, çizmeli kediler ve kırmızı pelerinli uçan köpekler vardı; ayrıca başka yerel kahramanların galerileri – çünkü bize istediğimizden fazlasını sunmuş, halıların üstünde uçan cinler, büyük sürahiler içinde hırsızlar, dev bir kuşun pençelerinde bir adam vermişti. Bize hikâye okyanusları ve abrakadabralar, *pançatantra* masalları ve eskilerin yerine yeni lambalar vermişti. En önemlisi, duvarlarımızdaki resimler aracılığıyla hepimizin içine tohumlarını ektiği kavramdı; gizli kimlik kavramı.

Kimdi şu maskeli adam? Lüks malikânesinin altında Yarasa Mağarası'nın gizlerini saklayan zengin ve sosyetik Bruce Wayne'le koruyucusu Dick Grayson'ın varlığını, aslında Kripton gezegeninden gelen Kal-El adlı bir uzaylı göçmen olan uysal Clark Kent'in Süpermen olduğunu, John Jones'un Marslı J'onnn J'onzz olduğunu ve Diana King'in Amazon Kraliçesi Wonder Woman kimliğini gizlediğini çocukluğumun duvarlarında öğrendim. Bir süper kahramanın normalliğe nasıl derinden özlem duyabileceğini, Süpermen'in aslan gibi cesur olduğunu ve kurşundan başka her şeyin arkasını görebildiğini, hayatta en çok Lois Lane'in onu dört göz ve pısırsık haliyle sevmesini istediğini öğrendim. Kendimi hiçbir zaman süper kahraman sanmadım, yanlış anlamayın; ama güdük elim ve süper hızlı ilerleyen kişisel takvimimle sıra dışı olduğum kesindi, oysa ben sıradan olmak istiyordum. Kızıl Maske ve Flash'tan, Yeşil Ok'tan, Batman ve Robin'den öğrendiğim gibi, kendime bir gizli kimlik oluşturdum. (Benden önce ablalarımın yaptığı gibi; zavallı, hasarlı ablalarım.)

Yedi buçuk yaşında ergenliğe girmiştim; yüzüm kıl-

lanmış, âdemelmam çıkmış, sesim kalınlaşmış, cinsel organım ve iştahım tamamen gelişmişti; on yaşında, yirmi yaşında bir devin bir seksenlik bedenine hapsolmuş bir çocuktum ve bilincimi kazandığım andan itibaren zamanın tükenmekte olduğuna dair bir dehşet duygusuyla dolmuştum. Hızla lanetlendiğim için Maskeli Süvari'nin maskesi gibi ben de yavaşlığı kuşanmıştım. Evrimimi kişiliğimin gücüyle yavaşlatmaya kararlı olduğumdan bedenim gevşedi, ağzımdan çıkan sözcükler ağır, duygusal esnemeler halinde uzamayı öğrendi. Bir süre için Billy Hunter'ın ağır ağır konuşan, yavaş hareket eden Hintli arkadaşı Hurre Jamset Ram Singh'in, Banipur'un bu esmer prensinin hal ve tavırlarına öykündüm. Taklitçi ablam Mina benimle alay eden gölgem haline gelerek beni "hurrecilik" dediği bu alışkanlıktan kurtardı ama Esmer Prens gibi davranmayı bırakmamdan yıllar sonra bile ağır çekim ayda yürüme taklitleriyle aileyi kırıp geçirmeyi sürdürdü; bana "Slomo" adını takmıştı ve gizli kimliklerimden yalnızca biriydi bu, sahte kılıklarımdan en görünür olandı.

Şeytan, uğursuz, ters elli; solaklık hakkındaki aşağılayıcı yorumlar ne çok! Eli uz olmayanları her köşe başında bekleyen küçük aşağılamaların haddi hesabı yok. Solaklar için pantolon fermuarı, çek defteri, tirbuşon, ütü (evet ütü; kablonun sağdan çıkmasının solaklara ne kadar ters geldiğini bir düşünün!) bulmak ne mümkün! Solak bir kriketçi her takımın değerli bir üyesi olacak, uygun bir kriket sopası bulmakta hiç zorluk yaşamayacaktır; ancak hokey delisi Hindistan'da ters hokey sopası diye bir şey bulamazsınız. Sebze soyucular ve fotoğraf makinelerinden söz etmiyorum bile... "Doğal" solaklar için hayat daha zorsa, benim için ne kadar zor olduğunu tahayyül etmeye çalışın – çünkü aslında sağlıklı olduğum anlaşılmıştı, sağ elini kullanamayan bir sağlaktım. Sol

elimle yazmayı öğrenmek bütün sağlaklar gibi benim için de zor oldu. On yaşındayken yirmi gösteriyordum, ama elyazım küçük bir çocuğun karalamalarından beterdi. Bunu da aşmayı başardım.

Atlatmakta zorlandığım şeylerden biri de, o sanatla dolu evde, güzellik yaratmaya düşkün aile üyeleri ve ziyaretçiler arasında olmak ve hayatım boyunca böyle yaratılara imza atamayacağımı bilmektir; annemin (ve Vasco'nun) en büyük keyifleri için gittiği yerlerde onları takip edemezdim. Daha zoruydu çirkinlik hissiyle baş etmekte; sakat, yanlış olmak, hayatın bana kötü bir başlangıcı uygun bulduğunu, bir hilkat garibesi olarak oyunu herkes-ten daha hızlı oynamak zorunda olduğumu bilmektir. Fakat en zoru bir mahcubiyet ve utanç kaynağı olmaktadır.

Bunları da gizledim. Cennet'te öğrendiğim ilk dersler dönüşüm ve gizlenme üzerineydi.

Çok küçükken (ama o kadar ufak tefek değirken) Vasco Miranda uyurken gizlice yatak odama girer, duvardaki resimleri değıştirirdi. Bazı pencereleri kapatır, başkalarını açar, bir fare, ördek, kedi ya da tavşanın duruşunu değıştirir, bir duvardan diğere geçirir, duvarlarımdaki kahramanları bir maceradan başka maceraya gönderirdi. Uzun zaman boyunca gerçekten sihirli bir odada uyuduğuma inandım, duvardaki hayalî yaratıkların ben uyuduktan sonra canlandığını düşledim. Sonra Vasco bana başka bir açıklama sundu.

"Odayı değıştiren sensin," diye fısıldadı bir gece. "Sensin. Bunu uykunda, üçüncü elinle yapıyorsun."

"Nu üçüncü el?"

"İşte bu, görünmez el, fena halde kemirilmiş görünmez tırnaklarıyla görünmez parmaklı bir el bu..."

"Ne? Kimin eli?"

"... yalnızca rüyalarında açıkça görebildiğin el."

Onu sevmeme şaşmamak gerek. Yalnızca rüyadaki

eli armağan ettiği için bile severdim onu; ama bununla yetinmedi, anlayacak yaşa gelir gelmez bir gece kulağıma daha büyük bir sırrını fısıldadı. Uzun yıllar önce ters giden bir apandisit ameliyatı geçirdiğini ve içinde bir iğne unuttuklarını söyledi. Şimdilik sorun çıkarmıyordu, ama bir gün kalbine ulaşacaktı ve içeriden mızraklanan kalbiyle oracıkta ölüverecekti. Hiperaktif kişiliğinin arkasındaki sır buydu – geceleri üç saatten fazla uyumuyor, uyandığında üç dakika yerinde duramıyordu. “İğne kalbime ulaşana dek yapmam gereken çok şey var,” diyordu. “Ölene kadar yaşamak, işte benim parolam budur.”

Ben de senin gibiyim. Verdiği kardeşçe mesaj buydu. *Benim de zamanım kısıtlı.* Belki de evrende yalnız başıma olduğum hissini hafifletmeye çalışıyordu, çünkü büyüdükçe anlattığı hikâyeyi daha inanılmaz bulmaya başladım, V. Miranda gibi olağanüstü ve sıra dışı bir adamın böyle korkunç bir kaderi pasifçe kabullenmesini anlayamıyordum; neden iğnenin yerini tespit ettirip çıkarttırıyordu? Böylece iğnenin bir eğretileme olduğuna karar verdim – belki de hırslarının içine nasıl battığını anlatmak istemişti. Fakat çocukluğumun o gecesinde, Vasco göğsüne hafifçe vurup yüzünü buruşturur, gözlerini devirip sırtüstü yere devrilme numarası yaparken, beni eğlendirmek için yalancıkdan ölürken ona bütün kalbimle inanıyordum; ancak bu kesin inancı yıllar sonra anımsadığımda (onu genç ve sırrım gibi bedeni yaşlı ve şişmanlamış, ışığı karanlığa dönmüş, açık yüreği kapanmış, içindeki aşk şarabı ekşiyip nefret sirkesine dönmüş halde, başka iğneler peşinde Benengeli’de bulduktan sonra dahi) sırrında başka bir anlam bulabildim – buluyorum. Belki de bedeninin samanlığında kaybolan iğne –tabii gerçekten oradaysa– bütün kişiliğinin kaynağı, ruhuydu. Onu yitirmek bir anda hayatını veya hayatın anlamını yitirmek olacaktı. Çalışmayı ve beklemeyi tercih ediyor-

du. "Bir erkeğin gücü onun güçsüzlüğüdür, güçsüzlüğü de gücüdür," dedi bana bir keresinde. "Topuğu olmasa Akhilleus büyük bir savaşçı olabilir miydi?" Onun sivri, dolaşan, eyleme geçirten ölüm meleğine neredeyse imreniyordum.

Hans Andersen'in *Karlar Kraliçesi* adlı masalında, Karlar Kraliçesi'nden kaçan küçük Kay'ın damarlarında buzdan bir kıymık kalır ve hayatı boyunca ona acı verir. Vasco'nun âşık olduğu, öfke ve aşağılanmanın pençesindeyken kanında kinin soğuk kıymığıyla kaçtığı Karlar Kraliçesi beyaz saçlı annemdi; kanındaki kıymık ona acı vermeyi sürdürdü, beden ısınıp düşürdü, bir zamanlar sıcak olan kalbini soğuttu.

* * *

Komik kıyafetleri ve dilsel icatlarıyla, havai tavırlarla bütün âdet ve geleneklere, kutsal ineklere, dinî tantanaya ve tanrılara saygısızlık eden bu adam, aşkın peşinden koştuğu gibi resim siparişlerinin, yatak arkadaşlarının ve tenis toplarının da peşinden koşmasını sağlayan efsanevi yorulmak bilmezliğiyle Vasco Miranda, benim ilk kahramanımdı. Dört yaşına bastığım yıl Hindistan Ordusu, Goa'ya girerek 451 yıllık Portekiz sömürge yönetimine son verince Vasco haftalar boyunca karanlık bir depresyonun pençesine düştü. Aurora onu Goa'lıların çoğu gibi olayı bir özgürlük olarak görmeye ikna etmeye çalıştı, ama Vasco'yu teselli etmek olanaksızdı. "Şimdiye dek inanmadığım üç tanrı ve bir Meryem Ana vardı," diye şikâyet ediyordu. "Artık üç milyon tane olduklar. Hem de ne tanrılar! Bana göre çok fazla başları ve elleri var." Kısa sürede kendine geldi ve günlerini Elefanta'nın mutfağında geçirmeye başladı. Başta varlığıyla sinir ettiği yaşlı aşçımız Hezekiel'in kalbini Goa mutfağı-

nın sırlarını öğretmek suretiyle kazandı ve bu tarifleri aşçının telle mutfak kapısının yanına astığı yeşil deftere kaydetmeye başladı; bundan sonra haftalar boyu domuz yemek zorunda kaldık – Goa *choruiço* sosisi, domuz ciğerli sarpotel ve hindistancevizli körili domuz. Sonunda Aurora hepimizin domuza dönüşeceğini söyleyerek itiraz edince, Vasco pazardan tıkırdayan kabuklu deniz ürünleri dolu sepetler ve yüzgeçli-dişli köpekbalığı eti paketleriyle döndü, onu gören temizlikçi kadın süpürgesini yere atıp evden dışarı kaçtı, Lambacan’a mutfaktaki “pis” canavarlardan kurtulmadığımız sürece işinin başına dönmeyeceğini söyledi.

Vasco’nun devrim karşıtlığı yemek masasıyla sınırlı değildi. Günlerimiz Goa’yı 1510’da, Azize Katerina Günnü’nde Bijapur Sultanı Yusuf Adilşah’ın elinden alıp fetleden Alfonso de Albuquerque’nun kahramanlık öykülerini dinlemekle geçiyordu, bir de Vasco da Gama’nın tabii. “Sizinki gibi bir karabiber-baharat ailesi nasıl hissettiğimi anlamalı,” derdi Aurora’ya, hüznüyle. “Bizimkisi ortak bir tarih; bu Hindistanlı askerler tarihimizi ne bilir?” Bize *mando* aşk şarkıları söyleyip akşamları yetişkinlere kaçak kaju fıstığı ve hindistancevizi likörü ikram ederdi, geceleri sihirli pencereli odada onunla birlikte oturup balıklı Goa öykülerini dinlerdim. Ben örtülerin altında kıkırdarken, “Yıkılsın Hindistan Ana,” diye horgörüyle haykırıp poz verirdi. “Yaşasın Portekiz Ana!”

Kırk gün sonra, Auruora evimizdeki Goa istilasını sonlandırdı. “Yas dönemi bitti,” diye açıkladı. “Bundan sonra tarih olduğu gibi devam ediverecek.”

“Sömürgeci,” diye yakındı Vasco, üzüntüyle. “Kültürel üstünlükçüsün ayrıca.” Yine de –Aurora emir verdiği hepimizin yaptığı üzere– uysallıkla boyun eğdi.

Onu seviyordum fakat içindeki çatışmayı uzun zaman görmedim –nasıl görebilirdim ki?– Var olma öfke-

siyle yüzeyselliği, sadakati ve kariyerciliği, yeteneği ve arzusu arasında savaş sürüyordu. Kapımıza gelirken ödediği bedelin büyüklüğünü uzun zaman anlayamadım.

Eski arkadaşı yoktu, en azından hiçbirini anmadı, bizlerle tanıştırmadı. Ailesinden hiç söz etmez, hayatının ilk yıllarını ender olarak ağzına alırdı. Kırmızı kil taşından evleri ve istiridye kabuğundan pencereleriyle köyü Loutulim'in varlığından bile emin değildik. Geçmişinden söz etmezdi, ama Goa'nın Mapusa kasabasında bir süre pazar hamallığı yaptığını söylemişti, bir başka seferinde Mormugao limanında sıradan bir işte çalıştığına da değinmişti. Kendine seçtiği geleceğin peşinde ilerlerken bütün kan ve yer bağlarından silkinip kurtulmuş gibiydi, bu kararı onu belli ölçüde merhametsiz kılıyor, dengesizliğine işaret ediyordu. Kendi kendinin icadıydı ve –Abraham'la çevremizdeki başka insanlar nasıl fark ettiyse, ben bihaber olsam da ablalarım nasıl fark ettiyse– Aurora'nın da icadın çalışmayabileceğini, sonunda bozulacağını anlamış olması gerekirdi. Ancak Aurora uzun zaman boyunca evcil insanı hakkında en ufak eleştiriyi bile duymamakta ısrar etti; sonradan, kendini icat eden başka biri söz konusu olduğunda, Uma Sarasvati çıkageldiğinde, ben de aynısını yapacaktım. Kalbin hatalarından birinin ne büyük ahmaklık olduğu anlaşıldığında, kendimizi aptal gibi hissederiz ve yakınlarımıza, sevdiklerimize bizi neden vakitlice kendimizden kurtarmadıklarını sorarız. Ancak bu, aramıza kimsenin giremeyeceği bir düşmandır. Vasco'yu kendisinden, olduğu kişiden, olacağı veya olabileceği kişiden kimse kurtaramazdı. Beni de öyle.

Nisan 1947'de, ablam İna üç aylıkken ve Aurora'nın Farecik Mini'ye hamile olduğu daha yeni anlaşılmışken, gururlu koca ve baba Abraham Zogoiby hırçın, beceriksiz tavırlarla Vasco Miranda'ya yaklaşıp dostluğunu ka-

zanmayı denedi. "Madem iyi bir ressamısın, neden hamile eşimle bebeğimizin bir portresini yapmıyorsun?"

Bu portre Vasco'nun tuval üzerine ilk çalışmasıydı, tuvali Abraham satın aldı, nasıl hazırlayacağını Aurora gösterdi. İlk çalışmalarını ekonomik nedenlerden dolayı karakalemle karton üzerine yapmıştı; Elefanta stüdyosuna taşındıktan kısa süre sonra o tarihe kadar yaptığı her şeyi imha etti ve gerçek hayatına şimdi başlayan yeni bir adam olduğunu iddia etti; ancak şimdi doğuyordu. Aurora portresi yeni bir başlangıçtı.

"Aurora portresi," diyorum, çünkü Vasco sonunda resmi sergilediğinde (eserini tamamlanmadan kimselere göstermemişti) Abraham öfkeyle İna Bebek'in tamamen görmezden geldiğini anladı. Adının yarısını zaten kaybeden zavallı en büyük ablam, sahneye çıkması üzerine sipariş edilen ve asıl konusu olduğu resimde tamamen görünmez olmayı başarmıştı. (Henüz anne karnında bir şişkinlikten ibaret olan Mini de yoktu resimde, ama ikinci hamilelik çok yeni olduğundan bu ayrıntı görmezden gelinebilirdi.) Vasco annemi büyük şemsiyesinin altında, dev bir kertenkelenin üzerinde bağdaş kurup oturmuş halde resmetmişti, annem boş havayı kucaklıyordu. Annelikle ağırlaşmış sol memesi çıplaktı. "Ne demek bu?" diye haykırdı Abraham. "Miranda, kafanda göz yerine taş parçaları mı var senin?" Ama Vasco eleştirilerin hepsini elini sallayarak geçiştirdi, Abraham karısının ona çıplak poz vermediğini, resimden silinen İna'nın da anne sütüyle beslenmediğini anımsatınca ressamın yüzü horgörüyle karardı. "Şimdi bana bu ülkede dev kertenkeleler bulunmadığını da söyleyeceksin herhalde," diye iç geçirdi. Abraham öfkeyle faturaları kimin ödediğini anımsatınca, sanatçı mağrur bir tavırla burnunu havaya dikti. "Deha zenginlerin kölesi değildir," dedi. "Bir tuval aptal bir sırtışı yansıtan ayna değildir. Ben göreceğimi gör-

düm; bir varlık ve bir yokluk. Bir tamlık ve boşluk. İstedğin ikili bir portre mi? İşte! Gözleri olan görsün.”

“Söyleyeceklerin bu kadarsa,” dedi Abraham bıçak gibi keskin bir ses tonuyla, “bizim de düşünmemiz gerekenler var.”

Vasco, İna Bebek’e yoklukla hakaret ettiği için evden kovuldu mu? Çocuğun annesi dişleri ve pençeleriyle üzerine saldırdı mı? Hayır okur, kovulmadı, anne de böyle bir şey yapmadı. Aurora Zogoiby disiplinli eğitimi savunan bir ebeveyndi ve çocuklarını hayata karşı savunma ihtiyacı duymuyordu. (Doğası gereği bir solo sanatçı olan Aurora, bizleri yaratmak için Abraham’la işbirliği yapması gerektiği için mi çocuklarını daha önemsiz eserleri arasında sayıyordu acaba?) Ancak annemin portresinin sergilenmesinden iki gün sonra, Abraham ressamı –on dokuzuncu yüzyılda yaşamış Farslı zengin ve tehlikeli sarraf Sir Duljee Duljeebhoy Cashondeliveri’nin adını taşıyan– Cashondeliveri Terası’ndaki ofisine çağırdı ve resimde “istenenden fazlası” olduğunu, sokağa atılmasının tek sebebinin Mrs. Zogoiby’nin olağanüstü şefkati ve iyicil tabiatı olduğunu bildirdi. “Bana kalsa ait olduğun yere dönmüştün,” diye ekledi ters ters bakarak.

Yaptığı portre reddedildikten sonra, Vasco bıyığını fırçalamayı bıraktı, kendini üç gün boyunca stüdyosuna kilitleyip sonunda yorgunluk ve açlıktan bitkin, susuzluktan kurumuş halde, kolunun altında çuval bezine sarılı tuvaliyle dışarı çıktı. *Çovkidar*’ın ve papağanının düşmanca bakışları altında Elefanta’dan ayrıldı ve bir hafta dönmedi. Lambacan Çandivala, düzenbazın sonsuza dek yok olduğunu düşünüp sevinmeye başlamışken Vasco sarı siyah bir taksiyle geri döndü – üzerinde şık ve pahalı bir takım vardı, eski neşesine yeniden kavuşmuştu. Üç gün boyunca stüdyosunda annemin resminin üzerine yeni bir resim yapmış, onu yeni bir çalış-

manın altına gizlemişti; sanatçıyı Arap giysileri içinde ata binerken gösteren portreyi –Vasco Miranda'yı süslü giysiler içinde büyük beyaz bir at üzerinde ağlarken gösteren bu yeni ve tuhaf resmin altındaki reddedilen portreden haberi olmayan– Kekoo Mody, çelik milyarderi *crorepati*¹ C.J. Bhabha'ya şaşırtıcı ölçüde yüksek bir fiyatta neredeyse ânında satmayı başarmış, bu sayede Vasco, Abraham'a tuvalin parasını geri ödemiş ve yenilerini ısmarlamıştı. Vasco, ticari çalışmalara yeteneği olduğunu keşfetmişti. Olağandışı ve pek çok açıdan epey gösterişli kariyeri böyle başladı ve öyle bir hale geldi ki, aynı anda hem piroteknik hem de banal olabilen devasa bir V. Miranda duvar resmi olmadan hiçbir yeni otel lobisi ya da havaalanı terminali tamamlanmış sayılmıyordu. Vasco yaptığı her resme, her triptik, duvar resmi, fresk ve vitraya bir kertenkelenin üzerinde bağdaş kurmuş oturan, tek memesi çıplak, minik bir kadın resmi ekliyordu – figürün kolları boştu, görünmez Vasco'yu, hatta bütün dünyayı kucaklıyor da olabilirdi; hiç kimsenin anesi olmayan görüntüsüyle hepimizin annesi olması mümkündü. Vasco, eserin geri kalanından daha fazla özen göstererek resmettiği bu küçük figürü tamamladıktan sonra her seferinde sanatının alametifarikası haline gelen geniş fırça darbeleri altına gömerdi – bu ünlü, sahte fırça darbeleri hem gösterişliydi hem de çabuk çalışmasını sağlıyordu.

“Benden her seferinde üstümü karalayacak kadar çok mu nefret ediyorsun?” diye haykırdı Aurora, pişmanlık ve öfkeyle Vasco'nun stüdyosuna dalarak. “Abie'yi sakinleştirmem için beş dakika daha bekleyiveremedin mi?” Vasco anlamamış gibi yapmayı tercih etti. “Ta-

1. Net değeri on milyon rupiyi geçen bir evde yaşayan kimse. (Ç.N.)

bii asıl sorun küçük İna değildi,” diye devam etti Aurora. “Beni fazla seksi gösterdin, Abraham da kıskandı.”

“Demek ki artık kıskanmasına gerek yok,” dedi Vasco yüzünde acı ama aynı zamanda flörtöz bir gülümsemeyle. “Ya da belki daha fazla kıskanması gerekir, Auroraji, çünkü artık sonsuza dek altımda gömülü kalacaksın. Mr. Bhabha bizi yatak odasının duvarına asacak – görünen Vasco ve görünmez Aurora, hatta ellerindeki daha da görünmez İna’yla birlikte. Bir tür aile portresi sayılır.”

Aurora başını iki yana salladı. “Ne saçmalık vallahi. Baştan sona saçmalık. At üzerinde ağlayan bir Arap! O zevksiz Bhabha layığını buldu. Pazar ressamaları bile bu kadar salakça bir konu seçmez.”

“Resmin adını *Sanatçının Gırnata’nın Talihsiz Son Sultanı Boabdil (el-Zogoiby) olarak portresi, Elhamra’dan Ayrılış* koydum,” dedi Vasco, ifadesiz bir yüzle. “Ya da *Mağriplinin Son İç Çekişi*. Abie-ji bu tercihimden alınmaz umarım. Soyadının kullanılması, aile hikâyeleri ve kişisel nedenleri olabilir tabii. İzninizi almadığım için pişmanım doğrusu.”

Aurora Zogoiby hayretle ona baktı, sonra uzun ve büyük olasılıkla Mağripli hıçkırıklarla gülmeye başladı. “Ah seni yaramaz Vasco,” dedi en sonunda, gözyaşlarını silerek. “Ah seni kötü, kara adam. Kocamın o hain boyununun kırırmasını nasıl engelleyiverebilirim, bunu düşünmem lazım.”

“Peki ya sen?” diye sordu Vasco. “Reddedilen talihsiz resmi sen beğendin mi?”

“Ben talihsiz, reddedilen ressamı beğeniyorum,” dedi Aurora yumuşak bir ses tonuyla, sonra ressamı yavaşça öptü ve gitti.

* * *

On yıl sonra Mağripli sıradaki cisimlenişini bende buldu – Aurora Zogoiby de, V. Miranda'nın yolundan giderek *Mağriplinin Son İç Çekişi* adlı bir tablo yaptı... Vasco hakkındaki bu eski hikâyeleri anlatıp duruyorum, çünkü hikâyemi anlatmak korkularıyla yeniden yüzleşmek ve onları yeniden yenmek zorunda bırakıyor beni. Aşırı hızlı bir hayatın çılgın, mideyi altüst eden, parmak eklemlerinin bembeyaz kesilmesine neden olan korkutuculuğunu – iradem aksini istese de annem ve çevresindekiler için sık sık kullanılan eğretilmeleri düz anlamıyla yaşamayı nasıl tarif edebilirim? Süratli şeritte, hızlı yolda, zamanımdan önce, genlerimde bir jet motoruyla mumu iki ucundan birden yaktım –başka şansım yoktu– oysa tabiatım gereği mumları idareli kullananların tarafındaydım. Sürekli büyüyen ayaklarımın kısa sürede ayakkabılarıma sığmaz hale gelişindeki kurt adam filmi dehşetini nasıl anlatabilirim? Gözle görülecek kadar hızlı uzayan saçlarımı, dizlerimdeki, genellikle koşmamı olanaksız hale getiren büyüme ağrılarını nasıl tarif etsem? Omurgamın beni sakatlamadan büyümesi bile mucizeydi. Bir sera bitkisiydim, sürekli uygun adım yürümeye zorlanan bir askerdim, etten kemikten bir zaman makinesine kısılmış bir yolcuydum, sürekli nefessizdim çünkü sızlayan dizlerime rağmen yıllardan daha hızlı koşuyordum.

Lütfen bir tür dâhi olduğumu iddia ediyorum sanmayın. Çocukken ne satranca ne matematiğe ne sitara yeteneğim vardı. Ancak yalnızca kontrol edilemeyen büyümem nedeniyle, her zaman olağandışıydım. Şehrin kendisi gibi, sevinçlerimin ve üzüntülerimin Bombay'ı gibi dev bir kentsel yayılmaya dönüştüm, yeterli planlama yapılmadan genişledim, deneyimlerimden, hatalarımdan ya da akranlarımdan bir şeyler öğrenmek için durup düşünmeye zamanım kalmadı. Sonunda kocaman bir karmaşadan başka ne olabilirdim?

İçimde yozlaşabilecek olan her şey yozlaşmıştı; geliştirilebilir olanlar da kaybolmuştu.

“Bak ne güzel, benim tavus kuşum, *mór*’um benim...” diye mırıldanmıştı annem beni emzirirken, sahte teva-zuya başvurmadan diyebilirim ki, (çöpçatanların hiç hoşuna gitmeyen) Güney Hindistan’a özgü koyu renkli tenime rağmen, sakat elimi de saymazsak gerçekten yakışıklı bir erkek oldum; ama sağ elim uzun zaman boyunca kendimde çirkinlikten başka bir şey görmemi engelledi. Hâlâ küçük bir çocuk olduğum halde yakışıklı bir genç adam gibi görünmek çifte lanetti. Öncelikle, çocukluğun doğal nimetlerinden yoksun kaldım, çocuk olma hissini, çocukluğun *çocuksuluğunu* hiç yaşayamadım – sonra da beni terk etti zaten; yetişkin bir erkek olduğumda, gençliğin güzelliğini yitirmiştim çoktan. (Yirmi üç yaşında sakalım bembeyaz olmuştu ve başka şeyler de artık eskisi kadar iyi çalışmamaya başlamıştı.)

Dış görünüşüm ve iç dünyam her zaman uyumsuzdu, dolayısıyla, Vasco Miranda’nın “film yıldızı ışığı” dediği şeyin hayatım boyunca bana faydası olmadı.

Doktor ziyaretlerini anlatıp canınızı sıkmayacağım; tıbbi tarihçem ciltler dolusu kitabı doldurur. Güdük elim, süper hızlı yaşlanmam, olağanüstü cüssem, ortalama erkeğin bir altmış beş boyunda olduğu ülkede iki metrelik boyum: Hepsi doktorlar tarafından dikkatle tetkik edildi. (“Breach Candy Hastanesi” sözcükleri bugün bile bir tür cezaevini, cömert bir işkence odasını, ödümü koparan iyi niyetli iblisler tarafından iyiliğim için kızartıldığım, kebab yapıldığım, Bombay usulü ördek gibi fırınladığım bir cehennem işkencesi bölgesini aklıma getirir.) Sonunda her denememiz başiblislerden birinin steteskoplu mağrur başını kaçınılmaz şekilde sallamasıyla sona ererdi; çaresizlikle açılan avuçlar, karma, kismet, kader hakkında mırıldanmalar. Hastanelerin yanı

sıra, Ayurveda tıbbı uzmanlarına, Tibia Koleji profesörlerine, kocakarılara, azizlere de götürüldüm. Aurora özenli ve kararlı bir kadındı, dolayısıyla –yine iyiliğim için!– beni kendisinin de nefret edip öğrendiği her türlü guru saçmalığına maruz bırakmaya hazırdı. “Belli mi olur,” dediğini duydum Abraham’a, birçok kez. “Yemin ediyorum, bu *juju* büyücülerinden biri zavallı çocuğun bozuk saatini düzeltsin, onun itikadını hemen kabul edivereceğim.”

Hiçbir şey işe yaramadı. O dönemde, çocuk guru Lord Khuşro Khuşrovani Bhagwan, tamamen annesi Mrs. Dubaş’ın yarattığı hayalî bir guru olduğu yönündeki söylentilere rağmen milyonlarca kişinin takip ettiği kült bir figüre dönüşmüştü. Bir gün, ben beş yaşlarındayken (ama on yaşlarında gösterirken) Aurora Zogoiby –benim iyiliğim için tabii– tereddütlerini bir kenara bıraktı ve (yüksek bir ücret karşılığında) sihirli çocukla bir görüşme ayarladı. Onu Bombay limanına demir atmış lüks bir yatta ziyaret ettik, annemle babam, çuridar pantolonu içinde, altın eteği ve türbanıyla, bütün hayatını süslü düğün elbiseleri içinde geçirmek zorunda olan korkmuş bir çocuk gördüler; buna rağmen annem dişlerini gıcırdatarak sorunlarımı açıkladı ve yardım istedi. Khuşro adlı çocuk bana ciddi, üzgün, zeki gözlerle baktı.

“Kaderini kucakla,” dedi. “Sana üzüntü verenden keyif al. Kaçmak istediğin şeye doğru dön ve bütün kalbinle ona koş. Talihsizliğini yalnız ona dönüşerek aşabilirsin.”

“Fazla bilgelik,” diye söze girdi Mrs. Dubaş, bir yandan şapırtıyla mango yiyerek oturduğu divandan. “Vah vah! Yakutlar, elmaslar, inciler! Şimdi lütfen,” diye devam etti, görüşmeyi sonlandırarak, “hesabımızı kapatalım. Yalnız nakit rupi kabul ediyoruz, tabii döviz varsa başka, nakit dolar ya da sterlin öderseniz yüzde on beş indirim yapabilirim.”

O günleri uzun zaman nefretle anımsadım; işe yaramaz doktorlar ve daha da işe yaramaz sağaltıcılar. Beni yapmak zorunda bıraktığı şeyler için, guru endüstrisi yüzünden ortaya çıkan içindeki ikiyüzlü yalancı için aneme de kızgındım. Artık ona öfkeli değilim; yaptıklarındaki sevgiyi görmeyi öğrendim, mango suyundan yapış yapış ağzıyla Mrs. Dubaş ve benzerlerinin karşısında kendini en az benim kadar aşağılanmış hissettiğini anladım. Ayrıca, Lord Khuşro'nun bana hayatım boyunca sık sık yeniden öğrenmek zorunda kaldığım önemli bir ders verdiğini de kabul etmem gerek. Her seferinde bedeli yüksek oldu ve dövize indirim yapmayı teklif eden de yoktu üstelik.

* * *

Kaçınılmazı kucaklayarak, ondan korkmamayı öğrendim. Size korku hakkında bir sır vereyim: Bir mutlakiyetçidir kendisi. Korku ya heptir ya hiç. Ya zalim bir zorba gibi bütün hayatınızı aptalca, kör edici bir kuvvetle yönetir ya da onu bertaraf edersiniz ve gücü bir anda duman olup yiter. Bir sır daha: Korkuya karşı devrimin, o adi despotu devirmenin cesaretle hemen hiç ilgisi yoktur. Çok daha basit bir şeydir ona karşı koymanın yolu: Hayatınıza devam etme isteği duyun yeter. Korkmayı bıraktım, çünkü dünya üzerindeki zamanım kısıtlıysa, saçmalıklara ayıracak zamanım yok demektir. Lord Khuşro'nun öğüdü Vasco Miranda'nın parolasını anımsatıyordu – bir benzerini yıllar sonra bir J. Conrad hikâyesinde buldum: *Ölene kadar yaşamalıyım.*

Ailemin uyku yeteneğini ben de miras almıştım. Üzüntülü veya sıkıntılı hallerde hepimiz bebekler gibi uyurduk. (Her zaman değil, doğru: On üç yaşındaki Aurora da Gama'nın pencere açmalı, biblo atmalı uykusuz-

luk nöbetleri bu kuralın eski ama önemli bir istisnasıydı.) Böylece, kendimi kötü hissettiğim günlerde uzanıp düğmemi kapatır, daha iyi bir ruh haliyle uyanma umuyla, Vasco'nun deyişiyle bir ışık düğmesine basar gibi kendimi "söndürürdüm". Her zaman işe yaramazdı. Bazen gecenin bir vakti uyanıp hıçkıra hıçkıra ağlar, acınacak halde sevgi için gözyaşı dökerdim. Titremeler, hıçkırıklar içimdeki tarif edilmez derinlikte bir yerden geliyordu. Zamanla bu gece gözyaşlarını da sıra dışı olmanın bedellerinden biri gibi kabullendim; gerçi daha önce söylediğim gibi olağandışı olmak gibi bir arzum yoktu, Süpermen değil Clark Kent olmak istiyordum. Güzel malikânemizde hayatımın sonuna dek zengin bir sosyetik olarak, bir "koruyucum" olsa da olmasa da Bruce Wayne gibi bir hayat sürmeye mutlulukla razı olurdum. Ama ne kadar istekle dilersem dileyeyim, sırrımı, özümdeki yarasa doğamı inkâr etmek boşunaydı.

* * *

Vasco Miranda hakkında bir noktayı açıklamama izin verin: En başından beri, kafasında birkaç tahtanın eksik olduğuna dair işaretler vardı. Biz onu sevenler kimi zaman üzerine çöken saldırgan öfkeyi göz ardı ederdik, ama böyle anlarda öyle karanlık, negatif bir elektrik yüküyle çatırdar görünürdü ki çarpılıp kavrulmaktan çekindiğimiz için ona dokunmazdık bile. Bir anda kendini âlemciliğe kaptırır, başka bir yerde ve zamanda Aires (ve Belle) da Gama'nın yaptığı gibi Kamathipura'daki batikhanelerden birinde sızıp kalır veya ne yaptığını bilmez halde Sassoon balıkçı limanında dolaşırdı; sarhoş, kafayı tütsülemiş, dayak yemiş, kanlar içinde, soyulmuş halde eve gelir, üzerindeki korkunç balık kokusu günlerce çıkmazdı. Başarıya ulaştığı, uluslararası paralılar kuru-

munun sevgililerinden birine dönüştüğü zaman bu nöbetleri gazetelerden uzak tutmak için bol miktarda sus payı dağıtılması gerekti, çünkü bu biseksüel Orpheus'çu âlemler sırasında bulduğu partnerlerin çoğu deneyimlerinden pek memnun kalmıyordu. Vasco'nun içinde, geçmişini üzerinden atıp bizim aracılığımızla yeniden doğmak için Şeytan'la yaptığı anlaşmadan kalan bir Cehennem vardı ve kimi zaman tutuşup alev alabilecekmiş gibi görünüyordu. "York'un Yaşlı Dükü gibiyim," derdi kendini daha iyi hissettiği zaman. "Ayaklandığımda koşar, yattığımda kalkmam. Ayrıca tıpkı onun gibi ben de on bin kadın ve on bin erkekle birlikte oldum."

Hindistan'ın bağımsızlığına kavuştuğu gece, üzerini kırmızı bir sis kapladı. O gecenin çelişkileri Vasco'yu derinden sarstı. Goa'lı olduğu için teknik olarak katılımcı sayılmadığı özgürlük kutlamalarının yutucu ruh halinden kaçınamamak ve bu kutlamaların Pencap'ta hâlâ kan nehirleri akarken gerçekleşiyor olmasından duyduğu dehşet, icat ettiği benliğin kalbindeki dengeyi altüst etti ve içindeki deli serbest kaldı. En azından annemin anlattığı hikâye buydu ve kuşkusuz bir miktar gerçek içeriyordu, ama diğer yandan anneme duyduğu aşk vardı, ilan edemediği, içinde kaynayıp taşma noktasına gelen aşkı, çılgınca bir öfkeye dönmek üzereydi. O gece Aurora ile Abraham'ın uzun ve süslü yemek masasının ucunda oturuyor, seçkin ve heyecanlı misafirleri öfkeyle süzüyor, kendi karanlığına gömülmüş, Vinho Verde kadehlerini peş peşe yuvarlıyordu. Gece yarısı gökyüzü havai fişeklerle aydınlandığında ruh hali daha da karanlıklaştı ve sonunda, sarhoşluktan sendeleyerek ayağa kalkıp tükürükler saçarak misafirlere yarı anlaşılmaz hakaretler etmeye başladı.

"Niye bu kadar seviniyorsunuz?" diye haykırdı, salımlanarak. "Bu gece sizin geceniz değil. Adı batasıca Ma-

caulay'ın gönüllü askerleri! Anlamıyor musunuz? İngiliz eğitimli uyumsuzlar sınıfı. Azınlık grubu üyeleri. Dışlanmış ucubeler. Buraya ait değilsiniz. Ülke size başka yerden gelmişsiniz gibi yabancı. Mesela aydan. Yanlış kitapları okuyorsunuz, her tartışmada yanlış tarafı tutuyorsunuz, yanlış düşünceleri düşünüyorsunuz. Olmaz olası rüyalarınız bile yabancı köklere tutunuyor.”

“Kendini maskaraya çevirdiğin yeter, Vasco,” dedi Aurora. “Hindu-Müslüman ölümleri hepimizi şoke etti. Tek acı çeken sen değilsin, seninkisi acı değil bol bol Vinho Verde ve erdemli serserilik.”

Çoğu insan bu noktada dururdu, ama öfkeden kendinden geçmiş zavallı Vasco'yu tarih, aşk ve yarattığı kimliği koruma çabası çılgına çevirmişti. “Beş para etmez sersem sanat meraklısı dingiller,” diye hırladı, tehlikeli bir açıyla yana doğru yatarak. “Sirküler seksüalist Hindistan'ı çizmeme anlatın siz. Yok hayır. Dilim dönmedi, kahretsin. Seküler sosyalist. Hah, işte bu. *Zıvalıgın* daniskası. Panditji bu görüşü size ucuz saat pazarlayıcısı gibi sattı, hepiniz birer tane aldınız ve şimdi neden çalışmıyor diye düşünüyorsunuz. Sahte Rolex satan dolandırıcılarla dolu uğursuz Kongre partisi. Hindistan'ın uysalca teslim olacağını, kana susamış, kanla yıkanmış tanrıların devrilip ölüvereceğini sanıyorsunuz. Ev sahibemiz Aurora Hanımefendi büyük bir leydi, büyük bir sanatçıdır, dans ederek tanrıları kovabileceğini sanıyor. Dansla! Tat-tat-ta-dreegay-tun-tun! Tail Tat-ta! Tat-ta! İsa aşkına yahu.”

“Miranda,” dedi Abraham ayağa kalkarak, “bu kadarı yeter.”

“Size bir şey söyleyeyim Bay Büyük İşadamı Abie,” dedi kıkırdamaya başlayan Vasco. “Size bir tüyo vereyim. Şu batasıca ülkede yalnızca tek bir güç bu tanrılara karşı koyabilir ve o da sirküler sossalizm değildir. Nokta nokta Pandit Nehru ve onun azınlıkları koruma planı da değil.

Nedir biliyor musunuz? Ben size söyleyeyim. Yozlaşma. Anlıyor musunuz? Rüşvet.”

Dengesini yitirip sırtüstü yere yuvarlandı. Altın düğmeli beyaz Nehru ceketleri giyen iki hizmetkâr onu tuttu, Abraham’ın işareti üzerine partiden uzaklaştırmaya hazırlandılar. Ama Abraham Zogoiby duraksadı ve olayların gelişmesine izin verdi.

“Eski pis dostumuz rüşvet ve yağcılık,” dedi Vasco, gözyaşlarına boğulmak üzereymiş, yaşlı ve sevgili köpeğiyle konuşuyormuş gibi. “Yiyicilik, yolsuzluk, hırsızlık. Anlarsın ya? Abie-ji, anlıyorsun değil mi? V. Miranda’nın demokrasi tarifi bu işte: tek adam tek rüşvet. Yol budur. Büyük sır budur. Hepsi budur.” Telaşlanmış gibi ellerini ağzına götürdü. “Ah. Ah. Ne kadar aptalım. Sersem, şapşal Vasco. Sır değil ki. Abie-ji gibi büyük ve önemli bir adam bunları bilmez mi hiç? Tereciye tere satmak had-dimize mi düşmüş? Affınızı rica ederim. Özürlerimi kabul ediniz lütfen.”

Abraham başını salladı, beyaz ceketliler Vasco’yu kollarından yakaladıkları gibi çekerek götürmeye başladı.

“Bir şey daha var,” diye öyle yüksek sesle kükredi ki beyaz ceketliler bile durdu. Bir kukla gibi onların kollarında sallanıyor, bir yandan parmağını çılgınca sallıyordu. “Hepinizin işine yarayacak bir tavsiyem daha var. İngilizlerle birlikte onların gemilerine binin! Batasınca gemilere binip defolun gidin buradan. Burada size ihtiyaç yok artık. Bu memleket sizi devirecek, yiyecek. Kaçın! Hâlâ kaçabiliyorken durduğunuz kabahat.”

“Ya sen,” diye sordu Abraham, şaşkın sessizlikte çelik keskinliğindeki nezaketinden ödün vermeden. “Sen, Vasco. Kendine verecek öğüdün yok mu?”

“Ah, ben mi,” dedi öteki, beyaz ceketli hizmetkârların kollarında uzaklaşırken. “Beni merak etme sen. Ben *Portekizliyim*.”

Kimse *Hindistan Baba* adında bir film yapmaya kalkmadı. "Bharat-pita?" Kulağa yanlış geliyor. "Hindustan-ke-Bapuji?" Fazla Gandhi'ci. "Velid-e-Azam?" Çok Mugal. Ancak "Bay Hindistan"ı, bütün bu milliyetçi adların en ince-lik-siz olanını sonunda karşımızda bulduk. Kurnaz ve genç bir çapkın olan kahramanımız, bizi süper kahraman güç-leri olduğuna ikna etmeye çalışıyordu; burada pederane bir çağrışım yok tabii, ne yaşam dolu Hindistan-Abba ne de ataerkil Hindu-babacık. Yalnızca Bond'un Hindistan yapımı, biraz daha çelimsiz bir versiyonu. Yalnız muhte-şem Sridevi, şehvetli siren karakteriyle ıslak bir *sari*'nin içinde dans edip şarkı söyleyerek küçümseyici bir kolay-lıkla bütün dikkatleri üstünde toplamıştı... gerçi benim bu filmi anımsamamın nedeni başka. Bana kalırsa, eski Nergis Ana'nın eski filmi kasvetli renkleriyle nasıl değer-liyse, parlak renkleriyle aynı ölçüde değersiz olan bu ikin-ci sınıf fantezide, yapımcılar farkında olmadan bize Ulu-sal Baba imgesini armağan etmişlerdi. İşte orada, mağara-sında bir ejderha gibi oturuyor bin parmaklı bir kukla oynatıcısı, karanlığın kalbinin gizli kalbi, uzili bölüklerin komutanı, şeytani alevleri parmak uçlarıyla kontrol eden, alt gök kubbelerin gizli müziğini orkestra eden başkötü, karanlık kapo, Moriarty'den daha Moriarty, Blofeld'den

daha Blofeld, yalnızca Baba değil Babalar Babası: Mogambo. Afrika hakkında, kolayca belleklerden silinen bir Ava Gardner filminden aşırılan adı, ülkedeki hiçbir zümreyi rencide etmeyecek şekilde özenle seçilmişti; Müslüman, Hindu, Farsi, Hristiyan, Jainist veya Sih değildi, savaş sonrasında Hollywood'un "Karanlık Kıta" halklarına yönelttiği bongo-bongo *Nehir'deki Sanders*¹ karikatürlerini akla getirebileceği öne sürülebilir fakat bu tür ırkçılığın Hindistan'da kimseye fazla düşman kazandırmayacağını akla getirmek gerekir. Bay Hindistan'ın Mogambo'ya karşı mücadelesinde, filmlerdeki önemli baba oğul figürlerinin yaşamsal düşmanlıklarını görüyorum. İşte *Blade Runner*'daki trajik replikant, yaratıcısının kafatasını bir oğulun ölümcül kucaklayışla eziyor; *Yıldız Savaşları*'ndaki Luke Skywalker ve Darth Vader aydınlığın ve karanlık tarafın kahramanları olarak son düellolarına tutuşuyorlar. Karikatürize başkötüsü ve cafcıflı başkahramanıyla bu çöp dramda asla filme alınmayacak bir hikâyenin dehşetli yansımaları görüyorum: Abraham Zogoby ile benim hikâyemiz.

* * *

Abraham Zogoby görünürde bir iblis kralın antiteziydi. Ben onu tanıyacak yaşa geldiğimde altmışlarındaydı, vazo yüzünden topallaması yaşla birlikte biraz artmıştı, hırıltıyla nefes alan, sağ elini kendini korumak ister gibi, hürmetkâr bir jestle göğsüne koyan, güçsüz, solgun bir adamdı. Genç vâris Aurora'nın ilk görüşte baharatlı aşka düştüğü adamdan geriye (ambar kâtiplerine yakışır hürmetkârlığı hariç) pek bir şey kalmamıştı. Çocukluk

1. 1935 yılı İngiliz yapımı, İngiliz Nijeryası'nda geçen ırkçı film. Filmdeki Afrikalı kötü kralın adı Mofolaba'ydı. (Ç.N.)

anılarımda gürültücü Aurora'nın maiyetinin kıyısında belirip kaybolan renksiz bir hayalet gibi yer etti, tavırları kararsızdı, hafif kambur yürürdü ve memnun etme arzusu duyan hizmetkârlar gibi hafifçe kaşlarını çatardı. Bedeninin hafif öne eğilişinde hoş gitmeyecek kadar hevesli, fazla sokulgan bir şey vardı. "Size bir totoloji örneği söyleyeyim," derdi Aurora konuklarını güldürmek için. "Zayıf adam." Oğlu olarak, Abraham'dan bu tip şakalara malzeme olduğu için tiksindir, zayıflığının hepimizi küçülttüğünü düşünürdüm – hepimiz derken, bütün erkekleri kastediyorum tabii.

Kalbin tuhaf mantığına uygun biçimde, Aurora'nın "Yahudisine" duyduğu arzu benim doğumumdan sonra hızla azalmıştı. Her zamanki açıksözlülüğüyle, heyecanını yitirdiğini dinlemek isteyen herkese anlatırdı. "Kızıymış bir halde köri kokuları saçarak üzerime geldiğini görünce, *"baap-re!"* diye gülerdi, "Burnumu tıkayıp çocuklarımin arkasına saklanıveriyorum." Abraham bu aşağılamaları da hiç itiraz etmeden kabullendi. Turuncu ve altın sarısı ünlü misafir odasında, "Bizim erkeklerimiz," diye söylevler verirdi Aurora, "ya tavus kuşudur ya pespaye sıçan. Ama benim *mór'*um bile biz kadınlarla yarışamaz, zafer pırıltıları içinde yaşayıveririz bizler. Pespayelere dikkat edin derim! Zindancılarımızdır onlar. Çek defterleri ve altın kafesin anahtarları onlardadır."

Abraham'a hiç şikâyet etmeden yazdığı çekler için teşekkür etmeye belki de en çok yaklaştığı andı; bol paralı olmalarına rağmen ailesinin serveti, Abraham'ın hızla inşa ettiği devasa metropolisle karşılaştırıldığında ancak bir köy, kır malikânesi ya da kırsal bir kasaba sayılırdı. Aurora, müsrifliğinin bir bedeli olduğunun farkındaydı, ihtiyaçları için Abie'ye bağımlı olduğunu biliyordu. Bazen bunu itiraf etmeye yaklaştığı anlar oluyordu, hatta aşırı müsrifliğinin ve bir türlü tutamadığı dilinin aileyi

çökerteceğinden bile endişeleniyordu. Ürkütücü uykudan önce masallarını pek sevdiğinden, bana akreple kurbağanın hikâyesini anlatırdı: Kurbağa, zehrini kendine saklaması karşılığında akrebi derenin karşı tarafına geçirmeyi kabul eder. Akrep yarı yolda yeminini bozup ölümcül kuyruğuyla kurbağayı sokar. İkisi birden sulara boğulurken, katil kurbanından özür diler: “Kendime engel olamadım,” der akrep. “Doğam böyle.”

Görmem uzun zaman aldı, ama Abraham bütün kurbağalardan daha sertti; Aurora doğası gereği onu sokmadan duramıyordu, ama Abraham boğulmadı. Onu küçümsemek ne kadar kolaydı, acısını anlamaksa bir o kadar zor! Aurora’ya hâlâ tanıştıkları günkü kadar âşıktı, yaptığı her şey onun içindi. Aurora’nın ihanetleri ne kadar büyük ve ortadaysa, Abraham’ın aşkı da o kadar büyük ve gizliydi.

(Yaptığı şeyleri öğrendikten sonra, nefret etmenin bile yetersiz kalacağı işlere karıştığını anlayınca, gençliğimde duyduğum tiksintiyi bir daha canlandıramadım; çünkü bunları öğrendiğimde ben de farklı sulardan bir kurbağanın etkisine kapılmıştım ve kendi yaptıklarım babamı yargılamama engel oluyordu.)

Aurora onu herkesin içinde azarladığı zaman, yüzünde kocasına yalnızca takıldığını gösteren elmastan bir gülümseme oluyordu, sanki Abraham’ı sürekli küçümsemesi ifade etmesi olanaksız bir hayranlığı gizleme yöntemiydi; davranışlarını tırnak içine almayı amaçlayan bir gülümsemeydi yüzündeki. Gerçi herkesi ikna ettiği söylenemez. Genellikle içerdi –alkol yasakları Morarji Desai’nin siyasi kariyeriyle birlikte gelip geçerken, Bombay Eyaleti’nin Maharaştra ve Gucarat olarak ikiye bölünmesinden sonra tamamen yasaklandı– Aurora içtiği zaman sövmeye de başladı. Dehasına güvenen, güzelliği kadar acımasız, eserleri kadar şiddet dolu bir dili olan

annem, kolaratür lanetlerinden kimseyi sakınmaz, küfürlerinin rokoko melodilerini ve isabetli atışlarını herkese yöneltir, bir yandan kurbanlarının iç organlarını sökerken yüzündeki neşeli, taş gibi gülümsemeyle onları uyuşturmaya çalışırdı. (Nasıl can yaktığını bana sorun! Onun tek oğluydum. Boğaya ne kadar yakın durursanız, boynuzlanma ihtimali o kadar artar.)

Belle yine kendini göstermişti; daha önce söylendiği üzere, kızının bedenini işgal etmek için dönmüştü. *Göreceksiniz*, demişti Aurora. *Artık onun yerinde ben varım*.

Zihninizde canlandırın: Romalı bir senatörün toga-sını anımsatan altın rengi geometrik desenli ipek sarisiyle –veya egosunun gelgitleri iyice kabardıysa, kraliçelere layık daha da ihtişamlı *mor* bir *sari* içinde– koltuğuna uzanmış yatıyor ve misafir odasını ucuz *bidi* sigarası dumanıyla kokutuyor, arada bir düzenlediği, viski ve daha fazlasıyla sulanan kötü şöhretli gece eğlencelerinden birini yönetiyor – bu davetler şehirde bol bol dedikoduya neden oluyor ama onun erkekler, kadınlar ya da belirtilmesi gerekir ki, iğnelerle aşırıya kaçtığı hiç görülmemiş. Sefahat gecesinin sabahında, sarhoş bir peygamber gibi Vasco Miranda’nın Bağımsızlık Gecesi attığı nutkun sert bir parodisini tekrarlıyor; söylevin asıl sahibini hiç anmadığından, söylenenlerin öfkeli bir taşlama olduğundan kimsenin haberi yok: Misafirlerine –ressamlar, modeller, yönetmenler, tiyatrocular, dansçılar, heykeltıraşlar, şairler, playboylar, sporcular, satranç ustaları, gazeteciler, kumarbazlar, antika kaçakçıları, Amerikalılar, İsveçliler, soytarılar, sosyetikler ve şehrin parlak gençlerinin en güzel ve çılgın olanları– nasıl yok olacaklarını anlatıyor ve parodisi öyle ikna edici, kendisi de anlattıklarına öyle inanmış ki, söylenenlerdeki ironi hemen hiç belli olmuyor ve onun dudaklarını şapırdatarak anlattıklarındaki

schadenfreude'ye¹ veya –çünkü ruh hali sürekli dalgalanıyor– Olympos'a layık, ölümsüz aldırışsızlığına inanmamak mümkün değil.

“Taklit hayatlar! Tarihî anomaliler! Kentaur'lar!” diye bağırıyor. “Gelen fırtına hepinizi paramparça edivermeyecek mi sandınız? Melezler, kırmalar, hayalet dansçılar, gölgeler! Sudan çıkmış balıklar! Zor zamanlar geliyor, canlarım, gelmeyecek sanmayın, melez kanları sular seller gibi akacak yakında. Ama ben hepsini atlatacağım” –bunu, söylevinin ortasında, sırtını dikleştirip parmağını gökyüzüne sallayarak söylüyor– “sizi sefil zavallılar, sanatım sayesinde atlatacağım ben bunu!” Misafirleri dinleyemeyecek, umursamayacak kadar kopmuş.

Evlatlarına da felaket haberleri veriyor. “Zavallı çocuklar öyle şaşkınlar ki sonunda tarumar olacakları besbelli şimdiden.”

Biz de hayatlarımızı onun beklentilerine göre yaşadık... Karşı konulmaz olduğunu söylemiş miydim? Dinleyin: Hayatlarımızın nuru, hayal gücümüzün heyecanı, rüyalarımızın sevgilisiydi. Bizi yok ettiği halde onu seviyorduk. İçimizde bedenlerimize fazla büyük gelen bir sevgi uyandırıyordu, sanki duyguyu o yaratmış, sonra hissetmemiz için bize vermişti – sanki onun eserleriydik. Üzerimizde tepinirse, bunun nedeni çizmeli ve mahmuzlu ayaklarının dibine isteyerek kendimizi bırakıvermemizdi; geceleri derimizi yüzüyorsa, bunu dilinin tatlı kırbaç darbelerinden aldığımız zevke yormak lazımdı. Bunu fark ettiğim zaman babamı da affettim; hepimiz onun kölesiydik ve köleliğimizi Cennet'teymiş gibi yaşamamızı sağlıyordu. Bunu da yalnızca tanrıçaların yapabildiğini söylerler.

1. (Alm.) Başkasının uğradığı zarar ya da yaşadığı sıkıntı karşısında duyulan sevinç. (Ed.N.)

Sulara, ölümcül kayaların üstüne düşüşünden sonra, buz gibi gülümsemesi ve herkesin özlediği ironisiyle haber verdiği düşüşün, belki de kendi düşüşü olduğunu fark ettim.

* * *

Abraham'ı da affettim çünkü artık aynı yatakta uyumasalar bile ikisinin de en çok diğerinin fikirlerine önem verdiğini görmeye başladım; Abraham nasıl annemin onayına ihtiyaç duyuyorsa, annem de onun olumlamasına muhtaçtı.

Çalışmalarını her zaman ilk önce babama gösterirdi (hemen arkasında da babamın söylediği her şeye mutlaka itiraz eden Miranda Vasco'ya). Bağımsızlık'tan sonraki on yıl içinde, Aurora büyük bir yaratıcı karmaşa yaşamaya başladı, bu yarı felç hali yalnızca gerçekçilik değil, gerçeğin doğası hakkında bir kararsızlıktan kaynaklanıyordu. Bu dönemde yaptığı az sayıda resme acı ve belirsizlik hâkim, geriye dönüp bakınca, Vasco Miranda'nın oyunbazlığının, tek doğal yasası sanatçının mutlak kaprisi olan hayali dünyalara düşkünlüğünün etkisiyle, o tarih dönemecinde Hindistan'ın kendisini anlatmasına destek olan berrak bir natüralizme ihtiyaç duyduğunu söyleyen Abraham'ın etkisinin çatıştığını açıkça görmek mümkün. O günlerde Aurora –bazen sarhoş olup ağzına geleceğini söylemesinin nedenlerinden biri de buydu– kararsız revizyonist mitolojik resimlerle Çipkali döneminin imza yerine kertenkele taşıyan belgesel resimleri arasında huzursuzca gelip gidiyordu. Bu dönemde düşünürler ülkedeki sınırsız yaşamın dokunaklılığıyla tutkusunu yalnızca bir tür özgecil, adanmış, hatta yurtsever mimesisin temsil edebileceğine inanıyorlardı, böyle bir dönemde bir sanatçının kimliğini yitirmesi kolaydı. Abraham bu

tür düşüncelerin tek savunucusu değildi. Bengal'li büyük film yönetmeni Sukumar Sen, Aurora ve çağdaşlarının arkadaşıydı, sanatı anneminkine denk olan belki tek kişiydi ve bu gerçekçilerin en önemli temsilcisiydi. Bir dizi etkileyici, insancıl filmle Hindistan sinemasına –Hindistan sineması, o bitkin yaşlı hoppa!– yeni bir yürek ve akıl getirmişti fakat bu gerçekçi filmler hiçbir zaman popüler olmadı – acı bir ironiyle, Hindistan Ana Nergis Dutt bile bu filmleri Batılı seçkinciliği yüceltmekle suçlayacaktı. Vasco (açıkça) ve Aurora (gizlice) Sen'in hayal gücünü serbest bırakıp çocuklar için yaptığı filmleri tercih ediyorlardı; bu filmlerde konuşan balıklar, uçan halılar ve altından kalelerde yaşayıp rüyalarında geçmiş hayatlarını gören çocuklar vardı.

Sen'den başka, bir süre Aurora'nın kanatları altında toplanan bir grup seçkin yazar da vardı –Premchand, Saadet Hasan Manto, Mulk Raj Anand ve İsmail Chughtai gerçekçi yazarlardı, ama onların eserlerinde bile olağanüstü öğeler vardı– örneğin Manto'nun büyük Bölünme'yle aynı zamanda altkıtanın delilerinin de sınırın iki tarafında dağıtılışını anlatan müthiş kısa öyküsü *Toba Tek Singh*'te, önceden varsıl bir toprak ağası olan bir deli, ruhlara özgü bir sahipsiz ülkeye sıkışıp kaldığından, kasabasının Hindistan'da mı Pakistan'da mı olduğunu söyleyemez ve zamanın deliliğini de anlatan deliliğiyle, kutsal saçmalıklar mırıldanarak içine kapanır. Aurora Zogoiby bu sahneye âşık olmuştu. Manto'nun öyküsünün trajik son sahnesini konu alan resminde, bahtsız deli iki sıra dikenli telin arasında kalakalmıştır, tellerin arkası Hindistan ve Pakistan'dır. Aurora'nın bu dönemde yaptığı en iyi resim, adını yalnızca onun iletişim kurma yetersizliğini değil bizimkini de anlatan acıklı saçmalıklarından alır: *Uper gur lahika bay dhayana dı mung dal of dı laltain*.

Zamanın ruhu ve Abraham'ın tercihleri Aurora'yı

doğalcılığa doğru çekiyor, ama Vasco ona salt öykünmeci olana duyduğu, Çipkalist takipçilerini reddetmesine yol açan içgüdüsel tepkiyi anımsatıyor, gerçek doğasını ifade etmesini sağlayan epik-fabulist anlatıma dönmeye teşvik ediyor, onu yeniden yalnızca rüyalarına değil dünyanın rüyayı andıran büyüüne de dikkatini vermeye yönlendiriyordu. “Biz ortalama bir ulus değiliz,” diyordu, “sihirli bir ırkız. Hayatını ayakkabı boyacısı çocuklar, hostesler ve iki hektarlık tarlaları çizmeye mi harcayacaksın? Bundan sonra yalnızca hamallar, traktörler ve Nergisli hidroelektrik projeleri mi çizeceksin? Bu dünya görüşünün kofluğunu kendi ailene bakarak bile anlayabilirsin. Unut şu sersem gerçekçileri! Gerçek her zaman –değil mi ya?– bir mucize eseri yanan bir çalının içinde gizlidir! Hayat fantastiktir! Bunun resmini yap – fantastik, gerçekdışı oğluna borçlusunu bunu. Nasıl bir dev bu güzel çocuk-adam, senin insan zaman-roketin! Onun inanılmaz gerçeğine tutun, bayatlamış kertenkele bokunu bırak artık.”

Abraham’ın onayını istediği için, Aurora bir süre üzerinde doğal durmayan sanatsal kıyafetlere büründü; Vasco gizli kimliğinin sesi olduğundan, onun her türlü aşırılığını hoş gördü. Kafası karışık olduğu için içmeye başladı, kavgacı, saldırgan, küfürbaz birine dönüştü. Neyse ki sonunda Vasco’nun öğüdünü tuttu ve beni uzun süre sanatının merkezine yerleştirdi, tılsımı ilan etti.

Abraham’a gelince, yüzünde sık sık şaşkınlığın hüznünlü gölgesini görürdüm. Onu gerçekten şaşırtıyordum. Gerçekçilik aklını karıştırıyordu, bu yüzden, uzun yokluklarından birinin ardından, Delhi’ye, Koçin’e veya kimliği yıllarca gizli kalan başka yerlere yaptığı iş gezilerinden döndüğünde, bana benim yaşımda bir çocuğa uygun, ama bana saçmalık ölçüsünde küçük gelen giysiler getirir veya genç bir erkeğin hoşlanabileceği ama aşırı gelişmiş bedenimin içindeki çocuğun tek satırını anla-

madığı kitaplar hediye ederdi. Karısı da şaşırtıyordu onu – zamanla değişen duyguları, içinde gittikçe kararmakta olan şiddet ve öz yıkımı hedefleyen hediyeleri; özellikle Hindistan başbakanıyla son görüşmesinde olanlar annemin bu yanını açıkça gösteriyor, bu görüşme doğumumdan dokuz ay önce gerçekleşmişti...

* * *

... Doğumumdan dokuz ay önce, Aurora Zogoiby, sanata katkılarından dolayı sevgili dostu başbakanın da katılacağı bir törenle başkanın elinden bir devlet ödülü –sözde “Seçkin Lotus”– almak için Delhi’ye gitti. Ancak talih-siz bir tesadüf eseri Mr. Nehru İngiltere’ye yaptığı bir yolculuktan henüz dönmüş ve orada kendine ayırdığı zamanın büyük bölümünü Edwina Mountbatten’la geçirmişti. Bu seçkin hanımefendinin adının anılmasının bile Aurora’nın bir küfür nöbetine tutulmasına neden olduğu ailemizce bilinen (ama üzerine pek yorum yapılmayan) bir gerçektir. Pandit Nehru ile son Hindistan genel valisinin eşi arasındaki arkadaşlığın ayrıntıları uzun zamandır spekülasyonlara neden oluyordu; benim düşüncelerimse giderek başbakan ve annem arasındaki benzer dedikodulara kayıyor. Belli kronolojik gerçekler inkâr edilemez. Saati doğumumdan dört buçuk ay önceye alınca Mathe-
ran’daki Tanrı’nın Evi’ne ve annemle babamın belki de son kez birlikte olduğu geceye dönersiniz. Ama saati dört buçuk ay daha geriye alırsanız, Aurora Zogoiby’nin Delhi’de, Raştrapati Bhavan’da bir tören salonuna girdiğini ve bizzat Panditji tarafından karşılandığını görürsünüz; arkasından Aurora Zogoiby, gazetelerin “sanatçı mizacının yersiz sergilenişi” diye nitelendireceği bir tavırla Nehru’nun şaşkın yüzüne şöyle der: “O tahta göğüslü kadın! Edwiini Mount-tiini! Dilenci gibi kapısını çalıp durmanın

nedenini Tanrı bilir. İstedğin beyaz etse, o cılız tavuğun üzerinde fazla bulamayacaksın.”

Arkasından, toplanmış bekleyen kalabalığın ve elinde Seçkin Lotus’la bekleyen başkanın ağzını bir karış açık bırakarak topukları üzerinde döndü ve Bombay’a gitti. En azından dehşete düşen basın ertesi gün gazetelerde yayımladığı haber buydu, ama beni rahatsız eden iki ayrıntı var – bunlardan ilki, Aurora kuzeye gittiğinde Abraham’ın güneye gitmiş olması. Nedense sevgili karısına bu önemli ânında eşlik etmeyen Abraham, işleri denetlemeye memlekete gitmeyi tercih etmişti. Bazı anlarda bunu –inanması zor olsa da!– müsamahakâr bir kocanın davranışı olarak görmekten kendimi alarımıyorum... İkinci ayrıntıya gelince, aşçımız Hezekiel’in yemek tarifi defterleriyle ilgili.

Hezekiel, Hezekiel’ciğim benim; dünya kadar yaşlı, yumurta gibi kel, sürekli gülümseyerek kanarya sarısı üç dişini gösteren aşçımız geleneksel bir açık ocağın yanına çömelir, hasırdan yapılmış midye kabuğu şeklinde bir yelpazeyle kömür dumanlarını yellerdi. O da kendince bir sanatçıydı ve gizli tariflerini titreyen eliyle ağır ağır yeşil kapaklı defterlere kaydeder, bu defterleri –zümrütler gibi– kilitli bir kutuda saklardı – yemeklerinden yiyen herkes yeteneğini teslim ederdi. Tam bir arşivciydi bizim Hezekiel’imiz; sandıklara yığıldığı defterlerde yalnızca tarifler değil, yemek sofrası kayıtları da vardı – uzun yıllar boyunca kime ne zaman ne pişirilip servis ettiğini her gün yazmıştı. Münzevi çocukluk yıllarım sırasında ona çıraklık ederek uzun saatler geçirdim, onun iki elle yaptıklarını tek elimle yapmayı öğrendim ve ailemizin yemek tarihi konusunda bilgi aldım; defterlerin kenarlarına alınan yemeğin az tüketildiğini söyleyen notlardan ailenin stresli günlerini tahmin ettim, “döküldü” sözcüğünün arkasındaki öfkeli sahneleri gözümde canlandır-

dım. Mutlu anlar da vardı; şarap, pasta ya da başka özel istekler hakkında sade notlar – okulda başarılı olan bir çocuğun en sevdiği yiyecekler, iş dünyası veya resimle ilgili başarıları kutlamak için düzenlenen ziyafetler. Gerçi yiyecek tercihlerimizden kişiliklerimizi anlamak pek mümkün değildi. Kız kardeşlerimin ortak patlıcan nefretinin veya benim aynı sebzeyle duyduğum tutkunun anlamı neydi? Babamın kemikli tavuk veya kuzu etini tercih etmesinin, annemin sadece kemiksiz et yemesinin nedeni neydi? Bu tür gizemleri bir kenara bırakıp konuya gelmek istiyorum, söz konusu döneme ait tarif defterini incelediğimde, Aurora'nın Delhi'deki arbededen sonra üç gece Bombay'a dönmediğini gördüm. Kontrol etmeme gerek yok, Delhi-Bombay posta treninin tarifesini iyi bilirim; yolculuk iki gece ve bir gün sürer; bu da annemin nerede olduğu bilinmeyen bir geceye işaret ediyor. Hezekiel'in bu konudaki üzüntülü yorumu, "Madam herhalde başka bir *khansama*'nın yemeklerinden tatmak için Delhi'de mola vermiş olacak," oldu. Vefasız, sadakatsiz sevgilisini affetmeye çalışan, ihanete uğramış bir adam gibi konuşmuştu.

Başka bir erkek aşçı, başka bir *khansama*... Aurora Zogoiby'yi evden uzak tutan hangi baharatlı yiyecek olabilir? Açıkçası, fırına ne veriliyordu? Üzüntü ve acısını sık sık öfke yoluyla ifade etmek annemin zaaflarından biriydi; öfke patlaması lüksünü yaşadıktan sonra incittiği insanlara karşı mahcup bir öfkeyle dolması da bir başka zayıflığıydı bana kalırsa. İçinde güzel duygulara yalnızca yıkıcı bir zehir selinden sonra yer açılıyormuş gibi.

Doğumumdan dokuz ay önceye denk gelen, kayıp bir gece vardı. Ancak suçu ispatlanana kadar masum kaidesi yerinde bir kaidedir – Aurora ya da rahmetli büyük liderin açıklama yapmasını gerektirecek uygunsuz bir kanıt bulunmuyor. Bütün bu olanların makul bir açıklama-

ması vardır elbette. Çocuklar anne babalarının neyi neden yaptığını asla anlamaz.

Asılsız yere öyle önemli bir ailenin soyundan geldiğimi –gayrimeşru bir ilişkiden bile olsa– iddia etmem ne büyük kibir olur! Okur: Yalnızca aklımı kurcalayan bir konuyu ifade etmek istedim, yoksa niyetim ithamlarda bulunmak değil. Daha önce ayrıntılarını anlattığım koşullarda bir dağ evinde ana rahmine düştüğümü anlatmıştım, inandığım hikâye hâlâ bu; o günden sonra belli biyolojik özelliklerimde sapmalar oldu. İzinizle ısrar ediyorum: Bu bir örtbas etme çabası değil.

Cevahirlal Nehru 1957’de altmış yedi yaşındaydı, annem de otuz iki. Bir daha hiç karşılaşmadılar; büyük adam başka bir büyük adamın karısıyla görüşmek için bir daha İngiltere’ye gitmedi.

Aurora yeniden –ve son kez değil– kamuoyunun şimşeklerini üstüne çekti. Delhililer ve Bombaylılar arasında her zaman bir tür ortak husumet olagelmıştır (tabii burjuvalardan söz ediyorum); Bombay-vallahlar güce tapan yaltakçı dalkavuklar, yordakçılar ve emireri olarak gördükleri Delhililere burun kıvrırken, başkentliler memleketim Bombay’ın işadamı *babu*’larıyla süslü hanımlarının yüzeyselliğine, gıcıklığına ve kozmopolit Batı zehrini yutmasına dış biliyorlardı. Ancak Aurora’nın Lotus’u reddetmesi, Bombay’da da Delhi’deki gibi skandal kabul edildi. Burnu havada tavırlarını affetmeyen düşmanları fırsat bu fırsat saldırıya geçti. Hain vatanseverler onu ihanetle suçladı, tanrılılar tanrısız olduğu, kendini yoksulların sözcüsü ilan edenler zengin olduğu için kınadı. Sanatçıların çoğu onu korumaya bile çalışmadı – Çipkalistler reddedilişlerini hatırlayıp sustu; Batı hayranı olan, kariyerlerini ABD ve Fransa’daki büyük sanatçıların tarzlarını taklit etmeye adanmış ve bunu bile beceremeyen sanatçılar onu “dar görüşlülükle” suçlar-

ken, ülkenin kadim mirasının ölü denizinde çırpınarak eski minyatür sanatının yirminci yüzyıl versiyonlarını yapan (ve sıklıkla el altından Mugal ve Keşmir sanatının pornografik taklitlerini üreten) başka sanatçılar –ki bunların sayısı epey kalabalıktı– “kökleriyle bağını yitirdiği için” onu kötülüyorlardı. Abraham ve annesi Flory arasındaki Rumpelstiltskin’i akla getiren ve hiçbir zaman kamu malı olmayan ilk doğan erkek evlat hikâyesi hariç bütün eski aile skandalları yeniden ortaya döküldü, gazeteler yaşlı Francisco ve “Gama ışınları” hakkındaki her küçültücü ayrıntıyı yayımladı, Camoens da Gama’nın bir Güney Hindistanlı Lenin taklitçileri grubu kurma çalışmalarını, da Gama kardeşlerin hapsi boylamasına neden olan Lobo ve Menezes klanları savaşı, zavallı kalbi kırık Camoens’in denizde intiharı ve tabii ki, yoksul, biçare Yahudiyle servet içinde yüzen Hristiyan fahişenin evlilik dışı birlikteliği didik didik edildi. Zogoiby çocuklarının nesebi hakkında sorular sorulmaya başladığında, Abraham Zogoiby’nin temsilcileri bir gün bütün büyük gazetelerin editörlerini sessizce tek tek ziyaret etti ve kulaklarına fısıldanan tavsiyelerden sonra Aurora’ya karşı basın kampanyası korkudan kalp krizi geçirip ölüvermiş gibi aniden sona erdi.

Aurora topluluk içinde eskisi kadar sık görülmez oldu. Salonu parıltısını koruyordu, fakat yüksek sosyetenin önemli üyeleri, ülkenin sanat ve düşün hayatının önde gelen isimleri onunla görüşmeyi kesti. Aurora kişisel cennetinin duvarları arasında giderek daha fazla zaman geçirmeye başladı ve Vasco Miranda’nın tavsiye ettiği tarafa yöneldi, kalbinin istediği yere gitti; yani içine, rüyaların gerçekliğine döndü.

(Dil ayaklanmalarının ülkenin bölüneceğini önceden haber verdiği bugünlerde, evinin duvarları arasında Marathi ya da Gucaratça konuşulmayacağını ilan etti; onun

krallığının dili yalnızca ve yalnızca İngilizceydi. “Bütün bu farklı diller bizi birbirimizden ayırıyor,” diye açıkladı durumu. “Yalnız İngilizce birleştiriyor bizleri.” İddiasını kanıtlamak için, misafirlerinin aklına hin düşünceler getiren hüzünlü bir ifadeyle o günlerde popüler bir tekerlemeyi söylerdi: “A-B-C-D-E-F-ci, bundan geldi Panditji.” Güvenilir müttefiki V. Miranda çekinmeden karşılık verirdi: “H-I-J-K-L-M-en, defoldu gitti yeniden.”)

Ben de korunaklı bir hayat sürmek zorundaydım; ikimizin, çoğu anne oğuldan daha fazla bir arada zaman geçirdiğimizi söylemek gerekir, çünkü doğumumdan kısa süre sonra, en iyi bilinen büyük tuvallerini yaptı ve benimle aynı adı taşıyan (“Moor serisi”) bu eserlerde büyüyüşüm hiçbir fotoğraf albümünün yapamayacağı ölçüde anlamlı şekilde belgelendi – hayatlarımız bizi birbirimizden ne kadar şiddetle ve ne kadar uzağa iterse itsin, bu resimler bizi sonsuza dek bir arada tutacak.

* * *

Abraham Zogoiby hakkındaki gerçek, onun sahte bir kimliği oynadığıydı; gizli süper tabiatını saklamak için uysal ve yumuşak başlı bir sahte kişilik yaratmıştı. Kendini bilerek dünyanın en sıkıcı insanı gibi gösterse de –Vasco Miranda’nın sulugözlü *arabesk!* portresinin *kitsch* aşırılığı ona göre değildi– babam hakkındaki heyecan verici fakat kabul edilemez gerçek başkaydı. Hürmetkâr ve hoşgörülü dış görünüşünün altında, Mogambo’vari bir Yeraltı Dünyası’nı fantastik *masala* filmlerindekinden çok daha gerçekçi bir şekilde yönetiyordu.

Bombay’a yerleştikten kısa süre sonra, İngiliz krallarıyla senlibenli olan, Rothschild’lardan kız alan, yüz yıldır şehri yöneten büyük Bağdadi Yahudisi ailesinin lideri yaşlı Sasson’a bir saygı ziyaretinde bulundu. Yaşlı adam

onu kabul etti, ama Fort'taki Sasson & Ortakları binasına buyur etti – evinde, eşiti olarak değil, taşralı bir sonradan görme gibi çıktı Abraham huzura. “Ülke özgürleşiyor olabilir,” dedi yaşlı beyefendi merhametle gülümseyerek, “ama Bombay’ın kapalı bir şehir olduğunu bilmelisin, Zogoiby.”

Sasson, Tata, Birla, Readymoney, Jeejeebhoy, Cama, Vadya, Bhabha, Goculdas, Wacha, Cashondeliveri – bu önemli aileler şehri ele geçirmişlerdi, kıymetli ve endüstriyel madenleri, kimyasalları, tekstil ürünleri ve baharatları kimseye bırakacak değillerdi. Da Gama-Zogoiby şirketleri yalnızca baharat sektörüne el atmıştı ve ziyaret ettiği her yerde çay veya soğuk içeceklerle, tatlılarla, sıcak selamlarla karşılanan Abraham, girişimci gözünü dikmiş olabileceği başka alanlardan uzak durması yönünde her zaman nazik fakat buz gibi ciddi uyarılarla uğurlandı. Ancak on beş yıl sonra, resmî kaynaklar ülkenin şirketlerinin yüzde birinin özel sermayenin yarısından fazlasına sahip olduğunu açıkladığında –bu elit yüzde bir içinde yirmi şirket diğerlerini yönetiyordu ve bu yirmi şirket de Hindistan sermaye payının çeyreğini elinde bulunduran dört süper grup tarafından kontrol ediliyordu– da Gama-Zogoiby C-50 Şirketleri’nin beşinci sıraya yükselmiş olduğu görüldü.

Her şeyden önce tarih çalışmıştı. Bombay’da geçmiş, bir belirsizlik salgınına tutulmuş gibidir; birine mesleğini kaç yıldır yaptığını soracak olursanız, “Çok uzun zamandır,” diyecektir. –Peki beyefendi, eviniz kaç yaşında?– “Eski. Eskiden kalma.” –Anlıyorum, büyük büyük-babanız ne zaman doğmuştu peki?– “Eski topraktı. Neden soruyorsunuz? Eski sisler arasında kaybolmuş şeyler bunlar.” Kayıtlar tozlu depolarda saklanır ve kimse onlara bakmaz. Olağanüstü eski topraklarda nispeten yeni bir şehir olan Bombay geçmişle ilgilenmez. “Bugün ve

gelecek rekabet anlamına geliyorsa,” diye mantık yürüttü Abraham, “önce kimsenin değer vermediği şeylere yatırımları yapayım; yani geçmişte kalanlara.” Önemli aileleri yakından inceleyip gizlerini gün ışığına çıkarmaya çok vakit ve kaynak harcadı. Pamuk Çılgınlığı veya Balon dönemini inceleyince, 1860’larda büyük ailelerin çoğunun bu spekülasyon zamanında büyük hasar almış olduğunu, neredeyse batmaya yaklaştıklarını, bundan sonra ticari girişimlerinde daha dikkatli ve muhafazakâr davrandıklarını gördü. “Yani riskli alanda,” diye düşündü Abraham, “bir boşluk olabilir. Ödülü yalnız en cesurlar hak ediyor.” Büyük ailelerin ilişkileri ağırlarını inceledi ve işlerini nasıl yönettiklerini öğrendi; hangi imparatorlukların kumun üzerine inşa edilmiş olduğunu da keşfetti. Faizcilikle piyasaya giren ve sonraki yüzyıl içinde bankacılık, arazi, gemi, kimyasal ve balık sektörlerinde önemli kazanımlar elde eden Cashondeliveri Şirketi’ni ellilerin ortasında birden ele geçirebilmesinin nedeni, bu eski Fars ailesinin kalpten çürümekte olduğunu öğrenmesiydi: “Çürüme bu kadar ilerlediğinde,” diye not etti günlüğüne, “çürük diş hemen çekilmelidir, yoksa bütün beden iltihaplanır, bu böyle ölüme kadar gider.” Cashondeliveri ailesinin iş becerisi her kuşakta giderek düşmüş, şu anki playboy kardeşler Avrupa kumarhanelerinde olağanüstü miktarda para kaybetmiş, üstüne üstlük Hindistan’daki ticaret ilişkilerini Batılı finans pazarlarına biraz kabaca ihraç etme çabalarından dolayı üzeri zorlukla örtülen bir rüşvet skandalına da karışmışlardı. Abraham’ın adamları bütün bu iskeletleri gizlendikleri dolaplardan çıkardı; sonra güzel bir günün sabahında Abraham, Cashondeliveri ailesinin kutsal odasına yürüyerek girdi ve iki solgun ve pek genç olmayan kardeşe gün ışığında açıkça şantaj yaparak çok sayıdaki önceden belirlenmiş koşulunu kabul ettirdi. Bir zamanlar güçlü bir ailenin zayıf evlatları

Lowjee Lower-jee Cashondeliveri ve Jamibhoy Lifebhoy Cashondeliveri, miraslarını satarken, yüklenmekte başarısız oldukları sorumluluklardan kurtulurken neredeyse mutluydular; “İslam orduları gök gürültüsüyle topraklarına girdiğinde sefih Pers imparatorları aynen böyle hissetmiş olmalı,” demekten hoşlanırdı Abraham.

Ama Abraham bir kutsal savaşçı değildi, hayır efendim. Gündelik hayatında yetersizlik, hatta zayıflık hissi yayarak dolaşan bu adam gerçekte kendini sahici bir çara, insan zaafalarını yöneten bir despota çevirmişti. Bombay’a geldikten birkaç ay sonra insan eti ticaretine başladığını söylesem şaşırır mısınız? Okuyucu; ben şoke olmuştum. Babam, Abraham Zogoiby? –Tutkulu bir aşk hikâyesinin, romantizmin esiri olan Abraham– Korkarım öyle, ta kendisi. Affedilemez şeyler yapan, çoktan affettiğim babam... Sevgi dolu koca, modern sanatçımızın yakınma bilmez koruyucusu olmanın yanında, başlangıçtan beri daha karanlık bir Abraham vardı; tehdit ve baskıyla kendine yol açan, gönülsüz gemi kaptanlarını ve basın baronlarını yola getirmeyi bilen biri. Bu Abraham, Tata’larla Sasson’ların daha saygın “beyaz pazar” ürünlerinin yerine kaba kuvvet, kaçak viski ve seks ticareti yapan kişilerle –kara tacirler diyelim bunlara– sık sık iş görüştü ve iki tarafı da memnun eden anlaşmalar yaptı. Abraham, Bombay’ın o günlerde yaşlı Sasson’un tarif ettiği “kapalı şehre” hiç benzemediğini fark etti. Riskleri göze alan bir adam için, kısacası karanlık işlere bulaşmaktan çekinmeyen bir tacir için şehir kapıları ardına kadar açıldı – parayla yapılabileceklerin sınırı hayal gücünüz kadar genişti.

Gerçek adını burada zikredecek kadar cüretkâr olmadığım, şehrin yeraltı dünyasında ve sonunda –göreceğimiz üzere– ötesinde tanındığı takma isimle anacağım Müslüman çete lideri “Yara” hakkında başka anlatacakla-

rım da var. Fakat şimdilik Abraham'ın bu beyefendiyle işbirliği yapmak suretiyle iş hayatında tercih ettiği "korumayı" satın aldığını belirtmekle yetineceğim; bu koruma karşılığında, babam uzun ve kötülüklerle dolu hayatı boyunca Yara'nın adamlarının beceriyle işlettiği evlerde, Bombay'ın Grant-Falkland-Foras Caddeleri Kamathipura batakhanelerinde çalışmak üzere yeni genç kızlar bulmayı görev edindi.

Ne dediniz? –“Onları nereden mi buluyordu?” – Nereden olacak, Güney Hindistan tapınaklarından, üzülen söyleyeyim ki, özellikle zavallı genç “müritlerini” korumakta son derece beceriksiz olan Karnataka Tanrıçası Kellamma'ya tapanların mabetlerinden... herkesçe bilindiği üzere, erkek çocukların kızlara tercih edildiği zavallı çağımızda pek çok yoksul aile besleyemeyecekleri, evlendiremeyecekleri kızlarını, kutsal tanrılara hizmet etsinler veya talihleri varsa dansçı olsunlar ümidiyle bağlı oldukları kült tapınaklarına bağışlıyordu; ne yazık ki boş ümitlerdi bunlar, çünkü bu tapınakları yönetmekten sorumlu rahipler genellikle ahlak kurallarından gizemli bir şekilde yoksun adamlardı ve bu yoksunluklarından ötürü bakmakla yükümlü oldukları genç bakireleri, bakire olmayan kızları ve yeniden bakireleri para karşılığında satmaya açıktılar. Baharat tüccarı Abraham güneydeki geniş bağlantı ağını yeni bir ürün elde etmek için kullandı ve bu ticareti en gizli kayıt defterlerine “Süper Kalite *Garam Masalası*” ve biraz utanarak ekliyorum ki, “Aşırı Acı Biberler: Yeşil” başlıkları altında şifreleyerek kaydetti.

Abraham Zogoiby, “Yara”yle gizli ortaklığı sayesinde talk pudrası endüstrisine giriş yaptı.

* * *

Kristalize hidratlı magnezyum silikat, $Mg_3Si_4O_{10}(OH)_2$: talk. Aurora kahvaltıda neden bebek poposu işine girmek istediğini sorunca, Abraham ithal talk pudrası markalarına yüksek vergi uygulanmasına neden olan korumacı ekonomiden ve bebek poposunda artışa neden olacak nüfus çoğalmasından söz etti. Hevesle ürünün küresel potansiyelini anlattı, Hindistan'ın güçlü ABD dolarının tutsağı olmadan Birinci Dünya'ya rakip olabilecek tek Üçüncü Dünya ekonomisi olduğunu söyledi ve pek çok başka Üçüncü Dünya ülkesinin yeşil sırtlı paraya ihtiyaç kalmadan yüksek kaliteli talk pudrası alma şansının üstüne atlayacaklarını ekledi. "Softo Bebe" adını verdiği markasının yerli pazarda Johnson&Johnson'ın payını ele geçirme olasılığının kısa dönemli analizini yapmaya giriştiğinde, Aurora onu dinlemeyi bırakmıştı. Yeni ürününü piyasaya sürerken, sözlerini bizzat yazdığı, müziği *Bobby Shafto*'nun delirtici melodisiye uyarlanmış bir reklam cingilını yüksek sesle söylemeye başlayınca, annem kulaklarını kapadı.

"Softo Bebe, annesi, babası/Softo-pofto talk pudrası," diye sesini yükseltti Abraham.

"Talk pudrası işi yap yapma onu bilmem," diye haykırdı Aurora, "ama şu gürültüyü hemen kes. Yumurta-
nın kabuğunu çatlatıvereceksin."

Bunları yazarken, Aurora'nın, Abraham'ın onu ne kadar sık ve rahat tavırlarla aldattığını görmekteki isteksizliğine hayret ediyorum. Sorgulamadan kabullendiği şeylere şaşıyordum, çünkü Abraham sürekli yalan söylüyordu ve asıl ilgisini çeken beyaz toz Batı Gatlar madenlerinden değil, kaynağı bilinmeyen bir yerden gece sevkıyatı yapan kamyonlar aracılığıyla, alışılmadık bir rota üzerinden getiriliyor, altkıtanın kamyon yolları boyunca nöbet tutan resmî görevliler ve polislere bol miktarda, sistematik rüşvet verilmesini gerektiriyordu. Bu ticaret,

uzun yıllar boyunca şirketin geri kalan kazancını gölgede bırakan bir gelir kaynağı oluşturdu ve şirketin geniş tabanlı yayılımını mümkün kıldı – ancak bu gelir asla ilan edilmedi, Abraham'ın yozlaşmış ruhunun karanlık köşelerinde gizlediği şifreli defterlerden başka hiçbir kayıt defterinde yer almadı.

Şehir, belki bütün ülke kat kat parşömenler gibiydi – Yerüstü Dünyası'nın altında Yeraltı Dünyası, beyaz pazar altında kara pazar; bütün hayat böyleyken, görünen kurmacanın altında görünmez bir gerçeklik hayalet gibi kayıp giderken Abraham'ın kariyeri nasıl farklı olacaktı ki? Bu ölümcül katmanlardan hangimiz kaçabilirdik? Gerçeğin yüzde yüz sahteliğine hapsolmuşken, yüzeydeki ağlayan Arap'ın *kitsch* resmini görmek yerine, alttaki kayıp annenin kösnül gerçekliğine ulaşabilir miydik? Sahici hayatlar yaşayabilir miydik? Grotesk olmamayı nasıl başaracaktık?

Geri dönüp baktığımda şöyle düşünüyorum: Vasco Miranda'nın yozlaşmanın gücünün tanrılarinkine eşit olduğunu anlatan Bağımsızlık Gecesi nutkundaki tek hata, söyleyeceklerini yeterince sert ifade etmemiş olması bence. Oysa Abraham Zogoiby, sarhoş ressamın süslü kinizm gösterisi sırasında durumu tarif etmek için en hafif tabirleri kullandığını bal gibi biliyordu.

“Annen ve sanatçı taifesi *yoktan var etmenin* sıkıntıları hakkında yakınırlar,” diye anımsadı geçmişteki suçlarını itiraf etmekte olan yaşlı Abraham. Halinden memnun görünmüyordu. “Ne yapıyorlardı peki? Tablolar! Resimler! Ama ben, ben, ben yoktan bir şehir yaratım! Sen söyle; bu sihir numaralarından hangisi daha zor? Sevgili annenin çağrısıyla pek çok güzel yaratı gerçek oldu, ama benimki, bayım, King Kong'un ta kendisiydi!”

Hayatının ilk yirmi yılı boyunca, Bombay Yarımadası'nın güney ucundaki Kara Körfez'den sürekli yeni top-

rak elde ediliyordu –yoktan var ediliyordu– ve Abraham dalgaların arasından yükselen bu tersine Atlantis’e epey yatırım yapmıştı. O günlerde ıslah edilen bölgedeki yeni binaların yüksekliğine ve genişliğine çeşitli kısıtlamalar getirerek aşırı kalabalıklaşan şehrin üzerindeki baskının azaltılması ve suyun karşısındaki anakaraya ikinci bir şehir inşa edilmesi gündemdeydi. Planın başarısızlıkla sonuçlanması Abraham için çok önemliydi – “Bunca yatırım yaptığım mülkün değerini başka türlü nasıl korurum?” diye sordu bana, kemikli kollarını sonuna kadar açıp bir zamanlar herkese yelkenleri suya indirten, ama şimdi, şehir sokaklarının üzerinde, yüksekteki ofisinin yarı karanlığında, doksanlı yaşlarındaki babamın doymak bilmez bir iskelete benzemesine neden olan gülümsemesiyle.

Siyah top mermisini andıran pörtlek gözlü siyasetçi Aurangabad’lı Kiran (“K.K.” ya da “Keke”) Kolatkar, belediyenin başına getirildi ve yıllar içinde Bombay’ı yönetenlerin en serti olan bu adam, Abraham’ın güvenilir müttefiki haline geldi. Kolatkar, görünmezliğin ilkelerini, insanların görünür kanunlarıyla geriye çevrilemeyecek gizli doğa kanunlarını anlayan bir adamdı. Abraham ona görünmez paraların bir dizi görünmez banka hesabında dolaştıktan sonra nasıl tertemiz hale gelip bir arkadaşın hesabında belirebileceğini anlattı. Suyun karşı yakasındaki hayalî şehrin görünmezliğini sürdürmesinin, bir zamanlar görünmez olan, ama yakın zamanda Bombay Venüsü gibi sulardan fırlayan bölgede yatırımları bulunanlar için ne kadar faydalı olacağını ispat etti. Islah bölgesindeki yeni binaların sayısını ve yüksekliğini denetlemekle görevli kıymetli memurları bir süre görme güçlerini yitirmeye ikna etmenin ne kadar kolay olduğunu gösterdi – “Mecazen tabii, evlat. Lafin gelişi; Şah Cihan’ın Tac’ı önceden görmek isteyen meraklı turşucu ya ettiklerini yinelemeye, kimsenin gözünü çıkarmaya

niyetimiz yoktu.”– Memurlar görmez olunca yeni inşaatlar da kamuoyunun dikkatinden uzakta sahipleri arzu ettiği sürece gökyüzüne tırmanabilirdi. Görünmez binalar böylece para dağları yaratabilir, dünya üzerindeki en kıymetli emlak bölgelerinden birini oluşturabilirlerdi; yoktan varlık, bir mucize; tabii bu yolda destek olan arkadaşların hepsi çabalarının karşılığını misliyle alacaktı.

Kolatkar hızlı öğreniyordu, hatta yeni çözümler bile üretmeye başlamıştı. Peki ya bu görünmez binalar görünmez bir işgücü tarafından inşa edilirse? Zarif ve ekonomik bir çözüm olmaz mıydı bu? “Tabii ki hak verdim,” diye itiraf etti yaşlı Abraham. “O becerikli bastıbacak Keke havaya girmişti bile.” Kısa süre sonra, şehir yetkilileri son nüfus sayımından sonra Bombay’a yerleşen herkesin yok sayıldığını ilan etti. Artık olmadıkları için, şehir onların barınma ve sağlık ihtiyaçlarından sorumlu değildi; karmaşık, dinamik şehrin bakımı için vergi ödeyen dürüst ve gerçekten var olan vatandaşlar için rahatlatıcı bir durumdu bu. Ancak yasayla bir anda yaratılan bir milyondan fazla hayalet için hayatın zorlaştığı inkâr edilemezdi. Abraham Zogoiby ve ıslah trenine atlayan başkaları piyasaya çıktı ve yeni alanın her metresini kaplayan dev inşaat sahalarında çalıştırmak üzere cömertçe mümkün olduğunca fazla sayıda hayaleti işe aldılar, hatta –ah bu hayırseverler!– onlara emekleri karşılığında az miktarda ödeme bile yaptılar. “Biz başlayana kadar hayaletlere ödeme yapan yoktu,” dedi yaşlı Abraham, gıcırdayan sesiyle. “Tabii hastalık ve yaralanma durumunda sorumluluk kabul etmiyorduk. Böylesi, tahmin edebileceğin üzere, mantıksız olurdu. Ne de olsa, bu kimseler yalnızca görünmez değil, aslına bakarsan, resmî kayıtlara göre yoktular.”

Yeni Bombay’ın mücevheri, I.M. Pei’nin başyapıtı Cashondeliveri Kulesi’nin otuz birinci katında, giderek

koyulaşan karanlıkta oturuyorduk. Pencereden K.K. Chambers binasının geceyi delen parlak mızrağını görebiliyordum. Abraham ayağa kalkıp kapıyı açtı. İçeri ışık ve tiz arpejler halinde müzik doldu. Beni, bizimkinden daha ılıman iklimlerin ağaçları ve bitkileriyle doldurulmuş dev bir orta avluya aldı – elma ve armut ağaçlarıyla ağır salkımlar taşıyan asmalar cam arkasında, ideal ısı ve nem koşullarında yetişiyordu; görünmez olmasa, bu iklim kontrol sisteminin ne kadar masraflı olduğu tahmin bile edilemezdi, fakat mutlu bir tesadüf eseri, Abraham’a bir kez bile elektrik faturası kesilmemişti. Onunla otuz altı yaşında olmama rağmen yetmiş iki göstermeme neden olan hastalığım yüzünden giderek daha fazla benzediğim, Aurora’nın ve Tanrı’nın yokluğu Cennet Bahçesi’ni yilankavi yöntemleriyle ele geçirmiş olan yaşlı, tövbe bilmez, hilebaz babamla – ilgili son anım bu orta avludan kalma.

“Ama artık işim bitti,” diye iç geçirdi. “Hepsi ellerimin arasında dağılıp gidiyor. İnsanlar ipleri görmeye başlayınca sihir artık işlemiyor. Elinin k r ! Çok iyi iş çıkar-dım nihayetinde. Al bir elma ye.”

Her yöne doğru ölçsüzce büyüdüm. Babam iriyarı bir adamdı, ama on yaşına geldiğimde omuzlarım onun ceketlerine sığmıyordu. Bütün yasal kısıtlamalardan kurtulmuş bir gökdelen gibiydim, tek kişilik bir nüfus patlaması, bir megapolis, gömleğini parçalayan, düğmelerini patlatan bir Hulk. Erişkinlik görüntüme ulaştığımda ablam İna, “Şu haline bak,” demişti hayretle. “Mr. Gulliver’e dönüştün, bizler de senin Lilliput’larıңыз.” En azından şu açıdan doğru söylemişti; Bombay benim kişisel Raj-değil-Lili-putana’m ise, devasa boyutlarım elimi kolumu bağlamıştı gerçekten.

Fiziksel sınırlarım geliştikçe ufkum da aynı ölçüde daralıyordu sanki. Eğitim benim için sorundu. Malabar Tepesi, Skandal Burnu ve Breach Candy’deki “iyi aile çocukları” genellikle eğitimlerine Miss Gunnery’nin Walsingham House Okulu’nda başlarlardı. Anaokulu ve hazırlık sınıfında karma eğitim görür, oradan Champion veya Cathedral gibi yalnızca erkek çocuklara eğitim veren elit okullardan birine devam ederlerdi. Fakat Batmobile gibi kuyruklu, bağa çerçeveli gözlükleriyle efsanevi “Gunner” benim durumumu kabullenmeyi reddetti. Üç buçuk yaşında olmama rağmen bana karşısında gördüğü yedi yaşındaki çocuk gibi davrandığı görüşmeden sonra,

“Anaokulu için çok büyük,” dedi burun kıvrarak. “Hazırlığa başlamak içinse, böyle bildirdiğim için üzgünüm ama, seviyesi normalin altında.” Annem öfkelenmişti. “Kim var bu sınıflarda?” diye sordu. “Einstein’lar mı? Küçük Albert’ler ve Albertina’lar mı? Bir okul dolusu emcekare’ye mi eğitim veriyorsun?”

Ancak La Gunnery kesinlikle ikna olmadı ve böylece evde eğitim almaya başladım. Bir dizi erkek öğretmenim oldu, pek azı birkaç aydan fazla dayanabildi. Onlara gücenmedim. Ressam V. Miranda’yla dostluğunun şerefine briyantınli, uçları kıvrık bir bıyık bırakan sekiz yaşında bir çocukla karşılaşınca ister istemez kaçıyorlardı tabii. Düzenli, dengeli, itaatkâr, ılımlı, sıradan bir karakter yaratma yönündeki bütün çabalarına rağmen, onlar için çok tuhaftım; en azından ilk kadın öğretmenim çıkagelene dek. Ah Dilly Hürmüz’ün tatlı hatırası! Miss Gunnery gibi onun da kalın gözlük camları yüzgeçli veya kanatlıydı; ama bunlar melek kanatlarıydı. 1967’de beyaz bir elbise ve soket çoraplarıyla çıkageldi; saçları başının üstünde toplanmış, kitaplarını göğsüne sıkı sıkı bastırarak miyop gözlerini kırıştırıyor, endişeli bir tavırla sürekli konuşuyordu. İlk bakışta benden daha küçük görünüyordu. Ancak Dilly’ye dönüp yeniden bakmak gerekirdi, çünkü o da gizli bir kimliğin arkasında saklanıyordu. Düz tabanlı ayakkabılar giyiyor, uzun boylu kızların boylarını gizlemek için öğrendikleri numarayı kullanarak kambur duruyordu, fakat yalnız kaldığımızda yavaş yavaş açılmaya başladı – ah, küçük başından, biçimli fakat kocaman ayaklarına dek uzanan solgun saçlarının ihtişamı! Ayrıca –anısı bunca yıl sonra bile içimi nostaljik özlemle dolduruyor– gerinmeyi severdi. Bir kitaba, cetvele, kaleme uzanma bahanesiyle gerinen Dilly, elbisesinin altındaki beden dolgunluğunu bana ve yalnızca bana sergiliyordu ve kısa süre sonra acemi,

faltaşı gibi gözlerini hiç kırpmadan bakışlarıma karşılık vermeye başladı. Güzel Dilly – çünkü yalnız kaldığımızda ve saçlarını açtığında, gözlüğünü çıkarıp etkileyici, derin, boş bakışlı gözleriyle körlemesine bana bakmaya başladığında gerçek görünüşü ortaya çıkardı, yeni öğrencisine uzun uzun, dik dik bakıp iç geçirirdi.

“On yaşındasın ha,” demişti yumuşak bir sesle, ilk kez yalnız kaldığımızda. “İnsan yavrusu, sen dünyanın sekizinci harikası olmalısın, buna hiç şüphem yok.” Bundan sonra, öğretmenlik görevini anımsayarak ilk derste bana dünyanın kadim ve modern yedi harikasını ezberletti; bunu yaparken Malabar Tepesi’ndeki benim (“genç efendi Rodos Heykeli”nin) Asma Bahçeler’le yakınlığımızı işaret etmeyi ihmal etmedi – sanki harikalar burada toplanıp Hindustani biçimlere bürünüyordu.

Şimdi bana öyle geliyor ki, gençliğimde, o korkunç canavarın içindeki çocuk zihni şaşkınlıkla genç bir erkeğin güzel bedeninden dışarı bakıyordu (çünkü, elime rağmen, kendimden iğrenmeme ve rahatlatılma ihtiyacıma rağmen, Dill bende bir tür güzellik görmüş olmalıydı; güzellik, ailemizin laneti!) ve bu durum öğretmenim Miss Hürmüz’e bir tür kişisel özgürlük fırsatı sunmuş gibiydi; ona göre eğitilip yönlendirilecek bir çocuk ve ayrıca –burada tehlikeli sulara giriyorum– dokunulacak ve ona dokunacak bir erkektim.

Dilly bedenime uzaktan hayran olmayı bırakıp başlangıçta ürkekçe, daha sonra giderek serbestleşerek onu okşamaya başladığında kaç yaşında olduğumu anımsamıyorum (ama Vasco’vari bıyığımı kestiğime şüphem yok). Böyle okşayışların kurt gibi açlık duyduğum sevginin masum ifadeleri olduğu bir içsel yaşıyordum; ama bedenim yetişkinlere özgü tepkiler verecek kadar gelişmişti. Onu ayıplamayın, çünkü ben bunu yapamıyorum; onun dünyasında olağanüstü bir şeydim, benden büyülenmişti.

Üç yıl boyunca derslerim Elefanta'da sürdü ve bu bin bir gün boyunca mekân kısıtlamaları ve yakalanma korkusuyla çaresizdik. İsterseniz okşayışlarımızın ne kadar ileri gittiğini sormayın; beni, ötesine geçemediğimiz sınırları aşmak zorunda bırakmayın. O dönemin anısı nefessiz bırakan bir ağrı gibi kalbimi çarpıtıyor, iyileşmeyen bir yara gibi kanıyor, çünkü bedenim benim bilmediğim şeyleri biliyordu ve yarı şaşkın bedenimin içindeki bir çocuk olsa da, dudaklarım, dilim, uzuvlarım onun usta yönetimi altında zihnimden bağımsız işlemeyi öğrenmişlerdi; bazı güzel günlerde, güvende hissettiğimizde veya bizi sürükleyen şey riske aldırılmamıza engel olacak kadar delirtici bir hal aldığında, kasıklarımnda dolaşan elleri, dudakları, memeleri bana sıcak ve umutsuz bir rahatlama sağlardı.

Bazı günler sakat elimi alıp şöyle, şurasına koyardı. O kaçak anlar boyunca kendimi bütün hissetmemi sağlamıştı, bunu yapan ilk insandı... ve çoğu zaman, bedeni benimkiyle ne yapıyor olursa olsun, aralıksız bilgi vermeyi sürdürürdü. Sevgililer gibi sohbet etmezdik; Srirangapatnam Savaşı ve Japonya'nın önde gelen ihraç ürünleri hakkında konuşurduk. Uçuşan parmakları beden ısını dayanılmaz ölçülere çıkarırken, çarpım cetvelini ezberden okumamı veya elementler çizelgesindeki elementleri tek tek saymamı ister ve her şeyi kontrol altında tutardı. Dilly söyleyecek çok şeyi olan bir kızdı ve bugün bile üzerimde güçlü bir erotik etkisi olan boşboğazlığını bana da bulaştırdı. Gevezelik yaptığımda ya da başkalarının çenesine maruz kaldığımda bunu –nasıl söylesem?– tahrik edici bulurum. Genellikle, sohbetin ortasında oradaki hareketleri karşımdakinin şaşkın veya alaycı bakışlarından gizlemek için ellerimi kucağıma indirmem gerekir. Şu âna dek böyle bir alayın hedefi olmak istemiyordum, ama artık umurumda değil; anlatılması gereken

anlatılacak; çünkü hayatımın hikâyesi, bu erektel gevezelik artık sona eriyor.

Dilly Hürmüz, tanıştığımızda belki yirmi beş yaşlarında ve bekârdı, onu son gördüğümde otuzlarının sonlarındaydı. Ufak tefek, yaşlı ve taş gibi sağır annesiyle birlikte yaşıyordu. Annesi bütün gün balkonda oturup yorgan dikerdi, dikiş dikmek için gözlerine ihtiyaç duymasına uzun zaman önce gerek kalmamıştı. On üç yaşında, derslerimi öğrenmek için Dilly'nin evine gidecek kadar büyüdüğüme ve evden çıkmanın bana iyi geleceğine karar verilince annesini görmüş, böyle ufak tefek, narin bir kadının bu kadar uzun boylu ve iriyarı bir kızı olabilmesine şaşırmışım. Bazı günler arabaya binmez, şoförü gönderir, onu görmek için sekerek tepeden aşağı iner, Kemp Köşesi'ndeki eski eczanenin, Kraliyet Berber Dükkânı'nın önünden geçerdim (yanık damaklı usta berber ek iş olarak sünnetçilik yapıyordu). Dilly, Gowalia Tank Caddesi'nde, balkonlu, süslemeli, eski ve gri bir Parsi evinde, Vijay Mağazaları'nın biraz ilerisinde oturuyordu. Her türlü gizemli şeyin satıldığı Vijay Mağazaları'ndan satın aldığınız Zaman'la ahşap mobilyanızı cilalayabilir, Umut'la kışınızı silebilirdiniz. Biz Zogoiby'ler buraya Jaya Mağazaları derdik, huysuz *ayah*'ımız Miss Jaya Hé'nin adını vermeyi tercih ederdik. *Ayah*'ımız küçük Hayat paketleri almaya bu pazara gelirdi; paketlerin içinde diş temizliği için okaliptüs çubukları ve saçını kınaladığı Aşk vardı... Kalbim şarkılar söylerken, esrimeyi andıran bir ruh haliyle Dilly'nin evine, eskise de zarafetini koruyan bu haneye girerdim. Ön odadaki küçük kuyruklu piyano ve üstündeki –püsküllü saksıları andıran şapkalarıyla aile resimlerini ve sonradan Mrs. Hürmüz olduğunu öğrendiğim genç ve sosyetik bir hanımı gösteren– gümüş çerçeveli fotoğraflar ailenin daha iyi zamanlar gördüğünü işaret ediyordu;

Dilly'nin Latince ve Fransızca bilgisi de öyle. Latince-min çoğunu unuttum fakat Fransızcadan hatırladıklarımın hepsini –dil, edebiyat, öpücükler, mektuplar, akşamüstü saatlerinin, *cinq à sept*¹, tere bulanan hazları– Dilly, hepsini senden öğrendim... Bu iki kadın özel ders ve yorganlarla dolu bir hayata mahkûm olmuştu. Dilly'nin bir erkeğe aç olduğu halde niçin bir çocukta karar kıldığını bu açıklar belki; neden kucağımda hoplarken, üzerime binerken altdudağımı ısırıp: “Gözlüklerimi çıkardım, şimdi yalnızca sevgilimi görüyorum, yalnız onu,” dediğini.

* * *

İlk âşığımdı, ama onu sevdiğimi sanmıyorum. Bunu biliyorum. Çünkü durumumdan memnun olmamı sağlamıştı, dış görünüşümün yaşımdan büyük olmasına ilk defa sevinmiştim. Hâlâ bir çocuktum; onun hatırı için tüm hızımla yetişkinliğe atılmak istiyordum. Onun için bir erkek olmak istiyordum, gerçek bir erkek, bir erkek müsveddesi değil; zaten kısa ömrümün bir bölümünü daha kurban etmek anlamına gelecek bile olsa, onun güzel hatırı için şeytanla bu anlaşmayı yapardım. Ama Dilly gittikten sonra gerçek aşk bütün azametiyle çıkagelince kaderimden nasıl da nefret etmiştim! Ne büyük açlık ve öfkeyle söz dinlemez içsel saatimin hızlı tik taklarını yavaşlatmaya çalışmışım! Dilly Hürmüz, çocukluğun kendi ölümsüzlüğüne duyduğu güveni sarsmamıştı, bundan ötürü çocukluk yıllarımı bir kenara atıvermeye öyle hevesliydim. Ama Uma, benim Uma'm; onu sevdiğim zaman Ölüm'ün hızla üzerime doğru koştuğunu

1. (Fr.) Beşten yediye. Çalışma saatleri ile akşam yemeği arasındaki dostlarla buluşma sürecini ifade eder. (Ed.N.)

duydum ve işte o zaman, o zaman tırpanın ölümcül tıslaması kulağıma ulaştı.

* * *

Dilly Hürmüz'ün yumuşak, ne yaptığını bilen dokunuşları altında erkeklığe doğru ilerledim. Ama burada bir itirafta –belki de en zor itirafta– bulunmam gerek; bana dokunan ilk kadın o değildi. Veya bana söylenen bu, ama olaya şahit olan kişinin –tahta bacak Lambacan'ın despot karısı, *ayah*'ımız Miss Jaya Hé– hem yalancı hem hırsız olduğunu belirtmeden geçemeyeceğim.

Zenginlerin çocuklarını yoksullar büyütür; annem ve babam kendilerini işlerine adanmış olduğundan sık sık *çovkidar* ve *ayah*'la baş başa bırakılıyordum. Miss Jaya huysuz ve aksiydi, dudakları bir çizik kadar keskin, gözleri çizgiler kadar kısıktı, ama buz gibi soğuk ve despot biri olmasına rağmen ona minnettardım, hâlâ da öyleyim; çünkü boş zamanlarında gördüklerini kınamak için şehirde dolaşmayı severdi, dudaklarını büzüp başını hoşnutsuzlukla sallayarak şehir sokaklarını arşınlardı. Böylece, BEST tramvaylarına ve otobüslerine Miss Jaya'yla birlikte bindim; *ayah*'ım kalabalığı tasvip etmediğini belli eden bakışlarla süzerken ben insanların konserve kutusundaymış gibi sıkışmışlığından gizlice keyif alıyor, bu şekilde bir araya tıklınca özel alanın yok olup benlik sınırlarının silinmeye başladığını hissediyordum, yalnızca kalabalıklarda ve âşıkken hissederiz bu duyguyu. Crawford Pazarı'nın muhteşem karmaşasına ve Kipling'in dedesinin yaptığı frize ilk kez Miss Jaya'yla birlikte şahit oldum; ilk kez onunla birlikteyken Dhobi Talao'nun rom batakhanelerini gördüm, Byculla'daki gecekondu mahallelerine gittim (yoksul –daha doğrusu ondan yoksul– ak-

rabalarını ziyarete giderken beni de götürmüştü; akrabaları onu soğuk içecek ve kek ikramlarıyla bir kraliçe gibi ağırlamıştı), Apollo Bunder'da ilk kez onunla birlikte kavun, Worli'deki deniz kıyısında *chaat* yedim; bütün bu yerlerle ve onların gürültücü sakinleriyle, bütün bu ürünlere, yiyeceklere ve onların ısrarlı satıcılarına, Bombay'a özgü tükenmez aşırılığımın derinden ve sonsuza dek âşık oldum, Miss Jaya'nın olağandışı ölçülerdeki yakınma kapasitesi ve ihtiyacıyla her şeye yönelttiği eleştiriler bile beni etkilemedi; "Çok pahalı!" (Tavuklar.) "Çok iğrenç!" (Kara rom.) "Fazla yağlı!" (*Chawl*.) Eve döndüğümüz zaman, her seferinde gözlerinde parlak, gücenik bir bakışla bana dönüp tükürürcesine şöyle derdi: "Sen baba, çok talihlisin! Yat kalk şansına dua et!"

On sekiz yaşımıdayken bir gün onunla birlikte Zaveri Pazarı'na gittim; burada mücevherciler cam ve aynadan yapılma minik dükkânlarında bilge maymunlar gibi oturuyor, kiloyla antik gümüş alıp satıyorlardı. Miss Jaya bir çift ağır bilezik çıkarıp onları sarrafa teslim edince, annemin bileziklerin hemen tanıdım. Miss Jaya'nın bakışları beni mızrak gibi delip geçti; dilimin kuruduğunu hissettim, konuşamadım. Alışveriş kısa sürede tamamlandı ve mücevheratçıdan çıkıp sokağın gürültüsüne karıştık, hintkenevirinden çuvalara sarılmış, metal bantlarla tutturulmuş pamuklarla yüklü el arabalarını, muz, mango, safari gömleği, film dergileri ve kemer satan sokak satıcılarını, başlarında büyük sepetler taşıyan hamalları, motosikletleri, bisikletleri, gerçeği görmezden geleerek yürüdük. Elefanta'ya vardığımızda, *ayah* otobüsten inene dek konuşmadı. "Çok fazla," dedi. "Evde çok fazla şey var. Çok fazla, fazla fazla şeyler."

Yanıt vermedim. "İnsanlar da çok," dedi Miss Jaya. "Gelenler. Gidenler. Uyananlar. Uyuyanlar. Yiyenler. İçenler. Oturma odalarında. Yatak odalarında. Bütün odalar-

da. Çok fazla insan." Aurora'nın arkadaşlarını itham etmemek için hırsızın peşine düşmeyeceğini anlatmaya çalışıyordu; tabii ben konuşmadığım sürece.

"Konuşmayacaksın," dedi Miss Jaya, kozunu oynayarak. "Lambacan'ın hatırına. Onun için susacaksın."

* * *

Haklıydı. Lambacan'a ihanet edemezdim; bana boks yapmayı öğretmişti. Babamın umutsuz kehanetini gerçeğe çevirmişti. *Bu yumrukla dünyayı bir vuruşta dümdüz edeceksin.*

İki bacağı olduğu ve omzunda papağan taşımadığı günlerde, yani Longjohn Silverfellow'a dönüşmeden önce, cılız denizci ücretine ek gelir olsun diye yumruklarını da kullanırdı. Şehrin kumar oynanan sokaklarında, ortalığı ısıtan horoz dövüşleri ve yemlenen ayıların gösterisinin ardından ringe çıkardı. Çıplak yumruk dövüşünde belli ölçüde ün edinmiş, iyi de para kazanmıştı. Başlangıçta güreşçi olmak istiyordu çünkü Bombay'da bir güreşçi ünlü Dara Singh gibi büyük bir şöhrete kavuşabiliyordu. Bir dizi yenilgiden sonra sokak dövüşlerinin daha sert, karanlık dünyasına geçiş yaptı ve yumruk yemeyi kaldırabilen bir adam olarak ünlendi. Zafer-yenilgi kaydı fena değildi, bütün dişlerini yitirmiş ama bir kez bile nakavt olmamıştı.

Çocukluğum boyunca haftada bir kez uzun paçavralarla Elefanta'nın bahçesine gelip bunlarla ellerimi sarar, sonra sivri çenesini işaret ederdi. "Tam şuraya, baba," diye buyururdu. "Süper bombanı patlat bakalım." Sakat sağ elimin tehlikeli olduğunu, bir torpidoya benzediğini, esaslı bir yumruk olduğunu böyle keşfettik. Haftada bir kez Lamba'yı yumruklarımınla dövdiğim kadar döver-

dim, dişsiz gülümsemesi başlangıçta hep yüzündeydi. “Bas?” diye alay ederdi benle. “Ancak tüy gibi gıdıklayabiliyor musun yani? Onu omzumdaki papağan dostum da yapar.” Bir süre sonra sırtımayı bıraktı. Çenesini hâlâ uzatıyordu, ama artık kendini darbeye hazırladığını, eski profesyonel reflekslerini çağırdığını görebiliyordum... Dokuzuncu doğum günümde yumruğumu sallayınca *çovkidar* yere devrildi ve Tota gürültüyle gaklayarak omzundan uçtu.

“Ezilmiş Beyaz Filler!” diye haykırdı papağan cırtlak sesiyle. Bahçe hortumuna koştum. Zavallı Lamba’yı bayıltmışım.

Kendine gelince ağzının kenarları büyük bir saygıyla kıvrıldı, sonra doğrulup oturdu ve kanayan dişetlerini işaret etti. “Aferin baba,” diye övdü beni. “Artık öğrenmeye başlama zamanın geldi.”

Bir çınar ağacının dalına pirinç dolu bir çuval astık ve Dilly Hürmüz unutulmaz günlük derslerini bitirdikten sonra, Lambacan bana boks dersi vermeye başladı. Sonraki sekiz yıl boyunca boks çalışmayı sürdürdük. Bana strateji öğretti, bir ring olsa çıkıp dövüşebilecek kadar bilgiliydim artık. Duruş hissiyatımı ve hepsinden önce defansımı keskinleştirdi. “Hiç darbe almayacaksın sanma, baba, başının çevresinde cik cik dönen kuşlarla o muazzam yumruğunu kullanamazsın.” Takma uzvu Lambacan’ın hareketlerini kısıtlıyordu, ama Herkül’vari kararlılığıyla sakatlığına bile aldırmamaya çalışıyordu! Birlikte antrenman yaparken koltuk değneğini atıp insanlaşmış bir polo sopası gibi zıplayıp dururdu.

Yaşım ilerledikçe silahımın gücü de arttı. Kendimi tutmak, yumruklarımı geri çekmek zorunda kalıyordum. Lambacan’ı sık sık veya çok şiddetli bayıltmak istemi-yordum. Aklımda yumruk yemekten sözcükleri gevelemeye başlayan, adımı unutan bir *çovkidar* canlanıyordu

ve darbelerimin şiddetini kontrol altında tutmaya çalışıyordum.

Miss Jaya'yla birlikte Zaveri Pazarı'na gittiğimizde, Lambacan'ın, "Baba, gerçek aksiyon istiyorsan söylemek yeterli," diye fısıldayacağı kadar uzman bir dövüşçü olmuştum. Heyecan verici, dehşete düşürücü bir teklifti. Yapabilir miydim? İçi pirinç dolu boks torbam yumruklarımın karşılık vermiyordu ne de olsa, Lambacan da uzun zamandır tanıdığım, tedbirli bir rakipti. İki ayaklı, pirinç ve çuvaldan yapılma olmayan bir rakip çevremde döne döne beni iyice pataklarsa ne olacaktı? "Yumruğun hazır," dedi Lambacan, omuz silkerek. "Ama kalbini bilemem."

Aptal kafam yüzünden evet dedim ve birlikte ilk kez Bombay Merkez'in isimsiz arka sokaklarına gittik. Lamba beni kısaca "Moor" diye tanıttı, onunla birlikte geldiğim için beklediğimden iyi karşılandım. Ama onlara on yedi yaşını geçmiş yeni bir dövüşçü olduğumu söylediğinde kahkahalar koptu, çünkü bakan herkes saçları kırışmaya başlamış, otuzlarının sonunda bir adam olduğumu görüyordu, tek bacaklı Lamba'nın iyilik olsun diye eğittiği hevesli bir amatör sanıyorlardı beni. Aşağılamalar yanında yanlışlıkla bana itimat edenler de oldu: "Belki de iyi dövüşüyordur," diyordu bu sesler, "bunca yıldan sonra hâlâ yakışıklı olduğuna göre." Sonra rakibi mi getirdiler, en az benim kadar iri, saçlarını açmış bir Sih'ti bu, yirmi yaşına yeni basmış olmasına rağmen iki adam öldürdüğünü ve kanun kaçağı olduğunu sıradan bir şeymiş gibi söyledi. O zaman dizlerimin bağının çözüldüğünü hissettim ve Lambacan'a baktım, ama o yalnızca sessizce başını sallayıp sağ bileğine tükürdü. Ben de bileğime tükürüp katile doğru yürüdüm. Hemen güvenle üzerime çullandı, çünkü on dört yıllık avantajı olduğunu düşünüyordu ve bu yaşlı herifin işini derhal bitirecekti. Pirinç çuvalını hayal edip yumruklarımı savur-

dum. Ona ilk dokunuşumda yere devrildi ve nakavt oldu. Bana gelince, o tek darbe bile astım nöbetine tutulmama neden olmuştu; tıkanan nefesim ve gözyaşlarım öyle şiddetliydi ki kazandığım zafere rağmen bu meslekte geleceğim olduğunu sanmıyordum. Lambacan bu kararsızlıklarımı elinin tersiyle savuşturdu, "Henüz sinirlerin yatışmadı," diye teskin etti beni eve dönüş yolunda. "İlk dövüşlerinden sonra kazansalar da kaybetseler de ağızlarından köpükler saçarak yere devrilen çok çocuk gördüm. Gücünün farkında değilsin baba," diye ekledi neşeyle. "Yalnızca iyi yumruk atmıyorsun, hızın da çok iyi. Cesaretin de var." Vücudumda ve yüzümde tek bir iz olmadığına işaret etti, dahası aramızda bölüşebileceğimiz yüklüce bir cep harçlığı kazanmıştık.

Dolayısıyla, Lamba'nın karısını hırsızlıkla suçlayamazdım, ikisini de işten atmalarına razı olamazdım. Menajerimi, yeteneğimi keşfeden adamı kaybedemezdim... Miss Jaya benim üzerimde tam kontrol sağladığını anlayınca, yaptıklarını gururla sergiler oldu; eşyalarımızı gözlerimin önünde aşıyor, ama çok sık ve çok fazla şey almamaya özen gösteriyordu – yeşimden bir kutucuk, küçük bir altın broş. Aurora'yla Abraham'ın boş bir yere bakıp başlarını iki yana salladığını gördüğüm günler oluyordu, ama Miss Jaya'nın tahminleri doğru çıkmıştı: Hizmetkârları sıkıştırdılar, fakat çalışanlarını Bombay polisinin nazik ellerine teslim etmek ve arkadaşlarını utandırmak istemediklerinden polis çağırmadılar. (Acaba Aurora Cabral Adası'nda uzun zaman önce aşırıldığı küçük Ganeşa biblolarını anımsamış mıdır? Çok-fazla-fil'den Elefanta'ya uzun bir yol gelmişti; gençliği onu azarlamış, hırsıza bir tür yakınlık veya sempati duymasını sağlamış mıydı?)

Miss Jaya, ilk günlerimin korkunç sırrını bu hırsızlık döneminde anlattı bana. Skandal Burnu'nda, Chamcha-

wala Köşkü'nün karşı kaldırımında yürüyorduk, ben de –Olağanüstü Hal yeni ilan edilmişti, anımsıyorum– Mrs. İndira Gandhi ve oğlu Sanjay arasındaki ilişkinin sağlıksızlığına dair bir yorum yapmıştım. “Ulusça bu ana oğul sorununun bedelini ödüyoruz,” dedim. Deniz kıyısında el ele yürüyen genç âşıklara cıkcıklamayı bırakan Miss Jaya tiksintiyle pöfledi. “Konuşana bak,” dedi. “Senin ailen. Hepsi sapık. Ablaların ve annen de öyle. Bebekliğinde. Nasıl oynarlardı seninle. Çok hastalıklı bir şey.”

Doğruyu söyleyip söylemediğini bilmiyordum, hiçbir zaman da öğrenemedim. Miss Jaya benim için bir gizemdi, hayatta payına düşenlere o kadar öfkeliydi ki en tuhaf intikamları almaya kalkışacak hale gelmişti. Demek ki bir yalandı; evet büyük olasılıkla korkunç bir yalandı, ama doğru olan bir şey var –hazır ifşaata başlamışken bunu da aradan çıkarmama izin verin– cinsel organım konusunda epey serbest tavırlarla büyütülmüştüm. Arada bir birilerinin onu avuçladığını itiraf etmeme izin verin –evet!– veya kimi zaman nazik kimi zaman buyurgan yöntemlerle hizmetini talep ettiler ya da onu nasıl, nerede, kiminle, ne kadar kullanacağımı dikte ettiler ve ben de genellikle söylenenleri yerine getirdim. Alışılmadık bir şey mi? Bence değil, begümler ve sahipler... Daha geleneksel biçimde, başka zamanlarda aynı organ kendi talimatlarına uydu ve bunları da –erkeklerin yaptığı üzere– mümkün olduğunca takip etmeye çalıştım; sonuçları felaket oldu. Eğer Miss Jaya yalan söylemiyorsa, bu davranışın kökeni onun haince yüzüne vurduğu bu erken okşayışlarda olabilir. Dürüst olmam gerekirse bu sahneleri zihnimde canlandırabiliyorum, bana gayet inanılır geliyorlar; beni emzirirken bir yandan pipimle oynayan annem, beşiğimin başına toplanıp küçük kahverengi zincirimi çekiştiren ablalarım. Sapıklar. Hastalıklı. Ganpati kalabalıklarının tepesinde dans eden, insan

sapkınlığının sınırsızlığından söz eden Aurora. Demek ki doğru olabilir. Olabilir. Olabilir.

Tanrım, nasıl bir aileydik biz, Yıkım Uçurumu'na hep birlikte dalan? O günlerde Elefanta'yı bir Cennet kabul ettiğimi söylemiştim, hâlâ da öyle düşünüyorum – ama dışarıdan bakan biri için daha çok Cehennem'e benziyor olmalı.

* * *

Büyük amcam Aires da Gama'ya yabancı denebilir mi bilmiyorum, fakat yetmiş yaşındayken hayatında ilk kez Bombay'a geldiğinde öyle tükenmiş haldeydi ki yanında buldok Cevahirlal olmasa Aurora Zogoiby onu tanıyamayacaktı. Süsüne düşkün Anglofil züppeden geriye kalan tek iz, konuşmasıyla hal ve tavırlarındaki dokunaklı uyşukluktu; fazla hızlı dönen devir motoruma karşı yavaşlığın keyfini çıkarma mücadelem devam ettiğinden, var gücümle onu taklit etmeye koyuldum. Hasta görünüyordu –gözleri çökmüştü, tıraşsızdı, zayıflamıştı– eski hastalığının dönmesi şaşırtıcı olmazdı. Ama hasta değildi.

“Carmen öldü,” dedi. (Köpek de on yıllar önce ölmüştü tabii. Aires Cav-cav'ın ölüsünü doldurtmuş, patilerinin altına küçük mobilya tekerleri taktırmış, onu tasmasıyla peşinden sürüklemeye devam ediyordu.) Aires'e acıyan Aurora eski aile anlaşmazlıklarını bir kenara bırakıp onu yumuşak döşegi, kaztüyü yorganı ve en iyi deniz manzarasıyla görkemli misafir odasına yerleştirdi – Aires'in hâlâ hayattaymış gibi Cevahirlal'la konuşmasına kıkırdamamızı yasakladı. Büyük amcam Aires geldiği ilk hafta yemek masasında çok sessizdi, sanki eski anlaşmazlıkların yeniden canlanmasından çekindiği için dikkatleri üzerine çekmek istemiyordu. Az yedi, ama son

zamanlarda şehri kasıp kavuran yeni Braganza marka limon ve mango turşusunu çok sevdi; gözlerimizi dikip bakmamaya çalışıyorduk, ama yaşlı beyefendinin kaybettiği bir şeyi arar gibi başını sağa sola çevirip çevresine baktığını gözucuyla görüyorduk.

Koçin'e yaptığı ziyaretler sırasında, Abraham Zogoby Cabral Adası'ndaki eve arada bir nezaketen kısaca uğrardı, bundan dolayı kavgacı klanımızın yok olmaya yüz tutan bu kolunun yaşadığı şaşırtıcı gelişmelerden haberdardık; zamanla büyük amcamız Aires'ten üzücü, güzel hikâyeyi baştan sona dinledik. Travancore-Koçin'in Kerala eyaletine dönüştüğü gün, Aires da Gama, Avru-palıların bir gün Malabar Sahili'ne döneceği yönündeki gizli fantezisinden vazgeçerek inzivaya çekilmişti; bu süreçte hayatı boyunca sürdürdüğü eğitimsizliği bir kenara bırakıp İngiliz edebiyatı kanonunu baştan sona okumaya başlamış, tarihin tatsız değişiklikleri karşında eski dünyanın en güzel metinleriyle avunmuştu. Bu alışılmadık üçlü düzenin diğer iki üyesi büyük halam Carmen ve Seyrüseferci Prens Henry giderek yakınlaşmış, çabucak ahabap olmuş, gece geç saatlere kadar hayalî ama yüksek miktarda paralar için kâğıt oynamaya başlamışlardı. Birkaç yıl sonra Prens Henry kumar kayıtlarını tuttukları defteri alıp yüzünde yarım bir gülümsemeyle Carmen'e bütün servetinin kumar borcuna dönüştüğünü bildirmişti. O sırada komünistler Camoens da Gama'nın rüyasını gerçekleştirerek yönetimi ele geçirmiş, Prens Henry'nin talihi de yeni hükümetle birlikte açılmaya başlamıştı. Koçin limanlarındaki iyi bağlantıları sayesinde siyasete girdi ve kampanya bile yürütmesine gerek kalmadan meclise seçildi. Yeni kariyerini Carmen'e anlattığı gece, bu haberden ilham alan Carmen, sabaha kadar süren ve tek bir devasa potta biten bir poker maratonunda kaybettiği servetini son rupisine kadar geri kazandı. Prens

Henry, Carmen'e sık kaybetmesinin nedeninin zamanında pas geçmemek olduğunu söylerdi, ama bu kez onun ağına düşen kendisi oldu, elindeki dört kıza güvenip potu olağanüstü miktarlara yükseltti. Sonunda Carmen ona dört papazını gösterince, kadının uzun yıllar boyunca kaybederken bir yandan hileli el dağıtmayı öğrendiğini anladı; kart oyunları tarihinin en uzun süre kandırılan kişisiydi. Yeniden yoksul kalan Henry, Carmen'in el altından iş çevirme becerisini tebrik etti.

"Yoksullar asla zenginler kadar sinsi olamayacak, bu yüzden en sonunda hep kaybedecekler," dedi Carmen ona, tatlılıkla. Prens Henry oyun masasından kalktı, Carmen'in başının tepesini öptü ve geri kalan hayatını Parti'nin eğitim politikalarını geliştirmeye adanmıştı; çünkü Carmen da Gama'nın görüşünün aksini kanıtlayacak tek şey yoksullara eğitim vermektir. Gerçekten de, Karela eyaletindeki okuma yazma oranları Hindistan ortalamasının üstüne çıktı -Prens Henry de çabuk öğrendiğini ispatladı- ve o zaman Carmen da Gama deniz kıyısındaki balık köylerini ve sümbüllerin istila ettiği ıssız yerlerdeki pirinç üretim köylerini hedef alan bir günlük gazete çıkarmaya başladı. Girişimcilikte epey başarılı olduğu ortaya çıktı ve gazetesi yoksullar arasında çok popüler oldu. Gerçi Prens Henry bu duruma çok öfkelenmişti, çünkü sol çizgiyi takip ediyor görünmesine rağmen, gazete her nasılsa insanların Parti'den yüz çevirmesine neden oluyordu ve yönetim antikomünist koalisyon tarafından ele geçirildiğinde, Prens Henry Delhi'deki merkezî yönetim kadar Carmen'in sinsi, çatal dilli gazetesini de suçladı.

Aires da Gama'nın eski sevgilisi (çünkü ilişkileri çoktan bitmişti) 1974'te yöneticisi olduğu fil sığınağını ziyaret etmek için Baharat Dağları'na gitti ve kayboldu. Carmen haberi yetmişinci doğum gününde aldı ve bir histeri nöbetine tutuldu. Gazetesinin manşetleri birkaç punto

büyüdü, bu kayboluşun arkasında kirli işler döndüğünü ilan etmeye başladı. Ama kanıt yoktu; Prens Henry'nin bedeni asla bulunamadı, makul bir süre geçtikten sonra dosya kapatıldı. En yakın dostu ve en dostane rakibini kaybetmek Carmen'i yerle bir etti. Bir gece rüyasında, ormanlık tepelerle kaplı bir gölün kıyısında olduğunu gördü, Prens Henry vahşi bir filin sırtına binmiş yaklaşmasını işaret ediyordu. "Kimse öldürmedi beni," dedi Carmen'e. "Artık pas geçme zamanı gelmişti." Ertesi sabah Aires ve Carmen son kez bahçede oturdular ve Carmen kocasına rüyasını anlattı. Rüyanın anlamını sezen Aires başını eğdi, karısının porselen çay fincanının cansız ellerinden kayıp düştüğünü duyana dek başını kaldırmadı.

* * *

İçi doldurulmuş bir köpek ve kırık kalbiyle çıkagelen büyük amcam Aires'e evimiz Elefanta'nın nasıl görünmüş olabileceğini hayal etmeye çalışıyorum, evimiz onun sulandırılmış ruhunda nasıl bir şaşkınlık yaratmış olmalı kim bilir. Cabral Adası'ndaki münzevi hayatından sonra bizim her günkü kıyametimizi nasıl karşıladı acaba? Aurora'nın dev egosunu, günler boyunca bizden gizlenmesine neden olan, şişmiş gözleriyle aklıktan ve bitkinlikten bayılmak üzere sendeleyerek stüdyosundan çıkmasıyla sonuçlanan çalışma biçimini, üç çılgın ablamı ve Vasco Miranda'yı, hırsız Miss Jaya ile tek bacaklı Lambacan'ı, Tota'yı ve Dilly Hürmüz'ün miyop şehvetini nasıl anlamlandırdı? *Benim* hakkımda ne düşündü?

Sonra sürekli eve girip çıkan ressamalar, koleksiyoncular, galeri çalışanları, şaşkın ziyaretçiler, mankenler, asistanlar, metresler, çıplak modeller, fotoğrafçılar, taş tüccarları, fırça satıcıları, Amerikalılar, aylaklar, keşler, profesörler, gazeteciler, ünlüler, eleştirmenler vardı; *Batı so-*

runsalı, özgünlük miti, rüyaların mantığı, Sher-Gil'in resimlerindeki ağır kontürler, B.B. Mukherjee'nin hem yücelten hem muhalefet eden eserleri, Souza'nın ikincil ilerlemeciliği ve büyüğü imgenin merkezîyeti ve öneylem ve jestler ve belirgin motifler hakkında bitmek bilmeyen konuşmalar yapılyordu, buna ek olarak kaçça, kime, karma sergi ve tek kişilik sergi, New York, Londra sözcüklerinin sık kullanıldığı rekabet içeren tartışmalar yapılyordu ve ayrıca eve sıra sıra getirilip çıkarılan resimler, tuvaler, tablolar vardı. Sanki ülkedeki her ressam onayını almak için Aurora'nın evine hac ziyaretinde bulunma isteğı içindeydi – eski bir bankerin parlak renkli, Hintleştirilmiş Son Yemek tablosuna verdiği onayı, Ganpati dansını çalışmak için buluştuğı güzel bir dansçı karısı olan yeteneksiz ama övungen Yeni Delhiliden öfkeyle esirgedi, adamı çirkin tablolarının başında bırakıp çekti gitti... Bu muazzam aşırılık zavallı yaşlı Aires'e fazla mı gelmişti? – Öyleyse, daha önceki tahminimiz, yani bir çocuğun cennetinin bir adamın cehennemi olabileceğı yönündeki tahminimiz doğru çıkmış demektir.

Ama boş verelim bu varsayımları! Gerçek başkaydı. Hemen söyleyeyim, büyük amcam Aires, Elefanta'da sığınaktan fazlasını bulmuştu. Kendisini ve başka herkesi şaşırtarak, geç de olsa tatlı bir dostluk kurdu. Aşk değildi belki. Ama “bir şeydi” işte. “Bir şey” tabii “hiçbir şey”den çok, çok daha iyidir, yarı memnun geçirdiğimiz ömrün sonunda karşımıza çıksa bile.

Muazzam Aurora'nın ayaklarının dibinde oturmaya gelen ressamların çoğı hayatlarını başka işler yaparak kazanıyordu ve evimize girip çıkanlar arasında –birkaç örnek vermek gerekirse– Doktor, Doktor Hanım, Radyolog, Gazeteci, Profesör, Sarangi Çalan Adam, Oyun Yazarı, Baskıcı, Küratör, Caz Şarkıcısı, Avukat ve Muhasebeciler vardı. Aires'i evlat edinen –Aurora'nın düşen

harmaniyesinin kuşkusuz günümüzdeki mirasçısı olan sanatçı– bunlardan sonuncusuydu; kırk yaşlarında, yumuşak saçlı bir adamdı, camlarının biçimi ve rengi küçük TV ekranlarını andıran kocaman gözlükler takan bir adamdı, camların arkasındaki yüz ifadesi öyle masumaneydi ki onu görür görmez bir eşek şakası yapmak üzere olabileceğinden kuşkulanıyordunuz. Birkaç hafta içinde büyük amcamın yakın dostu oldu. Hayatının o son yılında, büyük amcam Aires, Muhasebeci’nin en sık kullandığı modeli, bana sorarsanız aynı zamanda sevgilisiydi. Resimleri herkes görebilir, hepsinden çok da olağandışı bir resim olan *Dilediğin Her Şey Gerçekleşmeyebilir* ilginçtir: 114 x 114 cm, tuval üstüne yağlıboya bu çalışmada, Aires da Gama’nın çıplak boydan figürü birinci kat balkonundan kalabalık bir Bombay sokak sahnesini –Muhammad Ah Caddesi belki– seyrediyor; genç bir tanrı kadar düzgün ve ince bir bedeni var, ama her fırça darbesi yaşlılığın karşılanmamış, karşılanamaz, dile getirilmeyen, dile getirilemez özlemleriyle yüklü. Ayaklarının dibinde yaşlı bir buldok oturuyor, belki hayal gücüm fazla çalışıyor, ama aşağıda, kalabalığın arasında –evet, işte orada!– böğrüne Vimto ilanları asılmış bir filin sırtındaki iki minik figür – olabilir mi – evet evet onlar! – Seyrüseferci Prens Henry ve Carmen da Gama büyük amcamı aralarına katılmaya çağırıyor olabilirler mi?

(Bir zamanlar, bir kayıkta iki figür varmış, biri gelinlikli, diğeri değilmiş ve üçüncü kişi de gerdek yatağında bir başına bırakılmış. Aurora bu güçlü sahneyi ölümsüzleştirmişti; burada da, Muhasebeci’nin eserinde kuşkusuz aynı üç figürü görüyoruz. Yalnızca farklı yerleştirilmişler. Dans devam etmiş, bir ölüm dansına dönüşmüştü.)

Dilediğin Her Şey Gerçekleşmeyebilir’in tamamlanmasından kısa süre sonra, Aires da Gama hayatını kaybetti. Aurora ve Abraham, onu gömmek için güneye yol-

culuk ettiler. Tropiklerde âdettir, insanlar oyalanıp da dünyayı kötü kokulara boğmasınlar diye hemen son uykularına yatırılır. Annem ölü kaldırıncılar Mahalaxmi Cenaze Levazımatçısı Özel Şti'ni (düsturu: "Ceset burada mı? Şuraya mı gidecek? Bizi arayın!") aradı ve yolculuk için Aires'i buza yatırttı, böylece büyük amcam Cabral Adası'ndaki kutsanmış aile mezarlığına, Carmen'in yanına gömülebilecek, filinin sırtında Baharat Dağları'ndan inecek olursa Seyrüseferci Prens Henry de onu kolaylıkla bulabilecekti. Aires son durağa geldiğinde onu tabutuna aktarmak için alüminyum kasayı açtıklarında büyük amcam -Aurora'nın anlattığına göre- "kocaman mavi bir lollipop" gibiydi. Kaşları kırağı tutmuştu, mezardan bile soğuktu. "Aldırma amca," diye mırıldandı annem, kendisinden ve Abraham'dan başka kimsenin katılmadığı cenaze töreninde. "Gittiğin yerde seni güzelce ısıtıverirler."

Ama içinden gelerek söylemiyordu bunları. Geçmişteki anlaşmazlıklar çoktan unutulmuştu. Cabral Adası'ndaki ev geride kalmış bir şeydi, konu dışıydı. Genç bir dâhiyken "ev hapsine" alındığı sırada duvarlarını resimlerle kapladığı oda bile ilgisini çekmiyordu, çünkü o temalara sonradan pek çok kez dönmüş, tarihin, ailenin, siyasetin ve fantezinin V.T. ya da Churchgate istasyonlarındaki kalabalıklar gibi birbirine karıştığı mitik-romantik konuları işlemiş, alternatif bir Hindistan Ana tasavvurunun peşine düşmüştü; Nergis'in duygusal köylü anası değil, şehirlerin anasıydı onun hayalindeki; güzel, zalim, dayanılmaz metropolis kadar kalpsiz ve sevimli, parlak ve karanlık, kalabalık ve yalnız, büyüleyici ve tiksindirici, gebe ve boş, dürüst ve yalancı bir Hindistan Ana düşlüyordu. "Babam burada yaptığım resimlerin başyapıt olduğunu düşünüyordu," dedi Abraham'a, boyalı odada birlikte durdukları sırada. "Ama gördüğün üzere bir çocuğun ilk adımları bunlar."

Aurora eski evi kapatıp kilitletti. Koçin'e bir daha asla dönmedi ve ölümünden sonra Abraham onu donmuş balık gibi uçakla Güney'e taşınma utancından korudu. Eski evi sattı, burası çürüyen, sırt çantalı gençlerin tercih ettiği ucuz bir otele dönüştürüldü, yaşlı hizmetçiler de yitirdikleri dünyayı yeniden görmek için yetersiz emekli maaşlarına kıyıp Cabral Adası'ndaki eve geliyorlardı. Sonunda, duyduğuma göre ev yıkıldı. Buna üzül-düm, ama ailemizde geçmişi biraz olsun umursayan tek kişi bendim zaten.

Büyük amcam Aires öldüğü zaman, hepimiz dönüşü olmayan bir noktaya geldiğimizi hissettik. Buz kesmiş, mosmor haliyle bir kuşağın sonunu temsil ediyordu. Sıra bize gelmişti.

* * *

Şehir turlarında Miss Jaya'ya eşlik etmemeye karar verdim. Mesafe koyma girişimim bile işe yaramadı, Zavarı Pazarı'nda olanlar aklımı kurcalamaya devam ediyordu. Böylece, sonunda Lambacan'ı görmeye gittim ve onu küçük düşürdüğümün bilinciyle kızarıp bozarak bildiklerimi anlattım. Sonra heyecanla tepkisini beklemeye koyuldum. Daha önce bir adama karısının hırsız olduğunu söylemek zorunda kalmamıştım hiç. Ailesinin onuru için benimle dövüşmek ister miydi, beni öldürür müydü? Lambacan hiçbir şey söylemedi, sessizliği yayı-larak taksilerin kornalarını, sigara satıcılarının haykırı-şlarını, uçurtma uçuran, trafikten kaçmaca oynayan sokak çocuklarının çığlıklarını, tepenin yukarısındaki "Yoktur" adlı İran restoranından yayılan gürültülü müziği bastırdı. (Restoranın bu adla bilinmesinin nedeni, giriş kapısında duran büyük tahtada yazan şu mesajdı: *Üzgünüz, Alkol Yoktur, Adres Tarifi Verilmez, Saç Taranmaz, Kavg*

mez, Pazarlık Yapılmaz, Yiyecek Sipariş Etmeyene Su Servisi Yoktur, Gazete ve Film Dergisi Yoktur, İçecekler Paylaşılmaz, Sigara İçilmez, Kibrit Yoktur, Telefon Edilmez, Dışarıdan Yiyecek Getirilmez, Atlardan Söz Edilmez, Cıgara Yoktur, Masalar Meşgul Edilmez, Yüksek Sesle Konuşmak Yasaktır, Bozuk Para Yoktur ve en önemli son iki madde: Müzik Sesi Kısımak Yoktur – Biz Böyle Seviyoruz – ve İstek Şarkı Yapmak Yoktur – Seçilen Bütün Şarkılar Müessesenin Zevkini Yansıtır.) Baş belası papağan bile *çovkidar*’ın ne yanıt vereceğini merak eder gibiydi.

“Benim mesleğimde, baba,” dedi Lambacan sonunda, “insanlara karşı tetikte olmak gerekir. Adamın biri ucuz sahte taşlarla çıkıp gelince, evin hanımlarını korumak gerekir. Bir başkasının bileğinde ucuz bir kol saati varsa onu derdest edip yollarım. Dilenciler, *badmash*’lar, *lafanga*’lar, kimi ararsan. Buradan gitmeleri gerektiğinde işimi yaparım. Durup sokağa bakarım ve sorduklarını yanıtlarım. Meğer başımın arkasında da gözler olması gerekiyormuş.”

“Neyse, boş ver,” dedim tutuk tavırlarla. “Öfkelisin. Unutalım gitsin.”

“Bilmiyorsun, ama yüreğinde Tanrı korkusu taşıyan bir adamım ben,” diye devam etti Lamba, beni duymamış gibi. “Bu tanrısız evin önünde nöbet tutuyorum ve bir şey demiyorum. Ama Mahalakshmi Tapınağı’nda benim zavallı yüzümü bilirler. Şimdi gidip Rama Efendimize adak adamam ve başımın arkasında da bir çift göz çıkmasını dilemem lazım. Duymayan kulaklar da isteyeyim ki bir daha böyle kötülükleri dinlemek zorunda kalmayayım.”

Miss Jaya’yı suçlamamdan sonra hırsızlıklar kesildi. Konuyu bir daha açmadık, ama Lamba gerekeni yapmıştı, Miss Jaya’nın hırsızlık günleri sona ermişti. Bir şeyin daha sonu gelmişti: Lambacan artık boks koçum değildi, bahçede, “Haydi Papağan Efendi; tüylerinle beni gıdıklamak mı istiyorsun? Gel en iyi vuruşunu salla!” diye hay-

kırarak üzerime gelmiyor, şehirdeki en sert dövüşçülerle mücadele etmem için beni ara sokaklara götürmüyordu. Nefes alma sorunumun doğuştan gelen boks yeteneğime nasıl etki edeceğini öğrenmem için de uzun yıllar geçmesi gerekti. Aramız bozulmuştu, büyük düşüşüme kadar düzelmeyecekti. Bu arada Miss Jaya intikam planları yapmaya başlamıştı, başarıya da ulaştı.

Cennet Bahçesi'nde zamanım böyle geçiyordu; hayatım doluydu ama yalnızdım. Okula gidemediğim için akranlarıma hasrettim; görüntünün gerçeğe dönüştüğü, görünmemiz gibi olmamızı gerektiren bu dünyada kısa sürede yetişkinler zümresinin onursal üyesi oldum, herkes bana yetişkinmişim gibi davranıyor, benimle yetişkinmişim gibi konuşuyordu – asıl ait olduğum dünyadan dışlanmıştım. Masumiyet hayalleri kuruyordum! Cross Meydan'da kriket oynamakla geçen çocukluk günleri, Juhu'ya veya Marve sahillerine ya da Aarey Süt Kolonisi'ne yapılan geziler, Taraporevala Akvaryumu'ndaki melek balıklarına ağzımla balık dudağı yapmak, arkadaşlarla bu balıkları yemenin nasıl olacağını konuşmak; kısa pantolonlar, yılan tokalı kemerler, fıstıklı dondurma yemenin coşkusu, Çin yemeği için dışarı çıkmak, gençliğin ilk, beceriksiz öpücükleri; havuzun dibine sırtüstü yatıp ciğerlerindeki bütün havayı dışarı vererek öğrencilerini korkutmaktan hoşlanan hocadan pazar sabahları Willingdon Kulübü'nde yüzme dersi almak. Çocukluğun gerçeküstü dünyası, lunaparktaki hız trenleri gibi inişli çıkışlı heyecanları, ittifakları ve düşmanlıkları, neşesi ve sıkıntıları boyutum ve görüntüm yüzünden bana yasaktı. Benimki her şeyden haberdar olduğunuz bir Cennet Bahçesi'ydi. Yine de orada mutluydum.

– Neden? – Neden? – Neden? –

– Yanıtı kolay; evimdi de ondan. –

Bundan dolayı, evet, evimdeki yetişkinlerin çılgın

hayatları, ablalarımın sıkıntıları ve ebeveynlerimizin tuhafliklarının ortasında mutluydum, bunlar bana sıradan, günlük olaylar gibi geliyordu, hâlâ da öyle – bence tuhaf olan normallik kavramı, insanların *normal*, *sıradan* hayatlar sürdüğü inancı ve düşüncesi... istediğiniz evin kapısının ardına bakın, iddia ediyorum, en az bizimki kadar yabancı, dehşetli birer harikalar diyarı bulacaksınız. Belki de haklıyımır veya belki bu tavır da şikâyetimin bir parçasıdır, belki bu –ne?– bu bombok muhalif zihniyete sahip olmam da annemin suçudur.

Ablalarım bunu onaylardı herhalde. Ah benim İna, Mini, Mina'mın uzun zaman önce çektikleri! Annelerinin kızı olmak onlar için nasıl da zordu. Güzeldiler, ama annem onlardan güzeldi. Yatak odasındaki sihirli ayna asla genç kızları tercih etmezdi. Kızlarından daha akıllı, daha yetenekliydi ve kızlarının kendisini tanıştırmaya cesaret ettiği her genç sevgili adayını baştan çıkarmakta çok ustaydı, oğlanları öyle bir sarhoş ederdi ki kızların hiç şansı kalmazdı; annenin gözlerini kamaştırdığı gençler artık zavallı İni-Mini-Mayni'yi görmezdi bile... sivri dili, avutma yatıştırma nedir bilmemesi, çocuklukları boyunca sık sık onları Miss Jaya'nın kemikli, sevgisiz pençelerine terk etmesi... Aurora üçünü de kaybetti, her biri onu terk etmenin bir yolunu buldu – oysa onu acı acı seviyorlardı, asla karşılık veremeyeceği kadar tutkulu bir sevgi duyuyorlardı ona; karşılık vermeyen sevgisinin izin verdiği ölçüde seviyorlardı onu.

Ablalarımın en büyüğü İna, yarım adlı İna üçlünün en güzeliydi, ama korkarım, kız kardeşlerinin deyimiyle, "Ailenin Alığı"ydı da. Aurora, her zamanki nazik ve cömert tavırlarıyla en seçkin toplantılarda elini İna'dan yana salladıktan sonra misafirlerine şöyle derdi: "Bakıvermesi güzel de konuşmaya kalkmayın ha. Zavallı kızın beyni biraz kısıtlı gelişiverdi." İna on sekiz yaşında War-

den Caddesi'ndeki Jhaveri kardeşler kuyumcusunda kulaklarını deldirmek için gereken cesareti topladı ve ne yazık ki cesaretinin karşılığı kulak enfeksiyonu oldu; kulakmemeleri irinli şişlere dönüştü ve gösteriş tutkusunu nedeniyle küpeleri çıkarmayıp irini silmekle yetinmesi işleri daha da kötüleştirdi. Sonunda hastanede tedavi edilmesi gerekti ve böylece anneme kendisine karşı kullanabileceği yeni bir silah vermiş oldu. "Belki onları kestirivermek daha iyi olurdu," diye azarladı Aurora onu. "Belki tıkanıklık o zaman geçerci. Çünkü bir tıkanıklık var, değil mi? Bir tür kulak kiri ya da tıpası. Dışarıdan şekli süper ama içeri bir şey girdiği yok."

Ama İna kulaklarını anneme tıkadı ve onunla elinden gelen tek yöntemle, görünüşünü kullanarak rekabet etmeye çalıştı. Aurora'nın çevresindeki bütün erkek resamlara birer birer yaklaşp modellik yapmayı teklif etti –Avukat'a, *Sarangi Çalan Adam*'a, Caz Şarkıcısı'na– ve olağanüstü fiziğini stüdyolarında sergilediği zaman çekim kuvveti hemen etkili oldu; yörüngelerinden savrulan uydular gibi onun yumuşak tepelerine düştüler. Çadırındaki büyük şefe kafa derilerini sergileyen bir Apaçi gibi, her zaferden sonra sevgilisinden gelen bir notu ya da pornografik bir eskizi annemin bulabileceği yerlerde bırakmaya özen gösterirdi. Sanat dünyasından sonra ticaret dünyasına da giriş yaptı ve Hindistan'ın ilk podyum modeli ve –*Femina*, *Buzz*, *Celebrity*, *Patakha*, *Debonair*, *Bombay*, *Bombshell*, *Cine Blitz*, *Lifestyle*, *Gentleman*, *Eleganza*, çık diye okunan *Chic* dergilerine kapak kızı oldu– Bollywood yıldızlarından bile ünlüydü. İna sessiz bir seks tanrıçasına dönüştü, yeni ve radikal tasarımcıların en teşhirci giysilerini çekinmeden üstüne geçiriyordu – açıkça gösterdikleri yüzünden en ünlü mankenlerin çekinip giymediği şeylerdi bunlar. Utanmak bilmez İna, kalçalarını sallayarak her gösterinin yıldızı oluyordu. Kapaktaki yü-

zünün dergi satışlarını üçe katladığı tahmin ediliyordu ama röportaj vermiyor, gizli sırlarını öğrenmeye çalışanlara asla yanıt vermiyor, yatak odasının rengini, en sevdiği film kahramanını, yıkanırken mırıldanmayı sevdiği şarkıyı bile açık etmiyordu. Güzellik sırlarını açmıyor, imza vermiyordu. Mesafeliydi; Malabar Tepesi'nden gelen üst sınıf bir kadındı, insanların "hobi olarak" modellik yaptığını düşünmesinden hoşlanıyordu. Sessizliği cazibesini artırıyor; erkekler onu istedikleri gibi hayallerinde canlandırabiliyor, kadınlar kendilerini onun bantlı sandaletleri ya da timsah derisi ayakkabıları içinde hayal edebiliyordu. Olağanüstü Hal ilanından kısa süre sonra, Bombay'da işler her zamanki gibi devam ediyordu, tek sorun insanların tarife uygun kalkmaya başlayan trenleri kaçırmasıydı. Toplumsal ayrılığın veba tohumları hâlâ yayılıyordu, ama hastalık şehre ulaşmamıştı – işte bu tuhaf dönemde, İna Ablam, İndira Gandhi'yi geride bırakarak şehrin dergi okuyan genç kadınları tarafından en önemli rol modeli seçildi.

Fakat onun yenmeye çalıştığı rakip Mrs.Gandi değildi ve Aurora'nın yemi yutmaması, kızının çapkınlıklarını ve teşhirciliğini kınamaması zaferlerini anlamsız kılıyordu. Gerçi İna sonunda muhteşem annesine işleri değiştirecek bir yasak ilişkinin yazılı kanıtını göndermeyi başardı – Matheran'daki Tanrı'nın Merkez Evi'nde Vasco Miranda'yla baş başa bir hafta sonu geçirmişlerdi. İşte bu etkili oldu. Aurora büyük kızını çağırdı, nemfoman bir fahişe olmakla suçlayıp lanetledi ve sokağa atmakla tehdit etti. "İtmene gerek yok," dedi İna, gururla. "Merak etme, ben kendim atlarım."

Yirmi dört saat içinde, Abraham'ın şirketi babası ve amcasından satın almasından sonra Cashondeliveri aile servetinden geri kalanın mirasçısı olan genç bir playboyla birlikte Tennessee, Nashville'e kaçtı. Cemşid-jii Camib-

hoy Cashondeliveri, Bombay gece kulüplerinde “Jimmy Cash” sahne adıyla “country ve Doğu müziği” diye tarif ettiği bir müzik türü çalıyordu. Genizden çıkan sesiyle söylediği, çiftlikler, trenler, aşk ve inekler hakkındaki şarkılara Hint ezgileri de katıyordu. İna’yla birlikte kaçtıktan sonra, aşklarını gizlemediler. İna’nın sahne adı Gooddy (yani “Dolly”) Gama’ydı – annesinin soyadını kullanması, Aurora’nın etkisinden kurtulamadığını gösteriyordu. Bir gelişme daha olmuştu. Sessiz kalarak efsaneleşen ablam ağzını açıp şarkı söylemeye başlamıştı. Jimmy Cash and the GG’s adıyla sahneye çıkan grupta üç kişilik bir vokalist grubunun lideriydi.

İna bir yıl sonra utanç içinde eve döndü. Hepimiz şoke olduk. Saçları yağlı, darmadağındı, otuz kilo almış görünüyordu; artık Gooddy Gama olmadığı kesindi! Göçmen bürosu yetkilileri onun pasaport fotoğrafındaki genç kız olduğuna inanmakta zorlanmışlardı. Evliliği sona ermişti, Jimmy’nin bir canavara dönüştüğünü, yaptığı şeylerin hiçbirini “bilmediğimizi” söylediyse de, zaman içinde, trilli şarkılar söyleyen süslü kovboylara duyduğu hepçil cinsel iştahın ve dozu giderek artan teşhirciliğinin Tennessee’de şarkıcıların kaderini belirleyen ahlakçı kişilerce tasvip edilmediğini öğrendik. Aynı durum kocası Cemşid için de geçerliydi; üstüne üstlük şarkı söylerken sesi boğazlanan bir kaz gibi tizdi. Bol para harcamış, Amerikan mutfağının keyfini çıkarmıştı, ama artan kilosuyla birlikte öfke nöbetleri de giderek şiddetlenmişti. Sonunda Jimmy ondan kaçıp country ve Doğu müziğini bir yana bırakıp hukuk okumak için California’ya gitmişti. “Onu yeniden elde etmem lazım,” diye yalvardı İna bize. “Bana yardım etmelisiniz.”

Giderken koşullar ne kadar acı olursa olsun, sonunda her zaman dönebildiğiniz yer evinizdir. Aurora bir yıllık ayrılıktan hiç söz etmedi, sefiş çocuğunu kollarına

aldı. “O işi hallediveririz,” diye avuttu ağlayan İna’yı. “Sen bize ne istediğini söyle.”

“Onu buraya getirmek zorundayım,” diye ağladı İna. “Öleceğimi düşünürse kesin döner. Bir telgraf yollayıp hasta olduğumu söyleyin. Bulaşıcı bir şey olmasın. Kalp hastalığı falan deyin, mesela.”

Aurora gülümsemek için kendini tuttu. “Kilo verdiren bir hastalığa ne dersin?”

İna imayı anlamadı. “Olmaz sersem,” dedi Aurora’nın omzuna yasladığı başını kaldırıp. “O kadar kiloyu nasıl vereyim? Kötü fikirlerini söyleme. Ona şey deyin,” diye sevinçle gülümsedi, “kanser oldu deyin.”

* * *

Mini’ye gelince; İna’nın evden uzakta olduğu yıl, o da kendi kaçış rotasını bulmuştu. Tatlı İnamorata’mızın, bu uysal tabiatlı gencecik kızın Nasıralı İsa’ya âşık olduğunu söylemekten hicap ediyorum; Tanrı’nın oğlu İsa’nın ve annesinin peşinden gitti ablam. Farecik Mini her zaman kolayca şoke olurdu, evimizin *beatnik* konukları onun için cıkcıklama ve elini ağzına götürüp kapatacak kadar şaşırma vesilesiydi. Altamount Caddesi’nde rahibelerden hemşirelik eğitimi alan koca gözlü, masum mini-Mini’miz etten kemikten annesi Aurora’nın yerine Tanrı’nın annesi Maria Gratiaplana’yı koymak, ablalarını kız kardeşleri için terk etmek, hayatının geri kalan günlerini Elefanta’dan uzakta, başkasının evinde, başkasının sevgisiyle geçirmek istiyordu...

“İsa aşkına!” diye haykırdı Aurora, onu hiç bu kadar öfkeli görmemiştim. “Senin için yaptığımız her şeye böyle mi karşılık veriyorsun!”

Kıpkırmızı kesilen Mini’nin annesine Efendimizin adını bu şekilde kullanmaması gerektiğini söylemek iste-

diği belliydi, ama onun yerine dudağını kanayana kadar ısırdı ve açlık grevine başladı. “Bırakın ölsün,” diyordu Aurora merhametsizce. “Rahibe olacağına ceset olsun daha iyi.” Ama Mini tam altı gün boyunca yiyip içmedi ve sonunda bayılmaya başladı ve Aurora, Abraham’ın baskısıyla pes etti. Annemin ağladığını pek sık görmemiştim, ama yedinci gün keskin hıçkırıklarla katıla katıla ağlayıp gözyaşı dökmeye başladı. Gratiaplana Rahibe Manastırı’na haber gönderildi, hepimizin doğumunda hazır bulunan Rahibe John çağırıldı. Rahibe zafer kazanmış bir kraliçe gibi sakın tavırlarla içeri girdi, sanki Mağripli Boabdil’in teslim olma isteğini kabul eden Kraliçe Isabel Gırnata’nın Elhamra Sarayı’na giriyordu. Başının etrafında yelken gibi uçuşan beyaz örtüsüyle dev bir gemiyi andırıyordu, gerdanı kat kattı. O gün baştan aşağı simgesel görünüyordu, kız kardeşimizin binip yelken açacağı gemiydi sanki. Üstdudağındaki –gerçek imanının itaatsizliğini işaret eden– ağaç kökü gibi benden fışkıran beş-altı tane iğne gibi kıl, gerçek imanlıların çektiği acılara işaret ediyordu. “Bu ev kutsanmıştır,” dedi, “çünkü İsa’ya bir gelin veriyor.” Aurora onu oracıkta öldürmek için bütün iradesini kullanmak zorunda kaldı.

Böylece Mini rahibe adayı olarak kiliseye katıldı ve Audrey Hepburn’un *Rahibe Hikâyesi*’ndeki kılıkta eve ziyarete geldiği zaman, hizmetçiler ona –başka isim kalmamış gibi– Mini-*mausi* adını taktı. Aslında küçük anne demek istiyorlardı, ama benim kulağıma ürpertici bir şey gibi çalınıyordu, sanki Vasco Miranda’nın çocuk odamıza yaptığı Disney resimleri ablamın dönüşümünden bir şekilde sorumluydu. Ayrıca, bu yeni Mini, bu sakın, mesafeli, kendinden emin Mini’nin gözlerindeki *Mona Lisa* gülümsemesiyle sonsuzluğa diktiği bakışlarındaki adanmışlık parıltısı bana başka bir türe aitmiş gibi yabancı geliyordu; bir melek ya da Marslıydı, belki de iki boyutlu bir fare.

Ama ablaları ilişkilerinde hiçbir şey değişmemiş gibi davrandı – farklı bir orduya katılmış olmasına rağmen, sanki ablasının emirlerini yerine getirmeye hâlâ mecburdu.

“Rahibelerle konuş,” diye buyurdu İna ona. “Bana onların bakımevinde bir yatak ayarla.” (Altamount Caddesi’ndeki Gratiaplana rahibeleri hayatın iki ucunda uzmanlaşmışlardı: insanları bu günahkâr dünyaya getirmek ve uğurlamak. “Jimmy Cash’im döndüğünde öyle bir yerde olmam lazım.”

Neden ablamın istediklerini yaptık? Hepimiz İna’nın planına katıldık; Aurora kanser haberini veren telgrafi gönderdi, Mini, Altamount rahibelerini manastırda bir yatak ayarlamaya ikna etti; bir evliliği kurtarmak için yapılan her şeyin, bu kutsal bağı koruyan her şeyin Tanrı’nın gözünde kutsal olduğu savını öne sürmüştü. Telgraf işe yarayıp Cemşid Cashondeliveri uçakla Bombay’a geldiğinde bile rol yapmayı sürdürdük. Ablalarımın üçüncüsü ve en sağlam karakterlisi Mina bile yakın zamanda Bombay Barosu’na kabul edilmiş olmasına ve ortalıkta daha az görünmesine rağmen oyuna katıldı.

İnatçı bir aileydik biz, da Gama-Zogoiby’ler, her birimiz diğerlerinin gitmediği bir yönde ilerleme ihtiyacı duyuyordu, hepimiz kendimize ait bir alan istiyorduk. Abraham’ın iş dünyasına, Aurora’nın sanata el atmasından sonra, İna cinselliğini profesyonel yöntemlerle pazarlamış, Mini, Tanrı’ya teslim olmayı seçmişti. Philomina Zogoiby’ye gelince, bizi ziyarete geldiğinde gıcıklık olsun diye inatla sevmediği bu takma adı kullanmamıza rağmen “Mina” adını küçük yaşta reddetmişti. Kuş gibi şakıyan sihirli çocuk çoktan kaybolup gitmişti, ilgi çekmek isteyen her küçük kızın yaptığı gibi o da protestoyu meslek edinmişti. Avukat olur olmaz Abraham’a aktivistler, sinemacılar ve avukatlardan oluşan radikal bir kadınlar grubuna katıldığını söyledi; amaçları pek çok kişinin cebini dolduran gö-

r nmez binalar ve görünmez işçiler skandallarını teşhir etmekti. Keke Kolatkar ve belediye­deki adamlarına dava açtı. Bu önemli dava yıllar boyu devam etti ve F.W. Stevens  irket binasını –“Ne kadar eski?” – “ ok eski.”– temellerinden sarstı. Yıllar sonra Keke’yi demir parmaklıklar ardına tıkmayı başardı, ama vergi görevlileriyle bir süre pazarlık ettikten sonra mahkemeyeyle anla an Abraham Zogoiby’yi ele ge iremedi i için öfkeden çıldırdı. Ne eyle yüksek miktarda cezayı ödeyen Abraham dokunulmazlık karşılığında savcılık için tanıklık ederek eski müttefikine ihanet etti ve birkaç ay sonra güzelim K.K. Binası’nı hapisteki politikacının da ılmakta olan emlak şirketinden uygun bir fiyata satın aldı. Mina’yı bir yenilgi daha bekliyordu; görünmez binaların varlığını başarıyla kanıtlamış olmasına rağmen onları inşa eden görünmez insanların gerçek olduğunu ispatlayamadı. Hayalet olarak sınıflandırılan bu insanlar tayflar gibi şehirde dolaşıyor, başkalarının evlerini inşa ediyor, mallarını taşıyor, pisli ini temizliyor sonra basitçe, korkunç şekillerde ölüyorlardı – her biri sırası gelince kimseye görünmeden, hayalet kanlarını hortlak ağızlarının kenarından akıtarak şehrin fazlasıyla gerçek, aldırı sız sokaklarında ölüp gidiyordu.

 na, Altamount rahibelerinin bakımevinde Jimmy Cash’in d n   n  beklerken, Philomina hepimizi  a ırtan bir sürpriz yaparak ablasını ziyaret etti. O zamanlar sık çalınan bir Dory Previn  arkısı vardı –bazı şeyler bize geç ulaşabiliyordu– ve Dory  arkıda sevgilisini kendisiyle birlikte yaşamayı reddettiği halde yabancılar için ölmeye hazır olmakla suçluyordu. Biz de Philomina’mız için aynısını düşünüyordu. Bu yüzden  na’yla ilgilendiğini duyunca  a ırmı tık.

Neden yaptık bunu? Bence bir şeylerin kırılmış olduğunu,  na’nın zararını son kez attığını anladığımız için. Mini’nin daha ufak tefek, Mina’nın daha küçük olduğunu

biliyorduk, ama İna içlerinde en hassasıydı; ailesi adını ikiye böldüğünden beri kendinde değildi, nemfomanlığı ve diğer yaptıkları yıllardır çöküş içinde olduğunun kanıtıydı. Boğulmak üzereydi ve bir şeylere tutunmaya çalışıyordu, işe yaramaz Jimmy tutunmaya çalıştığı son daldı.

Mina, Cemşid Cashondeliveri'yi havaalanından almayı teklif etti, hukuk öğrencisi olduğu için daha kolay anlayacaklarını ileri sürdü. Cemşid geldiğinde çok genç ve korkmuş görünüyordu, bundan dolayı arabayla şehre dönerken ablam hayatını, "fallokrasiye karşı verdiği mücadeleyi" anlatmaya başladı, görünmez dünya davasını özetledi, Olağanüstü Hal ile mahkemede mücadele etmek için kurdukları kadın gruplarının çabalarını aktardı. Halkın çoğuna hâkim olan korku atmosferini tasvir etti, demokrasi ve insan hakları için mücadelenin önemini vurguladı. "İndira Gandhi," dedi, "kendine kadın deme hakkını kaybetti. Görünmez bir çükü var artık." Kendi derdine dalmış olduğundan ve haklılığına duyduğu inançtan dolayı Jimmy'nin her an daha fazla gerildiğini göremiyordu. Jimmy entelektüel değildi, hukuk okumakta çok zorlanıyordu ve daha da önemlisi, kanında bir damla siyasi radikalite yoktu. Böylece aramızda İna'nın tekerine ilk çomak sokan Mina oldu. Meslektaşlarıyla birlikte her an tutuklanabileceğini söylediği zaman, Cemşid arabadan atlayıp havaalanına dönmeyi ciddi ciddi düşündü.

Monoloğunun sonunda, "İna seni görmek için ölüyor," diyen Mina'nın yanakları, seçtiği benzetmeyi fark edince kızardı. "Yani, ölmüyor tabii," diye söylediğini düzelterek durumu iyice batırdı. Bir sessizlik oldu. "Ah, neyse, işte geldik," diye ekledi bir süre sonra. "Onu kendin görebilirsin."

Onları Maria Gratiaplana Bakımevi'nin kapısında karşılayan Mini, Audrey Hepburn'e her zamankinden çok benziyordu ve İna'nın mutsuz bir balon gibi bekle-

diğı odaya varana dek camı parçalayacak keskinlikte me-
leksi bir sesle Cehennem ateşinden, lanetlenmekten ve
evlileri ancak ölümün ayırabileceğinden söz etti. Jimmy
ona İna'yla ikisinin kutsal, değişmez bir anlaşmaya imza
atmadıklarını, bunun yerine Reno'daki hızlı "Evlilik Ha-
nı" salonunda elli dolarlık Gece Yarısına Özel taşra tarzı
bir sivil töreni tercih ettiklerini, kadim veya modern ila-
hiler yerine Hank Williams Sr. müziğı eşliğinde evlen-
diklerini, bir sunağın değil at bağlama çitinin önünde
durduklarını, töreni bir rahibin değil, kocaman bir şapka
takan, belinde kabzaları inci kaplı altıpatlarlar taşıyan bir
adam tarafından evlendirildiklerini, karıkoca ilan edil-
dikleri anda binici pantolonlu, boynuna puantiye banda-
na bağlamış bir kovboyun arkalarında var gücüyle yihuu
diye bağırıp kemendiyle ikisini sıkıca yakalayarak İna'nın
sarı güllerden oluşan düğün buketini ezdiğini anlatmaya
çalıştı. Göğsüne batan dikenler etini kanatmıştı.

Bu tür laiklik taraftarı bahaneler ablama işlemezdı.
"O kovboyun," diye ilan etti, "Tanrı'nın habercisi oldu-
ğunu görmüyor musun?"

Mina'nın monoloğıyla başlattığı kaçma isteğı, Mi-
ni'yle konuştuktan sonra Jimmy'nin içinde iyiden iyiye
güçlenmişti; bundan sonra ben de ister istemez işe karış-
tım korkarım. Mini ile Jimmy, İna'nın odasına geldikle-
rinde koridorda duvara yaslanmış hayal kuruyordum.
Zihnimde kalabalık bir ara sokakta üzerime gelen iriyarı
ve genç bir Sih gördüğüm için sakat sağ elime tükür-
düm. Cemşid Cashondeliveri geriye doğru sıçrayıp Mi-
na'yla çarpıştı. O zaman, intikam almaya niyetli bir er-
kek kardeşe, ablasını üzen adamı yere indirmeye hazırla-
nan iki metrelik bir deve benzediğimi fark ettim. Kötü
bir niyetim olmadığını göstermek için ellerimi havaya
kaldırdım, fakat bunu meydan okuma sanan Jimmy yü-
zünde dehşet ifadesiyle İna'nın odasına daldı.

Aurora Zogoiby'nin birkaç adım ötesinde durdu. Annemin arkasında, yatakta, İna ahlayıp ofluyordu, ama Jimmy'nin gözleri yalnızca Aurora'yı görüyordu. Annem o dönemde elli yaşlarındaydı, ama zaman cazibesini azaltmamış çoğaltmıştı; Jimmy'yi gücünün farlarına yakalanmış aptal bir hayvan gibi ele geçirip dondurdu, ilgisinin yoğun ışığını üzerine çevirdi ve onu kölesi yaptı. Sonradan, bu trajik fars geçtikten sonra, bana bunu yapmaması gerektiğini söyledi –itiraf etti– ve kenara çekilip arası bozulan çifti kendi hallerine bırakmanın daha doğru olacağını onayladı. “Ne yapabilirdim?” dedi bana (O zamanlar onun modeliydim, hem çalışır hem benimle sohbet ederdi.) “Benim gibi yaşlı bir tavuk genç bir adamı hâlâ afallatabiliyor mu öğrenmem gerekiyordu.)

Elimde değil, demek istiyordu akrep annem. Doğam böyle.

Arkasında yatakta bekleyen İna kontrolünü giderek yitiriyordu. Jimmy'ye hayatta kalma olasılığının ne kadar düşük olduğunu, kanserin sistematik yayılışını, ölümcül olduğunu, vücudunu istila ettiğini, lenf bezlerinin kötü durumda olduğunu, hastalığın geç teşhis edildiğini anlatarak aşkını kazanmayı planlamak gibi zavallıca bir plan yapmıştı. Jimmy ayaklarına kapanıp af dilediği zaman önce onu birkaç hafta terletecek, bu arada kendisi kemo-terapiye giriyor gibi yapacaktı (aşk için kilo vermeye, gerekirse saçını incelttirmeye razıydı.) Sonunda mucizevi bir şekilde iyileştiğini açıklayacak ve birlikte sonsuza dek mutlu mesut yaşayıp gideceklerdi. Fakat kocasının saf bir hayranlıkla Aurora'nın yüzüne baktığını görünce planlarının boşa çıktığını anladı.

O anda İna'nın paniği ve ihtiyaç duygusu taşarak bir tür deliliğe dönüştü. O çılgınlık ânında, planını hızlandırmak gibi geri çevrilmesi mümkün olmayan bir hata yapmıştı. “Jimmy,” diye haykırdı, “Jimmy bir mucize oldu!

Seni görür görmez iyileştim, biliyorum, yemin ederim, beni test etsinler, göreceksin. Jimmy, hayatımı kurtardın, Jimmy, başka kimse bunu yapamazdı, aşkın gücü bu.”

O zaman Jimmy dönüp ona dikkatle baktı ve gözlerindeki perdenin kalkışına şahit olduk. Sırayla hepimize döndü ve yüzlerimizde komployu okudu, artık gizleyemediğimiz gerçeği gördü. Yenilgiye uğrayan İna’nın gözlerinden köpüklü bir üzüntü şelalesi fışkırıyordu. “Ne aile ama,” dedi Cemşid Cashondeliveri. “Yeminle hepimiz *çatlak*ımız.” Gratiaplana Bakımevi’ni terk etti ve İna’yı bir daha hiç görmedi.

* * *

Jimmy’nin veda sözleri bir nevi kehanete dönüştü; İna’nın aşağılanması ailemizde derin bir çatlak yaratan ilk olaydı. O günden sonra bir yıl boyunca aklını yitiren ablam ikinci çocukluk dönemini yaşadı. Aurora onu yeniden Vasco’nun çocuk odasına yerleştirmişti; nöbetleri şiddetlenince deli gömleği giydiriliyor, duvarlar yumuşak minderlerle kaplanıyordu, ama Aurora bir akıl hastanesine götürülmesine izin vermiyordu. Artık çok geç olduğu halde, İna’nın yıkıma uğradığı kesinken, Aurora dünyanın en sevgi dolu annesine dönüşmüş, onu kaşıkla beslemeye, bebek gibi yıkamaya, akli başındayken hiç yapmadığı şekilde öpüp kucaklamaya başlamıştı – en büyük kızına aklını yitirmesine neden olan felakete direnme gücü sağlayacak sevgiyi şimdi, artık çok geçken veriyordu.

Olağanüstü Hal’in sona ermesinin üzerinden kısa süre geçmişti ki, İna kanserden öldü. Lenfoma aniden ve hızla gelişmişti, bedenini şölen sofrasındaki bir dilenci gibi yiyip bitirmişti. Yalnızca acemilik dönemini tamamlayıp Rahibe Floreas olarak –“Bir çeşme adı gibi,” diye burun kıvrımıştı Aurora sinir ve horgörüyle– yeniden doğan

Mini, İna'nın hastalığı kendine musallat ettiğini, "kendi sonunu çağırdığını" söylemeden edemedi. Aurora ile Abraham, İna'nın ölümünden hiç söz etmediler, onu sessizce onurlandırdılar – bir zamanlar İna'yı ünlü bir güzel haline getiren sessizlik şimdi mezar sessizliğine dönüşmüştü.

İna ölmüş, Mini evden ayrılmış, Mina kısa süreliğine hapse düşmüştü – Olağanüstü Hal'in sonunda kısa süreliğine tutuklanıp salıverilmiş, Mrs. Gandhi'nin seçimlerdeki yenilgisinden sonra itibarı artmıştı. Aurora, en küçük kızına onunla ne kadar gurur duyduğunu söylemek istiyordu, ama bunu yapmaya nedense bir türlü fırsat bulamadı, Philomina Zogoiby'nin ailesiyle bağlantı kurduğunda sergilediği mesafeli tavır annesinin sevgi sözcüklerini engelledi. Mina da Elefanta'ya sık sık gelmediği için geriye bir tek ben kalıyordum.

* * *

Dünyadaki çatlaktan aşağı bir kişi daha düşmüştü. Dilly Hürmüz'ün işine son verilmişti. Evde *ayah*'lıktan kahyâlîğe terfi eden Miss Jaya Hé son bir vurgun yapmak için konumunu kullanmıştı. Aurora'nın stüdyosundan küçüklüğümü gösteren üç karakalem eskiz çalmıştı. Resimlerde sakat elim mucizevi bir şekilde bir çiçeğe, bir resim fırçasına ve kılıca dönüşüyordu. Miss Jaya bu resimleri Dilly'min dairesine götürdü ve bunların "genç Sahip" tarafından gönderilen hediyeler olduğunu söyledi. Arkasından Aurora'ya onu resimleri aşırırken gördüğünü anlattı ve *affınızı dilerim, Begüm Sahip, ama bu kadının oğlumuzla ilgili ahlakdışı niyetleri olduğundan şüpheleniyorum*, dedi. Aurora aynı gün Dilly'yi ziyaret etti ve tatlı kadıncağızın piyanonun üstündeki gümüş çerçevelere, ailesinin fotoğraflarının üstüne yerleştirdiği resimleri görünce annemin başka kanıta ihtiyacı kalmadı.

Ona durumu açıklamaya çalıştım, ama annemin zihni bir kere kapandı mı dünya üzerindeki hiçbir güç onu açamazdı. "Her neyse," dedi bana, "ondan eğitim almak için çok büyüdün. Sana öğretebileceği bir şey kalmadı."

Dilly kovulduktan sonra bütün tekliflerimi –telefonlarımı, mektuplarımı, çiçeklerimi– elinin tersiyle itti. Tepeden aşağı son kez inip Vjay Mağazaları'nın oradaki evine gittim, fakat beni içeri almadı. Kapıyı biraz araladı, ama çekilip açmadı. Yaptığım terli yolculuğun tek ödülü, tik ağacından kapının aralığından görünen isyankâr çenesi ve kırpıştırdığı miyop gözleri oldu. "Yoluna git, zavallı çocuk," dedi bana. "Bu zorlu yolculukta sana başarılar dilerim."

Miss Jaya Hé'nin intikamı bu oldu.

Aurora Zogoiby'nin sözde "Mağripli resimleri" üç ana döneme ayrılabilir; 1957 ile 1977 arasında, yani doğumumla Mrs. G.yi koltuğundan eden seçimler ve İna'nın ölümü arasındaki yıllarda yapılan "erken dönem" resimleri; adının en sık ilişkilendirildiği ışıldayan, derin eserleri verdiği, "büyük" ya da "yüksek" dönem diye bilinen 1977-1981 yılları ve evden ayrılışım üzerine yapmaya başladığı sürgün ve dehşet resimlerini kapsayan, sonuncu, tamamlanmamış, imzalanmamış başyapıtı *Mağriplinin Son İç Çekişi*'ni (170x147 cm, tuval üstüne yağlıboya, 1987) içeren, "karanlık Mağripliler" denen seri. Bu son resimde nihayet doğrudan hiçbir zaman ele almadığı konuya yönelmişti – Boabdil'in Gırnata'dan kovuluşunu çıplak bir şekilde tasvir ederken, oğluna yaptıklarıyla da yüzleşmişti. Büyük ölçülerine rağmen en temel öğelerine indirgenmiş resimdeki bütün unsurlar tuvalin tam ortasındaki sultanın yüzünde birleşiyordu; dehşetin, zayıflığın, kayıp ve acının karanlık gibi fişkırdığı bu yüz, Edvard Munch'ü akla getiren varoluşsal bir acı ifadesi taşıyordu. Vasco Miranda'nın aynı konuyu duygusallıkla yorumladığı tablodan son derece farklıydı. Ama aynı zamanda gizemli bir resimdi, bu "kayıp tablo" – hem Vasco'nun hem Aurora'nın aynı konuyu ele alan resimle-

rinin annemin ölümünden birkaç yıl sonra ortadan kaybolması ne çarpıcı! Resimlerden biri C.J. Bhabha'nın özel koleksiyonundan, diğeri Zogoiby koleksiyonundan çalınmıştı! Hanımefendiler ve beyefendiler; Aurora Zogoiby'nin çalkantılı son günlerinde bu resmin içine ölümlüyle ilgili bir kehaneti gizlediğini belirterek ilginizi biraz daha gıcıklamak isterim. (Vasco'nun kaderi de bu tuvalerin hikâyesiyle yakından ilişkiliydi.)

Bu resimlerin yapılışı hakkında anımsadıklarımı anlatırken, bir sanat eseri için kendilerini model olarak sunanların biten eserle ilgili görüşlerinin tuvalin yanlış tarafından gelen, genellikle öznel, hasarlı ve bazen kindar duyguları ifade edebileceğinin farkındayım. Mütevazı kil onu yoğuran eller hakkında ne diyebilir ki? Belki sadece şunu: Oradaydım. Ona modellik yaptığım yıllar içinde ben de onun bir tür portresini hazırladım. Bana bakıyordu, ben de doğrudan ona bakıyordum.

Gördüğüm şeydi: Boya lekeleriyle kaplı, lacivert yelken bezi tulumunun üstüne dizlerinin altına gelen elde dokunmuş bir *kurta* giyen, ayakları çıplak, beyaz saçları başının tepesinde toplanmış, saçlarının arasına sokuşturduğu fırçalarla Madam Butterfly'yı akla getiren, Katherine Hepburn'ün canlandığı bir Butterfly veya –evet!– hikâyenin komik Hint versiyonundaki –*Titli Begüm*– Nergis onu canlandırabilirdi: Artık genç olmayan, süslenip boyanmayan, sersem Pinkerton'ın dönüp dönmeyeceğiyle ilgilenmeyen bir Madam Butterfly'dı karşımdaki. Stüdyosu çok sadeydi, öyle ki içeride rahat bir sandalye bile yoktu ve klima da olmadığından oda ucuz bir taksi kadar sıcak ve nemliydi, tavanda tembelce dönen eski pervane hiç işe yaramıyordu. Aurora hava koşullarına aldırış etmiyor görünüyordu, ben de aynısını yaptım. İsteddiği yere, istediği pozu vererek oturdum ve mola isteyip istemediğimi sormak aklına gelene kadar

uzuvlarıma ağrılar saplansa bile şikâyet etmedim. Böylelikle onun efsanevi dik başlılığından, kararlılığından tuvale sızanlar bana da sirayet etti.

Emzirdiği tek çocuk bendim. Bu bir fark yaratmıştı sanırım; çünkü sivri dilinden payıma düşeni her zaman alsam da, bana karşı ablalarım davrandığı kadar yıkıcı değildi. Belki de kimsenin hastalık olarak nitelendirmesine izin vermediği “durumum” kalbini yumuşatıyordu. Doktorlar durumuma birbiri ardına farklı adlar vermişlerdi, ama ressam ve modeli olarak stüdyosuna geçtiğimizde, Aurora bana sürekli kendimi tedavisi mümkün olmayan bir prematüre yaşlanma hastalığının kurbanı değil, sihirli bir çocuk, bir zaman yolcusu gibi görmemi telkin ediyordu. “Ana rahminde yalnızca dört buçuk ay kaldın,” diye anımsattı bana. “Bebeğim benim, her şeye fazla hızlı başlayıverdin sen. Belki hızlandıkça uçar, bu hayattan başka bir zamana ve uzama geçersin. Belki –kim bilir?– daha iyi bir yere gidersin.” Ölümden sonra yaşamı inandığını işaret edebilecek bir şeyler söylediğini ilk ve son kez duydum. Anladığım kadarıyla bu tür varsayım stratejileri aracılığıyla korkuyla –hem kendi korkusuyla hem benimkiyle– mücadele etmeye karar vermişti; özel hissetmemi, anlamlı bulmamı, bu dünyaya, bu âna ait olmayan ama varlığıyla çevresindekilerin hayatlarını ve yaşadıkları çağı tanımlayan biri gibi görmemi sağlayarak beni rahatlatıyordu.

Evet, ona inanıyordum. Teselli edilmeye ihtiyacım vardı ve sunulan her avantajı havada kapmaya hazırdım. Ona inanıyordum ve bunun bana faydası oluyordu. (Ana rahmine düşmemden dört buçuk ay önceki kayıp Lotus ödülü gecesini öğrenince, Aurora’nın başka bir sorununu saklamaya çalışıyor olabileceğini düşündüm, ama öyle değildi bence. Bana kalırsa anne sevgisinin gücüyle hayatımı bir bütün haline getirmeye çalışıyordu.)

Beni emzirdi ve ilk “Mağripli” resimlerini ben memesini emerken yaptı; karakalem eskizler, suluboyalar, pasteller ve sonunda büyük ölçekli bir yağlıboya tablo. Aurora ve ben, bu resimde biraz küfre kaçan tavırlarla, tanrısız bir Meryem ve çocuğu gibi poz veriyorduk. Sakat elim parlak bir ışığa, resimdeki tek ışık kaynağına dönüşmüştü. Onun şekilsiz elbisesinin kumaş kıvrımları karanlık gölgeler halinde dalgalanıyordu. Gökyüzü parlak kobalt mavisiydi. Yıllar önce Vasco’dan resim siparişi eden Abraham Zogoiby böyle bir tablo ummuş olmalıydı; yo, hayır, Abraham böyle bir resmi hayal bile edemezdi. Resim Aurora’yla ilgili hakikati ifşa ediyordu; derin ve diğerkâm tutkularını, kendini büyük görme alışkanlığını, ihtişamını, dünyayla arasındaki büyük yarılmayı ve dünyanın kusurlarını sanatı aracılığıyla aşma kararlılığını. Trajedimi fantezi kılığında yaratabileceği en güzel, en derin renkler ve ışıkla tasvir etmişti; mitoman bir mücevher gibi. Tabloya *Karanlığı Aydınlatacak Bir Işık* adını vermişti. Vasco Miranda ve başkaları seçimini sorgulayınca, “Neden olmasın?” diye yanıt verip omuz silkti. “Tanrısı olmayan dindarlar için dinî içerikli resimler yapmaya merak saldım.”

“O zaman cebinde bir Londra bileti bulunsun,” diye öğüt verdi Vasco Miranda. “Çünkü bu çürümüş yerden ne zaman kaçmak zorunda kalacağınızı bilemezsiniz.”

(Aurora, Vasco’nun tavsiyesine gülüp geçti – zaten sonunda kaçmak zorunda kalan Miranda oldu.)

Büyüdükçe beni model olarak kullanmaya devam etti, bu süreklilik de sevgisinin işaretiydi. Beni “yavaşlatmanın” bir yolunu bulamadığından resmederek ölüm-süzleştirdi, kendisinden geriye kalacak olanların bir parçası olmayı armağan etti bana. İlahi yazarı gibi ben de sevinçle onu övmek isterim, çünkü nazikti. *Çünkü sonsuzdur onun merhameti...* Aslında parmağımla –doğuştan

sakat elimle– bir gerçeği işaret etmem gerekirse; hızla geçen zaman ve sakat uzvuma rağmen Cennet’te mutlu bir çocukluk geçirdiğimi söylememin nedeni annemle aramızdaki bu işbirliğiydi, dalgın dalgın, sanki papaza günah çıkarıyormuş gibi aklına ne gelirse anlattığı bu özel saatlerin samimiyetiydi – kalbindeki ve zihnindeki sırları bu sayede öğrendim.

Örneğin, babama nasıl âşık olduğunu anlattı: bir Ernakulam ambarında birdenbire ikisi arasında beliren, olanaksız olanaklı kılan, gerçekleşmeyi talep eden muazzam şehveti. Annem ve babamın en sevdiğim özelliği aralarındaki bu tutkuydu, en azından bir zamanlar aralarında olan tutku, çünkü zaman geçtikçe dönüştükleri mesafeli evli çiftte bir zamanki genç âşıkları görmek zordu. Çok büyük bir aşk yaşadıkları için ben de böyle bir aşk istiyordum, böyle bir aşka açtım, Dilly Hürmüz’ün şefkatinde ve cambazlıklarında kendimi kaybetsem de aradığımın başka bir şey olduğunun bilincindeydim; ah benim istediğim, arzu ettiğim *asli mirch masala*’ydı¹: boncuk boncuk kişniş suyu akıtmanıza, sancıyan dudaklarınızın arasından acı biber alevleri üflemenize neden olan şey. Onları gibi baharatlı bir aşk istiyordum.

Ve onu bulduğum zaman annemin anlayış göstereceğini sanıyordum. Aşk için dağları delmem gerektiğinde annem bana yardım eder sanıyordum.

Ne yazık ki yanılmışım ve bu yanılgı hepimiz için kötü oldu.

Abraham’ın tapınak kızlarını biliyordu, elbette, hem de en başından beri. Bir gün, “Sır saklamak isteyen erkekler uykuda sayıklama alışkanlığından vazgeçmeli,” diye mırıldandı. “Babanın gece dırdırından öyle usandım

1. (Hintçe) Gerçekten acı baharat. (Ed.N.)

ki onu başka yatak odasına gönderdim. Bir hanım güzelce dinlenebilmelidir.” Geri dönüp bakınca, o gururlu, meşgul kadının sıradan görünümlü cümleler altında bana başka bir şey anlattığını fark ediyorum – ödün vermeyi reddeden ve kimseye müsamahası olmayan anem, güneyden ithal ettiği malların tadına bakmayı ihmal etmeyen Abraham’a ses çıkarmamıştı, ne de olsa beden zayıftı. “Yaşlı erkekler,” diye burun kıvırdı bir gün, “genç kızların arkasından salya döküp dururlar. En kötüler de çok kızı olanlardır.” Genç ve masumken bu düşüncelerinin resimlerindeki figürlerin hayatlarına nüfuz etme yöntemi olduğunu sanıyordum, ama Dilly Hürmüz sayesinde arzularım uyandığında, ne söylediğini anlamaya başladım.

Mina’yla aramdaki sekiz yıllık boşluk hep ilgimi çekmişti; kavrayış alevden bir dil gibi genç-yaşlı çocuk benliğini kapladığında, çocukların arkadaşlığından mahrum kalmış ve bir yetişkinin zarafetinden ve kontrol becerisinden yoksun olmama rağmen genç yaşında yetişkinlerin sözcük dağarcığını kullanmaya başlamış olan ben, keşfimi yüzüne karşı söylemekten çekinmedim: “Bebek yapmayı bıraktınız çünkü seni aldatıyordu,” dedim.

“Tokadı bastım mı,” dedi, “çokbilmiş yüzündeki dişleri döküveririm.” Arkasından attığı tokat, dişlerimi hiç etkilemedi. Tokadın nazikliği bana göre söylediklerimin onayıydı.

Sadakatsizlikleri hakkında Abraham’la yüzleşmemişti, peki neden? Özgür düşünceli bohem tavırlarına rağmen, Aurora Zogoiby kalbinin derinliklerinde bir yerde hâlâ kuşağının kadınıydı ve bu kuşak, erkeklerde böyle davranışları kabul edilebilir, hatta normal buluyordu; kadınlar acılarına omuz silkiyor, acılarını canavarın doğası ve ihtiyaçları hakkında bayağı görüşler altında gizliyorlardı. Adına yapılan her şeyin mubah olduğu ailenin hatırı için

kadınlar kocalarının ihanetlerini görmezden geliyor ve üzüntülerini şallarının bir ucuna düğümleyip bırakıyor veya bozuk para ve anahtarlar yaptıkları gibi küçük, ipek cüzdanlarda saklıyorlardı. Ayrıca Aurora, Abraham'a ihtiyacı olduğunu, o işleri yönettiği sürece sanatının peşinden gitmek için özgür olduğunu biliyordu. Açıklaması bu kadar basit, hoşgörölü ve korkakçaydı işte.

(Hoşgörü hakkında bir parantez: Aurora, Mr. Nehru'yla son kez görüşmek için kuzeye giderken Abraham'ın güneye yolculuk etme kararı bana babamın hoşgörölü eş rolünü oynadığını düşündürmüştü. Yaptığı seçimin, bu içi boş açık evliliğin, ağartılmış mezar odasının altında yatan şey hoşgörüsü müydü? – Sakin ol Moor, sakınleş. İkisi de sitemlerini duyamaz artık, bu öfke top-rağı sallasa da bir işe yaramaz.)

Şeytanla böyle korkakça, para temelli, zayıflara göre bir anlaşma yaptığı için kendisinden nasıl nefret ediyordu kim bilir! Çünkü –hangi kuşaktan olursa olsun– benim stüdyosunda yakından tanıdığım annem kolay kolay boyun eğmezdi. Mücadeleciydi, zorluklara göğüs gererdi, sözünü sakınmazdı. Ancak hayatının aşkının yıkımıyla karşılaştığında ve dürüstçe bir savaş ile yalanlarla dolu, çıkarıcı huzur arasında kaldığında sesini kesti ve kocasına öfkeli tek kelime bile etmedi. Böylece aralarındaki sessizlik bir suçlama gibi büyüdü; babam uykusunda konuşuyor, annem stüdyosunda mırıldanıyordu ve ayrı odalarda uyuyorlardı. Bir an için, kalbi Lonavla Mağaraları'nın merdivenlerinde duracak gibi olduktan sonra, bir zamanlar nasıl seviştiklerini anımsadılar. Ama gerçek kısa süre sonra geri döndü. Bazen ikisinin sakat elimi, erkenden yaşlanmamı kendileri hakkında verilmiş ilahî bir hüküm gibi gördüğünü düşünüyordum – arazlı bir aşktan doğan sakat bir çocuktum, artık bütün olmayan bir evlilikten doğan yarım hayattım. Yeniden birleşmele-

ri için en ufak bir umut vardysa bile, doğumum bu olasılığı iptal etmişti.

Başlangıçta anneme tapmış, sonra ondan nefret etmişim. Şimdi, bütün hikâyelerimizin sonunda, geri dönüp bakınca hissettiğim şey –en azından aralıklı patlamalarla– şefkat. Bu hissin iyileştirici bir yanı var, hem oğlu için hem de annemin huzursuz gölgesi için.

Aurora ve Abraham'ı birleştiren şey güçlü bir arzuydu; ayıran şey de arzunun tükenişi. Son günlerde, Aurora'nın kibirini, sertliğini ve aksiliğini kayıtlara geçirirken o gürültülü dramın altında kaybın daha üzüntülü notalarını da duyuyordum. Koçin'deki, Flory Zogoiby'nin henüz doğmamış oğlunu Rumpelstiltskin gibi ele geçirme denemesi için Abraham'ı affetmişti. Matheran'da onu ikinci kez affetmeyi denemiş ve o sırada beni yaratmıştı. Ama babam değişmeyince üçüncü kez affetmemişti onu... yine de onunla kalmıştı. Aşk için dünyasını altüst eden annem bu kez isyan etmemiş, kendini gidecek sevgisizleşen bir evliliğe mahkûm etmişti. Dilinin keskinleşmesine şaşmamak gerek.

Abraham'a gelince, yeniden anneme dönse, kalan herkese sırt çevirse annem onu Keke ve Yara'nın ve sonradan ortaya çıkan daha beter suçluların Mogambo'yu akla getiren Yeraltı Dünyası'na gömülmekten kurtarabilir miydi?.. Annemle babamın hayatını yeniden yazmanın anlamı yok. Olanları anlatmak bile yeterince zor, üstelik kendi hikâyeme sıra gelmedi henüz.

* * *

İlk “Mağripli” resimlerinde ellerim bir dizi mucizeye dönüşmüştü; genellikle bedenim de mucizevi bir şekilde farklıydı. Resimlerden birinde –*Kur* adlı tablo– çok gözlü kuyruğunu sergileyen bir tavus kuşuydum,

annem kendi başını da kabarık tüylü bir tavus kuşunun başına yerleştirmişti. On iki yaşımıdayken yapılan, yirmi dört yaşında görüldüğüm bir resimde Aurora ilişkimizi tersine çevirmiş, kendisini genç Eleanor Marx olarak resmetmiş, beni de babası Karl yapmıştı. *Moor ve Tussy* daha şoke edici bir resimdi – genç bir kız kılığındaki annem hayranlıkla bana bakıyor, ben de pederşahi bir tavırla yakamı tutarak poz vermiş, üzerimdeki frak ve bıyıklarımınla yakın geleceğe dair bir kehanet gibi görünüyordum. “Göründüğün yaşta olsan, ben de yarı yaşımda olsam senin kızın olabilirdim,” diye açıkladı kırk yaşını geçmiş olan annem. O zamanlar, sesindeki söylediği tuhaf şeyleri gizleyen hafiflikten başka bir şeyi işitemeyecek kadar gençtim. Bu bizim tek ikili portremiz değildi üstelik, bir de *Öpücükle Ölüm* vardı ve bu tabloda annem kendini yatağa uzanmış ölü Desdemona olarak resmetmişti. Ben de ölümcül bir pişmanlıkla son nefesini verirken ona doğru hamle yapan bıçaklanmış Othello’yudum. Annem küçümser bir tavırla bu pantomim-resimlerini ailenin eğlencesi için yaptığını söylerdi. Ama birazdan tasvir edeceğim kötü şöhretli kriket resmini yaparken olduğu gibi, Aurora genellikle en putkırıcı, en önemli resimlerini en kaygısız anlarında yapıyordu. Hayatı boyunca sergilemediği bu resimlerin yüksek voltajı erotizmi ölümünden sonra bir şok dalgası yarattıysa da bu dalgalar bir tsunamiye dönüşmedi, çünkü arsız erotizm ressamı hayatta değildi ve özür dilemeyi reddederek, hatta en ufak bir pişmanlık göstermerek sıradan insanları kışkırtmadı.

Fakat Othello resminden sonra çalışmaları yön değiştirdi ve eski Boabdil hikâyesini –“bilinen versiyonu değil Aurora versiyonu, dedi bana”– tanıdık bir çevreye yerleştirmeyi araştırmaya başladı; bu resimde ben de Nasrilerin sonuncusunun Bombaylı haliydim. 1970 Ocak ayında,

Aurora Zogoiby ilk kez Elhamra'yı Malabar Tepesi'ne yerleştirdi.

On üç yaşındaydım ve Dilly Hürmüz'le henüz başlayan ilişkim başımı döndürmüştü. Aurora, ilk "gerçek" *echt* Mağripliği resmederken, gördüğü bir rüyayı anlattı. İspanya'da bir gece eski bir trenin "arka verandasında" yolculuk ediyor, uyuyan bedenimi kucağında tutuyordu. Birdenbire beni fırlatıp atsa, beni geceye kurban etse hayatının geri kalanı boyunca güvende, dokunulmaz olacağını anladı – bunu rüyalarda olduğı gibi, söylenmesine gerek kalmadan ama kesinlikle biliyordu. "Yalan söylemeyeceğim, evlat, uzun süre düşündüm." Sonra rüyasının sunduğı teklifi reddetti ve beni yatağıma götürdü. Kendine İbrahim'i akla getiren bir rol biçtiğini görmek için Kutsal Kitap uzmanı olmaya gerek yoktu. On üç yaşında olmama rağmen, sanatçılarla dolu o evde Michelangelo'nun *Pietà*'sından haberdardım, bu yüzden anlatmaya çalıştığı şeyi büyük ölçüde anladım. "Teşekkürler anne," dedim ona. "Bir şey değıl," dedi. "Ellerinden geleni artlarına koymasınlar."

Bu rüya da başka pek çokları gibi gerçek oldu; ama İbrahim'i akla getiren kurban etme ânı gerçekten geldiğinde, annem rüyasını gördüğü seçimi yapmadı.

Gırnata'daki kızıl kale Bombay'a getirildikten sonra, Aurora'nın tuvalinde her şey hızla ilerledi. Elhamra çabucak Elhamra'dan başka bir şeye dönüştü; Hindistan'ın kızıl kalelerinden öğeler, Delhi ve Agra'daki Mugal saray-kalelerinden yansımalarla, İspanya'daki binanın Mağripli zarafetine Mugal ihtişamı eklendi. Malabar, Chowpatty Sahili'ne bakmayan bir tepeye dönüştü ve Aurora'nın hayal gücünün yaratıklarıyla dolmaya başladı – canavarlar, fil tanrılar, hayaletler. Resimlerin çoğunda, suyun iki dünyayı birbirinden ayıran kıyılarına odaklanıyordu. Denizi balıkla, batık gemilerle, denizkızlarıyla, hazine-

lerle, krallarla; karayı da akşamüstü gezintilerini yapan Bombaylılar gibi suyun kıyısında kalabalıklaşan yankesiciler, pezevenkler, şişman fahişeler, tarihî, hayalî veya güncel karakterlerden bir geçit alayıyla doldurmuştu. Suyun kıyısında, tuhaf, karışık yaratıklar iki unsurun sınırlarını aşıp geri dönüyordu. Su hattını genellikle yarım bırakılmış, birbirini örten iki bitmemiş resim halinde bırakıyordu. Su dünyasının üstüne çizilen hava dünyası mıydı, yoksa tam tersi mi? Emin olmak olanaksızdı.

“Mooristan diyelim buraya,” dedi Aurora bana. “Bu deniz kıyısı, tepesinde kaleyle bu tepe. Su bahçeleri ve asma bahçeler, saat kuleleri ve sessizlik kuleleri. Dünyaların birleştiği, birbirinin içinden aktığı, yıkanıp gittiği yer. Bir hava adamının suda boğulabileceği veya solungaç çıkarabileceği; bir su yaratığının havayla sarhoş olup, havada boğulabileceği yer. Birbirine çarpan, alt alta üst üste bir evren, bir boyut, bir ülke, bir rüya. Adı Palimpsestistan¹ olsun. Hepsinden önemlisi, sarayda sen.”

(Vasco Miranda, hayatı boyunca annemin bu fikri ondan aldığını iddia edecekti; annemin üst üste resim tekniğinin kaynağı onun at üstündeki Arap resmiydi. Ağlayan Arap figürü beni kuru gözlü tasvir eden tabloların ilham kaynağıydı. Annem bunu ne kabul etti ne reddetti. “Güneşin altında yeni bir şey yok,” derdi o. Tasvir ettiği dünyada, karayla denizin zıtlaşıp karışmasında, karanın İngiltere’nin parçasıymış gibi yaptığı fakat Hint deniziyle yıkandığı gençliğinin Koçin’inden bir şeyler bulmak mümkündü.)

Artık durdurulması imkânsızdı. Melez kalesindeki

1. Palimpsest parşömen ve diğer yazı araçlarının pahalı olduğu çağlarda, eski bir kitabın ya da papirüsün üzerindeki yazının silinip yenisinin yazıldığı sayfa. Bu terim mimarlık, arkeoloji ve jeomorfoloji alanlarında da var olan bir cismin başka bir amaçla kullanılmak üzere biçiminin değiştirilmesi anlamında da kullanılır. (Ed.N.)

Mağripli imgesinin çevresinde dokumayı, daha doğrusu birbirine karıştırmayı içeren yeni tasavvurunu geliştirdi. Bunlar bir bakıma polemikçi resimlerdi; çoklu, melez ulustan romantik bir mit yaratma denemeleriydiler; an-nem Hindistan'ı yeniden tasvir etmek için Arap İspanya'sını kullanıyordu ve karanın akışkan, denizin kupkuru olabildiği bu hayali ülke eğretilmesi onun bugünü anlatmasının, geleceğe dair umutlarını paylaşmasının –idealleştirilmiş? Duygusal?– yoluydu. Yani evet, ders verici bir yanı vardı, fakat gerçeküstücü canlı imgeleri, kullandığı yanardöner çarpıcı renkler ve fırçasının dinamik sürati karşısında resimlerin didaktik yanını hissetmemek, nutuk çeken dinlemeden karnavala karışmak, şarkının mesajına aldırmandan müziğin ritmiyle dans etmek kolaydı.

Karakterler –sarayın dışında sayısızlarken– sarayın içinde de belirmeye başlamışlardı. Boabdil'in yaşlı cada-loz annesi Ayşe doğal olarak Aurora'nın yüzünü taşıyordu, ama bu ilk resimlerde geleceğin kasveti, Fernando ile Isabel'in muzaffer orduları neredeyse hiç görünmüyordu. Tablolardan birkaç tanesinde, ufuk çizgisinde flamalı bir mızrak görünür gibi oluyordu, ama çocukluğum boyunca annem Aurora Zogoiby genellikle bir altın çağ resmetmeye çalışıyordu. Yahudiler, Hristiyanlar, Müslümanlar, Farsiler, Sihler, Budistler ve Jainistler onun resimlerinde Boabdil'in görkemli maskeli balolarına katılıyor, sultan da giderek daha az doğal biçimlerde tasvir ediliyordu – giderek daha sık maskeli, renkli giysiler içinde bir soytarıya benziyor, yama işi pelerinli bir adamı andırıyordu; veya yaşlı derisi üzerinden krizalit gibi dökülürken muhteşem bir kelebek gibi ortada duruyor, kanatları dünyanın bütün renklerini mucizevi bir şekilde içeriyordu.

Mağripli resimleri bu fantastik yönde ilerlerken anneme poz vermeme çok gerek olmadığı açıkça ortaday-

dı, ama beni yanında istiyor, bana ihtiyacı olduğunu söylüyor, bana, “Şans getiren Moor’um,” diyordu. Yanında olmaktan memnundum, çünkü onun tuvallerinde anlatılan hikâye hayatımın gerçek hikâyesinden çok otobi-yografim gibiydi.

* * *

Olağanüstü Hal yıllarında, kızı Philomina zulme karşı mücadeleye katılırken, Aurora dört duvar arasında kalıp çalıştı: Belki de o dönemin Mağripli resimlerini besleyen kaynaklardan biri buydu; eserleri Aurora’nın dönemin zalimliklerine verdiği yanıtı. Sonuçta, ironik olsa da, Kekoo Mody’nin sporu konu alan sıradan sergilerinden birine ne yaptığını fark etmeden eklediği eski resimlerinden biri, Mina’nın bütün çabalarından daha fazla gürültü kopardı. 1960 tarihli, *Abbas Ali Baig’in Öpücüğü* adlı resim, Bombay Brabourne Stadyumu’nda Avustralya’ya karşı oynanan üçüncü Test Maçı’ndaki gerçek bir ânı konu alıyordu. Seride 1-1 beraberlik olmuştu ve üçüncü maç Hindistan için iyi geçmiyordu. İkinci devrede, Baig’in aldığı elli puan –maç sırasında kazandığı ikinci elli puan– ev sahibi takımın eşitliği yakalamasını sağladı. Baig’in skoru elliye ulaşınca, genellikle kaymak tabakanın doluştuğu ağırbaşlı Kuzey Tribünü’nden genç ve güzel bir kız fırladı, koşup vurucuyu yanağından öptü. Sekiz tur sonra, belki de biraz yorulmuş olan Baig oyundan çıkarıldı (c Mackay b Lindwall) ama maç artık kazanılmış sayılırdı.

Aurora kriketi severdi; o zamanlar giderek daha fazla sayıda kadın oyuna ilgi duymaya başlamıştı ve A.A. Baig gibi yıldızlar Bombay filmlerinin yarı tanrıları kadar popüler olmaya başlamıştı. Nefeslerin tutulmasına neden olan skandal öpücüğün gerçekleştiği gün tesadüfen oradaydı. İki güzel yabancı arasında gündüz vakti tıklım

tıklım bir stadyumda değiştokuş edilen öpücük, o dönemde Şehirdeki hiçbir sinema salonunda izleyicilerin görmesine izin verilmeyen türden kışkırtıcı bir sahneydi. Peki ne oldu? Annem bu sahneden esinlenmişti. Hemen eve koştu, tek seferlik bir yaratıcılık patlamasıyla resmi bitirdi – bir iddia uğruna verilen “gerçek” utangaç öpücük, tabloda Batılı filmlerden çıkma tam ölçekli bir kenetlenmeye dönüşmüştü. Belleklere kazınan Aurora’nın versiyonu oldu, insanlar Kekoo Mody tarafından çabucak sergilenen ve ulusal basında sık sık yer verilen resimdeki öpücüğü anımsadı; o gün stadyumda olanlar bile –başlarını iki yana sallayarak– ıslak öpücüğün ahlaksızlığından, ikilinin çekinmeden uzun süre kenetlenmesinden, hakemler araya girip vurucuya takımına karşı ödevini hatırlatana kadar, saatlerce süren öpücükten söz etmeye başladılar. “Ancak Bombay’da olur böyle şeyler,” diyordu insanlar, yalnızca gerçek bir skandalın doğru şekilde hazırlayabileceği heyecan ve ayıplama kokteylini içmiş gibi. “Ne ahlaksız Şehir, *yaar*¹, yeminle öyle.”

Aurora’nın resminde, Brabournes Stadyumu’ndaki kalabalık öpüşen iki kişinin çevresine heyecanla kenetlenmiş, gözleri faltaşı gibi açılmış izleyicilerle dolu tribünler çevrelerinde yükselip neredeyse gökyüzünü kaplıyor, izleyiciler arasında koca gözlü film yıldızları –ki birkaçı gerçekten olay günü oradaydı– yaltaklanan siyasetçiler, ciddiyeyle gözlemleyen biliminsanları ve pis şakalar anlatarak bacaklarını şaplaklayan sanayiciler göze çarpıyor. Karikatürist R.K. Laxman’ın ünlü Sıradan Adam’ı bile Doğu Tribünü koltuklarındaydı, her zamanki saf, şapşal haliyle şaşırmış görünüyordu. Resim Hindistan’ın durumunu anlatıyor, kriketin ulusal bilincin yüreğine nasıl iş-

1. (Hintçe) Arkadaş. (Ed.N.)

lediğine dair bir ânı sergiliyordu ve daha kışkırtıcı yönüyle, bir kuşağın cinsel isyan çılgılığıydı. Öpücüğün mübalağasını –kadına ait uzuvlarla kriketçinin Khaçuraho’daki Çandela tapınaklarının Tantrik kabartmalarını anımsatan koruma giysileri ve beyazları– liberal bir sanat eleştirmeni tarafından “gençliğin özgürlük haykırışı, düzenin burnunun dibinde bir isyan eylemi” olarak tarif edildiyse de, daha muhafazakâr bir yorumcu resmi “şehir meydanında yakılması gereken bir kepezelik” diye nitelendirmekten geri kalmadı. Abbas Ali Baig, kızın öpücüğüne karşılık verdiğini inkâr etmek zorunda kaldı; popüler kriket yazarı A.F.S. Talyarkhan onu savunmak için zekice bir köşe yazısı kaleme aldı ve sanatçılara bundan böyle uzun fırçalarını hayattaki kriket gibi önemli şeylerden uzak tutmalarını tavsiye etti; bir süre sonra da skandalın çalkantısı duruldu zaten. Ancak Pakistan’a karşı oynanan sonraki serilerde zavallı Baig yalnızca 1, 13, 19 ve 1 sayı yaparak takımdan elendi, bundan sonra Hindistan için çok az kere forma giydi. Aurora’nın Çipkali resimlerinin parodisi olarak karikatürlerini genellikle resmin bir köşesinde küçümseyen bir yorum yapan minik bir kurbağayla imzalayan, hain yaratılışlı genç siyasi karikatürist Raman Fielding’in hedefi haline geldi. Şimdiden kurbağa, yani *Mainduck* adıyla ünlenen Fielding, kötü niyetle ve haksız yere, onurlu ve yetenekli Baig’i Müslüman olduğu için Pakistan’a karşı bilerek iyi oynamamakla suçladı. “Üstelik vatansever Hindu kızlarımızı öpmeye cüret edebilen bir adam,” diye mırıldanıyordu benekli kurbağa, köşesinden.

Baig’e yöneltilen suçlamalar yüzünden dehşete kapılan Aurora, resmin üzerini örttü ve onu sakladı. On beş yıl sonra yeniden sergilenmesine izin vermesinin nedeni, artık tuhaf bir dönem eserine dönüşmüş olduğunu sanmasıydı. Adı geçen oyuncu yıllar önce emekli olmuştu ve öpüşmek artık o eski kötü günlerdeki kadar dehşet

verici bir eylem sayılmıyordu. Ancak Hindu milliyetçilerin Bombay'ın ana tanrıçasının adını taşıyan ve yoksullar arasında giderek popülerleşen siyasi partisi "Mumbai Mihveri"nin kurucularından biri olan Mainduck'ın artık tam zamanlı komünist bir politikacıya dönüştüğünü ve saldırıyı yineleyeceğini öngörememişti. Mainduck artık karikatür çizmiyordu, fakat "karikatürist" sözcüğünü hakaret anlamında kullanan annemle sonradan yapacağı tuhaf çekim ve tiksinti dansı, Aurora'ya garaz beslediğini gösteriyordu. Büyük sanatçı ve Malabar Tepesi asilzadesinin önünde dizleri üstüne mi çökmeli yoksa onu kendi pisliğine mi çekmeli karar veremiyordu besbelli; şüphesiz bu belirsizlik muhteşem Aurora'yı da ona çeken şeydi – bu *motu-kalu*, yani bu şişman kara adam en derinden nefret ettiği şeylerin temsilcisiydi. Ailemizin üyelerinin çoğu kendilerine layık olmayan kişilerle düşüp kalkmaya pek meraklıydı.

Raman Fielding'in adı, söylentilere göre kriket delisi babasından geliyordu. Kaldırım üniversitesinden mezun hırpani bir Bombay serserisi olan bu adam Bombay Gymkhana adını taşıyan spor salonunun önünde takılır, kendisine kriket oyununda bir şans verilmesi için yalvarırdı: "Lütfen, *babuci*'ler, bu zavallı *çokra*'ya, bu hizmet-kârınıza bir sopacık verseniz? Bir vuruş şansı? Peki, peki –o zaman bir kerecik sahaya çıkma şansı– bir *fielding*?" Kötü bir kriketçiydi fakat 1937'de Brabourne Stadyumu açılınca orada güvenlik görevlisi olarak iş buldu ve yıllar içinde içeri sızmaya çalışanları tespit edip durdurmakta ki başarısı ölümsüz C.K. Nayudu'nun bile dikkatini çekti. Onu Gymkhana'daki eski günlerden anımsayan Nayudu, takılmadan edemedi: "Bir *fielding* için ricacı olduğun günlerden beri çok yol almış, usta bir yakalayıcı olmuşsun." Bundan sonra adı J.O. Fielding oldu ve bu takma adı memnuniyetle benimsedi.

Oğlu kriketten farklı bir ders almıştı (ve babasının bu durumdan hoşnut olmadığı söylenirdi). Sevdığı dünyanın vasıfsız, marjinal bir parçası olmanın alçakgönüllü demokratik keyfi ona bir türlü yetmiyordu. Hayır: Gençliğinde Bombay Merkez'deki sefil meyhanelerde arkadaşlarına Hint oyununun cemiyet içi rekabetten doğan kökenleri hakkında nutuklar atardı. "Farslar ve Müslümanlar en başından beri oyunu bizden çalmaya çalıştı," derdi. "Ama biz Hindular takımlarımızı oluşturunca doğal olarak ne kadar güçlü olduğumuz anlaşıldı. Benzer başka değişiklikler de yapmalıyız. Uzun zamandır sırtüstü yatıp Hintli olmayanların borusunu öttürmesine izin veriyoruz. Güçlerimizi birleştiresek yeter de artar, o zaman bize kim karşı koyabilir?" Kriketi temelde komünalizm yanlısı bir oyun gibi gören tuhaf düşünce biçiminde, kriketin temelde Hindu olduğu fakat ülkenin diğer güvenilirmez topluluklarının tehdidi altında bulunduğu yönündeki kriket algısında, siyasi felsefesinin ve Mumbai Mihveri'nin kökenlerini bulmak mümkündü. Hatta Raman Fielding yeni siyasi hareketine büyük bir Hindu kriketçinin adını vermeyi bile düşünmüştü –Ranji'nin Ordusu, Mankad'ın Amirleri– ama sonunda tanrıçanın adında karar kıldı –Mumba-Ai, Mumbadevi, Mumbabai– böylece bölgesel ve dinî milliyetçiliği nüfuzlu, tahrip gücü yüksek yeni grubunda birleştirmiş oluyordu.

Takım sporlarının en bireycisi kriket, ne gariptir ki Mumbai Mihveri veya çabucak yayılan adıyla MM'nin katı hiyerarşisinin, neo-Stalinist içsel yapısının temellerini oluşturdu – daha sonra birinci ağızdan öğrendiğim üzere, Raman Fielding sadık kadrolarını "on bir" kişilik gruplara ayırmakta ısrar ediyor, bu küçük müfrezeler "takım lideri" denen birer yöneticiye bağlılık yemini ediyordu. MM'nin yönetici konseyi bugün bile İlk XI adını

taşır. Fielding, en başından beri kendisine “Reis” denmesinde ısrar ediyordu üstelik.

Karikatürist olduğu günlerde kullanılan eski takma adını onun yanında kimse ağzına almıyor, ama ünlü kurbağa simgesi –Mainduck’a Oy Verin– şehrin her yerinde duvarlara çizilmiş, arabalara yapıştırılmış halde karşınıza çıkıyordu. Başarılı bir popülist lider olmasına rağmen senli benli davranışlardan nefret ederdi. Dolayısıyla yüzüne karşı Reis, arkasını dönünce Mainduck diye çağrılıyordu. *Abbas Ali Baig'in Öpücüğü*'ne ilk saldırısından beri geçen on beş yıl içinde, zamanla evcil hayvanını andırmaya başlayan bir adam gibi, uzun zaman önce terk ettiği karikatür kurbağanın dev bir kopyasına dönüşmüştü. Doğu Bandra'nın Lalgaum Mahallesi'ndeki iki katlı villasının bahçesinde, nilüferlerle kaplı havuzun kıyısındaki bir ateş ağacının altında, yardımcıları, ricacıları ve Mumbadevi'nin büyük küçük bir düzine heykeliyle çevrelenmiş olarak otururdu – düşen altın rengi yapraklar heykellerin ve Fielding'in başını kutsardı. Çoğunlukla sessiz ve kımıldısız düşüncelere dalar, ancak kimi zaman bir ziyaretçinin yersiz bir sözü üzerine öfkeyle konuşmaya başlar, korkunç, dehşet verici, ölümcül dilini serbest bırakırdı. Bambudan alçak sandalyesinde kocaman göbeği bir hırsızın çuvalı gibi dizlerine yayılmış halde oturur, kurbağa vıraklaması gibi sesi tombul kurbağa dudaklarının arasından çatlayarak çıkar, iğne gibi sivri diliyle ağzının kenarını yalar, kapaklı, kurbağamsı gözleriyle titreyen ricacılarının onu sakinleştirmek için çıkardığı, *bidi* sigarası gibi rulo haline getirilmiş küçük para destelerini oburca süzer, bu para rulolarını tombul kısa parmakları arasında mutlulukla dolaştırır, en sonunda kırımızı dişetlerini göstererek yavaşça gülümserdi – gerçekten de bir Kurbağa Kral'dı o, emirleri geri çevrilemeyecek bir Mainduck Raca'ydı.

Bu dönemde babasının hayat öyküsünü yeniden yazmaya karar vermiş, bir-kerecik-sahaya-çıkma-şansı-lüt-fen olayını repertuvarından çıkarmıştı. Görüşmeye gelen yabancı gazetecilere babasının eğitilmiş, kültürlü, edebiyat meraklısı bir adam, bir enternasyonalist olduğunu, “Fielding” adını *Tom Jones*’un yazarına saygısından benimsediğini anlatmaya başlamıştı. “Bana dar görüşlü ve bağnaz dediniz,” diye azarlıyordu gazetecileri. “Yobaz ve iffetfuruş olduğumu yazdınız. Ama entelektüel uf-kum çocukluğumdan beri engin ve özgürdü. Hatta izni-nizle pikaresk diyelim.”

Aurora, eserinin bu büyük amfibi yaratışın öfkesini yeniden alevlendirdiğini, Cuffe Yolu’ndaki galerisinden endişeyle telefon eden Kekoo Mody’den öğrendi. MM, masum bir Hindu genç kıza cinsel saldırıda bulunan Müslüman bir “spor adamının” pornografik bir temsilini alçakça sergileyen küçük galeriyi protesto edeceğini, bir yürüyüş düzenlemeyi planladıklarını açıklamıştı. Raman Fielding’in yürüyüşe bizzat öncülük etmesi ve kalabalığa hitap etmesi bekleniyordu. Polis galeriyi korumak üzere gelmişti, ama sayıları epey azdı; şiddet tehlikesi vardı, hatta galeriyi yakmaya bile kalkışabilirlerdi. “Bekle,” dedi annem telefonda Mody’ye. “Bu küçük kurbağa suratlıyı nasıl durduruvereceğimi biliyorum. Bana otuz saniye süre ver.”

Yürüyüş yarım saat içinde iptal edilmişti. MM’nin İlk XI’inden bir temsilci aceleyle basın açıklaması düzenle-yerek Maharaştra yeni yılı Gudi Padva’nın yaklaşmakta olduğunu, pornografi protestosunun bu nedenle ertelen-diğini, bir şiddet olayının –Tanrı Korusun!– bu güzel güne gölge düşürmesini istemediklerini açıkladı. Ayrıca, halkın öfkesine itaat eden Mody Galerisi sapkın resmi kaldırma-yı kabul etmişti. Annem Elefanta’nın kapısından çıkması-na bile gerek kalmadan bir krizi atlatmıştı.

Fakat anne: Bu bir zafer değildi. Bir yenilgiydi.

Aurora Zogoiby ve Raman Fielding arasındaki ilk diyalog kısa ve özlü bir konuşmaydı. Annem bir kereliğine de olsa Abraham'dan kirli işlerini halletmesini istememişti. Telefonu kendisi açmıştı. Biliyorum, çünkü oradaydım. Yıllar sonra, Raman Fielding'in masasındaki telefonun özel bir alet olduğunu, Amerika'dan ithal edildiğini öğrendim; alıcısı büyük, parlak, plastik bir kurbağaydı ve telefon çalmıyor, vıraklıyordu. Fielding kurbağa almacı kulağına götürmüştü, kurbağa dudakları arasından annemin sesini duymuş olmalıydı.

"Ne kadar istiyorsun?" diye sormuştu annem.

Mainduck da fiyatını söylemişti.

* * *

Abbas Ali Baig'in Öpücüğü saga'sını baştan sona anlatmaya karar verdim, çünkü Fielding'in hayatlarımıza girdiği an belli bir önem taşıyor ve kriket sahnesini konu alan bu resim sayesinde Aurora Zogoiby biraz fazla tanındı diyebiliriz. Şiddet tehdidi atlatılsa da, eserin gizlenmesi gerekiyordu – ancak şehrin sayısız görünmezine katılarak kurtulabilirdi. Böylece bir ilke çiğnenmiş oldu, bir çakıltaşı tepeden aşağı yuvarlandı; *tıngır, mungır, şıngır*. Sonraki yıllarda buna benzer pek çok aşınma gerçekleşecek, yuvarlanan çakıltaşına başka büyük taşlar eklenecekti. Ancak Aurora hiçbir zaman –ne ilkeleri ne de resmin niteliği hakkında– büyük iddialarda bulunmuştu; ona göre *Öpücük* bir nükteydi, hızla tasarlanmış, çabucak gerçekleştirilmişti. Ancak zamanla bir ayak bağına dönüştü, annemin resmi sürekli savunmak zorunda kalmaktan bıkip usanmasına ve bu "fincanda muson fırtınasının" asıl eserlerinin hak ettiği ilgiyi kendi üzerine çekmesinden duyduğu öfkeye şahit oldum. Gazetelere, çalışmala-

rının “temel teşkil eden güdülerinden” söz etmesi gerekiyordu, oysa onun yalnızca kaprisleri ve hevesleri vardı; ahlaki görüşlerini anlatması isteniyordu, oysa yalnızca (“ve yalnızca!”) oyun, duygu ve ışıkla fırçanın amansız mantığına sahipti. Çeşitli “uzmanların” toplumsal sorumsuzluk suçlamalarına karşı koymak zorundaydı ve sanatçıları topluma karşı sorumlu kılma çabalarının tarih boyunca hiçlikle sonuçlandığını huysuzca mırıldanmayı huy edindi; bu çabalar ancak kamyon kasası sanatı, saray sanatı, çikolata kutusu resimleriyle sonuçlanmıştı. “Ejder dişi gibi sürekli yenileri biten bu Olojistlerin¹ en sevmediğim yanı,” demişti bana, bir yandan öfkeyle tuvalini boyarken, “beni de Oloji olmaya zorlamaları.”

Akademisyenler ve başkaları tarafından “Hıristiyan sanatçı” hatta “Bir Yahudiyle evli Hıristiyan kadın sanatçı” diye tarif ediliyordu. Başlangıçta bunlara gülüp geçti, ama kısa sürede gülünecek bir şey olmadığını anladı. Sanat ve eylem, çaba ve muhaliflikle geçen hayatı, hatta benliği böyle bir saldırı altında kolayca yitip gidebilirdi. Bir kriket imgesine başvurarak, “Sanki aldığım puanlar skor tahtasından silinip gidiyormuş gibi!” dedi bana. Bir başka seferinde de: “Sanki batasınca bankada hiç param kalmamış gibi.” Vasco’nun uyarılarını anımsayarak, her zamanki beklenmedik tavırlarıyla karşılık verdi. Yetmişlerin ortasındaki o karanlık yıllarda bir gün –gerçi belleğimde daha da karanlıklar, çünkü despot yönetim hissedilmiyordu ve Malabar Tepesi’nde Olağanüstü Hal yasadışı gökdelenler ve haklarından yoksun bırakılmış yoksullar kadar görünmezdi– uzun bir stüdyo seansının sonunda bana İspanya’ya gidiş bileti ve İspanya vizesi damgası vurulmuş pasaportumu içeren bir zarf verdi.

1. Bilim dallarını belirten son ek. Burada biliminsanları için ironik bir kullanım var. (Ed.N.)

“İkisini de süresi geçer geçmez yenilet,” dedi. “Bileti her yıl yenileyebilirsin, vizeyi de öyle. Gerçi ben bir yere gitmiyorum. Benden her zaman nefret etmiş olan İndira peşime düşecek olursa beni nerede bulacağını biliyor. Fakat sen bir gün Vasco’nun söylediğini yapmak zorunda kalabilirsin. Ama İngiltere’ye gitme. Onlardan bıktık usandık. Git Palimpsestistan’ı bul, git Mooristan’ı gör.”

Kapıcı Lambacan için de bir hediyesi vardı: siyah deriden bir fişeklik ve bundan sarkan, çıtçıtlı bir tabanca kılıfı içinde dolu bir tabanca. Ona atış dersi aldırdı. Bana gelince, hediyesini bir köşeye kaldırdım ve dediklerini yapmayı ihmal etmedim. Arka kapıyı hep aralık bıraktım ve havaalanında beni bir uçağın beklediğinden emin olmaya çalıştım. Düş kırıklığına uğramıştım. Hepimiz öyle. Olağanüstü Hal’den sonra insanların ülkeye bakışı değişti. Olağanüstü Hal’den önce Hindistanlıydık. Sonra, Hristiyan Yahudilere dönüştük.

Tıngır, mıngır, şıngır.

* * *

Hiçbir şey olmadı. Kapıya çeteler dayanmadı, İndira’nın intikam melekleri rolünü oynayan görevliler kimseyi tutuklamaya gelmedi. Lamba’nın silahı kılıfında kaldı. Gözaltına alınan tek kişi, birkaç haftalığına Mina oldu ve ona da nazik davranıldı, ziyaretçileriyle görüşmesine izin verildi, hücrelerine kitap ve yiyecek takviyesi yapıldı. Olağanüstü Hal sona erdi. Hayat devam etti.

Hiçbir şey olmadı ve her şey oluverdi. Cennet’te karışıklık baş gösterdi. İna öldü ve cenazesinden sonra Aurora eve dönüp “Mağripli” resimleri serisine denizle gökyüzü arasındaki ufuk sınırı bulanık bir resim ekledi. Ufuk kesik çizgilerden oluşan zikzaklı bir çatlak gibi tasvir edilmişti, okyanusla birlikte kara da bu çatlaktan içeri akıyor-

du. Ayaklarının altındaki kumlar kayarak onları çatlağa doğru sürüklerken, mango yiyip *singani* içenler, aşırı şekerli olduğundan bakınca bile insanın dişlerini çürütmeye başlayan elektrik mavisi şurupları yudumlayanlar, pantolon paçalarını kıvrımış, ucuz ayakkabıları ellerinde ofis çalışanları ve Mağriplinin Sarayı'nın altında uzanan Chowpatty Sahili'nde yürüyen çıplak ayaklı sevgililer çığlıklar atıyor; yankesiciler, çerez satıcılarının neon ışıklı tezgâhları, gezintiye çıkmış kalabalıkları eğlendirmek için vatan uğruna ölme taklidi yapan asker üniforması giydirilmiş eğitilmiş maymunlarla birlikte yarığa doğru sürükleniyorlardı. Balıklar, denizaneleri ve yengeçlerle birlikte tırtıklı karanlıktan içeri dökülüyorlardı. Marine Cadde-si'nin kavisi ve banal, kültive incileri andıran ışıkları çarpılmıştı; bütün gezi yolu boşluğa doğru çekiliyordu. Tepedeki sarayında, rengârenk soytarı giysileri içindeki çaresiz, iktidarsız, zamanından önce yaşlanmış Mağripli de iç geçirerek trajediyi seyrediyordu. Ölen İna, yarı saydam görüntüsüyle onun yanında duruyordu, Nashville'e gitmeden önceki haliyle, şehvetli güzelliğinin 'doruğundaki haliyle tasvir edilmişti. *Mağripli ile İna'nın Uçuruma Hayalet Bakışı* adlı bu resmin, sonradan Mağripli serisinin "yüksek dönemine" ait ilk resim olduğu kabul edildi: Aurora kızının ölümünden duyduğu büyük acıyı, uzun zaman ifade edilmeyen anne sevgisini bu enerjik, vahiysel tuvallere dökmüştü ama resimler aynı zamanda ülkesi için duyduğu büyük, kehanetlerle dolu, hatta Cassandra'yı akla getiren korkularını yansıtıyordu; bir zamanlar, en azından rüyalarındaki Hindistan'da şekerkamışı özü gibi tatlı olan şeyin acılığı karşısında duyduğu şiddetli üzüntüyü ifade ediyordu. Resimler bunların hepsini anlatıyordu, evet, kıskançlığını da.

–Kıskançlık mı?– Neyi, kimi, neden? – Olmayan şey kalmadı. Dünya değişti. Hayatımıza Uma Sarasvati girdi.

Hayatımı dönüştüren, yücelten ve mahveden kadın, hayatıma İna'nın ölümünden kırk bir gün sonra Mahalaxmi Yarış Pisti'nde girdi. Yıl sonundaki serin mevsimlerin başlangıcında bir pazar günüydü ve eski geleneklere göre –“Ne kadar eski?” diye sorabilirsiniz, ben de size Bombaylılara özgü biçimde, “Eski, dostum fi tarihinden kalma,” diye yanıt veririm– şehrin seçkin sakinleri erkenden kalkmış, hem pistte hem padokta soylu ve hassas yerli atların yerini almışlardı. Bugün at yarışı yapılmayacaktı; her hafta yinelenen, şehirdeki kırsala özgü bu açık hava pazar keyfi sahnesinin arkasında, gezinti yapanların güneş şemsiyeli geçit resminin altında eski bir resmin belirsiz kalıntıları gibi ışıldayan parlak giysileri içindeki jokeylerin yalnızca gölgeleri kalmıştı geriye, bir zamanlar ve gelecekte yeri döven toynakların, koşan atların buharlar saçan kişnemelerinin hayalet yankıları, bir kenara atılmış eski Cole's yarış günü broşürlerinin –ah bu kıymetli tüyo kitapçıkları!– savrulurken çıkardığı hışırtı ancak hayalde canlandırılabilirdi. Bebeklerini sırtlarına asmış koşu ayakkabıları içinde hızla ya da yürüyüş bastonlarıyla panama şapkalarını giymiş nazikçe yürüyerek geldiler; çelikten yapılma, mesafeli soylular geldi; kumaş ve nakliye kontları, finans ve gayrimenkul lordları, kara-

ların ve denizlerin prensleri ve hava güçleri hanımlarıyla birlikte geldiler; hanımlar ya ipeklerle altınlara bürünmüştü ya da atletik alınlarına kraliyet taşları gibi yayılan pembe saç bantlarıyla eşofmanlı, atkuyruklydular. Bazısı iki yüz metre işaretleri hizasında hızla koşuyor, diğerleri kronometreleri hazır bekliyordu; başkaları da limana dönen okyanus seyahat gemileri gibi eski tribünün önünden sallanarak geçiyordu. Hem meşru hem gayri-meşru karşılaşmaların zamanıydı; anlaşmalar yapılacak, el sıkışılacak, şehrin maderşahileri gençleri gözden geçirip gelecekteki evlilikleri belirleyecek, genç kadınlar ve erkekler bakışacak ve onlar da kendilerine göre seçimler yapacaklardı. Aile üyelerinin bir araya gelme, metropolisin en güçlü klanlarının toplanma zamanıydı. Güç, para, yakınlık ve arzu: Eski yarış pistinde pazarları yapılan bir saatlik sağlık yürüyüşünün daha basit faydalarının arkasında yatan itici güçlerdi. Mahalaxmi Hafta Sonu Spor Saati çimen zeminde yapılan atsız bir yarış, başlangıç silahı atılmayan, fotofinişi olmayan, fakat çok sayıda büyük ödül kazandırabilecek bir derbiydi.

O pazar, İna'nın ölümünden altı hafta sonra ailemizin üzüntüyle boşalan saflarını sıklaştırma gayreti içindeydik. Şık kumaş pantolonu ve yakası açık beyaz keten bluzu içinde Aurora, Abraham'la kol kola yürüyerek aile dayanışması sergiliyordu. Beyaz yeleleri ve muazzam dimdik sırtıyla Abraham yetmiş dört yaşındaydı ve her haliyle baştan aşağı bir aile reisiydi; artık asilzadeler arasındaki taşralı kuzen değil, en asillerden biriydi. Mahalaxmi'ye giderken Meryem Gratiaplana Rahibe Manastırına uğrayıp sabah ibadetinden şefkatle azat edilmiş olan Mini'yi –Rahibe Floreas– almıştık. Arka koltukta benim yanımda oturuyor, tespihiyle oynayıp sessizce dualar mırıldanıyordu. Bence Alice'teki düşese benziyordu; çok daha güzeldi tabii, ama aynı şekilde mutlak-

çıydı. Veya oğlan çocuğunu andıran sevimli bir oyun kartı resmi gibiydi: hem Audrey Hepburn hem Maça Kızı. Hiç girizgâh yapmadan, “Dün gece İna’yı gördüm,” dedi. “Size Cennet’te mutlu olduğunu, orada müziğin çok güzel olduğunu söylememi istedi.” Aurora mosmor oldu, ağzını sıkı sıkı kapadı ve çenesini kastı. Bir süredir Mini bazı ulvi görüş anları yaşamaya başlamıştı, ama Aurora ona inanmıyordu. Düşesin oğlan bebek hakkındaki görüşü, kutsal düşes ablam Mini için de geçerliydi aslında: Gıcık etmek için yapıyor, çünkü sinir bozduğunu biliyor.

Abraham, “Anneni üzme İnamorita,” dedi ve bu sefer kaş çatma sırası Mini’ye geldi çünkü babam ona geçmişte bıraktığı adla hitap etmişti; bu adın artık dönüşmekte olduğu kişiyle hiçbir alakası yoktu; ablam artık Gratiaplana rahibelerinin harikası, inançlıların en sofusu, çalışanların en az şikâyet edeni, yer ovalayanların en yorulmazı, rahibelerin en nazik ve adanmış olmanın yanında –sanki imtiyazlı hayatının kefaretni ödemek istercesine– manastırdaki en kaba kumaştan, eti en fena dalayan iç çamaşırlarını da giyen rahibeydi. Kakule ve çay kokan eski çuval bezlerinden kendi elleriyle diktiği çamaşırlar nazik cildinde öyle feci tırmık izleri bırakmıştı ki, başrahibe sonunda onu aşırı çilenin de bir tür gösteriş olduğu konusunda uyarmak zorunda kaldı. Bu uyarıdan sonra Rahibe Floreas çıplak tenine çuval bezi giymeyi bıraktı. Sonra görüler başladı.

Hücresinde çıplak ahşaptan yatağında yatarken (şiltesinden hemen kurtulmuştu) cinsiyetsiz, fil başlı bir melek tarafından ziyaret edilmişti ve bu melek ablama Sodom ve Gomora’lılarla karşılaştırdığı Bombay sakinlerinin ahlaki seviyesi üzerine ateşli bir eleştiri nutku çekmiş, seller, kuraklıklar, patlamalar ve alevlerle cezalandırılacaklarını bildirmiş, bu belaların yaklaşık on altı yıllık bir döneme yayılarak gönderileceğini ilan etmişti. Daha son-

ra gelen, konuşan bir kara sıçan da son cezanın bizzat Kara Ölüm salgını olacağını açıklamıştı. Bunlar Aurora'nın kızının akıl sağlığından endişe etmesine neden olmuştu fakat İna'yla ilgili görüşü çok daha kişisel bir şeydi ve annemi çok öfkelenlendirmişti. Öfkesinin nedeni İna'nın hayaletinin yakın zamanda onun resimlerinde de belirmeye başlamasıydı, ama kızının ölümünden beri –o paranoyak, istikrarsız dönemde pek çokları gibi– annem de takip edildiğini düşünmeye başlamıştı. Hayaletler aile hayatımıza dahil oluyor, sanatsal eğretilmelerle gündelik hayatın gözlenebilir gerçekleri arasındaki sınırı aşıyorlardı. Sinirleri bozulan Aurora da öfkesine sığınıyordu. Ancak bugün aile birliğine tahsis edilmişti ve annem başka zaman olsa yapacağını aksine dudağını ısırarak yetindi.

“Yemeklerin de iyi olduğunu söylüyor,” diye ekledi Mini. “İstediği kadar ambrosia, abıhayat, kudret helvası yiyormuş ve hiç kilo almıyormuş.” Neyse ki Mahalaxmi Yarış Pisti, Altamount Caddesi'nden arabayla birkaç dakika uzaktaydı.

Şimdi Abraham ve Aurora uzun yıllardır hiç yapmadıkları gibi kol kola yürüyorlardı, meleşimiz Mini onların peşinden ilerliyordu ve ben de biraz geriden, insanların bakışlarını görmemek için başımı önüme eğmiş, sağ elimi pantolonumun cebine sokmuş yürüyor, utancım-dan yerdeki çimenleri tekmeliyordum, çünkü maderşahi hanımların ve genç kızların fısıltılarını ve kıkırdamalarını duyabiliyordum ve bembeyaz saçlarına rağmen, kırk beşinden bir gün bile almamış gibi görünen elli üç yaşındaki Aurora'ya yakın yürürsem, yirmi yaşında olmama rağmen kırk gösterdiğimden etraftan bakanlar onun çocuğu olamayacak kadar yaşlı olduğumu düşünecekti. Ay şuna bakın... şekilsiz... ucube... özel bir hastalık... onu kilit altında tuttuklarını duydum... aile için ne büyük utanç... geri zekâlıymış diyorlar... zavallı babasının tek oğlu. Gıy-

betin yağlı dili skandal çarklarını işte böyle kayganlaştırıyordu. İnsanlarımız bedensel talihsizlikleri affetmezler. Zihinsel talihsizlikleri de öyle.

Belki de belli açılardan haklıydılar bu hipodrom fiskoşçuları. Bir açıdan doğası gündelik hayattan kopmasına neden olan, kaderin tuhaflaştırdığı sosyal bir budalaydım. Kendimi hiçbir zaman bir allame falan sanmamıştım zaten. Alışılmadık ve (olağan standartlara göre) umutsuzca yetersiz eğitimim sayesinde bir tür bilgi saksaganına dönüşmüş, her çeşit parlak ıvır zıvır bilgiyi, edebiyat, sanat tarihi, siyaset, müzik ve filmlerle ilgili her türlü ayrıntıyı anlamsızlığına ve saçmalığına aldırmadan biriktirmiştım. Üstelik bu acınası bilgi parçacıklarını düzenlemek ve kullanmakta belli bir beceri de geliştirmiştım. Parlamalarını, ışığı yakalayıp göz almalarını sağlamayı başarabiliyordum. Ahmak altını mı yoksa benzersiz çocukluğumun zengin bohem katmanlarından çıkarılmış paha biçilmez mücevherler mi? Bunun kararını başkalarına bırakıyorum.

Müfredat dışı faaliyetler için Dilly'ye normalde olması gerekenden çok daha uzun süre tutunduğum doğru. Üniversiteye gitmem de söz konusu değildi. Annem için modellik yaparak vakit geçirdim, ama babam beni hayatımı boşa harcamakla suçluyordu ve aile işini öğrenmem için ısrar etmeye başladı. Aurora'dan başka hiç kimse Abraham Zogoiby'ye karşı gelmeye cüret edemiyordu uzun zamandır. Yetmişlerinin ortasında boğa gibi güçlü, bir güreşçi kadar fit, ağırlaşan astımı hariç yarış pistindeki eşofmanlı koşucuların hepsinden daha sağlıklıydı. Abraham'ın mütevazı kökenleri unutulmuştu, Camoens da Gama'nın eski C-50 girişimi iş dünyası dilinde kısaltılmış haliyle "Si-odi AŞ" olarak bilinen dev kurumsal kimliğin parçasıydı artık. "Si-odi" Cashondeliveri'nin¹ kısaltmasıydı ve Abra-

1. Teslimatta nakit ödeme ibaresinin birleşik isim haline getirilmiş biçimi. (Ed.N.)

ham bu takma adın kullanılmasını coşkuyla onaylıyordu. Cashondeliveri asilzadelerinin çürümüş ve asimile edilmiş imparatorluğunun hatırasını uzaklaştırıp yeniliği çağırıyordu. Bir gazetenin ekonomi sayfası ondan Cashondeliveri Hanedanı'nın arkasındaki yeni ve muazzam girişimci diye söz edince, iş ortaklarından bazıları ona "Siodi Sahip" diye hitap etmeye başladı. Abraham bu hatayı düzeltmeye kalkışmadı. Geçmişinin üzerine yeni bir kat boya atıyordu... Doğduğum zaman beni kucaklayıp göz yaşları içinde rahatlatıcı sözcükler fısıldayan baba da değildi artık. Ürkütücü, mesafeli, tehlikeli, soğuk, itaatsizlik etmesi olanaksız bir baba figürüne dönüşmüştü. Başımı öne eğdim ve Softo Bebe Talk Pudrası (özel) Limited Şirketi'nin pazarlama, satış ve reklam departmanında başlangıç seviyesi bir iş teklif ettiğinde kabul ettim. Ondan sonra Aurora'ya modellik ederken zamanımı ofisteki görevlerime göre ayarlamam gerekti. Modellik yapmaktan ve bebeklerden yeniden söz edeceğim.

Evlilik meselesine gelince, hasarlı uzvum –engelsizler bölgesinde bir engel– maderşahilerin şöleninde bir tür hayalet gibiydi. Genç hanımların ürpermesine neden oluyor, soylu hayatlarını güzelliklerine odaklanarak geçirmek istedikleri hayatın çirkinliğini anımsatıyordu. Of! Korkunç bir yumruktu benimkisi. (Uzun vadeli geleceği konusunda şunu söyleyeyim: Lambacan sopa gibi sert, parmaksız yumruğumun gerçek potansiyelini keşfetmeme yardımcı olmuşsa da, asıl yeteneğimi henüz keşfetmemiştim. Kılıcım hâlâ elimde uyuyordu.)

Hayır, bu safkan yarış atlarından biri değildim. Hırsızlığa meyilli kâhyamız Jaya Hé'yle yaptığımız, artık sürdürmediğimiz onca gezintiye rağmen, onların şehrinde bir yabancıydım – bir Kaspar Hauser, bir Movgli. Hayatları hakkında hemen hiçbir şey bilmiyordum (ve daha da kötüsü) öğrenmekle hiç ilgilenmiyordum. Soylu

yarış atlarının arasında giderek daha yabancı kalsam da, yirmi yıllık hayatımda öyle çok deneyim biriktirmiştım ki zamanın benim çevremde bana uygun şekilde, iki kat hızla geçtiğini hissetmeye başlamıştım. Artık yaşlı –veya şehrin tekstil endüstrisinin lehçesinden ödünç almak gerekirse “antik” veya “yıpranmış”– kabuğunun içinde genç bir adammış gibi hissetmiyordum. Dıştaki, görünür yaşam gerçek yaşam oluvermişti.

Ya da öyle sandım: ta ki Uma bana gerçeği gösterene dek.

Eski eşinin ölümü üzerine aniden derin bir üzüntüye kapılan Cemşid Cashondeliveri hukuk okulunu bırakmıştı, kısa süre sonra Aurora’nın isteği üzerine Mahalaxmi’de bize katıldı. Yarış pistinin yakınlarında Great Breach ya da Breach Candy Mahallesi vardır ve belli dönemlerde okyanus suları bu bölgeye taşıp alçak toprakları sel suyuyla kaplar. Hornby Vellard seti nasıl Breach Candy’yi (güvenilir kaynaklara göre yapımı yaklaşık 1805’te tamamlanmıştı) mühürlemek için inşa edildiyse, Jimmy ile İna arasındaki kopukluk da İna’nın ölümünden sonra giderilecekti, ya da Aurora boyun eğmez iradesinin aşılmaz setiyle böyle karar vermişti. “Merhaba Amca, Teyze,” demişti bitiş çizgisinde rahatsız bir halde bekleyen Jimmy Cash, yüzüne çarpık bir gülümseme yerleştirmeye çalışarak. Sonra yüzü değişmişti. Gözleri açılmış, zaten solgun yanaklarının kanı çekilmiş, ağzı bir karış açılmıştı. “Tahtaların mı eksiliverdi?” diye sordu, şaşırın Aurora. “Hayalet görmüş gibi bir halin var.” Ama büyülenmiş Jimmy ona yanıt vermedi ve tek sözcük etmeden sessizce ağzı açık arkamıza bakmaya devam etti.

“Merhabalar, aile üyeleri,” dedi Mina’nın alaycı sesi arkamızdan. “Bir arkadaşımı getirdim, umarım sorun olmaz.”

* * *

O sabah Mahalaxmi Yarış Pisti'nde Uma Sarasvati'yle birlikte yürüyen hepimiz onun hakkında farklı bir görüş edinmiştik. Birkaç kesin gerçek vardı; yirmi yaşındaydı ve Baroda M.S. Üniversitesi'nde parlak bir sanat öğrencisiydi, burada "Baroda grubu" denen sanatçıların övgüsünü kazanmış, borsa simsarı ve finans zengini V.V. Nandy – "Timsah" Nandy'nin siparişi üzerine yaptığı Hindu mitolojisinden bir boğa olan Nandi'nin devasa boyutlardaki taş kopyası hakkında saygın eleştirmen Geeta Kapur övgü dolu bir eleştiri yazmıştı. Kapur bu eseri Ellora Mağaraları'nın en büyüğü ve Partenon boyutlarında yekpare bir mucize olan Kailasa Tapınağı'nı sekizinci yüzyılda yapan isimsiz ustaların eseriyle kıyaslamıştı; fakat sabah gezintisi sırasında heykelle ilgili anlatılanları duyan Abraham Zogoiby bir boğa gibi böğürerek gümüştü. "Nandi boğası, öyle mi? Kuzey nehirlerindeki kör timsahlardan biri daha uygun düşerdi."

Uma, Kadınlar Birliği Cephesi'nin Gucerat şubesinden bir arkadaşı aracılığıyla, Mina ve kadın aktivist arkadaşlarının yozlaşma karşıtı, kadın ve vatandaşlık haklarını savunan eylemlerini örgütlediği, Bombay Merkez İstasyonu yakınlarındaki eski, üç katlı bir binada bulunan kalabalık ve küçük ofise gelmişti. En bilinen sloganları "Bu zindanı yıkıp kaldıracamız"ın kısaltması olan BZYK Komitesi adıyla biliniyorlardı, ama onları sevmeyenler "Birlikte Zina Yapan Kadınlar" diyordu arkalarından. Birlikte bir düzine Golyat'a karşı mücadele ediyorlardı. Aurora'nın çalışmalarına hayran olduğunu söyleyen Uma, Mina'nın ki gibi belli bir amaç doğrultusunda var gücüyle çalışan grupların, kocanın ölümünden sonra eşin yakılması gibi korkunç uygulamalarla veya tecavüze karşı kadın devriyeler kurulması gibi onlarca konuyla ilgili çalışmalarının önemini de vurgulamıştı. Tutkusu ve bilgisiyle ödün vermez ablam Mina'yı etkilediğinden, Mahalaxmi'deki kü-

çük aile toplantımıza davet edilmişti. O kadarı belliydi, ama Mahalaxmi'deki sakin sabah gezintisinde her birimizle baş başa birkaç dakika geçirmeyi her nasılsa başaran genç kadın alçakgönüllü bir tavırla aile toplantımızı davetsiz misafirliğiyle daha fazla bölmek istemediğini söyleyip gittikten sonra, her birimizde onun hakkında uzlaşmaya yer bırakmayacak bazı farklı ve kesin izlenimler oluşmasıydı asıl ilginç olan. Rahibe Floreas'a göre tinsellik Uma'dan bir nehir gibi akıyordu; kanaatkâr ve disiplinliydi, bütün dinlerin temel birliğini görebilen güçlü bir ruhu vardı ve dinler arası farklılıkların kutsal ışığın ilahî ışıltısında çözülüp gideceğine inanıyordu; Mina'ya göre çelik gibi sertti –Philomina'mız için büyük bir iltifattı bu– ve kendini adamış laik ve Marksist bir feministti; davaya duyduğu sarsılmaz güven Mina'nın mücadele kararlılığını perçinlemişti. Abraham Zogoiby her iki görüşü de "büyük saçmalık" diye nitelendirip elinin tersiyle iterek Uma'nın jilet gibi keskin finansal zekâsını övgülere boğmuş, modern iş anlaşmaları ve şirket devralma prosedürleri konusundaki bilgisini pek beğendiğini söylemişti. Cemşid Cashondeliveri, faltaşı gibi açılmış gözleri ve bir karış açık ağzıyla onun rahmetli güzeller güzeli İna'nın yaşayan bir kopyası olduğunu söylemişti; Nashville hamburgerleriyle kendini mahvetmeden önceki halinin tabii. Her zamanki ahmaklığıyla, "Tabii bu kız," demişti, "şarkı söyleyebilen ve kafası çalışan bir İna." Uma'yla birlikte kapalı tribünün arkasında durdukları sırada genç kızın hayatında duyduğu en tatlı sesle bir halk şarkısı mırıldandığını anlatıyordu ki, Aurora Zogoiby'nin sabrı taştı. "Bugün burada herkes salaklaştı," diye gürlledi. "Ama Jimmy, evlat, sen dönüşü olmayan sınırı aşıverdin. Haydi yallah! Çek git ve bir daha kapımıza gölge düşürme."

Jimmy'yi gözlerinde sersemlemiş balık bakışlarıyla padokta dikilir halde bırakıp yolumuza gittik.

Aurora en baştan itibaren Uma'ya direndi; hipodromdan yalnızca o, dudağını kuşkuyla bükerek ayrıldı. Bir noktayı vurgulamama izin verin; sanat yeteneği konusunda alçakgönüllü davranmasına, annemin dehasına taptığını yüksek sesle ifade etmesine ve kendisi için hiçbir şey talep etmemesine rağmen genç kadına hiç şans vermedi Aurora. Kassel'deki 1978 Documenta Sergisi'nde, Londra ve New York'lu en seçkin sanat tacirleri eserlerini kapışırken, Aurora'yı ta Almanya'dan telefonla aradı ve uluslararası parazit çıtırtıları arasından haykırarak, "Kasmin ve Mary Boone'dan senin işlerini de gösterme sözü aldım. Yoksa benimkileri sergileyemeyeceklerini söyledim," dedi.

Makineden gelen bir tanrıça gibi aramıza katıldı, en derinlerdeki benliğimize hitap etti. Yalnız diğer tanrıça Aurora duymadı onu. Uma iki gün sonra çekingen tavırlarla Elefanta'ya geldiğinde Aurora stüdyosuna kapanıp kapısını kilitledi. Yaptığı –en hafif tabirle– ne yetişkinlere göre ne de kibar bir hareketti. Annemin kabalığını unutturmak için Uma'ya eski evi göstermeyi teklif ettim ve telaşla, "Evimizi istediğin zaman ziyaret edebilirsin, her zaman bekleriz," dedim.

Uma'nın bana Mahalaxmi'de söylediklerini kimseye tekrarlamadım. Herkesin ortasında, gülerek, "Madem burası bir yarış pisti o zaman yarışmak istiyorum," deyip sandaletlerini ayaklarından fırlatıp atmış, onları sol eline alıp, çizgi filmlerdeki hız çizgileri gibi sallanan uzun saçlarıyla havada jet uçakları gibi izler bırakarak pist boyunca hızla koşmaya başlamıştı. Ben de peşinden tabii, zaten peşinden koşmayacağım aklına bile gelmemişti. Hızlı koşuyordu, benden hızlıydı en azından, sonunda pes etmek zorunda kaldım, çünkü göğsüm hışırdayarak inip kalkmaya başlamıştı. Nefes almaya çalışarak beyaz parmaklıklara yaslandım, iki elimi ciğerlerime bastırmış,

spazmı yatıştırmaya çalışıyordum. Dönüp yanıma geldi ve ellerini ellerimin üstüne koydu. Nefesim yatışırken çarpık sağ elimi hafifçe okşadı ve neredeyse duyulmaz bir sesle, "Bu el yoluna çıkan her şeyi ezip geçebilir. Böyle bir elin yanında kendimi güvende hissederim," dedi. Sonra gözlerimin içine baktı ve ekledi: "Genç bir adam görüyorum. Bana baktığını görebiliyorum. Nasıl bir karışımın, *yaar*. Ruhun genç ve hayatım boyunca tercih ettiğim bu yaşlı erkek görünümüne sahipsin. Çok ateşlisin, arkadaş, yemin ederim öylesin."

Demek buymuş, dedim kendi kendime hayretle. Gözlerimi yakan gözyaşları, boğazımdaki bu yumru, kanımı saran bu ateş. Terim biber gibi kokmaya başlamıştı. Kendimi, gerçek benliğimi hissettim, onca zamandır gizlediğim için artık var olmadığından korktuğum gizli kimliğim varlığının köşelerinden yükseldi ve içimi doldurdu. Şimdi kimsenin erkeği değildim ve aynı zamanda bütünüyle, değiştirilemez bir biçimde ve sonsuza dek onun erkeğiydim.

Ellerini çekti, arkasında âşık bir Mağripli bıraktı.

* * *

Uma'nın evimizi ziyarete geldiği ilk gün, annem beni çıplak resmetmek istediğine karar verdi. Çıplaklık bizim için olağandışı bir şey değildi; yıllar içinde ressamların pek çoğu ve arkadaşları birbirlerine çıplak modellik yapmıştı. Vasco Miranda'nın Elefanta'daki misafir tuvaletinin duvarını kendisini ve Kekoo Mody'yi üzerilerinde fötr şapkadan başka bir şey olmayan bir duvar resmiyle süslemesinin üzerinden fazla zaman geçmemişti. Kekoo her zamanki gibi ince uzundu, ama başarı ve yıllarca hovardalık edip oradan oraya göçmek zaten kısa boylu Vasco'yu epey şişmanlatmıştı. Resimdeki ilginçlik,

iki adamın penislerini değiştirmiş gibi görünmesiydi. Vasco'nun penisi soluk bir *pepperoni* sucuğu gibi olağan-
dışı uzunluk ve incelikteyken, Kekoo'nun organı etkile-
yici çap ve kalibrede, kısa ve koyu renkliydi. Ancak ikisi
de değişim olmadığı konusunda ısrarcıydı. "Boya fırçası
bende, banknot rulosu da onda," diye açıkladı Vasco.
"Duruma en uygun düşen de bu değil mi?" Resme adını
Uma Sarasvati verdi. "Laurel ve Hardon'a¹ benziyor,"
diye kıkırdadı ve tablonun adı bu oldu.

Laurel ve Hardon'u ziyaretimizden sonra, Uma'ya
Mağripli resimlerinin tarihçesini anlatmaya başladım,
tasarlanan ıplak Mağripli tablosundan söz ettim. An-
nemle sanatsal işbirliğimizi gururla anlatışımı ciddiye-
tle dinledi ve sonra kocaman gülümsemesini, soluk gri
renkli gözlerinden ıkartabildiği ışın demetlerini göster-
di. "Senin yaşında anneciğinin karşısında çıplak poz ver-
mek doğru bir şey değil," diye kınadı beni. "Birbirimizi
daha iyi tanıyınca senin güzelliğini ithal Carrara merme-
rine işleyen ben olacağım. Kocaman elli *Davud* heykeli
gibi senin şu olak elini dünyanın en güzel uzvuna dö-
nüştüreceğim. O zamana dek, Mr. Moor, lütfen kendini-
zi bana ayırınız."

Büyük ressamı çalışırken rahatsız etmek istemediği
için bir süre sonra evimizden ayrıldı. Duyarlılıklarının
ne kadar gelişkin olduğunu gösteren bu kanıtı rağmen
bencil annem yeni arkadaşımız için söyleyecek tek bir
iyi söz bulamadı. Worli'deki Softo Bebe ofisindeki yeni
işimde çok meşgul olduğumdan yeni tablosu için poz
vermeye zaman bulamadığımı söylediğimde patladı.
"Beni Softo'lamaya kalkma sakın," diye haykırdı. "O kü-
ük balıkçı kız kancasını sana taktı ve aptal bir balık gibi

1. "*Hard on*" penisin sertleşmesi anlamına gelen bir terim. Hardy yerine "*Har-
don*" denilerek tablodaki penise gönderme yapılıyor. (Ed.N.)

seninle tatlı tatlı oynamak istiyor sanıyorsun. Yakında sudan çıkacaksın ve seni zencefilli sarmısak, acı kırmızı-biber, kimyon tohumuyla birlikte tereyağında kızartıp patatesle servis edecek.” Stüdyosunun kapısını çarparak kapattı, bana bir daha asla açmadı; bir daha poz vermemi istemedi benden.

Çıplak Mağripli ile Annesi, Chimène'in Gelişini İzliyor adlı tablo, Velázquez'in *Las Meninas*'ı kadar biçimseldi ve görüş hattı oyunlarına çok şey borçluymuştu. Aurora'nın kurmaca Malabar Elhamra'sının bir odasında, ayrıntılı geometrik desenlerle süslü bir duvarın önünde baklava desenli Technicolor renkli derisinden başka bir şey giymeden ayakta duran Mağriplinin arkasındaki tepelikli pencerenin pervazına Sessizlik Kulesi'nden bir akbaba tünemişti. Ölümü anımsatan bu kanatlı pencerenin hemen yanındaki duvara yaslanmış duran sitarın cilalı yuvarlak gövdesini bir fare kemiriyordu. Mağriplinin solunda uçuşan siyah giysiler içinde korkunç anası Kraliçe Ayxa-Aurora duruyor, oğlunun çıplaklığına bir boy aynası tutuyordu. Aynadaki görüntüsü güzel ve doğaldı – orada renkli derili bir soytarı yoktu, sahte “Boabdil” yoktu, yalnızca ben vardım. Ama baklava desenli Mağripli aynada kendine bakmıyordu, çünkü sağındaki kapının girişinde genç ve güzel bir kadın duruyordu – Uma, elbette, kurmaca Uma, Chimène'leştirilerek İspanyollaştırılmış, *El Cid*'deki Sophia Loren'in bazı özelliklerini taşıyan, Rodrigo de Vivar'ın hikâyesinden apartılmış ve Mağriplinin melez dünyasına açıklamasız getirilmiş Uma – ve iki yana açılmış, davetkâr kollarının arasında sihirle parlak havada asılı duran pek çok mucize; altın küreler, mücevherlerle kaplı kuşlar, minik cüceler.

Oğlunun ilk aşkına duyduğu anaç kıskançlığın etkisiyle bu acı çılgılığı yaratan Aurora, oğluna onunla ilgili basit sırrı açıklamaya çalışan annenin çabalarının bir bü-

yücü kadının baş döndürücü numaraları yüzünden boşa gittiğini anlatmaya çalışıyordu; resimde fareler müziği yok ediyor, akbabalar sabırla yemek saatini bekliyordu. Isabella Jimena da Gama ölüm yatağında Cid Campeador ile Chimène'inin karakterlerini kendi kişiliğinde birleştirdiğinden beri, Belle'in devrilen meşalesini devralan kızı Aurora da kendini erkek ve kadın kahramanların birleşimi olarak görüyordu. Şimdi bu ayrımı yapması – resimdeki Mağripliye Charlton Heston rolü vermesi ve resimde Uma'nın yüzünü taşıyan kadının büyükanne-min Fransızlaştırılmış göbek adını alması neredeyse bir yenilgi itirafıydı, ölümlülüğün imasıydı. Şimdi Aurora, yaşlı zengin dul Ayxa gibi ayna-aynaya bakmıyor, şimdi aynada Boabdil-Moor'un yansıması görülüyordu. Ama gerçek sihirli ayna onun (benim) gözlerindeydi; ve bu esrarlı cam yuvarlaklar için kapıdaki büyücüden daha güzeli olmadığı kesindi.

Annemin olgunluk döneminde yaptığı Mağripli tablolarının çoğu gibi eski Avrupalı ustalar tarzında resmedilen bu tablo, Mağripli serisine “Chimène” karakterini soktuğu için sanat tarihi açısından önem taşıyordu. Aynı tablo benim için sanatın nihayetinde hayat olmadığını gösteriyordu; sanatçıya gerçek gibi gelen –örneğin bu kötücül gasp sahnesi, bir anne-oğlu ayırmak için gelen güzel cadı imgesi– gerçek dünyadaki kişiler ve olaylarla en ufak bir bağlantı taşımıyordu.

Uma özgür bir ruhtu; canı ne zaman isterse gelir, istediğinde giderdi. Baroda'da olmadığı zamanlarda kalbim sızlıyordu, onu ziyaret etmeme izin vermiyordu. “Hazır olana dek çalışmalarımı göremezsin,” diyordu. “Bana âşık olmanı istiyorum, yaptıklarına değil.” Çünkü bütün olasılıklara rağmen, yalnızca güzellere özgü soylu bir kaprisle, kimi isterse elde edebilecek kalbini bu hasarlı, yaşlı-geç serseme vermeye karar vermişti ve kulağıma dünyeye-

vi hazlar bahçesine girme ânının yaklaştığını fısıldıyordu. “Bekle,” diyordu bana. “Bekle, masum sevgilim, çünkü ben kalbinin sırlarını bilen tanrıçayım ve sana istediğin her şeyi, hatta daha fazlasını vereceğim.” *Biraz daha bekle*, diyordu nedenini söylemeden; vaatlerinin lirik heyecanı şaşkınlığımı siliveriyordu. *Ve sonra ölüme dek senin aynan, diğer benliğin, eşitin, imparatoriçen ve kölen olacağım.*

Bana haber vermeden Bombay’a gidip geldiğini öğrenince şaşırdım doğrusu. Gratiaplana’dan titreyen bir sesle arayan Mini’nin anlattığına göre, Uma ziyaretine gelmiş ve Hristiyan olmayan birinin İsa’nın yolunda ilerlemeye başlamak için ne yapması gerektiğini öğrenmek istemişti. “İsa’nın yolundan gideceğine gerçekten inanıyorum,” diyordu Rahibe Floreas, “ve onun Kutsal Anasının.” Bu noktada inanmadığımı belirten bir ses çıkarmış olmalıyım, çünkü Mini’nin ses tonu değişip tuhaflaştı. “Evet,” dedi. “Uma, o sevgili kız bana senin şeytanın pençesinde olmandan duyduğu büyük üzüntüyü anlattı.”

Mina da aradı –beni asla aramayan Mina!– Cuffe Yolu gökdelenlerinin görüş alanında değerli arsaları kaplayan görünmez gecekonducuların görünmez sahipleri için düzenlenen ve gecekonducuların yıkımını geçici süre için durduran bir siyasi protestonun ön saflarında sevgilimle karşılaştığını anlattı. Anlaşılan Uma, *bir hareket başlattık, korkacak ne var?* korosunun başına geçip göstericileri ve gecekondu sakinlerini yönlendirmişti. Mina birdenbire ağzındaki baklayı çıkardı –Mina asla çıkarmazdı ağzındaki baklayı!– ve Uma’nın lezbiyen olduğu sonucuna vardığını söyledi. (Philomina Zogoiby cinselliği hakkında kimseye sır vermezdi, ama hiçbir erkekle çıkmadığı bilinen bir gerçektir; henüz otuz yaşına yaklaşmasına rağmen “raf ömrünün bittiğini, artık bir kız kurusu hayatı süreceğini” söylüyordu. Ama, belki, şimdi Uma Sarasvati onda daha fazlasını ortaya çıkarmıştı.) “Epey yakınız

onunla – biliyorsun ya?” diye itiraf etti şaşkınca, genç kızlara özgü bir çekingenlik ve meydan okuma karışımı tuhaf bir tavırla. “Sonunda karşılıklı kıvrılıp uzanabileceğim, bir şişe rom ve birkaç paket sigarayla bütün gece dedikodu yapabileceğim biri. Ablalarım bu gibi konularda beş para etmezdi.”

Ne gecesi? Ne zaman? Mina'nın odasında değil fazladan bir yatağa, bir sandalyeye bile yer yoktu; peki bu kıvrılıp uzanma nerede gerçekleşmişti? “Duyduğuma göre ağzının suları akıyormuş,” dedi ablamın sesi kulağıma; aşk yüzünden fazla mı hassaslaşmıştım yoksa gerçek bir uyarı mıydı? “Küçük kardeşim, sana bir ipucu vereyim: Hiç şansın yok. Git başka bir pilici kovala. Bu seferki tavukları tercih ediyor.”

Bu telefon konuşmalarından ne anlam çıkaracağımı bilmiyordum – zaten Uma'nın Baroda'daki telefonu ne kadar arasam da açılmıyordu. Bir Softo Bebe televizyon reklamı çekimi sırasında, güzelce pudralanmış yedi bebeğin gurultuları arasında içimdeki fırtınaya kendimi öyle kaptırmıştım ki bana verilen basit görevi yerine getirmeyi unuttum – bir kronometre yardımıyla bebeklerin kuvvetli spot ışıklarının altında bir dakikadan uzun süre kalmamasını sağlamam gerekiyordu. Kamera ekibinin öfkeli haykırıışları, annelerin çığlıkları ve spot ışıkları altında haşlanan bebeklerin ağlayışlarıyla daldığım düş âleminden çıktım. Şaşkınlık ve utanç içinde stüdyodan kaçtım ve merdivenlere oturmuş beni bekleyen Uma'yla karşılaştım. “Haydi gidip *dosa*¹ yiyelim *yaar*,” dedi. “Açlıktan ölüyorum.”

Öğle yemeği sırasında her şeyin son derece mantıklı bir açıklaması olduğunu anladım. “Seni tanımak istiyor-

1. Hindistan'a özgü bir türlü acılı durum. (Ed.N.)

dum," dedi, yaşlar dolan gözlerini bana çevirerek. "Öğrenebileceğim her şeyi öğrenmek için ne kadar çok çalıştığımı görüp şaşıracaktın. Ayrıca ailene yakın olmak istedim, kan gibi yakın, hatta daha yakın. Zavallı Mini'mizin kafayı Tanrı'yla bozduğunu bilmelisin, ona arkadaşça sorular sordum ama o, zavallı kutsal bebek, her şeyi tersinden anlamış. Ben ve rahibelik mi! Şaka mı yapıyorsunuz, bayım? O Şeytan meselesi de bir şakadan ibaretti. Mini'nin Tanrı'nın saflarında olması, biz ve geri kalan herkesin Şeytan'ın saflarında olduğu anlamına gelmez mi?" Bu arada yüzümü elleri arasına almıştı, elleri tanıştığımız günkü gibi benim ellerimi okşuyordu; yüzü öyle sevgi doluydu ki, ondan kuşkulandığım için öyle üzgündü ki... peki ya *Mina*? – diye ısrar ettim, oysa böyle sevgi dolu, adanmış bir varlığı sorguya çekmek korkunç bir zulüm gibi geliyordu bana. "Tabii ki gittim onu görmeye. Hatırı için mücadelesine katıldım. Şarkı söyleyebildiğim için söyledim. Ne olmuş yani?" Peki ya *kıvrılıp* uzanmak? "Hey Tanrım. Hanımları seven hanımın kim olduğunu bilmek istiyorsan, seni kara cahil, sert tavırlı ablana bak, bana değil. Yatak paylaşmakta ne var, biz kolejde sürekli paylaşıyoruz kızlarla yataklarımızı. Ama kıvrılıp yatmak, açıksözlülüğümü bağışla ama, senin Philomina'nın erotik hayalinden başka bir şey değil. Evet, epey sinirliyim gerçekten. Arkadaşlık kurmak istediğim halde beni yalancılıkla, hatta ablanla yatmakla suçluyorsun. Neden bu kadar kötü niyetlisin? Neden her şeyi aşk için yaptığımı göremiyorsun?" Boş tabağına kocaman gözyaşı damlaları yuvarlanıyordu. Üzüntü iştahını etkilememişti.

"Dur, yapma lütfen," diye yalvardım, özür dileyerek. "Bir daha – bir daha asla yapmam..."

Gözyaşlarının arasından gülümsedi; öyle parlak bir gülümsemediydi ki havada bir gökkuşağı belirse şaşırmazdım.

“Belki zamanı gelmiştir,” dedi gürültüyle nefesini vererek, “sana hetero olduğumu kanıtlamam gerek.”

* * *

Abraham Zogoiby’yle de görülmüştü, Willingdon Kulübü’nde havuz kıyısında kulüp sandviçleri mideye indirdikten sonra zarafetle yaşlı adama golfte kaybetmişti. “Bir mucizeydi, senin şu Uma,” dedi I.M. Pei villasında. “Öyle bilgili, öyle orijinaldi, yüzme havuzu gözleriyle öyle derinden bakıyordu ki! Annenin yüzüne baktığımdan beri öyle gözler görmemiştim. Tanrı bilir neler anlattım ona! Çocuklarım ilgilenmiyordu –örneğin sen, tek oğlum!– oysa yaşlı bir adamın biriyle konuşması gerekir. Onu oracıkta işe alırdım, ama sanatının her şeyden önce geldiğini söyledi. İsa aşkına, ne memelerdi onlar! Kavun kadar memeleri vardı.” İğrenç bir tavırla kıkırdadı ve sesine bir parça samimiyet bile katmayı denemeden üstün-körü özür diledi. “Ne diyeyim, evlat, kadınlar tek zaafım.” Sonra yüzü karardı. “İkimiz de sevgili anneni başka kadınlara baktığımız için kaybettik,” diye mırıldandı.

Küresel ölçekte kirli bankacılık hileleri, süper-epik Magombe seviyesinde borsa spekülâtörlüğü, multi milyarlık silah anlaşmaları, çalınan bilgisayarlar ve Maldivli Mata Hari’lerin karıştığı nükleer teknoloji komploları, ulusun simgesi dört başlı Saranth aslanı gibi antik eserlerin kaçakçılığı... bu “kara” dünyanın ne kadarını, büyük tasarılarından hangilerini anlatmıştı Abraham, Uma Sarasvati’ye? Softo Bebe pudrasının özel ithal bazı partileri hakkında neler söylemişti örneğin? Ona sorduğum zaman yalnızca başını salladı. “Pek fazla şey anlatmadım, sanırım. Bilmiyorum. Her şeyi anlattım. Uykumda konuştuğumu söylerler.”

* * *

Ama fazla acele ediyorum. Uma bana babamla oynadığı maçı anlatmış, babamın golf becerisini – “kolu hiç titremiyor– hem de onun yaşında!”– ve şehre yeni gelen genç bir kıza karşı cömertliğini övmüştü. Kolaba veya Juhu’daki alçakgönüllü odalarda buluşmaya başlamıştık (şehrin beş yıldızlı otelleri fazla riskliydi; çok fazla telefoto göz ve uzun menzilli dil vardı buralarda). Ama en sevdiğimiz buluşma yeri V.T. ve Bombay Merkez İstasyonu yakınındaki Demiryolları Emeklileri Konukevi’ydi: bu yüksek tavanlı, kepenkli, serin, temiz, anonim odalarda başladı Cennet ve Cehennem’e uzanan yolculuğum. “Trenler,” derdi Uma Sarasvati. “Bütün bu piston-mistonlar. Seni de baştan çıkarmıyorlar mı?”

Sevişmelerimizi anlatmak benim için zor. Şimdi bile, her şeye rağmen sevişmelerimizin anısı, yitirdiklerim için özlemle titrememe neden oluyor. Onun kollarında olmanın kolaylığını ve sevecenliğini, beni nasıl aydınlattığını anımsıyorum; sanki etimde bir kapı açılmış ve içinden varlığından hiç şüphelenmediğim beşinci boyutta bir evren çıkmıştı: halkalı gezegenleri ve kuyrukluyıldızlarıyla. Dönen galaksileriyle. Patlayan güneşleriyle. Ama ifade edebileceğimin ötesinde, dilin ötesinde, bu anların fiziksellliği vardı; ellerin hareketi, kalçaların kasılışı, bükülen sırtlar, iniş ve çıkış, her şey anlamına gelen, kendinden başka anlamı olmayan şey; uğruna her şey – her şey – yapılabilecek o kısa hayvanlık hali. Böyle bir tutkunun, ihtiyacın sahte olabileceğini hayal edemiyorum – hayır, şimdi bile hayal gücüm buna yetmiyor. Trenlerin gelip gidişi arasında, orada, o haldeyken bana yalan söyleyebilmiş olduğuna inanmıyorum. İnanmıyorum; inanıyorum; inanmıyorum; inanıyorum; hayır; hayır; evet.

Utanç verici bir ayrıntı var. Uma, benim Uma’m, hazırımızın Everest’ine yaklaşırken, Arzunun Güney Geçidi’nde bana bir şeye üzüldüğünü söyledi. “Anneciğine

tapıyorum, ama o beni sevmiyor,” dedi. Ben de, soluk soluğa, başka türlü meşgul halde, onu teselli ettim. *Evet seviyor*. Ama ter içinde, nefes nefese bedenini benim bedenime doğru savuran Uma, üzüntüsünü yineledi. “Hayır, canım sevgilim. Sevmiyor. Kesinlikle sevmiyor.” O anda bu tür konuşmalara tahammülüm yoktu, itiraf ediyorum. Müstehcen bir yanıt farkına varmadan dudaklarımdan döküldü. O zaman *becereyim onu*. –“Ne dedin?”– *Becereyim onu dedim. Annemi becereyim*. Bunun üzerine konunun peşini bıraktı ve eldeki meseleye eğildi. Kulaklarımdaki dudakları başka şeyler söylüyordu. Bunu ister misin tatlım, ya bunu, şunu yapmak, bunu yapabilirsin istersen, istiyorsan. *Ay Tanrım evet istiyorum izin ver bana evet evet. Oh...*

Bu tür sohbetlere katılmak onları dinlemekten iyidir, bu yüzden daha fazlasını kayda geçirmeyeceğim. Ama itiraf etmeliyim –bunu yaparken yüzüm kızarıyor– o, Uma, zaman zaman annemle arasındaki husumetten konu açmaya devam etti, bu da onu heyecanlandıran şeylerden birine dönüştü. –Benden nefret ediyor, nefret ediyor, söyle bana ne yapayım.– Cevap vermem gerekiyordu, affınıza sığınarak, arzusunun pençesinde gerektiği gibi cevap verdim ben de. *Siktir et onu dedim. Siktir et aptal, aptal kaltağı*. Ve Uma: Ama nasıl? Canım benim, sevgilim, nasıl? – *Sikeyim onu. Nasıl denk gelirse sikeyim*. –Ah, yapabilirsin, birtanecik tatlım, istiyorsan, sadece istediğini söyle.– *Tanrım evet. Evet istiyorum. Evet. Ah Tanrım*.

Böylece, en güçlü haz ânında yıkım tohumlarını attım: benim yıkımım, annemin yıkımı ve büyük hanedamızın yıkımının tohumları.

* * *

O günlerde birimiz hariç hepimiz Uma'ya âşıktık ve aramıza katılmayan Aurora bile duruma boyun eğdi; Çünkü Uma'nın evdeki varlığı ablalarımı eve getirmişti, ayrıca mutluluğumu yüzümden okuyordu. Annelik görevini arada bir üstlenmiş olsa da bir anneydi yine de, dolayısıyla Uma'ya karşı yumuşadı. Ayrıca Aurora işi konusunda çok ciddiydi ve Baroda'yı ziyaret eden Kekoo Mody'nin genç kadının çalışmalarını övgüye boğması üzerine büyük Aurora biraz daha yumuşamıştı. Uma, annemin artık eskisi kadar sık düzenlemediği özel davetlerinden birinin onur konuğu oldu. "Dehanın," diyordu, "bütün kusurları hoş görülür." Uma sevimli bir tavırla utanmış ve gururu okşanmış göründü. "İkinci sınıf olanlara gelince," diye ekledi Aurora, "onlara hiçbir şey yok – tek kuruş, tek rupi, tek sent yok. Hey Vasco, buna ne dersin?" Artık ellilerinde olan Vasco Miranda, Bombay'da fazla vakit geçirmiyordu; arada bir çıkıp geldiğinde Aurora ona iyi davranmakla vakit kaybetmez, Vasco'nun "havaalanı sanatı" diye nitelendirdiği çalışmalarına onun gibi çatal dilli bir kadın için bile aşırı denebilecek bir zehirle saldırırdı. Aurora'nın eserleri hemen hiç "yolculuk etmemişti". Birkaç önemli Avrupa galerisi –Stedelijk, Tate gibi müzeler birkaç işini satın almıştı fakat Amerika annemin sanatına kayıtsız kalmıştı– Florida, Fort Lauderdale'deki Gobler ailesi hariç; zaten bu ailenin koleksiyon merakı olmasa, pek çok Hintli sanatçı aç kalırdı. Dolayısıyla annemin dilini sivrilten kıskançlık da olabilirdi. "Transit salonu eserlerin nasıllar, Vasco?" derdi ona. "Yürüyen merdivenlerdeki yolcuların resimlerine hiç bakmadığını fark ettin mi? Peki ya jet lag? Sanat eleştirisi yeteneğini keskinleştirdiği doğru mu?" Vasco bu saldırılar karşısında güçsüzce gülümseyip boynunu eğdi. Kazandığı dövizler sayesinde muazzam bir servet biriktirmiş, Lizbon ve New York'taki

stüdyolarını bırakıp Endülüs'te bir tepenin üstünde kendine bir saray inşa etmeye koyulmuştu – dedikodular doğruysa buraya bütün Hindistanlı sanatçıların gelirinin toplamından daha fazla para akıtıyordu. İnkâr etmediği bu söylenti, Bombay'da antipati toplamasına neden oluyor ve Aurora'nın yeni saldırılarını kışkırtıyordu.

İyice göbeklenmişti, bıyığı Dali'ninki gibi iki ince soru işaretine benziyordu, yağlı saçlarını sol kulağının üstünden ayırıp kel kafasının Brylcreem marka briyantın parlaklığındaki tepesine yapıştırıyordu. "Hâlâ bekâr olmana şaşmamak gerek," diye eziyet ediyordu Aurora ona. "Kadınlar yedek lastiğe tahammül edebilir, ama sen Goodyear fabrikasına dönmüştün." Aurora'nın hakaretleri ilk defa çoğunluğun görüşüyle benzeşiyordu. Zaman, Vasco'nun banka hesabına cömert davranmış, fakat Hindistan'daki itibarına ve bedenine aynı özeni göstermemişti. Çok sayıda sipariş almasına rağmen eserlerinin hissesi giderek düşüyordu, çalışmaları zayıf ve cıfcaflı bulunuyordu, ulusal galeri kariyerinin başında birkaç tablosunu satın almıştı, ama yıllardır bu yönde bir talep gelmiyordu. Satın alınan eserlerin hiçbirisi kalıcı koleksiyona eklenmemişti. Vasco Miranda, daha ciddi eleştirilenler ve genç sanatçılar kuşağı için patlamış bir balondur. Uma Sarasvati'nin yıldızı yükseldikçe Vasco'nunki düşüyordu, fakat Aurora'nın bütün saldırılarına sessizlikle karşılık veriyordu.

Vasco ile Aurora arasındaki Picasso-Braque işbirliği asla gerçekleşmedi; Vasco'nun yeteneğinin yetersizliğini fark eden Aurora kendi yoluna gitti, ama eski günlerin hatırına, belki de onunla dalga geçmeyi sevdiğinden Elefanta'daki stüdyosunu istediği zaman kullanmasına izin verdi. Vasco'dan her zaman nefret etmiş olan Abraham, Aurora'ya yabancı gazetelerden kesilmiş kupürler gösteriyor, V. Miranda'nın birçok kez toplum huzurunu boz-

ma ve saldırı suçlamasına maruz kaldığını, ABD ve Portekiz'den sınır dışı edilmekten son anda kurtulduğunu, Avrupa ve Kuzey Amerika'da çeşitli akıl hastanelerinde, alkol bağımlılığı merkezlerinde, uyuşturucu rehabilitasyon kliniklerinde tedavi gördüğünü anlatıyordu. "Bu yapmacık, yaşlı sahtekârdan kurtul artık," diye yalvarıyordu.

Bana gelince, küçük ve korku dolu bir çocukken bana gösterdiği şefkati ve nezaketi anımsıyor, bunlar için onu hâlâ çok seviyordum, ama şeytanlarının adamın daha aydınlık yönleri karşısında mücadeleyi kazandığını görebiliyordum. Uma'nın onur konuğu olduğu davette ziyaretimize gelen Vasco, bu şişman, komik opera palyaçosu, acınacak bir manzaraydı.

Gecenin sonuna doğru, alkol savunma duvarlarını gevşettiğinde, Vasco sonunda patladı. "Hepinizin canı cehenneme," diye haykırdı. "Yakında Bebingeli'ne gideceğim ve biraz aklım varsa oradan asla dönmeyeceğim." Sonra melodisiz bir şarkı tutturdı. "Hoşça kal, Flora Çeşmesi," diye başladı. "Hoşça kal, Hutatma Chowk." Durdu, gözlerini kırptırdı ve başını salladı. "Hayır. Olmadı. Hoşça kal, Marine Yolu, Elveda, Netaji-Subhas-Chandra-Bose-Caddesi!" (Yıllar sonra İspanya'ya gittiğimde, Vasco'nun yarım kalan şarkısını anımsayıp kendi kendime mırıldanacaktım.)

Uma Sarasvati bu üzgün, acı dolu adamın yanına gitti ve ellerini omuzlarına koyup ağzından öptü.

Beklenmedik bir etkisi oldu bu öpücüğün. Minnettar olmak yerine –salonda, ben de dahil pek çok kişi böyle bir öpücük için çok şey feda ederdi– Vasco, Uma'ya saldırdı. "Yahuda," dedi ona. "Seni tanıyorum. İsa'ya İhabet Eden Hain Yahuda'nın müridisin. Seni tanıyorum, küçükhanım. Seni o kilisede gördüm." Uma kıpkırmızı oldu ve geri çekildi. Onu savunmak için ortaya fırladım.

“Kendini komik duruma düşürüyorsun,” dedim Vasco’ya. Burnunu havaya kaldırıp döndü gitti ve birkaç saniye sonra gürültüyle havuza yuvarlandı.

“İyi, olacağı buydu,” dedi Aurora, aldırıışsızca. “Haydi üç karakter-yedi günah oynayalım.”

En sevdiği salon oyunuydu bu. Yazı turayla üç hayali “karakterin” cinsiyeti ve yaşı belirlenir, bir şapkadan çekilen kâğıtlar her karakterin “suçlu” olduğu ölümcül günahı belirtirdi. Sonra, oyuncular üç günahkâr hakkında bir hikâye uydururdu. Bu sefer üç karakter Yaşlı Kadın, Genç Kadın ve Genç Erkek’ti, günahları da sırasıyla Öfke, Gurur ve Kibir. Seçimler yapılır yapılmaz, her zamanki gibi keskin zekâsını sergilemeye niyetlenen ve Vasco’nun son küçük fırtınasından belli ettiğinden daha fazla etkilenmiş olan Aurora hayırdı: “Ben bir hikâye buldum.”

Uma hayranlıkla el çıırttı. “Anlatsana.”

“Tamam, işte başlıyoruz,” dedi Aurora, genç onur konuğunun gözlerinin içine bakarak. “Hiddetli bir yaşlı kraliçe, şehvet düşkünü ahmak oğlunun genç ve kibirli rakibesi tarafından baştan çıkarıldığını öğrenir.”

“Harika bir hikâye,” dedi Uma, tatlı tatlı gülümseyerek. “Vah vah. Bu pilav daha çok su kaldırır. Evet efendim.”

“Sıra sende,” dedi Aurora, yüzünde en az Uma’nınki kadar sevimli bir gülümsemeyle. “Sonra ne oluyor? Öfkeli Yaşlı Kraliçe ne yapsın? Belki de sevgilileri sürgün etmeli – onları gözünün önünden göndermeli.”

Uma düşündü. “Yeterli değil,” dedi. “Bana kalırsa daha kalıcı bir çözüm gerek. Çünkü böyle bir rakibin –yani bu Kibirli Genç Sahtekâr’ın– işi bitirilmezse, yani ipi tamamen koparılmazsa kesinlikle Hiddetli Yaşlı Kraliçe’nin kuyusunu kazacaktır. Şüphesiz Şehvetli Genç Prens’e ve krallığa tek başına sahip olmak isteyecek, bun-

ları prensin anasıyla paylaşamayacak kadar kibirli davranacaktır.”

“Ne önerirsin peki?” diye sordu Aurora, salonun aniden sessizleşmesine aldırmadan, buz gibi ve tatlı bir ses tonuyla.

“Cinayet,” dedi Uma, omuz silkerek. “Besbelli bir cinayet öyküsü bu. Şöyle ya da böyle, taraflardan birinin ölmesi gerek. Beyaz Vezir, Siyah Piyon’u almazsa, karşı tarafa ulaşan Siyah Piyon Vezir’e dönüşür ve Beyaz Vezir’i alır. Bu öykünün sonu başka türlü olamaz.”

Aurora etkilenmiş görünüyordu. “Uma, kızım, gizemli bir çocuksun. Neden bu oyunu daha önce oynadığını söylemedin bana?”

* * *

Gizemli bir çocuksun... Annem, Uma’nın bir şeyler gizlediği düşüncesinden vazgeçemiyordu. “Birden ortaya çıkıp ailemize katılıveriyor,” diye endişeleniyordu sürekli – eski günlerde Vasco Miranda’nın geçmişi hakkında hiç endişelenmediği şekilde. “Peki ailesi nerede? Arkadaşları kim? Geçmişi hakkında ne biliyoruz?” Ucuz otel odasının tavan pervanesinin gölgesi çıplak bedenini okşar ve esintisi tenini kuruturken, annemin bu kuşku-larını Uma’ya anlattım. “Senin ailen sır saklamayı iyi bilir,” dedi. “Affedersin de... Sevdiklerin hakkında kötü şeyler söylemekten nefret ediyorum, ama aklını yitirmiş bir ablası çoktan toprağın altına giren, bir diğer ablası manastırda sıçanlarla konuşan, kadın arkadaşlarının pijamalarını çıkarmaya çalışan bir üçüncü ablası olan ben değilim. Ayrıca kimin babası pis işlere ve reşit bile olmamış şıllıklara düşkün? Peki kimin annesinin –affet beni, aşkım, ama bilmen gerek– bir değil, iki değil, üç sevgilisi var?”

Yatakta doğrulup oturdum. “Kimden duydun bunları?” dedim. “Bu yılan zehrini yutasın da sonra kusasin diye kulağına döken kim?”

“Bütün şehir konuşuyor,” dedi Uma, beni kucaklayarak. “Zavallı Softo. Onu bir tür tanrıça falan sanıyorsun. Oysa herkesin bildiği şeyler bunlar. İlki, şu geri zekâlı Farslı Kekoo Mody, ikincisi şişko sahtekâr Vasco Miranda, en kötüsü de üçüncüsü: MM piçi Mainduck. Raman Fielding! O namussuz! Üzgünüm ama hanımefendinin pek bayağı zevkleri var. İnsanlar oğlunu bile baştan çıkardığını fısıldıyor – evet! Benim zavallı masum sevgilim, insanları bilmiyorsun sen! Ama ben hepsine yanlış bildiklerini, öyle olmadığını, buna bizzat yemin edebileceğimi anlatıyorum. Görüyorsun ya, seni sonuna dek savunuyorum.”

İlk defa tartışıyorduk ama Aurora’yı savunurken bile Uma’nın suçlamalarının ağırlığını yüreğimde hissediyordum. Kekoo’nun köpekleri andıran sadakati, Aurora’nın Vasco’ya uzun zamandır hem tahammül hem eziyet etmesi, ne kadar aşağılık olursa olsun bir tür “ilişkiyle” açıklandığında mantıklı geliyordu sonunda. Abraham ve Aurora artık yataklarını da paylaşmadıklarına göre, teselliye nerede arayacaktı annem? Dehası ve güzelliği onu yalnızlaştırmıştı; güçlü kadınlar erkekleri korkutur – Bombay’da ona kur yapmaya cüret edebilecek çok az sayıda erkek vardı. Mainduck meselesi açıklanmış oluyordu böylece. Mainduck denen kaba saba, güçlü kuvvetli, zalim adam, şehirde Aurora’dan çekinmeyen birkaç kişiden biriydi. *Abbas Ali Baig’in Öpücüğü* olayında karşı karşıya gelmeleri Mainduck’ı heyecanlandırmıştı muhakkak; annemin rüşvetini kabul etmiş ve karşılığında onu fethetmek istemiş olacaktı – en azından ben böyle hayal ediyordum. Zihnimde, gerçek potansiyele sahip lağım yaratığının, bu vahşinin, bu yürüyen çöplüğün annemi hem tiksindirip hem kendine çektiğini görüyordum.

dum. Kocası Falkland Road kafes-kızlarını ona tercih ediyorsa, büyük Aurora da bedenini Fielding'in pençelerine teslim ederek intikamını alacaktı; evet, bunun onu nasıl heyecanlandıracağını, vahşi yanını kışkırtacağını görebiliyordum. Belki de Uma haklıydı; belki de annem Mainduck'ın fahişesiydi.

Biraz paranoyaklaşmasına, takip edilmekten endişe etmesine şaşmamak gerekti; böylesine karmaşık bir gizli hayat sürdüren herkes aynı şekilde endişelenirdi, olanlar ortaya çıkarsa kaybedecek çok şeyi vardı! Sanatsever Kekoo, V. Miranda'nın giderek Batılılaşan figürü ve komünalist karakurbağası; bunlara Abraham Zogoiby'nin görünmez para ve karaborsa dünyasını eklerseniz, annemin gerçekten sevdiği her şeyin bir portresine ulaşmış olurdunuz – onun içsel pusulasını seçtiği erkeklerden anlamak mümkündü. Bu mercekten bakınca eserleri karakterinin sert gerçekliklerinden kaçmanın bir yoluna; ruhunun çirkef kuyusunun üstüne serilmiş güzel bir örtüye benziyordu.

O akıl karışıklığıyla hem ağlamaya başladım hem de penisim sertleşti. Uma beni sırtüstü yatağa yatırdı ve üstüme çıkarak ileri geri hareket etmeye başladı, gözyaşlarımı öpücükleriyle sildi. "Herkes biliyor mu?" diye sordum ona. "Mina? Mini? Kim biliyor?"

"Ablalarını boş ver şimdi," dedi, ağır ağır, beni teselli etmek ister gibi hareket ederek. "Zavallıcık, sen herkesi seviyorsun, sevgiden başka bir şey istediğin yok. Keşke onlar da seni senin onları düşündüğün kadar düşünseydi. Oysa hakkında bana neler söylediklerini bir duysan. Öyle şeyler diyorlar ki! Onlarla senin uğruna ne kavgalar ettim hiç haberin yok."

Onu durdurdum. "Ne diyorsun? Ne diyorsun sen bana?"

“Zavallı bebeğim,” dedi, kaşık gibi kıvrılıp bana sarı-
larak. Ona nasıl da hayrandım, bu hain dünyada onun
olgunluğuna, sakinliğine, bilgeliğine, gücüne, aşkına sa-
hip olduğum için ne kadar minnettardım.

“Zavallı talihsiz Mağriplim. Artık senin ailen benim.”

Tabloların renkleri giderek soldu ve Aurora sonunda yalnızca siyah-beyaz ve grinin farklı tonlarında resimler yapmaya başladı. Mağripli artık baştan aşağı siyah beyaz elmaslarla kaplı soyut bir figüre dönüşmüştü. Annesi Ayxa simsiyahtı; sevgilisi Chimène de göz kamaştıracak kadar beyaz. Resimlerin çoğu aşk sahneleriydi. Mağripliyle sevgilisi farklı yerlerde sevişiyorlardı. Saraylarından ayrılp şehir sokaklarında dolaşıyorlardı. Ucuz otellere gidiyor, gelip giden trenlerin üstündeki döküntü odalarda uzanıp çıplak yatıyorlardı. Ayxa da bu resimlerde bir yerlerdeydi her zaman; bir perdenin arkasında, eğilmiş anahtar deliğinden içeriyi gözetlerken, yüksek katların pencerelerine uçup içeri bakarken görülüüyordu. Siyah-beyaz Mağripli, siyah annesine sırtını, beyaz aşkına yüzünü dönüyordu, ama ikisi de ondan uzaktı. Tablolardan birinin uzak ufukunda ordular toplanıyordu. Atlar ayaklarını yere vuruyor; mızraklar ıslırdıyordu. Ordular yıllar içinde her yeni tabloda giderek yaklaştı.

Fakat Elhamra fethedilemez, dedi Mağripli sevgilisine. Kalemiz de aşkımız gibi – asla düşmeyecek.

Siyah beyazdı. Zıtların birliği olasılığının yaşayan kanıtıydı. Ancak Siyah Ayxa bir yanından, Beyaz Chimène diğer yanından tutmuş, çekiştiriyorlardı. Onu ortadan iki-

ye ayırdılar. Açtıkları yarıktan gözyaşları gibi siyah elmaslar, beyaz elmaslar yuvarlandı. Kendini annesinden kurtarıp Chimène'ye tutundu. Ordular tepenin eteğine ulaştığında, o büyük beyaz güç Chowpatty Sahili'nde toplandığında, siyah pelerinli, kapüşonlu bir figür kaleden dışarı çıkıp tepeden aşağı indi. Hain elinde kale kapılarının anahtarını taşıyordu. Tek bacaklı nöbetçi onu görünce selam durdu. Hanımefendinin pelerini tanıdı. Tepenin eteğinde pelerini sırtından attı siyahlı figür. İnançsız elinde Boabdil'in yenilgisinin parlak beyaz anahtarını tutuyordu.

Anahtarı tepeyi kuşatan ordulara teslim etti, beyazlığı onların beyaz kalabalığı arasında eriyip gitti.

Saray düştü. Görüntüsü silindi, beyaza karıştı.

* * *

Aurora Zogoiby, elli beş yaşındayken yapıtlarından oluşan bir retrospektif sergiyi Kekoo Mody'nin Galler Prensi Müzesi'nde düzenlemesine izin verdi – bu kurum ilk kez yaşayan bir sanatçıyı bu şekilde ödüllendiriyordu. Yeşimler, porselenler, heykeller, minyatürler ve antika dokumalar sergi salonundan teker teker dışarı taşındı ve onların yerini Aurora'nın resimleri aldı. Şehir hayatında önemli bir etkinlikti. Sergi ilanları her yerdeydi. (Apollo Bunder, Kolaba Yolu, Flora Çeşmesi, Churchgate, Nariman Burnu, Civil Lines, Malabar Tepesi, Kemp's Köşesi, Warden Caddesi, Mahalaxmi, Hornby Vellard, Juhu, Sahar, Santa Cruz. Ah yitik şehrimin kutsal *mantra*'sı! Bu yerler benden sonsuza dek uzaklaştı artık; elimde tek kalan anıları. Adlarını teker teker sayarak onları dalgın bakışlarımın önünde canlandırmanın cazibesine kapıldığım için affedin beni ne olur. Thacker'ın Kitapçısı, Bombelli'nin Pastanesi, Eros Sineması, Pedder Yolu. *Om mani padme hum...*) Özel olarak tasarlanan "A.Z." simge-

si kaçınılmaz bir şeye dönüşmüştü; reklam panolarında, bütün gazete ve dergilerdeydi. Böyle bir etkinliği kaçırmak sosyal açıdan ölüm anlamına geleceğinden, açılışa şehirdeki her önemli isim katılmıştı. Bir resim sergisinden çok taç giyme töreni gibiydi. Aurora çelenkler ve övgüler arasında kaldı, çiçek yaprakları, süslü sözler ve hediyelere boğuldu. Bütün şehir önünde eğilip ayaklarına dokundu. MM partisinin güçlü başkanı Raman Fielding bile açılışa geldi, kurbağa gözlerini kırıştırdı ve saygıyla pranam selamı verdi. "Azınlıklar için neler yaptığımızı bugün herkes görsün," dedi yüksek sesle. "Bu onuru bir Hindu'ya mı bahsettik? Büyük Hindu sanatçılarımızdan birini mi onurlandırdık? Fark etmez. Hindistan'da her topluluğun yeri, kendi faaliyetleri, sanatı vs. vardır. Hristiyanlar, Farsiler, Sihler, Budistler, Yahudiler, Mugaller. Bunu kabul ederiz. Bu da Rama Racaya'nın, Efendi Rama'nın yönetiminin ideolojileri arasındadır. Yalnızca diğer topluluklar Hindularımızın yerini almaya kalktığında, azınlık çoğunluğu yönetmeye çalıştığında, yalnız o zaman küçük olanın da kenara çekilip büyük olana yer açması gerektiğini söyleriz. Sanat için de geçerlidir bu. Ben de başlangıçta bir sanatçıyım. Bundan dolayı, sanatın ve güzelliğin de ulusal çıkarlara hizmet etmesi gerektiğini belli bir yetkiyle söylüyorum. Madam Aurora, seçkin serginiz için tebrik ediyorum sizi. Hangi sanat eserlerinin geleceğe ulaşacağını –ender, elit, entelektüel olanların mı yoksa kitlelerin sevdiklerinin mi; soylu olanların mı yoz olanların mı, kibirli olanların mı mütevazı olanların mı, asil ruhlu olanların mı çöplerin mi, tinsel olanların mı pornografik olanların mı– kabul edersiniz ki," dedi ve burada espri yaptığını anlatmak için güldü, "bunu zaman, yalnızca zaman gösterecek."

Ertesi sabah *Times of India* (Bombay baskısı), şehirdeki bütün gazetelerle birlikte açılış gecesini haber yap-

tı, eserlerin eleştirilerine bol bol yer ayırdı. Eleştiriler yüzünden, Aurora da Gama-Zogoiby'nin uzun ve seçkin kariyeri az kalsın mahvoluyordu. Yıllar içinde övgülere alıştığı gibi estetik, siyasi ve ahlaki saldırılara da bağışıklık kazanmıştı. Küstahlıkla, utanmazlıkla, ahlaksızlıkla, özgün olmamakla ve hatta –Manto'nun öyküsünden esinle *Uper the gurgur the annexe the bay dhayana the mung the dal of the laltain*¹– örtülü Pakistan taraftarlığıyla suçlanan annemin derisi iyice kalınlaşmıştı, fakat artık konu dışı kaldığı görüşüne hazırlıksız yakalandı. Değişmekte olan bir toplumun yeni zihniyetini sergilediği şaşırtıcı ve radikal anlardan biri yaşandı; eleştiri biraderliğinin alev alev yanan, simetrisi korkunç kaplanları dönüp Aurora Zogoiby'ye saldırdılar ve onu “sosyete sanatçısı” diye nitelendirerek çağının gerçeklerinden habersiz, hatta “zararlı” ilan ettiler. Aynı gün, bütün gazetelerin manşetinde aynı haber vardı: Olağanüstü Hal sonrası, İndira karşıtı koalisyon hükümetinin dağılması – köşe yazarları iki eski rakibin farklı kaderlerini kıyasladı. *Times*'ın başyazarı, *Aurora Karanlığa Gömüldü*, diyordu, *ama İndira Yükselen Yıldızımız*.

Şehrin başka bir yerinde, Gandhi'nin Chemould Gallerisi'nde, Uma Saravasti'nin eserleri ilk kez Bombay'da görücüye çıkıyordu. Sergilenen işlerin en önemlisi yedi tane küre biçiminde, bir metre yüksekliğinde taştan bir grup heykeldi. Kürelerin tepesine açılan küçük deliklere parlak renkli tozlar doldurulmuştu – kıvılcık, koyu mavi, safran sarısı, zümrüt yeşili, mor, turuncu, sarı. *Laiklik Sonrası Dönemde Anneliğin Özünü Üzerine Varyasyonlar*

1. Hindistan ile Pakistan'ı aşağılamak isteyenlerin bir meczubu anlatan öyküye gönderme yaparak kurdukları Pencap, Urdu ve İngilizcenin karışımı cümlelerin tamamı yaklaşık şu anlama geliyor: Ek binanın üst katında Pakistan ile Hindistan'ın bakımsızlıktan kaynaklanan mide guruldamasının canı cehenneme. (Ed.N.)

Düzenlemeler adlı bu eser, geçen yıl Almanya'da Documenta sergisinde büyük ilgi görmüş, Milano, Paris, Londra ve New York'ta sergilendikten sonra Bombay'a dönmüştü ve Aurora Zogoiby'yi yerden yere vuran eleştirmenler Uma'yı Hindistan'da sanatın yeni yıldızı ilan etmişlerdi – gençti, güzeldi ve güçlü dinî inancı çalışmalarına yansırıyordu.

Sansasyonel olaylardı bunlar; ama her iki sergi de beni şoka uğratmıştı. Uma'nın çalışmalarını ilk defa görüyordum –çünkü o âna dek Baroda'daki stüdyosuna gitmemi yasaklamıştı– ve dindar olduğunu ilk defa öğreniyordum. Röportajlarında Rama Hazretleri'ne adanmış bir ruh olduğunu söylemesi, en hafif tabiriyle şaşkınlık vericiydi benim için. Sergi açılışından sonra günler boyunca “meşgul” olduğunu söyleyip benimle görüşmeyi reddetti, ama sonunda Victoria Tren İstasyonu'nun bitişiğindeki odada benimle görüşmeyi kabul ettiğinde, kişiliğinin böyle önemli bir yanını benden neden sakladığını sordum ona.

“Mainduck'ın pisliğin teki olduğunu söylemiştin,” diye anımsattım. “Şimdi gazetelerde söylediklerin tam da onun duymak istediği şeyler.”

“Sana daha önce söylemedim, çünkü dinî inanç kişisel bir meseledir,” dedi. “Ayrıca, bildiğin üzere, ben de mahremiyetine son derece düşkün biriyim. Bundan başka, Fielding'in bir haydut, hain ve yılan olduğu kanaatindeyim; çünkü Rama'ya duyduğum sevgiyi bir silaha dönüştürüp “Mugal'lere” yani Müslümanlara karşı kullanmaya çalışıyor. Oysa sevgili çocuğum,” –1979'da ruhen yirmi iki yaşında olmama ve bedenen kırk dört göstermeme rağmen bana çocukmuşum gibi hitap etmekte ısrar ediyordu– “senin küçük bir azınlığın üyesi olman gibi ben de devasa Hindu ulusunun çocuğuyum ve eserlerim bunu yansıtmalı. Kökenlerimle, ahlak prensiplerimle karşılaş

yüzleşmeliyim. Hem bu seni hiç ilgilendirmez, bayım; hem de hiç ilgilendirmez. Ayrıca, madem yobazın biriyim, seninle ne işim var?” Söyledikleri bana mantıklı geldi.

Elefanta’da inzivaya çekilen Aurora farklı düşünüyordu. “Senin şu kız arkadaşın, kusura bakma ama, hayatımda gördüğüm en hırslı insan,” dedi bana. “İstisnasız. Rüzgârın ne yönde değiştiğini görüyor ve kamusal alanda davranışlarını esintiye göre değiştiriveriyor. Bekle de gör; iki dakika sonra MM kürsülerine çıkıp nefret söylevleri vermeye de başlar.” Yüzü karardı. “Sergimi kötülemek için ne kadar uğraştığını bilmediğimi mi sanıyorsun?” dedi alçak sesle. “O hakaretleri yazan insanlarla bağlantıları olduğunu ortaya çıkarmadığımı mı sanıyorsun?”

Bu kadarı da fazlaydı, bu kadarı alçaklıktı. Aurora, boş stüdyosunda –çünkü bütün Moor tabloları Galler Prensi Müzesi’nde idi– dokunulmamış bir tuvalin karşısında, boş bakışlarıyla karşılaşmıştı beni; tepesinde topladığı saçlarından, hedefini bulamamış oklar gibi fırçalar sarkıyordu. Burnumdan soluyarak eşikte dikildim kaldım. Kavgaya etmek için gelmişim, çünkü onun sergisi de üzerimde şok etkisi yaratmıştı; gizlice gözetleyen kara anneyi fark etmeden seven baklava desenli Moor’la kar beyazı Chimène’sini tasvir eden tuvaleri sergi açılışına kadar görmemişim. Aurora’nın Uma hakkındaki incitici sözlerini –Mainduck’ın gizli metresi için iddialı laflar! diye öfkeleniyordum içten içe– duyunca patladım. “Açılışın eleştirildiği için üzüldüm,” diye haykırdım. “Ama Uma eleştirileri yönlendirmek istese bile bunu nasıl yapsın, anneciğim? Sen eleştirilirken övgü aldığı için ne kadar utandığını görmüyor musun? Zavallı kız o kadar üzüldü ki buraya gelmeye bile cesaret edemiyor! En başından beri sana tapıyordu, sen de ona kirli suçlamalarla karşılık verdin. Suçlama merakın kontrolden çıktı artık! Bağlantıların izini sürmeye gelince, bizi odamızda gözetlediğin tabloları

gördüğümde nasıl hissettim sanıyorsun? Casuslarını ne zaman üzerimize saldın, ne zamandır bizi gözetliyorsun?"

"Kendini o kadından kurtar," dedi annem alçak sesle. "Hem deli hem de yalancı. Seni değil, kanını seven bir kan emici kertenkele. Seni mango gibi emdikten sonra çekirdeğini fırlatıp atacak."

Dehşete kapılmıştım. "Hastasın sen," diye haykırdım ona. "Kafadan hastasın sen."

"Ben hasta değilim oğlum," dedi, daha da yumuşak bir ses tonuyla. "Ancak hasta bir kadın var – hasta ya da kötücül. Deli ya da kötü niyetli, belki her ikisi de. Karar veremiyorum. Bu işe burnumu sokmaya gelince, suçlamayı kabul ediyorum. Gizemli hanım arkadaşın hakkındaki gerçekleri öğrenmek için bir süre önce Dom Minto'yu kiraladım. Neler bulduğunu sana anlatayım mı?"

"Dom Minto mu?" Bu adı duyunca donup kalmıştım. "Hercule Poirot" veya "Maigret" ya da "Sam Spade" demesiyle aynı şeydi. "Müfettiş Ghote" veya "Müfettiş Dhar" dese olurdu hani. Dom Minto adını herkes bilirdi, Minto'nun maceralarını anlatan serileri herkes görmüştür – ünlü Bombay özel dedektifinin kariyerini anlatan, tren istasyonlarında satılan ucuz romanlardır bunlar. 1950'lerde Minto'yu konu alan bir dizi film de çekilmişti. Sonuncusu, ünlü bir cinayet vakasına karışmasını anlatıyordu (evet, bir zamanlar "gerçekten" özel dedektiflik yapan "gerçek" bir Minto yaşamıştı). Hindistan Donanması'nın yüksekten uçan kahramanı Kumandan Sabarmati, karısıyla sevgilisini vurmuş, adamı öldürmüş ve kadını ciddi biçimde yaralamıştı. Aldatan çifti aşk yuvalarına kadar takip edip öfkeli kumandana adresi veren de Minto'ydu. Olayın sonuçlanmış biçimine üzülen ve vakayı konu alan filmde çizilen sevimsiz portresinden hoşlanmayan yaşlı adam –çünkü o zaman bile yaşlı ve topaldımesleği bırakmış, duruma hemen el atan fantezi yazarla-

rı ucuz romanlardaki ve radyo dizilerindeki (ve eski B filmlerinin daha yakın tarihli yeni çevrimlerindeki, uzun metraj filmlerdeki, büyük bütçeli süperstar kahraman filmlerindeki) süper-dedektifi yaratmış, işi bitmiş yaşlı bir adamı bir mite dönüştürmüşlerdi. Bu allanıp pullanmış kurmaca karakterinin hayat hikâyemde ne işi vardı?

“Evet, gerçek Minto,” dedi Aurora, nazikçe. “Şimdi sekseninin üstünde. Kekoo buldu onu.” *Ah şu Kekoo. Sevgili oğlanlarından bir başkası. Ah, sevgili Kekoo buldu onu, o kadar şeker, şeker bir yaşlı adam ki, ona hemen iş verdim.*

“Kanada’da yaşıyordu,” dedi Aurora. “Emekli olmuştu, torunlarıyla yaşıyordu, sıkılıyordu, gençlerin hayatını cehenneme çeviriyordu. Sonra anlaşıldı ki, Kumandan Sabarmati hapisten çıkmış ve karısıyla barışvermiş. İşe bakın ki, orada, Toronto’da muratlarına ermişler. Bunun üzerine, Kekoo’ya göre, Minto eski hatasının yükünü üzerinden atmış ve Bombay’a dönmüş, ilerleyen yaşına rağmen hemen işbaşı yapmış. Kekoo onun hayranlarından biri, ben de öyleyim. Dom Minto! Eskiden, bilirsin, ondan iyisi yoktu.”

“Harika!” dedim elimden geldiğince alaycı bir tavırla. Ama itiraf etmeliyim ki, kalbim ucuz romanlardaki gibi güm güm atmaya başlamıştı. “Peki bu Bollywood Sherlock Holmes’u sevdiğim kadın hakkında ne anlattı?”

“Kız evli,” dedi Aurora, hiç tereddüt etmeden. “Şu anda bir değil, iki değil, üç sevgilisi var. Fotoğraf ister misin? Zavallı ablan İna’nın aptal Jimmy Cash’i, aptal baban ve sen, benim aptal tavus kuşum.”

* * *

“İyi dinle, çünkü bir kez anlatacağım,” demişti Uma, geçmişi hakkında sorduğum ısrarlı sorular karşısında. Saygın ama varsıl denemeyecek Gucerat’lı bir Brahman

ailesinden geliyordu, fakat genç yaşta öksüz kalmıştı. Depresif annesi, Uma on iki yaşındayken kendini asmış, okul öğretmeni babası bu trajedinin acısına dayanamayıp kendini yakmıştı. Uma'yı yoksulluktan merhametli bir "amca" kurtarmıştı –aslında gerçek amcası değil, babasının öğretmen arkadaşlarından biriydi– ve eğitim masrafları karşılığında cinsel taleplerde bulunmuştu (pek "merhametli" de sayılmazdı yani). "On iki yaşından," dedi, "şu zamana kadar. Kalbimi dinlesem, gözüne bir bıçak sokardım. Bunun yerine Tanrı'dan onu lanetlemesini diledim ve ona sırtımı dönmekle yetindim. Belki geçmişim hakkında konuşmaktan neden sakındığımı anlarsın artık. Bu konudan bir daha asla söz etmeyelim."

Dom Minto'nun annem tarafından aktarılan versiyonu, bundan epey farklıydı. Minto'ya bakılırsa, Uma Gucerat'lı değil Maharaştra'lıydı –bölünen eski Bombay eyaletinin diğer yarısından– ve Poona'da büyümüşü, babası yüksek rütbeli bir emniyet mensubuydu. Sanata yetenekli olduğu erken yaşta anlaşılmıştı ve ailesi onu desteklemişti; yoksa M.S. Üniversitesi'nden burs alamazdı. Okulda, gelecek vaat eden yeni bir yetenek olarak övgülere boğulmuştu. Ancak kısa süre sonra ruhsal sıkıntıları olduğu anlaşılmıştı. Artık ünlü olduğundan insanlar onun aleyhinde konuşmaya isteksiz davranıyor ya da korkuyordu, ama Dom Minto sabırlı girişimleriyle Uma'nın tekrarlayan zihinsel sıkıntıları için üç kez ağır ilaç tedavisine başladığını, ancak üç seferde de tedaviyi neredeyse başlar başlamaz sonlandırdığını öğrenmişti. Farklı insanların yanında çok farklı kişiliklere bürünme ve bir erkeğin ya da kadının (ama genellikle erkeğin) neyi çekici bulacağını tahmin etme konusunda istisnai bir yeteneği vardı; bu oyunculuk yeteneği delilik seviyesindeydi, hatta fazlasıydı. Bundan başka, uzun, ayrıntılı kişisel tarihçeler uydurup inatla gerçek olduklarını iddia

ediyor, anlattıklarındaki çelişkiler ya da gerçek yüzüne vurulduğunda bile ısrarını sürdürüyordu. Artık bu performanslardan bağımsız “özgün” bir kimlik algısı olmaması mümkündü ve bu varoluşsal kafa karışıklığı benliğinin sınırlarını aşmaya, bağlantıya geçtiği herkese bir hastalık gibi bulaşmaya başlamıştı. Baroda’da kötücül ve çıkarıcı yalanlarıyla tanınıyordu, örneğin bazı fakülte üyeleriyle aşk ilişkisi kurduğu yönünde anlamsız fantezilere kapılıyor, sonra hayali cinsel ilişkilerinin ayrıntılarını yazdığı mektuplarla bu adamların eşlerine anlatıyordu – birden fazla kez çiftlerin ayrılmasına, boşanmasına neden olmuştu. “Üniversitesine gitmeni istememesinin nedeni,” dedi annem, “orada herkesin ondan nefret etmesi.”

Ebeveynleri, akıl hastalığı ortaya çıkınca onu kaderine terk etmişlerdi, bunun yaygın görülen bir tepki olduğunun farkındaydım. Kendilerini ne asmış ne yakmışlardı – bu şiddet yüklü kurguların kaynağı, reddedilen kızlarının (epey haklı) öfkesiydi. Seks manyağı “amca”ya gelince, Aurora ve Minto’ya göre, ailesi tarafından –söylediği gibi on iki yaşında değil!– reddedilen Uma, babasının eski bir tanıdığına, Baroda’lı bir adama kanca atmıştı: Sureş Saravasti adlı bu emekli polis şefi, melankolik, yaşlı bir duldu. Genç ve güzel kadın, evliliğin saygınlığına umutsuzca ihtiyaç duyduğu bir dönemde onu kolayca yıldırım nikâhına ikna etmişti. Evlendikten kısa süre sonra kalp krizi geçirip çaresiz duruma düşen yaşlı adam (“Kalp krizi geçirmesinin nedeni neydi sence?” demişti Aurora. “Sana heceleyerek anlatmamı ister misin? Bir resim çizeyim mi?”) şimdi dilsiz ve felçli bir yarım insan olarak, nazik bir komşusundan başka ilgilenen kimsesi olmadan tek başına yaşıyordu. Genç karısı adamın her şeyini alıp arkasına bile bakmadan çekip gitmişti. Şimdi, Bombay’da gönül eğlendiriyordu. Cazibesi ve ikna kabiliyeti hiç şimdiki kadar güçlü olmamıştı. “Onun büyüsünden kurtulmalı-

sın,” demişti annem. “Yoksa işin bitti demektir. Ramayana’ndan fırlamış bir *rakşasi*¹ o kadın, zavallı kazının tüyle-rini yolana kadar peşini bırakmayacak.”

Minto ayrıntılı bir araştırma yapmıştı; Aurora bana belgeler gösterdi –doğum ve evlilik belgeleri, zaten kay-gan avuçları her zamanki yöntemlerle yağlayarak ele ge-çirilen tıbbi belgeler ve böyle şeyler– hikâyesinin önem-li noktalarının doğru olduğunu kanıtlayan bir sürü kâğıt. Kalbim yine de inanmayı reddediyordu. “Onu anlamı-yorsun,” diye itiraz ettim anneme. “Tamam, ailesi hak-kında yalan söylemiş olabilir. Öyle ebeveynlerim olsa ben de yalan söylerdim. Hem bu eski polis Saravasti de sandığın gibi bir melek olmayabilir. Ama kötülük? Deli-lik? İnsan kılığında bir şeytan? Anne-ji, burada kişisel bir husumet var bana kalırsa.”

O gece tek başıma odamda oturdum kaldım, yemek yiyemiyordum. Bir seçim yapmam gerektiği ortadaydı. Uma’yı seçersem, annemden büyük olasılıkla sonsuza dek kopmam gerekecekti. Aurora’nın kanıtlarını kabul edersem –odamın dört duvarı arasında epey ikna edici geldiklerini kabul etmeliyim– o zaman kendimi, büyük olasılıkla, yalnız geçecek bir hayata teslim etmiş olacaktım. Ne kadar zamanım kalmıştı? On yıl mı? On beş yıl mı? Yirmi? Tuhaf, karanlık kaderimle tek başıma, yanımda bir sevgili olmadan yüzleşebilir miydim? Hangisi daha önemliydi – aşk mı hakikat mi?

Gerçi Aurora ve Minto’ya inanacak olursam, Uma zaten beni sevmiyordu – iyi bir aktris, tutkularla beslenen bir akbabaydı, bir sahtekârdı. Yakın zamanda ailem hakkında yaptığım bütün değerlendirmeleri Uma’nın söyledikleri üzerinden yaptığımı fark ettim. Başım dönüyordu.

1. Hint mitolojisinde bir tür dişi iblis. (Ç.N.)

Yer ayaklarımın altından çekiliyordu. Aurora ve Kekoo, Aurora ve Vasco, Aurora ve Raman Fielding hakkında söyledikleri doğru olabilir miydi? Kız kardeşlerimin arkamdan kötü konuştuğu doğru muydu? Öyle değilse, o zaman Uma'nın –biricik sevgilim!– en yakınımdaykiler hakkındaki düşüncelerimi zehirlemeye çalıştığı, benim onlarla arama girmeye çalıştığı doğru demektir. Dünya hakkındaki görüşlerinden vazgeçip bir başkasının görüşlerine bağımlı hale gelmek – bu da aklını kaçırmamanın, düz anlamıyla delirme sürecinin iyi bir tarifi değil miydi?

Bu durumda –Aurora'nın sözleriyle– deli olan bendim. Güzeller güzeli Uma da kötü olardı.

Kötülüğün varlığıyla karşılaşmanın, hainliğin hayatıma girip beni aşk olduğuna ikna etmesinin, hayatımda istediğim her şeyi yitirmenin korkusundan düşüp bayılı-verdim. Ve kanlı, karanlık rüyalar gördüm.

* * *

Ertesi sabah Elefanta'nın terasında oturup parıltılar saçan körfezi seyrettim. Mina beni görmeye geldi. Aurora'nın isteği üzerine o da Dom Minto'nun araştırmalarına yardım etmişti. BYK'nın Baroda şubesinde hiç kimse Uma Sarasvati'yi tanımıyordu, bu isimde birinin eylemlere katıldığını duymamışlardı. “Kendini tanıtırken bile yalan söylemiş,” dedi. “Kusura bakma, küçük kardeşim, ama annem bu kez kesinlikle haklı.”

“Onu seviyorum,” dedim çaresizce. “Kendime engel olamıyorum. Olamıyorum işte.”

Mina yanıma oturup sol elimi tuttu. Daha önce hiç duymadığım öyle nazik bir ses tonuyla konuştu ki hemen dikkatimi çekti. “Ben de onu çok sevmiştim,” dedi. “Ama sonra her şey rayından çıktı. Sana anlatmak istemedim. Bana düşmezdi. Zaten beni dinlemezdin de.”

“Neyi dinlemezdim?”

“Bir keresinde seninle birlikte olduktan sonra yanıma geldi,” dedi Mina, gözlerini kısıp uzaklara bakarak. “Bana neyin nasıl olduğunu anlattı. Senin ne... Neyse. Önemi yok. Hoşuna gitmediğini söyledi. Daha fazlasını da söyledi ama canı cehenneme. Artık önemi yok. Sonra bana, benim hakkımda bir şeyler söyledi. Yani, arzulamak hakkında. Onu hemen kovdum. O günden beri konuşmuyoruz.”

“Bana,” dedim boğuk bir sesle, “onun peşinden koştuğunu söylemişti.”

“Sen de ona inandın,” diye sinirlendi Mina, sonra hemen uzanıp alnımdan öptü. “Tabii ki inandın ona. Beni ne kadar tanıyorsun ki? Kimden hoşlandığımı, neye ihtiyacım olduğunu nereden bileceksin? Hem deli gibi âşıktın. Zavallı miniğim. Ama artık kendine gelsen iyi edersin.”

“Onu bırakayım mı yani? Terk mi edeyim?”

Mina ayağa kalktı, bir sigara yaktı, öksürdü – derin, sağlıksız, boğulur gibi sesler çıkararak öksürdü. Sert tonlu cephe sesi geri gelmişti – kentsel yozlaşmaya karşı mücadele eden çapraz sorgu sesi, kız bebeklerin öldürülmesine karşı, dulların yakılmasına, tecavüzlere karşı savarma aracı. Haklıydı. Onun neler hissettiğini, yapmak zorunda kaldığı seçimleri, rahatlamak için kimin kollarına sığındığını, erkeklerin kolları arasına girmenin onun için neden zevk değil korku vesilesi olabileceğini bilmiyordum. Ablamdı, evet, ne olmuş? Onu gerçek adıyla çağırmıyordum bile. “Bunca sorun ettiğin nedir ki?” diye omuz silkti, külünü silktiği sigarasını havada sallayıp yanımdan ayrılırken. “Bu mereti bırakmak daha zor. Bu konuda bana güven. Kaltakla görüşmeyi hemen kes ve sigara bağımlısı olmadığın için şükret.”

* * *

“Bizi ayırmaya çalışacaklarını biliyordum. En başından beri biliyordum bunu.”

Uma, Cuffe Yolu'nda, President Otel'in yanında, Mody Galerisi'ne pek de uzak olmayan bir apartmanın deniz manzaralı on sekizinci katına taşınmıştı. Rüzgârda sallanan hindistancevizi palmyelerinin ve aniden bastırarak sağanak yağmurun operalara layık dekorunun önünde, küçük bir balkonda, üzüntüden mahvolmuş pozlarında ayakta duruyordu ve tabii çok geçmeden çekici ve dolgun altdudağı titremeye, gözyaşları dökülmeye başladı. “Kendi annenin sana babanla ilişkim olduğunu söylemesi! Affedersin ama iğrenç bir şey. Cık cık cık! Peki ya Jimmy Cashondeliveri! Teli kopmuş gitarıyla o sersem vallah! Yarış pistindeki ilk günden beri beni ablana benzettiğini sen de gayet iyi biliyorsun. O günden beri dili dışarıda bir köpek gibi beni takip ediyor. Onunla yatıyormuşum, öyle mi? Tanrım, başka kimle yatıyormuşum? V. Miranda'yla mı? Tek bacaklı kapıcıyla? Hiç mi utanmam arlanmam yokmuş benim?”

“Ama ailen hakkında anlattıkların. Ve şu ‘amcan’.”

“Benimle ilgili her şeyi bilme hakkını kim veriyor sana? Beni zorluyordun, ben de anlatmak istemedim. *Bas.* Hepsi bu.”

“Ama doğru değildi. Ebeveynlerin yaşıyor ve amcan aslında kocandı.”

“Eğretileme yaptım. Evet! Hayatımın ne kadar berbat, acımın ne kadar şiddetli olduğunu anlatmaya çalıştım. Beni sevsen bunu anlardın. Beni sevsen sorgulamazdın. Beni sevsen zavallı yumruğunu sallamak yerine buraya koyardın, tatlı ağzını kapardın ve sevgililer ne yapıyorsa onu yapardın.”

“Eğretileme değildi Uma,” dedim geri çekilerek. “Yalandı. Korkutucu olansa, ikisi arasındaki farkı bilmen.” Geri çekildim, dairenin kapısından çıktım ve ka-

pıyı arkamdan kapadım – balkonundan yabani palmiyelere doğru atlamış gibi hissediyordum. İşte böyle hissediyordum: düşüyormuş gibi. İntihar etmiş gibi. Ölüm gibi.

Ama bu da bir sanrıydı. Gerçek olaylara hâlâ iki yıl vardı.

* * *

Aylarca direndim. Evde vakit geçirdim, işe gittim, Softo Bebe Talk Pudrası'nın pazarlaması ve reklamı konusunda uzmanlaştım, hatta babam gururla pazarlama müdürlüğüne terfi ettirdi beni. Boş takvimimde günler geldi geçti. Elefanta'da değişiklikler oldu. Retrospektif bozgunundan sonra, Aurora nihayet Vasco'yu kapı dışarı etmeye karar verdi. Buz gibi bir ayrılıktı. Aurora yalnızlığa giderek daha fazla ihtiyaç duyduğunu söyledi, Vasco da soğuk bir baş selamıyla stüdyosunu boşaltmayı kabul etti. Bir aşk ilişkisinin sonuysa, inanılmaz ağırbaşlı ve saygılı bir bitişti – gerçi soğukluğu tir tir titretti beni, itiraf edeyim. Vasco bana veda etmeye geldi ve birlikte uzun süredir boş olan, her şeyin başladığı, çizgi film karakterleriyle dolu çocuk odasına gittik. “Hepsi bu kadar, dostlar,” dedi. “V. Miranda'nın Batı'ya gitme zamanı geldi. Havaya bir kale çizmesi lazım.” Kendi etinin selinde kaybolacak kadar şişmandı – sanki kendisi değil, Raman Fielding'in lunapark aynalarındaki kurbağamsı görüntüsüydü, ağzı acıyla çarpılmıştı. Sesini kontrol etmeyi başarıyordu, ama gözlerindeki duygusal alevleri fark ettim.

“O benim saplantımdı, bunu tahmin ediyor olmalısın,” dedi çizgi film nidalarıyla kaplı duvarları okşayarak. (Pov! Zap! Şlap!) “Senin de saplantındı, hâlâ öyle ve öyle olacak. Belki bir gün bununla yüzleşmek istersin. O za-

man bana gel. İğne kalbime saplanmadan önce gel bana.” Vasco’nun bedenindeki kayıp iğne hakkında, Karlar Kraliçesi’nin buz kıymığı hakkında yıllardır düşünmemiştim. Artık değişmiş, şişmiş olan Vasco’nun gizli iğnelerden daha az gizemli saldırılar hakkında endişelenmesi gerekiyordu. Çok geçmeden Hindistan’dan ayrılıp İspanya’ya gitti ve bir daha dönmedi.

Aurora, ajanını da kovdu. Kekoo’ya, sergisinin “halkla ilişkiler fiyaskosundan” onu sorumlu tuttuğunu bildirdi. Kekoo’nun gidişi daha gürültülü oldu, bir ay boyunca her gün Elefanta’nın kapılarına gelip içeri girmek için Lambacan’a yalvardı (reddedildi), çiçekler ve hediyeler gönderdi (hepsi iade edildi), uzun mektuplar yazdı (hepsi okunmadan atıldı). Aurora ona bundan sonra resimlerini sergilemek istemediğini söylemişti, artık bir galeriye ihtiyacı yoktu. Ama zavallı Kekoo onun kendisini Chemould Galerisi’ndeki düşmanları için bıraktığını sandı. Yalvarmak için telefonla aradı (ama Aurora telefonlarına çıkmadı), telgraflar çekti (Aurora hepsini yaktı) hatta Dom Minto aracılığıyla af diledi (Aurora, Fransız komedyen Fernandel gibi kocaman at dişlerine sahip olan bu yarı kör, mavi gözlüklü yaşlı beyefendiye Kekoo’nun mesajlarını iletmeyi bırakması talimatını verdi). Uma’nın suçlamalarını düşünmeden edemiyordum. Sevgilisi olduğu iddia edilen bu iki adamdan kurtulduğuna göre, Mainduck ne olacaktı? Fielding’i de terk etmiş miydi yoksa artık yalnızca onunla mı avunuyordu?

Uma, Uma. Onu öyle özleyordum ki. Yoksunluk nöbetleri baş göstermişti: Geceleri onun hayalet bedeninin sakat elimin altında kııldandığını hissediyordum. Uykuyla dalarken (derin üzüntüm bile bebek gibi uyumamı engellemiyordu!) zihnimde eski bir Fernandel filminden bir sahne görüyordum – İngilizce kadın demeyi bilme-

yen Fernandel, elleriyle tombul kıvrımlı bir kadın bedeni çizer havaya.

Rüyadaki diğer adam bendim. “Ah,” deyip başımı sallıyordum. “Bir şişe kola mı istiyorsunuz?”

Uma kırıtarak yanıımızdan geçiyordu. Fernandel pis pis gülüyor, başparmağıyla onun uzaklaşan bedenini işaret ediyordu. “Benim kola şişem,” diyordu anlaşılabilir bir gururla.

* * *

Gündelik hayatımızı sürdürüyorduk. Aurora her gün resim yapıyordu, ama artık stüdyosuna girme iznim yoktu. Abraham geç saatlere kadar çalışıyordu, ona – zaman kısıtlamam olmasına rağmen!– neden bebek popoları dünyasında vakit öldürmeme izin verdiğini sordüğümde, “Hayatında her şey çok hızlı oldu,” dedi. “Biraz yavaşlamak sana iyi gelir.” Sessiz bir dayanışma sergileyerek Uma Saravasti’yle golf oynamayı bırakmıştı. Belki o da Uma’nın çok yönlü cazibesini özlüyordu.

Cennet’te sessizlik – sessizlik ve acı. Mrs. Gandhi sağ kolu Sanjay’la birlikte yeniden iktidar olmuştu, demek ki devlet işlerinde nihai ölümlülük yoktu, yalnızca akrabalık vardı. Vasco Miranda’nın, Einstein’ın Genel Teorisi’ni nasıl “Hintlileştirdiğini” anımsadım: *Her şey akrabalık içindir. Yalnızca ışık değil, her şey bükülür akrabalık için. Akraba için bir noktayı, gerçeği, işe alınma yeterlilik kriterlerini, yasaları bile bükebiliriz. Hanedanın H’sini alalım – H eşittir ben’in karekökü. Akrabalar ve evrendeki tek sabit olan yozlaşma – ne de olsa Hindistan’da ışık hızı bile yük azaltmaya ve güç kaynağının kaprislerine bağlıdır.* Vasco’nun gidişiyle ev daha sessiz sakin bir yere dönüştü. İnsan dolup taşan eski malikâne artık üzerinde replikleri tükenmiş oyuncuların hışırdayan hayaletler gibi dolaştığı çıplak bir sahneyi

andırıyordu. Belki de oyunlar artık başka sahnelerde sergileniyordu ve yalnızca bu ev karanlıktı.

Olup bitenlerin, bu evde hepimize öğretilen çoğulcu felsefenin yenilgiye uğraması anlamına geldiğinin farkındaydım – hatta bir süre bundan başka bir şey düşünmez oldum. Uma Saravasti olayında çoğulcu olan çoklu benlikleriyle, gerçekliğin biçimlendirilebileceğine duyduğu sarsılmaz ve yaratıcı inançla, modern ve eğreti hakikat duygusuyla Uma'ydı ve kara koyun da oydu; Aurora da onu kuzu çevirme yapmıştı – çoğulun bire üstünlüğünü ömrü boyunca savunan Aurora, Minto'nun yardımıyla bazı temel hakikatleri keşfetmişti ve haklı olan oydu. Aşk hayatımın hikâyesi böylece acı bir ibret öyküsüne dönüştü. Raman Fielding bu ibret öyküsünün ironilerine bayılırdı, çünkü iyiyle kötü arasındaki kutupluğu tersine çeviren bir hikâyeydi.

1980'lerin başındaki o sıfır noktasında beni besleyen tek şey, yaşlanmaz aşçımız Hezekiel'di. İşverenlerinin neşelenmeye ihtiyacı olduğunu sezmiş gibi, nostaljiyle yaratıcılığı birleştiren, bol bol da umut katılmış bir gastronomi gösterisi hazırladı. Her sabah Softo Bebe ülkesine gitmeden önce ve eve döndüğüm zaman, kendimi giderek daha sık mutfakta, çömeldiği yerde dişetlerini sergileyen gülümsemesiyle *paratha* gözlemelerini neşeyle havaya atıp tutan kır saçlı Hezekiel'in yanında bulur oldum. "Yaşasın!" diye kıkırdar, bilgeliğini benimle paylaşırdı. "Baba sahip, otur da mutlu geleceği pişirelim seninle. Baharatlarını karıştıralım, sarmısaklarını soyalım, kakulelerini sayalım, zencefilini kıyalım, geleceğin tereyağını ısıtalım da lezzetini tatmak için *masala*'sını kızartalım. Yaşasın! Sahip gelecekte her girişiminde başarılı olsun, madamın resimleri dehasıyla dolsun taşsın, size de güzel bir gelin gelsin dilerim! Hem geçmiş hem bugünü pişireceğiz ve geleceği tadacağız." Böylece Etli Kızartma (baharatlı kuzu kıyma

ve patates), Köy Usulü Kaptan Tavuk pişirmeyi öğrendim; karides kapama, *thicklegummy*, *dhope* ve *ding ding*¹ pişirmenin sırlarına vâkıf oldum. *Balchow*² ustası oldum, kaju toplarımın tadına doyum olmazdı. Hezekiel'in "Özel Koçın Spesyalini"ni yapmayı öğrendim – ağız sulandıracak kadar mayhoş kırmızı muz reçeli. Aşçımızın yemek tarifi defterleri aracılığıyla o kendine özgü papaya, tarçın ve baharat evreninin giderek daha derinlerine dalarken, keyfim gerçekten de yerine geldi; üstelik uzun bir kopukluktan sonra Hezekiel sayesinde nihayet yeniden geçmişimle bağlantı kurduğum için değil yalnızca. Onun mutfağında aile reisi Francisco'nun Gama ışınlarıyla ilgili hayaller kurduğu, Solomon Castile'in denizlere kaçıp mavi sinagog çinilerinde geri geldiği Koçın'e, eski zamanlara dönüyordum. Onun zümrüt yeşili kapaklı defterlerinde, Belle'in aile şirketine muhasebe defterlerine karşı verdiği mücadeleyi görüyordum, sihirli aşçılık becerisinin rayihalarında, genç bir kızın âşık olduğu adamla karşılaştığı, Ernakulam'daki baharat deposunun kokusunu alıyordum. Hezekiel'in dilekleri gerçek olacakmış gibi gelmeye başladı bana. Geçmiş, yemekler aracılığıyla mideme doldukça, gelecek ile ilgili hayallerim de güzelleşti.

"Nefis yiyecekler," diye sırtıyordu Hezekiel, dilini şaklatarak. "Şişmanlatan yiyecekler. Sizi biraz göbeklendirme zamanı geldi. Göbeksiz bir adam hayata iştahlı değil demektir."

* * *

23 Haziran 1980'de Sanjay Gandhi'nin kullandığı uçak Yeni Delhi üzerinde bir akrobasi hareketi sırasında

1. Daha çok kurutulmuş etle yapılan, baharatlı Hint yemek çeşitleri. (Ed.N.)

2. Balık ya da karides veya domuz etiyle yapılan bir yemek. (Ed.N.)

burun üstü çakıldı. Takip eden siyasi istikrarsızlık döneminde, ben de kişisel felaketimle yüzleşmek zorunda kaldım. Sanjay'ın ölümünden birkaç gün sonra, Cemşid Cashondeliveri'nin Powai Gölü yolunda araba kazası geçirip öldüğünü haber aldım. Arabadaki diğer yolcu mucize eseri arabadan fırlamış, ufak tefek yaralar ve beyin sarsıntısıyla kazayı ucuz atlatmıştı. Bu yolcu, yetenekli genç ressam Uma Sarasvati'ydi ve ölen adamın ona göl kıyısında evlenme teklif etmeyi planladığı söyleniyordu. Kırk sekiz saat sonra, haberlerde Miss Sarasvati'nin hastaneden taburcu edildiğini ve arkadaşları tarafından evine götürüldüğünü duydum. Hâlâ büyük üzüntü ve şok içindeydi tabii.

Uma'nın yaralandığını haber alınca, onca zamandır bastırmaya çalıştığım duygular yeniden dizginlenemez şekilde su yüzüne çıktı. İki gün kendimle mücadele ettim, ama Cuffe Yolu'na döndüğünü duyunca Lambacan'a Asma Bahçeler'de dolaşmak istediğimi söyleyip evden fırladım ve beni artık göremediğinden emin olunca bulduğum ilk taksiye atladım. Kapıyı siyah taytı ve gevşekçe bağlanmış kimono tarzı Japon gömleği içinde Uma açtı. Paniklemiş, korkmuş görünüyordu. Sanki içindeki merkezkaç kuvvetini yitirmişti, her an uçup dağılabilecek, titrek ve dengesiz parçacıklardan oluşuyordu.

"Yaraların ağır mı?" diye sordum.

"Kapıyı kapat," diye cevap verdi. Ona doğru döndüğümde gömleğinin kuşağını çözdü ve, "Kendin bak," dedi.

O andan sonra bizi kimse ayıramazdı. Aramızdaki şey, ayrılığımızda daha da güçlenmiş gibiydi. Bedenini çarpık sağ elimle okşarken, "Ah evet," diye mırıldanıyordu. "Ah evet, böyle. Ah evet evet." Sonra: "Beni hâlâ sevdiğini biliyordum. Ben de seni seviyordum. Düşmanlarımız şaşırırsın, diyordum. Yolumuza çıkan devrilsin."

Kocasının öldüğünü itiraf etti. "O kadar kötü bir ka-

dınsam,” dedi, “ neden her şeyini bana bıraktı? Hastalığından sonra kimseyi tanımıyordu, beni hizmetçi kız sanıyordu. Ben de bakımını üstlenecek birini ayarlayıp yanından ayrıldım. Kötülükse, kötüyüm o zaman.” Onu çabucak affettim. Hayır, canım, hayır hayatım, sen kötü değilsin.

Bedeninde tek bir çizik bile yoktu. “Kahrolası gazeteler,” dedi. “Onun arabasında bile değildim. Kendi aracımı almıştım, çünkü daha sonra başka planlarım vardı. O da aptal Mercedes’indeydi –arabanın markasını yanlış telaffuz edişi bile çok sevimliydi: Mirsedez– ben de yeni Suzuki’mden. O güvensiz yolda yarışmak istedi o çatlak playboy. Otobüslerin gelip geçtiği, kamyon şoförlerinin direksiyon salladığı, eşek ve deve arabalarıyla dolu o yolda.” Ağladı, gözyaşlarını sildim. “Ne yapabilirim? Arabamı akli başında bir kadın gibi kullanıp ona bağurdım, hayır, geri dur, hayır. Ama Jimmy’nin tahtalarından biri hep eksikti zaten. Ne diyeyim sana? Bana bakmadan ters şeritten gidip beni geçmeye çalışıyordu, bir virajdan sonra yolun ortasında oturan bir inek gördük, ineğe çarpmamak için direksiyonu çevirdi, yoldan çıktı ve bir kavak ağacına çarptı.”

Jimmy için üzölmeye çalıştım ama içimden gelmedi. “Gazeteler evleneceğinizi yazıyordu,” dedim. Öfkeyle bana baktı. “Beni hiç anlamadın,” dedi. “Jimmy’nin hiçbir anlamı yoktu. Benim için önemli olan her zaman sendin.”

Her fırsatta buluşuyorduk. Randevularımızı ailemden gizledim, anlaşılan Aurora da Dom Minto’nun hizmetlerine başvurmaktan vazgeçmişti çünkü hiçbir şey ortaya çıkmadı. Bir yıl geçti; bir yıldan da uzun zaman geçti. Hayatımın en mutlu on beş ayıydı. “Düşmanlarımız şaşırısn!” Uma’nın meydan okuyan cümlesi merhabamız ve hoşça kalımız olmuştu.

Sonra Mina öldü.

Ablamın ölüm nedeni nefes darlığıydı – başka ne olacak? Çoğu Dharavi ve Parel gecekonduarında yaşayan kadın işçilere kötü muamele edildiği haberleri üzerine şehrin kuzeyindeki kimyasal madde üreten bir fabrikayı ziyaret ettiği sırada yakınlarda bir patlama olmuştu.

Resmî raporun uyuşturulmuş diline göre, tehlikeli kimyasallarla dolu mühürlü bir varilin “bütünlüğü bozulmuştu”. Bu kimyasal bütünlük yitimi yüzünden atmosfere önemli miktarda metil izosiyanat gazı yayılmıştı. Patlama yüzünden bayılan Mina toksik gazdan ölümcül dozda solumuştu. Resmî raporda fabrikanın kurallarla belirlenmiş güvenlik önlemlerini almakta nasıl yetersiz kaldığı kırk yedi maddelik bir liste halinde sıralanıyordu, ama olaydan sonra tıbbi yardım çağırmakta neden geciktikleri açıklanmıyordu. Olay yerinde bulunan ilkyardım ekibi Mina ve arkadaşlarına müdahale etmekte geciktiği için küçük bir ceza aldı. Ambulansta sodyum tiyosülfat iğnesi yapılmasına rağmen, Mina hastaneye ulaşmadan öldü. Zehir akciğerlerini kavururken öğürüp nefes almaya çalışarak, gözleri yuvalarından fırlamış halde, acı içinde ölmüştü. BYK’dan iki meslektaşı ölmüştü, üç tanesi hayatlarını ağır sakatlıklarla sürdürmek zorundaydı. Hiçbir tazminat ödenmedi. Soruşturma sonucunda patlamanın Mina’nın örgütüne “bilinmeyen kişilerce” yapılan bir saldırı olduğu açıklandı, fabrika bu olaydan sorumlu tutulamazdı. Mina birkaç ay önce Keke Kolatkar’ı emlak yolsuzlukları yüzünden hapse göndermeyi başarmıştı, ama belediye başkanının patlamayla ilişkisini kanıtlamak mümkün olmadı. Daha önce sözünü ettiğimiz üzere, Abraham para cezasıyla olaydan yakasını sıyırdı... bakın, Mina onun *kızıydı*. Öz *kızıydı*. Tamam mı?

Tamam.

“Düşmanlarımız şaşır...” Philomina Zogoiby’nin ce-

nazesinden sonra yanına gittiğimde yüzümdeki ifadeyi gören Uma cümlesini yarım bıraktı. “Artık böyle söylemeyelim,” dedim hıçkırarak. “Kimse şaşırmasın artık. Lütfen.”

Yatağa uzanıp başımı kucağına koydum. Beyaz saçlarımı okşadı. “Haklısın,” dedi. “Her şeyi basitleştirme zamanı geldi. Annenle baban bizi kabul etmeli, aşkımızın önünde eğilmeli. O zaman evlenebiliriz ve hokus pokus: Sonsuza kadar mutlu yaşarız, aileye bir sanatçı daha katılmış olur.”

“Annem asla kabul...” diye söze başladım, ama parmağını dudaklarıma götürdü. “Edecek,” dedi.

Bu ruh halindeyken karşı konulmaz bir güçtü Uma. Aşkımızın bir zorunluluk olduğu konusunda ısrar etti; var olmayı talep ediyordu aşkımız, buna hakkı vardı. “Annenle babana durumu açıklarsam fikirlerini değiştirirler. İyi niyetimden mi şüphe ediyorlar? Tamam o zaman. Aşkımız için gidip –bu akşam– onlarla konuşacağım! Yanıldıklarını göstereceğim.”

Gücsüzce itiraz ettim. Çok erkendi. İkisinin de kalpleri Mina’yla dolu, diye karşı çıktım, henüz bize yer yok. Bütün itirazlarımı reddetti. Gerçek aşk nasıl her türlü utancı siliyorsa, bir aşk ilanına yer olmayan kalp de yoktu – artık Mr. Sarasvati de yaşamadığına göre, bir zamanlar evli olması ve bakire bir gelin olmaması haricinde aşkımızı lekeleyen ne kalmıştı? Ebeveynlerimin itirazları mantıklı değildi. Oğullarının tek mutluluk şansını nasıl elinden alabilirlerdi? Doğduğu günden beri sıkıntı çeken tek oğullarının? “Bu gece gideceğim,” diye tekrarladı sertçe. “Sen burada beni bekle. Gidip onları ikna edeceğim.” Ayağa fırladı ve giyinmeye başladı. Çıkmadan önce bir Walkman alıp kemerine tutturdum, kulaklıkları taktı. “Çalışırken ıslık çal,” diye sıırttı, kaseti Walkman’e taktı. Dehşet içindeydim. “İyi şanslar,” dedim yüksek sesle. “Se-

ni duyamıyorum,” dedi ve çıktı gitti. O çıktıktan sonra, arabada gayet iyi bir ses sistemi olduğu halde neden Walkman’i aldığını merak ettim. Herhalde bozuldu ses sistemi, diye düşündüm. Bu batasıca ülkede hiçbir şey uzun süre çalışmıyor.

Gece yarısından sonra döndü, sevgi doluydu. “İyi olacak bence,” diye fısıldadı. Yatağa uzanmış onu bekliyordum, gerilim yüzünden bedenim düğüm atılmış çelik gibi gergindi. “Emin misin?” diye sordum, daha fazlasını anlatması için yalvardım. “Kötü insanlar değiller,” dedi nazikçe, yanıma uzanarak. “Söylediğim her şeyi dinlediler ve anlatmaya çalıştığım şeyi anladılar.”

O anda hayatımın daha önce hiç duyumsamadığım şekilde toparlandığını hissettim – sanki sağ elimin dolaşık düğümü çözülüyor, yeniden oluşuyor, bir avuç, eklemeler, mafsallı parmaklar ve başparmak belirliyordu. Mutluluktan kalkıp oynamış bile olabilirim. Kahretsin, oynadım da; sevinç çılgınlıkları attım, kafayı çektim, coşkuyla seviştim. O benim mucizeler gerçekleştiren kahramanımdı ve imkânsız başarıydı. Birbirimizin kollarında uyuyakaldık. Sızmadan önce mırıldandım: “Walkman nerede?”

“Aman o pis şey mi,” diye fısıldadı. “Kasetlerimi sarıp duruyordu. Yolda çöpe attım.”

* * *

Ertesi sabah eve gittiğimde Abraham ve Aurora bahçede omuz omuza beni bekliyorlardı, yüzleri karanlıktı.

“Ne oluyor?” diye sordum.

“Bu andan itibaren,” dedi Aurora Zogoiby, “oğlumuz değilsin. Seni evlatlıktan reddetmek için resmî işlemleri başlattık. Eşyanı toplayıp gitmek için yirmi dört saatin var. Baban da ben de seni bir daha görmek istemiyoruz.”

“Annene katılıyorum,” dedi Abraham Zogoiby. “Bizi iğrendiriyorsun. Bir daha gözümüze görünme.”

(Benim tarafımdan daha yüksek sesle söylenen daha sert sözler de vardı. Onları buraya yazmayacağım.)

* * *

“Jaya? Hezekiel? Lambacan? Ne olduğunu kimse bana anlatmayacak mı? Neler oluyor?” Hiçbiri konuşmadı. Aurora’nın kapısı kilitliydi, Abraham evden ayrılmıştı, sekreterlerine telefonlarımı bağlamamaları için talimat vermişti. Sonunda Miss Jaya Hé ağzını açıp dört sözcük söyledi: “Eşyanı toplasan iyi olacak.”

* * *

Bana hiçbir şey açıklanmadı – evden kovulmamın nedenini, beni neden böyle zalim bir tavırla def ettiklerini öğrenemedim. Böyle küçük bir “suç” için böyle şiddetli cezalandırılmak! – Tek “suçum” annemin onaylamadığı bir kadına çılgınca âşık olmaktı. Kurumuş bir dal gibi aile ağacından kesilip atılmak – hem de böyle önemsiz – hayır, böyle harika – bir suç yüzünden... yeterli değildi. Anlayamıyordum. Bu ülkede ebeveynlerinin sözünden asla çıkmadan yaşayan insanlar olduğunu biliyordum; masala filmleri dünyasında bir-daha-karşıma-çıkma sahnelerinden bol şey yoktu. Ama biz farklıydık; şiddetli hiyerarşiler ve kadim ahlaki katiyetlerle dolu bir yer değildi benim ülkem, bu tür sahnelerin bizim hayatlarımızın senaryosunda yeri yoktu! – Fakat besbelli yanıliyordum; çünkü hiçbir şey konuşulmadı, tartışılmadı. Uma’yı arayıp olanları anlattım ve sonra, başka seçeneğim olmadığından, kaderimle yüzleştim. Cennet’in kapıları açıldı, Lambacan gözlerini benden kaçırdı. Sende-

leyerek dışarı çıktım – sersemlemiş, şaşırmış, kayıptım. Hiç kimseydim hiçbir şeydim. Bildiğim hiçbir şey işe yaramıyordu, artık bildiklerimi bildiğimi bile söyleyemezdim. İçim boşalmıştı, hükümsüz kılınmıştım; eski ama durumuma uygun bir yakıştırmayla, *mahvolmuş-tum*. Gözden düşmüştüm ve bunun dehşeti evreni bir ayna gibi paramparça etmişti. Ben de paramparça olmuş hissediyordum; sanki göklerden dünyaya düşüyordum ama kendim değildim, parçalanmış aynanın kırıklarına hapsolmuş bin bir parçalı bir görüntüyüydüm.

Düşüşten sonra: Elimde bir bavulla Uma Sarasvati'nin evine geldim. Kapıyı açtığı zaman gözleri kırmızı, saçları darmadağındı, aklını kaçırmış gibiydi. Tatlı yalanlardan ince bir cılanın altından fışkıran gerçekler gibi, sahte sofistike hayatlarımızın yüzeyinde eski moda Hint melodramı patlıyordu. Uma çığlık çığlığa af dilemeye başladı. İçindeki yerçekimi çarpıcı ölçüde zayıflamıştı; şimdi gerçekten dağılıyordu. “Ah Tanrım, bilseydim –ama bunu nasıl yaparlar, tarihöncesinden kalma bir şey için– eski zamanlardan kalma bir şey –onları medeni insanlar sanıyordum– böyle davranan bizim gibi dindar manyaklardır, sizin gibi modern, laik insanlar değil – Ah Tanrım, gidip onları yeniden göreceğim, hemen gideceğim, seni bir daha görmeyeceğime yemin edeceğim...”

“Hayır,” dedim şoktan körelmiş halde. “Lütfen gitme. Başka bir şey yapma.”

“O zaman yasaklayamayacağın tek şeyi yapacağım,” diye uludu. “Kendimi öldüreceğim. Hemen, bu gece öldüreceğim. Sana duyduğum aşktan yapacağım bunu, seni özgür bırakmak için. O zaman seni yeniden kabul etmek zorunda kalırlar.” Telefonla arayıp olanları haber verdiğimden beri içi içini yiyor olmalıydı. Şimdi adeta bir opera sahnesine çıkmıştı, kendinden geçmişti.

“Uma, delirme,” dedim.

“*Ben deli değilim,*” diye haykırdı bana, delirmiş gibi. “Bana deli deme. Bütün ailen bana deli diyor. Deli değilim ben. Âşığım. Bir kadın aşk için her şeyi yapar. Âşık bir erkek de öyle yapardı, ama senden bunu istemeyeceğim. Senden, hiçbir erkekten büyük şeyler beklemiyorum. Deli değilim ben, yalnızca sana deli oldum. Aşk delisi de istersen. Bir de –Tanrı aşkına!– şu kahrolası kapıyı kapat.”

* * *

Hararetle, kan çanağına dönmüş gözlerle dua etmeye başladı. Oturma odasının köşesindeki Tanrı Rama’ya adanmış küçük tapınakta duran mumu yaktı ve gergin hareketlerle havada çevirmeye başladı. Giderek artan karanlıkta ayağımın dibinde bavulumla ayakta duruyordum. Bu kez ciddi, diye düşündüm. Oyun oynamıyor. Gerçekten oluyor. Benim hayatım, bizim hayatımız söz konusu ve gerçek biçimi bu işte. Bütün biçimler arkasındaki gerçek biçim, yalnızca hakikat ânında kendini gösteren biçim bu. O anda üzerime çöken ağır bir umutsuzluk dalgası beni ağırlığı altında ezdi. Bir hayatım olmadığımı anladım. Hayatım elimden alınmıştı. Aşçı Hezekiel’in mutfağında benim için hazırladığı gelecek yanılmasının hayal ürünü korkunç bir yaratık olduğu ortaya çıkmıştı. Ne yapacaktım? Sonum batakhanelerde mi gelecekti yoksa nihai ve olağanüstü bir asalet ânı gelecek miydi? Uğruna ölerек aşkımızı ölümsüzleştirmeye cesaretim var mıydı? Uma için bunu yapabilir miydim? Kendim için yapabilir miydim?

“Yapacağım,” dedim yüksek sesle. Uma elindeki lambayı bırakıp bana döndü.

“Biliyordum,” dedi. “Tanrı bana yapacağını söyledi. Cesur bir adam olduğunu, beni sevdiğini, bu yolculukta

bana eşlik edeceğini haber verdi. Yalnız gitmeme izin verecek kadar korkak olmadığını söyledi.”

* * *

Hayatla arasındaki bağı sağlam olmadığını, bir gün ondan vazgeçmeye hazır olduğu bir ânın geleceğini zaten biliyordu. Bu yüzden, çocukluğundan beri, savaşa giden bir cengâver gibi ölümünü yanında taşımıştı. Tutsak düşme ihtimaline karşı. Onursuzluk yerine ölüm. Yatak odasına gitti, sıkılı yumruklarıyla geri döndü. İki elinde birer beyaz tablet vardı. “Sakin sorma,” dedi. “Polislerin evlerinde çok sayıda sır bulunur.” Rama portresinin önünde onunla birlikte diz çökmemi istedi. “İnanmadığımı biliyorum,” dedi. “Ama benim hatırım için reddetmeyeceksin.” Diz çöktük. “Seni her zaman sevdiğimi ispatlamak için,” dedi, “asla yalan söylemediğimi kanıtlamak için önce ben yutacağım. Samimiysen hemen peşimden gelirsin, çünkü seni bekliyor olacağım, biricik aşkım benim.” O anda içimde bir şey değişti. Bir reddediş belirdi. “Hayır,” diye haykırdım ve elindeki tableti kapmaya çalıştım. Tablet yere düştü. Haykırarak eğildi, aynı anda ben de hamle yaptım. Kafalarımız çarpıştı. “Ah,” dedik aynı anda. “Ay ay ay, ayyy. Ah!”

Kendimi topladığımda iki minik tablet de yerdeydi. Onları kapmak için atıldım, ama başım dönüyordu, birini ele geçirebildim. Uma diğer tableti kaptı, sanki yeni ve beklenmedik bir dehşetin pençesine düşmüş gibi, beklemediği bir anda iğrenç bir soruyla karşılaşmış ve ne cevap vereceğini bilmiyormuş gibi şaşkınlıkla, gözlerini kocaman açarak tablete baktı.

“Yapma Uma,” dedim. “Yanlış bir şey bu. Delilik.” Son sözcük yine canını sıktı. “Deli deme bana,” diye çığlık attı. “Yaşamak istiyorsan yaşa. Ama yaşarsan beni asla

sevmemiş olduğunu kanıtlayacaksın. Yalancının, şarlata-
nın, hokkabazın, manipölatörün, komplocunun, sahte-
kârın sen olduğunu kanıtlayacaksın. Ben değil – sen. Çü-
rük yumurta, kötü kalpli, Şeytan sensin. Gördün mü?
Ben iyiyim.” Tableti yuttu.

Yüzünde bir an için büyük ve hakiki bir şaşkınlık ifadesi belirdi, hemen arkasından teslim olmuş gibi sa-
kinleşti. Yere yığıldı. Dehşetle başucuna çöktüm, burnu-
ma acıbadem kokusu doldu. Ölürken yüzü binlerce de-
ğişim geçiriyor gibiydi, sanki bir kitabın sayfaları çevrili-
yordu, sanki birer birer sayısız kimliklerinin hepsinden
vazgeçiyordu. Sonra boş bir sayfa açıldı ve artık Uma hiç
kimse değildi. Hayır, ben ölmeyecektim, kararımı ver-
miştim zaten. Diğer tableti pantolon cebime koydum.
Kim ya da ne olursa olsun, iyi de olsa kötü de; veya hiç-
biri olmasa da, onu sevdiğimi inkâr etmeme olanak yok-
tu. Ölmek bu aşkı ölümsüzleştirmek bir yana, değerini
düşürecekti. Ben yaşayacaktım, tutkumuzun sancaktarı
olacaktım; hayatım aracılığıyla aşkın kandan değerli ol-
duğunu, utançtan değerli olduğunu, hatta ölümden bile
değerli olduğunu kanıtlayacaktım. Senin için ölmeyece-
ğim, sevgili Uma’m, senin için yaşayacağım. Ne kadar
zorlu bir hayat olursa olsun.

Kapı zili çaldı. Uma’nın cansız bedeninin yanında
karanlıkta oturuyordum. Kapı yumruklanıyordu. Karşı-
lık vermedim. Biri yüksek sesle haykırdı. Açın. Polis.

Ayağa kalkıp kapıyı açtım. Koridorda kısa pantolon-
lu, mavi üniformalı polisler duruyordu. Koyu renkli ince
bacakları, çıkıntılı dizleriyle dikiliyor, ellerinde coplarla
bana bakıyorlardı. Düz tepeli şapkasıyla müfettiş silahı-
nı yüzüme doğrulttu.

“Zogoiby sen misin?” diye sordu var gücüyle haykı-
rarak. Evet, dedim.

“Sri Moraes Zogoiby, Softo Bebe Pudra Limited Şir-
keti pazarlama müdürü?”

Benim.

“O halde edindiğimiz bilgiler doğrultusunda seni uyuşturucu kaçakçılığından tutukluyorum. Kanun namına benimle birlikte aşağıda bekleyen polis aracına gel.”

“Uyuşturucu mu?” dedim çaresizce.

“Soru sormak yasak,” diye parladı müfettiş, tabancasını burnuma dayadı. “Tutuklu soru sormadan emirlere itaat etmeli. İleri marş!”

Dizleri kemikli polislerin arasında uysalca ilerledim. O sırada müfettiş dairenin diğer ucunda, yerde yatan cansız kadın bedenini fark etti.

III

BOMBAY MERKEZ

16

Daha önce adını hiç duymadığım bir sokakta, daha önce hiç görmediğim bir binanın önünde duruyordum, ellerim kelepçeliydi; bina o kadar büyüktü ki özelliksiz düz duvarı görüş alanımı tamamen kaplıyordu – biraz sağımda minik bir demir kapı olduğunu fark ettim. İç karartıcı gri ve devasa duvarda açılmış, metalden yapılma minik bir fare deliğine benziyordu kapı. Beni tutuklayan görevli sopasıyla arkamdan dürtünce, sevgilimin korkunç ölüm sahnesinden sonra içine tıklandığım penceresiz araçtan kapıya doğru itaatkâr bir şekilde ilerledim. Boş ve sessiz sokakta karşıdan karşıya geçerken şaşkındım, çünkü Bombay sokakları hiçbir zaman sessiz ve asla boş değildir – burada “gecenin körü” diye bir şey yoktur, en azından bu âna kadar olmadığını sanıyordum. Kapıya yaklaşıncı gerçekte kocaman olduğunu gördüm, bir katedral girişi gibi yükseliyordu. O halde, duvar ne kadar büyüktü, kim bilir! Yaklaştıkça karşımızda ve üstümüzde yükseliyor, gökyüzündeki kirli ayı gizliyordu. Kalbim sıkıştı. Buraya yaptığımız yolculuğu hemen hiç hatırlamadığımı fark ettim. Karanlıkta bir köşeye sığınmış, yön ve zaman duygumu yitirmiştım. Burası neresiydi? Bu insanlar kimdi? Gerçekten polis miydiler; gerçekten uyuşturucu kaçakçılığıyla mı suçlanıyordum, üstüne bir

de cinayet şüphelisi miydim; yoksa kazara bir sayfadan diğerine mi kaymıştım, bir hayat kitabından diğerine mi geçmiştim – bitkin, kendini bilmez halde satırları takip eden parmağım kendi öykümden şans eseri onun altındaki bu başka, yabancı, anlaşılmaz öyküye mi kaymıştı? Evet: durumda bir kayma söz konusuydu şüphesiz. “Ben suçlu değilim,” diye haykırdım. “Buraya, bu Yeraltı Dünyası’na da ait değilim. Bir hata oldu!”

“Sahte umutlardan vazgeç sersem,” diye karşılık verdi müfettiş. “Burada Yeraltı Dünyası’nın sayısız hayaleti, korkunç pislikler kayıp gölgelere dönüşür. Sakın başka yerlerle karıştırma, seni cüretkâr hayta! İçeri! İçerideki çürümüşlüğün seviyesi başını döndürecek.”

Büyük demir kapı gıcırdayarak, tangırdayarak açıldı. Hemen Cehennem’i akla getiren haykırışlar duyuldu. “Aaaaah! Ay ay! Oooooof! Oy oy oy! Aman!” Müfettiş Singh kayıtsızca itekledi beni. “Sol sağ, sol sağ, bir-ki, bir-ki!” diye haykırdı. “Yürü bakalım iblis tohumu! Araf seni bekliyor.”

Bana canavar başlı görünen, dillerinin yerinde zehirli yılanlar varmış gibi gelen, kamçılarını şaklatan adamlar tarafından bok ve işkence, kasvet ve şiddet kokulu loş koridorlardan geçirildim. Müfettiş ya çekip gitmiş ya da bu melez canavarlardan birine dönüşmüştü. Canavarlara soru sormaya çalıştım, ama fiziksel iletişimden başka türlü iletişim kurmaya niyetleri yoktu. Darbeler, tokatlar, hatta ayak bileğimi şiddetle yakan bir kamçının ucu; söyleyecekleri bu kadardı. Konuşmaya çalışmaktan vazgeçip zindanın derinliklerine doğru yürümeye devam ettim.

Uzunca bir süre sonra, yolumun –gözlerimi kısıp baktım– kafası sakallı bir filin başına benzeyen bir adam tarafından kesildiğini fark ettim – elinde üzerinden anahtarlar sarkan demir bir hilal vardı. Sıçanlar saygıyla

ayaklarının dibinde koşturuyordu. “Buraya senin gibi Allahsızları atarız,” dedi fil adam. “Burada günahlarının bedelini acı çekerek ödersin. Hayal bile edemeyeceğin yöntemlerle yerin dibine sokacağız seni burada.” Giysilerini çıkarmamı emretti. Beni çıplak halde bir hücreye tıktılar, gece sıcaklığında tir tir titriyordum. Kapı –bütün bir hayat, hayatı anlama biçimi– arkamdan kapandı. Karanlıkta kaybolmuş halde dikiliyordum.

Hücre hapsi. Sıcak hava pislik kokusunu yoğunlaştırıyordu. Sivrisinekler, saman, sıvı birikintileri ve karanlıkta her yerde dört dönen hamamböcekleri. Yürüyünce çıplak ayaklarımla onları eziyordum. Kımıltısız durduğumda bacaklarıma tırmanıyorlardı. Panikle onları silkelemek için eğilince saçlarımdan siyah kafesimin duvarlarına sürtündüğünü hissettim. Hamamböcekleri başımı ve sırtımı kaplamışlardı. Karnımda dolaştıklarını, pubik tüylerime tırmandıklarını fark ettim. Bir kukla gibi sarsılarak sallanmaya, kendime vurarak çılgılık atmaya başladım. Bir şey –bir kirletme süreci– başlamıştı.

Sabah olunca hücreye bir yerden ışık girdi ve hamamböcekleri karanlığın dönüşünü beklemek için çekildiler. Hiç uyumamıştım, o korkunç yaratıklara karşı savaşmak bütün gücümü harcamama neden olmuştu. Yattığım saman yığınının üzerine devrildim, duvarlardaki deliklerde sıçanlar dolaşıyordu. Hücrenin kapısındaki küçük pencere açıldı. “Yakında o çıtır çıtır hamamböcekçiklerini yakalayıp yemeye başlarsın,” diye güldü gardiyan. “Vejetaryen hücre kuşları bile sonunda onlara meyleder ki senin vejetaryen olmadığın belli.”

Fil başı sandığım şey, şimdi görüyordum ki, bir mantının kukuletasıydı (fil kulakları) ve adamın burnu nargile kadar büyüktü. Karşımda duran mitolojik bir Ganeşa değil, kaba saba, sadist bir zalimdi. “Neredeyim?” diye sordum ona. “Burayı daha önce hiç görmedim.”

“Siz efendi-sahipler,” dedi, çıplak ayaklarıma parlak kırmızı uzun bir tükürük göndererek, “şehirde yaşar ama onun gizini, kalbini bilmezsiniz. Sizin için görünmezdir, ama şimdi görmeni sağladık işte. Bombay Merkez Hapishanesi’ndesin. Şehrin midesi, bağırsakları burası. Tabii doğal olarak bol bol bok bulunur burada.”

“Bombay Merkez’i bilirim,” diye itiraz ettim. “Tren istasyonları, yol kenarı restoranları, pazarlarla doludur. Bunun gibi bir yere hiç rastlamadım orada.”

“Bir şehir kendini her piçe, bacasını, anasını beceren herkese göstermez,” dedi fil adam, pencereyi çarparak kapatmadan önce. “Eskiden görmüyordun, şimdi bekle de gör.”

Bok kovası, bulamaç kovası, sonsuz aşağılanmaya doğru hızla iniş: sizi ayrıntıları dinleme zahmetinden koruyacağım. Atalarım Aires da Gama ile Camoens da Gama, ayrıca annem de Hint-İngiliz hapishanelerinde zaman geçirmişlerdi, ama Bağımsızlık sonrasında Hindistan’da imal edilen bu kurum onların hayal bile edemeyeceği kadar berbat bir yerdi. Yalnızca bir hapishane değildi burası; bir tür eğitimi aynı zamanda. Açlık, bitkinlik, zalimlik ve umutsuzluk iyi öğretmenlerdir. Dersimi çabuk öğrendim – suçluluğumu, değersizliğimi, bir zamanlar benim dediğim herkes tarafından terk edilmişliğimi anladım. Verdiğimden fazlasını hak etmiyordum. Hepimiz hak ettiğimizi alırız. Alnımı dizlerime dayayıp, kollarımla bacaklarımı sarıp oturdum, bir duvara yaslandım, hamamböceklerini istedikleri gibi gelip gitmeye bıraktım. “Bu bir şey değil,” diye rahatlatıyordu gardiyan beni. “Hastalıklar başlayana kadar bekle sen.”

Ne kadar haklı, diye düşündüm. Çok geçmeden trahoma, iç kulak iltihabı, raşitizm, dizanteri, idrar yolu iltihabı başlayacaktı. Sıtma, kolera, tüberküloz, tifo. Yeni katili de duymuştum, adı olmayan şeyi. Fahişeler onun

yüzünden ölüyordu – yakaladıklarını yaşayan iskelete çevirdikten sonra hayaletle dönüştürüyordu. Söylentilere göre Kamathipura pezevenkleri hastalığı gizliyordu. Gerçi burada bir fahişeyle ilişki kurma şansım falan yoktu.

Hamamböcekleri üzerimde dolaşır sivrisinekler tene delik deşik ederken, derimin uzun zaman önce rüyamda gördüğüm gibi bedenimden ayrıldığını hissetmeye başladım. Ama bu sefer soyulan derim kişiliğimin bütün özelliklerini beraberinde götürüyordu. Hiç kimseye, hiçbir şeye dönüşüyordum; daha doğrusu, beni dönüştürdükleri şeye dönüşüyordum. Gardiyanın gördüğü şeydim, burnumun kendi bedenimi koklayınca algıladığı şeydim, sıçanların giderek artan bir hevesle yaklaşmaya başladığı şeydim. Bir pisliktim.

Geçmişe tutunmaya çalıştım. Bu acı dolu çaba sırasında suçu başkalarına da dağıtmak istedim; en çok da babamın asla hayır diyemediği annemi suçluyordum. Ne tür bir anne çocuğunu, tek oğlunu böyle önemsiz bir nedenden dolayı silip atardı? –Ancak bir canavar yapardı bunu.– Ah, bir canavarlar çağı geliyordu üstümüze. Kalyug, yani çöküş dönemi; şaşı gözlü kırmızı dilli Kali, çılgın hanımımız aramızda dolaşarak, her yanı kasıp kavuruyordu. Unutma ki, Beowulf, Grendel'in annesi Grendel'in kendisinden daha korkunçtu... Ah, Aurora, çocuklarını katletmek senin için ne kadar kolaydı– etinden ve kanından olanın gırtlaklarını son nefesini verene dek soğuk bir şevkle nasıl sıkıyordun; onu sevginin atmosferinden uzayın havasız derinliklerine fırlatıp orada soluksuz bırakmaya, gözleri yerinden fırlayıp dili şişerken korkunç bir ölüme terk etmeye nasıl da hevesliydin! Keşke beni bebekken, sakat elimle bu kadar yaşlanıp-gençleşmemişken un ufak etseydin. Miden bunu kaldırırdı – yumruklayıp tekmelemeyi, çimdikleyip dövmeyi. Bak, darbele rin altında çocuğun koyu renkli teni yanardöner morluk-

larla, suya dökülmüş petrolü andıran rengârenk berelerle kaplandı. Ah, nasıl da uluyor! Haykırışları ayı bile karartıyor. Ama sen amansızsın, yorulmak nedir bilmezsin. Ve sonunda derisi yüzüldüğünde, sınırları olmayan bir şekle, duvarları olmayan bir benliğe dönüştüğünde ellerini boynuna götürür, var gücünle sıkarsın; vücudundaki bütün deliklerden hava fışkırır, yellenerek can verir – tıpkı bir zamanlar senin, annesinin yellenerek onu dünyaya getirdiğin gibi... ve şimdi içinde yalnızca tek bir nefes, titrek bir umut baloncuğundan başka bir şey kalmadı...

Gardiyanın, “Vah vah!” diye haykırması üzerine irkilerek kendime geldim ve yüksek sesle konuştuğumu fark ettim, dalıp gittiğim acımayla dolu hayaller bir anda yok oldu. “Koca kulaklarını kendine sakla fil adam,” diye haykırdım. “Bana ne istersen de,” diye yanıt verdi tatlılıkla, “kaderin zaten yazıldı artık.” Yere çöktüm ve başımı ellerimin arasına gömdüm.

“Savcılık iddianamesi,” dedi gardiyan, “epey kuvvetli birader. Peki ya savunma? Bir annenin savunulması gerekmez mi? Onun adına kim konuşacak?”

“Burası bir mahkeme değil,” diye yanıt verdim, öfke dindikten sonra geriye kalan hastalıklı boşluk hissinin pençesinde. “Annemin anlatacakları başka türlüysen buyursun anlatsın.”

“Tamam, tamam,” dedi gardiyan, sahte bir memnuniyetle. “Çalışmaya devam et sen. Benim için senden daha eğlendirici bir şey yok şu an. Bir numaralı eğlencem sensin. Tebrikler, beyim. Aferin sana.”

Karasevda hakkında düşünmeye başladım, Gama-Zogoiby ailesini kuşaklar boyunca esir almıştı. Camoens ve Belle’i, Aurora ve Abraham’ı, halk şarkıları meraklısı Doğulu sevgilisi Cashondeliveri’yle birlikte kaçan zavallı İna’yı düşündüm. Mini-İnamorata-Floreas’ın İsa’ya duyduğu aşkı bile bunlara kattım. Tabii hepsinden çok –yara-

sını kaşımadan duramayan bir çocuk gibi sürekli- Uma'yı ve bizi düşündüm. Aşkımıza, onun gerçekliğine tutunmaya çalıştım, ama onunla birlikte olmakla yaptığım hatanın büyüklüğü yüzünden beni azarlayan sesler vardı içimde. Bırak onu artık, diye tekrarlıyorlardı. *En azından şimdi vazgeç, yol yakınken kurtar kendini.* Ama sevgililerin inandığı şeye hâlâ inanmak istiyordum: karşılıksız, yenilgiye uğramış ya da çılgınlık dolu da olsa aşkın yerini tutacak başka bir şey olmadığına. Aşkın ruhların karışması, birleşmesi anlamına geldiğine; katışık, melez bir zafer olduğuna, içimizdeki yalnızlığın, yalıtılmışlığın, yalın, dogmatik ve saf olanın karşısında en iyi yönlerimizi bir araya getirdiğine; aşkın demokrasi olduğuna, kimsenin yalnız olmadığını anlattığına; klanın, kötü ve ayrımcı çoğunluğun karşısında iki kişinin yakınlığının zaferi olduğuna inanmak istiyordum. Aşksızlığı kibir gibi görmeye çalışıyordum, çünkü aşksızlardan, sevgisizlerden başka kim tam olduğuna, her şeyi gördüğüne, bildiğine inanırdı? Sevmek her şeye kadir olmayı, her şeyi bilmeyi yitirmek demekti. Hepimiz cahilce aşka düşeriz - bir tür düşüştür gerçekten. Gözlerimizi yumup yumuşak iniş yapma umuduyla uçurumdan aşağı atlarız. İnişimiz her zaman yumuşak olmaz; ama ben yine de kendi kendime, o atlayış olmadan kimse canlanamaz, diyordum. Ölümle sonuçlansa bile o atlayışın kendisidir yaşam. Beyaz tabletleri kapışmakla, sevgilinizin nefessiz ağzında acıbademlerin kokusuyla sonlanmış, ne çare.

Hayır, diyordu içimdeki sesler. Annen ve aşk, sonunu getirdi senin.

Suluk alıp vermekte zorlanmaya başladım, astım yüzünden hırıldıyordum. Biraz uyumayı başarinca nedense denizi gördüm rüyamda. Bu zamana dek dalgaların sesini, havayla suyun çarpışmasını dinlemeden uymak zorunda kalmamıştım hiç, rüyalarımda su sesi yok-

sunluğu çekiyordum. Rüyalarımnda deniz bazen kuruydu veya altındandı. Bazen sahilin kıyısına serilmiş kumaştan bir okyanustu. Bazen kıyı yırtılmış bir sayfaydı, deniz de onun altındaki gizli sayfadan görünenler. Bu rüyalar bana görmekten hoşlanmadığım şeyi gösteriyordu: annemin oğlu olduğumu. Bir gün yine böyle bir deniz rüyası sırasında, beni kovalayan bilinmez kimselerden kaçarken karanlık bir yeraltı akıntısına denk geldim ve örtülerin arkasına saklanmış bir kadın bana *soluğum tükenene kadar* yüzmemi söyledi çünkü sonsuza dek güvende olacağım tek sahile, *hayallerimin sahiline* ancak böyle ulaşabilirdim; dediğini yaptım, var gücümle ciğerlerim çökene kadar yüzdüm, sonunda ciğerlerim çökerken, okyanus suları içime dolarken nefes almaya çabalayarak uyan-dım: Karşımda tek bacaklı, omzuna papağan tünemiş, elinde hazine haritası tutan bir adam duruyordu. “Gel benimle,” dedi Lambacan Çandivala. “Kısmetini arayıp bulma zamanı – kim bilir nerede bekliyor seni.”

* * *

Elindeki bir hazine haritası değil, hazinenin kendisiydi; yani hemen bırakılmamı emreden bir belge. Bir hazine avcısı pasaportu değil, hazineyi getirmişti. Beni temiz suya, temiz giysilere kavuşturdu. Kilitte dönen anahtar sesi duyuldu, hapishanenin diğer tutsakları bana imrenmekten çıldıracak haldeydiler. Bu sıçanhanenin, bu aşırı kalabalık, hamamböcekli motelin filvari efendisi gardiyan ortada görünmüyordu; sinik, saygılı yardakçılarını ilgilendi benimle. Dışarı çıkarken, beni yabalarıyla dürtükleyen, hayvan başlı, çatal dilli iblislerle karşılaşmadım. Giriş kapısı açıktı ve normal boyutlardaydı; sıradan bir duvarda sıradan bir kapıydı işte. Dışarıda bizi bekleyen sihirli bir makine –hayır, eski şoförümüz Ha-

numan ve kanatlı Buick'i bile- yoktu, yalnızca sıradan sarı-siyah bir taksi; siyah ön panelinde küçük beyaz harflerle *Uluslararası Hazine Bankası'na İpoteklidir* yazıyordu. Tanıdık sokaklardan geçtik, çevrede tanıdık firmaların ilan panoları ve neon ışıklarla verilen tanıdık mesajları vardı: metro ayakkabıları ve Stayfree kadın pedleri; Rothmans ve Charminar sigaraları, Breeze ve Rexona sabunları, Zaman cilaları ve Umut tuvalet kâğıdı, misvak üreticisi Yaşam ve kına üreticisi Aşk - hepsi evine hoş geldin der gibiydi. Çünkü Malabar Tepesi'ne gittiğimize hiç kuşku yoktu ve güneşli ufkumdaki birkaç karanlık bulutun nedeni pişmanlık ve af hakkındaki eski görüşler hakkında kendimi düşünmeye mecbur hissetmemdi. Ebeveynlerim beni affetmişlerdi besbelli; eve dönüş hediyesi olarak onlara pişmanlığımı mı sunmalıyım? Oysa Savurgan Oğul¹ pişman olduğunu söyleyip özür dilemek zorunda kalmadan besili danaya -sevgiye- kavuşmuştu. Pişmanlığın acı hapı boğazıma takılmıştı; bütün akrabalarım gibi benim kanımda da katır inadı vardı. Lanet olsun, diye kaşlarımı çattım, pişman olacak ne yapmıştım ki? Bunları düşünürken, kuzeye, annemle babamın kucağına gitmediğimizi fark ettim - ters yönde ilerliyorduk, demek ki Cennet'e kavuşmuyordum, Cennet'ten düşüşün başka bir aşamasına geçmiştim.

Panik içinde mırıldanmaya başladım. *Lamba, lamba, söyle bana*. Lambacan beni yatıştırdı. Biraz dinlen, baba. Yaşadıklarından sonra sinirlerin harap oldu. Ama

1. Savurgan Oğul, Luka İncili'nde (15:11-32) yer alan Hz. İsa'nın anlattığı mesellerden biridir. Bu kıssaya göre, bir adamın iki oğlu varmış. Oğullardan biri, babasından ileride mirasın kendine düşecek payını şimdiden vermesini istemiş. Baba vermiş ve savurgan oğul bu parayı har vurup harman savurduktan sonra açlıktan ölmek üzereyken baba onu bulup pişmanlığını dile getirmesini, af dilemesini beklemeden oğlunun geri dönüşünü kutlamak üzere özel günler için besiyeye çekilen danayı kestirip pişirtmiş. (Ed.N.)

onun yatıştırıcılığını dengeleyen psitakozlu¹ bir aşağılama vardı. Arka camın kenarında duran papağan Tota acı verici bir küçümsemeyle çılgılığı bastı. Koltukta arkama yaslandım ve gözlerimi yumarak hatırlamaya başladım. Müfettiş Uma'nın cesedini inceliyordu, memurlar üstümü arıyordu. Cebimden dikdörtgen şeklindeki küçük tablet çıktı. "Nedir bu?" diye sordu müfettiş, yaklaşıp bıyığını (benden bir baş kısaydı) çeneme yaslayarak. "Nefes ferahlatıcı naneli sakız mı?" Anlaşmalı intiharlar hakkında saçma sapan bir şeyler söylemeye başlamıştım. "Kapa çeneni!" dedi müfettiş, tableti ortadan ikiye kırarak. "Ağızına at da görelim neymiş."

O anda kendime gelmiştim. Dudaklarımı aralamaya cüret edemedim bile; müfettiş yarım tableti ağızıma tıkmaya çalışıyordu. *Ama beni öldürür, sevgili beyim, ölen sevgilimin yanı başında yatan soğuk bir cesede çevirir.* "O zaman iki ceset bulduk deriz," dedi müfettiş, soğukkanlılıkla. "Hazin bir aşk hikâyesi deriz."

Okuyucu: Müfettişin talebine karşı koydum. Kollarımı, bacaklarımı, saçlarımı yakaladılar. Beni yere, Uma'nın yanına devirdiler. Aşırı hevesli kısa pantolonlu memurlar belki aylır diye yüzünü tokatlayıp sarsıyordu. "Polislerle karşılaştıkları için" ölen insanlar hakkında anlatılanları duymuştum. Müfettiş burnumu yakalayıp sıkmaya başladı... Havasızlık bütün dikkatimi üzerinde topladı. Kaçınılmaza boyun eğdiğimde, ölümcül hapı bir anda ağızımın içinde buldum.

Ama –tahmin ettiğiniz üzere– ölmedim. Yarım tablet acıbadem tadında değil, şeker gibi tatlıydı. Müfettişin şöyle dediğini duydum: "Bu canavar kadına ölümcül dozu vermiş, kendisi şeker yutmaya niyetlenmiş. Demek ki

1. *Psittacosis*: papağan humması. (Ed.N.)

bir cinayet! İşlendiği gibi çözüverdik olayı.” Müfettiş, “Greyfriars Okulu” öykülerindeki Bunter’ın Bhanipur’lu okul arkadaşı zengin Hürre Jamset Ram Singh’e dönüşürken, kısa pantolonlu memurlar da öğrenciler çetesine, okulun dehşet verici karakterlerine dönüştüler. Beni aralarına katıp asansöre kadar yürüttüler. Yuttuğum etkili hapın içeriği –hızlı metabolizmam yüzünden süratle– etkisini gösterirken her şey değişmeye başladı. “Bırakın beni,” diye haykırdım, halüsinojen maddenin giderek sıkılaştıran pençesinde kontrol edilemez şekilde titrerken. “Aaah, bırakın dedim.”

Beyaz bir tavşanın peşinden koşan, sallanan atsineklerinin yanından geçip sendeleyerek Harikalar Diyarı’na yaklaşan genç bir kızın, beni-ye beni-iç diyen şeyler arasında tercihler yapması gerekir; eski şarkının dediği gibi; gidin Alice’e sorun. Fakat benim Alice’im, benim Uma’m seçimini yapmıştı ve seçiminin sonuçları yalnızca büyüyüp küçülmekle ilgili olmamıştı; artık o bir ölüydü ve durumu açıklayamazdı. *Bana soru sormayın ki yalan söylemek zorunda kalmayayım.* Mezar taşına bunu yazın. Biri öldüren diğeri hayal gördüren bu iki tabletten ne anlamam gerekiyordu? Sevgilimin niyeti ölmek ve benim bir süre sanrılar gördükten sonra hayatta kalmamı sağlamak mıydı; yoksa uyuşturucunun dönüştürücü gözleriyle ölümümü izlemek mi? Trajik bir kahraman mıydı, bir katil mi yoksa henüz anlayamadığım nedenlerden dolayı ikisi birden mi? Uma Sarasvati gizemlerini mezarına götürmüştü. İpotekli takside bilmediğim yerlere giderken onu hiç tanımadığımı, asla tanıyamayacağımı düşündüm. Ama o ölmüştü, yüzünde şok ifadesiyle ölmüştü ve ben hayattaydım, yeni bir hayata yeniden doğuyordum. Nezaketle hatırlanmayı hak ediyordu, ona hüsnüzanla yaklaşmamı hak ediyordu, bulabildiğim bütün cömertçe duyguları hak ediyordu. Gözlerimi açtım. Band-

ra. Bandra'daydık. "Kim yaptı bunu?" diye sordum Lambacan'a. "Bu sihirli numarayı yapan kim?"

"Şşş, acele etme baba," diye yatıştırdı beni. "Çok geçmeden göreceksin."

Raman Fielding, Lagaum'daki villasının bahçesinde, ateş ağaçlarının gölgesinde, başında hasır şapkası, güneş gözlüğü ve beyaz kriket giysileriyle bizi bekliyordu. Terlemişti, elinde bir kriket sopası vardı. "Birinci sınıf," dedi gırtlaktan çıkan, vıraklamayı andıran sesiyle. "İyi iş çıkardın, Borkar." Borkar da kim? diye merak ettim ve o esnada Lambacan'ın ona selam verdiğini gördüm; sakat denizcinin gerçek adını çoktan unuttuğumu fark ettim. Demek ki Lamba gizli bir MM elemanıydı. Dindar olduğunu biliyordum, Maharaştra'nın bir köyünden geldiğini hayal meyal hatırlıyordum, ama onun hakkında hiçbir şey bilmediğimi, öğrenmek için de çabalamadığımı utançla kabullendim. Mainduck yanımıza gelip Lambacan'ın omzunu okşadı. "Gerçek bir Maratha savaşı," dedi, betel aromalı nefesini yüzüme vererek. "*Güzel Mumbai, Marathi Mumbai*, değil mi Borkar?" diye sırttı ve koltuk değneğinin izin verdiği ölçüde hazır ola geçen Lambacan onu onayladı. "Evet Reis, evet efendim." Yüzümdeki şaşkınlık ve kuşku, Fielding'i eğlendirmişti. "Bu şehir kime ait sanıyorsun?" diye sordu. "Malabar Tepesi'nde viski soda içip demokrasiden söz edersiniz. Ama kapılarınızı bizim adamlarımız korur. Onları tanıdığınızı sanırsınız, ama kendi hayatları vardır ve size bir şey anlatmazlar. Sizin gibi tanrısız Tepe conconlarını kim taker? *Sukha lakad ola zelata*. Marathi dilini bilmiyorsun. "Kuru dal tutuştu mu her şey yanar." Bir gün bu şehir –benim Mumbai adlı güzel tanrıçam, bu pis, İngiliz tarzı Bombay değil– bizim görüşlerimizle alev alacak. O zaman Malabar Tepesi yanıp kül olacak ve Rama Raca'ya, Rama'nın Hâkimiyeti gelecek." Lambacan'a döndü. "Tav-

siyen üzerine çok iş yaptım. Cinayet suçlaması kaldırıldı, ölüm raporlara intihar olarak geçti. Uyuşturucu ticareti konusuna gelince, yetkililer bu küçük patatese değil, büyük balıklara yönlendirildi. Şimdi bunları neden yaptığımı açıkla bana.”

“Evet Reis, evet efendim,” diyen *çovkidar* bana döndü. “Vur bana, baba,” dedi.

Şaşırmıştım. “Pardon?” Fielding sabırsızlıkla el çırp-tı. “Sağır mı bu, nedir?”

Lambacan’ın yüzünde yalvaran bir ifade vardı. O zaman, beni hapishaneden kurtarmak için kendini ortaya koyduğunu, koşulları zorladığını anladım; Mainduck’ı benim için bir dağı yerinden kımıldatmaya ikna etmek üzere büyük bir kumar oynamıştı. Şimdi, iyiliğine karşılık verip övgülerini hak ettiğimi göstererek benim onu kurtarmam gerekiyordu. “Baba, tıpkı eski günlerdeki gibi,” dedi yalvarır gibi. “Şurama vur, ne olur.” Çenesini işaret ediyordu. Derin nefes alıp başımı salladım. “Tamam.”

“Papağanı omzumdan indirebilir miyim, efendim?” Fielding elini sabırsızca savurdu, kocaman hasır bir sandalyeyi gıcırdatarak hamur gibi ortasına yerleşti, nilüferli havuzun kıyısına oturdu. Mumbadevi heykelleri gösteriyi izlemek için çevresine toplandı. “Diline dikkat et Lamba,” dedim ve yumruğumu savurdum. Lambacan yere devrildi, bilincini yitirmiş halde ayaklarımın dibine yığıldı.

“Hiç fena değil,” diye vırakladı gördüklerinden etkilenen Mainduck. “O şekilsiz yumruğunun sahip olmaya değer bir çekiç olduğunu söylemişti. Meğer doğru söylüyormuş.” Lambacan yavaş yavaş kendine geldi, çenesini ovuşturmaya başladı. İlk sözcükleri, “Merak etme baba,” oldu. Mainduck birden ünlü nutuklarından birini atmaya başladı. “Ona vurmuş olman neden önemsiz, biliyor musun?” diye haykırdı. “Ben öyle diyorum da ondan. Peki neden önemsiz? Çünkü bedeni ve ruhu bana ait. Peki

bunları nasıl satın aldım? Yakınlarına, ailesine sahip çıkarak. Köyünde kaç tane akrabası olduğundan haberin bile yok. Ama ben çocukları okuttum, yıllardır köyün sağlık ve hijyen sorunlarıyla ilgilendim. Abraham Zogoiby, yaşlı Tata, C.P. Bhabha, Timsah Nandy, Keke Kolatkar, Birlas, Sasson'lar, hatta İndira Ana bile onları yönetenin kendileri olduğunu sanıyor, ama sıradan insanlar umurlarında bile değil. Bu küçük adam ne kadar yanıldıklarını çok yakında hepsine gösterecek." Söylediklerini giderek daha ilgisiz dinliyordum, ama daha özel konulardan söz etmeye başladı. "Ve sen, dostum Çekiç," dedi, "seni öldükten sonra dirilttim ben. Artık benim zombimsin."

"Benden ne istiyorsun?" diye sordum, ama bu sözcükleri söylerken yanıtını biliyordum. Hayatım boyunca içimde tutsak olan bir şey, Lambacan'ı bayılttığım anda serbest kalmıştı – bu şeyin tutsaklığı şu âna dek bütün var oluşumu yetersiz, tepkisel, amaçsız kılıyordu; içimde serbest kalan şey özgürlüğümdü gibi geldi bana. Artık iğreti, beklemekle geçen bir hayatı yaşamak zorunda olmadığımı o anda anladım; artık atalarımın, geçmişimin, yetiştirilişimin ve kadersizliğimin yönetiminde yaşamak zorunda değildim, nihayet kendime, kendi gerçek benliğime kavuşabilirdim – benliğimin sırrı çok uzun zamandır giysilerimin derinlerinde sakladığım deforme uzvumda gizliydi. Yeter artık! Onu gururla taşıyacaktım. Bundan böyle yumruğum olacaktım; bir Çekiç'tim artık, Mağripli değil.

Fielding konuşmaya devam ediyordu, sözcükleri sertçe, hızlı hızlı telaffuz ediyordu. *Siodi Kulesi'ndeki Babacığının gerçek kimliğini biliyor musun? Tek erkek evladımı reddeden bu adamın kötülüğünün sınırlarından, kalpsizliğinin nerelere uzandığından haberdar mısın? Yara adını kullanan Müslüman mafya patronu hakkında ne biliyorsun?*

Cehaletimi itiraf ettim. Mainduck boş ver dercesine elini salladı. “Öğrenirsin. Uyuşturucu, terörizm, Müslüman Mugal’lar, silah sistem bilgisayarları, Hazine Bankası’nda skandallar, nükleer bombalar. Rama aşkına, siz azınlıklar birbirinizi nasıl da tutuyorsunuz. Hindulara karşı nasıl da çeteleşiyorsunuz, biz iyi niyetli insanlar ne kadar tehlikeli olduğunuzun farkında değiliz. Ama baban seni bana gönderdi ve hepsini öğreneceksin. Sana robotları, Hindulara saldırıp onları öldürecek yüksek teknoloji eseri azınlık hakları siber hizmetkârlarını bile anlatacağım. Ve de bebekleri, sevgili yavrularımızı beşiklerinden atıp kutsal yiyeceklerini almaya çalışan azınlık bebeklerinin giderek arttığını bileceksin. Böyle planları var işte. Ama kazanamayacaklar. *Hindu-stan*: Hinduların ülkesi! Yara-Zogoiby birliğini ne pahasına olursa olsun yeneceğiz. Onları güçlü dizleri üzerine çöktüreceğiz. Benim zombim, çekicim: Bizimle misin, bize karşı mı, sağcı mı olacaksın, solcu mu? Söyle: Bizle misin, bize karşı mı?”

Kaderimi hiç duraksamadan kucakladım. Fielding’in Abraham karşıtı görüşleriyle Mrs. Zogoiby’yle ima edilen yakınlığı arasında ne tür bir bağlantı olabileceğini sormadan, tereddüt etmeden, istekle, hatta sevinçle bu sıçrayışı yaptım. *Beni gönderdiğin yere, anne –karanlığa, gözünden uzağa– gitmeyi seçiyorum. Bana ettiğin hakaretleri –dışlanmış, suçlu, dokunulmaz, tiksindirici, kötü– göğsüme bastırıp kabulleniyorum. Bana ettiğin lanet benim kutsanmışlığım olacak ve yüzüme çarptığın nefreti aşk iksiri gibi içeceğim. Gözden düşmüş olsam da, utancımı üzerime geçirip ona gururum diyeceğim, onu göğsüme damgalanmış kırmızı bir harf gibi taşıyacağım, Aurora. Şimdi senin tependen aşağı yuvarlanıyorum, ama melek değilim ben. Benimki Lucifer’in değil, Âdem’in düşüşü. Erkekliğime düşünüyorum. Düştüğüm için memnunum.*

“Sağcıyım Reis, sağcıyım efendim.”

Mainduck neşeyle haykırdı ve sandalyesinden kalkmaya çalıştı. Lambacan –Borkar– yardımına koştu. “Güzel, güzel,” dedi Fielding, “çekicine çok ihtiyacımız olacak. Peki başka becerilerin var mı?”

“Yemek pişiririm efendim,” dedim, Hezekiel ve tarif defterleriyle mutfakta geçirdiğim mutlu saatleri anımsayarak. “İngiliz-Hint usulü *mulligatawni* çorbası, hindistancevizi sütünde pişmiş Güney Hindistan eti, *Mughlai kormas*, *Keşmiş şirmalı*, *reşmi kebabı*: *Goan balığı*, *Haydarabad brinjali*, *dum usulü pılav*, Bombay kulüp tarifleri, hepsini yaparım. Hoşunuza gidiyorsa pembe, tuzlu numken çayı bile yaparım.” Fielding’in keyfine diyecek yoktu. Yemeğe düşkün bir adam olduğu belliydi. “O zaman hiçbir eksiğin yok demektir,” dedi, sırtımı yumruklayarak. “Seni bir deneyelim, o önemli altı numaralı formayı giyip kendine mal edebilecek misin, görelim. R.J. Hadlee, K.D. Walters, Ravi Shastri, Kapil Dev.” (Hindistan kriketçileri o sırada Avustralya ve Yeni Zelanda’da turdaydı.) “Böyle birine ekibimde her zaman yer vardır.”

* * *

Raman Fileding’e hizmet etmeye, onun deyişiyle “daha iyi tanışana dek misafir konumunda” bir görevle başladım. Aşçısı Bir Isırışta Beş Chhaggan’ın hoşuna gitmese de, evinin mutfağında görevlendirdi beni. Chhaggan, devasa ağzında kalabalık bir mezarlık taşıyor gibi görünen kırık dişli bir devdi. Bizi tanıştıırken aşçısının lakabını açıklamak için, “Chhagga-baba yabani bir adamdır,” dedi Fielding hayranlıkla. “Bir güreş müsabakasında rakibinin beş ayak parmağını birden tek seferde koparmıştı.” Chhaggan öfkeli bakışlarla beni –lekesiz mutfaga

uyumsuz derbeder halim ve lekeli gömleğimle bir korkuluğu andıran halimi– baştan aşağı süzerek bıçaklarını bilemeye, huysuzca homurdanmaya başladı. “Ama artık şeker gibi biri,” dedi Fielding. “Değil mi, Chhaggo? Surat asmayı bırak şimdi. Misafir bir aşçı, mutfakta kardeşçe karşılanmalıdır. Belki de değil,” diye ekledi, düşük kapaklı gözlerini bana çevirerek. “Güreşi kaybeden kardeşiydi. Ayak parmaklarını görseydin! Kirli tırnakları da olmasa köfteye benziyorlardı.” Lambacan’ın bacağını muhteşem bir file kaptırdığını anlatışını anımsadım – kim bilir kaç tane başka eksik organ masalı vardı şehirde böyle dolaşıp amputelerin kesik uzuvlarına yapışan. Mutfağının temizliği için Chhaggan’ı tebrik ettim, mutfak çalışanlarına da standartlarda düşüşü kabul etmeyeceğimi söyledim. Düzen ve temizlik konusunda kırık dişli uysal canavarla aynı fikirde olduğumu belirttim, ama Bir Isırışta Beş’in biraz dağınık kişisel tarzından söz etmedim, bir savaş aleti olduğunu da eklemedim. Onun dişleri ve benim çekicim birbirini eşitler diye düşünüyordum. Tatlı tatlı gülümsedim. “Elbette Reis, efendim,” dedim yeni patronuma, saygıyla. “İkimizin gayet iyi geçineceğinden hiç şüphenez olmasın.”

Mainduck için aşçılık yaptığım o günlerde, adamın huyunu suyunu iyice öğrendim. Evet, bugünlerde Hitler’in uşağı gibi tiplerin anılarını yazmasının moda olduğunu biliyorum. Pek çokları, insanlık dışı olanı insanlaştırmamamızı söyleyip uyarıyor. Ama gerçek şu ki, insanlık dışı değiller, Mainduck tarzındaki bu küçük Hitler’ler – kolektif suçluluk duygumuzu, insanların kötülükler için duyduğu pişmanlığı onların insanlığına odaklamamız gerekiyor, çünkü onları uçaklar tarafından yok edilecek de ortalığı yakıp yıkan King Kong veya Godzilla gibi düşünürsek kendimizi toptan aklamış oluyoruz.

Ben affedilmek istemiyorum. Seçimimi yaptım ve

hayatımı yaşadım. Artık yeter! Bitsin! Tek istediğim öykümü anlatmaya devam etmek.

Fielding'in Hindulara göre olmayan pek çok beğenisinden biri de etti. Kuzu (yani koyun) ve koyun (yani keçi) eti, kima, tavuk, kebaplar; hiçbirine doyamıyordu. Bombay'ın et yiyen Parsileri, Hristiyanlar ve Müslümanlarından pek çok açıdan nefret ederken vejetaryen olmayan mutfakları konusunda onları övgülere boğuyordu. Öfkeli, mantıksız adamın tek çatışık kişilik özelliği bu değildi. Özenle geliştirdiği materyalizm görüntüsünü dikkatle koruyordu, ama evi Hint yüksek kültürüne duyduğu büyük ilgiyi kanıtlayan antik Ganeşa'lar, Şiva Nataraca'lar, Çandel bronzları, Racaput ve Keşmir minyatürleriyle doluydu. Eski karikatürcü sanat okuluna gitmişti ve herkesin ortasında asla yüksek sesle söylemese de, eğitiminin etkileri sürüyordu. (Mainduck'a annemle ilgili hiçbir şey sormadım, ama annem gerçekten onu çekici bulduysa, evinin duvarlarındaki kanıtlar bunda etkili olmuş olmalıydı. Aynı zamanda başka bir şeyin kanıtıydı bunlar, sanatın geliştirici gücünün etkisizliğinin kanıtı. Mainduck bu heykellere ve resimlere sahipti ama ahlaki giysisi kalitesiz kumaştan biçilmişti – dikkatini bu gerçeğe çekecek olsam gururlanırdı sanırım.)

Malabar Tepesi'ndeki gösteriş meraklılarına gelince, onlarla da ilgileniyordu; itiraf etmekten hoşlanmayacağı kadar derinden ilgileniyordu hem de. Ailemin geçmişini onu gururlandırıyor; büyük Abraham'ın tek oğlu Moraes Zogoiby'yi kendi kişisel Çekiç-adam'ına çevirmekten, ailem beni reddetmiş olsa da olmasa da, gurur duyuyordu. Bandra'daki evinde bana bir oda verdi ve her zaman diğer hizmetkârlarından esirgediği belli belirsiz bir şefkatle davrandı bana; arada bir emir kipiyle *tu* yani sen demek yerine, saygı göstergesi olan resmî *aap* yani siz sözcüğünü bile kullandı bana hitap ederken. Bu özel

muameleden rahatsız olduklarını asla belli etmemek iş arkadaşlarımın ferasetiydi, bana kazandırdığı artıları – sıcağı su akan bir banyoyu kullanmak, hediye edilen *lungi*'leri ve *kurta*'ları kabul etmek, birlikte içme tekliflerine evet demek de benim ferasetsizliğim olsa gerek. Yumuşak bir şekilde yetiştirilmek insanın kanında bir yumuşaklık bırakıyor.

İlginç olan, şehrin mavi kanlılarının Fielding'e ne kadar düşkün olduğunu görmektir. Everest Villaları'ndan, Kanchenjunga Bhavan'dan, Dhaulagiri Nivas, Nanga Parbat Evive Manaslu Malikâneşi gibi aşırı beğenilen, aşırı yüksek zirvelerinden, Hill'in Himalayalar'ından ziyaretçiler akın akın ziyarete gelirdi onu. Şehir cengelinin en genç, en havalı, en popüler genç kedileri onun Lalgaum'daki bahçesinde dolaşmaya gelirlerdi. Hepsi açtı, ama benim şöenlere açlık duymuyorlardı, Mainduck'ın sözcüklerine sıkı sıkı yapışıyor, her hecesini yalayıp yutuyorlardı. Sendikalara karşıydı, grevlerin derhal kırılması gerektiği görüşündeydi, kadınların çalışmasına karşıydı, *sati*¹ uygulamasını destekliyordu, yoksullara karşıydı, zenginleri seviyordu. Şehre gelen "göçmenlere" karşıydı, ama bununla doğma büyüme Bombaylı olsalar bile Marathi dilini konuşmayan herkesi kastediyordu; otobüsten yeni inmiş olsa da Marathi dili bilen herkes şehrin "doğal sakiniydi" ona göre. Kongre'nin yozlaşmasına karşıydı ve "doğrudan eylem" taraftarıydı, yani siyasi hedeflerini desteklemek için paramiliter eylemleri kullanmakta sorun görmüyordu, kendine özgü bir rüşvet sistemi bile geliştirmişti. Toplumu sınıf mücadelesi olarak nitelendiren Marksist görüşleri kınıyordu ve kast sisteminin sonsuza dek sürmesini destekleyen Hindularla

1. Hindistan'da kadının ölen kocasıyla birlikte yakılması geleneği. (Ed.N.)

aynı safta yer alıyordu. Milli bayrağın yeşil yerine safran rengine olması gerektiğini savunuyordu. “İşgallerden önce” Hindu erkekleri ve kadınlarının özgürce yaşadığı bir altın çağı yâd ediyordu sık sık. “Şimdi özgürlüğümüz, sevgili ulusumuz işgalcilerin inşa ettiği şeylerin altında gömülü yatıyor. Hakiki ulusu yabancı imparatorlukların katmanları altından çıkarıp kurtarmalı, sahiplenmeliyiz.”

Pişirdiğim yemekleri Mainduck’ın masasına servis ederken öğrendiğim şeylerden biri de, ülkeyi fetheden Müslümanların çeşitli Hindu tanrılarının doğum yerlerine bilerek camiler inşa ettiğiydi – yalnızca doğum yerlerine değil, taşradaki evlerine, aşk yuvalarına, en sevdikleri dükkânlar ve restoranların üzerine de. Akşam iyi vakit geçirmek isteyen bir tanrı nereye gidecekti şimdi? En güzel yerlerin hepsini minareler ve kubbeler kaplamıştı. Böyle şey olmazdı! Tanrıların da hakları vardı, kadim yaşam biçimleri onlara geri verilmeliydi. İşgalcilerin püs-kürtülmesi gerekiyordu.

Malabar Tepesi’nden gelen hevesli gençler heyecanla hak veriyorlardı. Evet, kutsal haklar için bir kampanya düzenlemeli! Bundan daha zekice, keskin bir eylem olur muydu? Fakat kahkahalar atarak Hindistan Ana’nın yüzünü bir parşömen gibi kaplayan Müslüman Hindistan kültürünü küçümsemeye kalkacak olurlarsa Mainduck ayağa fırlayıp sandalyelerinde büzüşene dek onlara bağırıp çağırırdı. Arkasından gazeller söylemeye, ezberinden Urduca şiirler okumaya –Faiz, Josh, İkbal– başlar, Fetihpur Sikri’nin görkemini, Tac’ın ay ışığı altındaki güzelliğini anlatırdı. Karmaşık bir adamdı gerçekten.

Kadınlarla ilişkileri oluyordu, ama hayatının kıyısından daydılar. Geceleri eve getirilirlerdi, onlarla salyalarını akıtarak ilgilenirdi, ama hiçbir zaman kaptırmazdı kendini. Cinsellik dürtüsünden çok iktidar dürtüsünün hâkimiyetindeydi ve ilgisini çekmek için ne kadar çabalar-

larsa çabalasınlar, kadınlar onu sıkıyordu. Annemle ilgili hiçbir şey görüp duymadığımı belirtmem gerek – zaten şahit olduklarımdan anladığım kadarıyla, yeni patronumla annem arasında bir yasak ilişki olduysa da çok kısa sürmüş olmalıydı.

Erkeklerle vakit geçirmeyi tercih ederdi. Bazı akşamlar, başlarında safran rengi bantlarıyla MM Gençlik Kolları üyelerini davet eder, onlara bir tür maço, önceden planlanmamış mini olimpiyat gösterisi yaptırırdı. Bilek güreşi, minder güreşi, şnav çekme yarışları ve oturma odasında boks maçları düzenlenirdi. Bira ve rom sayesinde gevşeyen misafirler terler, itişip kakışır, gürültüyle konuşup bağırışmaya başlar, sonunda yarı çıplak halde bitkin düşerlerdi. Bu anlarda Fielding gerçekten mutlu görünürdü. Çiçek desenli *lungi*'sini atar, gençlik kadrosunun arasında dolaşır, kaşınır, esner, geçirir, yellenir, popolara şaplak atar, bacakları okşardı. "Kimse bize karşı duramaz artık!" diye haykırırdı, Dionysos'u akla getiren bir vecit haline kapılarak. "Cehennemin dibine! Artık hepimiz biriz."

Beni çağırdığında aralarına katılıyordum, gece yapılan bu boks maçları sayesinde Çekiç giderek ünlenmeye başladı. Genç ve yarı çıplak Gençlik Kolları üyelerini birer birer yere devirip nakavt ettim. (Şekilsiz bir kare oluşturarak çevremize toplanan diğer olimpiyatçılar hep birlikte sayarlardı: "Dokuz!.. On!.. Nakavt!") Bir ısırışta Beş de aramızdaki şampiyon güreşçiydi.

Dinleyin: Mainduck'ın beni derinden hasta eden ve tiksindiren pek çok özelliği olduğunu inkâr etmiyorum, ama bunları aşma konusunda kendimi eğittim. Kaderimi onun yıldızına bağlamıştım. Eskiye reddetmiştim çünkü o da beni reddetmişti, eski davranışları yeni hayatıma taşımanın âlemi yoktu. Ben de böyle olacağım, diye karar vermiştim, bu adam gibi olacağım. Fielding'i dikkatle

inceliyordum. Onun konuştuğu gibi konuşuyor, yaptıklarını yapıyordum. Yeni yoldu o, gelecekti. Onu bir güzergâhı öğrenir gibi öğrenecektim.

Haftalar, derken aylar geçti. Deneme süresi sona erdi; görünmez bir sınavı geçtim. Mainduck beni yeşil kurbağalı telefonun durduğu ofisine çağırdı. İçeri girdiğimde karşımda öyle dehşet verici, öyle tuhaf biri duruyordu ki, korkunç bir aydınlanma ânı yaşadım ve o hayalî şehri, Cuffe Yolu'nda tutuklandıktan sonra atıldığım Bombay Merkez ya da Merkez Bombay'ı asla terk edemediğimi anladım – Lambacan'ın beni ipotekli taksiyle çıkardığı o güzel özgürlük yolculuğu bir hayaldi.

Karşımda bir adam duruyordu, ama bazı uzuvları demirdendi. Yüzünün sol yanına büyük bir metal levha oturtulmuştu, ellerinden biri de aynı parlak ve pürüzsüz malzemedendi. Demir zırhının bedeninin parçası olmadığı, gösterişli bir aksesuar olduğunu, metal yanağın ve elin yarattığı sayborg imajının küstah süsü işlevi gördüğünü yavaş yavaş anladım. Moda denemesiydi sadece. “Ünlü Teneke Adam’ımız Sammy Hazere’yle tanıştırayım seni,” dedi Mainduck masanın arkasından. “Atandığın XI ekibinin şefidir. Aşçı şapkanı çıkarmanın, beyazlar giyip sahaya çıkmanın zamanı geldi.”

* * *

“Mağriplinin Sürgünü” dizisi –acıyla ağırlaşmış tutuklu bir ironiden doğan ve daha sonra haksız yere “olumsuzlukla”, “siniklikle” hatta “nihilizmle” suçlanan bu tartışmalı “siyah Mağripli” resimleri– Aurora Zogoiby'nin kariyerinin son döneminin en önemli eserleridir. Yalnızca eski resimlerindeki tepedeki saray ve deniz kıyısı motiflerini değil, “saf” resim eğilimini de bir kenara bırakır bu eserlerinde. Hemen her tablo kolaj içerir ve bu kolaj

çalışmaları zamanla serinin en önemli özelliğine dönüşmüştür. Mağriplinin anlatıcı/anlatılan konumundaki birleştirici figürü resimlerde varlığını korur, ama sık sık kırık ve atılmış nesnelerle dolu bir ortamda, su üstünde yüzen enkaz olarak resmedilir – söz konusu nesnelerin çoğu “bulunmuş” şeylerdir; tuvalin üzerine yapıştırılıp sonradan boyanan sandık parçaları ya da *vanaspati* bitki yağı tenekeleri örneğin. Fakat Aurora’nın yeniden hayal ettiği “Sultan Boabdil” uzun Mağripli serisinin “geçiş” resmi kabul edilen, *Chimène’nin Ölümü* adlı iki kanatlı tabloda yoktu – tablonun merkezindeki figür ahşap süpürgeye bağlanmış bir kadın cesediydi ve soldaki panelde, heyecanlı, mutlu bir kalabalığın elleri üzerinde havada taşınyordu. Bu haliyle Ganpati Festivali’nde elden ele geçirilerek suya taşınan, sıçana binmiş bir Ganeşa’yı andırıyordu. Sağdaki ikinci panelde kalabalık dağılmıştı ve resimde suyun ve sahilin yalnızca bir bölümü görünüyordu – süpürgesine bağlanmış kadın cesedi kırık tasvirler, boş şişeler ve ıslak gazeteler arasında yerde yatıyordu, bedeni morarmış ve şişmişti, güzellik ve onur ondan esirgenmişti, çöp muamelesi görüyordu.

Mağripli yeniden ortaya çıktığında masalsı bir ortamdaydı – *copadpatti* denen gecekondu mahallelerindeki kulübelere, kaldırımlarda yaşayanların üflesen yıkılacak barınaklarından, Bombay’ın büyük yoksul semtlerindeki derme çatma barakalar ve *chawl* denen yoksul apartmanlardan esinlenilmiş bir tür döküntü alandaydı. Resimde her şey kolajdı; şehrin istenmeyen döküntülerinden, paslı oluklu sacdan, karton kutu parçalarından, dalgaların kıyıya taşıdığı boğumlu dallardan, kazalarda parçalanmış araba kapılarından, terk edilmiş araçların ön camlarından parçalar kullanmıştı; zehirli dumandan, su kuyruğunda bekleyen kadınlar arasında (örneğin Hindu-lara karşı Bene-İsrail Yahudileri) ölümcül kavgalara yol

açan musluklardan, gazyağıyla intiharlardan, Bhaiyya ve Pathan çeteleri tarafından aşırı şiddetle toplanan ödenmesi imkânsız kiralardan oluşan bol kiracılı ucuz apartmanlar vardı; yalnızca yığının en altındakilerin hissedebileceği türde bir baskı altındaki insan hayatı da evler gibi birçok parçadan oluşan, yamalı bir şeydi; küçük hırsızlıklardan, fahişelik ve dilencilik kırıntılarından veya kendine daha saygılı bireyler için ayakkabı cilası, kâğıttan çiçekler, küpeler, hasır sepetler, dikişi başına bir *paisa* alınan tişörtler, hindistancevizi sütü, değnekçilik ve anti-septik sabun kalıplarından oluşuyordu. Fakat göstermekle yetinmeyen Aurora tahayyülünü birkaç seviye daha ileri götürmüştü; tablolarındaki insanlar çöpten, metropolisin değer vermediği şeylerden yapılmaydı: kayıp düğmeler, kırık cam silecekleri, yırtık kumaş, yanmış kitaplar, bozulmuş fotoğraf makinesi filmi. Kendi organ ve uzuvlarını bile çöpten topluyorlardı; kopuk beden parçalarından bir yığın bulmuş, eksik uzuvları kapışıyorlardı. Çok özenli de değildiler, seçme şansı yoktu, dolayısıyla pek çoğunun iki sol ayağı veya popo yerine bir çift tumbul memesi vardı. Mağripli görünmez dünyaya, hayaletler dünyasına, var olmayan insanların dünyasına girmişti; Aurora da peşinden gidiyor, sanatçı iradesinin gücüyle bu dünyayı görünür hale gelmeye zorluyordu.

Mağripli figürüne gelince; artık tek başına ve annesiz olduğundan, ahlaksızlıklara kapılmış, sefahat ve suç manzaraları ortasında yozlaşmış bir gölgeler yarattığı olarak resmedilmeye başlanmıştı. Son resimlerde zıt uçları birleştiren, çoğulculuğun temsilcisi rolünü yitirmişti, artık yeni ulusun –bir tür– simgesi değildi; yarı mecazi bir çürümüşlük simgesine dönüşmüştü. Aurora, yaratıcı hayatı boyunca bulabildiği, İyi'ye en yakın şeyler olan katışkı, kültürel karışım ve çok parçalılık fikirlerinin çarpıtılabileceğine, aydınlığı olduğu gibi karanlığı da içerebileceğine

karar vermişti anlaşılan. Bu “siyah Mağripli” bir melez düşüncesinin yeni tasavvuruydu – ona Baudelaire’vari bir kötülük çiçeği demek abartılı olmazdı:

*... Aux objets répugnants nous trouvons des appas;
Chaque jour vers l'Enfer nous descendons d'un pas,
Sans horreur, à travers des ténèbres qui puent.¹*

Zayıftı da: çünkü hayaletler musallat olmuştu ona, korkuyla büzülüp gitmeleri için yalvardığı halde geçmişinden gelen hayaletlerin saldırısı altındaydı. Sonra gide rek kendisi de bir hayalete benzedi, Yürüyen Hayalet’e dönüştü ve soyutluğa gömüldü, baklava desenli teninden, mücevherlerinden ve şanının şöretinin son kalıntılarından oldu; önemsiz bir savaş beyinin ordusunda (Aurora –ilginçtir– ilk kez Sultan Boabdil hakkındaki tarihî gerçeklere sadık kalmıştı) asker oldu, bir zamanlar kralken paralı asker konumuna düştü, aralarında dolaştığı insanlar kadar acınacak halde, tanınmaz birine, bileşik bir varlığa dönüştü. Çöpler yığıldıkça yığıldı, üzerini örttü.

Diptik formatını tekrar tekrar kullanan Aurora, bu eserlerin ikinci panellerini ıstıraplı, tumturaklı, dehşete düşürecek kadar sakınmasız son dönem otoportrelerine ayırıyordu – hem Goya’dan hem Rembrandt’tan bir şeyler vardı bu resimlerde, hepsinden çok da sanat tarihinde pek az örneği bulunan çılgınca, erotik bir umutsuzluk. Aurora/Ayxa panellerde oğlunun aşağılanışının cehennemî vakayinamesi yanında tek başına oturuyor, hiç gözyaşı dökmüyordu. Yüzü sertleşmiş, hatta taşa dönmüştü, ama gözleri adsız bir korkuyla parlıyordu – karşısında,

1. (Fr.) Oltaya takılırız iğrenç olan her şeyde; / Her gün bir adım daha inerek cehenneme, / Ürkmeksizin, pis koku saçan karanlıklardan. (*Kötülük Çiçekleri*, çev. Ahmet Necdet, Adam Yayınları, İstanbul, 2001.) (Ç.N.)

resme bakan herkesin duracağı yerde duran, ruhunu derinden sarsan bir şeye bakıyor gibiydi; sanki insanoğlu ona en gizli, en dehşet verici yüzünü göstermiş, korkudan taş kesilmesine neden olmuştu. “Ayxa Portreleri” meşum, kasvetli şeylerdir.

Ayxa panellerinde de çiftler ve hayaletler temalarına rastlanır. Hayalet-Ayxa çöplere gömülmüş Mağripliye musallat olurken, Ayxa/Aurora’nın arkasında bazen bir kadın ve erkeğin silik, saydam imgeleri havada asılıdır. Yüzleri yoktur. Kadın Uma (Chimène) mıydı yoksa Aurora’nın kendisi mi? Hayalet erkek ben miydim – daha doğrusu “Mağripli” miydi? Değilse kimdi? Bu “hayalet” ya da “çifte” portrelerde Ayxa/Aurora figürü peşindeki birilerinden kaçıyor gibidir –yoksa bunu hayal mi ediyorum–: Jimmy Cash’in geçirdiği kazadan sonra ziyaretine gittiğimde Uma’nın hali de böyleydi. Hayal etmiyorum bunu. O ifadeyi biliyorum. Her an parçalanacak gibi görünüyordu. Peşinde birileri varmış gibi.

* * *

Gerçi resimlerde benim peşimde olan oydu. Kaya-
lıkların üstünde bir cadı gibi kristal küresinde beni seyrediyordu, yanında kanatlı bir maymun vardı. Doğruydu üstelik: Eserlerinde yarattığı karanlık yerlerden, ayın önünden, güneşin arkasından geçiyordum. Onun kurmaca mekânlarında dolaşıyordum ve tahayyülünün gözüyle beni açıkça görüyordu. Yine de tamamen değil – onun bile hayal edemeyeceği, delici bakışının göremeyeceği şeyler vardı.

Kibirli öfkesinin açığa vurduğu züppelik, görünmez şehre duyduğu korku, Malabar’lılığı eksikti resimlerde. Milliyetçilerin kraliçesi radikal Aurora bundan nasıl da nefret ederdi kim bilir! Yaşı ilerleyince, Tepe’de oturan

ve çayını yudumlarken kapısını bekleyen zavallı adama tiksintiyle bakan yaşlı hanımlardan birine dönüştüğü söylene nasıl sinir olurdu kim bilir... Bende eksik olansa şuydu: O gerçekdışı çevrede bir teneke adam, dişli bir korkuluk ve korkak bir kurbağa (çünkü Mainduck sertlik gerektiren bütün işlerini başkalarına yaptıran bir korkaktı) sayesinde kısa-uzun hayatım boyunca kendimi ilk kez normal hissediyor, *özel* olmadığımı, benzerlerim arasında olduğumu düşünüyordum – bu da yuvamda olduğum anlamına geliyordu.

Raman Fielding'in bildiği bir şey vardı ve gücünün gerçek kaynağı buydu: İnsanların asıl özlem duyduğu şey toplumsal normlar değil; olağandışı, ölçü dışı, sınır dışı olandı – çılgın potansiyeli serbest bırakmanın yolu buydu. Gizli benliklerimizi yaşayabilmek için bize açıkça izin verilmesine özlem duyuyorduk.

Yani, anne, o korkunç yoldaşlıkta, o korkunç şeyleri yaparak, sihirli pabuçlara ihtiyaç duymadan evimin yolunu buldum.

* * *

İtiraf ediyorum: Çok dayak atmış bir adamım ben. Şiddeti, mektup getiren postacı gibi sayısız kapının eşığıne taşıdım. Kirli işler yapmak gerektiğinde çekinmeden yaptım ve keyif de aldım. Solaklığı ne kadar zor öğrendiğimi, bana ne kadar zor geldiğini anlatmış mıydım? Peki o zaman: Sonunda sağ elimi kullanabiliyordum – yeni hareketli hayatım becerikli çekicimi cebimden çıkarıp hayatımın hikâyesini yazmak üzere serbest bırakıyordu. Çekicim iyi hizmet etti bana. Teneke adam Hazaré ve (mutfağa sığmayan yetenekleri olduğuna şaşırmadığım) Chhag-gan Bir Isırıkta Beş'le birlikte kısa sürede MM'nin elit infazcılarından birine dönüştüm. Hazaré'nin –geri kalan

sekiz üyesi en az üçümüz kadar ölümcül– ekibi XI, on yıl boyunca MM’nin yıldızlar takımıydı, şehirde tartışmasız hüküm sürdü. Yani dizginsiz gücümüzün katıksız ihtişamı yanında zaferlerimizin getirileri ve yoldaşlığın, birimiz hepimiz hepimiz birimiz için düsturunu paylaşmanın, babayiğitliğin keyfini de çıkarıyorduk.

Hayatımın basitliğine nasıl coşkuyla büründüğümü anlıyor musunuz? Öyle yaptım; mest olurcasına bıraktım kendimi. Sonunda, diyordum kendi kendime, biraz dürüstlük; sonunda olmak için doğduğun şey oldun işte. Hayatım boyunca peşinden koşmama rağmen asla ulaşamayacağım normallikten vazgeçince ne kadar rahatladığımı, olağanüstü doğamı dünyaya nasıl sevinçle sergilediğimi hayal edebiliyor musunuz? Önceki hayatımın sınırları ve duygusal karmaşası yüzünden içimde nasıl bir öfke biriktiğini tahmin edebiliyor musunuz – dünyanın reddedişlerine, kadınların alaylı gülüşlerine, öğretmenlerin küçümseyen tavırlarına; korunaklı, mecburen münzevi, arkadaşsız, sonunda annem tarafından yok edilen hayatım boyunca nasıl gücenmiş olduğumu görebiliyor musunuz? Ömür boyu biriktirdiğim öfke yumruğumdan patlamaya başlamıştı. *Baamm! Buumm!* Elbette, hanımlar beyler: Cezalandırmayı da biliyordum, neden ceza verildiğini de. Kınamanıza gerek yok! Güneş görmemiş yerlerinizi kınayın siz! Gidin bir sinema salonuna oturun da bakın; en büyük tezahüratı alan kişi esas oğlan veya kahraman değil artık, siyah şapkalı, bıçaklayan, ateş eden, tekme savuran, film boyunca ortalığı toz duman eden adam! Ah, şekerim. Şiddet günümüzde pek revaçta. İnsanlar şiddet *istiyor* artık.

Mainduck için çalışmaya başladığım ilk yıllar, büyük tekstil grevini engellemekle geçti. Sammy Hazaré’nin gayriresmi maskeli intikamcılar ekibindeydim. Yetkililer bir protestoyu –o yıllarda şehrin her yerinde Dr. Datta

Samant, siyasi partisi Kamgar Aghadi ve tekstil işçileri sendikası Maharashtra Girni Kamgar tarafından düzenlenen kalkışmalar oluyordu— copla ve gazla dağıttıktan sonra, MM'nin saldırı timleri rasgele seçtikleri göstericilerin peşine düşer, onları köşeye sıkıştırıncaya kadar kovalar ve hayatlarında hiç dövülmedikleri gibi döverdik. Ne maskesi takacağımızı uzun uzun düşünmüş, sonunda dönemin Bollywood yıldızlarının maskeleri yerine tarihî halk sanatı geleneğinden gezici *bahurupi* oyuncularının maskelerinde karar kılmıştık, onları taklit ederek aslan, kaplan, ayı maskeleri takmaya başlamıştık. İyi bir karardı, bu sayede grevcilerin bilincine mitolojik bir intikam timi gibi girmeyi başardık. Olay yerinde belirlediğimiz anda çığlıklar atarak karanlık ara sokaklara kaçıyorlardı, biz de onları yakalayıp eylemlerinin sonuçlarıyla yüzleşmeye zorluyorduk. İşin bana ilginç gelen yanlarından biri, şehrin hiç bilmediğim kuytu köşelerini öğrenmekti: 82 ve 83'te sendikacı süprüntülerinin, eylemci vandalların, komünist pisliklerin peşinde Worli, Parel ve Bhiwandi mahallelerindeki her arka sokağa girip çıkmışımıdır. Bu tabirleri küçümsemek için değil, teknik terim olarak kullanıyorum. Sanayi süreci her zaman taşınması, atılması ve arıtılması gereken atık madde üretir ki mükemmellik ortaya çıksın. Grevciler de bu tür atık maddeydi. Onları temizliyorduk. Grev bitince tekstil tezgâhlarının başında altmış bin kişiye yer kalmamıştı ve sanayiciler sonunda fabrikalarını modernleştirme fırsatı bulmuşlardı. Biriken pisliği süzdük ve arkamızda ıslıl ıslıl, çağa uygun bir mekanik dokuma tezgâhı endüstrisi bıraktık. Mainduck olanları bana bizzat böyle açıkladı.

Diğerleri tekme, ben yumruğu tercih ediyordum. Çıplak elimle kurbanlarımı acımasızca, aralıksız yumruklardım – halıydılar sanki veya katır. Zaman gibiydim. Konuşmazdım. Dayağın kendi dili vardır, kendi meramı-

nı anlatır. Gece gündüz adam döverdim, bazen çekicimle tek vuruşta bayılıp dayağı kısa tutardım, diğer zamanlarda eşek sudan gelene kadar döver, sağ elimle yumuşak yerlerine çalışır ve çılgılık attıklarında içimden yüzümü buruştururdum. Dış görünüşten bir şey belli etmemek, ifadesiz, kayıtsız olmak önemliydi. Dövdüklerimiz gözlerimizin içine bakmazdı. Bir süre dayak yedikten sonra sesleri kesilirdi; tekmelerimiz, yumruklarımız ve sopalarımızla barışık görünürlerdi. Yüzleri ifadesizleşir, boş bakmaya başlardı.

Ciddi dayak yiyen bir adam (Oliver D'Aeth'in uzun zaman önce rüyasında sezdiği üzere) geri dönüşü olmayan bir değişim geçirir. Kendi bedeniyle, zihniyle, kendisinin ötesindeki dünyayla ilişkisi bazen göze çarpmayan bazen açıkça görülen biçimlerde değişir. Belli bir özgüven, belli bir özgürlük fikri sonsuza dek yok olur dayakla birlikte; tabii dayak atanın işini bilmesi gerekir. Dayak yiyen sıklıkla bir tür kopma halindedir. Kurban –bunu ne sık gördüm!– olayla arasına mesafe koyar ve bilincini yukarıda, havada süzölmeye gönderir. Kendine, kıvranan ve belki de kemikleri kırılan bedenine yukarıdan bakıyor gibidir. Bundan sonra bir daha kendi içine tamamen dönemez ve daha büyük, kolektif bir birliğe –örneğin bir sendikaya– katılma davetini ânında geri çevirir.

Vücudun farklı yerlerine indirilen darbeler ruhun farklı bölgelerini etkiler. Uzun süre ayaklarının altına darbe almak, örneğin, gülmeyi etkiler. Bu şekilde dayak yiyenler bir daha asla gülemezler.

Yalnızca kaderlerine kucak açanlar, dayağı olduğu gibi kabullenenler, darbelere erkek gibi katlananlar – yalnızca ellerini havaya kaldıran, suçlarını itiraf eden, *mea culpa*¹ diyenler bu deneyimde değerli, olumlu bir şey bu-

1. (Lat.) Benim hatam. (Ed.N.)

labilir. Yalnızca onlar şöyle diyebilir: “En azından dersi-mizi aldık.”

Dayak atana gelince: O da değişir. Birini dövmek bir tür coşkunluktur, açığa vurucu bir eylemdir, evrende tuhaf kapıları açar. Zaman ve uzam algısı sarsılır, menteşeler gevşer. Uçurumlar esner. Olağanüstü şeyler bir an kendini gösterir. Arada bir geçmiş ve geleceği gördüğüm oluyordu. Bu anılara tutunmak zordu. İş bitince silinip gidiyorlardı. Ama bir şeyler olduğunu anımsıyordum. Görüler vardı. Zenginleştirici haberlerdi bunlar.

Sonunda grevi kırdık. Ne kadar uzun sürdüğüne, işçilerin süprüntülere, vandallara ve pisliklere ne kadar sadık olduğuna şaşığımı belirtmeden geçemeyeceğim. Ama –Raman Fielding’in dediği gibi– tekstil grevi MM’ nin kendini kanıtlamasını sağlamış, bizi bilemiş, hazırlanmamıza yardım etmişti. Bir sonraki belediye seçimlerinde Dr. Samant’ın partisi mecliste bir avuç koltuk kazanırken MM yetmiş adayını belediye meclisine sokmayı başardı. Tren yola koyulmuştu.

Yerel toprak ağasının daveti üzerine Gucerat sınırı yakınlarındaki bir köyü nasıl ziyaret ettiğimizi, renkler ve baharatlarla kaplı tepelere kurulmuş, yeni toplanmış kırmızıbiberlerin bahçelerde sergilendiği bu köyde kadın işçilerin ayaklanmasını nasıl bastırdığımızı da anlatabım mı? Belki anlatmasam daha iyi; böyle acı şeyler müşkülpesent midenizde rahatsızlığa yol açmasın. Bahtsız dokunulmazlara, Harican’lar ya da Dalit’lere –ne isterseniz deyin onlara– Müslümanlığı seçerek kast sisteminden kaçabileceklerini sanan bu gururlu paryalara karşı yürüttüğümüz kampanyayı anlatmamı ister misiniz? Onları toplumsal sınırların dışında yer alan konumlarına nasıl döndürdüğümüzü adım adım tarif edeyim mi? Yoksa Hazaré’nin XI ekibinin kadim *sati* geleneğinin uygulanmasını sağlamak için köyün birinde genç bir

dulu kocasının yakılan cenazesinin yanına uzanmaya nasıl ikna ettiğini mi anlatayım?

Yok yok. Yeterince dinlediniz. Sahada altı yıl canla başla çalıştıktan sonra zengin bir hasat toplamıştık. MM şehrin siyasi kontrolünü ele geçirmişti; Mainduck artık belediye başkanıydı. Fielding'in fikirlerinin asla kök salmadığı en ıssız kırsal kesimlerde bile insanlar Rama Efendimizin gelişinden söz etmeye başlamış, tekstil işçilerinin acıyla öğrendiği dersi ülkedeki "Mugal'lerin" de alması gerektiğini söyler olmuşlardı. Daha büyük sahne- de sergilenen başka olaylar da tarihimize pek yaraşır kanlı neticeler oyununda kendilerine düşen rolü oynadılar. Silahlı adamlarla dolu altın bir tapınağa saldırıldı, silahlı adamlar öldürüldü ve bunun neticesinde başka silahlı adamlar başbakanı öldürdü; arkasından silahlı ve silahsız çeteler başkenti altüst edip silahlı adamlarla tek ortak yanı başlarındaki türban olan masum insanları katletti; bunun neticesinde, Fielding gibi ülkenin azınlıklarının terbiye etmekten söz eden, hepsini ve herkesi Rama'nın sert sevgisi altında birleştirmek isteyen kişilerin görüşleri belli bir devinim, belli bir güç kazandı.

... Mrs. Gandhi'nin –annemin nefret ettiği ve iltifatını elinin tersiyle ittiği aynı kişi olan Mrs. Gandhi'nin– öldüğü gün annem Aurora Zogoiby'nin gözyaşlarının sel olup aktığını söylediler bana...

Zafer zaferdir: Fielding'i başa getiren seçimde, tekstil işçileri örgütleri MM adaylarını destekledi. İnsanlara kimin patron olduğunu göstereceksin...

... Bazen nedensiz yere kusmaya başladıysam, aralıksız cehennem kâbusları görüyorsam ne olmuş? Sürekli ve giderek daha yoğun bir şekilde takip edildiğimi hissetsem de, evet, belki peşimdeki intikam olduğunu bilsem de bu düşünceleri bir köşeye ittim. Eski hayatıma, sakat uzvuma aitti bu düşünceler; artık bu kuşkular-

la, bu zayıflıklarla işim yoktu. Dehşet içinde terleyerek bir kâbustan uyanıyor, alnını silip yeniden uykuya dalıyordum.

Rüyalarımda peşimden gelen Uma'ydı, ölümün korkunçlaştırdığı Uma, dağınık saçları, beyaz gözleri, çatallı diliyle Uma bir intikam meleğine dönüşmüş, Mağripli-min karşısında cehennemden fırlamış bir Dis-demon'a'yı oynuyordu. Ondan kaçarken devasa bir kaleye geldim, içeri girip kapılarını gürültüyle kapattım ve arkamı dönünce kendimi yeniden dışarıda buldum – arkamda ve tepemde, havada yüzen Uma fildişleri kadar büyük vampir dişleriyle üzerime saldırıyordu. Kaçtım. Karşıma kapıları ardına kadar açık bir kale çıktı, bana bir sığınak sundu – yine koştum, kapıyı çarparak kapattım, kendimi yine açık havada, savunmasız, onun merhametine muhtaç halde buldum. “Mağripliler nasıl saraylar inşa ederdi bilirsin,” diye fısıldadı bana. “Birbiriyle bağlantılı iç ve dış mekânlardan mürekkep bir mimarileri vardı –sarayların çevrelediği bahçeler, bahçelerin çevrelediği saraylar, vs. ama sen– seni bundan böyle dışarıya mahkûm ediyorum. Senin için artık güvenli bir saray yok; bu bahçelerde bekleyeceğim seni. Sonsuz dış mekânlarda avlayacağım.” Sonra üzerime atıldı ve korkunç ağzını açtı.

Karanlıktan korkmanın canı cehenneme, çocuklara göre şeyler bunlar! –Dehşetli rüyalardan uyanınca kendimi böyle ayıplıyordum. Bir erkektim: Erkek gibi davranacak, yolumu çizecek, taşımam gereken yükü taşıyacağım–. O yıllarda hem Aurora Zogoiby hem ben takip edildiğimizi hissettiysek, bunun nedeni –ah açıklamaların en sıradanı!– gerçekten takip ediliyor olmamızdı. Annemin ölümünden sonra öğreneceğim üzere, Abraham Zogoiby ikimizi de yıllardır takip ettiriyordu. Bilgi sahibi olmayı seven bir adamdı. Benim yaptıklarımın çoğunu Aurora'ya anlatıyordu –o da bu bilgilerden yola

çıkarak “sürgün” resimlerini yapıyordu; ortada sihirli küre falan yoktu!- ama onu da takip ettirdiğini belirtmeye gerek duymamıştı. Yaşlandıkça birbirlerinden öyle uzaklaşmışlardı ki biri seslense diğer duyamazdı, arada bir ettikleri gereksiz birkaç sözcükten başka alışverişleri kalmamıştı. Her halükârda, doksan yaşında olmasına rağmen şehrin en ünlü özel dedektiflik bürosunun sahibi Dom Minto, Abraham’ın talebi üzerine ikimizi de gözetliyordu. Ama Minto bir süre arka koltukta beklemek zorunda. Çünkü sahneye Miss Nadya Vadya çıkacak.

* * *

Evet, kadınlar da oldu, inkâr edecek değilim. Fielding’ in masasından düşen kırıntılar. Smita, Shoba, Rekha, Urvasi, Anju ve Manju’yu anımsıyorum, başkaları da vardı. Çok sayıda Hindu olmayan hanım mesela: Hafif kirlenmiş Dolly’ler, Maria’lar ve *Gurinder*’ler; hiçbiri uzun sürmedi. Bazen, Reis’in isteği üzerine “göreve gidiyordum”; yani bir parti kızı gibi, kulesinde oturan zengin ve canı sıkılmış bir patroniçeyi eğlendirmeye gidiyor, karşılığında parti kasasına giren armağanlar alıyordum. Ödeme yapılırsa onu da kabul ediyordum. Benim için fark etmiyordu. Fielding, bu tür işlere “hakiki bir yatkınlık gösterdiğimi” söyleyerek beni tebrik etti.

Ama Nadya Vadya’ya asla dokunmadım. Nadya Vadya farklıydı. Bir güzellik kraliçesiydi – Bombay Güzeli ve Hindistan Güzeli 1987 ve sonra, aynı yıl, Dünya Güzellik Kraliçesi olmuştu. Dergiler sahneye yeni çıkan bu on yedi yaşındaki genç kızla ablam İna Zogoiby’yi sık sık karşılaştırıyor, ne kadar benzediklerini yazıyordu. (Benzerliği göremiyordum, ama benzerlikleri tespit etme konusunda hep biraz beceriksiz olmuşumdur. Abraham Zogoiby, Uma Sarasvati’de Aurora’nın gençliğinin

den, kaderin cilvesiyle âşık olduğu on beş yaşındaki kızdan bir şeyler olduğunu söylediğinde, çok şaşırmıştım.) Fielding Nadya'yı istiyordu; uzun boylu, savaşı gibi yürüyen ve müstehcen bir telefon konuşması yapıyormuş gibi konuşan, Valkürelere benzeyen, ödül parasının bir bölümünü çocuk hastanelerine bağışlayan ve gezegenin erkeklerini arzudan hasta etmekten sıkılınca doktor olmak isteyen Nadya'yı dünya üzerindeki herkesten çok istiyordu. Fielding'de eksik olan onda vardı ve Bombay'da kendini eksiksiz hissetmek için onun sahip olduğu şeye – cazibesine ihtiyaç duyuyordu. Üstelik bir belediye resepsiyonunda Fielding'e yüzüne karşı bir kurbağa olduğunu söylemişti ve terbiye edilmesi gerekiyordu.

Mainduck, Nadya'ya sahip olmak, onu bir ganimet gibi koluna takıp dolaşmak istiyordu, ama en sadık askeri Sammy Hazaré –yarı erkek yarı teneke– korkunç Sammy kötü bir hata yaptı ve Nadya'ya âşık oldu.

Bana gelince, kadınların aşkı artık ilgimi çekmiyordu. Gerçekten. Uma'dan sonra, içimde bir şey kapanmış, bir fitil ateşlenip patlamıştı. Patronumun artıkları ve “si-parişleri” ne kadar basit olsalar da bana yetiyorlardı. Ayrıca yaşımı da almıştım artık. Otuz yaşına girdiğimde bedenim altmış yaşındaydı ve genç bir altmışlık beden de değildi üstelik. Yıllar çökmekte olan setlerimi aştı ve varlığımın alçak ovalarını ele geçirdi. Soluk almakta öyle zorlanıyordum ki intikam ekibinden emekli olmak zorunda kaldım. Arka sokaklarda, merdivenlerde, çirkin apartmanlarda birilerinin peşinden koşacak halim kalmamıştı. Uzun, aşk dolu geceler de bana göre değildi; artık tek atımlık bir silahtım. Fielding sevgiyle kişisel sekreteryasında çalışmamı önerdi, saray görevlileri arasında atletik becerilere en az ihtiyaç duyan elemanlar bu bölümde çalışıyordu... Fakat Sammy, benden on yaş büyük olmasına rağmen fiziksel açıdan yirmi yaş genç olan

o Teneke Adam Sammy hâlâ hayal kuruyordu. Soluk alıp vermekte sorunu yoktu; Mainduck'ın gece olimpiyatında ciğer gücü müsabakalarını (nefes tutmak, uzun metal bir borudan minik bir oku üfleme, mum söndürme) ya o ya Chhaggan Bir Isırışta Beş kazanırdı.

Hazaré, Hristiyan bir Maharaştra'lıydı ve Fielding'in ekibine dinî değil bölgeci nedenlerle katılmıştı. Ah, hepimizin kişisel ya da ideolojik nedenlerimiz vardı. Her zaman nedenler vardır. Her bitpazarından, her hırsız marketinden tonla bahane satın alabilirsiniz, toptan alırsanız ucuza gelir hem. Bahaneler, nedenler ucuzdur, siyasetçilerin yanıtları gibi dilin üstünden kayarak gelirler: *para için yaptım, üniforma için, birlik için, aile için, ırk için, ulus için, Tanrı için*. Ama gerçek itkimiz –vurmamıza, tekmelememize, öldürmemize neden olan, düşmanlarımızı ve korkularımızı fethetmemizi sağlayan– pazardan alınan sözcüklerin arasında bulunmaz. Motorlarımız daha tuhaftır, daha karanlık bir yakıtla çalışır. Sammy Hazaré'nin gerçek dürtüsü bombalardı örneğin. Elini ve çenesinin yarısını alıp götüren bombalar onun ilk aşkıydı ve Fielding'i –şimdilik başarısızlıkla– İrlanda tarzı bombalama kampanyalarının siyasi değerine ikna etmeye çalışırken, Roxane'ına kur yapan Cyrano gibi tutkuyla konuşurdu. Bombalar Teneke Adam'ın ilk aşkıysa, Nadya Vadya da ikinci aşkıydı.

Fielding'in Bombay Belediye Şirketi, İspanya, Granada'daki güzellik yarışması finallerine gitmeden önce Nadya için büyük bir parti düzenlemişti. Partide, özgür ruhlu Parsi güzeli Nadya, gerici, muhafazakâr Mainduck'ı kameraların önünde reddetmişti ("Sri Raman, bence sıradan bir kurbağadan ziyade bir karakurbağası sayılırsınız ve sizi öpsem bir prense dönüşeceğinizi hiç sanmıyorum," demişti baş başa vakit geçirme teklifi yapan Fielding'e) ve niyetini iyice belli etmek için, cazibesini me-

tallerle kaplı korumasına çevirmişti. (Diğer koruma bendim, ama bana doğru dönmemişti neyse ki.) “Söyle bakalım,” diye mırlamıştı felç geçirmek üzere olan, terleyen Sammy’ye, “sence kazanabilir miyim?”

Sammy konuşmadı. Mosmor oldu, tuhaf bir gurutu çıkardı. Nadya Vadya, gerçek bilgeliğin öğütlerini dinliyormuş gibi ciddiyetle başını salladı.

“Bombay Güzeli yarışmasına katıldığım zaman,” diye hırladı, Sammy karşısında tir tir titrerken, “erkek arkadaşım dedi ki, Ah Nadya Vadya, şu birbirinden güzel kızlara bak, kazanabileceğini hiç sanmıyorum. Ama görüyorsunuz ya, kazandım işte!” Gülümseyişinin şiddeti karşısında Sammy yalpaladı.

“Sonra Hindistan Güzeli yarışmasına katıldım,” dedi Nadya nefes nefese, “o zaman erkek arkadaşım dedi ki, Ah Nadya Vadya, şu güzeller güzeli kızlara baksana, kazanabileceğini hiç sanmıyorum. Ama görüyorsunuz ya, yine kazandım!” Biz salondakiler bu görünmez erkek arkadaşın hıyanetine hayret ediyor, resepsiyonda Nadya Vadya’ya eşlik etmeye davet edilmemiş olmasına şaşırıyorduk. Mainduck, az önce yüzüne karşı kurbağa denmiş olmasına rağmen zarif görünmeye çalışıyordu, Sammy de, şey, var gücüyle bayılmamaya çalışıyordu.

“Şimdi sıra Dünya Güzellik Yarışması’na geldi,” diye somurttu Nadya. “Dergilerde şu güzeller güzeli kızların renkli fotoğraflarına bakıyorum ve kendi kendime, Nadya Vadya, bence kazanamayacaksın,” diyorum. Özlemle Sammy’ye baktı, Teneke Adam’ın içini rahatlatmasını bekledi. Raman Fielding, dirseğinin dibinde görmezden gelinerek, umutsuzca bekliyordu.

Sammy birden konuşmaya başladı. “Fakat madam, bunları boş veriniz!” deyiverdi. “Avrupa’ya gidecek, harka şeyler görecektir, dünyanın önemli insanlarıyla tanışacaksınız. Kendinizi ispatlayacak, ulusal bayrağımızı onur-

la taşıyacaksınız. Evet! Kesinlikle eminim. Dolayısıyla, madam, unutulmuş kazanıp kazanmama meselesini. Kimmiş bu jüri-müri üyeleri? Bizim için –Hindistan halkı için– siz zaten kazandınız, hep kazanacaksınız.” Hayatında yaptığı en belagatli konuşmaydı bu.

Nadya Vadya canı sıkılmış numarası yaptı. “Ah,” diye inledi ve dönüp giderken Sammy’nin acemi kalbini kırdı. “Demek sen de kazanamayacağımı düşünüyorsun.”

Dünyayı fethettikten sonra, Nadya Vadya hakkında bir şarkı yazılmıştı:

*Nadya Vadya uzaklara gittin ya
Hindistan’ı hayran bıraktın ya*

*Dünya başını döndürdü ha
Bütün kızları geride bıraktın ya*

*Sana yeni bir araba alayım da
Koruman olayım izin ver ha*

*Nadya Vadya’yı seviyorum ya
Seviyorum seni ha, Nadya Vadya.*

Şarkı herkesin dilindeydi, en çok da Teneke Adam’ın. *Koruman olayım izin ver ha...* satırı ona tanrılardan bir mesaj gibi geliyordu, kaderini haber veriyordu. Şarkının detone bir sesle Maing Duck’ın ofis kapılarının arkasında söylendiğini bile duydum; çünkü Nadya Vadya, zaferinden sonra Özgürlük Heykeli ya da Marianne gibi ulusun simgesine dönüşmüştü; gururumuzun ve kendimize inancımızın kaynağıydı. Fielding’in durumdan nasıl etkilendiğini görebiliyordum; hırsı artık Bombay’ın ve Maharashtra eyaletinin sınırlarını aşmaya başlamıştı; beledi-

ye başkanlığını yakını olan bir MM'li siyasetçiye bırakıp ulusal sahneye çıkma hayalleri kurmaya başladı, tabii Nadya Vadya'nın yanında olmasını tercih ederdi. *Seviyorum seni ha, Nadya Vadya...* Raman Fielding, bu korunç hırslı adam kendine yeni bir amaç belirlemişti.

Ganpati Festivali zamanı geldi. Bağımsızlığın kırkinci yıldönümüydü ve MM kontrolündeki Belediye Şirketi kayıtlara geçen en büyük ve görkemli Ganeşa Chaturthi kutlamasını düzenlemeye kararlıydı. Binlerce tapınan ve tasvirler kamyonlarla çevre bölgelerden şehre taşındı. Her yere üzerinde MM sloganları yazan safran rengi afişler asıldı. Chowpatty kıyısına, iskele köprüsünün yanı başına özel bir VIP standı kuruldu. Raman Fielding, yeni Dünya Güzeli'ni onur konuğu olarak kutlamalara davet etti, Nadya da özel güne duyduğu saygıdan ötürü daveti kabul etti. Böylece Fielding'in fantezisinin ilk bölümü gerçek oldu; holigan parti kadroları MM kamyonları içinde, sıkılı yumruklarını havada sallayarak, havaya renkli tozlar ve çiçek yaprakları atarak geçit töreni yaparken Nadya, Fielding'in yanı başında duruyordu. Fielding kolunu dümdüz uzattı, avucunu açıp selam verdi, Nazi selamını gören Nadya Vadya başını diğer tarafa çevirdi. Ama Fielding o gün kendinden geçmiş gibiydi; Ganpati'nin gürültüsü tahammül edilmez boyutlara ulaşırken bana doğru döndü –Teneke Adam Sammy'yle birlikte hemen arkasında duruyordum, küçük standın üzerindeki kalabalığın arasına sıkışmışım– var gücüyle haykırdı: “Şimdi sıra babanı devirmeye geldi. Artık Zogoiby, Yara, hepsini alt edebilecek güçteyiz. *Ganpati Bappa morya!* Karşımızda kim duracakmış?” Şehvetten ve keyiften kendinden geçerek dehşet içindeki Nadya Vadya'nın uzun parmaklı, narin elini yakaladı, avucunu öptü. “Bakın, Mumbai'yi öpüyorum, Hindistan'ı öpüyorum!” diye haykırdı. “Bakın, dünyayı öpüyorum!”

Nadya Vadya'nın cevabı kalabalığın tezahüratı arasında boğuldu gitti, duyulmadı.

* * *

O gece haberlerde, annemin her yılki gibi tanrılara karşı dans ederken duvardan düşüp öldüğünü öğrendim. Fielding'in özgüvenini pekiştirdi bu olay, çünkü Aurora'nın ölümü Abraham'ı zayıflatmış ve Mainduck'ı güçlendirmişti. Radyo ve televizyon haberlerine pişmanlık ve üzüntü hâkimdi, sanki gazeteciler, köşe yazarları ve eleştirmenler bu büyük, gururlu kadına haksızlık edildiğinin farkındaydılar – son yıllarında kasvetli bir münzevi hayatı sürmesinin sorumluluğunu paylaştıklarını biliyorlardı. Gerçekten de, ölümünden sonraki günler ve aylarda, annemin yıldızı her zamankinden de parlaktı, insanlar eserlerini aceleyle yeniden değerlendirdi ve övgülere boğdu – bunu bir ambulansın peşinden gider gibi aceleyle yapmaları beni çok öfkeliyordu. Şimdi bu sözcükleri hak ediyorsa, önceden de hak ediyor demektir. Ondan daha güçlü, kim ve ne olduğunu onun kadar iyi bilen birini tanımadım hiç, ama yaralanmıştı ve arkasından söylenenler –hâlâ duyabilecek durumda olsa belki onu iyileştirecek olan bu sözcükler– çok geç gelmişti. Aurora da Gama Zogoiby, 1924-1987. Sayılar denizin suları gibi üstünü örttü.

Şövalesinde buldukları resim beni gösteriyordu. *Mağriplinin Son İç Çekişi* adlı son resminde, Mağripliye insanlığını geri vermişti. Rengârenk soyut bir soytarı, çöplerden bir kolaj değildi tuvaldeki. Araf'ta dolaşan bir gölge gibi kaybolmuş oğlunun portresiydi; Cehennem'deki bir ruhun portresi. Arkasında annesi duruyordu, ayrı bir panelde değil, acı içindeki Sultan'la aynı yerde. Oğlunu azarlamak yerine –*kadın gibi ağlarsın*– korkmuş

görünüyor, elini ona doğru uzatıyordu. Bu da geç gelen bir özürdü, artık bana faydası olmayan bir affetme eylemiydi. Annemi yitirmiştim ve resim yalnızca bu kaybın acısını artırmaya yarıyordu.

Ah anne, annem. Beni neden sürgün ettiğini biliyorum şimdi. Ah benim muazzam, ölü annem, kandırılmış annem, sersemim.

BOYUN EĞMEZ, GÜNAHKÂR, HEYBETLİ: Yeriüstü Dünyası'nın geveze derebeyi gökyüzündeki asma bahçesindeydi – zenginlerin hayallerinin ötesinde zengin Abraham Zogoiby, seksen dört yaşındayken şafak gibi uzun parmaklarıyla ölümsüzlüğe uzandı. Hep erken ölmekten korkmuştu, ama kemikleri yaşlanana dek yaşamıştı işte; onun yerine Aurora ölmüştü. Abraham'ın sağlığı yaşlandıkça düzelmişti. Hâlâ topallıyordu, nefes alırken bazen hâlâ zorlanıyordu ama kalbi Lonavla'daki günden beri giderek güçlenmişti, görüşü daha keskindi, daha iyi işitiyordu. Yiyecekleri sanki ilk kez tadıyormuş gibi ağzına götürüyordu, iş ilişkilerinde yanlış giden şeyleri hemen tespit ediyordu. Zindeydi, zihni kivraktı, cinsel açıdan faaldi, şimdiden kutsallık alametleri sergiliyordu – sürünün üstüne yükselmişti, tabii yasaların da. Dolambaçlı açıklamalar, kanuni prosedürler, kâğıt üstündeki sınırlar ona göre değildi. Şimdi, Aurora'nın ölümünden sonra ölümü de toptan reddetmeye karar vermişti. Bazen, şehrin en güney ucundaki parlak ve büyük iğnedanlıktaki en yüksek iğnenin üstünde bacaklarını iki yana açıp otururken kaderine hayret eder, duygulanır, ay ışııyla aydınlanan karanlık sulara bakıp yüzeyin altında, azimle yan yan kaçan yengeçlerin, deniz kabuklarının, parlak bıçaklara benzeyen,

ölümcül denizi şerit şerit doğrayan balık sürülerinin arasında kırk bedeniyle karısının yattığını görür gibi olurdu. Bana göre değil, derdi mahcup bir tavırla. Yaşamaya yeni başladım ben.

Bir zamanlar bir güney sahilinde güzelliğin parçası, sihirli bir halkanın yarısı olduğunu görmüştü, halkanın diğer yarısı o dediğim dedik, muhteşem kızdı. Dünyadaki, denizdeki ve içimizdeki çirkinliğin güzelliği yeneceğinden korkmuştu. Ne kadar uzun zaman geçmişti bunların üzerinden! İki kızı ve karısı ölmüştü, üçüncü kızı İsa'ya teslim olmuştu ve genç-yaşlı oğlu Cehennem'i boylamıştı. Güzeldiği günlerin, güzelliğiyle aşkın suç ortağı olduğu günlerin üzerinden ne çok zaman geçmişti! Uzun yılların ağırlığıyla ezilip çok yüzlü bir mücevhere dönüşen kömür gibi, kutsanmamış yeminlerinin de arzularının gücüyle meşruiyet kazandığı günler ne kadar uzaktı şimdi. Ama sevgilisi ona yüz çevirmişti, pazarlık koşullarını yerine getirmemişti ve o da kendini pazarlığın kendine ait bölümünde yitirmişti. Karısının sevgisi sayesinde temas ettiği dönüşümsel, aşkın, sınırsız olamı yitirmiş, teselliye dünyevi, dünyadan olanda ve eşyanın doğasında bulmuştu. Aurora artık dünyayı terk edip onu ellerinde dünyayla bir başına bıraktığına göre, kendini altın bir pelerine sarar gibi kendi gücüne saracaktı. Yaklaşan savaşlar vardı; hepsini kazanacaktı. Yeni kıyıları görünür olmuştu; hepsinde fırtına gibi esecekti. Karısının düşüşünü taklit etmeye çalışmayacaktı.

Aurora devlet töreniyle gömüldü. Katedralde onun açık tabutunun yanında ayakta durup düşüncelerini yeni kazanma stratejilerine odakladı. Hayatın üç sütunu olan Tanrı, aile ve paradan yalnızca birine sahipti, ama en az ikisine ihtiyacı vardı. Mini annesine son kez veda etmeye geldi, yine de Abraham'a her nasılsa fazla sevinçli göründü. İnananlar ölümü sevinçle karşılıyor, diye düşündü Abraham, Tanrı'nın zafer salonuna giden kapı olduğunu sanıyorlar.

Oysa orası boş bir oda yalnızca. Sonsuzluk burada, dünya üzerinde ve parayla satın alınamaz. Ölümsüzlük bir hanedandır. Afroz edilen oğluma ihtiyacım var.

* * *

Raman Fielding'in evindeki yatağında, yastığının altına özenle sıkıştırılmış, Abraham Zogoiby'den gelen bir not bulunca, ilk kez babamın ne kadar güçlendiğini anladım. Mainduck, Hindu robotlar ve benzer şeyler hakkında çılgınca bir tirada başlamadan önce, "Yüksek kulesinde oturan babacığının kim olduğunu biliyor musun?" diye sormuştu bana. Yastığının altındaki not, hakkında duyduğum başka nelerin doğru olup olmadığını merak etmeme yol açtı. Babamın kolunun Yeraltı Dünyası'nın en özel odalarına kadar uzanabildiğini bu basit not olayı sayesinde görünce, Abraham'ın yaklaşmakta olan dünyalar savaşında zorlu bir rakip olacağını anladım: Yeraltı Dünyası Yerüstü Dünyası'na, kutsal küfre, tanrı güce ve servete, geçmiş geleceğe, çöplük gökyüzüne karşı savaşacaktı; bu iki güç katmanı arasındaki mücadelede, ben, Nadya Vadya ve Bombay, hatta Hindistan bile boya katmanları arasındaki toz gibi sıkışıp kalacaktık.

Hipodrom, yazıyordu notta, babamın elyazısıyla. *Paddock. Üçüncü yarıştan önce.* Annemin top atışları arasında, yokluğumda toprağa verilişinin üzerinden kırk gün geçmişti. Kırk gün geçmişti ve şimdi bu sihirli ama tamamen sıradan iletişim çabası, bu kurumuş zeytin dalı ortaya çıkmıştı. Elbette gitmeyeceğim, diye düşündüm ilk başta, gururum yaralıydı. Sonra, tahmin edilebileceği üzere, Mainduck'a haber vermeden buluşma yerine gittim.

Mahalaxmi kalabalığında çocuklar, yetişkinlerin bacakları arasında koşuşturarak saklambaç oynuyorlardı. Birbirimizle ilişkimiz böyle, diye düşündüm, kuşaklar

arasındaki farka benziyor. Ormandaki hayvanlar, gündelik hayatlarını çevresinde sürdürdükleri ağaçların gerçek doğasını anlıyorlar mı? Ebeveynimiz olan ormanda, o dev gövdelerin arasında barınıyor ve oynuyoruz, ama ağaçların sağlıklı mı çürük mü olduğunu, kötü ruhları mı yoksa iyi ruhları mı barındırdığını bilmiyoruz. En büyük sırrı da bilmiyoruz: bir gün bizim de onlar kadar ağaçsı olacağımızı. Yapraklarını yediğimiz, kabuklarını dişlediğimiz ağaçlarsa üzüntüyle bir zamanlar insan olduklarını, sincap gibi tırmandıklarını ve geyik gibi zıpladıklarını, derken bir gün durduklarını, uzayan bacaklarının toprağa saplanıp kaldığını, kök saldıklarını ve rüzgârla iki yana sallanan başlarından yapraklar çıktığını anımsıyorlar. Anımsadıkları bir hakikat bu, fakat direy yıllarının deneyimsel gerçekliğine, o kaotik özgürlük hissine artık yeniden hissedemeyecek kadar uzaklar. Yapraklarında bir hışırtı gibi anımsıyorlar o hissi. *Babamı tanımıyorum*, diye düşünüyordum padokta, üçüncü yarıştan önce. Yabancıyız ikimiz. *Beni tanımayacak, görmeden yarımdan geçip gidecek*.

Bir şey –küçük bir paket– sıkıştırıldı elime. Bir ses hızla fısıldadı: “Devam etmeden önce bir açıklamaya ihtiyacım var.” Beyaz takım elbiseli, beyaz panama şapkalı bir adam insan ormanının içinde kayboldu. Ayaklarımın dibinde çocuklar çığlıklar atarak kavga ediyordu. *İşte geliyorum, ister hazır ol ister olma*.

Elimdeki paketi yırtarcasına açtım. Bu Walkman’i daha önce Uma’nın kemerine takılı görmüştüm. Bu kulaklıklar güzel başını süslemişti. *Kasetlerimi sarıp duruyordu. Yolda çöpe attım*. Bir başka yalan, bir başka saklambaç oyunu. Koşarak benden uzaklaştığını, tavşan çığlığını andıran sinir bozucu bir sesle haykırıp insan ağaçların arasında kaybolduğunu gördüm. Onu bulduğumda ne çıkacaktı karşıma? Kulaklığı taktım. Oynat tuşuna

baktım. Oynamak istemiyorum, diye düşündüm. Bu oyunu sevmedim.

Düğmeye bastım. Kendi sesim, zehir damlatarak kulaklarıma doldu.

Uzaylılar tarafından kaçırılıp ağza alınmaz işkencelere maruz bırakıldıklarını söyleyen insanlar vardır hani –uykusuz bırakılmış, anestezi yapılmadan ameliyat edilmiş olduklarını, kol altlarının uzun süre gıcıklandığını, anüslerine acı biber sokulduğunu, bitmek bilmez saatler boyunca Çin operası dinlemek zorunda bırakıldıklarını iddia ederler ya? Uma'nın Walkman'indeki kaseti dinlemeye ara verdiğimde, böyle dünya dışı bir canavarın pençesine düşmüş gibi hissettim kendimi. Bukalemunu andıran bir yaratık, kozmosun diğer ucundan gelen soğukkanlı bir kertenkele hayal ettim; mümkün olduğunca fazla sorun çıkarmak için kadın ya da erkek kılığına giriyordu çünkü belayla besleniyordu, ekmeği, pilavı, mercimeği belaydı. Karışıklık, çalkantı, üzüntü, felaket, mutsuzluk; hepsi en sevdiği yiyecekler arasındaydı. Bir hoşnutsuzluk yetiştiricisi, savaş köpürtücü olarak aramıza gelmiş, öldürücü tohumlarını ekmek için en uygun toprağı (Ah seni ahmak! İşe yaramaz budala!) bende bulmuştu. Huzur, sükûnet, sevinç onun için çöldü, çünkü pis kokulu ürününü yetiştiremezse açlıktan ölürdü. Aramızdaki ayrılıkları yiyor, tartışmalarımızdan güç alıyordu.

Aurora –onun ne olduğunu en başından gören Aurora bile– sonunda ona yenik düşmüştü. Uma için gurur meselesiydi muhakkak: Kendine güvenen bir yırtıcı hayvan gibi, yakalaması en zor avın peşine düşmüştü. Söylediği hiçbir şey annemi etkileyemezdi. Bunu bildiği için, benim sözlerimi –öfkeli, korkunç, arzuyla kıskırılmış müstehcen sözlerimi– kullanmıştı. Evet, hepsini kaydedecek kadar ileri gitmişti; beni baştan çıkararak o yoldan götürmüş, bunları duymaya ihtiyacı olduğunu düşün-

dürterek ölümcül sözcükleri söyletmişti! Kendimi mazur göstermeye çalışmıyorum. Bu sözler benimdi, onları ben söylemiştim. Daha az aptal olsam daha azını söyledim. Ama onu sevdiğim için ve annemin karşı çıktığını bildiğim için önce öfkeyle, sonra romantik aşkın ana oğul sevgisinden önce geldiğini onaylamak için konuşmuştum; müstehcenliğin sohbetlerin baharatı olduğu bir evde büyüdüğümünden en pis lafları söylerken bile irkilmemişim. Sonra da bu karanlık fısıltıları sürdürmüştüm, çünkü sevişirken sevgilim benden sık sık bunları tekrarlamamı istemişti, bunları duymanın yaralı gururuna –yalancı! Hain bir yalancı ve yalancı bir hain!– iyi geldiğini söylemişti. Sevişmenin ortasında, sevgiliniz bir ihtiyacını karşılamanızı istese, size bir ihtiyacı olduğunu söylese onu reddeder miydiniz? Ederim diyorsanız öyledir. Sırlarınızı bilmiyorum, bilmek de istemiyorum. Ama belki reddetmezsiniz. Evet, derdiniz, ah aşkım, evet, benim de sana ihtiyacım var.

Aşkın mahremiyet ve işbirliği anlarında konuşmuştum. Söz konusu aşk Uma'nın oyununun bir parçası, istediğini elde etme yöntemlerinden biriydi gerçi.

Kasedin A yüzüne sevişirken söylediklerimden 45 dakikalık bir derleme kaydedilmişti, sarsılarak ilerleyen korkunç nakarat değişmiyordu: *Onu becereceğim. Evet bunu istiyorum. Tanrım, evet. Becereyim annemi. Becereyim onu. Pis kaltağı becereyim.* Kaba heceler her biri, annemin kırılan kalbine kızgın şişler gibi saplanmıştı.

Yaratık, Minah'nın ölümünü, Aurora'nın zaten derin şokta oluşunu fırsat bilmiş, nefret darbesini bir aşk ziyareti kılıfına gizlemişti. O gece annemle babama kaseti vermiş, oraya yalnızca bu amaç için gitmişti. Ebeveynlerimin nasıl dehşete kapılıp incindiğini yalnızca tahmin edebilirim – Aurora turuncu ve altın renkli salonunda bütün gece piyano taburesinde, başı önünde otur-

muş olmalı, yaşlı Abraham da çaresizce kaygılanarak duvarları seyretmiştir. Aralık bir kapıdan arada bir görünen hizmetkârlar çerçevenin kuyusunda titreyen eller gibi belirip kaybolmuştur.

Ertesi sabah yatağından çıktığımda, Uma beni evde neyin beklediğini biliyordu – bahçedeki kül rengi, kasvetli yüzleri, kapıyı işaret eden eli; *git, buradan defol git ve bir daha gelme*. Şaşkınlık içinde dairesine döndüğümde, kendini aşmıştı! Ne performanstı o günkü! – Şimdi her şeyi biliyorum. Ona hüsnüzanla yaklaşmama gerek yok. Uma, sevgili hain, oyunu sonuna kadar oynamaya hazırdın; beni öldürmeyi ve halüsinojenlerle kafa bulurken ölümümü izlemeyi planlamıştın. Daha sonra trajik bir intihar olduğunu açıklayacaktın elbette: “Aile içinde üzücü bir tartışma oldu, hassas kalpliydi, dayanamadı. Bir de ablasının ölümü var tabii.” Derken fars kurtarmıştı beni, haplar düşünce aynı anda öne eğiliş, komedi filmlerindeki gibi çarpışan başlar ve sonra, büyük bir aktris ve kumarbaz olduğun için sahneyi sonuna kadar oynayan sen – ve yüzde elli kazanma şansın olan bahsi yitirmen. Mutlak kötülüğün bile etkileyici bir yanı vardır. Hanımefendi, size şapka çıkarıyorum, iyi geceler.

Yine aynı tavşan çılgılığı; havada asılı kalıyor, silinip gidiyor. Sanki kadim bir habislik, gerçeğin ışığına daha fazla dayanamayıp çözülerek toza dönüşüyor... ama hayır, böyle hayallere kaptıramam kendimi.

Kadından doğma bir kadındı. Öyle hatırlansın... Deli miydi kötü mü? Artık bu soru benim için sorun teşkil etmiyor. Bütün doğaüstü teorileri reddettiğim gibi (uzaylılar, tavşan çılgılığı atan vampirler) onun deli olmasına da izin vermeyeceğim. Uzay kertenkeleleri, ölümsüz kan emiciler ve deliler ahlaki açıdan yargılanamaz, oysa Uma yargılanmayı hak ediyor. İnsandı Uma. İnsanlığı konusunda ısrar ediyorum.

Böyleyizdir. Rüzgâr eker fırtına biçeriz. Aramızda –uzaylı değil insan olduğu halde– yıkımdan beslenenler vardır; kargaşa çıkarmadan yaşayamazlar. Uma'm da onlardan biriydi.

Altı yıl! Aurora'nın altı, Mağriplinin on iki yılı kayıptı. Annem öldüğünde altmış üç yaşındaydı; ben altmış görünüyordum. Kardeş sanabilirlerdi bizi. Arkadaş olabildik. “Bir açıklamaya ihtiyacım var,” demişti babam yarısta. Evet, ona bir açıklama yapmalıyım. Basitçe gerçekleri anlatmalıyım; Uma ve Aurora hakkında, ben ve Aurora hakkında, ben ve cadım Uma Sarasvati hakkında. Her şeyi ona anlatacak, sonra da yargısına teslim olacaktım. *On Emir*'de firavun kılığındaki (yani oldukça çekici kısa bir etek giyen) Yul Brynner'in sık sık söylemekten hoşlandığı üzere: “Öyle yazılsın. Öyle olsun.”

* * *

Görünmez bir el yastığımın altına ikinci bir not bırakmıştı. Notta talimatlar ve yanında bir zarf içinde Cashondeliveri Kulesi'nin arka tarafındaki korumasız bir hizmetli girişiyle otuz birinci kattaki teras katına çıkan özel bir asansörün anahtarları vardı. Barışıldı, bir açıklama kabul edildi, bir oğul babasının kucağına sokuldu, kayıp bir bağ yeniden kuruldu.

“Ah oğlum, yaşlanmışsın.”

“Ah babam, sen de yaşlanmışsın.”

Berrak bir gece, yüksekte bir bahçe, daha önce hiç yapmadığımız gibi bir konuşma.

“Oğlum benden hiçbir şeyi saklama. Her şeyi biliyorum zaten. Gören gözlerim, işiten kulaklarım var, yaptığın bütün iyilikler ve kötülüklerden haberdarım.”

Kendimi haklı çıkarmak için bir şey söylememe fırsat kalmadan elini kaldırdı, sırtıttı, kıkırdadı. “Memnu-

num,” dedi. “Benden ayrıldığında bir çocuktun, erkek olup geri döndün. Artık erkekçe şeylerden söz edebiliriz. Bir zamanlar anneni daha fazla seviyordun. Seni suçlamıyordum. Ben de öyleydim. Ama artık sıra babana geldi: Daha doğrusu sıra bize geldi demeliyim. Şimdi senden gücünü benimkiyle birleştirmeni isteyebilir, gizli şeylerden serbestçe söz edebilirim. Benim yaşımda güvenebilmek önemli bir meziyettir. Kalbimdekileri anlatmayı, kilitlerimi açmayı, gizemlerimi ortadan kaldırmayı istiyorum. Önemli şeyler olacak. O Fielding, kimdir o? Bir böcek. Olsa olsa Yeraltı’nın Pluto’su, Miranda’nın çocuk odasındaki çizimlerden Pluto’nun ne olduğunu biliyoruz. Tasmalı, aptal bir köpek. Belki de kurbağa demeliyiz.”

Odada bir köpek vardı. Devasa teras bahçesinin özel bir köşesinde içi doldurulmuş, tekerlekli bir buldok. “Onu saklamışsın,” dedim hayretle. “Aires’in Cevahirlal’ı.”

“Eski zamanların hatırına,” dedi. “Bazen Cac-cav’ı bu küçük bahçede yürüyüşe çıkarırım.”

Tehlike şimdi başlıyordu.

Babamın adamı olmayı, bildiklerini öğrenmeyi ve girişimlerinde ona destek olmayı, aynı zamanda bir süre daha Fielding’in hizmetinde kalmayı kabul etmiştim. Böylece babam için efendime ihanet etmek üzere efendimin evine döndüm ve Mainduck’a –çünkü aptal değildi– gerçeklerin bir bölümünü anlattım. “Aile içi bir anlaşmazlığı gidermek iyidir, ama seçimlerimi etkilemiyor,” dedim. Fielding, altı yıldır sadakatle hizmet etmemin hatırına açıklamamı kabul etti, ama artık benden kuşkulanıyordu.

Bundan sonra gözünü üzerimden ayırmayacağını biliyordum. İlk hatam son hatam olacaktı. Savaş meydanaındayım artık, diye düşündüm, onlar da kanlı bir savaş-talar.

Ekip arkadaşlarım –eski savaş arkadaşlarım– mutlu haberleri duydular. Chhaggan omuz silkti. Sanki şöyle der gibiydi: “Asla bizden biri olmadın, zengin çocuk. Ne Hinduydun ne Maratha. Üst sınıfta mensup bir aşçı ve yumruktun, hepsi bu. Buraya çekicini tatmin etmek için geldin. Sapkın! Kargaşa arayan bir sapıktın işte – davamız seni hiç ilgilendirmedi. Şimdi sınıfın, irsiyetin seni geri götürmeye geldi. Burada fazla kalmazsın artık. Neden kalasın? Dövüşemeyecek kadar yaşlandın.”

Ama Teneke Adam Sammy Hazaré bana tuhaf tuhaf baktı. Öyle sık ve tuhaf bakıyordu ki notları yastığının altına sıkıştıranın kim olduğunu, babamın adamının kim olduğunu hemen anladım. Yahudi Abraham’ın baştan çıkardığı Hristiyan Sammy.

Dikkatli ol Moor, diye mırıldandım kendi kendime. Çatışma yaklaşıyor ve gelecek söz konusu. Dikkatli ol da savaşta aptal başından olma.

* * *

Daha sonra, teras bahçesinde Abraham bana o uzun yıllar içinde Aurora’nın kaç kez beni affetmeyi, sürgün emrini geri alıp beni eve çağırmayı düşündüğünü anlattı. Ama sonra sesimi, söylenmemiş kabul edilemeyecek sözlerimi hatırlar, kalbinin anaç yanını katılaştırırdı. Bunu duyunca, kayıp yıllar bana eziyet eder oldu, gece gündüz başka bir şey düşünemiyordum. Uykumda beni onun ölümünden önceki zamana götürecek zaman makineleri icat ediyordum ve uyandığımda, yolculuğun yalnızca bir rüya olmasına çok öfkeleniyordum.

Böyle sıkıntılı birkaç ay geçirdikten sonra Vasco Miranda’nın yaptığı Aurora portresini hatırladım ve resmi geri alabilirsem, anneme de bir ölçüde, birazcık olsun kavuşabileceğimi fark ettim; kısa hayatta değilse bile

uzun sanatta. Tabii kendisi de sayısız otoportresini yapmıştı, fakat üzerine başka bir resim çizilen ve satılan kayıp Miranda tablosu her nasılsa kayıp annemi, Abraham'ın kayıp eşini temsil eder olmuştu. Resmi yeniden bulabilseydik! Annem daha genç haliyle yeniden doğmuş gibi olacaktı, ölümü karşısında bir zafer kazanmış olacaktık. Heyecanla düşüncemi babama anlattım. Kaşlarını çattı. "O resim." Ama başlangıçtaki itirazları yıllar içinde silinip gitmişti. İstekli olduğunu yüzünden okuyordum. "Yıllar önce yok edildi o resim."

"Yok edilmedi," diye düzelttim. "Üzerine başka bir resim yapıldı. *Sanatçının Gırnata'nın Son Sultanı Bahtsız (el-Zogoiby) Boabdil olarak portresi, Elhamra'dan Ayrılışa* da *Mağriplinin Son İç Çekişi*. Atlı bir figürü gösteren acıklı çikolata kutusu resmi, hani annemin pazar ressamı bile daha iyisini yapar dediği. O resmin silinmesi büyük bir kayıp sayılmaz. Böylece anneme kavuşabiliriz."

"Üstteki resim silinebilir, diyorsun." Miranda'nın resimlerinden birini, özellikle de aile efsanelerimizi çaldığı bir resmi tahrip etme düşüncesi inindeki yaşlı Abraham'ın hoşuna gitmişti, farkındaydım. "Mümkün mü bu?"

"Öyledir eminim," dedim. "Uzmanları vardır. İstersen araştırabilirim."

"Gerçi tabloyu Bhabha almıştı," dedi. "Yaşlı piç satmak ister mi acaba?"

"Doğru fiyata satar," dedim. Sonra kılıcığımı da attım: "Ne kadar büyük bir piç olursa olsun seninle yarışamaz."

Abraham kıkırdadı ve telefonu aldı. "Zogoiby," dedi hattın diğer ucundaki uşağa. "C.P. lütfen." Bir an sonra: "Selamlar, C.P. Neden eski dostlarından saklanıyorsun bakalım?" Arkasından -havlar gibi- yapılan bir pazarlık. Kesik kesik, sert konuşmasıyla kullandığı yumuşak, süslü yağcılık ve hürmet sözcükleri arasında çarpıcı bir zıtlık vardı. Sonra, birden duran bir araç motoru gibi aniden

sustu, kaşlarını çatarak ahizeyi yerine bıraktı. “Çalınmış,” dedi. “Son haftalar içinde. Evinden çalmışlar.”

* * *

İspanya’dan bir haber geldi: Emektar (ve giderek eksantrikleşen) Hindistan doğumlu ressam Vasco Miranda şu an Benengeli adlı Endülüs köyünde yaşıyordu ve yetişkin bir fili alttan resmetmek gibi gizemli bir amaç için uğraşırken yaralanmıştı. Bir sirkten bir günlüğüne inanılmaz bir fiyata kiralanan yetersiz beslenmiş fil, resminin yapılabilmesi için (ünlü fakat dengesiz) Señor Miranda tarafından özel olarak inşa edilen beton bir rampaya tırmanıp kuvvetlendirilmiş bir cam levhanın üzerinde duracaktı. Vasco şövalisini camın altına kurmuştu. Benengeli’ye doluşan gazeteciler ve televizyon ekipleri bu tuhaf gösteriyi kaydedeceklerdi. Ancak Fil İzabel, panayır yeri kalabalıklarına ve her türlü aptallığa alışık olmasına rağmen, bazı yerel yorumcuların “alçaltıcı” bir tür “bel altı röntgenciliği” diye nitelendirdiği, amaçsız müsriflik, tembellik ve ahlaksızlık, sanatın nihai anlamsızlığı gibi niteliklerin hepsini barındırıyor görünen sanat eylemi için işbirliği yapmayacak kadar hassas bir yaratıktı. Sanatçı, bıyıklarının dimdik uçlarıyla sarayından çıktı. Uyumsuzluğu bilerek hedef alan –veya basitçe delirdiğini gösteren– tuhaf bir kıyafet içindeydi; Bavyera tipi askılı kısa pantolon ve işlemeli bir gömlek giymişti, şapkasından bir kereviz sapı yükseliyordu. Fil İzabel rampanın ortasında durmuştu, bakıcılarının bütün çabasına rağmen yerinden kınmıyordu. Sanatçı ellerini çırpı. “İtaat et fil!” Bu emri duyan İzabel küçümseyici bir tavırla hızla geri geri rampadan indi ve Vasco Miranda’nın sol ayağını ezdi. Gösteriyi izlemek için toplanan semt sakinlerinin daha muhafazakâr olanları filin bu hamlesini alkışlarla karşıladı.

O günden sonra Vasco da tıpkı Abraham gibi toplamaya başladı, ama başka her açıdan farklı yollarda ilerliyorlardı, en azından dışarıdan bakanlara öyle görünüyordu. Bu filli girişimin başarısızlığı, ilerlemiş yaşında başka delifışeklikler yapmasını engellemedi ve çok geçmeden, belediye okullarına yaptığı önemli bir bağış sayesinde, İzabel'in anısına kocaman ve korkunç bir havuz dikmesine izin verildi: Balerinler gibi sol arka ayakları üzerine dikilerek hortumlarından su fışkırtan kübist filerle süslü bu havuz, Vasco'nun sözde "Küçük Elhamra" sarayının önündeki meydana yerleştirilip meydana "Filler Mekânı" adı verilince, köyün yaşlıları epey öfkelen-di. Rahmetli diktatörün kızının onuruna La Carmencita adı verilen yakınlardaki bir barda toplanan eski topraklar nostaljik öfkelerini sıvı yakıtla ateşleyerek tahrip edilen Plaza de Carmen Polo Meydanı'nın o zamana dek Caudilllo'nun eşinin adını taşımakla onurlandırıldığını, fakat şimdi bu kalın derili iri hayvanlar bağlantısı yüzünden kirlendiğini konuştular – en azından bu kolay beğenmez bunakların görüşü bu yöndeydi. Eskiden Benengeli'nin *generalissimo*'nun en sevdiği Endülüs köyü olduğunu hatırlattılar birbirlerine – gerçi belleksiz, demokratik bugün, bütün dünlerin derhal kurtulunması gereken bir çöplük olduğu görüşündeydi ve geçmişi silip atmaya niyetliydi, ama olsun. Üstelik filli havuz belasını başlarına saranın bir İspanyol değil, Hintlinin biri olması dayanılmaz şeydi – yaramazlıklarını gidip Portekiz'de yapması gerekirdi, Goa'lılar geleneksel olarak Lusofili¹ düşkünü olurlardı ne de olsa. Ama sanatçılar böyleydi işte, ne yaparsınız, kadınlarını, ahlaksızlıklarını ve yabancı tanrılarını ihraç ederek Benengeli'nin tertemiz adını utançla leke-

1. Portekiz ve Portekizce sevgisi. (Ç.N.)

lemekten hiç çekinmiyorlardı – Miranda denen bu adam Katolik olduğunu iddia ediyordu ama Doğuluların hepsinin aslında pagan olduğunu bilmeyen mi vardı?

Benengeli'deki değişimlerin hepsi Vasco Miranda'nın suçuymdu köyün yaşlılarına bakacak olursanız. Yıkımın tam ne zaman başladığını soracak olsanız, rampadaki fili gördükleri saçma günü seçerlerdi muhakkak; çünkü bu zarafetten uzak fakat kulaktan kulağa yayılan tuhaf girişim Benengeli'nin bütün dünyadaki uyuz sanatçı tayfasının ilgi alanına girmesine neden olmuştu ve bir zamanlar devrilmiş liderin en sevdiği inziva yerlerinden biri olan sessiz köy birkaç yıl içinde gezgin serserilerin, göçmen parazitlerin ve dünya üzerindeki bütün pis ayak takımının yuvasına dönüşmüştü. Köyün yeni sakinlerine karşı olduğunu dinlemek isteyen ya da istemeyen herkese yüksek sesle anlatan Benengeli muhafızları La Guardia'nın çavuşu Sargento Salvador Medina, "Akdeniz, eskilerin Mare Nostrum'u pislikten ölüyor," diyordu. "Şimdi sıra karaya, Terra Nostra'ya geldi."

Polis şefinin gönlünü kazanmak isteyen Vasco Miranda, Noel'de ona gönderilmesi beklenen para ve alkol armağanının iki katını gönderdi, ama Medina buna hiç sevinmedi. Ekstra parayı ve içkiyi Bizzat Vasco'nun kapısına götürdü ve yüzüne karşı şöyle dedi: "Doğal ortamlarını bırakan erkek ve kadınlar insan bile sayılmaz. Ya ruhlarından bir şey eksiktir ya içlerine fazladan bir şey kaçmıştır – bir tür şeytan tohumu mesela." Bu hakaretten sonra Vasco Miranda kalesinin yüksek duvarları arkasına çekildi ve münzevi hayatı sürmeye başladı. Bir daha Benengeli sokaklarında görünmedi. Hizmetkârları (o günlerde La Mancha ve Extremadura gibi işsizliğin yoğun olduğu bölgelerden gelen pek çok genç erkek ve kadın, restoranlarda, otellerde ve evlerde çalışmak için zaten işsizlik sorunu yaşayan Güney İspanya'ya akın edi-

yordu; dolayısıyla evde çalışacak hizmetli bulmak Bombay'daki kadar kolaydı) Vasco'nun ürkütücü davranışlar sergilediğinden söz ediyorlardı sık sık; dönem dönem tamamen içine kapanıp sessizliğe gömülüyor, derken anlaşılması zor, hatta olanaksız konular hakkında uzun nutuklar çekmeye başlıyor, geçmiş ve inişli çıkışlı kariyeri hakkında en özel, utanç verici ayrıntıları ifşa etmeye başlıyordu. Kendini uzun içki âlemlerine kaptırıyor, saldırgan ve depresif dönemlerinde hayatı boyunca karşılaştığı korkunç bahtsızlıklara sayıp sövüyor, özellikle "Aurora Zogoiby" adlı birine duyduğu aşkı ve kalbine ilerlediğinden emin olduğu acımasız bir "kayıp iğneyi" sık sık dile getiriyordu. Ama çalışanlarına iyi ve düzenli maaş verdiğinden hizmet edecek birilerini bulmakta zorlanmıyordu.

Belki de Vasco'nun ve Abraham'ın hayatı o kadar da farklı değildi. Aurora Zogoiby'nin ölümünden sonra ikisi de münzevi hayatı sürmeye başlamıştı, Abraham yüksek kulesine, Vasco, Benengeli'deki kalesine kapanmıştı; ikisi de onun kaybının acısını ne kadar eksik planlanmış olsa da yeni faaliyetlerin, yeni girişimlerin altına gömmeye çalışıyordu. Ayrıca ikisi de, daha sonra öğreneceğim üzere, onun hayaletini görmüş olduğunu iddia ediyordu.

* * *

"Burada dolaşıyor. Onu gördüm." Gökyüzündeki bahçesinde doldurulmuş köpeğiyle oturan Abraham bir hayal gördüğünü böyle itiraf etti – hayatında ilk kez, ömrü boyunca kuşkuyla yaklaştığı ölümünden sonra yaşam olasılığı meselesiyle ilgili bir şeyler çıkıyordu dinsiz ağzından. "Beni beklemiyor, ağaçların arasında kayboluyor." Hayaletler de çocuklar gibi saklambaç oynamayı sever. "Ruhu huzurlu değil. Huzurlu olmadığını biliyorum. Ona huzur

vermek için ne yapabilirim?” Bana göre tedirgin görünen, kayba bir türlü alışamayan Abraham’dı. “Belki eserleri kalıcı bir yerde sergilenirse rahatlar,” diye tahmin yürüttü ve Zogoiby Bağış Şartnamesi’ni hazırladı: Aurora’nın ailede kalan eserlerinin hepsi –yüzlerce resim!– bir şartla ulusa hediye edildi; Bombay’da bu eserlerin yerleştirilip uygun biçimde sergileneceği bir galeri inşa edilecekti. Ancak Meerut Katliamı yeni gerçekleşmişti, Eski Delhi ve başka yerlerdeki Hindu-Müslüman ayaklanmalarının ardından sanat devletin öncelikleri arasında değildi ve koleksiyona –Delhi’deki Ulusal Galeri’de sergilenen birkaç tane başyapıt dışında– yer bulunamadı. Mainduck’ın kontrolündeki Bombay belediye yetkilileri de hükümetin finanse etmediği ödeneği vermeye yanaşmıyordu. “O zaman bütün siyasetçilerin canı cehenneme,” diye haykırdı Abraham. “En iyisi kendi işini görmek.” Projesine destek olacak başka yatırımcılar buldu; sürekli büyüyen Hazine Bankası ve dünya para birimlerine George Soros ölçülerinde taarruzlar yapmasıyla, özellikle bu saldırıların bir üçüncü dünya ülkesinden gelmesinden ötürü efsanevi bir ün kazanmaya başlayan süper-borsa simsarı V.V. Nandy’den para geldi. “Timsah, gençlerimiz için bir tür sömürgecilik sonrası kahramanına dönüşüyor,” dedi Abraham bana, kaderin cilvesine heh heh diye gülerек. “Onların imparatorluğun-intikamı ve hemen zengin ol formüllerine uyuyor.” Uygun bir mekân bulundu: Cumballa Tepesi’nde hâlâ ayakta olan son birkaç eski Parsi malikânesinden biri (“Ne kadar eski?” – “Çok eski, dostum. *Eski* zamanlardan kalma”) sergi binası olacaktı. Şimdiden Mugal Hamzaname kumaşları üzerine önemli bir inceleme yayımlamış olan başarılı ve genç sanat teorisyeni, ayrıca Aurora’nın külliyatının hayranı Ziyet Vekil, müzenin küratörü oldu. Dr. Vekil hemen ayrıntılı bir katalog oluşturmaya başladı, kataloğa eşlik edecek bir metin hazırladı: *Kişileş-*

tirme ve Uluslaştırma: A.Z.'nin Eserlerinde Aktarmacılık Söyleşimleri ve Özgünlük Sorgulamaları adlı metinde Mağripli serisi –daha önce sergilenmeyen son resimlerle birlikte– külliyyatın merkezine, hak ettiği konuma yerleştiriliyordu. Aurora'nın ölümsüzler arasında yerini almasını sağlayacak eserler bunlardı. Zogoiby mirası galerisi Aurora'nın üzücü ölümünden yalnızca üç yıl sonra halka açıldığında kısa süreliğine kaçınılmaz bir çalkantı yaşandı, örneğin erken döneme ait Mağripli resimleri, yıllar önce neşeyle yaptığı “panto-tablolar” bazı gözlere ensesti çağrıştırdı. Eserleri sergi salonunu bulmuştu, ama Aurora'nın hayaleti hâlâ Cashondeliveri Kulesi'nden dolaşıyordu.

Abraham şimdi de onun ölümünün herkesin sandığı gibi basit bir kaza olmadığına inandığını söylemeye başlamıştı. Çapaklı gözlerini silerek, titrek bir sesle, hainlik yüzünden ölenlerin ebedî istirahatte huzur bulması için hesabın kapatılması gerektiğini söyledi. Kendini batıl inançlara giderek daha fazla kaptırıyor, Aurora'nın sonunu bir türlü kabullenemiyordu. Hokus pokus saçmalıkları diye nitelendirdiği bu görüşlere kapılması normalde beni çok şaşırtırdı, ama ben de onun saplantısının gidecek güçlenen etkisine kapılmıştım bir kere. Annem ölmüştü, yine de aramızdaki çatlağı onarmam gerekiyor. Sonsuza dek yok olduğunu kabullenirsem asla barışamazdık, içimi kemiren bu derin ihtiyaçla, bir türlü iyileşmeyen bu yarayla baş başa kalırdım. Dolayısıyla asma bahçelerindeki hayaletlerden söz etmeye başlayan Abraham'a karşı çıkmadım. Hatta gümüş çingiraklı halhalının şingirtisini iştmeyi, bir çalının arkasında hışırdayan bir kumaş görmeyi ummaya başladım. En iyisi, en sevdiğim dönemdeki annemin, giysileri boya lekeleriyle kaplı halde, tepesinde toplanmış dağınık saçlarından çıkan fırçalarla geri dönmesi olurdu.

Abraham, –kör, dişsiz, tekerlekli sandalyede, sağır

olmasına rağmen diyaliz makineleri, düzenli kan nakilleri ve onu mesleğinin zirvesine taşıyan doymak bilmez, hiç eksilmeyen merakı sayesinde hâlâ hayatta olan— Dom Minto'dan annemin düşüşünü yeniden incelemesini istediğini söylediğinde itiraz etmedim. Yaşlı adam ruhundaki sıkıntıyı hafifletmek için neye ihtiyacı varsa yapsın, diye düşündüm. Ayrıca, Abraham Zogoiby denen ruh-suz iskelete karşı çıkmak kolay değildi. Bana sırlarını, banka hesaplarını, gizli hesap defterlerini açtıkça gide-rek daha fazla korkmaya başladım.

"Fielding yapmış olmalı," diye haykırdı şüphelendiği kişiyi, asma bahçesinde. *"Mody de olabilir ama o adamda böyle bir şeyi yapacak yürek yok. Fielding'i araştır. Moor sana istediğin konuda yardımcı olacak."*

Korkum artıyordu. Raman Fielding varsayımsal bir cinayet için —suçlu da olsa masum da— suçlamak üzere onu gözetlediğimden kuşkulanırsa, benim için iyi olmazdı. Fakat yeni kavuştuğum babam Abraham'ı da reddedemiyordum. Endişeyle de olsa kendimi bazı inceli-siz soruları sormaya ikna ettim sonunda: Mainduck neden böyle bir şey yapmak istesin, hangi saikle, ne için?..

"Çocuk o kurbağamsı piçten neden kuşkulandığımı öğrenmek istiyor," diye haykırdı Abraham Zogoiby, dehşet verici kakhahalar arasında. İhtiyar Minto da bacağına neşeyle bir şaplak attı. *"Belki annesinin bir azize olduğunu sanıyor, evlilikte yolunu şaşırın yalnızca kötü babasıydı diye düşünüyor. Ama annesi de pantolon giyen hemen her şeyi dener, öyle değil mi? Fakat dikkat süresi biraz kısaydı onun. Reddedilmiş bir kurbağa kadar öfkeli-si yoktur. Daha ne diyeyim."*

Dehşetle gülen iki adam, evlilikte ihanet suçlamaları, bir cinayet, yürüyen bir hayalet ve ben. Boyumu aşan işlere karışmıştım. Ama kaçacak, saklanacak bir yerim yoktu. Yapılması gerekeni yapmak gerekiyordu.

"Merak etme büyük patron," diye fısıldadı Minto,

mavi camlı gözlüğünün arkasından bakarak. "Bu Fielding'i parçalanmış, boğulmuş ve asılmış bil sen."

* * *

Çocuklar, babalarını çocukça ihtiyaçlarına göre yeniden yaratarak onları kurmacaya dönüştürür. Baba gerçekliği, çok az oğulun taşıyabileceği bir yükür.

Şehrin örgütlü suç ağını kontrol eden, her birinin kendi patronu ya da *dada* denen bir lideri olan (çoğunlukla Müslüman) çeteler, güçlü bir kartel veya birleşik cephe kurmanın geleneksel zorlukları yüzünden zayıf düşmüşlerdi. Dost ve destek kazanmak için şehrin en yoksul mahallelerinde MM'yle çalışma deneyimim başka türlü düşünmeme yol açmıştı. Karanlık, korkutucu olduğu için kimsenin söz etmediği bir şeyi, yüzeyin altındaki gizli bir katmanı görür gibi olmaya başlamıştım. Mainduck'a çetelerin sonunda birleşmeyi başardığını, hatta Mafya tarzı bir *capo di tutti capi*'nin¹ şehirdeki bütün karanlık işleri yönettiğini düşündüğümü söyledim, ama küçümsemeyle güldü bana. "Sen kelle yumrukla mana bak, Çekiç," diye dudak büktü. "Derin şeyleri derin zihinlere bırak. Birlik disiplin ister, onun tekeli de bizde. O beceriksiz piçler dünyanın sonuna dek sürünüp duracaklar."

Ama şimdi, Dom Minto'nun babama büyük *dada* dediğini kulaklarımla duymuştum. Mogambo! Duyar duymaz doğru söylediğini anladım. Abraham doğal bir kumandan, doğuştan arabulucuydu, anlaşma yapmakta üstüne yoktu. Büyük oynardı; gençken henüz doğmamış oğlunu bile bahis için ortaya atmaktan çekinmemişti.

1. (İt.) Başkanların başkanı. Reislerin reisi. (Ed.N.)

Evet, bir yüksek komite merkezi vardı gerçekten, Müslüman çeteler Koçin’li bir Yahudinin çevresinde toplanmıştı. Gerçek hemen her zaman istisnai, acayip, beklenmediktir ve neredeyse her zaman kuralsızdır, soğukkanlı hesaplarla önceden tahmin edilemez. İnsanlar en sonunda ihtiyaç duydukları ittifakları kurar. Gitmek istedikleri yöne götüren kişiyi takip ederler. Babamın Yara ve meslektaşları üzerindeki üstünlüğünün, Hindistan’ın köklü laikliği açısından karanlık, ironik bir zafer olduğunu düşündüm. Bu kinik çıkar birliği, doğası gereği Mainduck’ın belli bir Hinduizm inancının hüküm süreceği, Hindistan’ın diğer halklarının yenilmiş başlarını öne egeceği yönündeki tasavvurunu yalanlıyordu.

Vasco yıllar önce söylemişti: Bağnazlığı ancak yozlaşmayla yenebilirdik. Onun ağzında bir sarhoşun alaycı sözlerinden başka bir şey olmayan bu düşünce, Abraham Zogoiby tarafından yaşayan bir gerçeğe, bir gecekondu ve gökdelen ortaklığına, tanrı-ekibinin yolladığı her şeyi yenilgiye uğratabilen tanrısız, çarpık bir orduya dönüştürülmüştü.

Belki.

Raman Fielding rakibini küçümsemek gibi büyük bir hata yapmıştı zaten. Abraham Zogoiby daha akıllı olacak mıydı? İlk işaretler öyle demiyordu. “Böcek,” demişti Mainduck. “Tasmalı aptal bir köpek.” Peki ya iki taraf da düşmanın yok olacağına inandığından savaşa giriyorsa? Ve ikisi de yanılıyorsa? O zaman ne olacaktı?

Kıyamet mi kopacaktı?

* * *

Softo Bebe narkotik skandalına gelince, “bilgilendirme görüşmelerimizde” yüzünde kocaman, arsız bir gülümsemeyle onayladığı üzere, Abraham Zogoiby yetkili-

ler tarafından tamamen aklanmıştı. “Sabıka kaydım temiz,” diye övündü. “Ellerim de öyle, tertemiz. Düşmanlarım beni alaşağı etmeye çalışabilirler, ama uğraşmaları gerekecek.” Softo şirketinin talk pudrası ihracatının daha büyük kâr getiren beyaz tozların denizaşırı ülkelere gizlice gönderilmesi amacıyla kullanıldığı kesindi, ama narkotik polisinin bütün çabalarına rağmen Abraham’ın bu yasadışı eylemlerden haberdar olduğunu kanıtlamak mümkün olmamıştı. Şirketin –kutulama ve dağıtım servislerinde görevli– bazı küçük müdürlerin bir uyuşturucu kartelinden düzenli ödeme aldığı kanıtlanmıştı, ama soruşturmayı daha yüksek kademelerdeki şirket görevlilerini kapsayacak şekilde ilerletmek mümkün olmamıştı. Abraham hapse düşen adamların ailelerine cömertçe sahip çıkmıştı – “Babaların suçunun cezasını neden eşler ve çocuklar çeksin?” derdi. Sonunda başlangıçta isimleri sık sık –özellikle Raman Fielding’in MM partisinin kontrolündeki yerel yönetim tarafından– tekrarlanıp ilan edilen yüksek mevkilerdeki kişilere suçlama bile yapılmadan kapanmıştı dava. “Yara” adıyla tanınan uyuşturucu tüccarının yakalanamamış olması utanç vesilesiydi. Basra Körfezi’nde saklandığı düşünülüyordu. Fakat Abraham Zogoiby’nin başka haberleri vardı. “Ülkeler arası geçiş ayarlayamasak aptallık olurdu,” diye haykırdı. “Elemanlarımız istedikleri zaman istedikleri gibi ülkeye girip çıkabilir tabii. Narkotik görevlileri de insan. O düşük maaşlarla iki yakalarını bir araya getirmekte zorlanıyorlar. Size ne diyebilirim? Cömert olmak zenginlerin ödevidir. Hayırseverlik gönüllü üstlenmemiz gereken bir roldür. *Noblesse oblige*: Asalet bunu gerektirir.”

Abraham’ın Softo Bebe olayındaki zaferi, uyuşturucuyla ilgili faaliyetleri konusunda babamın sürekli ağzını aramamı isteyen Fielding için bir yenilgi olmuştu. Gerçi babamın ağzını aramama gerek kalmıyordu. Abraham

kalbini bana açmaya zaten niyetliydi ve Softo zaferinin uzun vadeli bedelleri olduğunu açıkça söyledi. Talk pudrası ihracatı rotası kapandığına göre, polis soruşturmasına rağmen hızla daha tehlikeli bir operasyon inşa etmek gerekiyordu. “Başlangıçta inanılmaz masraflıydı,” dedi. “Ama ne yapacaksın? Ticarete insanın sözü garantisidir ve gereklerini yerine getirmem gereken sözleşmeler vardı.” Yara ve adamları, Kuç Tuz Bataklığı’nın tozlu ıssızlıklarından geçen (dolayısıyla hem Gucerat hem Maharaştra’daki resmî görevlilere rüşvet verilmesini gerektiren) yeni rotayı kurmak için aralıksız çalışıyorlardı. “Talk pudrası” küçük teknelerle açıkta bekleyen kargo gemilerine taşınıyordu. Yeni rota daha yavaş, daha riskliydi. “Geçici bir süre için,” dedi Abraham. “Zamanla hava nakliye terminalinde yeni dostlar ediniz.”

Geceleri babamın yüksek camlı Cennet Bahçesi’ne giderdim, o da bana dolambaçlı hikâyelerini anlatırdı. Bir bakıma peri masalları gibiydi anlattıkları: Günümüzde geçen goblin efsaneleri, bir depo müdürünün normalleştirici, gerçekçi, basmakalıp ses tonuyla anlatılan tamamen gerçeküstü öyküler. (Çılgın babamın kaybının acısını unutmak için kendini işine vermekle kastettiği buydu! Acısını dindirmek için yaptığı buydu!) ... Büyük şirketin kamuya açıklanan faaliyetleri arasında silah ticareti geçmiyordu, ama aslında iş temelde silah ticareti üzerinden dönüyordu. Ünlü bir Kuzeyli silah üreticisi, kaliteli, zarif tasarımlı, öldürücü ürünlerini pazarlamak için Hindistan’la pazarlık halindeydi. İşin içinde anlamsız denebilecek kadar büyük paralar dönüyordu, ana kütlelin çevresindeki para yığınları zamanla kopup savrulmaya başlamıştı. Dağın tepesinden aşağı yuvarlanan büyük parçaları pazarlık halindeki herkesin faydasına olacak şekilde sessizce düzenlemek gerekiyordu. Pazarlıklara katılan taraflar bu servet döküntüsünü derleyip toplayamayacak ka-

dar nazik, kibar tiplerdi. Onların önemli adlarına hiçbir uygunsuzluk iması yakışmazdı! “Böylece,” dedi Abraham mutlulukla omuz silkerek, “pis işi biz yapıyoruz, ceplerimize de çakıltaşları doluyor bu arada.”

Abraham’a ait –küresel adıyla– “Siodicorp” şirketinin, 1980’lerin sonunda mevcudat ve işlem hacmi konusunda büyük Batı bankalarına rakip olabilen ilk üçüncü dünya kuruluşu Uluslararası Hazine Bankası’nın önemli oyuncularından olduğu anlaşılmıştı. Cashondeliveri kardeşlerden devraldığı can çekişen bankacılık operasyonunu baştan aşağı elden geçirmiş, UHB girişimiyle bağlantılarıyla şehrin harikalarından birine çevirmişti. “İşlevsiz ekonomiler için dolar baypas etme günleri geride kaldı,” diye ilan etti babam. “Artı o saçma sapan Güneyli ortaklıklara ihtiyacımız yok. Sıra büyük çocuklarda! Dolar, DM, İsviçre frankı, yen – hepsi gelsin! Onları kendi oyunlarında yeneceğiz.” Bana karşı açıksözlü olmasına rağmen, bu ışıltılı parasalcı görüşünün altında gizli bir faaliyet katmanını daha olduğunu itiraf etmesi yıllar alacaktı: Kaçınılmaz gizli dünya bildiğim her şeyin altında varlığını sürdürüyor, ortaya çıkarılmayı bekliyordu. Bilinmezlik ve sanrı gibi Maya peçelerinin ardında bunca örtülü gerçeğin gizlenmesi varlığımızın gerçekliğiye, neden Cennet ve Cehennem de aynı şekilde gizleniyor olmasın? Tanrı, Şeytan ve kalan her türlü kahrolası şey neden aynı biçimde örtülerin altında saklanıyor olmasın? Bunca ifşaattan neden bir vahiy gelmesin? – *Lütfen*. Teoloji tartışmanın zamanı değil. Masamızdaki mesele terörizm ve gizli bir nükleer cihaz.

UHB’nin en büyük müşterileri, özgür dünyadaki her ülkenin tehlikeli ve aranan kişiler listesinde adlarına rastlayabileceğiniz bir dizi beyefendi ve örgüttü. Ancak bu kişiler tutuklanma ya da taciz korkusu olmadan gelip gitmekte, ticari uçaklara binmekte, bankaları ziyaret etmek-

te, istedikleri ülkede tıbbi tedavi görmekte gizemli bir şekilde özgürdüler. Gölge hesaplar özel dosyalarda saklanıyor, etkileyici bir dizi şifreyle, yazılım “bombaları” ve başka savunma mekanizmalarıyla korunuyordu, en azından teoride ana bilgisayardan ulaşmak mümkün değildi hiçbirine. Ancak UHB’nin en önemli girişimini korumak için alınan önlemler yanında bunlar hiçbir şeydi, bu ah-laksız müşteriler melek gibi kalıyordu. UHB’nin büyük girişimi, “belli petrol zengini ülkeler ve ideolojik yandaş-ları için” gizlice büyük ölçekli nükleer silah üretimi ve fi-nansmanıydı. Abraham’ın kolu gerçekten uzundu. Uygun biçimde zenginleştirilmiş uranyum ya da plutonyum sto-ku varsa, Hazine Bankası’nın bu pastada mutlaka payı vardı. Yakın zamanda çöken Sovyetler Birliği’nin kenar devletlerinden birinde bir uzun menzil dağıtım sistemi beklenmedik bir anda satılığa çıkacak olursa, UHB parası dolambaçlı yollardan, görünmeden, halıların altından, du-varların içinden satıcının tezgâhına doğru ilerlerdi. Abra-ham’ın görünmez insanlar tarafından görünmez işler yap-mak için inşa edilen görünmez kenti böylece kutsal ama-cına adım adım yaklaşıyordu. Görünmez bir bomba inşa ediyordu.

1991 Mayıs’ında, Tamil Nadu’daki gayet görünür bir patlama yüzünden Mr. Rajiv Gandhi de ailesinin ölen üye-leri arasına katıldı. Gerçekten karanlık kararlar vermek-ten hiç çekinmeyen Abraham Zogoiy, gizli hidrojen bombasının varlığı konusunda beni “bilgilendirmek” için o günü seçti. O anda içimde bir şeyler değişti. İrade veya seçimden değil, daha derin, bilinçsiz bir benlik işlevinden kaynaklanan istemsiz bir değişimdi. Anlattığı ayrıntıları dikkatle dinledim (projede karşılaşılan en büyük sorun, füzelerin hedefi vurmasını sağlayan karmaşık silah sevkı-yat sistemlerini çalıştırabilecek çok hızlı bir süper bilgisa-yar bulmaktı. Saniyede yetmiş altı milyon işlem hesabı

yapabilen sanal adres genişletme erişimli bu “kayan noktalı sistem” bilgisayarlarından dünyada en fazla iki düzine kadar vardı ve yirmi tanesi ABD’deydi, yani geri kalan –bir tanesi Japonya’da– üç ya da dört bilgisayardan birini böyle bir satışı gözetim altında tutan gelişmiş güvenlik sistemlerini kandırabilecek kadar karmaşık bir paravan şirket aracılığıyla satın almak veya çalmak, sonra görünmez kılmak, olağanüstü karmaşık bir satılık vergi memurları ağı, sahte nakliye faturaları ve kandırılan denetim kurulları aracılığıyla son kullanıcıya gizlice ulaştırmak gerekiyordu) ama dinlerken, içimde bir sesin söylenenleri kesinlikle, pazarlık kaldırmaz biçimde reddettiğini duydum. Uma Sarasvati’nin benim için planladığı ölümü nasıl reddettiysen, şimdi de aile sadakatinin şart koştuğu sınırları aştığıma inanıyordum. Şaşkınlıkla, başka bir sadakatin öncelik kazandığını fark ettim. Şaşırmıştım, çünkü ne de olsa bütün toplumsal bağların bilerek kesildiği Elefanta’da büyütülmüştüm; bütün vatandaşların bir yere ve inanca içgüdüsel olarak ikili bir sadakat duyduğu ülkede, hiçbir yerdeki, hiçbir topluluğa ait olmayan bir adama dönüştürülmüştüm, üstelik bununla gurur duyuyordum. Dolayısıyla korkunç, ölümcül babama karşı çıkacağımı hiç sanmıyordum, ama öyle oldu.

“... Kaçakçılıktan yakalanacak olursak,” diyordu, “bütün yardım anlaşmaları, tanınan imtiyazlar ve hükümetler arası ekonomik protokoller ânında askıya alınır.”

Derin bir nefes aldım, araya girdim: “Herhalde bu bombanın nerede ve kimi, zavallı Rajiv gibi bin parçaya böleceğinden de haberdarsındır?”

Abraham taş kesildi. Buzdan, ateşlendi sanki. Cennet Bahçesi’ndeki Tanrı’ydı ve ben, en büyük yaratusı az önce utanç verici incir yaprağını takmıştım. “Ben bir işadamıyım,” dedi. “Ne yapılması gerekiyorsa yaparım. YAHVEH. Ben benim.”

“Şaşkınlım ama,” dedim bu gölge-Yehova’ya, bu karşı-Tanrı’ya, gökyüzündeki bu kara deliğe, babacığım, “yine de affına sığınarak söylemem gerek, bir Yahudi olduğumu anladım”.

* * *

Bu dönemde artık Mainduck için çalışmıyordum, yani Chhaggan damarlarımda akan kanın birlikte döktüğümüz kandan daha kuvvetli olduğunu söylerken haklıydı sanırım. Artık yollarımızı ayırmamız gerektiğini söyleyen ben değil, Fielding olmuştu, üstelik zarafetle yapmıştı bunu. Herhalde onun adına babamı gözetlemeye hazır olmadığımı biliyordu ve faaliyetleriyle ilgili bilgilerin aksi yönde aktığını tahmin etmiş olabilirdi. Ofiste çalışmayı pek sevmediğimi de eklemek gerek; gençliğimden kalma tertiplilik alışkanlığım, sıradanlık dürtüm bana verilen mekanik, alçakgönüllü görevler için uygun olsa da, “gizli kimliğim” yani hakiki, ehlileştirilmemiş, ahlaksız benliğim günlerin sıkıcılığına şiddetle isyan ediyordu. Eski bir gangster, miadı dolmuş bir grev kırıcı emekli olmaktan başka bir şey yapamaz. “Git dinlen artık,” dedi Fielding bana, elini başıma koyarak. “Hak ettin bunu.” Acaba beni öldürtmemeye karar verdiğini mi söylüyor diye merak ettim. Belki de tam tersiydi: Yakın gelecekte Teneke Adam’ın bıçağı ya da Bir Isırışta Beş’in dişleri gırtlığımı okşayabilirdi. Vedalaşıp çıktım. Peşimden kiralık katil falan gelmedi. O anda değil. Ama peşimde birileri olduğu duygusundan kurtulamadım.

Gerçek şu ki, 1991’de Mainduck’ın taktik manevraları, başlangıçta güçlenmesini sağlayan Bombay Marathalara Aittir Platformu’ndan çok dinî-ulusalcı gündem üzerinden ilerlemekteydi. Fielding de benzer görüşteki ulusal partilerle, paramiliter örgütlerle, otorite yanlısı

BJP, RSS, VHP gibi kuruluşlarla ittifak peşindeydi. MM'nin bu aktivitelerinde bana yer yoktu. Artık zamanımın büyük bölümünü Zogoiby Vakfı'nda, annemin hayal âlemlerinde dolaşarak, benim için tasarladığı maceralar aracılığıyla beni yeniden hayal ettiği resimler arasında geçiriyordum. Mainduck'la bağlantımdan küratör Ziyet Vekil'e söz etmemiştim, ama solcu ve zeki Zini, Ramaracaya retorikinden nefret ediyordu. "Tam saçmalık yemin ederim," diye itiraz ediyordu. "Öncelikle: Bin bir tanrılı bir dinleri var ama aniden içlerinden yalnızca birinin önemli olduğuna karar veriyorlar. Peki ya Rama'nın sevilmediği Kalküta ne olacak? Peki Şiva tapınakları artık ibadete uygun değil mi yani? Büyük aptallık. İkincisi: Hinduizmin bir değil pek çok kutsal kitabı var ama tutturmuşlar Ramayana da Ramayana. Peki Gita nerede? Puranalar nerede? Her şeyi böyle çarpıtmaya nasıl cüret ederler? Aptalca bir şaka hepsi. Üçüncü mesele de şu: Hindu-larda ortak ibadet geleneği yok, ama bu olmadan bu tipler sevgili çetelerini nasıl bir araya toplayacaklar? Dolayısıyla birdenbire kitlesel *puja* seansları icat ediyorlar ve birinci sınıf, gerçek ibadet böyle olur diyorlar. Tek bir savaştan tanrı, tek kitap ve çeteler: Hindu kültürünün çok başlı güzelliğini, huzurunu alıp neye çevirdiler."

"Zini, sen Marksistsin," diye anımsattım. "Gerçek inancın aslında var olan piçleştirmelerle yozlaştırılması sizin en sık söylediğiniz şarkıdır. Hindular, Sihler, Müslümanlar daha önce birbirlerini öldürmediler mi sanıyor-sun?"

"Post-Marksist," diye düzeltti beni. "Sosyalizm ne tür hatalar yapmış olursa olsun bu olanlar benzersiz yenilikte."

Raman Fielding beklenmedik müttefiklerle karşılaştı. Akşam yemeği sofralarında "azınlık gruplarına derslerini vermekten" ve "insanlara hadlerini bildirmekten" söz

edip şakalaşan, Malabar Tepesi'nin hızlı şeritten giden sakinleri örneğin. Ama bunlar zaten peşinde olduğu insanlardı; asıl sürpriz gebelik kontrolü konusunda Müslümanlardan destek görmesiydi, hatta Maria Gratiaplana rahibeleri bile onunla aynı safta yer almıştı. Şiddetli toplumsal çatışmanın eşliğindeki Hindular, Müslümanlar ve Katolikler geçici olarak prezervatif, diyafram ve doğum kontrol hapı nefretinde birleşmişlerdi. Kız kardeşim Mini –Rahibe Floreas– de bütün enerjisiyle mücadeleye katılmıştı tabii.

1970'lerin ortasında halka zorla doğum kontrol yöntemlerini kabul ettirmeyi amaçlayan bir kampanya başarısız olmuştu ve aile planlaması o dönemden beri Hindistan'da tartışmalı bir konuydu. Ancak son zamanlarda daha küçük aileler için yeni bir kampanya başlatılmıştı, sloganı da *Hum do hamaré do* (biz ikimiz ve iki çocuğumuz) idi. Fielding bu kampanya üzerinden korku kampanyasını yürütüyordu. Gecekondu mahalleleri ve varoşlara giden MM çalışanları Hindulara Müslümanların yeni politikayla işbirliği yapmayı reddettiğini anlatıyordu. "Siz ikiniz iki çocuk yaparsanız, onlar da yirmi iki çocuk yaparsa kısa sürede nüfusları bizi katlar ve hepimizi denize dökerler!" Neredeyse bir milyar Hindunun yüz milyon Müslümanın çocuğu tarafından yerinden edilebileceği görüşünü, tuhaftır, Müslüman imamlar ve siyasi liderler de destekliyordu. Kendi önemlerini ve topluluğun özgüvenini artırmak için Hindistan Müslümanlarının sayılarını bilerek abarttıkları gibi, Müslümanların Hindulardan çok daha iyi savaşılar olduğunu belirtmekten hoşlanıyorlardı. "Her birimiz altı Hindu ederiz!" diye haykırıyorlardı gösterilerinde. "Ancak o zaman eşit sayılırız. Ancak o zaman korkaklar kaçmadan önce biraz dövüşebiliriz." Bu gerçekdışı rakamlar oyuna yeni bir ivme kazandırmıştı. Katolik rahibeler Bombay

Merkez mahallelerinde ve Dharavi gecekondu mahallesinin pis sokaklarında dolaşıyor, doğum kontrolü girişimini şiddetle kınıyorlardı. Sevgili Rahibe Floreas'ımız yorulmak bilmeden, tutkuyla çalışıyordu, ama bir süre sonra cepheden geri çekilmesi emredildi, çünkü başka bir rahibe, ablamın korku içindeki gecekondu mahallesi sakinlerine Tanrı'nın insanların sayısını kendi yöntemleriyle denetim altında tuttuğunu anlattığını duymuştu. Onun fikrine göre yaklaşan şiddet ve salgın hastalıklar yüzünden yakın gelecekte çoğu zaten ölecekti. "Ben de Cennet'e kavuşacağım," diye açıklıyordu tatlılıkla. "Ah, o güzel günü nasıl da iple çekiyorum bilseniz."

* * *

1992 yılbaşı günü, otuz beş yaşında, yetmiş yaşıma girdim. Kutsal Kitap'taki insan ömrü ortalaması olan 70 yılın geçişi her zaman uğursuz bir dönüm noktasıdır; ortalama yaşam süresinin Eski Ahit'tekinden bile kısa olduğu bir ülkede iyice öyledir; altı ayın bir yıllık hasar verdiği bendeniz için bu ânın daha özel, fazladan bir keskinliği vardı. İnsan zihni anormal olanı nasıl da "normalleştiriyor" düşünülmez olan nasıl da düşünülebilir hale geliyor, hatta sıradan olana dönüşüyor! Böylece bir zamanlar "tedavi edilemez", "kaçınılmaz" gibi başka –mez –maz'larla nitelendirilen "durumum" hızla öyle sıkıcı bir şeye dönüştü ki ben bile onu düşünmeye pek vakit ayırmaz oldum. İkiye bölünen hayatımın kâbusu basit bir gerçektir ve bir gerçek hakkında söylenecek tek şey onun bir gerçek olduğudur. – Çünkü bir gerçekle nasıl pazarlık edeceksiniz, bayım? – Akıllıca olmaz bu! – Onu esnetebilir, küçültebilir, çarpıtabilir, affını rica edebilir misiniz? Hayır; böyle şeylere kalkışmak ahmaklık olur. Peki uzlaşması bu kadar olanaksız, bu kadar mutlak bir varlığa na-

sıl yaklaşacağız? – Bayım, ona yaklaşsanız da kendi haline bıraksanız da umurunda değil, en iyisi onu kabullenip yolunuza gitmek. – Peki gerçekler asla değişmez mi? Eski gerçeklerin yerine, eskiyen lambalar, ayakkabılar, gemiler gibi yenileri koyulmaz mı – olabilir: Ama öyle olursa, şunu anlamamız gerekir: Zaten gerçek değillerdi, yalnızca poz, tavır, kandırmacaydılar. Hakiki gerçek katılaşmış bir balmumu yığınının dönüşecek yanan bir Mum veya çevresinde dönen gece kelebeği kadar kısa ömürlü, hassas lamba teliyle bir elektrik ampülü değildir. Sıradan ayakkabı derisinden de yapılmamıştır, sızıntı da yapmaz. Parlar! Yürür! Yüzer – evet! – *Sonsuza kadar ve bir gün daha*. Ancak otuz beşinci ya da yetmişinci doğum gününden sonra, hayatımın büyük gerçeği kismet, karma ya da kader deyip omuz silkip geçmemi olanaksız kılan bir şeye dönüştü. Hassas ve sabırsız okurları daraltmak istemediğim için geçirdiğim rahatsızlıkları ve kaç kez hastaneye kaldırıldığımı anlatmayacağım; yalnızca beni uzun zamandır görmemeye çalıştığım gerçekle yüzleşmek zorunda bıraktıklarını söyleyeceğim. *Fazla ömrüm kalmamıştı*. Ne zaman uyusam bu basit gerçek gözkapaklarımın arkasında ateşten harflerle asılı duruyordu; sabah kalktığımda aklıma gelen ilk düşünce buydu. *Demek bugün de hayattasın. Yarın da hayatta olacak mısın acaba?* Doğru, hassas, sabırsız dostum; söylemesi küçültücü, kahramanlıktan uzak olsa da, her dakikamı ölüm korkusu içinde geçirmeye başlamıştım. Karanfil yağı sürmekle geçmeyen türde bir diş ağrısıydı benimkisi.

Tıbbi maceralarım, uzun zaman önce umudu kestiğim bir konuda fiziksel yetkinliğimi yitirmemle sonuçlandı; baba olmaktan, böylelikle oğul olmanın yükünden kurtulmak değilse de, bu yükü hafifletmekten söz ediyorum. Son başarısızlığım doksan yaşında her zamankinden daha sağlıklı olan Abraham Zogoiby'yi öyle öfkelen-

dirdi ki gücenikliğini şefkat ve kaygıyla biraz olsun örtmeye bile gerek görmedi. "Senden tek istediğim buydu," dedi Breach Candy Hastanesi'nde, yatağının başında dikilirken. "Artık onu bile veremiyorsun bana." Hazine Bankası'nın gizli işlerine, özellikle sözde İslami bomba dedikleri şeyin imalatına destek olmayı reddettiğimden beri aramız yeniden biraz açılmıştı. "Artık yarmulke takesi de istersin," dedi babam küçümsemeyle. "Yahudi muskası da istersin. İbranice dersi almak, Kudüs'e gidiş bileti de ister misin? Bana söylemen yeterli. Ancak bizim Koçin'li Yahudilerin çoğu senin denizler aşırı memleketinde ırkçılıkla karşılandıklarından şikâyet ediyorlar bilesin." Irkına ihanet eden Abraham, annesine ve halkına sırtını dönüp Yahudi mahallesinden Aurora'nın Katolik kollarına atılma suçunu yeniden, bu sefer devasa ölçekli işliyordu. Bombay'ın kara deliği Abraham. Karanlığa sarılmıştı, kütle çekimi arttıkça çevresindeki karanlığı emen, çöken bir yıldız gibiydi. Işık varlığının olay ufkundan kaçamıyordu. Uzun zaman önce ondan korkmaya başlamıştım, şimdiyse beni dehşete düşürüyordu, aynı zamanda ona sözcüklerle anlatması mümkün olmayan biçimde acıyordum.

Yeniden söylüyorum: Ben de melek değilim. Hazine Bankası'yla ilgili işlerden uzak durdum, ama Abraham'ın imparatorluğu genişti ve yüzeyde görünen var olanın onda biriydi. Bana da yapacak çok iş düşüyordu. Cashon-deliveri Kulesi'nin üst katlarında yaşamaya başladım ve babamın oğlu olmanın keyfini çıkardım. Fakat tıbbi sorunlarımdan sonra Abraham destek için başkalarını aramaya başladı; özellikle on sekiz yaşındaki, vaktinden önce gelişmiş Âdem Braganza'ya düşküncü. Bebek Fil Dumbo ya da çanak antenler kadar koca kulaklı Âdem, Siodicorp basamaklarını öyle hızlı tırmanıyordu ki vurgun yiyip ölmesi gerekirdi.

Uzun hayatında işlediği sayısız günahı itiraf etmek için beni bir tür günah çıkartan papaz yerine kullanmayı sürdüren babamla geç saatlere kadar yaptığımız sohbetlerde, "Mr. Âdem" in inişli çıkışlı geçmişini öğrendim. Anlaşılan bir Bombay külhanbeyiyle Shadipur'lu gezgin bir büyücünün evlilik dışı doğan oğluydu ve bir süreliğine Bombaylı bir adam tarafından gayriresmi olarak evlat edinilmişti. 1974-1977 Olağanüstü Hal döneminde hükümet yetkilileri tarafından kötü muameleye maruz bırakıldıktan kısa süre sonra gizemli bir şekilde ortadan kaybolan babalığın öldüğü sanılıyordu. O zamandan beri Breach Candy'deki pembe bir gökdelende, servetlerini popüler Braganza Turşuları'nın başarısına borçlu olan Goa'lı iki yaşlı Hristiyan hanım tarafından büyütülmüştü. Hanımları onurlandırmak için soyadını Braganza diye değiştirmiş, onların ölümünden sonra fabrikanın başına geçmişti. Çok geçmeden, henüz on yedi yaşındayken iki katı yaşındaki yöneticilerden daha yetenekli ve zeki bir girişimci olarak sermaye arayışı içinde Siodicorp'a gelmişti. Yaşlı hanımların efsanevi turşularını daha çarpıcı *Brag's* markası adı altında dünyaya tanıtmak istiyordu. Abraham'ın adamlarına göstermek için getirdiği modern paketlerin üstünde, *Brag Turşularının Övünülecek Çok Özelliği Var*¹ *Elinizden Bırakamazsınız* yazıyordu.

Aynı sloganın kendisi için de geçerli olduğu söylenebilirdi. Şirketini göz açıp kapayana dek markanın özellikle yurtdışında yaşayan Hintlilerin bulunduğu ülkelerdeki ihracat potansiyelini gören Abraham'a pazarlamıştı. Bu genç girişimci şimdi zengin ve bağımsızdı, ama yaşlı Mr. Zogoiby'yle tanışır tanışmaz en son işletme ve yöneticilik teorileri konusundaki bilgisiyle ve Hindistan pa-

1. İngilizce *brag* sözcüğü övünmek anlamına geldiği için burada kelime oyunu yapıyor. (Ed.N.)

zarında patlama yapan yeni iletişim ve bilgi teknolojileri alanındaki deneyimiyle babamı öyle etkilemişti ki Abraham onu hemen teknik gelişim ve kurumsal davranış modeli uzmanı müdür yardımcısı konumunda Siodi ailesine katılmaya davet etmişti. Cashondeliveri Kulesi çocuğun Japonya, Singapur ve “Milenyum Üçlüsünün küresel başkenti” dediği Pasifik Okyanusu ülkelerindeki işletme yöntemlerini inceleyerek geliştirdiğini söylediği yeni fikirlerle kaynamaya başlamıştı. Şirket içi bildirimleri kısa sürede efsaneye dönüştü. “İşgücü kullanımını en iyi hale getirmek için ‘biz’ duygusu yaratmalıyız” gibi şeyler yazıyordu genelde. Yöneticiler haftada en az yirmi dakika on-on iki kişilik gruplar halinde buluşup birbirini kucaklamaya ‘teşvik ediliyor’, yani bu yöndeki talimatı yerine getiriyorlardı. Her çalışanın diğer çalışanların güçlü ve zayıf yönlerini puanladığı aylık ‘değerlendirme’ süreçleri de teşvik ediliyordu – böylelikle şirket binası (görünürde kucaklaşan, gerçekte birbirini sırtından bıçaklamaya fırsat kollayan) sinsi riyakârlar kulesine dönüştürülüyordu. “Biz dinleyen bir şirket olacağız,” diye bildirdi Âdem hepimize. “Ne derseniz dikkatle not alacağız.” O kulaklar dikkatle dinliyordu gerçekten. Her türlü zehir, her türlü tatsızlık ve sorun o büyük kulaklara ulaşıyordu. “Bütün büyük şirketlerde sorun çıkaranlar, sorun giderenler ve sağlıklı insanlar vardır,” diyordu şirket içi bildirimlerinden birinde. “Yönetimimizin beklentisi, sorun çıkaranların yardımınızla *geliştirilmesidir*.” (Vurguyu ben ekledim.) Yaşlı Abraham bu tür şeylere bayılıyordu. “Modern çağdayız,” dedi bana. “Dolayısıyla, modern bir dil kullanmalıyız. Bayıldım! Sert havalara giren bu çaylak serseri çok iyi doğrusu. Kuleyi temellerinden sarstı.”

Benim sertliğim başka türlüydü; Abraham’a göre büyük olasılıkla çağın gereksinimlerini karşılamayan tür-

den bir sertlik olması muhtemeldi – zaten o günler geride kalmıştı artık. Genç Âdem Braganza’ya saldırma zamanı değildi. Sesimi çıkarmayıp gülümsedim. Cennet Bahçesi’nde yeni bir Âdem vardı. Babam delikanlıyı teras bahçesine davet etti ve birkaç ay –hafta! gün!– içinde Siodicorp’a bilgisayarlar geldi; fiberoptik çanak antenler, uydu, her türlü telekomünikasyon da cabası. Yeni gösteriyi kim yönetiyordu dersiniz? “Dünyada *ayak izimizi* bırakacağız,” diye gülüyordu sözcüğün yeni çağrışımını bildiği için gururlanan Abraham. “Rama’dan söz eden yerel halk köylülerden ibaret. Rama Racaya değil RAM Racaya – yeni kozumuz bu.”

Rama değil RAM: Genç Âdem’in sloganvari dokuşunu hemen tanıdım. Abraham haklıydı. Gelecek artık bugündü. Dünyayı miras almayı bekleyen yeni bir kuşak vardı, yaşlıların kaygıları onları ilgilendirmiyordu; kendilerini yeninin peşinde koşmaya adanmışlardı, geleceğin tuhaf, ikili, etkisiz dilini konuşuyorlardı – bizim melodramatik *garam-masala* baharat karışımı dilimizden oldukça farklıydı. Yorulmak bilmez Abraham’ın Âdem’e bağlanması şaşırtıcı değildi. Hindistan’da yeni bir çağın başlangıcıydı; para ve din bütün arzuların zincirlerini kırıyordu; şehvetlilerin, açların, hayata susamışların zamanı gelmişti, tükenmiş, boşalmış, kayıplara bu çağda yer yoktu.

Geride kalmış hissediyordum; fazla hızlı, fazla yanlış, hasarlı doğmuştum ve fazla hızlı yaşılanıyor, bu süreçte zalimleşiyordum. Şimdi yüzüm geçmişe, sevginin kaybına dönüktü. Önüme bakınca beni bekleyen ölümü görüyordum. Abraham’ın hiç zorlanmadan aldatmayı başardığı ölüm, ölümsüz babanın yerine oğlunu hasat edebilirdi.

“O kadar mutsuz görünme,” dedi Abraham Zogoiby. “Sana bir eş lazım. Alnındaki endişe çizgilerini silecek

bir kadın. Miss Nadya Vadya'yı düşünüyordum. Sen ne dersin?"

* * *

Nadya Vadya!

Dünya Güzeli olduğu yıl boyunca, Raman Fielding onun peşinden koşmuştu. Ona çiçeklerle, telsiz telefonlarla, video kameralar ve mikrodalga fırınlarla kur yapmıştı. Nadya Vadya hepsini geri göndermişti. Onu her belediye resepsiyonuna davet etmişti, ama Ganpati'deki performansından sonra bütün davetleri geri çevrilmişti. Fielding'in Nadya Vadya'ya duyduğu tutkuyu ulusa sızdıran, *Mid-day* gazetesinin ünlü dedikodu yazarı "Vaspici"ydi; bu şahıs, aynı takma isimle *Bombay Chronicle*'de "Gama ışınları" hakkında yazan ve büyük büyükbabam Francisco da Gama'nın muazzam kariyerini sonlandıran eski yazarın soyundan geliyordu. Nadya Vadya'nın Mainduck tarafından sahiplenilmeyi reddetmesi, bazı Bombaylılar için daha büyük bir direnişin simgesine – bir tür kahramanlığa, siyasi bir şeye dönüştü. Karikatürler çizildi. Fielding'in "özel otomobili" gibi yönettiğini iddia ettiği şehirde, Nadya Vadya'nın direnişi daha farklı, daha özgür bir Bombay'ın kanıtıydı. Nadya harika röportajlar da veriyordu. *Şehirdeki tek kurbağa olsa bile onu öpmem, diye yemin etti Nadya... Vak vak Mainduck. Nadya boks dersi almaya başladı!..* diye devam edip gidiyordu eğlence.

Sonra iki şey oldu.

Bir: Sabrı taşan Fielding inatçı güzellik kraliçesini ürkütücü adamları vasıtasıyla yola getirmeye karar verdi, uzun ve hiç sorgulanmamış MM liderliği boyunca ilk kez Sammy Hazaré önderliğinde, MM'nin "özel operasyon" ekiplerinin "takım kaptanları" tarafından oybirliğiyle desteklenen bir isyanla karşılaştı. Teneke Adam, peşin-

de bir grup MM üyesiyle Fielding'i kurbağalı telefonlu ofiste ziyaret etti. Mainduck geri adım attı, ama bundan sonra Sammy'yi ailemle barıştığımı söylediğim zaman gözlerinde beliren aynı ifadeyle izlemeye başladı. Hakkı da vardı çünkü Sammy değişmişti. Çok geçmeden hayat boyu oynadığı yardımcı oyuncu rolünden vazgeçmek zorunda kalacak, gelişmeler ve kalbindeki acılar onu şu an provası yapılmakta olan büyük dramda unutulmaz bir başrolü üstlenmek zorunda bırakacaktı.

İki: Nadya Vadya'nın Dünya Güzeli olma saltanatı sona erdi. Yeni bir Hindistan Güzeli, Bombay Güzeli seçildi. Nadya Vadya eskimiş bir hikâyeye dönüştü. Şarkısı artık radyoda veya Hindistan'ın MTV'si denen Masala kanalında çalmıyordu. Tıp fakültesine giremedi, bir zamanlar sözünü ettiği erkek arkadaş ortadan yok oldu, oyunculuk kariyeri başlamadan bitti. Bombay'a para dayanmaz. Nadya Vadya on sekiz yaşına girdiğinde zamanı gelip geçmiş, parasız, dümensiz, akıntıya kapılmış haldeydi. Bu noktada Abraham Zogoiby hamlesini yaptı. Ona ve dul annesine Kolaba Yolu'nun güney ucunda lüks bir apartman dairesi ve cömert bir aylık teklif etti. Nadya Vadya'nın pazarlık yapma gücü artık tükenmişti, ama gururunu yitirmemişti. Teklifini görüşmek üzere Abraham'ı Elefanta'da ziyaret ettiği zaman –kapımızdaki ikili ajan Lambacan Chandivala sayesinde bu haber Mainduck'ın kulaklarına hemen ulaştı ve zalim patron öfkeden çıldıracak hale geldi!– gururla konuştu. “Kendime soruyorum: Nadya Vadya, bu cömert beyefendi iyiliği karşısında nasıl bir karşılık bekliyor? Belki de Nadya Vadya'nın büyük Abraham Zogoiby'ye bile veremeyeceği bir karşılıktır.”

Abraham etkilenmişti. Nadya'ya, Siodicorp gibi bir girişimin toplumun hoşuna gidecek bir yüze sahip olması gerektiğini söyledi. “Bana bir bak,” diye kıkırdadı. “Korkunç, yaşlı bir adam değil miyim? İnsanlar şirketimizi dü-

şündüklerinde akıllarına bu yaşlı çılgın adam gelmemeli. Bundan böyle, eğer kabul edersen, seni düşünmelerini istiyorum.” Böylece Nadya Vadya reklamlarda, posterlerde ve şahsen Siodicorp’un yüzüne dönüştü: Şirketin sponsor olduğu prestijli etkinliklere, defilelere, galalara, kriket maçlarına, *Guinness Rekorlar Kitabı* toplantılarına, Milenyum Üçlüsü Fuarı’na, Dünya Güreş Şampiyonası’na ev sahibeliği yaptı. Böylece sokaklara düşmekten kurtuldu ve güzelliğiyle hak ettiği konuma kavuştu. Abraham Zogoiby, Raman Fielding karşısında yeni bir zafer kazanmış oldu ve Nadya Vadya şarkısı dans miksisiyle yeniden popüler olup Masala kanalının top on listesine en üstten girdi.

Nadya Vadya ve annesi Fadya Vadya, Kolaba Yolu’ndaki daireye taşındılar. Abraham oturma odasının duvarına Ziyet Vekil’in Cumbala Tepesi’ndeki galeride sergilemeye cesaret edemediği tek Aurora Zogoiby tablosunu astı; resimde güzel ve genç bir kız yakışıklı genç bir kriketçiye bir zamanlar fırtınalar koparan (resimsel) bir tutkuyla öpüyordu. Abraham, *Abbas Ali Baig’in Öpücüğü*’nün örtüsünü bizzat kaldırıp resmi sergileyince, “Ah, ne kadar güzel,” dedi Nadya Vadya el çırparak. “Biz Nadya Vadya ile Fadya Vadya kriketi çok severiz, değil mi Fadya Vadya?”

“Çok doğru, Nadya Vadya,” dedi Fadya Vadya. “Kriket kralların sporudur.”

“Ah, seni *aptal* Fadya Vadya,” diye itiraz etti Nadya Vadya. “Kralların sporu *atçılıktır*. Fadya Vadya bunu bilmeli. Nadya Vadya biliyor.”

“Keyfine bak kızım,” dedi Abraham Zogoiby, gitmeden önce Nadya Fadya’yı başının tepesinden öperek. “Fakat lütfen annene birazcık daha saygılı davran.”

Abraham ona dokunmadı bile, kusursuz bir beyefendi gibi davrandı. Sonra, durup dururken, sanki kendisine ait bir eşyaymış gibi onu bana sundu, hediye etti.

Abraham'a, Vadya'ları ziyaret edip teklifini konuşacağını söyledim. İki kadın Kolaba gökdelenindeki apartman dairesinde dehşet içinde beni bekliyordu. Nadya Vadya yılbaşı ağacı gibi süslenmiş, hızmasını bile takmıştı.

"Babanız bize çok iyi davrandı," dedi annelik duyguları zaruretten önce gelen Fadya Vadya. "Ama kuşkusuz, sayın beyefendi, Nadya Vadya'm çocuk sahibi olmayı hak ediyor... daha genç bir adam..."

Nadya Vadya tuhaf bir ifadeyle bana bakıyordu. "Nadya Vadya sizinle daha önce tanışmış mıydı?" diye sordu, Ganpati'yi hayal meyal hatırlayarak. Sorusunu duymazdan gelip asıl konuşmamız gerekenleri açıklamaya giriştim. Hindistan'ın en güçlü adamlarından birinin koruması altında yaşıyorlardı. Nadya tek oğluyla evlenmeyi reddederse yaşlı adamın korumasını çekeceğine şüphe yoktu. Ondan sonra, büyük Zogoiby'yi gücendirme korkusundan kimse onlara yardımcı olamazdı. Herhalde onlara el uzatabilecek tek kişi, bir zamanlar karikatürlerini kurbaga resmiyle imzalayan bir beyefendi olurdu...

"Asla!" diye haykırdı Nadya Vadya. "Mrs. Mainduck olmak mı? Nadya Vadya bunu asla yapmayacak. Onun yerine Fadya Vadya'dan elimi tutmasını isterim ve birlikte bu verandadan aşağı atlayıveririz."

"Gerek yok, gerek yok," diye yatıştırdım onu. "Benim daha iyi bir fikrim var sanırım." Onlara, sözde bir nişan teklifi yaptım. Abraham'ın suyuna gitmiş olurduk, halkla ilişkiler açısından iyi bir hamle olurdu ve nişanı istediğimiz kadar uzatabilirdik. Onlara hızlandırılmış varlığımın sırrını anlattım. Fazla uzun yaşamayacağımı açıkladım. Öldüğüm zaman, tek mirasçısı olduğum Zogoiby ailesiyle bağ kurmanın faydalarından diledikleri gibi yararlanabilirlerdi. Evliliğe mecbur kalacak kadar uzun yaşarsam platonik ilişkimizin aynen süreceğine yemin ettim. Nad-

ya Vadya'dan yalnızca gerçek bir ilişki içindeymişiz gibi görünmesini istiyordum. "Gerisi aramızda sır kalacak."

"Ah Nadya Fadya," diye inledi Fadya Vadya. "Ne kadar kabayız gördün mü? Yakışıklı nişanlın ziyaretimize gelmiş ama bir dilim kek bile ikram etmedik ona."

* * *

Bunu neden mi yaptım? Çünkü söylediğimin doğru olduğunu biliyordum: Abraham teklifinin reddedilmesini hakaret olarak algılar ve onları sokağa atardı. Nadya Vadya'nın Fielding'e karşı koymasına, zampara babamla baş etme biçimine de hayrandım. Ah, hem çok güzel ve gençti, bense bir enkazdım. Belki de yıllar boyu şiddet ve kötülük içinde yaşadıktan sonra günahlarımdan arınmanın, kefaretimi ödemenin bir yolunu arıyordum.

Hangi günahlarımdan arınmanın yolunu arıyordum? Neyin kefareтини ödeyecektim? Bana zor sorular sormayın. Dediğimi yaptım, hepsi bu. Mr. Abraham Zogoiby ve rahmetli Aurora Zogoiby'nin (kızlık soyadı da Gama) tek oğlu Moraes Zogoiby ile müteveffa Mr. Kapadia Vadya ile Mrs. Fadya Vadya'nın tek kızı Nadya Vadya'nın nişanlandığı açıklandı. Şehirde bir yerde, haberi duyan Teneke Adam'ın kırık, kalpsiz kalbinde kötülük cerahat gibi birikmeye başladı.

Nişan Tac'da yapıldı tabii, görkemli bir Bombay davetiydi. Binden fazla güzel, keskin dilli, şüpheli yabancı- nın –hayatta kalan son ablam Rahibe Floreas da aralarında- vardı- gazez dolu bakışları altında, o güzel kızın güzel parmağına gazetelerin "muazzam bir elmas" diye tarif ettiği yüzüğü takarak "Vaspici"nin "günbatımıyla şafağın olağanüstü, neredeyse kurban törenini andıran nişanı" diye nitelendirdiği şeyi tamamladım. Fakat Abraham Zogoiby –bu kötücül, soğuk kalpli adam- her zamanki

karanlık mizah anlayışıyla gecenin sonuna acı bir sürpriz eklemişti. Nişan töreni bittikten, fotoğrafçılar Nadya'nın bir daha asla ışık saçmayan güzelliğiyle şölen çektikten ve tıka basa doyduktan sonra, Abraham kürsüye çıkıp sessizlik istedi – bir açıklama yapacaktı.

“Moraes, benden olan tek oğlum ve Nadya, gelecekteki gelinlerin en güzeli,” diye karga gibi gıklandı. “Üzücü bir şekilde tükenen ailemize çok geçmeden yeni üyeler katarak,” –Ah boş kalpli babam!– “bu yaşlı adamı mutlu etmenizi diliyorum. Ancak bu arada, ailemizin yeni üyesini tanıtmama izin verin.”

Büyük bir şaşkınlık yaşandı, salon beklenti duygusuyla doldu. Abraham kıkırdayarak başını salladı. “Evet, Moor’um. En azından artık kardeşim diyebileceğin biri olacak.”

Kürsünün arkasındaki kırmızı perdeler babamın işaretiyle teatral bir şekilde aralandı. Âdem Braganza –Koca Kulaklı Âdem!– öne çıktı.

Yüksek sesle soluğunu tutanlar arasında Fadya Vadya, Nadya Vadya ve ben vardık.

Abraham, Âdem’i iki yanağından ve dudaklarından öptü. “Bundan böyle,” dedi çocuğa, salondaki elit kalabalığın önünde, “kendine Âdem Zogoiby diyeceksin sevgili oğlum.”

Bombay merkezdi, yaratıldığı andan beri öyleydi: Portekiz-İngiliz evliliğinin piçi olmasına rağmen Hindistan şehirlerinin en Hintli olanıydı. Bombay'da bütün Hindistan karşılaşp birleşiyordu. Bombay'da Hindistan'ın tek karşılaştığı Hindistan da değildi, siyah suyun diğer tarafından damarlarımıza akandı. Bombay'ın kuzeyindeki her yer Kuzey Hindistan'dı, güneyindeki her yer Güney Hindistan. Doğusu Hindistan'ın doğusu, batısı dünyanın Batı'sıydı. Bombay merkezdi; bütün nehirler onun insan denizine dökülürdü. Hikâyelerden bir okyanustu; biz de onun anlatıcılarıydık ve hep bir ağızdan konuşurduk.

Bu insan çorbasında ne sihirler vardı, bu kakofoniden ne uyum çıkardı! Pencap, Assam, Keşmir, Meerut, Delhi ve Kalküta'da zaman zaman komşularını boğazlayıp köpüren kanlarıyla sıcak duş alırlar. Sünnetli olduğunuz için ya da sünnet deriniz yerinde durduğu için öldürebilirler sizi. Uzun saçlı olduğunuz için öldürülebilirsiniz, saçlarınız kısa olduğu için de; açık tenliler koyu tenlilerin derisini yüzer, yanlış dili konuştuğunuz için çatallı dilinizden olabilirsiniz. Oysa Bombay'da böyle şeyler asla olmaz. –*Asla mı dediniz?*– Tamam, asla fazla kesin oldu. Bombay ülkenin geri kalanına karşı aşılı değildir ve

başka yerlerde olanlar, örneğin dil meselesi onun sokaklarına da yayılır. Ama Bombay'a akan kan nehirlerine başka nehirler karışır ve şehre ulaşan seyreltilmiş sularda çarpıklıklar fazla görülmez. –Duygusallaştırıyor muyum? Artık her şeyi geride bıraktığım için yitirdiğim onca şey arasında görüş gücüm de mi var?– Öyle olduğu söylenebilir ama sözlerimin arkasındayım. Ah şehri güzelleştirmeye niyetlenenler; Bombay'ın güzelliği kimseye ait olmaması ve herkese ait olmasıydı, bunu göremediniz mi? Kalabalık sokaklarındaki gündelik mucizenin herkesin başkalarını olduğu gibi kabul etmesinden kaynaklandığını bilmiyor muydunuz?

Bombay merkezdi. Bombay'da, ulusun eski kurucu miti solup giderken, hem Tanrı'ya hem paraya kulluk eden yeni Hindistan doğuyordu. Ülkenin serveti onun borsasından, limanlarından akıyordu. Hindistan'dan nefret edenlerin, onu mahvetmek isteyenlerin Bombay'ı mahvetmesi gerekiyordu: Olanların bir açıklaması da buydu. En azından olabilirirdi. Bir de kuzeyde (yani adını vermek gerekirse, ki vermeliyim, Ayodhya'da) olanların etkisi vardı: Rama'nın doğum yeri olduğu söylenen arazide bulunan Babüri Mescidi yıkıp yerine Rama'ya adanmış büyük bir tapınak inşa etme planları yüzünden ulusun kan dolaşımına ruhun aşındırıcı asiti ve şiddetli muhaliflik dolmuştu – bu kez karışım şehrin büyük seyreltme güçlerinin bile zayıflatamayacağı kadar yoğundu. Olayların açıklamasını böyle yapanların da hakkı var, inkâr edemem. Zogoiby Galerisi'nde, Ziyet Vekil bana her zamanki gibi alaycı bir açıklama yaptı: "Kurmacayı suçluyorum ben," dedi. "Bir kurmacanın takipçileri başka bir popüler hikâyeyi yere devirmeye çalışıyorlar ve hop! Savaş çıkıyor. Yakında Viyasa'nın beşiğinin İkbal'in evinin altında, Valmiki'nin çingırağının Mirza Galip'in mekânının altında olduğunu iddia etmeye başlar-

lar. O zaman işimiz bitti. Tanrılar yerine büyük şairler için savaşıarak ölmeyi tercih ederim.”

Rüyalarımda –Ah vefasız bilinçdışı!– Uma’yı görüyordum, büyük Nandi boğası heykelini yaptığı eski günleri görüyordum. Boğa gibi, diye düşündüm uyandığımda, flüt ve sütçü kızlarıyla ünlü mavi Krişna gibi Lord Rama da Vişnu’nun avatarlarından biri: Vişnu da başka-laşım tanrılarının en büyüğü. Dolayısıyla, “Rama’nın hâkimiyeti” insan doğasının değişen, hercai, biçim değiştiren gerçeklerini temel almalı – yalnızca insan doğası değil, kutsal olan için de geçerli aynısı. Büyük tanrının adına savunulan bu şey onun ve bizlerin özümüne zıt. – Ama tarihin dev kayası yuvarlanmaya başladığında, böyle hassas noktaları tartışmakla kimse ilgilenmez. *Cagan-natha*¹ serbest kalmıştır artık.

... Madem Bombay merkezdi, olanlar Bombay’daki anlaşmazlıklardan kaynaklanıyor da olabilirdi. Mogambo’ya karşı Mainduck: uzun zamandır beklenen düello, şehri hangi çetenin (suçlu girişimciler ya da siyasi suçlular takımının) yöneteceğini belirleyecek olan ağırsıklet karşılaşması. Benim gördüğüm buydu, yalnızca gördüklerimi anlatıyorum. Gizli faktörler mi? Düşmeye basan gizli/yabancı eller mi? Bunları açıklamayı daha bilge analizcilere bırakıyorum.

Size ne düşündüğümü açıkça söyleyeyim – doğüstü her şeye karşı çocukluğumdan beri koşullanmama rağmen, bir şeye inanmadan edemiyorum: Aurora Zogoiby’nin düşerek bir şeyleri tetiklediğine – yalnızca bir savaşı başlatmakla kalmamış, hayatlarımızın kumaşında uzun, giderek genişleyen bir yırtık açmıştı. Dinlenmek bilmiyor, sürekli bize musallat oluyordu. Abraham Zogoiby onu giderek daha sık görüyordu; Abraham’ın Cennet

Bahçesi'nde süzülerek dolaşıyor, intikamının alınmasını talep ediyordu. Gerçekte böyle düşünüyorum işte. Bundan sonra olanlar onun intikamıydı. Bedensiz haliyle havada üstümüzde asılı duran görkemli Aurora Bombayalis'imizdi, üzerimize yağan onun öfkesiydi. Kadını bulun, diyorum ben. Bakın: Aurora'nın hayaleti yanan havada uçuyor. Bakın Nadya da orada –Nadya Vadya, ait olduğu şehrin gerçek yarattığı– nişanlım Nadya Vadya'nın da bu hikâyede önemli bir rolü vardı.

Mahabharata'daki çatışmalardan biri miydi bu peki, tanrıların taraf olup rol aldığı bir Troya Savaşı mıydı? Hayır efendim. Hayır efendim hayır. Bu hikâyede ahir zaman tanrıları değil sonradan gelmeler var, hepimiz öyleyiz: Abraham-Mogambo ve Yara'ları, Mianduck ve Bir Isırıkta Beş'leri; hepimiz. Aurora, Minto, Sammy, Nadya, ben. Trajik kahramanlar değildik, öyle görülmeyi hak etmiyorduk. Mutsuz büyük teyzem Sahra ya da Carmen Lobo da Gama bütün servetini Seyrüseferci Prens Henry karşısında bir gecede geri kazanmış olabilirdi, ama bu olayda Yudistra'nın ölümcül bir zar atışıyla krallığını yitirşinin yankılarını duymaya gerek yoktu. Nadya Vadya, uğruna erkeklerin kavgaya tutuştuğu bir kız olsa da ne Helena'ydı ne Sita. Kendini zorlu bir durumda bulmuş güzel bir kızdı, o kadar. Doğamızda trajedi yoktu. Bir trajedi sürüyordu evet, büyük çapta, ulusal bir trajedi ama bu süreçte bizim rolümüz –açıkça söyleyeyim– soytarılıktan başka bir şey değildi. Soytarılar! Daha büyük adamlar çıkmadığı için tarihin tiyatro sahnesine sürüklenen gülünç şaklabanlar. Bir zamanlar sahnemizde devler vardı evet, ama bir çağın dibi görünmüşken Madam Tarih elindekiyle yetinmek zorundadır. O günlerde Cevahirlal içi doldurulmuş bir köpeğin adıyla yalnızca.

Kalbimin iyiliğinden yeni “kardeşime” yanaştım ve daha yakından tanışmak için öğle yemeğinde buluşmayı teklif ettim. Evet canlarım, olanları görmeliydiniz. “Âdem Zogoiby” –bu adı tırnak içine almadan aklımdan geçiremiyorum– sosyal tırmanış paniği içinde telaştan kendinden geçti. Oberoi Outrigger’da Polinezya yemeği mi yemeliydik? Hayır, hayır, orada öğle yemekleri açık büfeydi, biraz hizmet almak fena olmazdı. Tac Deniz Salonu’nda birer lokma atıştırsa mıydık? Orası da solup gitmiş zaferlerini yeniden yaşamaya çalışan yaşlı sefillerle doluydu. Peki ya Sorryno? Eve daha yakındı ve manzarası güzeldi ama ah şekerim, şebelek sahibine nasıl tahammül edecektik? Bombay Ai veya Flora Çeşmesi’deki Pyrke’nin Yeri gibi bir İran restoranında kısa bir iş yemeği molası mı verseydik? Hayır, daha sessiz bir yer olmalıydı, doğru dürüst konuşmak için oyalanabileceğimiz bir yer olmalıydı. Çin mi yeseydik? Tamam da Nanking ve Kamling arasında seçim yapmak imkânsızdı. Peki ya Village? Onun da sahte rustik dekorunun modası çoktan geçmişti. Uzun, endişeli bir monologdan sonra (aradan seçimler yaptım yalnızca) Society’deki çok beğenilen kıta mutfağında karar kıldı. Restorana gidince de çatalının ucunda bir salata yaprağını çevirdi durdu.

“Dimple! Simple! Pimple! Sizi yeniden görmek çok güzel, kızlar. –Ah, *bon-jur* Kalidesa, her zamanki kırmızı şarabımdan lütfen. –Pekâlâ Moor, canım– sana ‘Moor’ diyebilir miyim? Ah, *harika*. *Hariş*, selamlar! Küçük bir kuş borsa senedi aldığını söyledi. İyi hamle! Şu an tam randımana ulaşmamış olsa da kaliteli hisse senetleri hepsi. – Moor, affedersin, affedersin. Bütün dikkatim *bölünmemiş* halde sende artık, yemin ederim. Munsur, Farsah! *Muç muç!* – Ah, ne tavsiye ediyorsan gönder bize, önerilerine açığız, kendimizi sana teslim ediyoruz. Yalnız te-

reyağı, kızartma, yağlı et, karbo-fazlası olmasın, patlıcan da gönderme. İnsan kilosunu korumalı, değil mi ya? – *Ni-hayet*. Kardeşim! Ne güzel zamanlarımız olacak birlikte, kim bilir! Mezeler süper, değil mi? S-Ü-P-E-R. Gece hayatına düşkün müsün? Gece yarı Sırrı'yı, Bin Dokuz Yüz'ü, Stüdyo 29'u, Mağara'yı unut. Hepsinin işi bitti bebeğim. Yeni bir mekânın yatırımcı ve kurucuları arasındayım. Adını W3 koyacağız. Dünya çapında ağ gibi. Ya da yalnızca Ağ. Sanal gerçeklik ıslak *sarı*'li DJ'lerle buluşacak! Siberpunk ve *bhangra* dansı dekoru bir arada bulunacak! Herkes kapısında kuyruk olacak, göreceksin. Teknoloji harikası bir mekân yapacağız. S-A-N-A-T."

Yüzüm biraz ifadesizse, biraz suratsızsam ne olmuş? Buna hakkım vardı bence. Hiç durmayan kabareyi, "Âdem Zogoiby" denen yedi örtülü dans gösterisini ve onun beni izleyişini seyrediyordum. Bay Havalı rolüyle beni etkilemeyeceğini anlayınca daha alçak sesle konuşmaya başladı, işbirlikçi moduna geçti. "Hey kardeşim, oldukça etkileyici bir dövüş geçmişin varmış duyduğuma göre. Yahudiler için beklenmedik bir şey. Sizin uluslararası dünyayı ele geçirme komplolarında rolü olan, burnunu kitaptan çıkarmayan, dört gözlü tipler olduğunuzu sanıyordum."

Bu yaklaşım da işe yaramadı. Halkımızın Malabar Sahili'nde tutunmasını sağlamakta büyük rol oynamış paralı asker Yahudiler hakkında bir şeyler mırıldandım, sesimdeki soğukluğu duydu. "Ah ama haydi kardeşim, şakadan anlamaz mısın sen? Hey, karşındaki *benim* unuttun mu? – Mahdu, Mehîr, Ruçi, *merhaba*. Ay sizleri görmek çok hoş, kızlar. Ağabeyimle tanışın. Dinleyin, çılgının tekidir ağabeyim, içinizden biri onu kapmalı bence. – Moor, ne dersin adamım? En kaliteli top modeller ve kapak kızları, rahmetli ablamız, büyük kaybımız İna'dan bile daha ünlüler. Bence sende gözleri kaldı. Kaliteli, klas kadınlar bunlar."

“Âdem Zogoiby” konusunda zihnim hızla kapanıyordu. Gözlerimin önünde yeniden değişti, bir profesyonele, işadamına dönüştü. “Kendi ekonomik durumunu düşünmelisin, biliyorsun. Söylemesi çok üzücü, ama babamız artık genç bir adam değil. Adamlarıyla kişisel ihtiyaçlarım hakkında ayrıntılı görüşmeler içindeyim.”

O zaman anladım. Âdem’e baktıkça bir tür deja vu hissine kapılıyordum ve şimdi ne olduğunu görüyordum. Geçmişi hakkında konuşmayı reddetmesi, baştan çıkarmaya ve büyülemeye çalışırken hareketlerinin akışkanlığı, eylemlerinin soğuk hesaplılığı: Bir keresinde benzer bir oyunculuğa kanmıştım – gerçi o bukalemunluk sanatının daha büyük ustalarından biriydi ve çok daha az hata yapıyordu. Belayla beslenen ve insan şekline girebilen uzaylı fantezimi ürpererek anımsadım. Geçen seferki bir kadındı, bu seferki erkek. O Şey geri dönmüştü.

“Senin gibi bir kadın tanırdım,” dedim Âdem’e. “Kardeşim, daha öğrenecek çok şeyin var.”

Âdem hışımla öfledi. “*Birimiz* böyle *çaba* gösterirken diğerimizin neden *saldırgan* olması gerekiyor bilmiyorum doğrusu. Davranış sorunların var, birader Moor. Kötü bir gösteri. Kötü bir kariyer hamlesi, aynı zamanda. Sevgili babacığımıza da kibirli davrandığını duydum. Onun yaşında bir adama yapılır mı bu! Neyse ki en azından oğullarından biri küstahlık etmeden, terbiyesizlik yapmadan ihtiyaçlarını yerine getirmeye hazır.”

* * *

Sammy Hazaré’nin evi Andheri banliyösünde, hafif endüstriler ağının ortasındaydı – Nasıra Deri Giyim, Vacco’nun (dişeti için *varcadanti* jeli imalatında uzmanlaşan) Ayurveda Laboratuvarı, Parmak Yukarı Kola Şişesi Kapakları, Klenola Yemek Yağı, hatta bir de çoğunlukla

reklam kampanyaları için kullanılan –kapısının yanında-ki tabelada- “Kadın ve Erkek Akrobatlar” ve “Manuel Kullanımlı Kiralık Kamera Vinci” yazan küçük bir film stüdyosu. Tek katlı derme çatma bir bungalov olan evi uzun zamandır yıkım tehlikesi altındaydı, fakat Bombay’da hayatın tesadüfi doğasına uygun biçimde hâlâ ayakta-
ydı. Pis kokulu fabrika duvarlarıyla dar gelirli-
ler için inşa edilmiş basık apartmanların arasına sıkışmış, yı-
kım ekiplerinin dikkatini çekmemek için elinden geleni
yapar gibiydi. Tel örgülü kapısının üzerinde kötü ruhları
kovan limonlar ve yeşil biberler asılıydı. Yıllar boyunca
duvarlardaki tek süs Efendi Rama ile fil başlı Ganeş’in
renkli resimlerini gösteren eski takvimlerdi, ama artık
Nadya Vadya’nın dergilerden kesilmiş fotoğrafları da ye-
şil-mavi duvarların her yerine bantlanmıştı. Mrs. Vadya
ile Mr. Zogoiby’nin Tac Oteli’ndeki nişanının fotoğrafla-
rı da vardı ve bu resimlerde yüzüm kalemle karalanmış
ya da bıçak ucuyla kazınmıştı. Bir ya da ikisinde kafam
tamamen koparılmıştı. Göğsüme müstehcen sözcükler
yazılmıştı.

Sammy hiç evlenmemişti. Bu evi Direndra adlı kel,
koca burunlu bir cüceyle paylaşıyordu. Filmlerde kısa rol-
lerde oynayan, üç yüzden fazla filmde rol aldığını iddia
eden cücenin hayattaki en büyük amacı en fazla sayıda
filmde rol alan oyuncu olmak ve Guinness rekorunu kır-
maktı. Cüce Diren, öfkeli Sammy’nin yemeğini pişirir,
temizliğini yapar, gerektiğinde teneke elini bile yağlardı.
Geceleri, gazyağı lambasının ışığında Teneke Adam’a kü-
çük hobisinde yardım ederdi. Yangın bombaları, zamanlı
bombalar, bubi tuzaklı bombalar ve cıvalı şalterler: Evin
tamamı – dolapları, kıyı köşesi, hatta iki adamın tek odalı
kulübenin zeminine kazdığı ve sonra gizlediği çukurlar
özel cephaneliğe dönüşmüştü. “Bizi yok etmeye gelen
olursa,” diyordu Sammy ufak tefek ekürisine, yüzünde

acımasız, kaderci bir gülümsemeyle, “kolay kolay aşağı indiremeyecekler, hiç şüphen olmasın.”

Bir zamanlar Sammy ve ben de dosttuk; hiç benzemeyen ellerimizle birbirimizi kan kardeşi olarak görürdük ve birkaç yıl öncesine dek şehrin belalıları bizlerdik. Ufak tefek Direndra kıskanç bir eş gibi evde kalır, çalışmaktan bitkin halde eve dönen Sammy’nin odayı geçirti ve osuruklarla doldurarak uykuya dalmadan önce teşekkür bile etmeden mideye indirdiği yemekleri pişirirdi. Ama artık Nadya Vadya vardı; ulaşamayacağı bir kadına, nişanlıma duyduğu acınası tutkunun pençesindeki ahmak Sammy duvarlarındaki resimlerden de anlaşıldığı üzere, nefretlik başımı havaya uçurmaya hazırdı.

Bir zamanlar Teneke Adam, Raman Fielding’in Bir Numaralı Adamı, süper kaptanı, sağ koluydu. Derken kendisi de Nadya’ya tutulan Mainduck, Sammy’den demiri biraz tava getirmesini isteyince, Hazaré bir ayaklanma başlatmıştı. Bunun üzerine Mainduck birkaç ay boyunca Sammy’yi görebileceği yerde tutmuş, soğuk ve ölü gözleriyle, vızıldayan kurbanını takip eden kurbağa gözü gibi gözleriyle dikkatle izlemişti. Sonra Teneke Adam’ı kurbağa telefonlu tapınak odasına çağırtmış ve kovmuştu.

“Seni göndermem gerekiyor dostum,” demişti. “Hiçbir adam oyundan büyük değildir, oysa sen kendi kurallarını yazmaya başladın.”

“Hayır Reis, efendim. Hanımlar ve çocuklara el kaldırılmaz, efendim.”

“Kriket kuralları değişti, Teneke Adam,” dedi Mainduck yavaşça. “Centilmenler dönemine aitsin, anlıyorum. Ama artık topyekûn savaş dönemi.”

Andhera karanlık demektir ve “Teneke Adam” Sammy Andheri’de uzun saatler boyunca sessizce, kederle oturdu. Nadya Vadya’ya hayranlık duymaya başladığı gün-

lerde bazen Nadya Vadya'nın gözlerine delikler açılmış tam sayfa, renkli bir dergi fotoğrafını maske gibi yüzüne tutarak, dünyaya onun gözlerinden bakarak evin içinde dans eder, genç bir kızı taklit ederek falsetto sesiyle en popüler film şarkılarını söylerdi. "*Çoli'min altında ne var?*" diye söylerdi şarkısını, göğsünü imayla titreterek. "*Bluzumun altında ne var?*" Ev arkadaşının fasılasız saplantısı ve kulak tırmalayan sesi yüzünden delirecek hale gelen Direndra bir keresinde dayanamayıp haykırmıştı: "*Memesi var! Batasica çolisi'nin altında memeleri var, ne sanmıştın? Patlayasica parti balonları!*" Hiç etkilenmeyen Sammy, şarkı söylemeyi sürdürmüştü: "*Aşk,*" diye cıvıldamıştı. "*Bluzumun altında aşk var.*"

Şarkı söylediği günler geçmişti artık. Minik Diren odanın içinde dört dönüyor, yemek pişirip şakalar yapıyor, eğlencelerde sergilediği numaralarla –el üstünde yürüme, perende atma, akrobasi– onu eğlendirmeye çalışıyordu. Gökten zembille inip kısa süre içinde hayatlarını mahveden poster kızı Nadya Vadya'ya duyduğu güçlü nefreti bir kenara bırakıp ayıpçı bluz şarkısını bile söyledi. Minik Diren bu düşüncesini Sammy'yle asla paylaşmadı ama hayatta bilerek zarar vereceği tek kadın Nadya Vadya'ydı.

Sonunda, Direndra, somurtkan Sammy Hazaré'yi biraz hareketlendirecek olan sihirli sözcüğü, "açıl susam açıl"ı buldu. Masanın üstüne zıpladı, bahçe heykeli gibi poz verdi ve gizemli sözcüğü söyledi: "RDX."

Bölünmüş sadakat Sammy için hiçbir zaman sorun teşkil etmemişti; yıllar boyunca babamdan para alıp Mainduck'ı gözetleyen o değil miydi? Yoksul bir adam imkânlarını kendi yaratmalıdır, iki tarafı birden desteklemek her zaman iyi fikirdir. Hayır, bölünmüş sadakatte sorun yoktu ama hiçbir sadakati olmamak? İşte bu akıl karıştıırıyordu. Nadya Vadya olayı Teneke Adam'ın bütün

bağlarını kırmıştı – Fielding, Hazaré'nin XI'i ve MM'yle alakası kesilmişti, Abraham ve benimle de öyle. Artık oyunu kendisi için oynuyordu. Nadya'ya sahip olamıyorsa, başkaları neden olsundu? Evinin ayakta kalmasına izin verilmeyecekse başka malikâneler ve kuleler neden yıkılmasındı? Evet, öyle olacaktı. Bildiği sırlar vardı, bomba yapabiliyordu. Becerileri, elinde kalan olasılıklar bunlardı. “Yapacağım bunu,” dedi yüksek sesle. Canını yakanlar Teneke Adam'ın elinin ağırlığını hissedeceklerdi.

“Akrobat karıkoca,” diyordu Diren, “A sınıfı malzeme olduğunu garanti ediyor, hem de eski müşterilere indirimli fiyattan.” Yakındaki film stüdyosunun sahibi aksiyon sekansı uzmanı karıkoca –zararsız et ve patlama satıcıları– aynı zamanda el altından başka şeyler de satıyorlardı. Kuşkusuz küçük balıktılar, ama yıllardır Teneke Adam'ın en güvenilir jelatinli dinamit, TNT patlayıcı, zamanlayıcı, fünye ve sigorta tedarikçisiydiler. Gerçi RDX patlayıcı başkaydı! Karıkoca akrobatlar dünyada hızla yükseliyor olmalıydılar. Çünkü RDX temin etmek için insanın ceplerinin derin, bağlantılarının en yüksek yerlerde olması gerekirdi. Aksiyon sekansı uzmanı çifte büyük tedarikçilerden biri kancayı atmış olmalıydı. Akrobatların el altından satabileceği kadar miktarda RDX'i Bombay'a getirebiliyorsa, havada bela kokusu var demekti.

“Ne kadar?” diye sordu Sammy.

“Kim bilir?” diye haykırdı Diren, hoplayıp zıplayarak. “Hobimize yetecek kadar malzeme çıkacağı kesin.”

“Birikmiş altınım var,” dedi Sammy Hazaré. “Nakit de var. Senin de birikmiş paran var.”

“Aktörlerin ömrü kısa olur,” diye itiraz etti cüce. “Alacakaranlık yıllarımda aç kalmamı mı istiyorsun?”

“Biz alacakaranlığa kalmayacağız,” dedi Teneke Adam. “Yakında güneş gibi ateşe dönüşeceğiz.”

* * *

“Kardeşim” ve ben bir daha öğle yemeğine çıkmadık. “Babamıza” gelince, ülkenin can suyundan beslenme dönemi onun için de sona eriyordu. Annem zaten düşmüştü. Babamın düşüşü de yaklaşıyordu.

Abraham Zogoiby’nin Bombay hayatının zirvesinden tepetaklak aşağı çakılışının öyküsünü herkes bilir; düşüşünün hızı ve yere çarpışının gürültüsünü unutmak mümkün değildi. Bu üzücü hikâyede hiç geçmeyen bir isim vardır, bir başka isimse farklı bölümlerde ara ara ortaya çıkar.

Eksik olan: benim adım. Babamın tek erkek evladının adı.

Yinelenen: “Âdem Zogoiby.” Önceki adıyla: “Âdem Braganza.” Ve ondan önceki adıyla: “Aadem Sinai.” Ya ondan öncesi? Basındaki becerikli dedektiflerin keşfedip sonradan bizi bilgilendirdiği üzere, ebeveynlerinin adları gerçekten “Şiva” ve “Parvati” ise, devasa –yine onların bahsini açtığım için affedin– kulakları göz önünde bulundurulduğunda Ganeş’i önersem olur mu? Tabii bu iğrenç Fil Çocuk için “Dumbo” ya da “Gufo” veya “Mutto”, “Crooko” –en iyisi “Sabu”da anlaşalım– gibi isimler daha uygun düşer.

Sonuçta bu yirminci yüzyıl veledinin, hızlı şeritten giden Info-bancı, kendi-bildiğimi-okudum diye mırıldanan bu sonradan görmenin yalnızca entrikacı ve gaspçı olmakla kalmayıp kendini dokunulmaz sanan bir ahmak olduğu ortaya çıktı, dolayısıyla gülünecek kadar kolay yakalandı. Bindiği gemiye şanssızlık getiren Yunus gibi herkesi beraberinde sürükledi. Evet, Âdem’in ailemize katılışı, Siodicorp’un büyük patronunu yüksekteki tüneğinden düşüren bir zincirleme tepkime yarattı. İzin verirkeniz, içimdeki *schadenfreude* hissini sesimden gizleyip aile şirketimizin çöküşünün ana başlıklarını bir bir sayayım.

Süper finansör V.V. "Timsah" Nandy tutuklanıp Bombay Borsası'nı manüple etmek amacıyla devlet hazinesinden üst üste on milyonluk ödenekler karşılığında merkezî hükümetin bakanlarına rüşvet vermek gibi olağandışı bir suçlamayla mahkeme karşısına çıkarıldığında onunla birlikte tutuklananlardan biri de yukarıda adı geçen –sözde– "Sri Âdem Zogoiby" idi; iddialara göre olayda "kurye" rolünü üstlenen Âdem, kullanılmış banknotlardan oluşan yüklü miktarları ulusun önde gelen isimlerinin evlerine taşıyor, daha sonra da, savunmanın hazırladığı ifadede araya sıkıştırıldığı üzere, parayı götürdüğü yerde "yanlışlıkla" unuttuyordu.

"Sri Âdem Zogoiby"nin faaliyetleri, oldukça mahcup duruma düşen merkezî hükümet ve MM kontrolündeki Bombay Belediye Şirketi'nin yoğun baskısıyla –MM başkanı Mr. Raman Fielding "zehirli yılanların yuvasının boşaltılmasını" istedi– polis, dolandırıcılık komisyonu ve başka birimler tarafından şevkle daha yakından incelenince, daha da büyük bir skandalla bağlantısı ortaya çıktı. Uluslararası Hazine Bankası yetkilileri büyük ve küresel bir sahtecilik davasına bulaşmıştı, banka mevduatı sözde "kara deliklerde" kaybolmuştu, terörist örgütlerle, fisil maddeleri, sevkıyat malzemeleri, yüksek teknoloji ürünü donanım ve yazılımlarla bağlantılı yolsuzlukları kamuoyunun kuşkucu kulaklarına yeni ulaşıyordu ve Japonya'dan çalınan bir süper bilgisayar adı verilmeyen bir Ortadoğu bölgesine gizlice kaçırma olayıyla bağlantılı konşimentolarda Abraham Zogoiby'nin evlatlığının imzasına rastlanmıştı. Hazine Bankası batarken şoförlerden ipotekli taksileri kullananlara, gazete bayi sahiplerinden bakkallara pek çok sıradan vatandaş ve yurtdışında çalışan Hintliyi de kendisiyle birlikte batırdı. Siodicorp'un bankacılık kolu Cashondeliveri Kulesi'nin batan bankanın çoğu İngiliz veya Amerikan hapishanelerinde çürü-

yen hırsız yöneticileriyle yakm ilişkileri ifşa edildi. Siodicorp hisseleri hızla düşmeye başladı. Abraham –Abraham bile– iflasın eşiğine geldi. Silah satın alma skandalı patladığında ve organize suç örgütleriyle kişisel ilişkileri olduğuna dair güçlü kanıtlar nedeniyle çetecilik, uyuşturucu kaçakçılığı, büyük çaplı “para aklama” suçlarından mahkeme karşısına çıkarıldığında, da Gama ailesinin servetinden kurduğu imparatorluk yerle bir olmuştu. Bombaylılar Cashondeliveri Kulesi’ne tiksinti ve şaşkınlıkla bakıyor, ne zaman Usher’in Evi gibi yıkılıp çöküvereceğini merak ediyorlardı.

Ahşap lambrili mahkeme salonunda, doksan yaşındaki babam bütün suçlamaları inkâr etti. “Hindistan yapımı bir Bollywood Mogambo’su gibi *Baba* filminin masala tarzı yeniden çekiminde rol almaya meraklı değilim,” dedi meydan okurcasına dimdik durarak. Yüzünde, annesi Flory’nin yıllar önce umutsuzluğunu okuduğu ifadesiz sırıtış vardı. “Koçin’den Bombay’a Abraham Zogoiby’nin kim olduğunu sorun isterseniz. Size, baharat ticareti yapan saygın bir beyefendi olduğumu söyleyeceklerdir. Ruhumun derinlerinden aynısını tekrarlıyorum: Ben buyum, başka bir şey olmadım hiç. Bütün hayatımı baharat ticaretiyle geçirdim.”

Kefaleti, savcının şiddetli itirazlarına rağmen bir milyon rupi olarak belirlendi. Yargıç Kaçravala, “Şehrin en önemli insanlarından birini suçu kanıtlanana dek hapse gönderemeyiz,” deyince, Abraham kürsüye doğru eğilerek onu selamladı. Kolu hâlâ bazı ceplere ulaşabilecek kadar uzundu demek ki. Kefaletini ödemek için da Gama ailesinin baharat tarlalarının tapularını teminat olarak göstermesi gerekti. Ama mahkeme binasından elini kolunu sallaya sallaya çıktı ve Elefanta’sına, ölmekte olan Şangri-la’sına döndü. Gökyüzündeki bahçesinin bitişindeki karanlık ofisinde tek başına otururken, Sammy

Hazaré'nin yıkılmaya mahkûm Andheri kulübesinde verdiği kararın aynısını verdi: Dibe batacaksa, bütün silahlarını ateşleyerek batacaktı. Raman Fielding radyoda ve televizyonda yaşlı adamın düşüşü hakkında atıp tutuyordu. "Televizyonda görünen güzel bir kadın yüzü Zogoiby'yi artık kurtaramaz," dedi ve sonra herkesi hayrete düşürerek bir şarkı patlattı: "*Büyükler daha sert düşer ya,*" diye vırakladı. "*Sert düşer ya Nadya Vadya, hani ya.*" Abraham o anda nihai kararını anlatan sevimsiz bir ses çıkararak telefona uzandı.

O akşam iki kez telefon etti, bir kez de çalan telefonu açtı. Telefon şirketi kayıtları daha sonra incelendiğinde, aradığı ilk numaranın "Yara" adıyla bilinen çete liderinin kontrolündeki Falkland Caddesi genelevlerinden birine ait olduğu anlaşıldı. Ancak o gece Abraham'ın ofisine ya da Malabar Tepesi'ndeki evine bir kadın gönderildiğine dair kanıt bulunamadı. Telefonla başka türlü bir mesaj verdiği anlaşıyordu.

Aynı gece daha geç saatlerde –gece yarısından sonra– artık yüz yaşını geçmiş olan Dom Minto, Abraham'ı aramıştı. Aralarında geçen konuşmanın içeriği açıklanmadı, ama babamın anlattığı kadarını ben biliyorum. Abraham, Minto'nun her zamanki hırçın, coşkulu halinden eser olmadığını söylemişti. Morali bozuktu, ümitsizdi, açıkça ölümden söz ediyordu. "Bırakın gelsin! Benim için bütün varoluş bir porno filminden ibaretti," demişti. "İnsanın çirkinliğine ve ahlaksızlığına çok kez şahit oldum." Ertesi sabah masasının başında yaşlı dedektifin cesedini bulmuşlardı. Soruşturmayı yürüten Emniyet Müdürü Müfettiş Singh, "Cinayet olduğunu sanmıyoruz," demişti.

Abraham telefonu ikinci kez eline aldığı anda beni aramıştı. İsteği üzerine gecenin bir yarısı terk edilmiş Cashondeliveri Kulesi'ne gitmiş ve anahtarım ile kapıyı açıp özel asansörü çalıştırmıştım. Karanlık odasında an-

lattıkları, Dom Minto'nun ölümüne emniyet müdüründen daha kuşkulu yaklaşmama neden oldu. Abraham'ın yakınında görünmek istemeyen Sammy Hazaré, Dom Minto'yu ziyaret etmiş, annesinin ölüsü üzerine yeminer ederek Aurora Zogoiby'nin katilini bildiğini söylemişti. Raman Fielding'in isteği üzerine Chhaggan Bir Isırıkta Beş diye bir kiralık katil işlemiştii cinayeti.

"Ama neden?" diye haykırdım. Abraham'ın gözleri ışıldıyordu. "Anneciğini sana anlatmıştım, oğlum. Tabagındaki yemeği şöyle bir tadar, kalanı atıverirdi. Erkekler konusunda da böyleydi. Ama Mainduck'ta baltayı taşavurdu. Cinayetin nedeni cinsel kıskançlıktı. Cinsel... Cinsel intikam." Bu kadar soğuk bir sesle konuştuğunu ilk kez duyuyordum. Aurora'nın sadakatsizlikleri hâlâ içini yakıyordu besbelli. Bu konuda kendi oğluyla konuşmak zorunda kalmanın şiddetli acısı da vardı.

"Peki nasıl?" Bilmem gerekiyordu. Boynuna bir tür hipodermik ok atmış olabileceklerini söyledi, filleri değil de daha küçük hayvanları, örneğin yabani kedileri uyuşturmak için kullanılan oklardan birini kullanmışlardı. Ganpati çılgınlığı sırasında Chowpatty Sahili'nden atılan ok başını döndürmüş, annem düşmüştü. Gelgit sularının yıkadığı kayaların üstüne. Dalgalar oku götürmüş olmalıydı; onca hasardan sonra kimse boynundaki minik bir iğne izini fark etmeyecekti, aramayacaktı kuşkusuz.

O gün Sammy ve Fielding'le birlikte VIP kürsüsünü koruduğumuzu anımsadım, ama Chhaggan her yerde olabilirdi. Sammy gibi Chhaggan da Mainduck'ın Salon Olimpiyatı'nın üfleme borusu şampiyonlarından biriydi. "Ama üfleme borusu olamaz," diye düşündüm, yüksek sesle. "Mesafe çok uzak. Yukarı doğru atılan bir şey asla ulaşmaz."

Abraham omuz silkti. "O zaman bir ok tabancası," dedi. "Ayrıntıları Sammy biliyor. Minto sabah hepsini ge-

tirecek. Ama biliyorsun,” diye ekledi, “mahkemede hiç bir işe yaramaz bu bilgiler.”

“Mahkemeye gerek kalmayacak,” dedim ona. “Bu meseleyi çözecek olan yargıçlar veya jüriler değil.”

Minto, Sammy’nin ifadesini Abraham’a getiremeden öldü. Belgeleri arasında bu konuda bir şeye rastlanmadı. Müfettiş Singh ölümün kuşkulu olmadığı görüşündeydi, ama bu onun düşüncesiydi. Benim yapacak işlerim vardı. Kadim, geri çevrilemez mecburiyetler ele geçirmişti beni. Bütün beklentilerin aksine, annemin te-dirgin gölgesi omzumun üstünden bana bakıyor, haykırıp ağlıyordu. *Kan kan ister. Bedenimi katillerimin kanıyla yıka da huzura kavuşayım.*

Peki anne.

* * *

Ayodhya’daki cami yıkıldı. “Fanatikler” ya da başka bir deyişle “kutsal alanın adanmış özgürleştiricileri” (istediğinizi yok sayın) on yedinci yüzyıldan kalma Babüri Mescidi’nin üzerine çullanıp onu çıplak elleriyle, dişleriyle, Sir V. Naipaul’un onaylayarak “tarihe uyanmak” olarak nitelendirdiği doğaya özgü bir güçle paramparça ettiler. Basın fotoğraflarından görülebildiği üzere, tarih güçlerinin tarihi bozma çalışmasını polis kenardan izlemekle yetinmişti. Safran rengi bayraklar asılmıştı alana. *Dhun*’lar söylenmişti: “Ragupati Ragava Raca Rama,” vs. Telif edilemez diye tarif etmesi mümkün anlardan biriy-di; hem coşkulu ve trajik, hem hakiki hem suni, hem doğal hem kışkırtılmış. Kapıları açtı ve kapadı. Bir son ve başlangıçtı. Caomens da Gama’nın uzun zaman önce haber verdiği şeydi: şahmerdan Rama’nın gelişi.

Bundan kimse emin olamazdı, ama bazı yorumcular U.P. eyaletinde bulunan günümüz Ayodhya’sının *Rama-*

yana'da Rama'nın evi olan efsanevi Ayodhya olduğunu söylemeye cüret etti yine de. Rama'nın doğum yerini anlatan Ramcanmabhumı inancı da kadim bir gelenek sayılmazdı, yüz yıllık bile değildi. Orada Rama Hazretleri'ni gördüğünü iddia eden ilk kişi Müslümandı üstelik. Her şey böyle başlamıştı; dinî hoşgörü ve çoğulculuğu bundan daha iyi anlatan bir imge olabilir miydi? Rama'nın camide görüldüğü iddiasından sonra Müslümanlar ve Hindular tartışmalı alanı bir arada sorunsuz kullanmıştı bir süre... ama bunlar eski haberlerdi! Kılı kırk yarmaya ne gerek vardı? Bina yıkılmıştı. Sonuçlarına katlanma zamanıydı, geriye bakma zamanı değil, olmuştla ölmüşe değil olacaklara odaklanmak gerekiyordu.

Sonra olanlar: Bombay'da, Zogoiby Galerisi'nde bir gece soygunu gerçekleşti. Hırsızlar hızlı ve profesyoneldi; galerinin alarm sisteminin son derece yetersiz olduğu, birkaç odada hiç çalışmadığı anlaşıldı. Hepsisi Mağripli serisinden dört resim çalınmıştı. Her birinin önceden seçildiği belliydi – üç ana dönemden birer resim alınmıştı, bir de Aurora'nın sonuncu, tamamlanmamış ama olağanüstü tuvali: *Mağriplinin Son İç Çekişi*. Küratör Ziyet Vekil boşu boşuna radyo ve TV kanallarını soygunu haber yapmaya ikna etmek için uğraştı. Haberlerde yalnızca Ayodhya'daki olaylar ve takip eden kanlı gelişmeler vardı. Raman Fielding olmasa, bu ulusal hazinelerin kaybından televizyonda söz edilmeyecekti bile. MM başkanı, Doordarshan kanalında yorum yaparken, caminin yıkılışı ve resimlerin çalınmasını birbirine benzetti. “Böyle yabancı nesneler Hindistan'ın kutsal toprağında yok oldu diye kimse üzülmesin,” dedi. “Ulusumuz yeniden doğacaksa, işgalcilik tarihinin mümkün olduğunca silinmesi gerekiyor.”

Demek şimdi de işgalci olmuştuk, öyle mi? İki bin yıl sonra hâlâ bu ülkeye ait değildik, hatta yakında “silinecek-

tik" – bu "iptalin" üzüntü ya da sıkıntıya yol açması gerekmiyordu üstelik. Mainduck'ın Aurora'nın anısına hakaret etmesi, karar verdiğim şeyi yapmamı kolaylaştırdı.

Katillğe yatkın mizacımlı yalnız aileye çekmekle açıklamak mümkün değil; annemin ölümü içimde bir şeyleri tetiklemiş olsa da, birkaç kuşakta bir ortaya çıkan karakteristik özellikler yüzünden değildi bu! Bir tür *kaynılık* kalıtımı da denebilir; da Gama Malikânesi'ne şiddeti akrabalar aracılığıyla getirmemiş miydi sahipleri? Epifania katillğe yatkın Menezes klanını getirmişti, Carmen de ölümcül Lobo'larını. Abraham doğuştan katillik güdüsüne sahipti, ama bizzat cinayet işlemek yerine emir vermeyi tercih ederdi. Yalnızca annemin gerçekten birbirine âşık annesiyle babası Camoens ve Belle masumdu.

Aşk ilişkilerimin de pek faydası olmamıştı. Tatlı Dilly'yi karalayacak değilim, ama Uma'ya ne demeli; yakışksız tutkular beslediğime ikna ederek beni annemin sevgisinden eden Uma hakkında ne söylemeli? Büyük bir *grand guignol*¹ sahnesinde araya karışan komedi sahnesi olmasa –başlarımız birbirine çarpmasa– beni öldürüp katil olacaktı.

Gerçi suçu atalarda ya da sevgililerde aramanın âlemi yok. Sonuçta adam dövmeyi kariyer edinmiş biriydim – un ufak etmeye odaklı Çekiç dönemim bana kaderin bir armağanıydı: Diğer açılardan tamamen güçsüz sağ elime olağandışı bir yumruklama becerisi vermişti. Şimdiye dek kimseyi öldürmemiştim, doğru; ama attığım bazı dayakların süresini ve şiddetini düşününce, bunu yalnızca talihle açıklayabilirim. Raman Fielding me-

1. Grand Guignol diye tanınan ve adını ünlü Fransız kuklası Guignol'den alan Le Théâtre du Grand-Guignol (Büyük Kuklanın Tiyatrosu). Paris'in Pigalle semtinde 1897-1962 arasında varlığını sürdüren tiyatro; gerilim, dehşet, korku türünde gösterileriyle bilinir. (Ed.N.)

selesinde yargıç jüri ve infazcı rolünü üstlendiysem, bunu doğama uygun düştüğü için yaptım.

Medeniyet, gerçek doğamızı kendimizden gizleyen bir el çabukluğudur. Benim elim, nazik okur, el çabukluğuna uygun değildi, ama ne tür bir şey olduğunun farkındaydı.

Kana susamışlık tarihimdeydi, kemiklerimdeydi. Kararımdan bir an için bile kuşkulandım; intikamımı alacak ya da bu uğurda ölecektim. Son zamanlarda sürekli ölüm konusunu düşünüyordum. Böylece, önemsiz sonuma bir anlam kazandırmış olacaktım en azından. Raman Fielding'in cesedi yanımda yattığı sürece ölmeye hazır olduğumu soyut bir şaşkınlıkla fark ettim. Demek ben de fanatik bir katile dönüşmüştüm. (Ya da erdemli bir intikamcıya, siz seçin.)

Şiddet şiddetti, cinayet cinayetti, iki yanlış bir doğru etmiyordu; bütünüyle farkında olduğum gerçeklerdi bunlar. Ayrıca: Rakibinizin seviyesine inmekle yüksek zemin avantajını yitiriyordunuz. Babüri Mescidi'nin yıkımından sonraki günlerde, haklı olarak öfkelenen Müslümanlar/ "fanatik katiller" (bir kez daha, mavi kaleminizi kalbinizden geldiği gibi kullanın) Hindu tapınaklarına saldırmış, Hindistan ve Pakistan'da Hinduları öldürmüşlerdi. Toplumsal şiddet tırmanırken bir noktada, "Kim başlattı?" diye sormanın anlamı kalmaz. Ölümün ölümcüllüğü yalnızca adaleti değil, gerekçelendirmeyi de imkânsız kılar. Hindusuyla Müslümanıyla sağdan soldan aramızda dalgalar halinde yayılıyorlar, bıçakları ve silahlarıyla öldürüyor, yakıyor, yağmalıyor, sıkılmış kanlı yumruklarını dumanlı havaya kaldırıyorlar. Yaptıkları iki tarafın da evlerine lanet getiriyor; erdemin kırıntısına bile sahip olmalarını engelliyor; birbirlerinin laneti haline geliyorlar.

Kendimi bunların dışında bırakmıyorum. Uzun zamandır şiddetle iç içe yaşıyorum ve Raman Fielding'in

televizyonda anneme hakaret ettiği gece batasıca hayatına son veren benim. Bunu yaparak kendimi de lanetlemiş oldum.

* * *

Geceleri, Fielding'in mülkünün çevresindeki duvarları üç saatte bir nöbet değiştiren sekiz tane iki kişilik ekip korurdu. Çoğunun lakabını biliyordum. Bahçeleri gırtlak parçalamakta hiç tereddüt etmeyen dört Alman kurdu koruyordu (Gavaskar, Vengsarkar, Mankad ve –sahibinin ne kadar önyargısız olduğunu kanıtlayan adıyla– Azharuddin); kriket yıldızlarının adını taşıyan köpekler beni fark edince kendilerini sevdirmek için hemen koşup yanıma gelip mutlulukla kuyruk salladılar. Evin kapısında başka muhafızlar vardı. Bu haydutları da tanıyordum –Badmood ve Sneezo denen iki tane genç dev– ama beni tepeden tırnağa aradılar yine de. Üzerimde silah yoktu, en azından alabilecekleri bir silah taşııyordum. Daha genç olan, burnu aldığı darbelerden dolayı kalıcı biçimde tıkanan –ve belki bu açığı kapatmak için– daha fazla konuşan Sneezo, “Bugün eski günlerden biri gibi,” dedi. “Teneke Adam da birkaç saat önce saygılarını sunmak için uğradı. Yeniden işe alınmayı umuyordu bence, fakat Reis bir dediğinden bir daha dönmez.” Sammy’yi göremediğim için üzgün olduğumu söyledim, bizim yaşlı Bir Isırıkta Beş nasıldı peki? “Hazaré’nin haline üzüldü,” diye mırıldandı genç muhafız. “Birlikte içmeye gittiler.” Arkadaşı ensesine bir şaplak atınca sustu. “Alt tarafı Çekiç,” diye sızlandı, burnunu başparmağı ve işaretparmağıyla sıkıca tutup sümkürdü. Sümükleri her yana saçıldı. Hemen birkaç adım geri çekildim.

Chhaggan’ın evde olmaması büyük şanstı. Belayı sezmek için fazladan bir duyu organı vardı sanki, hem

onu hem Fielding'i etkisiz hale getirip kimseyi şüphelendirmeden kaçma şansım yok denecek kadar azdı. Bu kadar şanslı olacağımı tahmin etmemiştim; onun beklenmedik yokluğu bana en azından evden tek parça halinde ayrılma şansı veriyordu.

Sessiz muhafız, ense şaplakçısı Badmood, ne istediğimi sordu. Kapıda söylediklerimi tekrarladım. "Yalnızca Reis'e söyleyebilirim." Badmood memnun olmamıştı: "Hiç şansın yok." Yüzümü buruşturdum. "O zaman geldiğimi öğrendiğinde ona sen cevap verirsin." İkna oldu. "Şanslısın, Reis bu gece ulusal meseleler yüzünden hâlâ ayakta," dedi öfkeyle. "Bekle gidip sorayım." Birkaç dakika sonra döndü ve öfkeli başparmağıyla içeri girebileceğimi işaret etti.

Mainduck masa lambasının sarı ışığında çalışıyordu. Gözlüklü kocaman başının yarısı aydınlıkta, yarısı karanlıktaydı; iri bedeni geceye karışmıştı. Yalnız mıydı? Emin olmak zordu. "Çekiç, Çekiç," diye vırakladı. "Bu gece ne için geldin? Babana casusluk yapmak için mi yoksa onun boktan davasına ihanet etmek için mi?"

"Haberciyim," dedim. Başını salladı. "O zaman haberini ver."

"Haberimi yalnız sana vermeye geldim," dedim. "Mikrofonlara söylemeye değil." Fielding yıllar önce Amerika Başkanı Nixon'ın kendi ofisine dinleme cihazları yerleştirtmesinden hayranlıkla söz etmişti. "Tarih bilinci varmış adamın," demişti. "Cesareti de. Her şey kayıt altında." Bu kayıtlar yüzünden başkanlık koltuğundan olduğunu hatırlatınca, Fielding sözlerime burun kıvrırmıştı. "Söylediğim şey sonumu getiremez," demişti. "İdeolojim benim servetimdir! Söylediklerimi bir gün okullarda çocuklara öğretecekler."

Dolayısıyla: Mikrofonlara konuşmak istemiyordum. Yüzünde geniş bir sırıtış belirdi, masa lambasının ışığında

kurbağadan çok Cheshire Kedisi'ne benziyordu. "Çok fazla şey hatırlıyorsun, Çekiç," diye şefkatle azarladı beni. "Gel, yaklaş canım. Kulağıma tatlı saçmalıklar fısılda."

Yaşlanmıştım, masasına doğru yürürken endişeliydim. Belki de nakavt eden yumruğum artık işe yaramayacak kadar güçsüzdü. *Bana güç ver*, diye dua ettim bilmediğim bir şeye, belki de Aurora'nın hayaletine. *Son bir kez daha. Bir kez daha çekiç gibi darbeler indirebilmeme izin ver*. Yeşil kurbağa şeklindeki telefonu masanın üstünden bana bakıyordu. Bu telefonda nefret ediyordum gerçekten. Mainduck'a doğru eğildiğim anda sol eliyle hızla enseme uzanıp saçlarımdan yakaladı, başının sol yanıyla ağzıma kafa attı. Bir an dengemi yitirdim, tek silahım olan sol elimin artık hedefe ulaşamayacağını dehşetle fark ettim. Ama masanın kenarına düşerken, sol elim –hayatım boyunca doğama karşı gelerek kullanmayı öğrenmek zorunda kaldığım elim– şans eseri telefonu yakaladı.

"Annemden bir mesaj var," diye fısıldadım ve yeşil kurbağayı suratına yapıştırdım. Ses çıkarmadı. Saçıma bıraktı ama kurbağa telefon onu öpmeye devam etmek istiyordu, ben de var gücümle öpücükleri hızlandırdım. Sonunda plastik dağıldı ve telefon elimde parçalanmaya başladı. "Ucuz, çakma şey," diye düşündüm ve telefonu bıraktım.

* * *

Rama Efendimiz güzel Sita'yı kaçıran Lanka Kralı Ravan'ı nasıl öldürmüştü:

*Sonu belirsiz mücadele sürüyordu ki Rama, öfkeli,
Brahma'nın kutsal ateşle yanan ölümcül silahını
çektii!*

*Bilge Agastya vermişti bu silahı kahramanımıza,
İndra'nın şimşek oku gibi kanatlı, bir o kadar
ölümcül ok,
Duman ve alevlerle sarılı halde fırladı yaydan bir
anda,
Deldi geçti Ravan'ın demir kalbini, onu canından
etti...
Parlak gökyüzünden övgüler yağdı Raghu'nun cesur
oğluna,
"Doğruların ve haklıların kahramanı! Tamamladı
soylu görevini!"*

Akhilleus, Patroklos'un katili Hektor'u nasıl öldürdü:

*Tolgası ışıldayan Hektor bitkin bir sesle dedi ki,
"Yalvarırım canın, dizlerin, anan baban adına,
Akha gemilerinin yanında köpeklerle bırakma beni...
Ayağı tez Akhilleus yan yan baktı, dedi ki,
Dizlerime sarılma, köpek, yalvarma anan baban
adına!
Gönlüm, yüreğim kışkırtıyor beni,
Diyor, şunun etini parçala, çiğ çiğ ye,
Senin bana bu yaptıklarından sonra,
Kimse uzaklaştıramaz başından köpekleri...
Köpekler, kuşlar yiyecek bütün bedenini."¹*

Aradaki farkı görüyorsunuz. Rama cennetten inme kıyamet makinesini kullanırken ben bir telekomünikasyon kurbağasıyla yetinmek zorunda kalmıştım. Sonrasında yaptıklarım için gökten övgüler de yağmamıştı üstelik. Akhilleus'a gelince: Onun gibi kurbanımı çiğ çiğ yemek

1. *İlyada*, Homeros, çev. Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul. (Ç.N.)

isteyecek kadar vahşi değildim (akla öldürttüğü kahraman Hamza'nın kalbini yiyen Mekke'li Hind geliyor) onun gibi şiirsel bir dil kullanmayı da beceremezdim. Ancak Akhalı köpeklerin benzerleri burada da vardı...

... Rama, Ravan'ı öldürdükten sonra ölen rakibi için görkemli bir cenaze töreni düzenleyecek kadar centilmendir. Nezaketten daha az anlayan Akhilleus, Hektor'un cesedini "arabasının arkasına" bağlayıp ölen Patroklos'un mezarının çevresinde üç kez sürükler. Bana gelince: Kahramanlar çağında yaşamadığım için kurbanının bedenini ne onurlandırdım ne aşağıladım; düşüncelerim kendime odaklanmıştı, sağ kalmaktan ve kaçmaktan başka bir şey yoktu aklımda. Fielding'i öldürdükten sonra sandalyesini sırtı kapıya doğru bakacak şekilde çevirdim (gerçi artık yüzü yoktu). Ayaklarını kitaplığa yasladım, kollarını kavuşturdum ki çalışmaktan yorulup uyuyakalmış gibi görünsün. Sonra hızla ve sessizce kayıt cihazlarını aradım – birbirini destekleyecek iki cihaz olmalıydı.

Cihazları bulmam uzun sürmedi. Fielding her şeyi kaydetme merakını gizlemezdi, ofisindeki –kilitsiz– dolaplarda karanlıkta Mevleviler gibi dönen makaraları buldum. Bantları söküp ceplerime tıktım.

Gitme zamanı gelmişti. Odadan çıkıp kapıyı dikkatle arkamdan kapadım. "Rahatsız etmeyin sakın," diye fısıldadım Badmood'la Sneezo'ya. "Reis biraz gözlerini dinlendiriyor." Şimdilik onları durdurmuştum, ama evden çıkacak zamanı bulabilecek miydim? Hayalimde çığlıklar, ısıklar, silah atışları, biçim değiştirerek gırtlığıma doğru atılan dört kriketçi canlandı. Ayaklarım hızla hareket etmeye başladı, onları yavaşlattım, sonra durdum. Gavaskar, Vengsarkar, Mankad ve Azharuddin yanıma gelip sağlam elimi yaladılar. Dizüstü çöküp onları kucakladım. Ayağa kalktım, köpekleri ve Mumbadevi heykellerini arkamda bırakıp bahçe kapısından çıktım,

Cashondeliveri Kulesi araç havuzundan aldığım Mercedes-Benz'e bindim. Uzaklaşırken beni ilk kimin yakalacağını merak ediyordum: polis mi yoksa Chhaggan Bir Isırıkta Beş mi? Polisi tercih ederdim. *İkinci bir ceset, Mr. Zogoiby. Dikkatsizlik. Gerçekten büyük beceriksizlik.*

Arkamdan bir hayvan sesi geldi, ama hiçbir hayvan bu kadar gürültülü kükreyemezdi. Dev bir el arabamı iki kez olduğu yerde etrafında döndürdü, arka camlarımı patlattı. Mercedes sallanarak durdu, burnu ters yöne bakıyordu.

Bir anda güneş doğmuştu. Aklıma gelen ilk şey *Mors ve Marangoz* oldu. "Ay surat asarak parlıyordu, / Çünkü gün bitmişti ve / Artık güneşin orada işi yoktu. / 'Ne büyük kabalık,' dedi / Böyle gelip keyfimizi kaçırmayı!" İkinci düşüncem, şehre bir uçak düşmüş olabileceğiydi. Alevler yükseliyordu, çığlıklar duyuluyordu ve ilk kez Fielding'in evinde bir şeyler olduğunu fark ettim. Sneezo' in sesini duydum yeniden: "Teneke Adam da birkaç saat önce saygılarını sunmak için uğradı."

Son kez saygı sunmaya gelmişti. Kovulmuş eski bir savaşçının saygı sunma yöntemi bu olmalıydı. Bombacı Sammy cihazı muhafızlara yakalanmadan içeri sokmayı nasıl başarmıştı peki? Verebileceğim tek yanıt vardı. Metal uzvunun içine saklamıştı. Yani oldukça küçük bir bomba yapmış olsa gerekti. Dinamit çubuklarını sığdıramazdı takma elinin içine. Peki o zaman? Plastik, RDX, Semtex? "Bravo Sammy," diye düşündüm. "Minyatür bir bomba demek? Vah vah. Mainduck için her şeyin en iyisi, en yenisi." Mainduck başkalarını Sammy gibi kolayca kapı dışarı edemezdi artık. Zaten ölmüş bir adamı öldürdüğümü fark ettim o anda. Ona ulaştığımda hâlâ hayatıydı ama son darbeyi Sammy vurmuştu.

Mainduck'tan geriye pek bir şey kalmayacağını anlamam birkaç saniye sürdü. Sammy bunu garantileyecek

kadar iyiydi işinde. Dolayısıyla, benden kuşkulanmayabilirdi. Gerçi, Raman Fielding'i hayatta gören son insan olduğumdan cevap vermem gereken bazı sorular olacaktı kuşkusuz. Araba ilk denememde uysalca çalıştı. Havada korkunç bir duman ve tanıdık pis kokular vardı. İnsanlar koşuşturuyordu. Gitme zamanıydı. Arabanın burnunu çevirirken kemikleri hâlâ üzerinde, kocaman et parçaları atılan aç köpeklerin havlamasına benzer bir ses duyduğumu sandım. Bir de akbabaların kanat çırpışlarını.

* * *

"Ülkeyi hemen terk et," dedi Abraham Zogoiby. "Hemen yap bunu. Bir daha da dönme."

Teras bahçesinde son kez buluşuyorduk. Bandra'da olanları ona rapor ediyordum. "Demek Hazaré serseri bir mayın," dedi babam. "Önemi yok. İkincil bir mesele. Tedarikçilerden biri gizlice satış yapıyor olmalı, o konuyla ilgileneneğim. Ama bunların hiçbirini seni ilgilendirmiyor. Şu anda seni tutan bir şey yok. Dolayısıyla, hoşça kal. Git artık. Hâlâ yapabiliyorken git."

"Neler olacak?"

"Kardeşin hapishanede çürüyecek. Her şey sona erecek. Benim de işim bitti. Ama benim bitişim henüz başlamadı."

Sepetten olgun bir elma aldım, ona son sorumu sordum. "Bir keresinde," dedim, "Vasco Miranda sana bu ülkenin bizim ülkemiz olmadığını söylemişti. Şu anda bana verdiğin tavsiyeyi o zaman Vasco sana vermişti. Macaulay'in paralı askerleri, buradan gidin, demişti. Peki o halde: Haklı mıydı? Çekip Batı'ya mı gitmeli? Çözüm bu mu?"

"Gerekli belgelerin tamam mı?" Gücünü yitiren Abraham, Şangri-La'nın sihirli kapılarından dışarı çıkmaya

zorlanmış bir ölümsüz gibi gözlerimin önünde yaşanıyordu sanki. Ama evet, belgelerim tamamı. Sürekli yenilenen İspanya vizesi annemin mirasıydı. Başka bir dünyaya açılan penceremdi.

“O zaman git ona kendin sor,” dedi Abraham. Yüzünde umutsuz gülümsemesiyle yanımdan ayrılp ağaçların arasında kayboldu. Elmayı elimden bıraktım ve gitmek üzere döndüm.

“Bir dakika Moraes,” diye seslendi arkamdan. Utanmazdı, sırtıyordu, yenilmişti. “Seni sersem. O resimleri çılgın Miranda değilse kim çaldı? Git onları bul, oğlum. Git kıymetli parşömenini bul. Git Mooristan’ı gör.” Verdiği son emir, sevgi ilanına en yakın şeydi: “Batasıca köpeği de götür.” Gök bahçesinden kolumun altında Cevahirall’la ayrıldım. Şafak sökmek üzereydi. Kırmızı bir hat dünyanın çevresine sarılmış, bizi gökyüzünden ayırıyordu. Sanki biri ya da bir şey ağlıyordu.

* * *

Bombay patlamalarla sarsılmıştı. Bana anlatılanlar şöyle: Üç yüz kilo patlayıcı RDX kullanılmıştı. Sonradan iki bin beş yüz kilo RDX ele geçirilmişti; bir bölümü Bombay’da, bir bölümü Bhopal yakınlarında bir kamyondaydı. Ayrıca zamanlayıcılar, fünyeler, başka teçhizat. Şehir tarihinde böyle bir olay daha yoktu. Bu kadar soğukkanlı, hesaplı, zalimce bir katliam daha olmamıştı. *Dhhaaiiyn!* Bir okul otobüsü dolu çocuk! *Dhhaaiiyn!* Air-İndia binası. *Dhhaaiiyn!* Trenler, evler, *chawl* apartmanları, limanlar, film stüdyoları, değirmenler, restoranlar. *Dhhaaiiyn!* *Dhhaaiiyn!* *Dhhaaiiyn!* Ticaret borsaları, ofis binaları, hastaneler, şehrin kalbindeki en kalabalık alışveriş caddeleri. Her yerde cesetler vardı; insan ve hayvan kanı, iç organlar ve kemikler. Akbabalar et ye-

mekten öyle sarhoştı ki iştahlarının dönmesini beklerken çatıların üzerine yan yatıyorlardı.

Kim yapmıştı? Abraham'ın düşmanlarından çoğu bombalanmıştı – polis, MM binaları, suç çeteleri. *Dhha-aiiyyin!* Babam devrilmeden önce bir telefon açmıştı ve şehir patlamaya başlamıştı. Ama muazzam kaynakları olan Abraham bile böyle bir cephaneliği şehrin her yanına yığmayı başarabilir miydi? Çete savaşı yüzlerce masumun ölümünü açıklayabilir miydi? Hem Hinduların hem Müslümanların oturduğu bölgelere saldırı olmuştu; erkekler, kadınlar ve çocuklar ölüp gitmişti ve onların ölümünü onurlandıracak yanıtlar kimsede yoktu. Ufuk çizgisine ata biner gibi oturmuş, üzerimize alev yağdıran intikamcı şeytan kimdi? Şehir kendi kendini mi katlediyordu?

Abraham savaş açmış, lanetini ulaştırabildiği her yere bulaştırmıştı. Olanların bir bölümü buydu. Ama yeterli değildi, her şey bu kadar değildi. Her şeyi bilmiyorum. Bildiğim kadarını anlatıyorum size.

Asıl bilmek istediğim şu: Elefanta'yı, yuvamı kim öldürdü? Evimi, tuğlası ve harcıyla, "Lambacan Çandi-*vala*" Borkar, Miss Jaye He ve Hezekiel'in sihirli defterleriyle birlikte havaya uçuran kimdi? Ölen Fielding'in intikamı mıydı yoksa Hazaré'ninki mi? Yoksa tarihte, daha derinlerde, Yeraltı Dünyası'nda bizler kadar uzun zaman geçirmiş olanların bile göremeyeceği daha derin bir hareketlenme mi olmuştu?

Bombay merkezdi, hep öyleydi. Fanatik "Katolik Krallar" nasıl Gırnata'yı kuşatıp Elhamra'nın düşüşünü bekledilerse, şimdi de barbarizm bizim kapılarımızdaydı. Ey Bombay! *Prima in İndis*, Hindistan'ın İncisi! *Hindistan'ın Kapısı!* *Doğu'nun Yüzü Batı'ya Dönük Yıldızı!* Gırnata gibi –Arapların el-Gırnata'sı– sen de zamanının en şöhretli şehriydin. Derken karanlık günler çöktü

üzerine, Nasrîlerin son sultanı Boabdil nasıl büyük hazinesini savunamayacak kadar zayıfsa, biz de öyle zayıfımız meğer. Barbarlar yalnızca kapılarımızda değil, derilerimizin içindeymiş. Kendi lanetleriyle dolu Troya atlarımızı. Belki fitili Abraham Zogoiby ya da Yara ateşledi; şu ya da bu fanatikler, bizim delilerimiz ya da sizin delileriniz; ama patlamalar hepimizin bedeninden fırladı. Bombalayan da bizdik bomba da. Patlamalar bizim kendi kötülüğümüzdü – sınırlarımızın ötesinde ve içinde kötülük olsa da, yabancı açıklamalara gerek yok. Kendi bacaklarımızı kestik, kendi düşüşümüzü planladık. Ve şimdi oturup ağlamaktan başka bir şey gelmez elimizden çünkü çok zayıf, çok yoz, çok küçük, savunulamayacak kadar rezildik.

–Lütfen bu patlamamı mazur görün. Kendimi kaybettim. Yaşlı Moor artık iç çekmeyecek.–

* * *

Dr. Ziyet Vekil, Cumballa Tepesi'ndeki Zogoiby Galerisi'ni yerle bir eden patlamada öldü. Tek bir tablo bile kurtulmadı patlamadan; böylece annem Aurora geri döndürülemez eskiçağların ülkesine gönderildi; o cehennemî bahçe, hayat boyu ürettikleri eserler yok olup giden – kendileri de heykelleri gibi başsız ve kolsuz olan– çaresiz gölgelerle doludur. (Bir avuç eserini bildiğimiz Cimbue geliyor aklıma.) *Skandal*'a bir şey olmamıştı. Kalıcı olarak Delhi Ulusal Müzesi'nde idi – hâlâ orada, Amrita Sher-Gil'in karşısında güvenle duruyor. Birkaç tuval daha kaldı. Dört erken dönem Çipkali çizimi; *Uper gur gur...* ve keskin, acı verici *Anadan Doğma Moor* da öyle – bu resimlerin hepsi şans eseri Hindistan içinde ya da dışında bir yerlere gönderilmişti. Vadya'ların oturma odasının duvarında asılı duran, sorun çıkaran kriket fantezisi *Abbas Ali*

Bey'in Öpücüğü de ironik bir biçimde kurtulmuştu. Etti sekiz. Stedelijk resmi, Tate tablosu, Gobler koleksiyonu da vardı. Birkaç “Kırmızı Dönem” resmi de özel koleksiyoncuların elindeydi. (Bu resimlerin çoğunu bizzat yok etmiş olması ne kadar ironikti.)

Cimabue'den daha fazla sayıda resmi vardı demek ki; ama o çalışkan kadının geride bıraktığı eserlerin küçük bir parçasıydı kurtulanlar.

Çalınan dört Aurora resmi şimdi günümüze ulaşan eserlerinin önemli bir bölümünü oluşturuyordu.

* * *

Patlamaların olduğu sabah, Miss Nadya Vadya çalan kapıyı bizzat açmıştı çünkü şafak vakti pazara giden hizmetçi hâlâ dönmemişti. Karşısında bir karikatür duruyordu: hakiler giymiş bir cüce ve yüzüyle eli metalden bir adam. Boğazında kahrkayla çığlık birbirine karıştı ama ses çıkarmasına fırsat kalmadan Sammy Hazaré palasını havaya kaldırarak yüzünü iki kez kesti – gözlerini beceriyle atlayıp yüzünün sağ üst köşesinden sol alta uzanan iki paralel çizgi çekti. Nadya bayılıp paspasın üstüne yığıldı ve kendine geldiğinde başı perişan haldeki annesinin kucağındaydı, ağzı kendi kanıyla dolmuştu, görünmez saldırganlar bir daha dönmek üzere ortadan kaybolmuştu.

* * *

Mahaguru Khurso bombalama olayları sırasında öldü; Breach Candy'deki, “Âdem Zogoiby”nin çocukluğunu geçirdiği pembe gökdelen de yok oldu. “Bir Isırıkta Beş” Chhaggan'ın cesedi Bandra'da bir hendekte bulundu; boynunda palayla açılmış derin kesikler vardı.

Dhobi Talao'daki *dhaba* restoranları, eski klasik *Gai-Vallah*'ın geniş ekran yeniden yapımlarını gösteren sine-malar, Sorryno ve Pioneer kafeleri: Bunların hepsi yok oldu. Rahibe Floreas'a gelince, hayatta kalan tek kardeşim gelecek hakkında yanılmıştı; bombalar Gratiaplana Bakımevi'ni ve rahibe manastırını yerle bir etti, Mini de ölenler arasındaydı.

Dhhaaiiyn! Dhhaaiiyn! Yalnızca ablam değil, arkadaşlarım, resimler, en sevdiğim yerlerle birlikte duygunun kendisi de uçmuştu. Hayat bu kadar ucuzlaştığında, başlar meydanlarda yuvarlanmaya, başsız gövdeler sokaklarda dans etmeye başladığında, erkenden ülkeyi terk etmeyi nasıl önemser insan? Kişi, kendi sonunun eli kulağında olasılığıyla nasıl ilgilenir? Her canavarlıktan sonra daha büyüğü geliyordu; gerçek bağımlılar gibi her seferinde daha yüksek doza ihtiyaç duyuyorduk. Şehir felaketlere alışmıştı ve hepimiz onun kullanıcıları, zombileri, yaşayan ölüleriydik. Mutsuz ve -aşırı kullanılan bu sözcüğü bir kez yerinde kullanmak gerekirse- şoke olmuş bir halde, mesafeli, tanrısal bir ruh haline girdim. Bildiğim şehir ölüyordu. İçinde yaşadığım beden de öyle. Peki ne olacaktı? *Que sera sera...*

Sonuçta, olacak olan oldu. Sammy "Teneke Adam" Hazaré, kararlı bir tavırla yanında yürüyen küçük Direndra'yla birlikte Cashondeliveri Kulesi'nin lobisine girdi. İki adamın göğüslerine, bacaklarına ve sırtlarına patlayıcılar bağlanmıştı. Direndra iki fünüye taşıyordu, Sammy kılıcını kuşanmıştı. Bombacıların cesaret vermesi için kullandığı eroin yüzünden ağırlaşan bakışlarını hemen gören, kaşındıklarını fark eden bina güvenliği görevlileri dehşet içinde geri çekildiler. Sammy ve Diren başka hiçbir katta durmayan ekspres asansörle otuz birinci kata çıktı. Güvenlik şefi, Abraham Zogoiby'yi arayıp heyecandan kısılan sesiyle uyardı, suçsuzluğunu ge-

veledi. Abraham ters bir sesle sözünü kesti. “Binayı boşaltın.” Bilinen son sözleri bunlardı.

Kule çalışanları çıldırmış gibi sokağa akmaya başladılar. Altmış saniye sonra, Cashondeliveri Kulesi’nin tepesindeki geniş atriyum havai fişek gibi gökyüzüne fırladı ve sokaklara yağın camdan bıçaklar kaçın çalışanların boynlarına, sırtına, bacaklarına saplanıp hayallerini, sevgilerini, umutlarını yok etti. Cam bıçaklardan sonra muson yağmuru devam etti. Patlama yüzünden çok sayıda çalışan kulede mahsur kalmıştı. Asansörler çalışmıyordu, merdivenler yıkılmıştı, her yere alevler ve kapkara duman dolmuştu. Umutsuzluğa kapılan bazıları kendilerini pencerelerden aşağı atıp ölümün kucağına böyle düştü.

Sonunda, Abraham’ın bahçesi bir tür kutsama gibi gökyüzünden aşağı yağdı. İthal toprak, İngiliz bahçe çimeni ve yabancı çiçekler –çiğdemler, nergisler, güller, gülhatmiller, unutmabeni çiçekleri– Backbay Islahat Alanı’na yağdı; yabancı meyveler de öyle. Köklerinden sökülen ağaçlar dev sporlar gibi yere inmeden önce gökyüzüne fırladı. Hindistan dışından getirilmiş kuşların tüyleri günlerce havada süzüldü durdu.

Karabiber taneleri, kimyon, tarçın çubukları, kakule ithal bitkiler ve kuşlara karıştı, parfümlü dolu taneleri gibi tıkr tıkr dans ederek caddelerle kaldırımlara yağdı. Abraham, Koçin baharatı çuvallarını yakınında tutardı. Bazen, tek başınayken çuvalların ağzını açar, nostaljik kollarını mis kokulu çuvalların derinlerine daldırırdı. Kokulu yonca ve çörekotu, kişniş tohumları ve Şeytan –tersi yağdı Bombay semalarından– ama en çok da Malabar’ın Kara Altını karabiber; sonsuzluk ve bir gün önce genç bir depo müdürüyle on beş yaşında bir kızın üstünde baharatlı aşka tutulduğu karabiber taneleri.

* * *

1835 tarihli Eğitim Raporu'nda şöyle yazar Macaulay: *Kanı ve rengi Hindistanlı olan insanlardan fikirleri, ahlaki ve zekâsı İngiliz bir sınıf yaratmak gerek.* Peki neden acaba? Ah, *bizler ve yönettiğimiz milyonlar arasında tercüme yapabilmeleri için.* Böyle bir sınıf efendisine minnettar olmalı! Zira Hindistan'da lehçeler *zayıf ve kabaydı, iyi bir Avrupa kütüphanesinin tek bir rafı bütün yerli edebiyata bedeldi.* Tarih, bilim, tıp, astronomi, coğrafya, din de aynı biçimde alay konusuydu. *Bir İngiliz nalbant için yüz karası... Bir İngiliz yatılı okulundaki kızları güldürecek bir şey.*

Böylece, "Macaulay'in Paralı Askerlerinden" oluşan bir sınıf Hindistan'ın en iyi yönlerinden nefret edecekti. Vasco yanıliyordu. Biz o sınıf değildik, hiçbir zaman olmamıştık. En iyisi ve en kötüsü içimizdeydi, memlekette mücadele ettikleri gibi içimizde de mücadele ediyorlardı. Bazılarımızın içinde en kötü galip geliyordu, ama yine de en iyisini sevdiğimizi –içtenlikle– söyleyebilirdik.

Uçağım havalanıp şehrin üstünde yükselirken aşağıdaki duman sütunlarını daha net gördüm. Artık beni Bombay'da tutan hiçbir şey yoktu. Artık benim Bombay'ım değildi, özel değildi, karmaşık, melez sevinçlerin şehri değildi. Bir şey sona ermişti (dünya?) ve geriye ne kaldığını bilmiyordum. İspanya'ya, başka bir yere ulaşmayı ipe çektiğimi fark ettim. Yüzyıllar önce sürüldüğümüz memlekete gidiyordum. Kayıp yuvam, dinlenme yerim, vaat edilen ülkem burası olabilir miydi? Kudüs'üm burası olabilir miydi.

"Ne dersin Cevahirlal?" Kucağımdaki içi doldurulmuş köpeğin söyleyecek bir şeyi yoktu.

Gerçi bir konuda yanıliyordum: Dünyanın sonu dünyanın sonu değildi. Eski nişanım Nadya Vadya, saldırılardan birkaç gün sonra, yüzündeki yara izleri hâlâ mosmorken televizyona çıktı, kalıcı ve çirkin yara izleri-

ni sergiledi. Oysa güzelliği öyle dokunaklı, cesareti öyle belirgindi ki bir açıdan eskisinden bile güzeldi. Televizyon muhabiri ona başından geçenlerle ilgili sorular sormaya çalışıyordu ama Nadya kameraya doğru döndü ve izleyicilerin gözünün içine bakarak konuştu. "Kendime şunu sordum: Nadya Vadya, senin için her şeyin sonu geldi mi? Perde indi mi? Bir süre evet, her şey bitti, diye düşündüm. Ama sonra kendime dedim ki, ne diyorsun kızım sen? Yirmi üç yaşında hayat bitti demek de ne oluyor? Ne aptallık, ne saçmalık Nadya Vadya! Kızım, kendine gel, olur mu? Şehir bunu atlatacak. Yeni kuleler dikilecek. Daha iyi günler gelecek. Şimdi bunları her gün kendime tekrar ediyorum. Nadya Vadya, gelecek çağırıyor. Çağrısına kulak ver."

IV

“MAĞRİPLİNİN SON İÇ ÇEKİŞİ”

Benengeli'ye gittim çünkü babam, on dört yıldır –kişisel, hızlı akan takvimime göre yirmi sekiz yıldır– görmediğim Vasco Miranda'nın, ölen annemi orada tutsak ettiğini söylemişti; annemi değilse de, ondan geriye kalan en güzel şeyleri. Çalıntı mallarımızı geri almayı umuyordum sanırım, böylece, sonuma ulaşmadan önce kendimde bir şeyleri iyileştirebilecektim.

Daha önce uçağa hiç binmemiştim ve bulutların arasından süzülme deneyimi –Bombay'dan ender görülen bulutlu bir günde ayrılmıştım– filmlerdeki, resimlerdeki ve öykü kitaplarındaki Öbür Dünya tariflerine öyle benziyordu ki ürpererek titredim. Ölüler ülkesine mi yolculuk ediyordum? Pencerenin diğer yanındaki pofuduk kümülüs tarlasının ortasında ışıltılı bir kapı ve günahlarla sevapların kayıtlarını tuttuğu defteriyle bekleyen bir adam görsem şaşırmazdım. Uyku bastırdı, yüksek irtifadaki ilk rüyalarımda yaşayanlar dünyasından gerçekten ayrıldığımı anladım. Sevdiğim insanlarla yerlerin çoğu gibi belki ben de bombalama olayları sırasında ölmüştüm. Uyandığımda, bir örtünün diğer tarafına geçmişlik hissi sürüyordu. Arkadaş canlısı genç bir kadın bana yiyecek ve içecek ikram etti. İkisini de kabul ettim. Küçük kırmızı Rioja şarabı nefisti ama şişe fazla küçük-

tü. Yeniden istedim. “Sanki zaman kayması yaşıyorum,” dedim arkadaş canlısı hostese, bir süre sonra. “Ama geleceğe mi gittim geçmişe mi bilmiyorum.”

“Pek çok yolcu hisseder bunu,” diye teskin etti beni. “Onlara, ikisi de olmadığını söylerim. Hayatımızın büyük bölümünü geçmişte ve gelecekte geçiririz. Aslına bakarsan, küçük mikrokozmosumuzda şu anda hissettiğin şey birkaç saatliğine şimdide yaşamamanın kafa karıştırıcı hissi.” Adı Eduvigis Refugio’ydu ve Madrid’deki Complutense Üniversitesi’nde psikoloji öğrencisiydi. Birkaç dakikalığına yanımdaki boş koltuğa oturdu, Cevahirâl’i kucağına aldı, ruhundaki başıboşluk yüzünden eğitimini bir kenara bırakıp bu gezgin hayatını seçtiğini samimiyetle anlattı. “Şanghay! Montevideo! Alice Springs! Yerler ve mekânlar sırlarını, en derin gizemlerini yalnız geçip gidenlere açarlar, biliyor muydun? Bir otobüs durağında –ya da uçakta– karşılaştığınız bir yabancıya, yakınlarınıza açmaya bile cesaret edemeyeceğiniz sırları açarsınız ya, öyle bir şey. Doldurulmuş köpeğiniz ne tatlı, bu arada! Benim de içi doldurulmuş küçük kuşlar koleksiyonum var, bir de Güney Denizleri’nden gelen gerçek bir küçültülmüş kelle¹. Gerçi yolculuk etmemin asıl nedeni,” dedi bana doğru eğilerek, “hafifmeşreplikten hoşlanmam. İspanya gibi Katolik bir ülkede o kadar rahat olmuyor bu işler.” O zaman bile –uçmak beni öyle allak bullak etmişti ki– bana bedenini teklif ettiğini anlamadım. Açıkça söylemesi gerekti. “Bu uçakta birbirimize yardımcı oluruz,” dedi. “İş arkadaşlarımız bize göz kulak olur, rahatsız edilmememizi sağlarlar.” Beni küçük bir tuvalet bölmesine götürdü ve kısa

1. Kafa avcılığı daha çok Amazon yağmur ormanlarının kuzeybatı bölgesinde uygulanan bir yöntem. Kafatası ve içindeki yağlar alındıktan sonra derinin içine kızgın kum doldurularak yapılan küçültülmüş kafa dinî törenlerde ya da ödül ve ticaret malı olarak kullanılır. (Ed.N.)

süre seviştik: O birkaç harekette orgazma ulaştı ama ben boşalamadım, ihtiyacı giderilir giderilmez ilgisini yitirdiğini hissetmem de hevesimi kaçırdı. Durumu pasif bir şekilde kabullendim –çünkü pasifliğin pençesindeydim– ve giysilerimize çekidüzen verip yollarımıza gittik. Bir süre sonra onunla yeniden konuşmak istedim, en azından yüzünü ve sesini belleğime yeniden yerleştirmek için onu yeniden görmek istedim, ama üzerinde minik bir insan resmi olan düğmeye basıp lambayı yakınca başka bir hostes geldi. “Ben Eduvigis’i görmek istemiştım,” deyince genç kadın kaşlarını çattı. “Affedersiniz? ‘Rioja’ mı dediniz?” Uçakta sesler kulağa farklı geliyor, belki ben de net konuşamamıştım, bu yüzden yeniden dikkatle tekrarladım: “Eduvigis Refugio, psikolog. Herhalde rüya görüyordunuz, beyefendi,” dedi yüzünde tuhaf bir gülümsemeyle. “Bu uçakta o isimde bir hostes yok.” Aksi yönde itiraz ettiğim ve büyük olasılıkla sesimi yükselttiğim için blazer ceketli, manşetlerinde altın halkalar olan bir adam geldi. Omzumdan iterek, “Sessiz ol ve yerine otur,” diye emretti sertçe. “Senin yaşında ne ayıp şey, büyükbaba, üstelik sakatsın da! Ahlaklı kızlara böyle tekliflerde bulunmaktan utanmalısın. Siz Hint erkekleri bütün Avrupalı kadınları fahişe sanıyorsunuz.” Dehşet içindeydim, ama hostese bakınca bir mendille gözlerinin kenarlarını kuruladığını gördüm. “Size bu sıkıntıları yaşattığım için kusuruma bakmayın,” diye özür diledim. “Bütün taleplerimi ve isteklerimi şu andan itibaren geri alıyorum.” “Böyle daha iyi,” dedi altın manşetli ceketı giyen adam. “Hatanızı anladığınıza göre uzatmanın âlemi yok.” Bir anda neşelenen ikinci hostesle birlikte uzaklaştılar; koridorda gözden kaybolmadan önce birlikte kıkırdıyor gibi göründüklerini görünce bana güldüklerini düşündüm. Olanları nasıl açıklayacağımı bilmediğimden yeniden derin, bu kez rüyasız bir uykuya daldım. Eudvigis Refugio’yu bir daha görme-

dim. Onu arzularımın çağırıldığı bir tür hava perisi olarak kabul ettim. Yukarıda, bulutlar arasında böyle huriler uçuyor olmalıydı kuşkusuz. Ne zaman isterlerse hava aracının içine girebilirlerdi.

Tuhaf bir ruh halindeydim. Bildiğim yerler, diller, insanlar ve alışkanlıklar bu uçan araca binince elimden alınmıştı; oysa bunlar çoğumuz için ruhun dört dayanak noktasıdır. Son günlerde yaşadığım dehşetlerin, bazıları sonradan çarpan etkilerini de katarsanız, neden Abraham'ın teras bahçesinde havaya uçan ağaçlar gibi köklerimizden sökülmüş hissettiğimi anlayabilirsiniz. Girdiğim yeni dünya bana gizemli bir uyarı, ikaz göndermişti. Hiçbir şey bilmediğimi, hiçbir şey anlamadığımı unutmamalıydim. Bir gizemin ortasında tek başıyım. Ama en azından bir görevim vardı, ona tutunmalıyım. Gitmem gereken yön buydu ve yolumda elimden geldikçe enerjik biçimde ilerlersem zamanla anlamını henüz çözemediğim bu gerçeküstü yabancılik hissini kavramaya başlayabilirdim.

Madrid'de uçak değiştirdim ve o tuhaf uçuş ekibinden ayrıldığıma memnun oldum. Güneye giden daha ufak uçakta kimseyle ilgilenmedim, Cevahirallı kucaklayıp yiyecek ve içecek ikramlarını başımı kısaca iki yana sallayarak reddettim. Endülü's'e vardığımda kıtalararası uçuşun anısı silinmeye başlamıştı. Şimdi bana bir eşek şakası yaptıklarını düşündüğüm uçuş görevlilerinin yüzlerini ve seslerini hatırlayamıyordum –kuşkusuz beni ilk uçak yolculuğum olduğu için seçmişlerdi, zaten bunu Eduvigis Refugio'ya bizzat söylemiştim– evet, kesin söylemiştim. Anlaşılan hava yolculuğu Eduvigis'in iddia ettiği kadar eğlenceli değildi; gökyüzünde sonu gelmez saatler geçirmek zorunda kalan kişiler biraz eğlenmek için benim gibi çaylaklarla erotik heyecanlar yaşamaya kalkışabiliyorlardı. İyi şanslar hepsine! Bana ayaklarımın

yere basması gerektiğini anımsatmışlardı, zaten şu bitik halimle her türlü cinsellik teklifini hayırseverlik eylemi olarak görmem gerekirdi.

İkinci uçaktan parlak güneş ışığının ve yoğun sıcaklığın altına çıktım – memleketimdeki gibi ağır ve nemli, “çürük bir sıcak” değil, hasarlı, gürültücü ciğerlerimi rahatlatan zindeleştirici, kuru bir sıcaktı. Çiçek açmış mimmoza ağaçları, yeşil zeytinliklerle kaplı tepeler gördüm. Yabancılik hissi beni hâlâ terk etmemişti. Sanki henüz buraya ulaşmamıştım, en azından bütünüyle ulaşmamıştım ya da belki geldiğim yer doğru yer değildi – neredeyse doğruydu, tamamen değil. Başım dönüyordu, kulaklarım uğulduyordu, kendimi yaşlı hissediyordum. Uzakta köpekler havlıyordu. Başım ağrıyordu. Kalın bir deri palto giymiştim, terliyordum. Uçakta ikram edilen suyu içmeliydim.

Sıram gelince, “Tatil mi?” diye sordu üniformalı görevli.

“Evet.”

“Nereyi göreceksiniz? Hazır buradayken güzel turistik yerlerimizi görmelisiniz.”

“Annemin resimlerini görmeyi umuyorum.”

“Şaşırtıcı bir umut. Kendi ülkenizde annenizden resim yok mu?”

“Annenizden değil, annenizin.”

“Anlayamadım. Anneniz nerede? Burada mı? Bu şehirde mi başka yerde mi? Akrobalarınızı mı ziyaret ediyorsunuz?”

“Annem öldü. Uzun zamandır görüşmüyorduk ve öldü.”

“Bir annenin ölümü korkunç bir şeydir. Korkunç. Şimdi siz yabancı bir ülkede onu bulmayı umuyorsunuz. Beklenmedik bir şey. Belki turizm için zamanınız olmaz.”

“Hayır, belki olmaz.”

“Zaman yaratmalısınız. Güzel tarihî yerlerimizi görmelisiniz. Kesinlikle! Bu şart. Anlıyor musunuz?”

“Evet. Anlıyorum.”

“Bu köpek nedir? Bu köpek niçin?”

“Kendisi, Hindistan’ın eski başbakanının köpek biçimine dönüşmüş halidir.”

“Neyse, boş verin.”

İspanyolca bilmediğimden taksi şoförleriyle pazarlık yapamadım. “Benengeli,” dediğim ilk şoför başını salladı, tükürdü ve gitti. İkincisi, hiçbir anlam veremediğim bir rakam söyledi. Şeylerin adlarını ve insanların hareketlerinin arkasındaki güdülerini bilmediğim bir yere gelmiştim. Evren abes bir yerdi. “Köpek”, “nerede”, ya da “ben bir erkeğim” bile diyemiyordum. Ayrıca kafamın içi allak bullaktı.

“Benengeli,” diye tekrarladım, çantamı üçüncü taksinin arka koltuğuna attım, kolumun altında Cevahirial’la çantanın yanına atladım. Şoför sırtarak altın dişlerini gösterdi. Altın olmayan dişleri de sivriltilip birbirinin eşi ürkütücü üçgenlere dönüştürülmüştü. Hoşça birine benziyordu yine de. Kendini işaret ederek, “*Vivar*,” dedi. Dağları işaret etti. “Benengeli.” Arabasını işaret etti: “Tamam ahbap. Yola koyulalım.” Anladım ki ikimiz de dünya vatandaşıydık. Ortak dilimiz berbat Amerikan filmlerinin kırık dökük argosuydu.

Benengeli köyü, Endülüs’le La Mancha arasındaki Sierra Morena Sıradağları’nın kolu Alpujarra’daydı. Tepelere tırmanırken yolda çok sayıda köpek gördüm. Sonradan, yabancıların aileleri ve evcil hayvanlarıyla buraya yerleştiğini, bir süre sonra maymun iştahlı tavırlarla çekip gittiklerini ve giderken köpeklerini kaderlerine terk ettiklerini öğrendim. Bölge açlıktan ölmek üzere, umutsuz Endülüs köpekleriyle doluydu. Bunu duyunca

Cevahirnal'a yolda karşımıza çıkan köpekleri göstermeye başladım. "Ne kadar şanslı olduğunu bil," diyordum. "Haline şükret."

Üç yüz yıllık boğa güreşi arenasıyla ünlü Avellane-da'ya girdik, şoför Vivar gaza bastı.

"Hırsızlar kasabası," diye açıkladı. "Fena bir yer." Bir sonraki yerleşim yeri Avellaneda'dan bile küçük olmasına rağmen kapısının üstünde *Lectura-locura* yazan kocaman bir okul binası olan Erasmo köyüydü. Şoföre bu sözcüklerin ne anlama geldiğini sordum, bir an tereddüt ettikten sonra aradığı sözcükleri buldu: "Okumak, *lectura*. *Lectura*, okumak," dedi gururla.

"Peki *locura*?"

"Delilik, ahbap."

Erasmo'nun parke taşı yollarında sarsılarak ilerliyoruz, *rebozo*'suna¹ sarınmış siyahlı bir kadın bizi kuşkuyla süzdü. Meydandaki büyük ağacın altında coşkulu bir toplantı sürüyordu. Sloganlar atılıyor, pankartlar sallanıyordu. Pankartlardan bazılarını not aldım. Siyasi sözcükler olduklarını sanıyordum, ama daha beklenmedik şeyler çıktılar. "İnsanlar o kadar deli ki, kişinin delirmemesi çılgınlık," yazıyordu birinde. Bir başkası şöyle diyordu: "Hayatta her şey öyle çeşitli, öyle zıt, öyle örtülü ki hiçbir gerçekten emin olamayız." Üçüncüsünde kısa ve özlü bir biçimde şöyle yazıyordu: "Her şey mümkün." Anlaşılan yakınlardaki bir üniversitenin öğrencileri, Blaise Pascal'ın radikal, kuşkucu görüşlerini, deliliği öven Erasmus'u ve Marsilio Ficino gibi felsefecileri tartışmak için, adı yüzünden bu köyde toplanmışlardı. Öyle coşkulu ve şevклиydiler ki kalabalıkları oraya toplamışlardı. Erasmo köylüleri büyük tartışmalara taraf olmaktan ke-

1. İspanyol ve Meksika kadınlarının sıklıkla kullandığı el dokuması, büyük şal. (Ed.N.)

yif alıyordu. – Evet, dünya olduğu gibi olan her şeydi! – Hayır, değildi! – Evet, kimse bakmadığında da inek tarladaydı! – Hayır, birisi kapıyı aralık bırakmış olabilirdi! – Kişilikler benzeşti ve insanlar eylemlerinden sorumluydu! – Tam aksine: Öyle zıt varlıklardık ki kişilik kavramı bile yakından incelendiğinde anlamını yitiriyordu! – Tanrı vardı! – Tanrı ölmüştü! – Kişi, ahlaki değerlerin ölümsüzlüğü, mutlakların mutlaklığı hakkında güvenle iddialarda bulunabilir, hatta bulunmaya mecburdur! – Aman canım, ne saçmalık; tabii diğerlerine nazaran! – Bir beyefendinin kendini iç çamaşırına nasıl yerleştirmesi gerektiği konusuna gelince; bütün önde gelen kişiler, sola yatırması gerektiği konusunda hemfikir. – Saçmalık! Gerçek bir felsefecinin yalnız sağa yatırınca rahat edeceğini herkes bilir. – Yumurtanın sivri ucu lezzetlidir! – Olur mu hiç, bayım? Her zaman yuvarlak ucu! – “Yukarı!” diyorum. – Ama sevgili dostum, söylenebilecek tek şeyin “Aşağı” olduğu apaçık ortada. – Peki o halde, “İçeride.” – “Dışarıda!” – “Dışarıda!” – “İçeride!”...

“Bu eski köylerde ne tuhaf insanlar var,” diye görüş bildirdi Vivar, köyden çıkarken.

Haritama göre sıradaki köy Benengeli’ydi, ama Erasmo’dan çıkınca tırmanmak yerine yokuş aşağı inmeye başladı. Vivar’dan öğrenebildiğim kadarıyla, Erasmo’nun cumhuriyetçileri, Benengeli’nin Falanjistleri desteklediği Franco döneminden beri iki köyün sakinleri arasında hiç yatışmayan bir nefret vardı – bu nefret öyle derindi ki iki köyün arasına yol yapılmasına bile izin vermemişlerdi. (Franco öldüğünde Erasmo’lular bir parti vermiş, Benengeli sakinleri derin yasa gömülmüştü – köydeki büyük “Parazit” veya yabancılar topluluğu, durumlarını merak eden yurtdışındaki arkadaşlarından endişeli telefonlar almaya başlayana dek ne olup bittiğinin farkına bile varmamıştı.)

Erasmo'nun bulunduğu tepeden aşağı epey yol inmemiz gerekecekti, sonra yeniden sıradaki tepeye tırmanacaktık. Erasmo yolunun Benengeli'ye giden çok daha görkemli, dört şeritli otoyolla buluştuğu noktada nar ağaçları ve çiçeklenmiş yaseminlerle çevrili büyük, zarif bir bina vardı. Uzaktan tenis topalarının tatlı patırtısı geliyordu. Kemerli kapının üzerindeki tabelada *Pancho Vialactada Tenis Kulübü* yazıyordu.

"Şu Pancho," dedi Vivar, başparmağıyla kapıyı işaret ederek. "Büyük adam."

Meksika doğumlu Vialactada, açık dönem öncesinde, Hoad, Rosewall ve Gonzalez gibi profesyonellere karşı oynamış, dolayısıyla büyük olasılıkla şampiyon olacağı Grand Slam'e katılması yasaklanmıştı. Daha kötü oyuncular büyük kupaları alırken spot ışıklarının kıyısında muazzam bir hayalet gibi asılı kalmıştı. Yıllar önce mide kanserinden ölmüştü.

Demek sonunda kendini burada bulmuş, zengin ev hanımlarına servis atmayı öğretmek zorunda kalmıştı: bir başka araf. Kıtalararası haccın sonu buydu demek; benimkinin sonu ne olacaktı?

Tenis topalarının sesini duymama rağmen, kırmızı kil kaplı kortlarda hiç oyuncu yoktu. Göremediğimiz yerlerde başka kortlar bulunduğu karar verdim. "Kulübü şimdi kim işletiyor?" diye sordum Vivar'a. Canavarları andıran gülümsemesini sergileyip başını heyecanla salladı.

"Evet, Vialactada, tabii," diye ısrar etti. "Pancho'nun yeri. Ta kendisi."

* * *

Uzak atalarımızın burada yaşadığı dönemde manzaranın nasıl olduğunu hayal etmeye çalıştım. Görüntüden eksiltecek fazla bir şey yoktu – yol, tepenin üstünden

beni seyreden siyah bir Osborne boğası, elektrik ve telefon direkleri, birkaç Seat marka araba ve Renault marka kamyonet. Kurdeleleri andıran beyaz duvarlar ve kırmızı çatılardan oluşan Benengeli yukarıda, tepenin yamacında uzanıyor, yüzyıllar önce nasılsa hâlâ aynı görünüyor. *Felsefeci Musa ibn Meymun gibi bir İspanya Yahudisiyim ben*, dedim kendi kendime, sözcüklerin kulağa nasıl geldiğini duymak için. Boş geldiler. Musa ibn Meymun'un hayaleti bana gülüyordu. *Katolikleştirilmiş Kurtuba camisiyim*, demeyi denedim. *Ortasına Barok bir katedral sıkıştırılmış bir Doğu mimarisi ögesi*. Kulağıma yanlış geldi bu da. Hiçbir yerden gelen bir hiç kimseydim, hiçbir şeye ait değildim. Bu daha doğru geliyordu. Doğru olduğunu hissediyordum. Bütün bağlarım gevşemişti. Bir tür karşı-Kudüs'e ulaşmıştım – yuvaya değil, uzağa. Birleştirmeyen, dağıtan bir yere.

Vasco'nun deliliğinin kanıtını gördüm; kalesinin kırmızı duvarları köyün arkasında yükselen tepeye hükmediyordu. Özellikle peri masallarından fırlamışa benzeyen yüksek, çok yüksek kulesi dikkatimi çekti. Kulenin tepesinde devasa bir pelikan yuvası vardı, ama kibirli, muazzam kuşları göremedim. Vasco, bölgedeki diğer alçak ve beyaz badanalı evlerden daha farklı bir ev inşa edebilmek için yerel yetkililere epey rüşvet yedirmiş olmalıydı. Yapı, Benengeli kilisesini süsleyen ikiz kuleler kadar yüksekti; Vasco kendini Tanrı'ya rakip koşmuştu ve öğrendiğim kadarıyla bu hamlesi ona kasabada epey düşman kazandırmıştı. Taksi şoförü Vivar'dan beni "Küçük Elhamra"ya götürmesini istedim. Taksi, büyük olasılıkla siesta zamanı olduğu için bomboş görünen köy sokaklarından geçti. Gerçi trafik gürültüsü ve yayaların sesi duyuluyordu – bağrıışmalar, klakson, fren sesleri. Her köşe başında kalabalık bir insan grubu veya trafikte sıkışmış araçlar bulacağımızı sanıyordum, ama her nasılsa

köyün merkezine bir türlü ulaşamıyorduk. Gerçekten kaybolmuştuk. La Gobernadora adlı bir barın önünden üçüncü kez geçince taksi ücretini ödeyip bütün yorgunluğuma ve başımın içindeki vızıldayan, jet lag sızısına rağmen yolumu yürüyerek bulmaya karar verdim. Böyle aniden gönderilmek taksi şoförünü sinirlendirdi, yerel âdetleri pek iyi bilmediğimden bahşişi az tutmuş da olabilirim.

Kusursuz bir İngilizceyle, “Aradığını asla bulamayasın inşallah,” diye haykırdı arkamdan, bir de hareket çekti. “Bin bir gece boyunca bu sonsuz labirentte, bu lanetliler köyünde kalasın.”

Yolu öğrenmek için La Gobernadora’ya girdim. Benengeli’nin beyaz duvarlarından yansıyan jilet gibi keskin ışık yüzünden iyice kısılmış gözlerimin barın içindeki karanlığa alışması birkaç saniye sürdü. Beyaz önlüklü bir barmen bardakları parlatıyordu. Dar, uzun salonun diğer ucunda birkaç yaşlı adam oturuyordu. “İngilizce bilen var mı?” diye sordum. Sanki ağzımı hiç açmamıştım. “Affedersiniz,” dedim barmenin yanına sokularak. Gözlerimin içine baktı, başını çevirdi. Görünmez mi olmuştum yoksa? Hayır, mümkün değil, huysuz Vivar beni de, paramı da görmüştü. Sinirlerim bozuldu, barın üstünden uzanıp barmenin omzuna hafifçe dokundum. “Señor Miranda’nın evi,” diye heceledim. “Nerede?”

Beyaz gömlek giymiş, yeşil yelekli, siyah saçlarını arkaya yapıştırmış tıknaz adam –öfkeyle? tembellikle? bıkkınlıkla?– homurdanıp barın arkasından çıktı. Kapıya gidip işaret etti. Barın karşısındaki, iki evin arasından girilen dar bir yolu işaret ediyordu, yolun sonunda hızla yürüyen insanlar vardı. Duyduğum gürültü oradan geliyordu demek; fakat bu sokağı neden daha önce fark etmemiştim? Sandığımdan daha yorgun olmalıydım.

Giderek ağırlaşan bavulum ve peşimde tasmaından çekerek götürdüğüm (tekerlekleri eski parke taşları üzerinde tıkırdayıp zıplayan) Cevahırlal'la dar sokağı aşınca, kendimi İspanyol havası taşımayan, İspanyol olmayanlarla dolu "yayalaştırılmış" bir caddede buldum. Sokaktakilerin çoğu kusursuz giyimli, orta yaşlı insanlardı, bir bölümü de modadan haberdar sınıflara özgü özenle derbeder görüntüsü verilmiş giysiler içinde gençler – hiçbirisi siesta veya diğer yerel âdetlerle ilgilenmiyordu anladığım kadarıyla. Daha sonra keşfedeceğim üzere, yerel halk bu caddeye Parazitler Yolu diyordu ve caddenin iki yanında çok sayıda pahalı butik –Gucci, Hermes, Aquascutum, Cardin, Paloma Picasso– vardı, bir de İskandinav köftesi satan sokak tezgâhlarından yıldızlar ve çizgilerle süslü Chicago Rib Shack'e benzeyen çok sayıda yemek mekânı. Beni iki yöne birden iten, köy sakinlerinden çok şehirlilere özgü tavırlarla varlığını bütünüyle görmezden gelen kalabalığın ortasında dikildim kaldım. İnsanlar İngilizce, Fransızca, Almanca, İsveççe, Danca, Norveççe ve sanırım Hollandaca konuşuyorlardı. Ama ziyaretçi değildiler; fotoğraf makineleri yoktu, kendi bölgelerinde gibi rahattılar. Benengeli'nin bu doğal özelliklerini yitirmiş bölgesi onlarındı. Etrafta bir tane bile İspanyol yoktu. "Belki de bu yabancılar yeni Mağriplilerdir," diye düşündüm. "Ben de onlardan biriyim, ne de olsa buraya benden başka kimseyi ilgilendirmeyen bir şeyi aramak ve belki ölene dek burada kalmak üzere geldim. Belki bir başka sokakta yerel halk yeniden fethetme planları yapıyordur ve bizden öncekiler gibi Cádiz limanındaki gemilere sürülmemizle biter her şey."

"Fark ettiysen, sokak kalabalık olmasına rağmen kalabalığı oluşturan kişilerin bakışları bomboş," dedi omuz hizamda bir ses. "Timsah ayakkabılı, meme ucunun üstünde timsah arması taşıyan bu kayıp ruhlara acımak

sana zor gelebilir, ama onlara merhamet etmek lazım. Günahlarını affet, çünkü bu kan emiciler zaten Cehennem'deler.”

Konuşan krem rengi keten takım elbise giymiş, alaylı bir ifadeyle bakan, uzun boylu, zarif, kır saçlı bir beyefendiydi. Fark ettiğim ilk özelliği, ağzına zor sığıyormuş gibi görünen dili oldu. İnsanı kuşkulandıracak kadar hicivli bir tavırla sürekli dudaklarını yalıyordu. Işıldayan güzel mavi gözleri vardı ve bakışları kesinlikle boş değildi; hatta her türlü bilgi ve yaramazlıkla dopdolu görünüyordlardı. “Yorgun görünüyorsunuz bayım,” dedi resmî bir tavırla. “İzin verirseniz size bir kahve ısmarlayayım, derdinizi dinleyip rehberlik edeyim.” Adı Gottfried Helsing'di, on iki dil biliyordu –“Ah, her zamanki diller işte,” diyordu uçarı bir tavırla– ve bir Alman soylusu gibi davranmasına rağmen takım elbisesinin uzun zamandır kuru temizlemeci yüzü görmediğini fark ettim. Davetini bitkince kabul ettim.

“Olan'ın muazzam makinelerinin insan ruhunu nasıl ezdiğini görüp de affetmek olanaksız,” dedi güneş şemsiyelerinin altındaki kafeye oturup iki koyu kahve ve iki kadeh Fundador söyledikten sonra. “Dünyanın çirkinliğini saklayan güzelliğini, zalimliğini gizleyen nezaketini, sanki gün geceyi takip ediyormuş gibi pürüzsüzce akıp giden devamlılık ilüzyonunu nasıl affedeceksin? Oysa gerçekte hayat, bir ormancının savunmasız başlarına indirdiği balta darbeleri gibi bir dizi sert zorlamadan başka bir şey değil.”

“Affınızı rica ediyorum, bayım,” dedim onu incitmek için sözcüklerimi dikkatle seçmeye çalışarak. “Derin düşünmeyi seven biri olduğunuzu görüyorum. Oysa ben uzun bir yolculuk yaptım ve yolculuğum henüz tamamlanmadı; şu anki ihtiyaçlarım oturup uzun uzun düşünme lüksüne sahip olmama elvermiyor...”

Bir kez daha yokmuşum gibi hissettim. Helsing söylediklerimin tek sözcüğünü bile duymamış gibi konuşmaya devam etti. “Şu adamı görüyor musunuz?” dedi, sokağın karşısındaki bara oturmuş bira içen, beklenmedik ölçüde İspanyol görünen yaşlı bir adamı işaret ederek. “Eskiden Benengeli belediye başkanıydı. İçsavaş sırasında Erasmo erkekleriyle birlikte Cumhuriyetçiler safalarında yer aldı – Erasmo’yu biliyor musunuz?” Yanıtımı beklemedi.

“Savaştan sonra, onun gibi adamlar, köyün Franco karşıtı cephede yer alan önemli isimleri Erasmo’daki okula ya da Avellaneda’daki boğa güreşi arenasına götürülüp vuruldu. Bu adamsa saklanmaya karar verdi. Evinde, bir gardırobun arkasında küçük bir duvar nişi vardı, günlerini burada geçiriyordu. Geceleri karısı kepenkleri indirince dışarı çıkıyordu. Bu sırrı yalnızca karısı, kızı ve kardeşi biliyordu. Karısı erzak almak için tepenin aşağısındaki pazara kadar inerdi, çünkü komşuların iki kişilik malzeme aldığını fark etmelerini istemiyordu. Sevişemiyorlardı bile çünkü ikisi de inançlı Katolikti ve doğum kontrol yöntemleri kullanamıyorlardı, bu koşullar altında kadının hamile kalması ikisi için de felaket olurdu. Bu durum otuz yıl boyunca, genel af ilan edilene dek sürdü.”

“Saklanarak geçen otuz yıl!” dedim hayretle. Yorgunluğuma rağmen kendimi hikâyeye kaptırmıştım. “Ne büyük işkence olmalı!”

“Ortaya çıkmasından sonra olanlardan daha kötü değil,” dedi Helsing. “Çünkü nihayet saklanma yerinden çıkabildiği zaman sevgili Benengeli’si uluslararası ayaktakımının eline geçmişti, ayrıca onun kuşağından olan ve hayatta kalanların hepsi Falanjistti ve eski düşmanlarıyla konuşmayı bile reddettiler. Karısı gripten, kardeşi bir tümör yüzünden öldü, kızı da evlenip Sevilla’ya taşındı. Sonunda burada, Parazitlerin arasında oturmaktan başka

yapacak şeyi kalmadı, çünkü kendi halkının arasında ona yer yoktu. Dolayısıyla, görüyorsunuz ya, köksüz bir yabancısıya dönüştü. İlkeli olmak böyle ödüllendiriliyor işte.”

Helsing belediye başkanının talihini düşünmek için monoloğuna bir an ara verince bu fırsatı değerlendirip Vasco Miranda’nın evine nasıl gidebileceğini sordum. Bana hafif şaşkınlıkla, sanki ne dediğimi anlamıyormuş gibi baktı ve sonra aldırışsızca omuz silkip kaldığı yerden devam etti anlatmaya.

“Ben de benzer bir ödül aldım,” dedi eğlenmiş gibi. “Naziler başa geçince ülkemden kaçtım ve bir süre Güney Amerika’da yolculuk ettim. Asıl mesleğim fotoğrafçılık. Bolivya’da kalay madenlerinin korkunç çalışma koşullarını gösteren bir kitap yayımladım. Arjantin’de Eva Peron’u bir kez hayattayken, bir kez de öldükten sonra fotoğrafladım. Almanya’ya hiç dönmedim, çünkü orada olanların ülke kültürünü derinden kirlettiğini hissediyordum. Yahudi değilim ama Yahudilerin yokluğunu büyük bir çukur gibi duyumsuyordum.”

“Ben yarı Yahudiyim,” dedim aptal aptal. Helsing hiç aldırmadı.

“Sonunda, ekonomik durumum kötüleşince Benengeli’ye geldim, çünkü burada küçük emeklilik maaşımla geçinebilirdim. Güney Amerika’da yolculuk eden bir Alman olduğumu öğrenen Parazitler bana ‘Nazi’ demeye başladılar. Bana hâlâ böyle hitap ediyorlar. Dolayısıyla, hayatım boyunca karşı çıktığım kötücül fikirleri yaşlılığında madalya gibi üzerimde taşımak zorunda bırakıldım. Artık Parazitlerle konuşmuyorum. Artık hiç kimseyle konuşmuyorum. Sizinle karşılaşıp sohbet etmek benim için ne büyük keyif, bilerseniz! Burada gördüğünüz yaşlı adamlar bir zamanlar dünyanın orta seviyeli kötülük üreticileriydi; ikinci sınıf mafya patronları, üçüncü sınıf sendika karşıtları, dördüncü sınıf ırkçılar. Kadınlar

da zorbalıktan hoşlanan, demokrasinin gelişmesini hayal kırıklığıyla karşılayan tipler. Gençlerse tamamen çöplük: bağımlılar, serseriler, hırsızlar, fahişeler. Genç yaşlı hepsi ölü aslında, fakat maaşları ve harçlıkları hâlâ ellerine ulaştığı için mezara girmeyi reddediyorlar. Bu caddede bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, yiyor içiyor, hayatlarının korkunç ayrıntıları hakkında dedikodu yapıyorlar. Burada hiç ayna olmadığını fark etmişsinizdir. Bir ayna olsa, bu hapis gölgelerin hiçbirinin yansımısını göremezdiniz. Bu yerin onların cehennemi, onların da benim cehennemim olduğunu anladığımda, onlar için üzülmeyi de öğrendim. İşte yuvam Benengeli böyle bir yerdir.”

“Peki ya Miranda...” diye tekrarlardım alçak sesle, Helsing’e ahlaksızlıklarla dolu hayatımdan fazla söz etmemenin iyi olacağını düşünüyordum.

“Köyümüzün en önemli ve korkunç sakini olan Señor Vasco Miranda’yla karşılaşma şansınız sıfır,” dedi Helsing, tatlı tatlı gülümseyerek. “Israrlı sorularınıza yanıt vermeyişimdeki imayı anlayacağınızı umuyordum, ama anlamadığınıza göre açıkça söyleyeyim – boşa kürek çekiyorsunuz. Don Quixote’nin diyeceği gibi, geçen yılki kuşu bu yılki yuvalarda arıyorsunuz. Aydan aya ortaya çıkan Miranda’yı kimse görmez, hizmetkârları bile. Geçenlerde onu bulmak isteyen bir kadın gelmişti –çok hoş, ufak tefek bir şeydi!– ama Miranda’yı bulamadı ve çekti gitti. Diyorlar ki...”

“Hangi kadın?” diye sözünü kestim. “Ne kadar zaman önce? Onunla görüşemediğini nereden biliyorsunuz?”

“Yalnızca bir kadın işte,” dedi, dudaklarını yalayarak. “Ne kadar zaman mı oldu? –Fazla olmadı. Üzerinden çok geçmedi.– Kadın onunla görüşemedi çünkü kimse görüşemez. Beni dinlemiyor musunuz? Evin içindeki her şey durmuş kalmış diyorlar: her şey. Saatleri kuru-

yorlarmış ama çalıştıramıyorlarmış. Büyük kule yıllardır kilitli. Yaşlı deliden başka oraya girip çıkan olmadı. Kule odalarındaki tozlar dizlerinize kadar çıkıyormuş, çünkü hizmetkârların girip temizlemesine izin vermiyormuş. O devasa sarayın bir kanadı kreozot çalısı *la gobemadora*'yla kaplanmış. Diyorlar ki..."

"Ne söyledikleri umurumda değil," diye haykırdım, daha kararlı davranma zamanının geldiğini anlayarak. "Onu mutlaka görmeliyim. Kafedeki telefonu kullanayım."

"Aptal olmayın," dedi Helsing. "Telefonunu yıllar önce kapattırdı."

* * *

Kırk yaşlarında, hoş görünömlü, siyah elbiselerinin üstüne beyaz önlük takmış iki İspanyol kadın her nasılsa dirseğimin dibinde belirdiler. "İstmeden konuştuklarınıza şahit olduk," dedi ilk garson, kusursuz İngilizcesiyle. "Sohbetinizi kesiyoruz, ama bu Nazi'nin yalan yanlış şeyler anlattığını belirtmem gerek. Vasco'nun hem telesekreterli bir telefonu hem de faksı var, gerçi gelen mesajların hiçbirine cevap vermez. Diğer yandan, bu kafenin sahibi Olé adlı sinirli bir Danimarkalıdır ve müşterilerin telefonu kullanmasına asla izin vermez."

"Cehennem kedileri! Vampirler!" diye haykırdı birden öfkelenen Helsing. "İkinizin de kalbine kazık saplamak lazım!"

"Bu ahmak sahtekârla daha fazla zaman geçirmemelisiniz," dedi İngilizcesi diğerinkinden bile iyi olan, yüz hatları daha kibar ikinci garson. "Kendisi kötü huylu, kafası karışık bir fanatiktir, faşizm karşıtı görünmesine rağmen ömür boyu faşistti, her seferinde reddedilmesine rağmen sürekli kadınların peşinde koşar, elde edemeye-

ceğini anlayınca her fırsatta onlara hakaret eder. Kendisi ve güzel köyümüz hakkında bol bol masal anlatmış olmalı size. İsterseniz bizle gelin, mesaimiz bitti, biraz sohbet edip ondan öğrendiğiniz yanlış izlenimleri düzeltebiliriz. Ne yazık ki Benengeli'ye birçok fantezi meraklısı yerleşti, kıslık şallarına sarınır gibi yalanları kuşanan tiplerdir hepsi."

"Benim adım Felicitas Larios, bu da baba bir ana ayrı kız kardeşim Renegada," dedi ilk garson. "Vasco Miranda'yı görmek istiyorsanız, köye ilk geldiği günden beri evinde ona hizmet ettiğimizi bilmenizi isteriz. Olé'nin barında garson değiliz aslında, garsonları hasta olduğu için ona bir iyilik yapıyorduk. Kimse Vasco Miranda hakkında bizden fazlasını anlatamaz size."

"Dişi domuzlar! Tilkiler!" diye haykırdı Helsing. "Seninle alay ediyorlar, bilmeni isterim. Yıllardır üç kuruş maaş için burada çalışıyor, müşterilere hizmet ediyor, temizlik yapıyorlar. Barın sahibi de Olé adlı bir Danimarkalı değil, Tuna kıyısından gelen emekli bir mavnacı, adı da Uli."

Helsing'den bıkmıştım. Vasco'nun hizmetkârları önlüklerini çıkarıp yanlarında taşıdıkları büyük hasır sepetlerin içine koydular, gitmek için sabırsızlandıkları belliydi. Ayağa kalkıp Helsing'den izin istedim. "Senin için yaptıklarımın değeri bu mu yani?" dedi zavallı adam. "Sana akıl hocalığı yaptım, karşılığında gördüğüm muameleye bak."

"Ona bir şey verme sakın," diye tembih etti Renegada Larios. "Dilenci gibi sürekli yabancılardan para koparmaya çalışır durur."

"En azından içkilerimiz ödeyeyim," dedim ve masaya bir banknot bıraktım.

"Kalbini çiğner, ruhunu cam bir şişeye hapseder bunlar," diye uyardı Helsing beni, coşkuyla. "Demedi de-

me sonra sakın. Vasco Miranda kötü bir ruh, bunlar da onun yordakçıları. Kendini kolla! Yarasaya dönüştüklerini bile gördüm...”

Yüksek sesle haykırıyordu, ama kalabalık caddede bir kişi bile dönüp Gottfried Helsing’e bakmıyordu. “Ona alışkınız burada,” dedi Felicitas. “İstediği gibi konuşup durmasına izin veriyoruz, sağda solda sızıp kalıyor sonra. Arada bir sivil muhafızlardan Çavuş Salvador Medina bir geceliğine onu kodese kapıyor, o zaman sakinleşiyor.”

* * *

Doldurulmuş köpek Cevahirlal’ın daha iyi günler gördüğünü teslim etmem gerek. Onu yanımda taşımaya başladığımdan beri bir kulağının çoğunu ve birkaç dişini yitirdi. Yine de, iki yeni ahabımın daha güzel kemikli olanı Renegada onu çok beğendi ve sık sık koluma ya da omzuma dokunarak Cevahirlal’a övgüler yağdırdı. Felicitas Larios sessizliğini korudu, ama bu fiziksel temas anlarını onaylamadığını hissettim.

Dik bir yokuştaki iki katlı küçük bir eve girdik. Sokağın adı Calle de Miradores’ti, ama şaşırtıcı adını aldığı cam balkonlara kıyasla bu sokaktaki binalar oldukça alçakgönüllüydü. Fakat (lacivert üzerine beyaz harflerle yazılmış) sokak tabelası pişman görünmüyordu. Benengeli’nin hayalcilere göre, sırlarla dolu bir yer olduğunun kanıtı gibi geldi bana bu da. Uzakta, yokuşun en tepesindeki büyük ve çirkin çeşmeyi seçebiliyordum. “Orası Fil-ler Mekânı,” dedi Renegada, sevgiyle. “Miranda Malikâne-si’nin ana kapısı oradadır.”

“Fakat kapıyı ya da zili çalmanın âlemi yok çünkü kimse yanıt vermez,” diye araya girdi Felicitas, kaşlarını kaygıyla çatarak. “İçeri gelip dinlenseniz daha iyi olur. Yorgun ve affedersiniz ama hasta bir adama benziyorsunuz.”

“Lütfen,” dedi Renegada, “ayakkabılarınızı çıkarın.” Bu dindarlık çağrıştıran talebi pek anlayamadım ama itaat ettim ve beni zemini, tavanı ve duvarları seramik çinilerle kaplı minik bir odaya götürdü. Seramiklerin üzerine Delft mavisiiyle minik manzaralar işlenmişti. “Hiçbiri birbirinin eşi değildir,” dedi Renegada gururla. “Eskiden Benengeli’nin ortasında olan, son patlamalarla yıkılan sinagoga ait oldukları söylenir. Görebilecek gözleriniz varsa size geleceği gösterdiklerini de söylerler.”

“Hepsi saçmalık,” diye güldü Felicitas. İkilinin hem daha iri ve kaba saba görüneniydi hem de daha az romantik olanı. “Bu çiniler ucuz, yeni şeyler, eski falan değiller; aynı Hollanda mavisii burada da uzun zamandır kullanılıyor. Fal bakmaya gelince, bu da saçmalıktan başka bir şey değil. Şimdi hokus pokusu bırak da, sevgili Renegada, yorgun beyefendi biraz dinlensin artık.”

Dinlenmek için başka davete ihtiyacım yoktu –en zorlu zamanlarda bile uykusuzluk çekmedim hiç!– ve kendimi üzerimde giysilerimle çinili odadaki küçük kar-yolaya attım. Uykuya dalmadan önceki birkaç saniyelik aralıkta, gözlerim başımın yakınındaki bir çiniye takıldı; annemin portresi yüzünde küstah bir gülümsemeyle bana bakıyordu. Başım döndü, bilincimi yitirdim.

Uyandığımda giysilerim çıkarılmış, üzerime uzun bir gecelik giydirilmişti. Geceliğin altında tamamen çıplaktım. İki hizmetçi oldukça cesur şeylermiş, diye düşündüm; ayrıca ne derin uyumuşum öyle! Az sonra çinideki mucizeyi hatırladım, ama ne kadar arasam da uykuya dalmadan önce gördüğüm resmi bir daha bulamadım. “Uykuya dalarken insanın zihni türlü türlü oyunlar oynuyor,” diye anımsattım kendime, yataktan çıktım. Gün doğmuştu, küçük evin salonundan güçlü, dayanılmaz ölçüde çekici bir mercimek çorbası kokusu geliyordu. Felicitas ve Renegada masadaydılar, üçüncü bir servis de

konmuş, masaya beni bekleyen bir kâse çorba çoktan yerleştirilmişti. Çorbamı kaşıklıyıımı onaylayan bakışlarla izlediler.

“Ne zamandır uyuyorum?” diye sorunca bakıştılar.

“Bütün gün uyudun,” dedi Renegada. “Yarın oldu.”

“Hiç de bile,” diye itiraz etti Felicitas. “Birkaç saat kestirdiniz. Bugün hâlâ bugün.”

“Kız kardeşim şaka yapıyor,” dedi Renegada. “Aslında, sizi şoke etmek istemediğim için daha kısa bir süre söyledim. Gerçekte en az kırk sekiz saat uyudunuz.”

“Kırk sekiz dakika desen daha doğru,” dedi Felicitas. “Renegada, zavallı adamın aklını karıştırma.”

“Giysilerinizi yıkayıp ütülerdik,” dedi kız kardeşi konuyu değiştirmek için. “Umarım sakıncası yoktur.”

Dinlendikten sonra bile yolculuğun etkisini hissediyordum. Bir buçuk gün boyunca horlayarak uyuduysam kafamın allak bullak olması normaldi. Görevimi düşünmeye başladım.

“Hanımlar, size minnettarım,” dedim kibarca. “Ama şimdi aciliyetle öğütlerinize ihtiyacım var. Vasco Miranda eski bir aile dostumuz, önemli bir ailevi mesele yüzünden onu hemen görmem lazım. İzin verin kendimi tanıtayım. Ben Moraes Zogoiby, Hindistan, Bombaylıyım, hizmetinizdeyim.”

Nefeslerini tuttular.

“Zogoiby!” diye mırıldandı Felicitas, inanamıyormuş gibi başını iki yana sallayarak.

“Bu nefretlik adı başka birinin dudaklarından duyacağımı hiç sanmazdım,” dedi Renegada Larios, yanakları kızarak.

Onlardan rica minnet öğrendiğim hikâye şuydu:

Dünyaca ünlü ressam Vasco Miranda, Benengeli'ye geldiğinde, kız kardeşler (o zaman yirmili yaşlarının ortasında genç kadınlardı) iş için ona başvurmuş ve hemen

kabul edilmişlerdi. “İngilizce bilgimizden, ev çekip çevirme becerimizden, ama en çok da aile ağacımızdan etkilendiğini söyledi,” dedi Renegada. “Babamız Juan Larios denizciydi, Felicitas’ın annesi Faslıydı, benimki de Filistin’den gelmişti. Yani Felicitas yarı Arap, ben de anne tarafından yarı Yahudiyim.”

“O zaman seninle ortak bir yönümüz var,” dedim ona. “Çünkü ben de yüzde elli Yahudiyim.” Renegada bu habere çok sevinmiş görünüyordu.

Vasco, “Küçük Elhamra”sında kadim el-Endülüs’ün muhteşem çok kültürlülüğünü canlandıracaklarını söylemişti. Efendi ve hizmetkârlardan çok bir aile olacaktı. “Biraz kafadan çatlak olduğunu fark etmiştik tabii,” dedi Felicitas, “ama bütün sanatçılar öyledir, değil mi, üstelik ortalamanın üzerinde ücret veriyordu.” Renegada başını sallayarak onayladı. “Zaten yalnızca boş hayallerdi hepsi,” dedi. “Laf olsun diye söylenmiş şeyler. İlişkımız her zaman patron-çalışan ilişkisi oldu. Zamanla çılgınlığı giderek artmaya başladı, eski zaman sultanları gibi giyinir, Mağripliler denen o mutlakçı, kâfir despotlardan bile beter davranışlar sergilerdi.” Artık her sabah eve gidip binayı ellerinden geldiğince temizlemeye çalışıyorlardı. Bahçıvanlara yol verilmişti ve bir zamanlar minyatür bir Cennet-ül Arif’i anımsatan su bahçeleri artık neredeyse tamamen ölmüştü. Mutfak çalışanları çoktan çekip gitmişti, Vasco, Larios kardeşlere alışveriş listesi ve para bırakıyordu. “Peynir, salam, şarap, kek,” dedi Felicitas. “O evde bir yıldır bir yumurta bile pişmedi, eminim.”

Salvador Medina’nın beş yıl önceki hakaretinden beri, Vasco geri çekiliyordu. Günlerini yüksek kulesindeki, hizmetçilerin girmesine izin verilmeyen ve kovulmaktan korktukları için asla girmedikleri dairende geçiriyordu. Renegada stüdyosunda birkaç tane tuval gördüğünü söyledi, Yahuda’nın İsa’nın çarmıhtaki yerini aldığı

küfür niteliğinde resimlerdi bunlar; fakat bu “Yahuda Mesih” resimleri aylardır tamamlanmamış halde orada bekliyordu, herhalde terk edilmişlerdi. Başka bir resim üzerinde falan da çalıştığı yoktu. Artık eskisi gibi havaa-ları bekleme salonları ve otel lobilerine duvar resimleri yapmak için yolculuk da etmiyordu. “Teknolojik ekip-man aldı bir sürü,” dedi kadın. “Kayıt cihazları, hatta bir röntgen makinesi. Kayıt makineleriyle tuhaf kayıtlar ya-pıyor, bir sürü gıcirtı ve takırtı, bağirtı ve gürültü. Avan-gard saçmalıklar. Bu kayıtları yüksek sesle kulesinde ça-lıyor, pelikanları korkutup yuvalarından kaçırdı.” “Peki ya röntgen makinesi?” “Onu bilmiyorum. Belki o saydam resimlerden sanat falan yapacaktır.”

“Sağlıklı değil,” dedi Felicitas. “Kimseyi görmüyor, kimseyi.”

Felicitas ve Renegada patronlarını bir yıldan daha uzun süredir görmemişlerdi. Bazen, ay ışığıyla aydınla-nan gecelerde köyden pelerinli siluetini görüyorlardı. Yavaş, şişman bir hayalet gibi delilik kalesinin yüksek mazgallarında yürüyordu.

“Peki benim adımdan neden ‘nefret’ ediliyor?”

“Bir kadın varmış,” dedi Renegada sonunda. “Özür dilerim ama, acaba teyzeniz mi?”

“Annemdi,” dedim. “Ressamdı. Öldü.”

“Huzur içinde yatsın,” diye araya girdi Felicitas.

“Vasco Miranda bu kadına çok kızgın,” dedi Renega-da aceleyle, sanki ancak hızlı konuşursa istediklerini söy-leyebilirmiş gibi. “Galiba onu çok sevmişti, öyle değil mi?”

Bir şey söylemedim.

“Üzgünüm. Sizin için zor olduğunu görüyorum. Zor bir şey. Bir oğul, bir anne. Ona ihanet edemezsiniz. Ama bence o, Vasco’nun... Vasco’nun... Vasco’nun...”

“Sevgilisiymiş,” dedi Felicitas, sertçe. Renegada’nın yüzü kızardı.

“Bilmiyorduysanız üzgünüm,” dedi elini sol koluma koyarak.

“Lütfen devam edin,” dedim.

“Sonra kadın ona zalimce davranmış, başından atmış. O zamandan beri artan bir kin duyuyordu. Giderek daha net gördüm. Kin onu ele geçirmişti.”

“Sağlıklı değil,” dedi Felicitas, yeniden, “nefret ruhu yakar kavurur.”

“Şimdi siz geldiniz,” dedi Renegada. “Annenizin oğluyla görüşmeyi asla kabul etmeyecek bence. Adınız onun taşıyamayacağı kadar ağır bir yük.”

“Çocuk odamın duvarına çizgi roman kahramanları çizmişti,” dedim. “Beni görmek zorunda. Görecek de.”

Felicitas ve Renegada yeniden birbirlerine baktılar; bilen, vazgeçiyorum diyen bir bakışmaydı.

“Dinleyin,” dedim. “Benim de anlatacak bir hikâyem var.”

* * *

“Bir süre önce bir paket gelmişti,” dedi Renegada, bitirdiğim zaman. “Belki de bir resimdi, bilemiyorum. Belki de altında annenin resmi olan resimdi. Onu kuleye götürmüş olmalı. Ama dört büyük resim gelmedi buraya hiç.”

“Belki de henüz erken,” dedim. “Hırsızlık olayı kısa süre önce gerçekleşti. Benim için ortalığa göz kulak olmalısınız. Şimdi anlıyorum ki, durum böyleyken aceleyle kapısına dayanmamalıyım. Yoksa korkup resimleri saklar. O yüzden ben beklerken benim için onu gözlemelisiniz, lütfen yapın bunu.”

“Bu evde kalmak isterseniz,” dedi Felicitas, “bir anlaşma yapabiliriz. İsterseniz tabii.” Bunun üzerine Renegada yüzünü başka yöne çevirdi.

“Büyük bir hac yolculuğu yaptınız,” dedi geri dönüp bakmadan. “Annesinin hazinelerini arayan bir oğulsunuz, iyileşmek istiyor, huzur arıyorsunuz. Böyle bir adamın aradığı şeyi bulmasına yardım etmek bizim gibi kadınlar için ödevdir.”

Bir aydan uzun süre onların çatısı altında kaldım. Bu süre zarfında bana çok iyi baktılar, arkadaşlık ettiler, ancak hayatları hakkında fazla bir şey öğrenemedim. Anladığım kadarıyla ebeveynleri ölmüştü, ama bu konuyu konuşmaya pek yanaşmadıklarından fazla soru sormadım. Ne kardeşleri ne arkadaşları vardı. Sevgilileri yoktu. Ama son derece mutlu görünüyorlardı, birbirlerinden hiç ayrılmayacak kadar mutluydular. Sabahları el ele tutuşup işe gidiyor, işten birlikte dönüyorlardı. Yalnız günlerimde Renegada Larios’a yarım yamalak bir arzu duyduğum oldu ama onunla yalnız kalma şansına hiç kavuşamadım, dolayısıyla işi ileri götüremedim. Her gece akşam yemeğinden sonra kız kardeşler üst kata çıkıp paylaştıkları yatağa girerlerdi ve mırıl mırıl konuşmalarını, kımıldayan bedenlerinden çıkan hışırtıları geç saatlere kadar duyardım. Yine de her sabah benden önce kalarlardı.

Sonunda merakım üstün geldi ve akşam yemeğinde onlara neden hiç evlenmediklerini sordum. “Çünkü burada bütün erkeklerin boyun hizasından yukarısı ölü,” dedi Renegada, öfkeyle kardeşine bakarak. “Boyundan aşağısı da ölü.”

“Kardeşim her zamanki gibi mübalağa ediyor,” dedi Felicitas. “Gerçi buradaki insanlara pek benzemediğimiz doğru. Ailemizde kimse benzemiyordu buranın halkına. Diğer aile üyelerimizin hepsi öldü ve birbirimizi alt tarafı evleneceğiz koca sahibi olacağız diye yitirmek istemiyoruz. Bizimkisi daha yakın bir bağ. Görüyorsunuz ya, Benengeli’liler bizim tavırlarımızı, davranışlarımızı

pek anlayamıyorlar. Örneğin biz Franco rejiminin sona ermesine ve demokrasinin dönüşüne sevindik. Ayrıca, daha kişisel bir yorum olacak ama, tütünü ve bebekleri sevmiyoruz – oysa burada herkes bu iki şeye bayılır. Sigara içenler sürekli Fortuna ya da Ducados paketlerinden aldıkları toplumsal keyiften söz ediyor, bir arkadaşın sigarasını yakmanın ne kadar özel bir haz olduğunu anlatıyorlar, ama biz giysilerimizde o berbat sigara kokusuyla uyanmaktan ya da saçlarımızda bayat sigara kokusuyla uyumaktan nefret ediyoruz. Çocuklara gelince, insanlar ne kadar çocuğum olsa yetmez diyor, oysa bizim zıplayan, viyaklayan küçük gardiyanlar tarafından hapsedilmeye niyetimiz yok. Şunu da eklemem gerek ki, evcil hayvanınızı çok sevmemizin nedeni, içi doldurulmuş olduğundan bizden hiç ilgi istememesidir.”

“Ama bana sadakatle baktınız,” diye karşı koydum.

“İşimiz bu bizim,” diye yeniden söze girdi Felicitas. “Ödeme yapan misafirimizsiniz.”

“Sizi olduğunuz gibi, aile kurmak istemeden sevecek erkekler vardır şüphesiz,” diye ısrar ettim. “Benengeli erkeklerinin düşünceleri yanlışsa, örneğin neden Erasmo’ya geçmiyorsunuz? Orada daha farklı olduklarını duydum.”

“Bu kadar açıksözlü olduğunuz ve bir yanıt talep ettiğiniz için söyleyeyim,” diye karşılık verdi Felicitas, “bir kadını kendisinden ayrı tutmayan bir erkeğe hiç rastlamadım. Erasmo’ya gelince: Bu köyle Erasmo arasında yol yok.”

Renegada’nın yüzünde tuhaf bir ifade yakaladım. Belki kardeşinin söylediği her şeye katılmıyordu. Bu konuşmadan sonra, yalnız gecelerimde her an kapının açılacağını ve Renegada Larios’un uzun geceliği altında çıplak bedeniyle karyolama süzüleceğini hayal etmeye başladım... ama hiç olmadı. Kendi başıma yatağıma uza-

nıp uykusuz başımın üstünden gelen kımıltı seslerini ve mırıltıları dinledim.

* * *

Beklediğim ay boyunca Benengeli sokaklarını dolaştım – bazen Cevahirlal'ı da peşimden sürüklüyordum, ama genellikle tek başıma çıkıyordum. Geçmişî düşünmeme engel olan, hissizleştirici bir bıkkınlığın pençesindeydim. Bütün günlerini “sokaklarında” bir aşağı bir yukarı dolaşarak, alışveriş yaparak, restoranlarda yemek yiyip barlarda içerek geçiren, sürekli ve öfkeyle konuşmalarına rağmen hal ve tavırlarındaki dalgınlıktan konuştukları konulara kayıtsız kaldıkları anlaşılan sözde Parazitler gibi etrafa boş bakışlarla bakmaya başlayıp başlamadığımı merak ettim. Ancak Benengeli bakışları boş olmayanları bile büyüü altına alıyordu anladığım kadarıyla, çünkü ne zaman şu yaşlı ve salyalı Gottfried Helsing'in yanından geçsem bana neşeyle göz kırıyor, heyecanla el sallıyor ve bilmiş bilmiş göz kırparak, sanki yakın arkadaşımız gibi, “Yakında yine o şahane sohbetlerimizden biri için buluşmalıyız!” diye sesleniyordu. İnsanların kendilerini unutmaya –daha doğrusu kendilerini kendilerinde kaybetmeye, olabilecekleri ya da olmayı tercih edecekleri şeyin hayaliyle yaşamaya– ya da bir zamanlar ne olduklarını yitirdikleri için kendilerini dönüştükleri şeyden sessizce uzaklaştırmaya çalıştıkları bir yere geldiğimi tahmin ediyordum. Dolayısıyla Helsing gibi yalancı da olabilirlerdi, hâlâ ölen karısının evindeki ahşap dolabın arkasındaki gizli girintinin gölgeli yalnızlığını yaşıyormuş gibi sabahtan akşama tek kelime etmeden bir bar taburesi üzerinde oturan eski belediye başkanını, yeni “onursal Parazit” gibi yarı katatonik de. Köyü çevreleyen gizem, bir bilinmezlik atmosferiydi; bir sır

gibi görünen şey aslında boşluktu. Köklerinden olmuş, bu sürüklenen insanlar kendi seçimleriyle insan robota dönüşmüşlerdi. İnsan hayatını taklit edebiliyorlardı, ama artık yaşamıyorlardı.

Köy sakinleri köyün uyuşturucu etkisinden Parazitler kadar etkilenmiyorlardı –ya da ben öyle tahmin ediyordum– ama anlamsız yabancılaşma ve hissizlik onları da belli ölçüde etkiliyordu. Felicitas ve Renegada’ya Gottfried Helsing’in söz ettiği, kısa süre önce Vasco Miranda’yı ziyarete gelen genç kadını üç kez sormam gerekmişti. İlk iki seferinde omuz silkip Helsing’e güven olmayacağını söylediler, ama bir akşam konuyu yeniden açtığımda Renegada başını dikişinden kaldırarak nihayet konuştu: “Ah, evet, Tanrım, düşünüyorum da, bir kadın gelmişti – bohem bir tip, Barcelona’dan bir sanat uzmanı, resim restore eden biri ya da benzer bir şey. İşveli tavırları işe yaramadı, şimdi ait olduğu yere, Katalonya’ya dönmüş olmalı.” Felicitas’ın kardeşinin gevezeliğini onaylamadığını hissettim yeniden. Yüzündeki kocaman beni kaşdı ve dudaklarını büzdü, ama bir şey demedi. “Yani bu Katalan kadın Vasco’yu gördü, öyle mi?” dedim, keşfimin heyecanıyla. “Biz öyle demedik,” diye tersledi beni Felicitas. “Bu konuyu kapatalım artık.” Renegada uysalca başını eğdi ve nakışına döndü.

Yürüyüşlerim sırasında arada bir sürekli terleyen Çavuş Salvador Medina’yla karşılaşıyordum. Her seferinde kaşlarını çatarak bana bakar, terden ıslanmış buklelerini kaşımak için kepini çıkarırdı, sanki kim olduğumu hatırlamaya çalışıyordu. Hiç konuşmadık, çünkü İspanyolcam geceleri kitap okumam ve haftalık pansiyon faturama eklenen belli bir ücret karşılığında her gün Larios kardeşlerden aldığım günlük dersler sayesinde yavaş yavaş gelişmesine rağmen hâlâ zayıftı. İngilizce de her zaman kanunun iki adım önünde usta bir hırsız gibi Salvador Me-

dina'nın onu ele geçirme çabalarından kurtulmayı her seferinde başarıyordu.

Medina'nın beni hemen unutacak kadar önemsiz bulmasından memnundum, Hindistan'daki yetkililerin nerede olduğumu hiç umursamadığı anlamına geliyordu. Kendime yakın zamanda bir cinayet işlediğimi hatırlattım ve kurbanımın evindeki patlamanın benim suçumu gizlediğine emin oldum. Bombanın daha büyük şiddeti benim katıldığım sahneyi örtmüş, onu polislerin gözlerinden gizlemişti. Benden kuşkulandıklarını banka hesaplarımdan da anlıyordum. Babamın kulesinde geçirdiğim yıllar içinde denizasırlı bankalara yüklü miktarda nakit yığmayı başarmıştım, İsviçre'de isimsiz hesaplarım bile vardı (yani gördüğünüz üzere "Âdem Zogoiby"nin sandığı gibi sıradan bir haydut ve "ahmak" değildim!) Batan Siodicorp pek çok farklı nedenden tahkikat altındaydı ve sayısız banka hesabı incelemekten geçiyordu ya da bloke edilmişti, ama bildiğim kadarıyla benim kurduğum düzene hiçbir resmî müdahale olmamıştı.

Ancak suçum –ne de olsa cinayet işlemiştim; korkunç bir cinayet ve işlediğim tek cinayet– aklımdan silinip gitmişti nedense. Belki bilinçaltım da daha büyük yetkiyi, her şeyi başarıyla silen bombaların gerçekliğini kabullenip vicdanımı temizlemişti. Belki de suçluluk duygusu yoksunluğu –askıya alınmış vicdanım– bana Benengeli'nin hediyesiydi.

Fiziksel açıdan da bir tür ara dönemdeymiş gibiydim; kumları akmayan bir kum saatinin ya da cıvası akmayan bir cıva saatinin etkisi altında gibi. Astımım bile daha iyiydi, kasabada sigara içmeyen iki kişi vardı ve onları bulmuş olmak ciğerlerim için büyük şanstı – gerçekten de, gittiğim her yerde insanlar baca gibi sigara tütürüyordu. Sigara kokusundan uzak kalmak için fırınların ve zencefilli çörek dükkânlarının bulunduğu sokaklarda

dolaşıyor, sigara kokusu yerine etin, yeni pişmiş ekmeğin, pastane ürünlerinin tatlı kokusunu içime çekip kendimi köyün esrarlı yasalarına teslim ediyordum. Avellaneda Hapishanesi için zincir ve kelepçe imal eden köy demircisi bütün geçenlere yaptığı gibi bana da başıyla selam verir, bölgeye özgü ağır aksanlı İspanyolcasıyla, "Hâlâ serbestçe dolaşıyorsun ha? Yakında görürsün!" deyip ağır zincirleri şingirdatarak kahkahalarla gülerdi. İspanyolcam geliştikçe Parazitler Sokağı'ndan uzak durmaya başladım ve böylece Benengeli'nin diğer benliğini, kalın takım elbiseli kışkanç adamların namuslu nişanlılarını başkasıyla iş üstünde yakalamak için gizlice takip ettiği, uzun zaman önce ölmüş zamparaların atlarının toynak sesinin geceleri parke taşlarında yankılandığı, tarihi yenilmiş köyü gördüm. Felicitas'la Renegade Larios'un akşamları ben küçük odamın rahatlığında İspanyolca çalışırken neden panjurlarını kapatıp alçak sesle sohbet etmeyi tercih ettiğini anlamaya başladım.

* * *

Benengeli'deki beşinci haftamda, çarşamba günü çıktığım yürüyüşte, kaba saba tek bacaklı bir genç kadın isteksiz elime ucuz bir broşürü zorla sıkıştırdı. Broşürde doğmamış Hristiyanları korumayı amaçlayan "Bırakın Çocukları" derneğinin kürtaj karşıtı talepleri sıralanıyordu. Kadın beni bir toplantıya davet etti. Teklifini hemen reddettim, ama bir anda Rahibe Floreas'ın anısı doldu zihnime; kürtaj karşıtı savaşı Bombay'ın en kalabalık mahallelerine taşımıştı ve sonunda istenmeyen hamileliklerin artık sorun yaratmadığı bir yere gitmişti; tatlı, fanatik Mini, diye düşündüm, umarım artık mutlusundur... İlk boks antrenörüm tahta bacaklı Lambacan Çandivala Borkar ve Tota geldi aklıma – hep nefret ettiğim

bu papağan Bombay'ın bombalanmasından sonra ortadan kaybolmuş, bir daha ortaya çıkmamıştı. Kaybolan kuşu düşünürken içimi nostalji ve üzüntü kapladı, sokağın ortasında ağlamaya başladım. Ağladığımı gören kaddın hemen yanımdan uzaklaştı, kürtaj karşıtı arkadaşlarının inine yollandı.

Larios kız kardeşlerin Calle de Miradores'teki küçük evine dönen Moor değişmiş bir adamdı – tesadüfen duygular ve acı dünyasına dönmüştü. Uzun zamandır uyuşturulmuş duygularım sel suları gibi taşıyordu içimde. Bu gelişmeleri ev sahiplerime açıklamama fırsat kalmadan hevesle konuşmaya başladılar, aceleden birbirlerinin sözünü keserek çalınan tabloların beklendiği üzere “Küçük Elhamra”ya getirildiğini söylediler.

“Bir kamyonet geldi...” diye söze başladı Renegada.

“... gecenin bir yarısında; kapımızın önünden geçti...” dedi Felicitas.

“... şalıma sarınıp dışarı koştum...”

“... ben de dışarı koştum...”

“... büyük evin kapısının açık olduğunu gördük, kamyonet de...”

“... kapıdan geçti...”

“... bugün şömineler ucuz tahtayla doluydu...”

“... paketlemede kullanılan sunta gibi malzemeye...”

“... bütün gece tahtaları parçalamış olmalı!”

“... çöpte de şu plastik şeyden vardı...”

“... hani çocuklar pıt pıt patlatır ya...”

“... baloncuklu naylon, evet...”

“... evet, baloncuklu naylon, karton ve metal halkalar...”

“... demek ki kamyonette büyük paketler vardı, başka ne olacak?”

Kesin kanıt sayılmazdı, ama bu belirsizlikler köyünde bir şeyden tamamen emin olmanın imkânsızlığını bi-

liyordum. İlk kez, Vasco Miranda'yla karşılaşmamın nasıl olacağını hayal etmeye başladım. Bir zamanlar ayaklarının dibinde oturmayı seven bir çocuktum; şimdi bizim de yaşlı adamlardık ve aynı kadın için kapıştığımız söylenebilirdi – söz konusu hanımın ölmüş olması mücadeleyi kolaylaştırmıyordu.

Sıradaki adımı planlamak gerekiyordu. “Madem beni görmeyecek, o zaman beni gizlice içeri sokmalısınız,” dedim Larios kardeşlere. “Başka yolu yok.”

Ertesi sabah çok erken saatlerde, güneş ilerideki dağların zirvelerinde dolaşan bir söylentiden ibaretken, Renegada Larios'la birlikte işe gittim. İki kadının daha iri kemikli ve şişman olanı Felicitas bana en geniş siyah eteğini ve bluzunu vermişti. Ayaklarımda kasabanın İspanyol bölümünden aldığım lastik sandaletler vardı. Sağ kolumdaki sepetin içinde, bir sürü toz bezi, sünger ve temizlik malzemesinin altına sakladığım giysilerimi taşıyordum; sağ elim de başım gibi bir şala sarılıydı, açılmasın diye sol elimle sıkı sıkı tutuyordum şalı. “Kadına pek benzemedin,” dedi Felicitas Larios, eleştirel bakışlarını üzerimde dolaştırarak. “Neyse ki hâlâ karanlık ve yolumuz uzak değil. Biraz eğil, kısa adımlar at. Haydi yürü! Senin için geçim kaynağımızı tehlikeye attığımızı biliyorsundur umarım.”

“Ölen bir annenin hatırı için,” diye düzeltti Renegada kardeşini. “Bizim de annemiz öldü. O yüzden seni anlıyoruz.”

“Köpeğimi size emanet ediyorum,” dedim Felicitas'a. “Hiç sorun çıkarmaz.”

“Çıkarmayacak tabii,” dedi huysuz bir tavırla. “Sen kapıdan çıkar çıkmaz doğruca dolaba girecek, sen dönmeyen oradan çıkacağını da sanma hiç. Bu evde içi doldurulmuş köpekleri gezintiye çıkarmayacak kadar makul insanlar yaşıyor.”

Cevahirlal'la vedalaştım. O da uzun bir yolculuk yapmıştı, yabancı bir ülkede süpürge dolabına kapatılmaktan daha iyisini hak ediyordu. Ama mecburen süpürge dolabında kalacaktı. Vasco Miranda'yla hesaplaşmam gerekiyordu, Cevahirlal da terk edilen bir başka Endülüs köpeğine¹ dönüşmüştü.

* * *

Kadın giysileri içindeki ilk deneyimim bana Aires da Gama'nın karısının gelinliğini giyip Seyrüseferci Prens Henry eşliğinde çılgın bir gece geçirmeye gidişini hatırlattı; gerçi ben ona kıyasla epey düşmüştüm, bu siyah giysiler Aires'in muazzam elbisesinden çok daha uydu-ruktu ve ben böyle bir giysiyi taşımaya onun kadar uygun değildim. Yola çıkarken, Renegada Larios bana köyün eski belediye başkanının –şimdi Parazitler Sokağı'nda kahvesini yudumlayan isimsiz ve arkadaşsız adamın– bir zamanlar bu sokakları kendi büyükannesinin kılığına girerek dolaşmak zorunda kaldığını anlattı; saklanma döneminin sonlarına doğru evleri için yıkılma kararı çıktığından ailesi taşınmak zorunda kalmıştı. Dolayısıyla, girdiğim kılığın hem yerel bir örneği vardı hem de aile geçmişimizde bir örneği.

Renegada ve ben ilk kez Felicitas'ın şaperonluğu olmadan yalnız kalıyorduk, ama imalı bakışlarına (kadın giysileri içinde olmam ve başıma geleceklerin belirsizliği yüzünden) karşılık veremeyecek kadar gergindim. Küçük Elhamra'nın hizmetkârlara ayrılan kapısına anlayabildiğim kadarıyla kimseye görünmeden ulaşmıştık, gerçi yokuşu tırmanıp Vasco'nun çirkin ve saçma fil çeşme-

1. Salvador Dalí'nin aynı adlı sürrealist filmine gönderme yapılarak "acınacak durumda" anlamında kullanılıyor. (Ed.N.)

sine doğru yürürken Miradores Sokağı'nın karanlık camlarından bizi izleyen meraklı gözler olup olmadığını bile bilmiyordum. Kalenin duvarlarının üstünde parlak yeşil bir şeyin havada süzülüğünü gördüm. "İspanya'da papağan var mı?" diye fısıldadım Renegada'ya, ama cevap alamadım. Belki de flört etmek için elimize geçen bu fırsatı değerlendirmeyi reddettiğim için surat asıyordu.

Kapının yanında, terakota kırmızısı duvara yerleştirilmiş küçük, elektronik bir tuş takımı vardı, Renegada hemen bir dizi tuşa bastı. Kapı hemen açıldı ve Miranda'nın inine girdik.

Girer girmez güçlü bir deja vu hissine kapıldım, başım döndü. Kendimi biraz toplayınca, Vasco Miranda'nın, Aurora Zogoiby'nin Mağripli resimlerindeki mekânlardan esinlenerek tasarladığı iç mekânı inceledim. Ortasında dama desenli bir meydan olan revaklı bir açık avluya girmiştik. Uzak kenardaki pencerelerin arkasından şafak ışığında parıltıyan bir düzlük görünüyor, okyanusu andırıyordu. Deniz serabının yanı başına inşa edilmiş, yarı Arap, yarı Mugal etkileri taşıyan, Chirico'dan bir şeyler ödünç almış olan bu serap, Aurora'nın bana bir keresinde şöyle tarif ettiği yerd: "Dünyaların çarpıştığı, birbirinin içine aktığı, birbirini alıp sürüklediği bir yer. Havaya alışık bir adamın suda boğulduğu veya solungaç çıkardığı, bir su yaratığının sarhoş olabildiği ama aynı zamanda hava yüzünden boğuluverdiği bir yer." Biraz bakımsız durumdaydı, bahçesi kontrolden çıkmıştı, fakat Mooristan'ı gerçekten bulmuştum.

Peş peşe sıralanan boş odalarda Aurora'nın resimlerindeki mekânlar hayata geçirilmişti; karakterleri her an içeri girip üzücü hikâyelerini inanmaz bakışlarım önünde canlandırabilirmiş gibi geldi bana. Bedenimin trajedisiyle –tekilliğin yok ettiği çoğulluğun trajedisi, Çok'un Bir tarafından yenilgiye uğratılması– resimleri birbirine

bağlayan Mağriplinin baklava desenli, alacalı bulacalı tenine bürünmesini bekledim. Sakat elim de her an bir çiçeğe, ışığa veya aleve dönüşebilirdi! Aurora'nın Mağripli serisi resimlerini kendi gözü yaşlı ve kitsch atlısından yürüttüğüne inanan Vasco, onun imgelemine sahip olabilmek için bir servet harcamış, en derin saplantılardan doğan bir enerjiyle çalışmıştı. Bu evi sevgiden mi yapmıştı nefretten mi? Dinlediğim hikâyeler doğruysa, eski ve yitirilmiş tatlı bir sevginin anısının üstü acı bir öfkeyle kaplanmıştı bu mekân yapılırken. Çünkü burada ekşi bir şeyler de vardı, öykünme çabasının olağanüstülüğü bir tür haset içeriyordu; ilk şoku atlattıktan sonra, gün doğarken büyük tasarındaki kusurları görmeye başladım. Vasco Miranda hâlâ her zamanki görgüsüz ve kaba adamdı; gün aydınlanınca fark ettim ki, Aurora'nın bütün canlılığıyla, incelikleriyle hayal ettiği mekânın renklerini seçerken, göze hoş gelecek şekilde uygun olanla kaba saba ve uygunsuz olanı ayıran o küçük ama hayati mesafeyi kollayamamıştı. Binanın ölçüleri de yerli yerinde değildi, hatları yanlıştı. Hayır, bir mucizeyle karşı karşıya değildim; ilk izlenimimde yanılmıştım ve yanılmanın etkisi artık geçmişti. Dev boyutları ve bütün ihtişamına rağmen, "Küçük Elhamra" Yeni Mooristan değil, çirkin, gösterişçi bir yapıydı.

Çalıntı resimleri de, Renegada'yla Felicitas'ın sözünü ettiği makineleri de görmedim. Yüksek kuleye açılan kapı kilitliydi. Vasco cihazları ve çalıntı sırlarıyla birlikte kulesinde olmalıydı.

"Giysilerimi değiştirmek istiyorum," dedim Renegada'ya. "Yaşlı piçin karşısına bu kılıkta çıkamam."

"Git değiştir o zaman," dedi, küstahça. "Zaten görmediğim bir şey yok giysilerinin altında." Renegada bir anda değişmişti; "Küçük Elhamra"ya girdiğimizden beri ev sahibi tavırlarına bürünmüştü. İlk birkaç sevinç nida-

sından sonra yıllardır bakımını üstlendiği yapıyı giderek artan bir memnuniyetsizlikle incelediğini fark etmiş olmalıydı kuşkusuz. Mekânı beğenmemiş olmam sinirini bozmuş olabilir. Yine de terbiye yoksunu, küstah bir laftı, böyle şeylere tahammül edecek değildim.

“Sözlerine dikkat et,” diye uyarıp öfkeli bakışlarına aldırmadan üstümü değiştirmek için boş odalardan birine girdim. Giysilerimi değiştirirken belli bir mesafeden gelen tuhaf bir ses çekti dikkatimi. Korkunç bir velvoleydi; kadın çılgınlıklarına kulak tırmalayan gıcırtilar karışıyor, cinsiyeti anlaşılmayan bağırtilar, bilgisayarla yaratılmış inlemeler ve patırtilar bir yükselip bir alçalıyor, arkadaki şangırtilar ve takırtilar deprem esnasında bir mutfakta olduğum hissini veriyordu. Kız kardeşlerin sözünü ettiği “avangard müzik” bu olmalıydı. Vasco Miranda uyanmıştı.

Renegada ve Felicitas, münzevi patronlarını bir yıldıan uzun zamandır görmediklerini söylemişlerdi, dolaşısıyla üstümü değiştirip avluya çıktığım zaman yaşlı ve şişman Vasco’nun damalı meydanda beni beklediğini görünce çok şaşırdım. Renegada da yanında duruyor, daha doğrusu neşeyle kıkırdayıp ciyaklayan Vasco’yu tüylü toz alıcısıyla gıdıklıyordu. Üzerinde kız kardeşlerin tarif ettiği gibi Mağriplileri andıran süslü bir giysi vardı gerçekten. Bol ve yakasız bir gömleğin üzerine geçirdiği işlemeli yeleği ve şalvarıyla yalpalayan bir Türk lokumu yığınınına benziyordu. Bıyığı seyrelmiş, parafinle sertleştirilmiş diktleri tamamen yok olmuştu. Tamamen kel kafası ay yüzeyi gibi girintili çıkıntılıydı.

“Heh he,” diye kıkırdayıp Renegada’nın toz alıcısını eliyle itti. “Selam, *namaskar*, merhaba Moor, oğlum. Berbat görünüyorsun; her an yere yığılıp ölecek gibisin. Hanımlar sana iyi bakmadılar mı? Bu küçük tatil hoşuna gitmedi mi? Ne kadar zaman oldu? Vay vay, on dört yıl

demek. Ne diyelim! Geçen yıllar sana pek nazik davranmamış.”

“Sana ulaşmanın bu kadar... kolay olacağını bilsem,” dedim öfkeyle hizmetçiye göz atarak, “bu aptalca oyunu uzatmazdım. Ancak anladığım kadarıyla münzevilğin konusundaki raporlar epey abartılıymış.”

“Kimin raporları?” diye sordu kurnazca. Sonra da, “Belki öyledir,” dedi, “ama birkaç ayrıntı dışında duyduklarının hepsi doğru.” Elini sallayarak Renegada’yı gönderdi. Toz fırçasını tek kelime etmeden bırakan kadın avlunun bir köşesine çekildi. “Benengeli’de mahremiyetimize düşkün olduğumuz doğrudur,” dedi. “Gerçi giysilerini gözlerden uzakta değiştirmek istemene bakılırsa sen de öylesin! Renegada’yı epey eğlendirdi bu tavrın. Neyse, ne diyordum? Ah, evet. Benengeli’yi Benengeli yapan şeyin eksikleri olduğunu fark ettin mi – bölgenin geri kalanının aksine, bütün sahilin aksine burada Coco Loco gece kulüpleri, rehberli otobüs turları, eşek arabalı taksiler, döviz büroları, hasır şapka satıcıları gibi fazlalıklar yoktur. Sargento Salvador Medina bu tür dehşetleri geceleri köyün karanlık sokaklarında bu tür girişimcilere attırdığı dayaklar sayesinde uzaklaştırır. Salvador Medina beni hiç sevmez bu arada, zaten kasabaya sonradan gelen kimseyi sevmez, ama yerleşik göçmenlerin hepsi gibi –Parazitlerin büyük çoğunluğu gibi– ben de yeni işgalciler dalgasını engellemesini alkışlıyorum. Artık içeri girdiğimize göre birisi arkamızdan kapıyı çarpıp kapatsa fena olmaz.”

Kolunu pencerelerin arkasından görünen serap-denize uzatarak, “Benengeli’mi nasıl buldun, harika değil mi?” diye devam etti, “Elveda pislik, hastalık, yozluk, fanatiklik, kast siyaseti, karikatüristler, kertenkeleler, timsahlar, playback müzik ve en iyisi, elveda Zogoiby ailesi! Hoşça kal muazzam ve zalim Aurora – elveda sahtekâr, alaycı Abe!”

“Tam olarak öyle değil,” diye itiraz ettim. “Zira an-nemin hayalî dünyasını –pek de başarılı olmayan bir şe-kilde– çevrene inşa ettiğini, yetersizliklerini saklamak için incir yaprağı gibi kullanmaya çalıştığını görüyorum. Ayrıca yüzleşmen gereken bir Zogoiby daha var, çalınan tablolar meselesini de çözmemiz gerekiyor.”

“Resimler yukarıda,” dedi Vasco, omuz silkerek. “Onları aşırıldığım için memnun olmalısın. Ne şanslı re-simlermiş! Dizlerinin üzerine çöküp bana teşekkür et-melisin. Profesyonel hırsız çetem olmasa çoktan yanıp kül olmuşlardı.”

“Onları hemen görmek istiyorum,” dedim kararlı bir tavırla. “Ondan sonra Salvador Medina’nın hizmetine başvurabilirim belki. Hizmetçin Renegada’yı gönderip onu çağırabilirsin ya da telefonu kullanabiliriz.”

“Buyur, yukarı çık da bak,” dedi Vasco, kaygısız bir tavırla. “Ancak lütfen yavaş yürü çünkü şişmanım görü-yorsun. Diğer söylediklerine gelince, paldır küldür kanu-na sığınmayı gerçekten istemiyorsundur eminim. Senin çevrende hangisi daha makbul; gizlenmek mi gizlenme-mek mi? Gizlenmek, bence. Ayrıca, sevgili Renegada’m bana asla ihanet etmez. Üstelik –sana kimse söylemedi mi– telefonu yıllar önce kaldırttım.”

* * *

“Sevgili Renegada’m mı dedin?”

“Sevgili Felicitas’ım da öyle. Dünyaları versen beni incitmezler.”

“O kız kardeşler bana zalim bir oyun oynadı.”

“Onlar kardeş değil, Moor. Sevgililer.”

“Birbirlerinin sevgilisi mi?”

“On beş yıldır. On dört yıldır da benim. Kaç zaman boyunca senin gibilerin birlikteki çokluk falan filan ma-

vallarını dinledim. Oysa ben, Vasco, sevgililerimle birlikte o yeni toplumu yarattım burada.”

“Yatak maceraların beni ilgilendirmez. Sünger yatağın üstünde zıplıyormuş gibi senin üstünde istedikleri kadar zıplasınlar. Bundan bana ne? Beni çıldırtan senin düzenbazlığın.”

“Ama resimleri beklememiz gerekiyordu, öyle değil mi? Bir numara yoktu ki bunda. Sonra seni kimseye görünmeden buraya sokmamız gerekiyordu.”

“Hangi amaçla?”

“Sence hangi amaçla acaba? Elime geçirebildiğim bütün Zogoiby’lerden kurtulmak için – dört resim ve bir insandan; lanetli bir ailenin sonuncu üyesinden bum bum diye kurtulmam gerekiyordu, veya bir ısırışta beş lokma yutma şansı geçti elime, anlıyorsun ya?”

“Elindeki bir tabanca mı Vasco? Ciddi misin sen? Bana silah mı çekiyorsun?”

“Küçük bir tabanca işte. Ama benim elimde. Yani benim talihim iyi giderken, seninki pek iyi gitmiyor.”

* * *

Beni uyarmışlardı. Vasco Miranda kötü bir ruh, bunlar da onun yarıdakçıları. “Yarasaya dönüştüklerini gördüm!”

Ama en baştan Vasco’nun tuzağına düşmüştüm. Kasabada kimler onun saflarındaydı acaba? Salvador Medina’nın olmadığı belliydi. Gottfried Helsing? Telefon hakkında doğru söylemişti, ama anlattığı diğer şeyler saçmalıktı. Peki ya geri kalanlar? Bu oyuna dahil olup bana rol yapmış, Vasco’nun talimatlarına göre davranmış olabilirler miydi? Ne kadar rüşvet dağıtmıştı? Hepsi Opus Dei gibi gizli bir mason tarikatının üyesi falan mıydı? Peki bir komplonun boyutları nelerdi? Taksi şoförü Vivar,

göçmenlik bürosu memuru, Bombay'dan geldiğim uçaktaki tuhaf uçuş ekibi? Bir ısırıkta beş, demişti Vasco. Kendi ağzıyla söylemişti bunu. Kolları Bandra'daki bombalan villaya kadar uzanıyor muydu, kurbanımın intikamı mıydı bu? Aklımı mantığımı yitirmeye başladığımı hissettirdim ve bu temelsiz, değersiz düşünceleri bir kenara bıraktım. Dünya asla bilinemeyecek bir gizemdi. Şimdiki zaman çözülmesi gereken bir bulmacaydı.

* * *

"Maskeli Süvari ve Tonto, ıssız bir vadide düşman Kızılderililer tarafından çevrilirler," dedi arkamda oflaya pufлая merdivenlerden çıkan Vasco Miranda. Maskeli Süvari der ki: "Yapacak bir şey yok, Tonto. Etrafımız çevrildi." Tonto şöyle yanıt verir: "Biz derken neyi kastediyorsun, beyaz adam?"

Yukarıdan daha önce duyduğum gıcırtilı müzik sesi geliyordu. Dünya dışı, eziyet dolu –daha doğrusu eziyet eden– sadistik, hissiz, soğuk bir sestti. Tırmanmaya başlarken müzikten şikâyet ettiğimde Vasco itirazlarımı bir çırpıda kenara itivermişti. "Uzakdoğu'nun bazı yerlerinde," dedi bana, "bu tür müzik oldukça erotik kabul edilir." Tırmanmayı sürdürürken Vasco sesini duyurmak için giderek daha yüksek sesle konuşmak zorunda kalıyordu. Başım zonklamaya başlamıştı.

"Maskeli Süvari ve Tonto gece için kamp kurarlar," diye haykırdı. "Ateşi yak Tonto," der Maskeli Süvari. "Peki, *kemo sabay*." "Dereden su getir, Tonto." "Peki *kemo sabay*." "Kahve yap Tonto," vs. Tonto aniden tiksiniş gibi bir ses çıkarır. Maskeli Süvari sorar: "Ne oldu?" "İyyy," der Tonto, mokaşenlerinin altına bakarak. "Kocaman bir *kemo sabay* yığınınına bastım."

Aklıma kovboy filmi meraklısı taksi şoförü Vivar

geldi. Ortaçağ'da yaşayan, zırhlar içindeki kovboyun, İspanya'nın ikinci büyük şövalyesi El Cid'in –Rodrigo de Vivar'ı kastediyorum, Don Quixote'yi değil– adını taşıyordu ve beni yarı John Wayne, yarı *Yedi Silahşörler*'deki Eli Wallach tavırlarıyla Benengeli hakkında uyarmıştı. "Dikkatli ol, ahbap – orası Kızılderililerin bölgesidir."

Gerçekten böyle mi demişti? Yanlış bir anı mıydı bu, yoksa yarı unutulmuş bir rüya mı? Artık hiçbir şeyden emin değildim. Tek bildiğim, bu yerin belki de gerçekten Kızılderili bölgesi olduğu, etrafının kuşatıldığı ve *kemo sabay* yığınının giderek derinleştiği.

Bir açıdan ben de hayatım boyunca Kızılderililerin bölgesinde yaşamış, işaretleri okumayı, izleri takip etmeyi öğrenmiş, bölgenin devasa boyutlarının, tükenmeyen güzelliğinin keyfini çıkarmış, alan mücadelesi vermiş, dumandan işaretler göndermiş, davulları dövmüş, sınırları zorlamış, tehlikeleri aşıp yoluma devam ederek arkadaşlarımı bulmayı ummuş, bölgenin zalimliğinden korkup sevgisinin özlemini çekmiştim. Bir Kızılderili bile güvende değildi Kızılderili bölgesinde; en azından yanlış bir Kızılderili için böyleydi durum – yanlış başlığı takan, yanlış dili konuşan, yanlış dansları eden, yanlış tanrılara tapan, yanlış kişilerle yolculuk eden bir Kızılderili de tehlikedeydi. Silahında gümüş kurşun olan maskeli adamın etrafını saran savaşçılar, onun başına tüyler takmış arkadaşına nasıl davranacaklardı acaba? Kızılderililer ülkesinde, bir kabileye ait olmak istemeyen, sınırların ötesine geçmeyi hayal eden; derisini soyup gizli kimliğini –yani bütün insanların kimliği olan sırrı– savaş boyalarını sürünmüş savaşçıların karşısında etin yüzülmüş ve çıplak birliğini sergilemeyi hayal eden bir adama yer yoktu.

* * *

Renegada bizimle birlikte kuleye gelmemişti. K hain b olasıyla benli sevgilisinin kollarına koşup beni nasıl tuzağa dşrdğn anlatıp böbürlenmek istemişti. Dar yarıkları andıran pencerelerden sarmal merdivenlere hayaletimsi bir ışık sızıyordu. En az bir metre kalınlığındaki duvarlar kulenin iinin serin, hatta soğuk kalmasını sağlıyordu. Terim sırtımda kururken hafifçe ürperdim. Süzülerek arkamdan ilerleyen Vasco, oflayıp pufleyen şişman ve silahlı bir hayaleti andırıyordu. Yerlerinden edilmiş bu iki hayalet: Zogoiby'lerin sonuncusu ve onun aklını yitirmiş düşmanı burada, Miranda Kale-si'nde hayalet dansının son adımlarını tamamlayacaklardı. Herkes ölmüştü, her şey yitirilmifiti ve alacakaranlıkta bu sonuncu hayalet öyküsünden başka bir şeye zaman yoktu. Vasco Miranda'nın silahındakiler gümüş kurşun mydu? Doğaüstü bir yaratığı öldürmek için gümüş kurşunlara ihtiyacınız olduğu söylenir. Ben de bir hayalete dnştysem, gümüş kurşunlar işimi bitirecekti.

Vasco'nun stüdyosu olduğunu tahmin ettiğim bir kapının önünden geçtik, tamamlanmamış bir tuval gözüme çarptı; armiha gerilmif bir adam yere indirilmif, ağlayan bir kadının kucağında yatıyordu. Yaralı ellerinden –kuşkusuz otuz tane– gümüş parçası dökülüyordu. Bu anti-*Piet*, sözü edilen “Yahuda Mesih” resimlerinden biri olmalıydı. Kısacık bir an için görmüş olsam da, sahte bir El-Greco resmini andıran karanlık resim beni huzursuz etti, Vasco'nun bu projeden tamamen vazgeçmiş olmasını umdum.

Bir kat daha tırmandık. Girmemi işaret ettiği odadaki daha kaliteli, henüz tamamlanmamış tabloyu görünce kalbim hop etti: Aurora Zogoiby'nin son resmiydi bu. Anne sevgisinin, sevgili evladının sözde suçlarını aşıp affedeceğini ıstırapla anlatan son resmi: *Mağriplinin Son İ ekişi*. Odada dev bir röntgen cihazı vardı. Duvarlar-

dan birindeki ışıklı parlak panellere bir dizi röntgen filmi tutturulmuştu. Anlaşılan Vasco çalıntı resmi parça parça inceliyor, sanki yüzeyin altına bakarak Aurora'nın dehasını sonradan da olsa keşfetmeye ve çalmaya çalışıyordu. Sanki bir sihirli lamba arıyordu.

Vasco kapıyı kapadı ve kulak tırmalayan müzik duyulmaz oldu. Odaya hiçbir masraftan kaçınılmadan ses yalıtımı yapılmıştı besbelli. Ancak odadaki ışık –yarık biçimindeki pencereler siyah örtüyle kapatıldığından duvardaki panellerin gözleri zonklatan beyaz ışığı– da en az müzik kadar rahatsız ediciydi. “Ne yapıyorsun burada?” diye sordum Vasco’ya, elimden geldiğince kaba bir tavırla. “Resim yapmayı mı öğreniyorsun?”

“Görüyorum ki Zogoiby’lerin keskin diline sahipsin,” diye cevap verdi. “Gerçi elinde dolu silah olan bir adamla alay etmek iyi bir fikir değil. Dahası, sana annenin ölümündeki sırrı açıklayacak kişi de benim.”

“O bulmacanın yanıtını biliyorum ben,” dedim. “Bu resimle hiçbir ilgisi yok.”

“Siz Zogoiby’ler küstah insanlarsınız,” dedi söylediklerimi duymamış gibi yapan Vasco Miranda. “Birine ne kadar kötü davranırsanız davranın, sizi sevmeye devam edeceğini sanıyorsunuz. Annen benim için böyle düşünüyordu. Bana mektup yazdı, biliyor muydun? Ölümünden kısa süre önce yazdı bana. On dört yıl sessizlikten sonra yardım istedi benden.”

“Yalan söylüyorsun,” dedim. “Ona hiçbir konuda yardım edemezdin sen.”

“Korkuyordu,” dedi beni duymazdan gelmeyi sürdürerek. “Birinin onu öldürmeye çalıştığını söylüyordu. Ona çok kızan, onu çok kıskanan ve onu öldürtecek kadar acımasız biri vardı. Her an öldürülebileceğini düşünüyordu.”

Küçümseyici tavırlarımı sürdürmeye çalışıyordum,

ama dehşet içindeki –ve yapayalnız– annemin bu işi bitmiş adamdan, uzun zaman önce hayatından çıkardığı bu deliden yardım isteyecek kadar çaresiz hale düşmüş olmasına çok üzülmuştum. Korkudan çarpılmış yüzü gözlerimin önünde belirliyordu. Stüdyosunda bir ileri bir geri dolaşıp ellerini ovuşturduğunu, çıkan her ani seste sanki bir lanet işareti duymuş gibi yerinden sıçradığını görebiliyordum.

“Anneme ne olduğunu biliyorum,” dedim alçak sesle. Vasco öfkeyle patladı.

“Zogoiby’ler her zaman her şeyi bildiklerini söylerler! Ama bir şey bildiğin yok! Hiçbir şey bildiğin yok! Hepinizin küçümsediği, annenin eteğini öpmeye bile layık olmayan havaalanı sanatçısı, sipariş ressamı Vasco, kötü bir şaka saydığınız Vasco biliyor bu kez her şeyi! Ben biliyorum!”

Işıklı panellerin önünde karanlık bir gölge gibi dikiyordu, arkası röntgen resimleriyle kaplıydı. “Öldürülürse, katilinin adalete teslim edilmesini istiyordu. Katilinin portresini bu son resmin altına gizlemişti. Resmi röntgen cihazıyla incelettir, dedi bana, o zaman katilimin yüzünü görürsün.” Annemin mektubu elindeydi. Sonunda, burada, bu seraplar zamanında, bu hileli yerde basit bir gerçek çıkmıştı karşıma. Mektubu alıp okudum, sanki annem mezarından benimle konuşuyordu.

“Bir bak istersen,” diyerek silahını röntgen filmlerine doğru salladı. Sessizce, utanç içinde söyleneni yaptım. Tuvalde görünen resmin altında bir başka resim bulunduğu kuşku yoktu; negatiflerde yüzey resminin altındaki boydan portre rahatça görülüyordu. Raman Fielding de Vasco gibi şişmandı ama hayalet resimdeki adam ince uzundu.

“Mainduck değil bu,” diye kendiliğinden döküldü sözcükler ağzımdan.

“Doğru! Kesinlikle değil,” dedi Vasco. “Kurbağa zararsız biriydi. Ama bu adam? Tanıyamadın mı onu? İçgüdülerini ve dışgüdülerini takip et! Burada gizlenmiş olabilir ama onu gizlenmemiş haliyle de gördün! Bak, iyi bak – büyük patronun ta kendisi. Blofeld, Mogambo, Don Vito Corleone: Bu beyefendiyi tanıyamadın mı?”

“Babam,” dedim, öyleydi. Soğuk taş zemine çöküp oturdum.

* * *

Soğukkanlı: Bu tamlama kimseye Abraham Zogoiby kadar yakışmamıştı. Alçakgönüllü bir başlangıçtan (gönülsüz bir kaptanı yelken açmaya ikna etmiş) zirveye ulaşmıştı. Burada, buzdan bir tanrı gibi aşağıdaki sıradan ölümlülere felaketler yağdırmıştı. Diğer tanrılardan farklı olarak, yakınlarına da felaket getirmişti. Aklıma tutarsız gözlemler yığılıyor, onaylanmak ya da dikkatle incelenmek istiyorlardı. –Süpermen gibi ben de X-ışını bakışlara sahip olmuştum, ama Süpermen’in aksine babamın gelmiş geçmiş en kötü insanlardan biri olduğunu görmüştüm. – Bu arada, Renegada ve Felicitas kardeş değilseler, soyadları neydi? Lorenzo, del Toboso, de Malindrania, Carculiambro? – Babam, babam Abraham’dan söz ediyordum. Aurora’nın ölümündeki gizem perdesini araştırmaya başlayan oydu; annemi bir türlü unutamayan, gökyüzündeki bahçesinde dolaşan hayaletini gören de oydu – suçluluk duygusu yüzünden mi yoksa soğukkanlı tasarılarının bir parçası olduğu için mi böyle davranmıştı? Abraham bana Sammy Hazaré’nin Dom Mintto’ya yeminli bir ifade bıraktığını söylemişti. Hiç ortaya çıkmayan bu ifade yüzünden gidip bir adamı ölene kadar dövmüştüm. – Peki ya Gottfried Helsing? Sözde “Larios kız kardeşler” hakkındaki gerçeği biliyor muydu,

yoksa umurunda olmadığı için bu bilgiyi bana aktarmaya gerek duymamış mıydı? Benengeli'deki Parazitlerin dünyası, kimsenin başkasının kaderine aldırış etmediği ölçüde yozlaşmış bir dünya mıydı? Evet, döverek öldürdüm, döverek. Yüzünü yok olana dek yumrukladım. Chhaggan'ın cesedi de bir hendekte bulunmuştu; bu cinayeti Sammy Hazaré'nin işlediğinden kuşkulaniyordu, ama belki de görünmez bir elin işiydi. – Maskeli Süvari'yle Kızılderili arkadaşını canlandıran aktörlerin adı neydi? A-B-C-D-E-F-Jay, işte bu, Jay Silverbullets değil Silverheels.¹ Şef Jay Silverheels ve Clayton Moore. – Ah Abraham! Oğlunu öfkenin sunağında nasıl da kurban ediverdin? Zehirli oku atması için kimi tuttun acaba? Öyle bir ok var mıydı gerçekten, yoksa duvara sürülen bir parça Vazelin gibi daha kaygan yöntemler mi kullanmıştın? Bir parça Vazelin cinayeti işlemeye yeterdi, doğru noktaya sürülen bir parça Vazelin'i sürmek de kolaydı, silmek de; Minto hikâyesine inanmam için bir neden var mı zaten? Ah, kurmacalar arasında kaybolmuştum, dört yanımda cinayetler vardı. – Benim dünyam delilik dünyasıydı, ben de bir deliydim; Zogoiby'ler birbirlerine karşı böyle delilikler yaparken Vasco'yu nasıl suçlayabilirdim? Bir de Mina vardı, daha önceki patlamada hayatını yitiren ablam Mina; yozlaşmış bir siyasetçiye hapse gönderen, bu arada babasına büyük masraflar çıkaran Mina! Kızı da babasının eliyle ölmüş olabilir miydi – onun ölümü babacığının bir sonraki cinayetinin, karısını öldüreceği cinayetin provasını olabilir miydi? Peki ya Aurora: Suçlu muydu masum mu? Benim suçlu olduğuma inanıyordu oysa suçsuzdum; aynı tuzağa düşmekten kaçınmam gerekmez miydi? Sadakatsizlikleri Abraham'ı

1. (İng.) Gümüş kurşunlar değil gümüş topuklar. (Ç.N.)

kıskançlık krizine mi sokmuştu? Hayatı boyunca onun gölgesinde kalan, onun kaprislerine boyun eğen (ama geri kalanlarımız için canavarlaşan, güçlenen, şeytanlaşan) Abraham sonunda annemi öldürüp ölümünü benim aklımı karıştırarak bana düşmanını öldürtmek için kullanmış olabilir miydi? Yoksa Aurora da bütün Hintli annelerin olması gerektiği gibi günahsız ve suçsuz muydu? Erdemi günah sanan Abraham aklını yitirmiş, kıskanç bir deliye mi dönüşmüştü? Geçmiş yitirdiğimizde, her şey patlayıp paçavraya döndüğünde suçu nasıl paylaştıracamız? Bir hayatın enkazında nasıl anlam bulacağız? –Bir şey kesindi; kaderimin ve ebeveynlerimin soy-tarısıydım. – Yer çok soğuk. Yerden kalkmam lazım. Karşımda hâlâ silahını kalbime çevirmiş bekleyen şişman bir adam duruyor.

Vasco Miranda'nın, Endülüs dağ köyü Benengeli'deki delilik kalesinde, kulenin en üst odasında hapis tutulduğum günlerin sayısını unuttum, ama artık her şey geride kaldığına göre, o korkunç hapis hayatını kaydetmem gerek – en azından hücre arkadaşımın kahramanlığını onurlandırmak için; onun cesareti, yaratıcılığı ve dinginliği olmasa öykümü anlatacak kadar yaşamazdım eminim. Pek çok şeyi öğrendiğim o gün, Vasco Miranda'nın ölen anneme duyduğu hastalıklı tutkunun tek kurbanı olmadığımı da öğrendim. Bir rehine daha vardı.

Röntgen cihazının durduğu odada ifşa edilenler yüzünden derinden sarsılmış haldeyken, Vasco merdivenleri tırmanmaya devam etmemi emretti. Dediğini yaptım ve uzun süre hapsedilip çürümeye bırakılacağım daire biçimindeki odaya geldik; yüksek duvarların tepesine yerleştirilmiş kolonlardan yayılan sağır edici korkunç müzik eşliğinde bu hücrede ölümün soluğunu ensemde hissedecek, yalnızca bu karanlık zamanımı aydınlatan olağanüstü kadında teselli bulacaktım. Ona tutunduğum için batmayacaktım.

Bu odanın ortasında da şövale üstünde bir tablo duruyordu: Vasco'nun Boabdil portresi, o ağlayan atlı da

gözyaşları içinde dörtlü İspanya'ya gelmiş, onu satın alan C.P. Bhabha'nın evini terk edip yaratıcısına dönmüştü. *Elefanta*'da başlayan şey Benengeli'de sonlanıyordu – cinayet, intikam ve sanat. Vasco'nun ilk, Aurora'nın son tuval resmi, Vasco'nun başlangıcı ve Aurora'nın üzücü sonu: Aynı temayı işleyen iki çalıntı resimden biri yüzeyinin altında annemi, biri babamı gizliyordu. (Çalınan diğer "Mağripli" resimlerini hiç görmedim. Vasco onları taşıma kutularıyla birlikte parçalayıp yaktığını iddia ediyordu: Onları asıl istediği resmin *Mağriplinin Son İç Çekişi* olduğunu gizlemek için çaldırmıştı.)

Kule cehenneminin alt kattaki çemberinde röntgen filmleri Abraham Zogoiby'yi suçluyordu, ama gizlenen Aurora için fotoğraflar yeterli değildi. Vasco'nun *Mağripli*'si yok ediliyor, parça parça tuvalden kaldırılıyordu; altından annemin genç, çıplak memeli çocuksuz Meryem Ana'yı andıran, bir zamanlar Abraham'ı öfkeden çıldırtan portresi uzun zaman hapsedildiği yerden kurtuluyordu. Ancak özgürlüğünün bedelini onu özgürlüğüne kavuşturmuş kişi ödüyordu. Resmin başında duran, kırmızı taş duvara –ayak bileğinden– bağlı bir kadın tuvalden sıyırdığı boya parçalarını bir tabağa koyuyordu. Japon asıllıydı, ama profesyonel hayatının büyük bölümünü Avrupa'daki büyük müzelerde resim restorasyonu ile uğraşarak geçirmişti. Sonra İspanyol bir diplomatla, Benet adlı bir adamla evlenmiş, evliliği sonlanana dek onunla birlikte dünyayı dolaşmıştı. Barcelona'da, Joan Miró Vakfı'nda çalışırken bir gün Vasco Miranda onu arayışmıştı. Ona restorasyon konusunda "şiddetle tavsiye edildiğini" söylemiş, Benengeli'ye gelip yakın zamanda satın aldığı iki kez boyanmış tuvaleri incelemesini ve tavsiye vermesini rica etmişti. Miranda'nın çalışmalarını pek beğenmemesine rağmen onu hakaret etmeden reddetmenin bir yolunu bulamamıştı kadın; ayrıca efsanevi kalesinin yüksek du-

varlarının arkasında neler döndüğünü merak ediyor, kötü şöhretli münzevinin maskesinin arkasında yatanları görmek istiyordu. Vasco'nun ısrarı üzerine gerekli teçhizatı da yanında getirerek Küçük Elhamra'ya geldiğinde, adam ona *Mağripli* tablosunu ve aşağıdaki portrenin röntgen resimlerini göstermiş; üst katmanı kaldırarak altta gömülü resmi yeniden ortaya çıkarmanın bir yolu olup olmadığını sormuştu.

"Tehlikeli bir işlem, ama olabilir belki, evet," demişti ilk incelemeden sonra. "Gerçi kendi eserinizi yok etmek istemezsiniz, değil mi?"

"Seni buraya bunun için çağırdım," demişti Vasco.

Teklifi reddetmişti. Vasco'nun *Mağripli*'sini beğenmemiştir, ama bir sanat eserini korumak için değil yok etmek için haftalarca, belki aylarca ter dökmek de hiç çekici gelmemiştir. Nazik ve ince sözcüklerle geri çevirmesine rağmen Miranda sinir krizi geçirmiştir. "Daha fazla para istiyorsun, öyle mi?" demiş ve akıl sağlığıyla ilgili kuşkularını yatıştırmak için saçma denecek ölçüde yüksek bir meblağ önermiştir. İkinci kez reddedilince tabancasını çıkarmış, böylece hapis hayatı başlamıştır. Görevini yerine getirene dek serbest kalamayacağını söylemiştir Vasco; istediğini yapmazsa onu bir "sokak köpeği gibi" vuracaktı. Böylece çalışmaya başlamıştır.

Hücrelerine girince ayak bileğindeki zinciri merak ettim. Köyün demircisi özel bir eve böyle bir düzene kurmakta sakınca görmediğine göre epey söz dinler biri olmalıydı. Derken bana nasıl seslendiğini hatırladım – "Hâlâ serbestçe dolaşıyorsun ha? Yakında görürsün!" – Ve büyük komplo düşüncesi yeniden beynimi kemirmeye başladı.

Kadına, "Sana arkadaş getirdim," diyen Vasco bana döndü ve eskiden beri tanıştığımız için, ayrıca nazik, kaprisli bir karaktere sahip olduğundan şimdilik infazımı

erteleyeceğini söyledi. "Haydi birlikte eski zamanları yeniden yaşayalım," dedi neşeyle. "Zogoiby'ler dünyanın yüzünden şilinecekse –babanın ve evet, annenin günahları oğulu ziyaret edecekse– o zaman son Zogoiby günahlarla dolu macerasını anlatsın." Bana her gün kâğıt kalem getirmeye başladı. Beni bir Şehrazad yaptı. Hikâyem ilgisini çektiği sürece yaşamama izin verecekti.

Hücre arkadaşım bana iyi öğütler verdi. "İdare etmelisin," dedi. "Ben öyle yapıyorum. Hayatta kaldığımız her gün kurtarılma şansımız artıyor." Bir hayatı vardı –iş, arkadaşları, bir evi– ve ortadan kayboluşu bir süre sonra kuşku yaratacaktı. Bunu bilen Vasco onu mektuplar ve kartpostallar yazmaya, işinden izin almaya, yakın çevresine ünlü V. Miranda'nın gizli dünyasında olmanın ne kadar "heyecan verici" olduğunu anlatmaya zorluyordu. Bunlar bir süre işe yaradı ama sonsuza kadar değil, zaten mektupları yazarken araya bilerek bazı yanlış bilgiler ekliyor, örneğin bir arkadaşının sevgilisi ya da evcil hayvanından yanlış isimle söz ediyordu; er ya da geç birisi durumunda bir hoşluk olduğunu anlayacaktı. Bunu duyduğum zaman müthiş heyecanlandım, çünkü Vasco'nun röntgen resimleriyle ifşa ettiklerinden sonra üzerime çöken umutsuzluk kaçmanın imkânsızlığına inanmama yol açmıştı. Şimdi içimde yeni bir umut vardı, beklentiden çıldıracak gibiydim. Ayaklarımı yere basmamı sağladı.

"Uzak ihtimal ama," dedi. "İnsanlar doğaları gereği dikkatsizdir. Yakın okuma yapmaz, şöyle bir göz atarlar. Şifreli mesajlar gönderilmesini beklemedikleri için şifreleri görmezler." Daha iyi anlamam için bir öykü anlattı. 1968'de, "Prag Baharı" sırasında Amerikalı bir meslektaşımı bir grup sanat öğrencisini Çekoslovakya'ya götürmüştü. İlk Rus tankları şehre girdiğinde Wenceslas Meydanı'ndaydılar. Çıkan olayları bastırmak için sokaklara salınan ekipler tarafından tutuklanan Amerikalı öğretmen,

konsolosluk tarafından kurtarılmadan önce iki gün hâpiste kalmıştı. İlk gün, hücre duvarına kazınmış ve duvara vurarak yan tarafla iletişim kurmasını sağlayacak bir şifre görmüş, hevesle duvarın diğer tarafına mesajlar göndermeye başlamıştı. Bir saat kadar duvara vurduktan sonra, hücre kapısı ardına kadar açılmış, halinden hoşnut görünen bir gardiyan içeri girip kırık dökük İngilizcesiyle yan hücredeki komşusunun “çenesini kapamasını” istediğini, çünkü ne yazık ki “batasica şifreyi ona verenin o olmadığını” söylemişti.

“Ayrıca,” diye devam etti sakince, “yardım gelse bile –polisler bu korkunç yerin kapılarına dayansa bile– Miranda’nın sağ kurtulmamıza izin vereceği ne malum? Artık sadece şu anda yaşıyor – geleceğin zincirlerinden kurtulmuş durumda. Fakat yarınlarla yüzleşmek zorunda kalırsa, son günlerde giderek daha fazla duyduğumuz şu tarikat liderlerinden biri gibi ölmeyi tercih edebilir, o zaman bizi de yanında götürmek isteyecektir – Miss Renegada, Miss Felicitas, sen ve ben.”

Tanıştığımızda hikâyelerimizin sonuna öyle yakındık ki, onu hakkını vererek anlatmam imkânsız. Onu her şeyiyle anlatarak hak ettiği şekilde övmek isterdim, ama ne zamanım ne yerim var; oysa onun da bir geçmişi vardı, o da sevmiş ve sevilmişti, kalın duvarları arasında soğuktan her gece titrediğimiz, ısınmak için deri paltoma sarınarak birbirimize sokulduğumuz o iğrenç yerdeki bir tutsak değildi yalnızca, bir insandı. Hikâyesini anlata-mam, ama ölümün yaklaştığını hissettiğim ve umutsuzluğa kapıldığım o bitmek bilmez geceler boyunca bana sıkı sıkı sarılmasını sağlayan cömert gücüne duyduğum minnettarlığı anlatabilirim. Kulaklarımdaki mırıltılarını, bana nasıl şarkı söylediğini ve espriler yaptığını anlatabilirim. Başka, daha nazik duvarlar da görmüştü, kırmızı taştaki, gün ışığının kafesimize girmesini sağlayan ve yar-

dım çığlıklarını dostane kulaklara ulaştırmayan buradaki yarıklardan ibaret pencerelerden başka yerlerdeki pencerelerden de dışarı bakmıştı. Daha mutlu pencerelerden ailesine ya da arkadaşlarına seslenmiş olmalıydı; burada bunu yapamazdı.

Söyleyebileceklerim şunlar: Adı, sesli harflerden mürekkep bir mucizeydi. Aoi Uë: Beş sesli harfin bir araya gelmesinden ("ov-i o-ay") oluşuyordu. Ufak tefek, ince, solgun tenliydi. Yüzü pürüzsüz, kırışksız ve ovaldı, gözlerinin epey üstünde iki lekeyi andıran kaşları yüzünden sürekli hafifçe şaşırmış görünüyordu. Yaşsız bir yüzdü onunkisi. Otuz ve altmış arasında herhangi bir yaşta olabilirdi. Gottfried Helsing, "Ufak tefek, çok hoş bir şeydi," demişti, Renegada Larios –veya gerçekte ismi neyse– "bohem bir tip" olduğunu söylemişti. İki tarif de ona tam uymuyordu. Küçük bir kız değil, kendine son derece hâkim bir kadındı – hatta soğukkanlılığı dışarıdaki dünyada insanlara biraz kaygı verici bile gelebilirdi, ama ölümcül çemberimizin içinde benim dayanak noktama, gündüzleri besinime, geceleri yastığıma dönüştü. La-kayt, çabuk vazgeçen biri de değildi, tanıdığım en disiplinli insandı. Karakterinin resmiyeti, kesinliği eski benliğimi canlandırdı – şiddet yüklü, zalim yumruğumun uyandırdığı mecburiyetlere teslim olmadan evvel, çocukluğumda tertip düzen fikrine duyduğum bağlılığı uyandırdı içimde. Zincirler altındaki düzenimizin korunç koşullarında bize gerekli disiplini sağladı, ben de hiç sorgulamadan onu takip ettim.

Dikkatle uyduğumuz bir günlük program hazırlayarak saatlerimizi şekillendirdi. Sabah erkenden bir saat boyunca çalan, Miranda'nın ısrarla "Uzakdoğu" hatta "Japon" müziği olduğunu söylediği "müzikle" uyandırılıyorduk, fakat hapis tuttuğu Japon kadın bu tür yakıştırmaları hakaret kabul etse de memnuniyetsizliğini dile geti-

rip Vasco'yu tatmin etmiyordu asla. Gürültü dehşetli ve çıldırtıcıydı, ama sürdüğü bir saat boyunca, Aoi'nin önerisi üzerine, günlük tuvalet ihtiyacımızı gideriyorduk. Birimiz duvara doğru dönüp bakışlarını kaçıırken, diğeri gardiyanların en fenası Vasco'nun getirttiği iki kovada hacet gideriyordu. Kulaklarımızı delen gürültü birbirimizin sesini duymamızı engelliyordu. (Silinmemiz için arada bir birkaç kaba, kahverengi kâğıt parçası veriliyordu, bunları hazinelerini koruyan ejderhalar gibi kolluyorduk.) Bu iş bitince "Larios kız kardeşlerden" birinin her gün yukarı taşıdığı alüminyum leğen ve su testileriyle yıkıyorduk. Felicitas ve Renegada bu ziyaretler sırasında bize hiç bakmıyor, her türlü konuşma girişimimizi reddediyor, sitemleri ve hakaretleri duymazdan geliyorlardı. "Ne kadar ileri gideceksiniz?" diye haykırıyordum onlara. "O deli için ne kadar, ne kadar ileri gideceksiniz? Cinayet işleyecek misiniz? En sonuna kadar gidecek misiniz? Yoksa daha önceki bir istasyonda inecek misiniz?" Sorularıma ilgisiz, aldırışsız, sağırdılar. Aoi Uë, böyle bir durumda yalnızca sessiz kalarak özsaygımı koruyabileceğimi öğretti bana. Ondan sonra Miranda'nın kadınları gelip giderken tek kelime bile etmedim.

Müzik sona erince kendimizi işimize veriyorduk; o tuvalin başına geçiyordu, ben de bu sayfaları doldurmayı sürdürüyordum. Ancak görevlerimizin yanında belli saatleri sohbet etmeye ayırıyorduk ve ortak kararımız yüzünden bu saatlerde kendi durumumuz hariç başka her şeyden söz ediyorduk; kimi zaman kısaca "iş konuşuyor" ve kaçma olasılığımızı gözden geçiriyorduk; egzersiz saatlerimiz vardı; bazen de yalnız kalıyor, hiç konuşmadan oturup kendi özel, aşınmış benliklerimize arkadaşlık ediyorduk. Böylece insanlığa tutunuyorduk ve tutsaklığımızın bizi nitelendirmesine izin vermeyi reddediyorduk. "Bu hapishaneden daha büyüğüz," diyordu Aoi. "Onun

küçük duvarları arasına sığacak kadar küçülmemeliyiz. Bu aptal kaleye musallat olan hayaletlere dönüşmemeliyiz.” Oyunlar oynuyorduk – sözcük oyunları, bellek oyunları, tahmin oyunları. Sık sık, cinsellik içermeyen duygular içinde birbirimize sarılıyorduk. Bazen sarsılarak ağlamaya başladığında bırakıyordum kucağımda ağlasın. Ama çoğunlukla ağlayan ben oluyordum, teselli eden o. Çünkü kendimi yaşlı, bitkin hissediyordum. Soluk almakta zorlanmaya başlamıştım, hatta eskisinden daha kötü durumdaydım; ilacım yoktu, Vasco da ilaç vermiyordu. Sersemlemiş halde, ağrılar içinde yatarken, bedenimin bana basit, kesin bir mesaj gönderdiğini anlıyordum: işim bitmek üzereydi.

Günün bir bölümünü önceden planlayamıyorduk. Miranda’nın ziyaretimize gelip Aoi’nin çalışmalarını incelediği, benim doldurduğum sayfaları alıp götürdüğü, bana yeni kâğıtlar ve gerekiyorsa kalem getirdiği, bizimle eğlenerek hoşça vakit geçirdiği saatlerdi bunlar. Bize yeni adlarla hitap edeceğini söyledi, ne de olsa kulübesine hapsedilmiş, tasmalı evcil hayvanları, köpekleri değil miydik? “Moor yine Moor olacak tabii, dedi. “Ama sen, canım, bundan böyle onun Chimènesi olacaksın.”

Aoi Uë’ye ölümünden geri getirdiği annemden ve başka bir Chimène’in başka bir Moor’la karşılaştığı, aşk yaşadığı ve ihanet ettiği resim serisinden söz ettim. “Ben de bir adama âşıktım,” dedi, “biliyorsun, kocam Benet. Ama bana pek çok farklı ülkede sık sık ihanet etti, kendine engel olamıyordu. Beni seviyordu, ama beni sevmeye devam ederken bir yandan ihanet ediyordu. Sonunda onu sevmeyi bırakan ve terk eden ben oldum: Onu sevmekten vazgeçmemin nedeni beni aldatması değildi, buna alışmıştım artık. Her zaman sinirimi bozan belli alışkanlıkları aşkımlı sildi en sonunda. Çok küçük alışkanlıklar. Burnunu zevkle karıştırması. Ben yatakta onu

beklerken uzun süre tuvalette kalması. Başkalarının yanında bana bakıp sevgiyle gülümsemeyi reddetmesi. Önemsiz şeyler veya belki değil. Sen ne dersin – benim ihanetim de onunki kadar büyük müydü, hatta daha büyük müydü belki? Neyse boş ver. Şu kadarını söyleyeyim, aşkımız hayatımdaki en önemli olaydı, hâlâ da öyle. Yenilgiye uğramış aşk yine de bir hazinedir, aşksızlığı seçenler hiç zafer kazanmamış demektir.”

Yenilgiye uğramış aşk... Ah geçmişin yürek parçalayıcı yankıları! O ölüm hücreesindeki küçük masamda Abraham Zogoiby baharat vârisine kur yaptı, çirkinlik ve nefret yerine aşk ve güzelliğin yanında saf tuttu; doğru muydu bu, yoksa Aoi'nin sözcüklerini babamın düşünce balonuna mı yerleştiriyordum? –Tıpkı geceleri rüyamda hâlâ derimin yüzüldüğünü görmem gibi; bu yüzden Oliver D'Aeth'in benzer sanrılarını veya Carmen da Gama'nın uzun yıllar önce mastürbasyonla bağlantılı düşündüklerini kayda geçirirken, benim talebim üzerine hayal gücünün mahremiyetinde derisinin yüzülmesini, yok edilmeyi hayal etmesi, D'Aeth'in benim zihnimin yarattığı olduğu anlamına gelmez miydi?– Hepsi öyle; öyle olmak zorundalar, çünkü benim sözcüklerim olmadan var olma şansları yok. Yenilgiye uğramış aşkı, sevgiyi biliyordum. Bir zamanlar Vasco Miranda'yı sevmiştim. Evet, doğrudu bu. Beni öldürmek isteyen adam, sevdiğim bir adamdı... ama bundan daha büyük bir yenilgi bile yaşamıştım.

Uma, Uma. “Sevdiğin insan gerçekte yoksa peki?” diye sordum Aoi'ye. “Ya kendini senin ihtiyaçlarını algılayış biçimine göre yarattıysa –ya asla karşı koyamayacağın kişinin, hayalindeki sevgilinin kılığına girip karşında rol yaptıysa; ya sana ihanet edebilmek için ona âşık olmanı sağladıysa– ihanet aşkın suçu değilse, başından beri her şeyin nedeniyse?”

“Yine de sevmiştin onu,” dedi Aoi. “Rol yapmıyordun sen.”

“Evet, ama—”

“Yine de hazinedir,” dedi katiiyetle. “O zaman bile öyledir, görüyorsun ya.”

* * *

Şöyle dedi Vasco: “Hey, Moor. Gazetede okudum, Fransa’da birileri mucize bir ilaç geliştirmiş. Yaşlanma sürecini geciktiriyormuş, şu işe bak yahu! Cilt daha gergin kalıyormuş, kemikler daha kemiksi, organlar daha uzun süre dayanıyormuş, yaşlılarda genel sağlığı düzeltip zihinsel faaliyeti geliştireyormuş. Yakında gönüllüler üzerinde klinik deneylere başlayacaklarmış. Ne yazık ki senin için çok geç.”

“Tabii tabii,” dedim. “Halden anladığın için teşekkürler.”

“Al kendin oku,” dedi kestiği gazete kupürünü bana uzatarak. “Hayat iksiri gibi geliyor kulağa. Kim bilir canın nasıl sıkılacak.”

* * *

Geceleri hamamböcekleri çıkıyordu piyasaya. Üzerine çuval örtülmüş saman bir döşekte yatıyorduk ve gece karanlığında samanların arasından çıkan yaratıklar evrendeki incecik çatlaklarda bütün hamamböcekleri gibi kıvranıyordu, kirli parmaklar gibi bedenlerimizde dolaştıklarını hissediyorduk. Başlangıçta titreyerek ayağa fırlıyor, ayaklarımı yere vurup kollarımı sağa sola savuruyor, sıcak, korkulu gözyaşları döküyordum. Ağlarken nefesim eşek anırmasına dönüyordu. “Hayır, hayır,” diye rahatlatıyordu Aoi beni, kollarının arasında titrerken.

“Hayır, hayır. Boş vermeyi öğrenmelisin. Korkuyu, utancı bırakmayı öğrenmelisin.” Tanıdığım en müşkülpesent kadın olmasına rağmen, bana örnek oluyor, ne ürperiyor ne şikâyet ediyor, böcekler saçlarının arasında dolaşırken bile çelik gibi iradesini sergiliyordu. Yavaş yavaş öğrenmeye başladım.

Bana öğretmenlik ettiğinde aklıma Dilly Hürmüz geliyordu; işbaşındayken Ziyet Vekil’i hatırlatıyordu. Çalışabilmesini sağlayan şeyin cila olduğunu söyledi: alt-taki resmi üsttekenden ayıran o incecik tabaka. Tuvalinde görünmez bir katmanla ayrılmış iki dünya vardı; bu da onları nihai olarak birbirinden ayırmayı mümkün kılıyordu. Ama bu ayrılıkta içlerinden biri tamamen yok oluyordu, diğeri o kadar kolay hasar almıyordu. “Ah, kolayca zarar görebilir aslında,” dedi Aoi, “elim korkudan titrerse, işi biter.” Korkmamak için pratik nedenler bulmakta çok başarılıydı.

Benim dünyam da alevler içindeydi bir zamanlar. Kaçıp kurtulmaya çalışmışım, ama yine alevlerin arasına düşmüştüm. Fakat Aoi bu durumda olmayı hak etmiyordu. Gezgin biriydi, acıdan payına düşeni tatmıştı, ama köksüzlüğüyle ne kadar rahat, kendiyle ne kadar barışık görünüyordu! Demek ki benliğin özerk olduğu düşünülebilirdi, denizci Temel Reis –Yehova’yla birlikte– haklı sayılırdı. *Ne yersem yerim, ben buyum*, köklerin möklerin canı cehenneme. Tanrı’nın adı bizim de adımızdı. Ben benim. Ben benim. Ben benim. *Söyle onlara, beni sana BEN gönderdim.*

Hak etmemiş olsa da kaderiyle yüzleşti. Ve korkusunu Vasco’ya uzun süre göstermedi.

Aoi Uë neden korkuyordu? Okuyucu: Benden korkuyordu. Benim yüzümden korkuyordu. Görüntümden ya da yaptıklarımından değil. Sözlerimden, sayfalara döküklerimden, her gün sessizce anlattığım hayatımdan

korkuyordu. Vasco alıp götürmeden önce yazdıklarımı okuyor, haksız yere içine hapsolduğu hikâyenin bütün gerçeklerini öğreniyor, titriyordu. Yıllar boyunca birbirimize yaptıklarımız karşısında duyduğu dehşet daha büyüktü, çünkü ona hâlâ neler yapabileceğimizi anlatıyordu; kendimize ve ona yapabileceklerimizi. Hikâyemin en feci anlarında yüzünü ellerine gömüp başını iki yana sallardı. Onun dinginliğine ihtiyaç duyduğum, onun iradesine can simidi gibi yapıştığım için, gerilmesine neden olmak beni korkutuyordu.

“O kadar kötü bir hayat mıydı yani?” diye sordum ona, yalvarırcasına, okul müdüründen bir şey rica etmeye gelen küçük bir çocuk gibi. “Gerçekten çok, çok mu kötü?”

Olanların gözlerinin önünden geçtiğini görebiliyordum – yanan baharat tarlaları, Aurora’nın bakışları önünde şapelde ölen Epifania. Talk pudrası, tabak çanak takımları, cinayet. “Elbette öyle,” diye cevap verdi, delici bakışlarla. “Hepiniz... korkunçsunuz, korkunç.” Sonra duraksadı ve sordu: “Bir şekilde... sakinleşemez miydiniz?”

Hikâyemiz kısaca buydu, trajedimiz şaklabanlar tarafından sahneleniyordu. Mezar taşlarımıza yazın, rüzgâra fısıldayın: şu da Gama’lar! Şu Zogoiby’ler! Nasıl *sakin olacaklarını hiç bilmezlerdi*.

Sesli harflerden yoksun sessiz harflerdik; çentikli, biçimsiz. Belki bizi o yönetseydi, sesli harflerin hanımı bize hükmetseydi... Belki o zaman başka türlü olurdu. Belki, başka bir hayatta, yolun ikiye ayrıldığı bir yerde bizi bulur, hepimizi kurtarırdı. İçimizde, hepimizin içinde, belli ölçüde bir parıltı, belli olasılıklar vardır. Hepimiz bununla hayata başlarız ama karşısında karanlık bir zıt güç de vardır ve bu ikisi hayatımız boyunca kozlarını paylaşırlar – şanslıysak sonunda berabere kalırlar.

Ben mi? Ben doğru desteği alamadım hiçbir zaman.

Chimène'imi bulana dek, şimdiye dek elimden tutan olmadı.

Birlikte geçirdiğimiz zamanın sonuna doğru kendini geri çekti, artık yazdıklarımı okumak istemediğini söyledi, ama yine de okudu ve her gün biraz daha dehşetle, tiksintiyle doldu. Ondan af diledim, beni bağışlamasına ihtiyaç duyduğumu (Katolik-Yahudi akıl karışıklığım en sonuna kadar sürdü!) söyledim. "O tür işlere ben bakmıyorum," dedi. "Kendine bir rahip bul." Bundan sonra aramızda hep mesafe oldu.

Görevlerimizi bitirmeye yaklaşırken ikimizin üstüne birden çöken korku bakışlarımıza sızdı. Uzun öksürük nöbetleri geçiriyordum ve bu krizler sırasında gözlerimden buhar tüter, zorla nefes almaya çalışırken sonunun bir an önce gelip Miranda'yı ödülünden etmesini umardım. Yazarken elim titriyordu. Aoi de sık sık işini bırakıp zincirlerini şakırdatarak bir duvarın dibine gidiyor, kendini toplayana dek yere çöküp öylece kalıyordu. Artık ben de dehşet içindeydim, çünkü böyle güçlü bir kadının zayıfladığını görmek hakikaten korkutucuydu. Onu teselli etmek için yaklaştığımda, o son günlerde, elimi iterek beni uzaklaştırırdı. Tabii Miranda bunların hepsini görüyordu; onun giderek zayıfladığını, birbirimizden uzaklaştığımızı fark ediyordu ve çöküşümüzden büyük keyif alarak bizimle alay ediyordu: "Belki bugün yaparım. – Evet, evet!– Yok yok, bir daha düşündüm de, yarın!" Onu nasıl anlattığım umurunda değildi, iki kez silahını şakağıma dayayıp tetiği çekmişti. İkisinde de silah boştu – neyse ki bağırsaklarım da öyle, yoksa pantolonumu doldurarak kendimi küçük düşürürdüm kesin.

"Bunu yapmayacak," diye tekrarlıyordum kendi kendime. "Yapmayacak, yapmayacak, yapmayacak."

Aoi Uë sonunda dayanamadı. "Elbette yapacak, seni sersem," diye haykırdı bana, dehşetten ve öfkeden hıçkı-

rık tutmuştu. “Delinin biri o, y-yılanlar kadar deli ve kol-
larını i-iğneyle delik deşik edip duruyor.”

Haklıydı elbette. Bu aklını yitirmiş, son dönem Vasco’su eroin bağımlısı olmuştu. Vücudunda kayıp bir iğne taşıyan Vasco Miranda, onun yerine yeni iğneler bulmuştu. Sonunda yanımıza geldiğinde damarlarında uyuşturucunun verdiği cesaret dolaşıyor olacaktı. Birdenbire, vızıltılı bir soluk alarak, Abraham Zogoiby’nin çocuk bakım sektörü girişimi hakkında yazdıklarını okuduktan sonraki gün nasıl görüldüğünü anımsadım; sadistçe bir zevkle bize eziyet ederken yüzünde beliren çarpık gülümsemeyi gördüm ve –yepyeni, ürkütücü bir kavrayışla– merdivenlerden inerken kendi kendine mırıldandığı şarkıyı yeniden duydum:

*Softo Bebe, söyleyin şarkımızı,
Softo Bebe talk pudrası,
En cici bebeklere,
Yumuşak Softo Bebe.*

Elbette öldürecekti bizi. Cesetlerimiz arasında oturup, şiddet sayesinde nefretinden arındığını, annemin açığa çıkarılmış portresini seyrettiğini hayal ettim; sonunda sevgilisine kavuşacaktı. Birileri onun için gelene dek Aurora’yla birlikte bekleyecekti. Sonra, belki, son gümüş kurşununu kendisi için kullanırdı.

* * *

Yardım gelmedi. Şifreler çözülmedi, Salvador Medina hiçbir şeyden kuşkulandı, “Larios kız kardeşler” efendilerine sadık kaldı. Bu da bir tür talk pudrası sadakati mi acaba, diye merak ettim; onlar da Vasco’nun sevdiği iğne işlerine mi düşkündüler?

Hikâyemin Benengeli bölümüne gelmiştim, annem de havayı kucaklayan kollarıyla tuvalden bana bakıyordu. Aoi ve ben artık hemen hiç konuşmuyorduk; her gün sonumuzu bekliyorduk. Bazen, beklerken, annemin portresini sessizce sorguya çekiyor, hayatımın büyük sorularına cevaplar arıyordum. Ona gerçekten Miranda'nın, Raman Fielding'in ya da bir başkasının sevgilisi olup olmadığını sordum; bana sevgisini kanıtlamasını istedim. Gülümsedi, cevap vermedi.

Çalışırken Aoi Uë'yi seyrediyordum sık sık. Bu kadın bana hem çok yakındı hem de bir yabancıydı. Bu kaderden kurtulduğumuz zaman, daha sonra onunla uzak bir şehirde bir galeri açılışında karşılaştığımızı hayal ettim. Birbirimizi kucaklar mıydık yoksa tanımazdan gelip geçer gider miydik? Birlikte titrediğimiz, birbirimizi kucakladığımız gecelerden, hamamböceklerinden sonra birbirimizin her şeyi mi olacaktık yoksa hiçbir şeyi mi? Belki hiçbir şeyden de kötüsü; ikimiz de birbirimize hayatlarımızın en kötü dönemini anımsatacaktık. Dolayısıyla birbirimizden nefret edecek, öfkeyle sırt çevirecektik.

* * *

Ah, kanlar içindeyim. Titreyen ellerim, giysilerim kan kaplı. Yazdığım bu sözcükler kanla lekeleniyor. Ah kanın müstehcenliği, gösterişli kesinliği. Ne kadar cafcacı, ne kadar ince... Gazetelerdeki şiddet haberlerini hatırlıyorum – katil olduğu anlaşılan pısrık kâtipler, yatak odası döşemelerinin tahtaları veya arka bahçelerde bulunan çürümüş cesetler. En çok da hayatta kalanların yüzlerini anımsıyorum: eşler, komşular, arkadaşlar. "Dün hayatlarımız zengin ve dopdoluydu," diyor yüzleri bana. "Derken o vahşet gerçekleşti; şimdi ona aidiz, ait olmadığımız öykülerde yan rolleri üstlenmek zorundayız. Asla ait olma-

yacağımızı düşündüğümüz öyküler bunlar. Dümdüz edildik, indirgendik.”

On dört yıl bir kuşak demektir veya yeniden doğmak için yeterli zaman. Vasco on dört yıl içinde acısını içinden atabilir, toprağındaki zehri temizleyip yeni ekinler ekebilirdi. Ama geride bıraktıklarına saplandı kaldı, onu köpürten şeyleri içinde çoğalttı, zehrini keskinleştirdi. O da bu evde tutsaktı, en büyük çılgınlığı onu kendi yetersizliğine, Aurora’nın tırmandığı zirvelere yaklaşmaktaki beceriksizliğine hapsetmişti; acı çığlıklar koparan bir anılar döngüsüne, giderek daha tiz seslerle haykıran hatıralara saplanıp kalmıştı; sonunda her şey parçalanmaya başladı. Kulak zarları, camlar, hayatlar.

Korktuğumuz şey oldu. Zincirlenmiş halde bekledik ve geldi. Öykümü röntgen makinesi odasına götürdüğüm zaman, Aurora da ağlayan atının arkasında belirdiğinde, Vasco sultan giysisi içinde yanımıza geldi. Başında siyah bir takke, kuşağında şingırdayan bir anahtar halkası, elinde tabancasıyla talk pudrası şarkısını mırıldanarak kapıda belirdi. Bir kovboy filminin Bombay versiyonu sanki, diye düşündüm. Gün ortasında bir düello, fakat yalnızca birimizde silah var. *Yapacak bir şey yok, Tonto. Etrafımız çevrildi.*

Yüzü karanlıktı, tuhaftı. “Lütfen yapma,” dedi Aoi. “Pişman olacaksın. Lütfen.”

Vasco bana doğru döndü. “Chimène hayatı için yalvarıyor, Moor,” dedi. “Onun yardımına koşmayacak mısın? Son nefesinle onu savunmayacak mısın?”

Yarıklardan içeri sızan gün ışığı yüzüne düştü. Gözleri pembemsiydi, kolu sallanıyordu. Neden söz ettiğini hiç anlamıyordum.

“Yapabileceğim bir şey yok,” dedim. “Zincirimi çöz, silahını bırak, o zaman hayatlarımız için savaşırım elbette.” Nefesim kişner gibi çıkıyor, beni yine eşeğe çeviriyordu.

“Gerçek bir Mağripli,” dedi Vasco, “canı pahasına kadınına saldıran kişiye engel olmaya çalışırdı.” Silahını havaya kaldırdı.

“Lütfen,” dedi Aoi, geri geri çekilip kırmızı duvara yaslanarak. “Moor, lütfen.”

Daha önce de bir kadın onun için ölmemi istemişti, ama ben yaşamı seçmiştim. Şimdi aynı rica, daha iyi ama daha az sevdiğim bir kadın tarafından yeniden dile getiriliyordu. Hayata nasıl da tutunuyoruz! Vasco’nun üzerine atılırsam onun hayatını birkaç saniyeliğine uzatabilirdim; o saniye ne kadar değerli, ne kadar sonsuz görünüyordu. Aoi o saniyeyi nasıl arzuluyor, bu ebediyeti ondan esirgediğim için bana nasıl kızıyordu!

“Moor, Tanrı aşkına, lütfen.”

Hayır, diye düşündüm. Hayır yapmayacağım.

“Çok geç,” dedi Vasco Miranda, neşeyle. “Ah seni gidi sahte, korkak Mağripli.”

Aoi bir çığlık atarak boşu boşuna odanın diğer tarafına koştu. Bedeninin üst kısmı bir an tuvalin arkasında kaldı. Vasco bir el ateş etti. Tuvalde, Aurora’nın kalbinin üstünde bir delik belirdi, ama asıl delinen Aoi Uë’nin göğsüydü. Tuvale doğru gürültüyle sendeledi, şövaleye tutundu; bir an için –hayal edin– kanı annemin göğsündeki yaradan fışkırdı. Sonra portre öne doğru devrildi, sağ üst köşesi yere çarptı, yuvarlanan tablo resmin olduğu kısım üste gelecek şekilde yere yapıştı kaldı. Aoi’nin kanıyla lekelenmişti. Aoi Uë yüzüstü yattığı yerde hiç kimildamadı.

Resim hasar görmüştü. Kadın ölmüştü.

Dolayısıyla, beklerken sonsuz geriye dönüp bakınca kısacık gelen o ânı kazanan ben oldum. Yaşlı gözlerimi Aoi’nin yerde yatan bedeninden başka yöne çevirdim. Katilimin yüzüne bakacaktım.

“Erkek gibi müdafaa edemediğin şey için kadın gibi ağlarsın,” dedi bana.

Sonra bir anda patlayıverdi. Önce ağzından hırıltılar geldi, görünmez ipler tarafından çekiliyormuş gibi hoplayıp zıpladı, arkasından vücudundan kanlar boşaldı; burnundan, ağzından, gözlerinden, kulaklarından kanlar fışkırdı. –Yemin ederim!– Şalvarının önüne ve arkasına kan lekeleri yayıldı, dizleri üstüne çöktü, kendi ölümcül kan birikintisinin ortasında çırpınmaya başladı. Odadaki kan giderek arttı, Vasco’nun kanı Aoi’nin kanına karıştı, ayaklarıma kadar ulaşan kanlar kapının altından sızıp merdivenden aşağı damlayarak Abraham’ın röntgen resimlerine haber iletmeye gitti. – Doz aşımı mı diyorsunuz? – İğne olayını abartınca, bedeni her yandan sızdırmaya başlamış olmalı. – Hayır, bu daha eski bir şeydi, daha eski bir iğne; henüz bir suç bile işlemeyen içine yerleştirilen ceza iğnesi; ya da masallardan fırlamış bir iğne; Karlar Kraliçesi’yle, annemle karşılaşp ona âşık olmasından ve onun yüzünden delirmesinden sonra damarlarında kalan buz kıymığı.

Öldüğünde annemin portresinin üzerinde yatıyordu ve kanının son damlaları tuvali karartıyordu. Annem de ulaşamayacağım bir yerdeydi, benimle asla konuşmadı, hiç itiraf etmedi, ihtiyacım olanı; sevgisinin kanıtını bana hiç vermedi.

Bana gelince, masamın başına döndüm ve öykümün sonunu yazdım.

* * *

Mezarlıktaki sert otlar iyice uzayıp sivrilmiş, bu mezar taşının üzerinde otururken otların sarı uçlarına yerleşmiş, ağırlıksız, her türlü sorundan azade havada süzülen, sapları mucizevi şekilde bükülmeyen gür bir çalının tepesinde dinleniyor gibi görünüyorum. Fazla zamanım yok. Aldığım nefesler, antikçağın yılları gibi geri gidiyor, sıfıra az kaldı.

Gücümün son kalıntılarını bu hac yolculuğu için kullandım; çünkü aklımı başıma topladığımda, Vasco'nun belindeki anahtarlarla prangamı çözüp serbest kaldığımda, yerde yatan iki ölüden birini onurlandırmak, birinin onurunu elinden almak için yazdığım öyküyü bitirdiğimde – işte o zaman hayattaki son amacım belirginleşti. Paltomu giydim ve hücremden çıktım, yazdığım metnin kalanını Vasco'nun stüdyosunda buldum ve kalın kâğıt tomarını ceplerime doldurdum, bir de çekiç ve çivi aldım yanıma. Hizmetçiler cesetleri çok geçmeden bulurdu, Medina o zaman beni aramaya başlardı. Umarım bulur beni, diye düşündüm, bulunmak istemediğimi sanmasın sakın. Bilinmesi gereken her şeyi öğrensin, öğrendiklerini kime isterse aktarsın. Böylece buraya ulaşana dek öykümü manzaraya çiviledim durdum. Bulunmadan önce hedefime ulaşmaya kararlı olduğumdan, artık istediğimi yapmayı reddeden ciğerlerime rağmen yollardan uzak durdum, sert toprakta yürüdüm, kuru dere yataklarında ilerledim. Dikenler, dallar ve taşlar etimi dağladı. Hiç aldırmadım bu yaralara; derim sonunda benden ayrılmaya kararlıysa, bu yükten kurtulacağım için mutluydum. Günün son ışıklarında burada, bu taşın üstünde, zeytin ağaçlarının ortasında oturup vadinin diğer ucundaki uzak tepeye bakıyorum; işte orada Mağrip-lilerin medarı iftihar, görkemli başyapıtı ve son mevzisi. Avrupa'nın kırmızı kalesi, Delhi ve Agra kalelerinin kız kardeşi Elhamra – kesişen formların ve gizli bilgeliğin, keyif avlularının ve su bahçelerinin sarayı; kaybolan bir olasılığın, fatihleri düştükten uzun zaman sonra bile ayakta duran anıtı – yitirilen en tatlı aşkın; yenilginin, yok oluşun, umutsuzluğun ötesinde varlığını sürdüren aşkın, onu yendenden daha büyük olan yenilmiş aşkın kanıtı; en derin ihtiyacımızın, bir araya gelme, hudutları kaldırma, benlik sınırlarından vazgeçme ihtiyacının kanıtı. Soylu avlularında dolaşma şansını yakalayamasam da, okyanus benzeri

bir düzlüğün diğer ucundan gördüm onu. Alacakaranlıkla birlikte gözden kayboluşunu seyrediyorum, solup gidişi gözlerimi yaşlarla dolduruyor.

Oturduğum mezar taşının üstünde silinmiş üç harf var, parmak uçlarımla okuyorum onları. RIP¹: Huzur içinde yat. Pekâlâ, dinleneceğim ve huzura kavuşmayı umacağım. Dünya, uykudan uyanıp ona dönme ânını bekleyenlerle dolu: Arthur, Avalon'da uyuyor, Barbarossa Mağarası'nda. Finn Mac Cool, İrlanda tepelerinin eteklerinde yaşıyor, Ouroboros da Sundering Denizi'nin yatağında. Avustralya'nın ataları Wandjina'lar yeraltında keyif çatıyor ve bir yerlerde, dikenli çalılar arasındaki cam bir tabutta yatan uyuyan güzel, prensin öpücüğünü bekliyor. Bakın, mataram burada. Biraz şarap içeceğim, sonra modern bir Van Winkle gibi bu oymalı taşın üzerine uzanıp başımı RIP harflerinin altına koyup gözlerimi dinlendirecek, ailemizin başımızda ne tür belalar olursa olsun kolayca uykuya dalma geleneğini sürdürüp uyuyacak, yenilenmiş halde ve sevinçle daha iyi bir zamana uyanmayı umut edeceğim.

1. (İng.) Rest in Peace. (Ed.N.)

Teşekkür

62-63. sayfalardaki İngiliz'in söylediklerinin çoğu Rudyard Kipling'in "On the City Wall" adlı öyküsünden alıntıdır. Öyküyü (1993'te Penguin tarafından yeniden basılan) *In Black and White* adlı derlemede bulabilirsiniz.

82. sayfadaki italikleştirilmiş pasajın büyük bölümü, R.K. Narayan'ın romanı *Waiting for the Mahatma*'dan (Heinemann, 1955) alıntıdır.

Cevahirlal Nehru'nun Aurora Zogoiby'ye yazdığı 157-158. sayfalardaki mektup, Nehru'nun 1 Temmuz 1945'te İndira Gandhi'ye yazdığı gerçek bir mektuptan esinlenilerek yazıldı. Aynı mektup şu kitapta yayımlandı: 274. mektup, *Two Alone, Two Together: Letters Between Indira Gandhi and Jawaharlal Nehru 1940-64*, editör: Sonia Gandhi (Hodder & Stoughton, 1992).

292. sayfadaki "Sıradan Adam" illüstrasyonu, R.K. Laxman'a aittir.